Godoni Vu'a Maiu'ina

The New Testament in the Ese Language, also known as the Managalasi Language, of Papua New Guinea

Godoni Vu'a Maiu'ina

The New Testament in the Ese Language, also known as the Managalasi Language, of Papua New Guinea

Nupela Testamen long tokples Mangalasi long Niugini

copyright © 1975, 1999 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Managalasi (Ese or Managalasi)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.
You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-10-23

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 31 Aug 2023
729c2a8f-9ea3-55ca-9318-793c2828d776

Contents

Matiu 1
Maka 82
Ruku 128
Joni 210
Akisi 268
Romani 341
1 Koritia 374
2 Koritia 407
Karesia 428
Epasasi 440
Piripai 451
Korasia 459
1 Tesaronia 467
2 Tesaronia 474
1 Timoti 478
2 Timoti 487
Taitasi 494
Pairimani 498
Hipuru 500
Jemisi 525
1 Pita 534
2 Pita 543
1 Joni 549
2 Joni 557
3 Joni 559
Juta 561
Revaresiani 564

Matiu

Jesu Keriso Oni Amuhijijina
(Ruku 3:23-38)

1 Hehakaho Jesu Keriso oni amuhija vejajina. Jesuho Teviti
'ee Eparahami puni amuja.
2 Eparahamiho Aisiki oni oma. Aisikiho Jekapi oni oma.
Jekapiho Jutaho 'ee 'u'uhwaha 'aho'ijihipuni oma.
3 Jutaho Jera upuni oma kaivo puni ohijaho Tema. 'Enakaivo
Peresiho Hesarani oni oma kaivo Hesaraniho Rama
oni oma.
4 'Enakaivo Ramaho Amenatapu oni oma. Amenatapuho
Nasioni oni oma. Nasioniho Saramani oni oma.
5 Saramaniho Poasi oni ome 'ee Rehapiho Poasi oni oha.
Poasiho Opeti oni oma. 'Ene Rutiho huni oha Opetiho
Jesi oni oma.
6 Jesiho Kini Teviti oni oma. Tevitiho Saramani oni oma.
Huni oha marako'a Uraia oni napara.
7 'Enakaivo Saramaniho Rehapoami oni oma. 'Ene Re-
hapoamiho Apaija oni oma. 'Ene Apaijaho Aisa oni
oma.
8 'Ene Aisaho Jihosapati oni oma. 'Ene Jihosapatiho Jorami
oni oma. 'Ene Joramiho Usaia oni oma.
9 Usaiaho Jotami oni oma. 'Ene Jotamiho Ehasi oni oma. 'Ene
Ehasiho Hesakaia oni oma.
10 'Ene Hesakaiaho Manase oni oma. 'Ene Manaseho Emani
oni oma. 'Ene Emaniho Josaia oni oma.
11 'Ene Josaiaho Jekanaiane 'ee 'u'uhwaha puni oma. Ijihuni
vea kaji aneja rene pu 'eke Paparania tipurai va'ara.
12 'Ene ijí Paparania pu tipurai 'eka va'ari túna'ijaho Jekana-
iaho Sieritieri oni oma renana. 'Ejume Sieritieriho
Jerupaparu oni oma.
13 Jerupaparuho Apaiuti oni oma. Apaiutiho Iraiakimi oni
oma. 'Ene Iraiakimiho Aisori oni oma.
14 'Ene Aisoriho Setaka oni oma. 'Ene Setakaho Ekimi oni
oma. 'Ene Ekimiho Eriuti oni oma.
15 'Ene Eriutiho Eriesa oni oma. 'Ene Eriesaho Mateni oni
oma. 'Ene Mateniho Jekapi oni oma.
16 'Ene Jekapiho Josapi ka'ene Meri oni paruijihuni oma.
'Ena'omo Merira Jesu ka'ene Kerisona 'wavujaho na-
henana.
17 'Enakaivo ea ka'ene Eparahami oniji rena roe Teviti
oniji 'e'unajaho amuja iropu ropu no'ona no'ona ijá hijara.
'Ejumakame Teviti oniji rena roe Juapo aneja vene Paparani
tipurai hijaji 'e'unajaho amuja kú'o ija iropu ropu no'ona

no'ona ijá hijara. 'Ene vukú'o ijí Juapo Paparania aneja vene tipurai hijaji rena roe Jesu Kerisora roani veiji 'e'unaji 'u'o amuja iropu ropu no'ona no'ona ijá hijara.

Jesu Keriso Nahejajina
(Ruku 2:1-7)

18 Ikaho Jesu Keriso 'unama ichá'ina ka'ene nahejajina. Meri ka'ene Jesuni ohijaho Josapira mwamuna kaivo pu mai'o pa'wa'ara'eme Godoni 'Aveni vejume hu hari'i nenana.
19 'Enakaivo hu mwavi'inijaho Josapina kaivo Josapiho hu niho'o 'unama arira 'uraha onuna'omo Meri juhunijihuna'e masuani ranama va'iro vwihanana.
20 Hu hine ijí vwihanani vea kajino Natohwi jihuni ona oji'ini roe navahi ijá 'wama Josapi ka'ene Teviti oni harihakera a Meri aheve oni napara rehunijaho paju'amana. Ijí hu hari'i nena kajaho Godoni 'Aveni vejume hari'i nenana.
21 'Ena'omo hu naheja kamareje ara Huni ihijaho 'imareje Jesuna 'wa'amana kaivo Hura ehwahaka mapokijihi puni siseijaho ni'ajihe pa'arehuna 'wamana.
22 Ike iviamaa raka ka'ene renukaho nitama Natohwi jihuni poropetijara 'waramajara rene ika'ina 'waramana.
23 Heha! 'Asúri hari'i nenareje hariha nahe'amajaho Huni iha 'imareje Imanueruna 'wahuna. Ijihuni maijaho Godi nú pu'úmo hinu 'wa'avara 'iamana.
24 'Ejume Josapi tatama 'urine Natohwi jihuni ona oji'ini 'waramaja venarena napara kajaho ahemana.
25 'Enakaivo hu napara kaji'i pa'uraha o'eme hu hina apena va'o va'o huni hariha amura kajaho nahejumakavi'i hu iha 'ime Jesuna 'wamana.

2

Vwiha Mamaa Vwihaji'inapo Roajina

1 Vea ka'ene Jesu Petirihemi Juta vaji nahejari veijaho Herotiho Kinia rena hinana. 'E'eme ea hami hami vwihaji'ina vea ajimuja'i hijurepo Jerusaremi roara.
2 Pu aporama ijá 'iava Jua puni Kinia ichí nahejare? Nú Huni china kama'i vea ajimuja'i kamareja ijihuna'e nú Hu oja mahare'e ka'i rou.
3 Vea ka'ene Kinia Heroti ijí henajaho oja hwa'usunahana. 'Ejume Jerusaremi ora ka'ene hu hu'úmo hijajija 'u'o oja hwa'usunahara.
4 'Ejumakame Herotira 'waravume pirisitia mama'ina 'ee Sikuraipi pu'úmo ahuma roume hu pu aporama ijá 'iama 'Ú ichihi Keriso nahehune? 'iamana.
5 'Ejume pu hu ijá 'wava Poropetijara heha 'ahi venajaho Petirihemi Jutia vajina 'wavara.

6 Ja Petirihemi ora ka'ene Jutia puni kwaa vaji hijujija ja niho'o túchamaa parehuna kaivo joni ei pini mai'o 'ajohi'ina ni'ima'ura renareje Isureri ora 'ajohahuna 'iamana.
7 Heroti ea ka'ene hami hami vwihaji'iniji nesi aporame ijá 'iama Vea rakijiano ike chinakaho ajimane? 'iamana.
8 'Enarena hu pu irechamie ijá 'iama Ja va'e Petirihemi ike Harihakaho samu va'o kamare ona ranave nuni roe na 'u'o vu'e Hu oja mahuma 'iamana.
9 'Ejume pu kini huni vu'a hejume parajume va'eme china ka'ene vea ajimuja'i ajima roajaho ajima roe asitaha ruva'e ijí Hariha 'u'ua kajara hinani huriji naminana.
10 'Ejumakame pu ijí china kaji kamareja pu niho'o mari'uma paravara.
11 'Ene pu va'e ijí ni'úha kaji aruvi'i kavajaho Hariha 'u'ua kajaho oaha Meri'i hinana. 'Ejumakame pu nitupari same oja Hu mahara. 'Ene pu puni tuja usee swara korutia 'ee senisia 'ee 'werua vajahara.
12 'Ejume Godira navahi 'waravume pu kú'o pa'uname Herotira hinujaho va'i kaivo pu 'unama ani va'e puni ari va'ara.

Juhahe Ijipiti Va'ajina

13 'E'eme Natohwi jihuni ona oji'ini roe Josapi navahi ijá 'wama A iviamaa 'urine Hariha 'u'uakaho apene 'ee oaha aheme aseha Ijipiti va'amana. 'Enareje ijí hi'eje Nara kú'o 'warava henareje iji'a 'unama ro'amana. Ijihuni maijaho Herotira Hariha 'u'ua kaji 'ana'i 'ahau'ukamare'e sa'iro venukúnina 'wamana.
14 'Ejume ijí na'ia kajiano hu 'urine Hariha 'u'ua kajaho apene 'ee oaha aheme Ijipiti va'ana.
15 'Enarena pu ijino Ijipiti hi'eme Heroti kwamana. 'Ejumakame Natohwijara nitama poropeti ijá 'waramana Nuni Hariha Ijipiti vaji Nara Hu 'umejuta 'iamana.

Herotira Musia Tisamajina

16 'E'eme Heroti hina ajihana ea hami hami vwihaji'inijija hua pisiviara'e henarena niho'o ajivume ea 'aho'a irechamie ijá 'iama Va'e Petirihemi kasima ka'ene mai'o juara no'ohe'i papa'areji'inijihi 'aniha 'iavume va'ara. Ea ka'ene hua pisimiajipo 'waravume henaja'ina'e va'ara.
17 Ikaho nitama poropeti Jeramaiara 'waramajara roe nimai renana. Hu ika'ina 'waramana.
18 'Ejume pu Rama vaji he'eju'e virisia veji'i niramarume 'ee eahura ni'ima'ura ve'eju'e Recheru harihwapumu venana vo ea 'ahopo hu oja somahuna areria pana 'wamana.

Ijipiti Rena 'Unama Roajina

19 'E'ejume iji'a Heroti kwavumakavi'i Natohwi jihuni ona
oji'inijara roe ijí Ijipiti Josapi navahi ijá 'wama
20 Ea ka'ene ike Hariha 'u'uake 'ana'i venajaho nikwa-
manakúne a kú'o 'urine Hariha 'u'uakaho apene 'ee oaha
aheme 'unama Isureri va'amana 'wamana.
21 'Ejume hu 'urine ijí Hariha 'u'ua kajaho apene oaha
aheme Isureri va'ara.
22 'Enakaivo Akireasira Heroti ka'ene huni omijihuni tinia
apene Jutia 'ajohuma henarena Josapiho jumana. 'Ejume
Godira navahi ijá 'wama Karari va'a 'wavume hu ijí Karari
va'ana.
23 'Enarena hu va'e ara iha Nasareti hinana. Hu ijá vena-
jihuni maijaho poropetiepo raka ka'ene 'waravajija nimai
re'avarono avanana. Pu ika'ina 'waravara Hu Nasareti ora
'wahuna 'iavara.

3

Joni Papitisitara Najahajina
(Maka 1:1-8)

1 Ijí vea kajino Joni Papitisita Jutia puni nechi'i riri ea
Godoni vu'a najaha roana.
2 Hu ijá 'waramana Ta'aroha joni sisea amairie arira
renama. Godoni arijihuni 'unama niroe tu'u renukúnin*a*
'iamana.
3 Poropeti Aisea 'wavujara Hu rone ika'ina 'waramana
Hu nechi'i riri namine ijá 'umenu Natohwi jihuni 'unama
amairie Huni 'unamijija arira re'avara 'umenu
'wamana.
4 'Enakaivo Joni oni atehijija kameru huni sapasi ve-
jara'omo hu ijí same 'ee huni 'aha mu'oi charia apús*a*me 'ee
huni 'irumijaho pújúh*a* 'ee aneura rihiji'i inuna.
5 'E'eme ijihuni vea kajino ea ka'ene Jerusaremi ora 'ee
Jutia ora 'ee eaka mapoka ka'ene Jotani rori hiju kajija ni'aha
kwino huni roara.
6 'Enareja pu puni sisea vwihane nahama Godi 'wara'i
kaivo aremamaa arevajihuna'e hu pu Jotani 'unirame toi
samana.
7 'E'eme Hu kivume Parasia 'ee Sajusia hura toi
sama'amarono rouma kimarena hu pu ijá 'iama Ja tapara
ka'ene sisesa jihipuni harihija joni eha sisea ni'ima'ura
ka'ene tún*a*'i roujaho irara ja 'waravukame ja juhame iki
roajivare?
8 'Ina rukina re'avara. Joni 'unama sahasijaho
ta'arohareje niare'i kaivo ea maiu'ina re'avara.
9 Ja vwiha ika'ina pavwiha'avara. Nú Eparahami oni
harihija'omo nú areri rena hiju paro'avara kaivo Godira

areri veje ike muna ikihipo Eparahami oni harihija rehuna.
Ijihunaˈe nú areri rena hiju paroˈavara.
10 Iviamai taupa icha aneji namunaˈomo icha kajija ˈina
maa pareˈavajaho ˈumareje ˈuhue veni atoˈaruhuna.
11 Na ja toa vaji samaume ˈurijajihuni maijaho ja joni
sisea vwihane temukavume nahama Godi ˈwaraˈikaˈi are-
mama arevaji najaharejo ijihunaˈe toa vaji samauta kaivo
Ea kaˈene nuni túna*a*ˈi roujara Godoni ˈAvena ˈee haruriji ˈi
samahuna. Na Hu Huˈúmo areria pana ˈee nara Huni
mumora hwana jahenahuna areria pana.
12 ˈEnakaivo icha kaˈene ˈwitia aruma sirikuvujaho Huni
ija tahi namunaˈomo Hura ˈwitia mutuuri ruhijijino mutu-
areje maijaho nianaˈikaˈi siseijijahija vena kaˈene pautaruti
saˈikaˈi namujiano atoˈaruhuna.

Jesu Toi Vaji Apúsamajina
(Maka 1:9-11; Ruku 3:21-22)

13 Jesuho Karari rene roe Jotani Jonira apene toi
apús*ama*ˈamarono roana.
14 ˈEnakaivo Joni rarene ijá ˈwama Ara na toi
apús*a*miˈamajaho areri reˈena. ˈÚ nara A toa vaji
apús*ama*ˈurono roane? ˈwamana.
15 ˈEjume Jesura eha vene ijá ˈwama Nú iviamaa ijá vehu-
nijihuni maijaho ijá vejakame ˈunama arimai rene mamai
reˈamarono avaˈeja ˈwamana. ˈEjume Joniho Huni ira hene
avamana.
16 ˈEˈeme Jesuho toi apús*a*vume ˈuriji ˈi kavume kahi akúpi
ˈahi vwicha reˈeme Godoni ˈAvena maraho ˈora punaˈi jaima
ˈariha roe Huni haha ˈahi ajimana.
17 ˈEˈeme ira kahi akúp*a* ˈahi rena roe ijá ˈiama Ikaho Nuni
Hariha kaˈene Na oja mahujina. Na Hunijihunaˈe niho ˈo
teamanimu ˈiamana.

4

Jesu Vena Kamajina
(Maka 1:12-13; Ruku 4:1-13)

1 ˈEˈeme Godoni ˈAveni vejume Jesuho vaˈe nechiˈi hiˈeje
ˈavena sisei roe vena kaˈamarono vaˈana. ˈEnakaivo Jesu ijí
ˈaura arema
2 hiˈeme naˈia mapoka (40) paˈareˈeme matumana.
3 ˈEˈeme ˈavena sisei roe ijá ˈwama A Godoni Hariha
reˈamajaho veje munakaho puretia renama ˈwamana.
4 ˈEjume Jesura eha vene ijá ˈwama Godoni ira vaji ijá
ˈwaramana
Ea puretiapo reje majama hihuna pana kaivo ira kaˈene
Godira ˈwaramujara reje majama hihuna ˈwamana.

5 'Ejumakame 'avena sisea kajara Hua ahema ajima va'e
Temiporu atahuri ranamana.
6 'Enarena hu ijá 'wama Areri Godoni ira vaji
'waramaja'ina'e A Godoni Hariha re'amajaho mwamapene
kami mwe'i 'onava kavuma.
Godoni ona oji'inijipo A iji 'unarama apena 'ariha va'e kami
ranamaakame muna A paninama kavuma 'wame
'wamana.
7 'Ejumakame Jesura ijá 'wama Godoni ira vaji kú'o ika'ina
'waramana. A oni Godi paapene vena ka'amana 'wamana.
8 'Ejume kú'o 'avena sisea kajara Jesuho ahema va'e huri'a
ka'ene niho'o jopatu'uriji ajima va'e kahi huri nami'i kaivo
kwaa araka mapokakija 'ee puni mamaijaho nahana.
9 'Enarena 'avena sisea Jesu ijá 'wama A nitupari same nu-
ana vetie na oja mi'amajaho ike uneunechaka mapokakija
ni'aha kwino nara A vaja'eju 'wamana.
10 'Ejume Jesura 'avena sisea kajaho ijá 'wama 'Avena
sisea karera! Karori va'a! Godoni ira vaji 'warumajaho
Natohwa ka'ene oni Godijiru oja mahe Hunaru vena'amana
'wamana.
11 'Ejume 'avena siseijaho Jesu rana'ika'i va'eme ona
oji'inapo roe Hu ni'ajahara.

Jesura Huni Kaukara Karari Vaji Aneja 'Emajina
(Maka 1:14-15; Ruku 4:14-15)

12 'Enakaivo Jesuho hejume Joniho tipurai ranavuma heji'i
Hu Karari va'ana.
13 'Enarena Hu va'e Nasareti are'ika'i va'e Kapeniami
hinana. Ijí ara kajaho soha rorina. Ara kajaho Sepurani
'wame 'ee Napatarai 'wavuri vajina.
14 Ijaho Poropeti Aisea oni vaji 'waramajara roe nimai
nimai renu. Hu ika'ina'e 'waramana.
15 Ara ka'ene Sepurani 'wame 'ee Napatarai 'wavujija soha
rori Jotani ona kara'i Karari ka'ene Jenitaruepo hiju-
jina.
16 Ea ka'ene ijí nutuvi'ini hijujija hanaji'ina ni'ima'ura
kavara. 'Ene ea ka'ene nutuvi'inaka nikwa-
masahuja'ina rena hijujihi hanaji'ina kajara hananiu
'wamana.
17 Vea kajiano Jesuho aneja vene vu'a 'waramarena ijá
'iama Ta'arohe joni sisea vwihane teamukave aremamai
are'i kaivo ea maiu'ina reha! Ijihuni maijaho Godoni ara
niroe rori roa paranukúnina 'iamana.

Jesura Huni Tisaiporu Amura 'Umenajina
(Maka 1:16-20; Ruku 5:1-11)

18 'Enarena Jesuho Karari soha rora kaji kahi va'i kivume
ea iha Saimani ka'ene Pitana 'wavuji'o huni 'u'ua ka'ene

Enituruna 'wavuji'o hine úa vesamapene roara. Ijihuni maijaho pu úa vesavi'ina.
19 'Ejumakame Jesura pu ijá 'iama Nuni roajivakame jara 'úa vesavu kaja'ina'e Na ja najahe ja ea ahera'avara 'iamana.
20 'Ejume pu ni'aha kwino puni namea irecha 'o'i kaivo pu pu'úmo va'ara.
21 'Ejume pu va'i kivume vu ea 'aho'a Sepati oni harihija Jemisina 'wavuji'o Joni ka'ene huni 'u'uiji'i emahwa pu'úmo puni sisima vaji hine puni namea hwearikara. 'Ejume Hu pu 'umenaana.
22 'Ejume pu ni'aha kwino puni sisima raname 'ee omaha rana'i kaivo pu pu'úmo va'ara.

Jesura Kaukara Iraka'e Venajina
(Ruku 6:17-19)

23 'Enarena Jesura va'e Karari vaja kaji 'uraha oji'i puni Sinakoku vaji Godoni arijihuni vu'a mai maiu'ina najahana. 'Eji'i eaka mapokijihi atama ani ani'ina ka'ene rena'e 'ee 'uniravajija vejume sonahiara.
24 'Ejumakame Huni pinani 'urina va'e Siria vaji va'uma henarene eaka mapokijipo hahapo hianame 'ee hahapo siseranie 'ee ea ka'ene 'avena sisei ajima'e 'ee ea ka'ene mwe'i 'arihe simavi'i name 'ee ea ka'ene irima'ina 'eka Huni roume Hura vejume maranie 'ee sonahiara.
25 'Ejumakame ijihuna'e ea niho'o mapoka mapoka Hu tamatihara. Ara ka'ene Hu tamatihajaho Karari ora 'ee Jerusaremi ora 'ee Jutia ora 'ee ara ka'ene Jotani toa one kara'i hijujija 'ee Tikaparasi hijujija ni'aha kwinu Hua tamatiha ojara.

5

Huri'a 'Ahi Najaha 'Waramajina

1 Hu kimajaho ea mapoka mapoka Hua 'ararihae ojuma kimarena va'e huri'i ajime hi'eme Huni tisaiporua Huni roara.

Temara Nimaijina
(Ruku 6:20-23)

2 'Ejume Hu ijí aneja vene pu najaha ijá 'iama
3 Ea ka'ene puni 'avena pivusahujija ivi'a teamanamama. Ijihuni maijaho Godoni arijaho ivi'a puna renu.
4 'Ene ea ka'ene temuka'ika'i pasonahii'inijija ivi'a teamanamama. Ijihuni maijaho pu niho'o oja sonahihuna.
5 'Ene ea ka'ene masuani hiji'inijija teamanava. Ijihuni maijaho mwe'a kakaho pumai rehuna.

6 'Ene ea ka'ene 'unama mai matuname 'ee toa puna'i
huanavujija ivi'a teamanava. Ijihuni maijaho pu
niho'o sonahihuna.
7 'Ene ea ka'ene ea 'aho'a numiravujija teamanava. Ijihuni
maijaho Godira pu 'u'o numirahuna.
8 'Ene ea ka'ene puni oja ariramaa rejajija teamanava.
Ijihuna'e pu Godi kahuna.
9 'Ene ea ka'ene ea 'aho'a venau'e pu pu'úmo matauvi'inijija
teamanava. Ijihuni maijaho Godira pu Huni harihija
'i'ena.
10 'Ene ea ka'ene 'unama ariramaa 'uraha o'eju'e ea 'ahopo
sise'i 'ahiujija pu teamanava. Ijihuni maijaho Godoni
arijaho puna renukúne.
11 Nunijihuna'e erapo ja ira sisea 'warame 'ararihie vu'a
sisea ani ani'ina 'warame ijá veja ki'avajaho ja tea-
mana'avara.
12 Ja niho'o teamaname 'ee mari'u'avara. Ijihuni maijaho
joni eha natohwa kahino akúpa 'ahi namu. Ea 'aho'a
nimarako poropetia ka'ene hijajija sise'i 'ahiaja'ina'e ja 'u'o
sise'i 'ahihuna.

Hanaji'ina 'Ee Misa
(Maka 9:50; Ruku 14:34-35)

13 Ja areri mwe'a kehuni misa. 'Enakaivo misa kajihuni
vweijara pa'are'ipisa ichá'ina'e veje kú'o vwea reja'e? Misa
ija'inijija vwea pa'ana'omo usekujukame emaapo momori
tautiura.
14 Ja mwe'a kehuni hanaji'ina ara huri'a 'ahi vejujija
niho'o vaja panavura.
15 'Ene emaapo naheha 'ejujaho pu pa'eka va'e si'uara vaja
irechavura kaivo samai irechavura. 'Eju'e ea ka'ene sea vaji
hijujija hananiura.
16 Ija'ina'e joni hanaji'inijara ea mapoka puni una'i
hanani'amana. 'Ejakame pu kive maaru vejakame pu joni
Oma ka'ene kahi akúpa 'ahi hinuji ta'arohuna.

Varapa Tamaniji Rone Najahajina

17 Ja niho'o ika'ina pavwiha'avara. Nara roukaho varapa
tamana 'ee poropetia ho'o veje pa'are'amarono routa
ro'ava. Na pu ato'aruma'i rohuna pana kaivo ijihipuni maiji
ve'i 'ahiume routa.
18 Na nimai nimai ja 'waravu ike akúpa mwe'akaho
ni'aha kwino ijá pa'arehuna. 'Enakaivo unenu'u pina
ma'uparitumaa ho ma'u'ua Godoni Iri jihuni vaji navujaho
niho'o papa'arehuna kaivo ijá na'eje uneunechaka mapoki-
jija roe areri rehuna.
19 Ea irara ike varapa tamana ma'u'ua 'ene 'ee ea 'aho'a
najahe pu 'u'o ija'ina'e ve'avajaho hu Godoni ara niho'o

maˈuˈua ˈiahuna. ˈEnakaivo ea irara hene vene ea tamana kaji najaˈavajaho hu Godoni ara ea natohwa ˈwahuna.
20 Na nimai nimai ja ˈwaravu jara ˈunama arira kaˈene ojujara nihoˈo arimai parenareje Sikuraipi ˈee Parasi paasitaˈamajaho ja nihoˈo Godoni ara pavahuna.

Ajinavuri Vuˈa Najahajina

21 Nitama sahu jona ˈwaramajaho ja nihejara. Ea paˈanaˈe kwaˈamana. Ea irara ea ˈanaa kwaˈamajaho ˈotua vehuna.
22 Na nihoˈo nimaa nimai ja ˈwaravu. Ei pini napuraha ˈajime ˈee seˈamajaho ea kajaho ˈotua vetihuna. ˈEe ea irara vweaha húmata paˈana ˈwaˈamajaho hu ˈuˈo ˈotua niˈinijino vehuna. ˈEe ea irara a ˈvwiha paˈana ˈwaˈamajaho hu veni vahuna arerina.
23 ˈEˈeje a swara Godi maˈiro vejiˈi a vweuna siseˈi ˈahaaji vwihaˈamajaho
24 swara kajaho ijá ranaˈikaˈi vukúˈo ˈunama vaˈe vweuneˈi ˈwame amairiarejaˈe ijiˈa roe Godi swara maˈamana.
25 ˈEne ei pini a ˈotua apenaare ˈotua vetaˈiro veja kaˈamajaho ja noˈo ˈunamu toi vaiˈi a hu huˈúmo vuˈa ˈwame amairiˈavara. Ijihuni maijaho hu a apena vaˈe ˈotua vejiˈina natohwi jihuni ija tahi ranamaa veˈenakúne. ˈEjakame ijí ˈotua vejiˈina natohwa kajara hirisima mihakame pu apena vaˈe tipura ranama veˈejakúne ˈwamana.
26 Na nimaa nimai a ˈwaravu a ijí tipurai hinuvaˈo monia túchamaa ijaho maharene ro ˈeˈuhuna.

Napasina Paruina Turamauri Vuˈa Najahajina

27 Ikaˈina ˈwaramajaho a nihenana. A nihoˈo ea pipuni napara paturaˈamana ˈúmana.
28 ˈEnakaivo Na ikaˈina ˈwaravu. Ei pini napara kame huni oja vaji ituˈamajaho hu areri ijí napara kajaho nituramana rehuna.
29 ˈEne oni nia manaˈinijara venaˈe a sisea veˈamajaho nia kuha kajaho tajahena piˈonave vaˈamana. Ijihuni maijaho oni haha kwisu kajara veje oni haha kajaho mahoˈo veni vahuna sisea.
30 ˈEne oni ija manaˈinijara veje a sisea veˈamajaho ijí ija kajaho ˈuhua piˈonave vaˈamana. Ijihuni maijaho oni ija ˈuhua apene piˈonaˈamajiana vo oni haha mahoˈo veni vaji vahuna.

Parua Napara Ranaravuraˈe Najahajina
(Matiu 19:9; Maka 10:11-12; Ruku 16:18)

31 ˈEne vu pina ijá ˈwarumana. Ei pini huni napara ranaˈamajaho hu niranamani heha vena mahuna ˈwarumana.

32 'Enakaivo Na nimai a 'waravu. Ea pipuni napara'e
parui pini ahemo'amajaho paruaha kajara areri naparaha
kajaho ranahuna. 'Enajihuna'e parua ka'ene huni napara
kaji ranamajara veje hu parua pina ve'amajaho hu sisea
vehuna. 'Ee ea irara napara ka'ene ranavi'iniji 'wa'amajaho
hu 'u'o sisea vehuna.

Ichutoa Pikivuji Najahajina

33 'Ene pinijaho nitama emaapo 'waruvajaho ja niheji'ina.
A raka nahama 'waramajaho patu'amana kaivo Natohwi ji-
huni una'i nahama 'wara'amajaho ve'amana 'úmara.
34 Na nimai a 'waravu. A ika'ina pa'wara'amana Ichutoa
pikiva hejuma pa'wa'amana. Ijihuni maijaho ijaho Godoni
ruha'omo Godi ijí hinukúne pa'wara'amana.
35 'Ene vukú'o ika'ina pa'wa'amana. Mwe'a ikena'omo ni-
mai 'waravu pa'wa'amana. Ijihuni maijaho ike mwe'akaho
Godira Huni mumora ijihuni toi irechamuna. 'Ene vukú'o
ika'ina pa'wa'amana Jerusaremina'omo nimai 'waravu
pa'wa'amana. Ijihuni maijaho Jerusaremi Kini Natohwi
jihuni arakúne ija'ina pa'wara'amana.
36 'Enakúne a ika'ina pa'wara'amana Nuni húmata
ikena'omo nimaa nimai 'waravu pa'ia'amana. Ijihuni mai-
jaho a niho'o oni húmata kaji veje sajasa'ina rene 'ee aja
rehuna niho'o areria pana.
37 Ijaho 'avena siseijarahara a venau'e ira kajaho
'waramukúne ija'ina pa'wara'amana kaivo manimaa 'iame
'ee pana 'i'amana.

Eha Vetiaravuji Najahajina
(Ruku 6:29-30)

38 Nitama vu'a ka'ene rena roajaho ika'ina 'waruvara. Ei
pini ea pina'e 'anae nia kuha su'amajaho eha 'u'o 'anae nia
kuha su'amana. 'Ee ei pini ea pina'e 'anae ea pipuni upaja
hija'usa'amajaho hu 'u'o 'anae upaja hija'usa'amana.
39 'Enakaivo na ja 'waravu. Ei pini sise'i 'ahi'iro veja
ka'amajaho a eha paveti'amana kaivo hu a noanu tahijiha
ka'amajaho a vu ta'arohe ropuna'i mahe 'ani'amana.
40 'Ene ei pini oni setia ape'iroreje 'otui veta'amajaho oni
tapuka 'u'o tajahene ma'amana.
41 'Ene ei pini ja no'o ma'uako 'aha josu va'avarono
'ejaha'amajaho ja no'o va'areje niho'o hura 'waramajaho
asima va'e jopatu'ura va'avara.
42 'Ene ei pini a unenu'u pina hu ma'amarono 'warava
he'amajaho ma'amana. 'Ene ei pini oni unenu'u pina apena
venareje vukú'o ma'iro 'warava he'amajaho ma'amana.

Oni Naka Oja Mihunijina
(Ruku 6:27-28, 32-36)

43 'Ene ja nihejara nitama vu'a ka'ene 'waravara. A ehuanaru oja mi'i kaivo oni nakijihija sena'amana 'úvara.
44 'Enakaivo Na ijá 'iavo Ja joni naka oja mi'avara. 'Ene ea 'ahopo ja sise'i 'ahia ki'avajaho puni siporua 'ona'avara.
45 'Enareje ja joni Oma ka'ene akúpa 'ahi hinujihuni harihija re'avara. Hu Huni vea veju'e ea ka'ene siseijihipuna rine 'ee maijihipuna 'u'o rinuna. 'Ene Hu veju'e neha pine ea maijihipuna marane ea sisea veji'ini jihipuna 'u'o maranuna.
46 'Ene ja ea ka'ene oja ja mihujiru oja mi'avajaho ja eha iraka apehune? Ea ka'ene takisia apeji'inijija 'u'o ija'ina vejura.
47 'Ene ja vwehu jonaru 'ajoravuja'ina'e 'ú ja ea 'aho'a ija'ina'e asitahe 'ajoravure? 'Ú Jenitarua 'u'o ija'ina pavejure?
48 Ijihuna'e joni Omi kahi akúpa 'ahi ariramaa hinujihuna'e ja 'u'o ariramaa hi'avara.

6

Vajihi'ina Rehuna Najahajina

1 Ja hami vwiha'avara ea 'ahopuni nia 'ahi pu ki'avarono ja joni 'unama ka'ene arimaiji ve'ava. Ja ijá ve'avajaho joni Oma ka'ene kahi akúpa 'ahi hinujaho ja eha pamihuna.
2 Ja ura ea uneunecha pa'amaiji swara vaji'irono ve'avajaho ja ea mapoka ni'i ni'i ki'avaroreje nipia apena hwasi'ava. Ijihuni maijaho ea ka'ene ira'asinijipo Sinakoku vaja 'ee ma'ahi riri kaji ani ani vejakame ea 'ahopo pu ta'arora'avarono ija'ina vejura. Na niho'o nimaa nimai ja 'waravu. Pu puni eha niapejara.
3 'Enakúne ja ea swara vaji'i ve'avajaho paveje joni mana'inijara raka ka'ene venujaho joni ani'inijaho ka'amana.
4 'Enakúne ja ea uneunecha pa'amaiji swara vaji'iro ve'avajaho hemi vajihakame joni Oma ka'ene hemi kimujara eha vaji'amana.

Siporu 'Ohuna Najahajina
(Ruku 11:2-4)

5 'Enakúne ja siporua 'o'i ve'avajaho ja ea ka'ene ira'asinijipo vejuja'ina'e pave'avara. Pu niho'o Sinikoku vaja 'ee ma'aha riri namine siporua 'ojura. Ruha ka'ene ea mapoka ni'i ni'i kihuni tinijiano namine ojura. Na niho'o nimaa ja 'waravu pu puni eha niapejara.

6 'Enakúne ja siporua 'o'iro ve'avajaho va'e joni sei vaji
va'e vwicha ku'i kaivo joni Omijihuni siporua 'o'avara.
Ijihuni maijaho ja ijí ruha hemi siporua 'oju'e kimujara Hu
joni eha mihuna.
7 'Enakúne ja siporua 'o'avajaho ja hine vu'a nikwinu'ina
kaji hura hara pa'oji'i na'avara. Jenitaruepo Hu henarena
roji'i vu'a nikwinu'ina kaji apena hura hara 'oji'i navura.
8 Ja ijí ea kajipo vejuja'ina'e pave'avara. Ijihuni maijaho ja
raka pivusahare'e Amo jari'iro vejujija ja mai'o pajarivi'ini
Hu nihena kimuna.
9-13 'Enakúne siporua ika'ina 'o'avara. Amo akúpi 'ahi hino
ese. Oni iha niho'o nimaa nimai'omo A veje nú Oni iha
ta'aroraha. A roa nú 'ajohua hina. 'Ene oni ura ijara
akúpa 'ahi venuja'ina'e mwe'a 'u'o ija'ina'e venama.
'Iruma iviasi areri ihuniji vajúha. Ea nú sise'i 'ahúu'e
nú vwihana 'arevuja'ina'e nú 'u'o A sise'i 'ahaukúne
A vwihana 'arema. Nú niho'o sisea vwihanare'e oja
'urinukúne A 'ajohue ni'ajúhe nú sisea paveja. A
'ajohu'ina. A ajira rukina. Oni iha ni'ima'ura. A
majama ija'ina. Amo ese. Nijina.
14 Ijihuna'e ja ea 'ahopuni sisea vwihana are'avajaho joni
Oma ka'ene akúpa 'ahi hinujara jona 'u'o vwihana arehuna.
15 'Enakaivo ja ea 'ahopuni sisea pavwihana are'avajaho
joni Omiji 'u'o joni sisea pavwihania arehuna.

'Aura Arehuna Najahajina

16 'Enakúne jara 'aura are'avajaho era ki'avarono ura
nia paajurasahe o'avara. Areri ea ka'ene ira'asinijipo ve-
juja'ina'e pave'avara. 'Eju'ukame eaka mapokijipo kima
henareje pu 'aura arevara ro'avarono avajura. Na niho'o
nimai ja 'waravu. Pu puni eha niapejara.
17 'Enakúne ja 'aura are'avajaho joni ura nia some tuvaria
pijahe matausahe o'avara.
18 'Ejakame jara 'aura ka'ene arevajaho ea hena ki'avara.
'Ejakame joni Amo ka'ene uneunecha mapoka hemi kimu-
jara eha samai vajihuna.

Akúpa 'Ahi Kukua Rukina Rehunijina
(Ruku 12:32-34)

19 'Ene uneunecha ka'ene mamaijija ikaho mwe'a
paahuma irechama hi'avara. Ijihuni maijaho soapo ine
'ee kapurapo 'uhusame 'ee ea ka'ene nesa apeji'inijipo nesi
tirasame aruma va'e nesi 'ekahuna.
20 'Enakúne joni uneunecha maa kajija kahino akúpa
'ahi ahume irechava na'avara. 'Ejakame soa 'ee kapura
pa'uhusame 'ee ea nesa pa'ekahuna.

21 'Ejakame joni uneunecha mamaa kajipo ruha ka'ene
navu kajino joni oja 'u'o ijí nahuna.

Haha Huni Hanaji'ina
(Ruku 11:33-36)

22 'Enakaivo joni niijaho areri joni hahaka mapoka kajihi
hananii'ina. 'Ena'omo joni nia kajara marana paranujaho
joni hahaka mapokijaho hanana paranu.
23 'Enakaivo joni nia sisera'amajaho joni hahaka mapoki-
jija niho'o nutuma namu. 'Ejakame ijí hanaji'ina ka'ene joni
vaji namujara nutu'amajaho niho'o ni'ima'ura nutuhuna.

Godine 'Ee Kukua
(Ruku 16:13; 12:22-31)

24 Ea kwinu'wi huni mama'ina no'ohe'i rehuna niho'o
areri pana. Hu ea pina oja ma'i kaivo ea pina sise'i 'ahahuna.
'Ene ea pina niho'o ura rena para'i kaivo ea pina ka'amajaho
sema parahuna. Godi oja mahe 'ee monia oja 'u'o ahuma
mahuna areria pana.
25 Ijihuna'e Na ja 'waravukúne jara ichá'ina ka'ene hihu-
nijaho pavwiha'avara. Ja ika'ina pavwiha'avara nú 'iruma
'ee toa iraki i'eja pa'wa'avara. 'Enakaivo nú 'iruma 'ee toa
iraki i'eja pavwiha'avara. 'Ú 'irumijara ni'ina kaivo hiijaho
pana raka? 'Ee atehijipo ni'ina kaivo hahijaho pana raka?
26 'Enakúne ikaho vwihaha. Uka ka'ene jaijasaha oju
kivujija pu niho'o puni 'ina pa'one 'ee puni 'iruma pa'eke
rira kwino ahuma irechavura kaivo joni Oma ka'ene kahi
akúpa 'ahi hinujara 'iruma vajihu. 'Enakaivo ja Godoni
una'ijaho uka niho'o asitaha parajara.
27 A ea irara hine vwihananavi'i temuka ape'amajaho 'ú
ijí temuka kajara veje oni hia vea pina kú'o huri ranave
hiva'ena?
28 Ja rakijihuna'e ateharu vwihajo? Ike vwihaha! Sinara
ka'ene nechi 'urijajija ma opuipo 'urijura kaivo pu opu'ina
paharura vene 'ee opu'ina majikaria pamarasahura.
29 'Enakaivo na nimaa nimaa ja 'waravu. Saramani oni
pinana ichutoi namajaho huni haha sarira 'enana kaivo ijí
hura sarira ka'ene 'enajaho areri sinara puni nia vaja'e
kimujaho paasimana.
30 Ike sinarakija iviasi rena navu. 'Ena'omo niari uhakivi'i
'ekareje veni jae rehuna. Sinara ka'ene nia vaja ija'ina
kivujija Godira veju'e niija'ina rejura. 'Enakaivo Godira
veju'e sinara marasahu kaja'ina'e 'ú Hu areri jona ija'ina
pave'ena? Ea ka'ene joni nimairoa ma'u'umai kihije?
31 'Enakúne ja hine ichá'ina'e hihuni 'unamiji saravujaho
are'avara. Nú iraki i'eja? 'Ee toa iraki i'eja? 'Ene ateha

iraki samoˈeja? ˈEne atehaka apúsahunijaho ichihi rena rohunijaho pavwihaˈavara.
32 Ike uneunecha kijahija Jenitaruepo vwihana vejura. ˈEnakaivo joni Oma kaˈene kahi akúpa ˈahi hinujara uneunechaka mapoka kaˈene ja pivusahujija nihe paranuna.
33 ˈEnakaivo ja marakuˈa Huni ara ˈunamiji ˈee Huni ˈunama kaˈene ariramaiji saravakame ijiˈa uneunecha kaˈene mweˈakaki jara pivusahujaho Hura vajihuna.
34 Niari raka kaˈene rehunijaho pavwihaˈavara. Ijihuni maijaho niara huni ahijijaho niarahuna. Vea kwinu kwinu puni ahija ˈoiˈoi navu.

7

Ea ˈAhoˈa Namahujina
(Ruku 6:37-38, 41-42)

1 Ja nihoˈo ea ˈahoˈa panamahakame pu ja ˈuˈo panamahuna.
2 Ijihunaˈe Godira ˈunama kaˈene jara ea ˈahoˈa namahu kajaˈinaˈe Godi ja ˈuˈo ijaˈinaˈe namahuna. ˈEje jara icháˈina kaˈene ea vajiˈavajaho ijaˈinaˈe Godi ja vajihuna.
3 A rakijihunaˈe vweu puni nia vaji taura kaˈene namujaho kama ˈwaraˈi kaivo oni nia vaji natohwaka namujaho marako pakama amairio?
4 A raka vene oni nia titi taura kaˈene namu kahaˈajaho papiˈonaˈi kaivo napuru puni nia vaji taura kaˈene namujaho kama ˈwaramo?
5 ˈEnakúne iraˈasinakere marakuˈa oni nia vaji taura kaˈene namu kahaˈajaho piˈonaˈi kaivo ijiˈa napuru puni nia titi taura kajaho ape piˈonaˈamana.
6 ˈEne ja uneunecha kaˈene ariramaijija ˈua pavajiˈavara. Ijihuni maijaho pu taˈarohareje mwatumiˈejakúne pavajiˈavara. ˈEne joni uneunecha mamaijijahija maha pavajiˈavara. Ijihuni maijaho pu maˈeka tautiˈejakúne pavajiˈavara.

Jarime Sarame ˈAnaˈanaˈavara
(Ruku 11:9-13)

7 ˈEnakúne ja Godoni siporua ˈone jarima apena vaˈakame Hu ja vajihuna. ˈEne ja sarama apena vaˈavajaho ja kihuna. ˈEne ja vwicha ˈanaˈanaa apena vaˈavajaho Hu tirasahuna.
8 ˈEne ea irara siporua ˈone jarima apene vaˈamajaho hu ijihuni mai ˈekahuna. ˈEje ea irara ˈunama kaji sarama apene vaˈamajaho hu piunahuna. ˈEje ea irara vwicha kaji ˈanaˈanaa apena vaˈamajaho vwicha tatiranamahuna.
9 Ea irara harihuni puretiaˈe ˈwaraˈipisa hu muni mahaˈe?
10 ˈEne hu kija jarираˈipisa hu tapari mahaˈe?

11 'Enakaivo ja ea siseakija joni harihija uneunecha ma-
mairu vajihura'e re'avajaho 'ú joni Oma ka'ene akúpi 'ahi
hinuji jari'avajaho Hu uneunecha mamairu pavajihuna
raka?
12 'Ene ja ura ea 'ahopo jona vena'avarono ura re-
nauja'ina'e ja ura rena'eje ea 'ahopuna vena'avara. Ikehuni
maijaho varapa tamana 'ee poropetiepo najuhara.

Vwicha Ma'u'uijina
(Ruku 13:22-30)

13 'Enakúne vwicha ka'ene ira mwahatitijino vaha. Ijihuni
maijaho vwicha ka'ene natohwijaho 'unama ni'ima'ura
ka'ene veni va'ujina. 'Eju'e ea mapoka'e ijihuna kajino
va'ura.
14 'Enakaivo vwicha ma'u'ua kajaho 'unama ka'ene ma-
jama hihunijina 'ee kikisima'ura'omo ea kwinu kwino piu-
navura.

Icha 'Ee Huni 'Ina
(Ruku 6:43-44)

15 'Enakúne poropetia ira'ata najahi'inijija hami ki'avara.
Pu joni roujaho sipia puni atehi same rohuna. 'Enakaivo
puni vajijaho niho'o 'ua ne'a sa'ina.
16 'Ena'omo puni 'inijino samai kihuna. 'Ú ea 'wija ajina
'ahi 'ekure? 'Ene ea mitota vaji matakina nitehure?
17 'Enajihuna'e icha ka'ene maijija 'ina maa rejura. 'Eju'e
icha ka'ene siseijija 'ina sisea rejura.
18 'Eju'e icha ka'ene maijija 'ina sisea pareju'e icha ka'ene
siseijija 'ina maa parejura.
19 'Ene icha ka'ene 'ina maa parejujija 'uma veni jaura.
20 'Ene puni 'inijino samai kihuna.

Na A Pahena Pakavura
(Ruku 13:25-27)

21 'Enakaivo ea mapoka ka'ene Na Natohwe Natohweru
'wivujija Godoni ara pavahuna kaivo ea ka'ene Nuni Oma
ka'ene akúpa 'ahi hinujara raka ka'ene Hu ura renujiru
ve'avajipo vahuna.
22 'Ena'omo ijihuni vea kajara ro'eja'e iji'a ea mapoka
Na ika'ina 'warihuna Natohwe Natohwe 'ú nú Oni ihi vu'a
'waravure? 'Ene Oni ihi 'urahi'i 'avena sisea ajima'inijija
siomahure? 'Ene uneunecha mapoka ea areri pavehuna nú
vejure? 'wihuna.
23 'Ejakame Na ika'ina samamai pu 'warahuna Na niho'o
ja pakivurakúne usema va'aha ea sisea veji'inakije!

Ea No'o Ara Vejajina
(Ruku 6:46-49)

24 'Ena'omo ea irara ike Nuni vu'ake hene ve'amajaho hu
areri ea ka'ene vwiha mamai vwihaji'inijara ara'e muna 'ahi
vena hinuja'ina.
25 'Ena'omo nehi pine sai hirame 'ee puri hiramujaho
ara kajaho ninavume patira'usahuna. Ijihuni maijaho ara
kajaho muna 'ahi vejajihuna'e patira'usunahana.
26 'Enakaivo ea irara Nuni vu'a henareje pave'amajaho hu
areri ea ka'ene hami pavwihaji'ina ka'ene huni ara ajara
'ahi venaja'ina.
27 'Enajihuna'e neha pine sai hirame puuri 'e'une ara ka-
jaho 'anaume 'onajaho maijihi niho'o ani'ina tira'usunaha
'onana 'iamana.

Jesuni Harurijina

28 Ijí vu'a kaji Jesura 'warame pa'arejume ea mapoka
mapoka ijí Hura najaha kaji hejajaho oja hwa'usunahara.
29 Ijihuni maijaho Hu niho'o haruriji'i pu najahana areri
Sikuraipiepo najahuja'ina pana.

8

Jesura Ea Vejume Maranajina
(Maka 1:40-45; Ruku 5:12-16)

1 'Enarena Hu kahi huri'i rena roe ari'eme ea niho'o
mapoka mapoka Hu 'arariha va'ara.
2 'E'eme ea pina reporosia rukini roe Huni una'i nitupari
same ijá 'wama Natohwe A ura rena'amajaho venie na
maraniama 'wamana.
3 'Ejume Hu ija ea ka'ene reporosia rukina kajihuni
haha 'ahi ija rana'i kaivo ijá 'wama Na ura reniuna'omo
maranahuna 'wavume reporosia kajaho ni'aha kwino
pa'arenana.
4 'Enakaivo va'e oni haha Pirisiti nahe 'ee Mosisira ni-
tama najaha ja'ina'e swasa veje ea mapoka oni reporosia
pa'arenajaho hena ka'avara 'wamana.

Jesura Romu Puni Natohwi Jihuni Pwea Vejume Marana-
jina
(Ruku 7:1-10)

5 'E'ikaivo Hu va'e Kapeniami 'e'u'eme sorutia puni
namiki kajara roe Hua piuname ni'aja'amarono 'waramana.
6 'Ene hu ijá 'wama Natohwe nuni pwea pina atami
ni'ima'uri 'unavu'e niho'o areri pavarime 'ee haha natohwa
hi'eju'e namu 'wamana.
7 'Ejume Jesura ijá wama Nara vu'areje veje marahuna
'wamana.
8 'Ejume sorutia namikia kajara eha vena ijá 'wama
Natohwe na ea sisea ijihuna'e Ara nuni sei vuhunijaho

niho'o areri panakúne ma iri 'wara'eje nuni pwea kajaho maranama.
9 Na sorutia kaivo na ea ka'ene na 'ajohi'ini jihipuni harina. 'Ene na 'u'o sorutia puni natohwa'omo nara ea pina va'a 'wavujaho hu va'una. 'Ene vukú'o ea pina roa 'wavujaho hu rouna. 'Ene na nuni pwea'e a ike vena 'wavujaho hu venuna 'wamana.
10 'Ejume Jesuho ijí henarena teama'eme ea ka'ene Hua 'arariha va'ajija ijá 'iama Na nimaa nimaa ja 'waravu. Ike Isureri opuni vajakino ei pini ija'ina nimaa rohuna niho'o areri pa'ana kavu 'iamana.
11 Ikaho vwiha'avara. Ea niho'o mapoka mapoka vea'e ajimuja'i rena roe 'ee vea va'onuja'i rena roavajipo Godoni ara ka'ene Eparahami ho Aisiki ho 'ee Jekapi ho ijano ruha ka'ene hijujaho pu pu'úmo ahuma hihuna.
12 'Enakaivo ea iki mwe'i hi'avajija samai ato'aruma'e nutuvi'inijino va'e niramarume upaja ja'i'uji'i nahuna 'iamana.
13 'Ejume Jesura sorutia puni namikia kaji ijá 'wama Raka ka'ene a nimai ronujara veje oni pwea mara'enakúne va'a 'wamana. 'Ejume ijí huni pwea ni'aha kwinu sonanana.

Jesura Ea Mapoka Vejume Maraniajina
(Maka 1:29-34; Ruku 4:38-41)

14 'E'eme Jesuho Pita oni sei vai'i kavume Pita oni jura paranahijaho atama ni'ima'uri 'uname haha ohoa re'eme namana.
15 'Ejume Hura iji 'unama apene 'urijume ni'aha kwinu huni atama ka'ene haha ohoa kajaho pa'arejume hu 'urine mataume 'iruma amairia vajihume ijara.
16 'E'eme ijihuni nusireijino ea ka'ene 'avena siseapo ajima'inijija aherame 'eka Jesuni roume Hura 'avena sisea kajija 'waravi'i sioma ato'arumana. 'Ene ea ka'ene atama 'uniravi'inijija venaume puni atama pa'arenaana.
17 Nitama Godira poropetia Aisea oni vaji 'waramajaho nimaa nimaa renu.
Hura núni atama ani ani'ina 'ee haha hiana 'ekana 'úmana.

Jesu Pa'arariha'iro 'Unama Savujina
(Ruku 9:57-62)

18 'Enarena Jesura eaka mapoka ka'ene Huni rori hija kaji kimarena Hu toa ropuna'i va'iro 'waramana.
19 'Ejume Sikuraipi pini ijá 'wama Najuhu'ine na A hu'úmo A ichihichihi va'amajaho na vuhuna 'wamana.
20 'Ejume Jesura ijá 'wama Achimina mwe'i vaji ahejura 'ene uka nesa rukina kaivo Ema Puni Harihijara ruha ka'ene Huni húmata ranave siheria vehuna pa'ana 'wamana.

21 'Ejume Huni tisaiporu pini ijá 'wama Natohwe ijinakúne
asinamie na marako va'e nuni oma apene kwananavuma
'wamana.
22 'Enakaivo Jesura ijá 'wama Na 'ararihia ro'i kaivo ea
ka'ene kwavi'ina kajaho maka'eje opu apena va'e ranava
'wamana.

Jesura Puura'e 'Waravume Ajuaranajina
(Maka 4:35-41; Ruku 8:22-25)

23 'E'ikaivo Hu va'e sisima vaji ajivume Huni tisaiporu pu
pu'úmo va'ara.
24 'E'eme soha kajaho niho'o ajira amenarena sisima
kajaho sisera'i venana kaivo Jesuho nenana.
25 'Ejumakamarena Huni tisaiporuepo 'urina va'e sai'i
ijá 'wava 'Urina! Núni Natohwe nú kwamasa'i vejukúne
'wavara.
26 'Ejume Hu ijá 'iama Nimairoa ma'u'u maikije ja rakiji-
huna'e juvo? 'i'i kaivo iji'a 'urina 'waravume puura ka'ene
hirame 'ee soha ka'ene amenajaho maho'o pa'arenana.
27 'Ejumakame pu oja hwa'usunaha'eme ijá 'wava Hu ea
iraka sa'ina'omo Hu 'waravume puura 'ee soha Huni ira
hejare? 'wavara.

Jesura Ea No'ohe'i 'Avena Siseopo Ajima'ina'e Vejume Maraniana
(Maka 5:1-20; Ruku 8:26-39)

28 'E'ejume sisima kajaho roe toa ropuna'i Katarini roi'i
kivume ea no'ohe'i 'avena sisei ajimaukame pu va'e eu-
chi hinone pu niho'o ajisima'ora 'ee ani ani vejukame ea
'unama kajihuna kajaho paojura'omo Hu va'e ijihi piuni-
mana.
29 'Ejume ea kajipo ajira emaavaji'i ijá 'wava Godoni Har-
ihe A raka nú vetú'ena? Vea ka'ene Ara núa ruruhunijaho
mai'o paro'eme A nú ruru'irono roane? 'wavara.
30 'Enakaivo ijiha kajakaru maha mapoka namijara.
31 'Ejumakame 'avena sisea kajipo Jesu jarime ijá 'wava A
ura nú sioma ato'arumuhuna'e re'amajaho ato'arumu'e nú
va'e maha kahehi ajima 'wavara.
32 'Ejume Jesura ijá 'iama Va'ajiha 'iavume pu ni'aha
kwinu ariha va'e mahaka mapoka kajija ajimaume pu ni'aha
kwinu va'e rarahi arihe toi imwasamiara.
33 'Ejumakame ea ka'ene ijí maha kaji 'ajohi'inijipo
ninukujaha va'e ari useme ijí maha kajihipuni vu'a 'warame
'ee ea ka'ene no'ohe'i 'avena sisei ajima'ini jihipuni vu'a 'u'o
'waravara.
34 'Ejumakame eaka mapoka ka'ene ara kaji'urijipo ni'aha
kwinu niana roe ijí Jesuho kamareja 'ejahae ijí puni kwaa
kajaho are'i kaivo 'urine ani va'amarono 'waravara.

9

Jesura Ea Haha Ajuaraji'ina Vejume Maranajina
(Maka 2:1-12; Ruku 5:17-26)

1 'Ejumakame Jesuho va'e sisima vaji ajime va'e toa one kara'i Huni ari va'ana.
2 'E'ejume ea 'ahopo ea pina atami 'unamarena huni 'ata niho'o ajuaranana'omo pu huni suhiji'i apene Jesuni roume Hu kimajaho pu niho'o nimaa nimaa rojuma kimarena Hu ijí ea kajaho ijá 'wama Nuni harihe oja pahiana'amana. Oni sisea nipa'arenukúne 'wamana.
3 'Ejumakame Sikuraipiepo ijí 'wamapene oji'i ijá 'wava Hu hine Godi mataha 'waramu 'wavara.
4 'Ejume pu raka ka'ene vwihaja kaji Jesura kimarena Hu pu ijá 'iama Ja raka vene hine 'unama sisea ani ani vwihajo?
5 'Ú 'unama ichá'inijara samaumaa'e a oni sisea niparanu 'wa'eju ho a 'urine namina va'a 'wa'ejo?
6 'Enakaivo jara ijí hena ka'avarono ijihuna'e Ema Puni Harihijara iki mwe'i roe sisea vwihana arehuni haruriji'i roana 'i'i kaivo ea ka'ene 'ata ajuaraji'ina kajaho ijá 'wama 'Úrine oni suha apene ari va'a 'wamana.
7 'Ejume hu 'urine huni sei va'ana.
8 'Ejumakame ea mapoka ijí Godoni harura kaji kamareja Godi ta'arohara. Ijihuni maijaho Godira harura kajaho emaa vajihana.

Jesura Matiu 'Umenajina
(Maka 2:13-17; Ruku 5:27-32)

9 'E'eme Jesuho ijí ara kaji rene va'i kavume ea pina ka'ene huni iha Matiuna 'wavujaho takisia apejuri seijino hinana. 'Ejume Hu ijá 'wama Na 'ararihie roa 'wamana. 'Ejume hu 'urina 'arariahae Hu hu'úmo va'ana.
10 'Enarena Jesuho Huni tisaiporu pu'úmo sei vaji hi'eme ea mapoka ka'ene takisia apeji'ina 'ee ea ka'ene sisea veji'inijija roe pu pu'úmo ahuma 'iruma ijara.
11 'E'eme Parasiepo kamareja pu Huni tisaiporu aporame ika 'iava Irakijihuna'e joni Najahi'inakaho ea ka'ene takisia apeji'inijija 'ee ea ka'ene sisea veji'inijihi pu'úmo 'iruma iji'i hino? 'iavara.
12 'Ejume Hu ijí henarena ijá 'iama Ea ka'ene atama pa'uniravi'inijija juketa pasaravura. 'Enakaivo ea ka'ene atama 'uniravi'inijipo pupusu saravura.
13 Ja ma va'ajimareje Godoni ira vaji ika'inaka 'waramaji sama ka'avara. Na emaapo temukivu kaivo Na swasa vehuna senimu. Ijihuni maijaho Na ea mamaa'e 'eka'i rohuna pana kaivo ea sisea punijihuna'e Na routa 'iamana.

'Aura Arevuji Rone Apovajina
(Maka 2:18-22; Ruku 5:33-39)

14 'E'ejume Joni oni tisaiporu Jesuni roe ijá 'wava Irakiji-
huna'e núa 'ee Parasia 'aura arevu kaivo Oni tisaiporu 'aura
paarevo? 'wavara.
15 'Ejume Hu ijá 'iama 'Ú ei pini napasi ne'i 'aha'eje hu
ehwa pu'úmo hi'ipisa ijihuna'e chora hija raka? Niho'o
pana. 'Enakaivo ea ka'ene ijí napasi nena kaji apena va'e
hu kú'o pu pu'úmo pahija kamareje iji'a pu 'aura arehuna.
16 'Ene ea 'aho'a ateha sahasapo napavujaho pu ateha
maiu'ina puni pwina pa'eke suhura. Ijihuni maijaho ijí
suhakavi'i ijí ni'ajahe ni'ima'ura napa'amarono pasuhura.
17 'Ene vukú'o 'wainia maiu'ina hanuha sisa sahasa vaji
veri'avajaho hanuha sisa sahasa kajaho napama arihuna.
'Eje hanuha sisa sahasa kaji 'u'o siserahuna. 'Enakaivo
hanuha sisa maiu'ina vaji 'wainia maiu'ina veri'amajaho
marahuna 'iamana.

Ea Ni'ina Huni 'Apaja 'Ee Napari Jesuni Ateha 'Unamajina
(Maka 5:21-43; Ruku 8:40-56)

18 'E'eme Jua puni 'ajohi'ina natohwijaho roarene Huni
una'i nitupari savi'i ijá 'wama Nuni 'apaja iviamajai kwa-
manakúne roe Oni ija huni haha 'ahi ranave 'urinama
'wamana.
19 'Ejume Jesuho 'urine hu hu'úmo va'ume Huni tisaiporu
'u'o pu pu'úmo va'ara.
20 'E'eme napara pina 'aa vuravi'ina juara iropu ropu
no'ohe'i pa'arenana'omo Jesuho vai'i paka'eme hu túna'i
rou va'o ija joranajaho va'e Huni ateha uri vwemana.
21 Ijihuni maijaho hu huhusu ijá rona Na Huni ateha ura
kaji vwe'ujaho na marani'ena ronarena ijihuna'e vwemana.
22 'Ejume Jesura aroma napara kajaho kavi'i ijá 'wama
Nuni 'apajakera oja pahiana'amana. Ijihuni maijaho ara
nimai ronajara veju'e maranaukúnina 'wamana. 'Ejume
napara kajaho ni'aha kwinu maranana.
23 'Ejumakavi'i Jesuho iji'a va'e ea natohwa kajihuni sei
vai'i kivume ea mapoka hine hurisia hwasihe 'ee hine
iruno'a apeji'i kúrúhwa ani rejara.
24 'E'eme Hu ijí va ajime ijá 'iama Ariha va'aha! Ike
napaiseakaho pakwamana kaivo hu nenu 'iamana. 'Ejume
ea mapoka Hu ijahara.
25 'Ejumakivi'i eaka mapoka kajaho vejume ma'ahi
va'eme Hu ijí aruma va'ajino ijí napaisea kajihuni iji
'unamapene 'urijume hu 'urinana.
26 'Ejumakame ijihuni pinana kajara renapene arara ka-
jiano va'ana.

Jesura Ea Noʹo Nia Paʹana Vejume Maraniajina

27 ʹEʹeme Jesuho ijí ara kajaho areʹi kaivo vaʹeme ea
noʹoheʹi nia supaviʹinapo Hua ʹararihaiʹi ijá ʹumeja Teviti
oni harihakera nú numiruma ʹumejara.
28 ʹEjume Jesuho vaʹe sei ajiʹeme ea kaʹene nia supaviʹina
kajija noʹoheʹi ijí vaʹume Jesura ijá ʹiama Nara ike veje
maranihunijaho ja nimai rojo? ʹiamana. ʹEjume pu ijá ʹwava
Natohwe nú nimai roju ʹwavara.
29 ʹEjume Hu puni nia ʹaha kajino ija ʹuniraviʹi ijá ʹiama
Jara nimai rojujara venauʹe maraniu ʹiamana.
30 ʹEʹeme puni nia niʹaha kwino jaraume niriara. ʹEjume
Jesura ira kisi ijá ʹiama Ja ea ʹahoʹa paʹwaraʹavara ʹiamana.
31 ʹEnakaivo pu noʹo vaʹajimareja ea mapoka
ʹwaramapena ojumakame Jesuni vuʹa kajaho rausahapene
vaʹana.

Jesura Ira Paʹanae Vejume Maranajina

32 ʹEjume pu vaʹeme ea pina ira paʹana ʹavena siseapo
ajivuraʹomo pu apene Huni roara.
33 ʹEjumakame ʹavena sisea kajaho ʹeʹuna vaʹeme ea
kajaho ira ʹwaravumakame ea mapoka ijí kamareja oja
hwaʹusunahaʹeme ijá ʹwava Nú ea ikaʹina Isureri opuni vaja
pakivura ʹwavara.
34 ʹEjumakame Parasi ijá ʹwava ʹAvena siseijihipuni nato-
hwijara niʹajahuʹe ʹavena sisea atoʹarumau ʹwavara.

Jesura Ea Numirame Puamu Venajina

35 ʹEʹeme Jesuho vaʹe ara mamaʹina ʹee ara maʹuʹumaa
ijino puni Sinakoku kaʹene namijujino Godoni vuʹa mai
maiuʹina kaʹene Huni ara rona ʹwaramaji najahana. ʹEjiʹi
ea kaʹene atama ʹuniraviʹina ʹee unenuʹu ʹahoʹa aniʹina
renaujija vejume sonahiara.
36 ʹEjiʹi Hu kimajaho ea mapoka ijí ani rejara kaivo pu ma-
jikari areri sipiepo sipia ʹajohaiʹina paʹa ojujaʹinaʹe vejume
Hu nihoʹo temumana.
37 ʹEjumakame Hu Huni tisaiporu ijá ʹiama Juara
mapokaʹe tuma navu kaivo ea kaʹene juara sahunijaho
kwinu kwinuna.
38 ʹEnajihunaʹe juara savuri Natohwiji jarivakame Hura ea
kaʹene juara sahunijaho irechamiʹamana ʹiamana.

10

Apasorua Iropuropu Noʹu Pijihajina
(Maka 3:13-19; Ruku 6:12-16)

1 ʹEjume Hu Huni tisaiporu iropu ropu noʹo ʹumenaume
Huni roumakiviʹi pura ʹavena sisea atoʹarumaʹe ʹee atama

veje sonahie ea kaˈene haha siseraniˈina amairia Huni harurijaho mihana.
2 Ijí Huni tisaiporu iropu ropu noˈoheˈi kajihipuni ihijaho ikihina. Saimani kaˈene Pitana ˈwavujine ˈee huni ˈuˈua Eniturune ˈee Jemisina ˈwavujaho Sepati oni hariha ˈee huni ˈuˈua Jonina ˈwavujaho
3 ˈee Piripu ho ˈee Pataramiu ho Tomasi ho Matiu kaˈene takisia apejiˈinijaho ˈee Jemisi kaˈene Apiasi oni harihijaho ˈee Tariasiho
4 ˈee Saimani Kenani orijaho ˈee Jutasi Isikariatika kaˈene Jesu nahamahajina.

Apasoru Iropuropu Noˈo Irechamiume Usema Vaˈajina (Maka 6:7-13; Ruku 9:1-6)

5 Ike iropu ropu noˈoheˈi Jesura irechamiana. ˈEˈikaivo ijá ˈiama Ja Jenitaru puna pavaˈe ˈee Sameria opuni ara vaja pavaˈavara.
6 ˈEnakaivo arira vaˈe Isureri opuni sipia kaˈene pivusahu jihipuni vaˈavara.
7 ˈEnareje vaˈe najahareje ijá ˈwaraˈavara Godoni arijihuni ˈunama niturana roanaˈomo maiˈo piunahuna ˈiavara.
8 ˈEnakaivo ea kaˈene atama ˈuniraviˈinijija veje sonahie ˈee ea kaˈene kwamasahiˈinijija veje ˈurine ˈee ea kaˈene reporosia rukinijija venaˈe reporosia paˈarenaˈe ˈee ˈavena sisea ea ajimaˈinijija siomaˈavara. Ja maapejarakúne mavajiˈavara.
9 ˈEnakaivo ja ijí vaˈi veˈavajaho korutia ho siriva ho kapa monijaho pina joni tuja vaja nihoˈo panaˈavara.
10 ˈEne joni tuja paˈeke ateha noˈo paˈeke ˈee joni mumora hwana paˈeke ˈee pijuha paˈekavara. Ijihuni maijaho ea irara ea ˈahoˈa niˈajihujaho ijí ea kaˈene pu niˈajihu kajipo ˈiruma pu vajihuna.
11 ˈEnakúne ja vaˈe taunuina ho ari useˈavajaho hami aporama henu vaˈo ea mamaijihi puˈúmo hinu vaˈo vaˈavara.
12 ˈEne ja vaˈe sei ajiviˈi ea kaˈene sea kaji hijujija ˈajoraˈavara.
13 ˈEjiˈi kive pu ja ˈajorava kiˈavajaho pu puˈúmo matauˈavara kaivo pu paˈajorava kiˈavajaho pu puˈúmo pamatauˈavara.
14 ˈEˈeje ara kajiˈu puna ho ei pini joni vuˈa pahene pataaroraha kaˈavajaho joni mumora hari saina kaˈene namujaho taireˈi kaivo vaˈavara.
15 ˈEnakaivo Na nimaa nimaa ˈwaravu vea kaˈene ˈotua veˈavari veijaho eakijahija nihoˈo sisea aniˈina renahuna. Kwaa kaˈene Satami Kamora renajaho asimareje nihoˈo aniˈina rehuna.

Siseʼi ʼAhihuna Kaʼene Roujina
(Maka 13:9-13; Ruku 21:12-17)

16 ʼEnakúne hami heha. Na ja irechamiujaho areri sipiaʼe
ʼua neʼa puni vaji irechamiu jaʼinaʼe irechamiu. ʼEne ja
raka veʼiro veʼavajaho marakuʼa vwihana areri taparapo ve-
jujaʼinaʼe veʼavara. ʼEnakúne ja marahuʼorapo ajuarasaha
ojujaʼinaʼe oʼavara.
17 ʼEne hami kiʼavara. Erapo ja ʼeke namahareje ʼeka vaʼe
kanisoru puni nini vaʼe ʼee pu ja ʼekaʼe puni Sinakoku vaji
hijihahuna.
18 ʼEne Nuni hahijihunaʼe pu ja ʼekaʼe ea mamaʼina kaʼene
kwaa ara ʼajohiʼini jihipuni unaʼi vaʼe ʼee kamatia epuni una
ʼuʼo vahuna. ʼEnakúne ja Nuni vuʼakaho pu ʼwarame ʼee
Jenitaru ʼwaraʼavara.
19 ʼEʼeje pu ja ʼekaʼe namaʼirono vaʼa kiʼavajaho ja pa-
jumareje ikaʼina vwihaʼavara. Na vina vuʼa icháʼinaʼe
ʼwaraʼejo? paroʼamana. Ijihuni maijaho vea kaʼene ara
ʼwaraʼi veʼamajino raka kaʼene ara ʼwarahunijaho vajahe
ʼwarahuna.
20 ʼEnajihunaʼe ijí vuʼa kajaho a pana kaivo Amo oni
ʼAvenijara oni vaji ʼwarahuna.
21 ʼEnareʼe ei pini huni poka ʼotu vetiakame erapo apene
ʼanaa kwahuna. ʼEje omahi huni hariha ijaʼina ʼahahuna.
ʼEjakame kasihwapo emahwaha namahe ʼanie tirahuna.
22 ʼEnakaivo Nuni hahijihunaʼe ea ja senahuna. ʼEne ea
irara ʼata kairane hiʼeje mweʼakaho paʼareʼamajara marana
parahuna.
23 ʼEnakúne ari pini ja ruaraha kiʼavajaho marakoʼa
juhaha vaʼe ari pini vaʼavara. ʼEnakaivo Na nimai ja ʼwaravu
ja joni kaukara kaʼene ike Isureri opuni ara kwaa vajakino
vejujaho maiʼo pave paraʼeje Na Ema Puni Harihijaho kúʼo
ʼunama rohuna.
24 ʼEne tisaiporu ijaho huni tisa paasimana ʼee pweijaho
huni natohwa paasimuna.
25 ʼEnakaivo tisaiporu ijara huni tisa ijí vareʼinaʼe reʼipisa
areri reje ʼee pweijara huni natohwiji vareʼinaʼe reʼipisa
areri rejaʼa. ʼEnakaivo pu ijí sea anesura kajaho Pierisiparu
ʼwaʼavajaho pu ijí sea kaji hijujija ʼuʼo niʼaha kwino sisea
ʼwavaʼa.

Irá Juhahunijina?
(Ruku 12:2-7)

26 ʼEnajihunaʼe ja ea ʼahoʼa pajuhaʼavara. Ijihuni mai-
jaho uneunecha mapoka kaʼene vaji navuʼe ea mapoka
pakivuraʼomo túnaʼi sama hirahuna. ʼEne ea mapoka niʼi
niʼi hemi navujaho hena kihuna.

27 Vu'a ka'ene sei vaji Nara ja masuani 'waravukaho ja
samaumai 'wara'avara. 'Ene vu'a ka'ene Na atai koravu'e
ja hejukaho ja ma'aha riri namine 'wara'avara.
28 'Enakaivo ike haha huriji erapo 'anaa kwahuniji ja
paju'avara. Pu joni 'avenijaho pa'anaa kwahuna. 'Enakaivo
Godira haha 'ee 'avena iji'i 'aniareje ato'aruma'e vena vaji
va'ajime rehunakúne ijí ju'avara.
29 'Ene ea uka 'u'umai no'o 'wani toia 'imejura. 'Ena'avo
joni Omijara ijí uka 'u'ua kajara mwe'i 'onujaho Hu kama
henuna.
30 'Ene ijí joni húmata 'ahi sapasa icharo namujaho Hu
nihena kimuna.
31 'Enakúne ja paju'avara. Ijihuni maijaho jara uka 'u'ua
mapoka kajaho asitahara.

Keriso Rone 'Warahuna ho Pataarohuna
(Ruku 12:8-9)

32 'Ena'omo ea irara Na ronareje ea mapoka puni una'i
'wara'amajaho Na 'u'o ea kaji rone kahino akúpa 'ahi Nuni
Omijihuni una'i nahama 'warahuna.
33 'Enakaivo ea irara Na hemihareje ea 'aho'a
panaja'amajaho Na 'u'o ea kajaho kahi akúpi 'ahi Nuni
Omijihuni una'ijaho hemahuna.

Matauhuna Pana Kaivo Ahaahunijina
(Ruku 12:51-53; 14:26-27)

34 'Enakúne ja ika'ina pavwiha'avara. Na iki mwe'i
matauvi'ina paapena routa kaivo Na ea so'wi ahaa'i routa.
35 Nara roujihuni maijaho Na veje harihwapo omahwaha
chichahie 'ee 'apajahi oaha chichahae 'ee hariahoni napari-
jara sasaha chichaha'amarono routa.
36 'Enakaivo emahuni nakijaho huni kachi'ipo rehuna.
37 'Eje ea irara omaha oaha ijihi oja miha para'i kaivo Na
oja pamihujaho Nuni tisaiporua areri parehuna. 'Ene ea
irara hu huni hariha 'apahija ijihi oja mi'i kaivo Na oja hami
pamihujaho Nuni ea areri parehuna.
38 'Ene ea irara huni korosia paapene Na 'ararihi'amajaho
hu Nuni ea areri parehuna.
39 'Ea irara huni hiiji ori ni'ajara'amajaho huni hiijaho
ranahuna. 'Ene ea irara huni hiiji Nunijihuna'e Godoni vu'a
maa maiu'ini jihuna'e ranamajaho hu huni hia 'onanahuna.

Eha Huni vu'a
(Maka 9:41)

40 Ea irara ja hami 'ahiujaho pu Na 'u'o hami 'ahiu. 'Ene
ea ka'ene Na hami 'ahiujaho pu Godi ka'ene Na ranamiume
rouji 'u'o hami 'ahau.

41 Ei pini ka'eje poropeti pini roa kamareje hu
'ajoha'amajaho Godira eha Huni poropeti mi'amaja'ina'e
ea kajaho eha areri mahuna. 'Ena'omo ei pini ka'eje ea
ariramaa roa kamareje hu 'ajoha'amajaho Godira eha ea
ariramaa mi'ama ja'ina'e ea kajaho eha areri mahuna.
42 Na niho'o nimaa nimaa 'waravu. Nuni tisaiporu
ijihuna'e ea ma'u'umaakihi toa huanava kimareje toa 'e
mi'avajaho ea kajaho eha maa paasihuna 'iamana.

11

Ea Joni Papitisita Oni Rena Roara
(Ruku 7:18-35)

1 'Enarena Jesuho Huni tisaiporu iropu ropu no'ohe'i
kajipo raka ka'ene vehunijaho 'waravume pa'arejume Hu
ijí rene va'e puni ari najahe vu'a 'wara'irono va'ana.
2 'E'eme Joni tipurai hiji'i Kerisora raka ka'ene venajaho
henarena hu huni tisaiporua no'o irechamiume Huni roara.
3 'Enareja pu Hu apoma ijá 'wava 'Ú A ea ka'ene rohunaka
'waruvajina ho nú ea pina sa'eja? 'wavara.
4 'Ejume Jesura ijá 'iama Ja iviamaa 'unama va'ajimareje
ja raka ka'ene hena kavajaho Joni 'waraha.
5 Ea ka'ene nia supama'inijija nia niriu'e ea ka'ene ir-
ima'inijija 'urahe matauma oju'e ea ka'ene reporosia rukina
pa'arenau'e ea ka'ene ataa pa'ajija heju'e ea ka'ene kwa-
masahi'inijija ni'urine mai'o hiju. 'Eju'e Godoni vu'a mai
maiu'inijaho ea ka'ene pivusahi'iniji najahu.
6 'Ena'omo ea irara Nuni hahijihuna'e paju'amajaho
niho'o hu merajahi'ina 'iamana.
7 'Ejume Joni oni pwehijijija va'eme Jesura eaka mapoka
kajihi Joni rona 'waramarena ijá 'iama Ja va'e nechi'a riri
va'ajaho ja iraka kavare? Ja vi hwa'oha raka'e hwasisi'i
ninamarena varivi'i navumakame ja ijí ka'i va'ara raka?
8 Ja ijino va'ajaho ja raka'e ka'i va'are? 'Ú ei pini ateha
ka'ene mavarasa'inijino apú*savumakame* ja ka'i va'ara raka?
Heha! Ea ka'ene ateha mamai savujaho kini huni sei hijura
9 kaivo ijí jara raka ka'ene ka'i va'a kajaho 'wariva
hejuma. Ja poropeti ka'i va'are? I'a Na ijaho ja ni'waravume
hejara. Hura poropeti 'aho'akija asitahu.
10 Ikaho nitama ea kaji Godoni ira vaji rona 'waramajina.
Heha! Na Nuni vu'a 'waravi'ina ranave Oni una'i vu'akame
hu Oni 'unama amairiahuna '*úmana*.
11 Na niho'o nimaa nimaa ja 'waravu Joni Papitisita eaka
mapoka ka'ene mwe'a kakino hijujaho hura asitahana.
'Enakaivo Godoni ehija ma'u'umaijipo Joni asivu.

12 'Enakaivo veaka Joni Papitisita aneja vene ea najahaji
rena roe iviamaa 'e'unukino renareja ea mapoka Godoni ara
pi'ona'iroreja harura ni'ina veju kaivo ea ka'ene ajisinijipo
niho'o Godoni ara kajaho harura vene ape'i veju.
13 'Enakaivo nitama Godoni poropeti 'ee ea ka'ene Godoni
tamana vaji 'warama apena rou va'o roe iviamaa Jonira
roani veakino 'e'unakena.
14 'Enakúne ja ura ijí hena nimai ro'i 'ahi'amajaho Joniho
Iraijana. Hu ea ka'ene rohuna 'waruvajina.
15 Ea irara areri ataa jaraa'e he'i ve'amajaho ataa apúsame
henama.
16 Ea ka'ene iviasi hijukija Na iraki apene manura veti'ejo?
Ijihuni maijaho pu areri sesamaapo maketi hine sesamaa
'aho'a'e 'umenai hijuja'ina'e veju.
17 Nú jona'e hurisia hwasihihura kaivo ja pajavavura. 'Ene
nú virisi vejura kaivo ja paniramaruvura 'umejara.
18 'Enakaivo Jonira roarena 'aura areme 'iruma paine 'ee
toa paijumakame ea mapoka ijá 'wava Hu 'avena siseapo
ajivu'e avanu 'wavara.
19 'Enakaivo Ema Puni Harihijara roajaho Hu 'iruma ine
'ee toa inana. 'Enajihuna'e pu ika'ina 'wavu Kaha! Hu
'iruma arisi isa'ora 'ee Hu arisi toa sisea isa'ora Hu ea
ka'ene takisia apeji'inijihija 'ee ea ka'ene sisea veji'inijihi
puni napura. 'Enakaivo ea ka'ene vwiha mamaa rukinijija
pura ichá'ina ka'ene vejujara najahujaho pu hena kavi'ina
'iamana.

Ara Ka'ene Panimaa Roji'inijina
(Ruku 10:13-15)

20 'Ejumakame kwaa ara 'aho'a uneunecha ka'ene ea areri
pavehunijija venana kaivo ea mapoka puni sisea paarevu-
makame Hu pu 'uraraharena ijá 'iama
21 Ja ea ka'ene Koresini hine 'ee Petasaita hijujija eha sisea
apehuna. Ijihuni maijaho Na joni ari uneunecha ea areri
pavejura veju'ukame ja panimai roju kajihuna'e ja eha sisea
apehuna. Na Taia 'ee Sairani ija'ina'e ve'ipisa pu niho'o
maraku'a puni sisea niaremamaa areva'a.
22 'Ena'omo na nimai ja 'waravu. Vea ka'ene Godira
mwe'akaki 'otua venuni veijaho kwaa iha Taia 'ee Sairani
ijija jara eha ka'ene ni'ima'ura ape'avaja'ina'e papehuna.
23 'Enakaivo 'ú ja Kapeniami orakija ja ma joni haha
kakino 'eka kahino Godoni ari va'iro avajo? Ja niho'o kwa
ka'ene veni renuni kwaijino vahuna. Ijihuni maijaho Nara
uneunecha ka'ene ea areri pavejuraka joni vaji veju'ukame
ja panimai rojuke Satami ija'ina ve'ipisa ijí ara kajaho iviasa
ijí nava'a.

24 'Enakaivo Na nimaa ja 'waravo. Vea ka'ene Godira 'otua
ve'amani veijaho Satami opo eha ma'uako mihuna kaivo ja
niho'o eha ni'ima'ura mihuna 'iamana.

Nuni Roe Ojuta Hweha
(Ruku 10:21-22)

25 'E'ikaivo ijihuni vea kajino Jesura eha vene ijá 'wama
Amo ka'ene akúpa mwe'a ijihuni Natohwiji'o Na teimani
'wavujihuni maijaho Ara uneunechakija ea ka'ene vwiha
mamaa vwihaji'inijija 'ee hena kavi'ini jihipuni una'a pave-
jume samaa renana kaivo kasimaaru najahana.
26 Nimai Amo A ija'ina venajara teamanamu.
27 'Enakaivo uneunecha mapokijija Amora Nuni ija tahi
irechamana. Ijihuna'e eaka mapokijija Godoni Harihijaho
hami pakama pahejura kaivo Amora huhusu hami hena
kamuna. 'Eju'e eaka mapokijija Amoho hami pakama pa-
hejura kaivo Hariahi huhusu hami hena kamuna. 'Enakaivo
Hariahi ea irá ura renajiru Omaha'e nahume hu 'u'o Omaha
hena kamuna 'wamana.
28 'Ene Hu pu ijá 'iama Ja ea ka'ene ahija apene oja
vaja sirua pa'arenaujija Nuni roajive Nara vena'e joni ahija
pa'areje ojuta hwena hiha.
29 'Ene Nuni 'unama ka'ene kisima'urijaho jona'e apene
Nuni 'unamiji kama heha. Ijihuni maijaho Na matauvi'ina
'ee masuani hiji'ina. 'Ene veje joni oja masuani sonama
namama.
30 Ijihuni hahi Nuni 'unamijaho samaumaa. 'Ene Nuni
ahijijaho nimaa nimai nasina 'iamana.

12

Sapati Rona Aposaravajina
(Maka 2:23-28; Ruku 6:1-5)

1 'E'eme ijihuni túna'i Sapati veijino Huni tisaiporu
pu'úmo konesa juari 'uraha va'eme pu matunavume konesa
'eka ijara.
2 'Ejume Parasiepo kame Jesu ijá 'wava Jua puni varapi-
jaho Sapatia juasi'i 'iruma pa'ekura kaivo Oni tisaiporu hine
'iruma 'eka iju 'wavara.
3 'Ejume Jesura ijá 'iama 'Ú ja Godoni ira vaja pataha
kavure? Na'ia pini Tevitira pwehwa pu'úmo matunavu-
makame vejajaho ja patahare?
4 Pu ijí Temiporu kajino va'e arumareja ijí puretia ka'ene
ea mapoka paijura ka'ene hu pwehwa pu'úmo 'eke ijajaho
pirisitiapo pupuso ijura'e ja patahare?
5 'Ene Mosisi oni tamanijara ea ka'ene Godoni kaukara
'ajohi'inijihi rona 'waramajaho ja pataha hejara raka? Pu ijí

tamana Sapatia vea kajaho pu Temiporu vaji pirisitia varapi
'waramaja'ina pavejura kaivo pu sisea pavejara.
6 'Enakaivo na nimai ja 'waravu Ea ka'ene ike Temiporua
asima paranajaho iviamaa ikeho naminu.
7 'Ena'omo jara ijí Godoni ira vaji raka ka'ene 'warama
kajihuni maiji hena ka'ipisa Na ema kime temukavujara
ura renu kaivo jara Nuni swasa vejujaho Na ura parenia'a.
'Enakaivo ja ea ka'ene sisea pavejajihi puna'i sisea paveja'a.
8 'Enakaivo Ema Puni Harihijaho ijí Sapatia kajihuni Nato-
hwa 'iamana.

Ea Ija Ajuaravi'ina Vejume Maranajina
(Maka 3:1-6; Ruku 6:6-11)

9 'Enarena Jesuho ijí ruha kajaho are'i kaivo sinakoku
naminujino va'ana.
10 'Enakaivo ijino ea pina ija u'uraji'ina hinuna'omo ea
'ahopo Jesu nama'i 'ahiumakame Hu apome ijá 'wava 'Ú
ea 'aho'a'e Sapatia vei vena'e marani'amajaho arerina'aho
pane? 'wavara.
11 'Ejume Jesura ijá 'iama 'Ú joni ei pini sipia rukina
re'ira'omo Sapati kajino ma'oa vaji 'o'ipisa ja pa'ena apene
'ajiva raka?
12 Nú emaakipo sipia asitahara'omo nú Sapati kakino
'unama mai ve'avajaho areri rehuna 'iamana.
13 'E'ikaivo ea ka'ene ija sisea kajaho ijá 'wama Ija ahasir-
ima 'wavume hu ija ahasirimajaho huni ija kajaho ni'aha
kwino maranarena ija ropuna ijí vare'i renana.
14 'Ejumakame ijí Parasia kajipo va'e ahuma hine
ichá'ina'e Jesu 'anahuniji 'wavi'i hijara.

Godira Iji Pijihani Pweijina

15 'Ejumakamarena Jesuho ijí henarena Hu ijí sea kajaho
are'i kaivo ariha va'ume ea niho'o mapoka'e Hu 'arariha
va'ume Hura ea ka'ene atama rukinijija vejume maraniara.
16 'Ejumakame Hura raka ka'ene vena kajaho ea 'aho'a
pa'wara'avarono Hu pu 'waramana.
17 'Enakaivo raka ka'ene nitama Godoni ira vaji poropeti
Aiseara 'waramajaho nimai renana.
18 Godira ijá 'warumana
Ikaho Nuni pwea ka'ene Nara iji pijahujina. Na Hu oja
mahu. 'Ene Na Hu niho'o kavujaho teamanima para-
nuna'omo Na Nuni 'Avena Hu samahuna. 'Ejakame
Hura Jenitaru 'otua arira vetihuna.
19 'Ene Hu ea pa'urarahune 'ee Hu ira ajira ea
pa'ananajihune 'ee Huni ira ma'aha rira majikari
pahehuna.

20 'Enakaivo hwa'ohapo irasahe navujaho Hu paveje
tu'usunaha arihuna. 'Ene vena ka'ene utahu va'o
ma'uaku'wi renujaho Hu paveje utahuna. Ijihuni maijaho
Hura veje ariramaa rene asitaha parahuna.
21 'Ejukame Jenitaru Huni ihijihuni vajijino maranihuniji
nimai roji'i hiju 'úmana.

Jesune 'Ee Pierisiparu
(Maka 3:20-30; Ruku 11:14-23)

22 'Enakaivo ea 'ahopo ea ka'ene 'avena sise'i ajimarena
ira pa'warame 'ee nia paniri'inijaho ahema apene Jesuni
roume Hura vejume ea kajaho nia nirie ira 'waramana.
23 'Ejumakamareja eaka mapoka kajija oja
hwa'usunaha'eme ijá 'wava 'Ú Hu Teviti Oni Hariha pana
raka? 'wavara.
24 'Ejumakame Parasiapo ijí henareja ijá 'wava Hura
'avena sisea pasioma kaivo Pierisiparu ka'ene 'avena sisei-
jihipuni natohwijara siomau 'wavara.
25 'Ejume Jesura puni vwihaiji kimarena Hu pu ijá 'iama
Ara 'ahosupo riri ahaame ara'ipisa niho'o 'aha josu pahija'a.
'Eje kwaa 'ahosupo riri ahaame pu hina 'arahi'i hi'ipisa
niho'o pa'areja'a.
26 'Ena'omo Setanira 'urine 'ori'ini riri aha'ipisa hu
ichá'ina'e areri namija'e?
27 'Enavo jara vwihajujaho Nara 'avena sisea ka'ene
siomahujaho Pierisiparura reju'e siomahu 'wavu kaivo
irahuni harurijara rejakame joni harihija 'avena sisea ka-
jaho sioma'eja? Ijihuni hahi joni harihija kajipo ja na-
hamahuna.
28 'Enajihuna'e Na Godoni 'Avenijara veje 'avena sisea
siomaujaho Godoni arijaho nikino joni vaji roana.
29 Ichá'ine ea pina va'e ea ka'ene harusini jihuni sea ajime
Huni 'iruma 'eka va'ena? Hu maijaho maraku'a ea ajisina
kajaho kamomapi nina'i kaivo iji'a huni 'iruma kajaho nesi
'eka va'amana.

Sisea Ka'ene Niho'o Pavwihana Arehunijina

30 Ea ka'ene Na hu'úmo parenujaho hu Nuni pwina pana.
'Ene ea na hu'úmo parene ea nianaujaho hu veju'e pu jirijiri
va ranavura.
31 'Enakaivo Na nimaa nimai ja 'waravu. Ea ka'ene sisea
vene 'ee ea rona'avajaho Hu vwihania arehuna. 'Enavo
Godoni 'Aveniji rona'avajaho Hu niho'o pavwihane are-
huna.
32 'Ene ea irahipo Ema Puni Harihijihuna'i ira sisea
'wa'avajaho puni sisea vwihanie arehuna kaivo Godoni

'Aveni jihuna'i sisea 'wa'avajaho Hu niho'o puni sisea iviamaa pavwihanie areme 'ee vea ka'ene pu kwamasa'avari túna'ijaho pavwihanie arehuna.

Icha 'Ee Huni 'Ina
(Ruku 6:43-45)

33 'Enakaivo icha maijara mamai re'amajaho huni 'ina 'u'o mavarasa'ina rehuna. 'Ene icha kajara sisea re'amajaho huni 'inijaho niho'o sisea rehuna. Icha'ina punijino icha irakijija kima hehuna.
34 'Enakaivo ja iviamaa hijujija tapara sisesa ijina. 'Ena'omo ja ichá'ina'e unenu'u pina ka'ene maijaho 'wahune? Irijija raka ka'ene oja vaji rarejujiru 'wavura.
35 'Enakaivo ea ka'ene puni oja vaja ariramaaru navujija vwiha maaru vwihana 'waravura. 'Eju'e ea ka'ene puni oja vaja sisearu navujija sisearu 'waravura.
36 'Enavo Na ja 'waravu. Ira sisea mapoka ka'ene emaapo majikarino 'wavukija vea ka'ene Godira mwe'akaki 'otua ve'amani veijino ijaho aporuhuna.
37 'Enakaivo ijí ira ka'ene ara 'waramu kajara rejakame Godi ja ea arira 'i'ena 'ee joni ira kajara rejakame Godi ja namahuna 'iamana.
38 'Ejumakame ijí Sikuraipia 'ee Parasi ijipo Jesu ijá 'wava Najuhi'ine nú ura Ara unenu'u pina ka'ene ea areri paveji'iniji veja kava 'wavara.

Emapo Areri Pavejuji Veja Ka'iro Mi'imi'ivajina
(Maka 8:11-12; Ruku 11:29-32)

39 'Ejume Hu eha vene ijá 'iama Ea ka'ene niho'o sisea ani ani veji'inakije Nara ea areri pavejuri uneunechiji naja'urono 'warivu. Na unenu'u pina ea areri pavejujaho panajahuna vo poropeti Jona renajiru najahuna.
40 Ijí ea ka'ene Jonana 'wavu kajaho na'ia no'opisune vea no'opisu ijano kija natohwa huni tei vaji namana'omo Ema Puni Harihiji 'u'o ija'ina na'ia no'opisune vea no'opisu ijano mwe'i vaji nahuna.
41 'Enakaivo vea ka'ene Godira 'otua ve'amani veijino ea ka'ene Niniva orijija pu Godoni una'i ja pu'úmo namine ja namahuna. Ijihuni maijaho Jonara najahaji pu hene nimai ronareja puni sisea arevara. 'Enakúne heha! Ea ka'ene Jona asimani Eijaho nimaa iki joni vaji hinu.
42 'Ene vukú'o vea ka'ene Godira 'otua ve'amani veijino vea va'e 'onu karo'i puni kwinia ka'ene hinujara Godoni una'i ja pu'úmo namine ja namahuna. Ijihuni maijaho ike kwinia karo'i kwaa jori hinujaho roe Saramanira kora mamaiji 'waravume henana. 'Enakúne heha! Ea ka'ene Saramani asimani Eijaho iviamaa iki joni vaji hinu.

'Avena Sisei Kú'o 'Unama Rohunijina
(Ruku 11:24-26)

43 Vea ka'ene 'avena sisea emahuni haha 'ahi hinujara
ru'e'unujaho hu va'e kwaa toa pa'ajino va'e ojuta hwehuna
samujaho pakamuna.
44 'Enare'e hu ijá rohuna Na kú'o 'unama va'e ruha ka'ene
nara hijujino va'uma. Hu 'unama vai'i kavu'e ruha kajaho
ea pahiju kaivo túa 'anae amairiana.
45 'Enareje hu va'e napuhwaha 'avena sisea 'aho'a
iropu no'o ajisinijija aherama roe ijí hihuna. 'Ena'avo
maraku'ijaho eakaho sise'i hinana vo iviamaa hami sisemai
hina parahuna. 'Enajihuna'e ja ea ka'ene siseaka iviamaa
hijukija ija'ina renahuna 'iamana.

Jesuni Oha 'Ee 'U'uhija
(Maka 3:31-35; Ruku 8:19-21)

46 Jesuho mai'o hine eka mapoka kajihi vu'a 'warama
apena va'eme oaha 'ee 'u'uhwaha ma'ahi namiji'i Hu vu'a
'wara'irono savara.
47 'Ejumakame ea pini henarena Jesu ijá 'wama Ike hena
ohuna 'ee 'u'uhuana ma'ahi namine A vu'a 'wara'i veju
'wamana.
48 'Ejumakame Jesura hu eha vene ijá 'wama Nuni oha
irane? 'Ee Nuni 'u'uhija irahije?
49 'wa'i kaivo Hu Huni tisaiporu iji pijihi'i ijá 'iama Ike
kima! Nuni ohija 'ee 'u'uhija ikena.
50 Ea ka'ene Nuni Oma akúpa 'ahi hinujara ura renujiru
venujaho Nuni vwee 'ee ma'ine 'ee oha 'iamana.

13

'Ina 'Oji'inijihuni Haa
(Maka 4:1-9; Ruku 8:4-8)

1 Ijí veaka nikwinu'ina kajiano Jesuho ijí sea kajaho are'i
kaivo va'e soha rori hinana.
2 'E'eme niho'o ea mapoka rarena jihuna'e Hu va'e sisima
vaji ajima asuma hinana. 'E'ejume ea mapoka ijí soha rori
namijara.
3 'Ejumakivi'i Hu sisima vaji namine uneunechaka mapok-
ijija hai najahana. 'Enarena ijá 'iama Ea pina va'e 'ina 'o'iro
va'ana.
4 'E'eme 'ina 'aho'a 'unamu 'ahi arihume ukapo ro ijara.
5 'Ejume 'ina 'aho'a muna 'ahi mwe'a ma'uako namaji
arihajija marako'a riavara kaivo chinuma jojora parejara.
Ijihuni maijaho muna 'aha mwe'a ma'uako namana.
6 'E'eme vei 'e'una rena ijaho chinuma jojora pa'ana'omo
'anie sarasahara.

7 'Ina 'aho'a ija sisei vaji arihajija riame ajivara kaivo ija
sisea ka'ene oma rukina kajipo raorihume siserasahe 'ina
parejara.
8 'Enakaivo 'ina 'aho'a mwe'a mai 'ojajaho riame
marasahe 'ina 'aho'a mapoka (30) rejume 'aho'a mapoka
mapoka (60) rejume 'aho'a niho'o mapoka mapoka (100)
rejara.
9 'Enakúne irara ataa rukina re'amajaho ataa apúsame
he'amana 'iamana.

Haa Kajihuni Maijina
(Maka 4:10-12; Ruku 8:9-10)

10 'Ejumakame Huni tisaiporuepo roe Jesu apome ijá
'wava A iraka vene pu vu'a 'waramujaho haaru 'waramo?
'wavara.
11 'Ejume Hura pu ijá 'iama Ja Huni arijihuni hemijaho na-
jahume ja nihena kavara kaivo pu mai'o pahene pakavi'ina.
12 Ea pina hu 'aho'a na'eje 'aho'a 'u'o 'ekuna. 'Eje ea pina
huna poku pana'avajaho maho'o 'etujahuna.
13 'Enakaivo Nara haa ka'ene 'waravujihuni maijaho
ikena. Pu kavu kaivo ijihuni maijaho pakavu. 'Ene pu heju
kaivo ijihuni maijaho pahene pakavu.
14 Nitama poropetia ka'ene Aiseana 'wavujara Godoni ira
vaji pu rona 'waramajaho nimai renu.
Ja hehuna kaivo ijihuni maijaho pahehuna. 'Ene ja kahuna
kaivo ijihuni maijaho pakahuna.
15 Ijihuni maijaho ea kehipuni ojijaho niho'o kisina rejara.
'Ene puni ataijaho tanumajihuna'e pu hami paheju.
'Ene puni niijaho tanurihu'e pu pakivu. Ijihuni
maijaho pu vejuro'i puni nia 'ee ataa jarae 'ee puni
oja jarae hene veje pu ta'arohakame Nara veje pu
sonahihuna 'wamana.
16 'Enakaivo joni nia merajihukame niriara. Ijihuna'e ja
kihuna. 'Ene joni ataa jaraajihuna'e ja heju.
17 'Enakúne hami vwihanana'avara. Poropetia 'ee ea arira
mapoka'e ura jara uneunechaka kima hejujihi kima he'i
'ahiara kaivo pu pakima pahejara.

Jesura 'Ina 'Oji'inijihuni Haiji Nahama 'Waramajina
(Maka 4:13-20; Ruku 8:11-15)

18 'Enakúne 'ina huni haijihuni maijaho he'avara.
19 'Ina ka'ene 'unamu toi arihajihuni maijaho ikena. Pu
Godoni arijihuni vu'a hejura kaivo ijihuni mai pahejura.
'Avena siseijara roare'e Godoni ira ka'ene puni oja vaji
namujaho 'etujiha 'ato'arumuna.

20 'Enakaivo 'ina ka'ene muna 'ahi arihajija ea hu
Godoni vu'a iviamaa kakaro henujaho hu niho'o teama'eju'e
'ekuna.
21 'Enakaivo 'inijaho niho'o oja vaja chinuma
pasamana'omo Godoni iriji nimai rojujihuni hahi unenu'u
pini sisea puni haha 'ahi renaujaho pu marako rana 'o'uju'e
ani va'una.
22 'Ene 'ina ka'ene ija sisea vaji arihajaho ea hu Godoni
vu'a henu kaivo uneunecha ka'ene mwe'a kehunijiru vwi-
hane 'ee monia 'ekahuni 'unamijara pisiviu'e Godoni vu'a
kajaho veurahu'e maa parenuna.
23 'Enakaivo 'ina ka'ene mwe'a mai arihajija ea hu Godoni
irakaho hene 'eka venuna. Ea 'aho'a niho'o mapoka mapoka
(100) reju'e ea 'aho'a niho'o mapoka (60) reju'e ea 'aho'a
mapoka (30) rejura 'iamana.

Ija 'Ee 'Witi Puni Haijina

24 Vukú'o Jesura haa pina 'waramarena ijá 'iama Godoni
arijihuni maijaho areri ei pini 'ina ka'ene mamaiji 'eka va'e
'onuja'ina.
25 'Enakaivo ea mapoka noturana'eme huni naki pini 'ina
sisea 'eka roe 'witia vaja kajiano ato'aruma va'ana.
26 'E'eme ijí 'witia kajaho ritati 'anae maa re'eme iji'a iji-
huni vaji ija sisea kajihuni 'ina 'u'o 'urina samaahiramana.
27 'Ejumakame ea kajihuni pwehipo roe ea kajaho ijá
'wava Natohwe! A 'ina maaru juasi'a kajaho 'onana kaivo
'ú ija siseakaho ichá rene roe ijaho 'urijare? 'wavara.
28 'Ejume hura ijá 'iama Nuni nakapo raki 'eka roe 'ojara
'iamana. 'Ejume pu hu apome ijá 'wava 'Ena'omo núra va'e
ija sisea kajaho jahekuhuna ura renau 'wavara.
29 Hu eha vene ijá 'iama Oo ja iviamaa ija sisea kaji jaheju
roji'i 'witia kaji jahe'avarono pajahe'eja.
30 'Enakúne maka'eje 'ina kajaho ajive ija sisea kaji
'u'o ajimuva'o 'ina kajaho tuvakavi'i iji'a nara ea 'aho'a
'ekakame ijipo ija sisea kajaho jaheji'i useakame 'eka va'e
veni jahuna kaivo 'witia kajija tairevi'i irechahuna 'iamana.

Kwava 'Ina Huni Haa
(Maka 4:30-32; Ruku 13:18-19)

31 'E'ikaivo Jesura vukú'o haa pina ijá 'iama Godoni
arijaho areri kwava 'ina sa'ina. 'Ena'omo emai apena va'e
huni juasi'i 'onamana.
32 'Inakaho niho'o ma'u'umaa. 'Ena'omo riamare'e niho'o
icha natohwa'e reju'e ukapo roe ijihuni anuama 'ahijino
nesa vene hijura 'iamana.

Isiti Huni Haa
(Ruku 13:20-21)

33 'Ene vukú'o Jesuho haa pina 'waramana. 'Enarena ijá
'iama Godoni arijaho areri napari isitia ka'ene harava 'eke
puretia venare'e 'onahukame hwena ajivuja'ina 'iamana.

Jesu Hai 'Eki'i Vu'a 'Waramana
(Maka 4:33-34)

34 Jesura uneunechaka mapokijija ea mapoka haaru
'waramana. 'Enakaivo Hu ea kajija vu'a pina niho'o ma
maha pa'waramana.
35 Hura ija'ina venajihuni maijaho nitama poropeti raka
ka'ene 'waramajara nimai nimai re'amarono avanana.
Ika'ina 'waramana
Na vu'a 'waravuri veijaho haaru 'warahuna. 'Ene Nara
vu'a ka'ene 'wara'ujaho nitama akúpa mwe'a mai'o
paveji'ini hemi ea pahena pakivajihija'e 'warahuna
'iamana.

Jesura Ija Huni Haiji Nahama 'Waramana

36 'Enarena Jesuho ea mapokijija irechami'i kaivo sei
vaji va'umakame Huni tisaiporu va'e apome ijá 'wava 'Ina
ka'ene juasi'i 'o'eme ija siseiji'i 'urijajihuni maiji 'waruma
'wavara.
37 'Ejume Hu ijá 'iama Ea ka'ene 'ina maa 'ona 'onujaho
Emaa Puni Harihijina.
38 'Enakaivo juasi'ijaho ike mwe'akena. 'Ene 'ina ka'ene
mamaijija ea ka'ene Godoni eijihina. 'Enakaivo ija siseijaho
'avena siseijihuni ehijijihina.
39 'Enakaivo naka ka'ene roe ija sisea 'onajaho 'avena si-
seijina. 'Ene 'ina kajara tuame areri re'amajaho mwe'akara
pa'arehuni urijina. 'Ene juara kajaho ona oji'inapo sahuna.
40 'Ena'omo ija sisea nianae veni jauja'ina mwe'akara
pa'are'amani veijino ija'ina'e jahuna.
41 Emaa Puni Harihijara Huni ona oji'ina irechamie ijipo
mwe'a kakino ea ka'ene emaa venau'e sisea vejujihija 'ee
sisea veji'ina kajija nianae 'ekahuna.
42 'Ejakame 'eke ato'aruma'e vena ka'ene niho'o
ani'ina vajijino renareje niramarume kuchikuchivi'i upaja
chanichanivi'i nahuna.
43 'E'eje Godoni eijija puni Omijihuni ari vea puna'i
risa'eje hihuna. 'Enakúne ea ka'ene ataa rukinijija ataa
apúsame heha.

Kukua Ka'ene Hemi Navujihuni Haijina

44 Godoni arijaho areri monia'e ea 'ahopo juasi'i
apúrinanavu'e namuja'ina. 'Ena'omo ei pini va'e kamarena
vukú'o apene ani apúrinana'i kaivo hu niho'o teama'eju'e
va'e huni uneunecha mapokijijahija ea 'aho'a'e 'imena

ranavume hu monia kajino apena vaˈe juara kajaho ˈimenana.

Perua Huni Haa

45 ˈEne kúˈo Godoni arijaho areri ea kaˈene perua sara-
muja'ina.
46 ˈEnuvaˈo kwinuˈwi kamareˈe vaˈe huni uneunecha
mapokijija ea ˈahoˈa ˈimena ranavume hu monia kajino
apene perua kajaho ˈimenana.

Namea Huni Haa

47 ˈEne Godoni arijaho areri namea'e soha vaji ˈonamareˈe
kija ani aniˈina siriravujaˈina.
48 ˈEnareˈe namea kajaho ituˈoˈujukaviˈi unama tairia roe
rori ranaˈi kaivo kija kaˈene mamaijija nianae katija vena
useˈi kaivo siseijija atoˈaruvara.
49 ˈEnaˈomo vea kaˈene mweˈakara paˈareˈamani veijino
Godoni ona ojiˈinapo roajimareje ea sisea kaˈene Godoni
eijihipuni vaji hijujija ahaahuna.
50 ˈEne ˈeka vaˈe vena kaˈene renujino atoˈaruve
ijí renareje kuchikuchime ˈee niramarume upaja
chanichanviˈi nahuna ˈiamana.

Vuˈa Sahasa ˈEe Maiuˈina Nimaa Nimaijina

51 ˈEˈikaivo Jesura pu aporama ijá ˈiama Ja ike uneunecha
kaˈene Nara ˈwaravukehi puni maijaho ja niheju ˈiavume pu
ijá ˈwava ˈIˈa nú niheju ˈwavara.
52 ˈEnajihuni hahi Sikuraipia kaˈene Godoni arijihuni ti-
saiporua rejajija areri aachia anesuraˈomo ijí puni aachiˈa
vaja kajino uneunecha maiuˈina ˈee sahasa ˈeka rouna
ˈiamana.

Jesu Nasareti Vaji Pataarohajina
(Maka 6:1-6; Ruku 4:16-30)

53 ˈEjume Hu haa kajaho ˈwaravume paˈarejume ijí ruha
kajaho areˈi kaivo ˈurina vaˈana.
54 ˈEnarena Hu vaˈe Huni ari ˈeˈune ijino puni Sinakoku
vaji pu najahumakame Hura vuˈa kaˈene ˈwaramaji ea
henareja nihoˈo oja hwaˈusunahara. ˈEjuma kamareja pu
ijá ˈwava ˈÚ ike vuˈa anejakaho Hu ichihi apenane? Hura
uneunecha kaˈene ea areri pavejura kaˈene venajaho ichihi
apenane? ˈwavara.
55 ˈÚ Hu kapinita ijihuni Hariha pana raka? ˈEne Meriho
Huni oha pana raka? ˈEne Jemisi ho Josapi ho Saimani ho
Juta ho ijá Huni ˈuˈuhija pana raka?
56 ˈEne Huni maˈipija mapokaˈe iki hijura raka? ˈÚ ea ikaho
ichihicha harura kajaho apenane?

57 'wa'i kaivo pu Hu pataarohara. 'Ejumakame Jesura ijá
'iama Poropetijaho eaka mapoka ka'ene kwaka mapokakino
hijujija Huni ira hena ta'arohuna kaivo ea ka'ene Huni ara
anemai hijujipo hena pataarohura 'iamana.
58 'Ejume Huni arijino uneunecha ka'ene ea areri pavejura
ka'ene ijí mapoka pavenajihuni maijaho pu panimai roju-
makame ijihuna'e avanana.

14

Joni Papitisita Kwamajina
(Maka 6:14-29; Ruku 9:7-9)

1 'E'eme vea kajino ea ka'ene Karari ara kwaa 'ajohi'ina
ka'ene Herotina 'wavujaho Jesuni pinana henana.
2 'Enarena hu huni pwehwaha Jesu rona ijá 'iama Ijaho
Joni Papitisita kwamana'omo kú'o 'urina jihuna'e Huni
harura ni'ima'ura rene 'ee emaa areri pavehuna venu
'iamana.
3 Herotira Joniho kamoma ranavume tipurai hinana. Hu
ija'ina ka'ene venajihuni maijaho Herotiasiho Piripu ka'ene
Heroti oni 'u'uijihuni napara'omo ijí 'waravumakame tipu-
rai ranamana.
4 Ijihuni maijaho Jonira Heroti ijá 'wama Ara hu
'wahajaho niho'o 'unama maa pana 'wamana.
5 'Ejumakame Herotira Joni 'anaa kwa'amarono ura re-
nana kaivo hu eaka mapokijihija'e juhamana. Ijihuni
maijaho pu ea mapokijija Joniho poropeti rojujihuna'e
pa'anaara.
6 'Enakaivo vea ka'ene Heroti nahejari veijara rejuma
kamarena Herotiasi oni 'apajijara eaka mapokijihi puni
una'i javavumakame Heroti niho'o teamama paranana.
7 'Ejumakame Herotira ijí napara kajaho nahama
'waramarena ijá 'wama Na ura a iraki ura rena'amajaho
nahama 'warivakame na ma'uta 'wamana.
8 'Ejume oahi 'apajaha nimarako 'warama jihuna'e hu
ijá 'wama Iviamajai Joni Papitisita oni húmatiji tevua 'ahi
ranama miha 'wamana.
9 'Enakaivo Herotiho ijí henarena temumana kaivo hura
ea mapoka puni una'i nahama 'warama jihuna'e apena roe
ma'avarono 'waramana.
10 'Ejume hu ea irechamiume va'e Joni oni húmata'e tipura
ari vaji 'uhuara.
11 'Enareja pu 'uhue tevua 'ahi raname apena roe napara
kaji mahume hura apena va'e oaha mahana.
12 'Ejume huni tisaiporuepo roe huni hahijaho apena va'e
kwanana'i kaivo va'e Jesuho 'waravara.

Jesura Ea Mapoka (5,000) Túasamahajina
(Maka 6:30-44; Ruku 9:10-17; Joni 6:1-14)

13 'Ejumakame Jesuho ijí vu'a kaji henarena Hu kwaa
kajaho are'i kaivo sisima 'ahi huhusumano kwaa ea pa'ajino
va'ana. 'Ejumakame ea mapoka ijí henareja pu Hu 'arariha
va'ara.
14 'Ejumakame Hu sisima vaji rena arihi'i eaka mapoka
kaji kimarena oja tura'i 'ahaana. 'Ejumakame Hu puni ea
ka'ene atami 'uniravi'inijija vejume sonahiara.
15 'E'eme ijihuni nusireijino Huni tisaiporuepo roe Hu ijá
'wava Vea nipa'arena paranukúne eakija irechamie pu ari
va'e puni 'iruma opuipo 'imeja 'wavara.
16 'Ejume Jesura ijá 'iama Pu pavahunakúne jara 'iruma
vajihakame pu ija 'iamana.
17 'Ejume pu Hu ijá 'wava Núra 'iruma ka'ene irechama
hijujaho puretia iropune 'ee kija no'ohe'ineruna 'wavara.
18 'Ejume Jesura ijá 'iama 'Eka Nuni roha 'iamana.
19 'Ejume Hura eaka mapoka kajija 'waravume mwe'i
hijasavara. 'E'eme Hu puretia iropune 'ee kija no'o 'eke kahi
ichutoi niri'i Godi teimani 'wavi'i tuchame Huni tisaiporua
vajihume pu 'eke ea mapoka kajija vajihara.
20 'Ejumakame ea mapoka kajija ijume tú'ama paraju-
makame Huni tisaiporuepo ijí pwina ka'ene irechavajaho
'ekareja katija iropu ropu no'ohe'i vejume itusahara.
21 Vea kajino parua ka'ene 'iruma kaji ijajija niho'o
mapoka mapoka (5,000) kaivo napara 'ee kasima patahara.

Jesura Toa 'Ahi Namina Va'ajina
(Maka 6:45-52; Joni 6:15-21)

22 'E'eme Jesuho eaka mapoka kajihi irechamia va'avaro
ijí hi'i kaivo Huni tisaiporu irechamiume pu sisima 'ahi
ajime toa ropuna'i urana va'ara.
23 'E'eme Hu eaka mapoka kajija irechamiume va'eme Hu
Huhusu va'e huri'i ajime hine siporua 'o'i va'ana. 'Enarena
vea nutui venajaho Jesuho ijino Huhusu hinana.
24 'E'ejume ijihuni vea kajakaro sisimaijaho va'u va'ume
toa rira karohi areri pava'i kaivo ijí apene karohi kahi
ruva'eme puuri hiramarena niho'o sisera'i venana.
25 Ijá renajihuni veijaho nitunituha'omo Jesuho puni ro'i
'ahaume toa 'aha kajino mumori roana.
26 'Ejumakame Huni tisaiporuepo ka'eme Hu toa 'aha
kajino mumori rouma pu kamareja oja hwa'usahume ijá
'wava 'Avena sisei rou kavu 'wamareja pu niho'o juma
emaavaravara.
27 'Ejume ni'aha kwino Jesura pu ijá 'iama Naranakúne
juvujaho areha 'iamana.

28 'Ejumakame Pitara ijá 'umena Natohwe ijaho ni-
maae Arana re'amajaho 'warive na toa 'ahakino vu'uma
'umenana.
29 'Ejume Jesura ijá 'wama Ijinakúne roa 'wamana. 'Ejume
Pitaho ni'aha kwino sisima vaja kaji rene arihe toa 'aha
kajino Jesuni va'ana.
30 'Enarena va'e Huni rori vai'i puura ka'ene hiramaji
kamarena jumajaho ni'aha kwino ijí toa vaji tusama 'onana.
'Enarena hu ijá 'umena Natohwe ni'ajiha 'umenana.
31 'Ejume Jesura ni'aha kwino ija joranajaho 'unavi'i ijá
'wama A ma'uako nimaa ronana kaivo irakijihuna'e ara
nimaa ronajaho aremane?
32 'Ene pu no'o sisima vaji aji'eme puura ka'ene hirama-
jaho aremana.
33 'Ejumakame ea ka'ene sisima vaji hijajipo Hu oja mahi'i
ijá 'wava A nimaa'e Godoni Hariha 'wavara.

Jesura Kenesareti Atama Rukina Vejume Maraniajina
(Maka 6:53-56)

34 'E'ikaivo pu sua va'e kara'i Jenesarati usevara.
35 'Ejume parua mapoka ara kajiupo Hua hena kamareja
'ona vejume ara rora kajino atakina mapoka ka'ene hijujaho
aherama Huni roara.
36 'Enareja Hu pu maki'eje Huni ateha urijino 'unave
atama sonahi'amarono pu jariravara. 'Enareja ea irahipo
Huni ateha kaji 'unavajaho atama puna maho'o sonahiara.

15

Emahwapuni Tamana Najahajina
(Maka 7:1-13)

1 'E'eme Parasi 'ee Sikuraipi Jerusaremi rena roajime Jesu
apoma ijá 'wavara.
2 Irakijihuna'e Oni tisaiporu núni tamana 'iruma i'i veju-
jaho ija some ijura kaivo pu núni tamana kaji pataarohe ija
paso'i kaivo 'iruma maijo? 'wavara.
3 'Ejume Hu eha vene ijá 'iama Ja irakijihuna'e Godoni ira
pataaro'i
Noinkaivo ja joni tamana vejo?
4 'Ejume Godira ika'ina 'warumana. Ja omahu jona 'ee ohu
jopuna ira hene ve'avara. 'Enakaivo ea ka'ene oahona 'ee
omahoni ira pataaro'amajaho 'anaa kwa'amana 'úmana.
5 'Enakaivo jara ika'ina 'wavura Ea irara omaha 'ee oaha
ika 'wamujaho nuni unenu'u pina ka'ene nara a ni'ajahune
sa'inijaho na Godi nimahuta
6 'wamujara veju'e omaha 'ee oaha puni hura pavenu
jihuna'e Godoni irijaho tauvo joni tamaneru vejura.

7 'Enakaivo ja niho'o ea ira'asima'ura. Poropeti Aisea ja
ronarena ika'ina 'waramana.
8 Ea kijahija iraru Nuni iha ta'arohura kaivo puni oja pami-
hura.
9 'E'avajihuna'e pu majikari oja mihura. 'Ene pura najahu-
jaho ema puni tamaneru najahura 'iamana.

Uneunecha Ka'ene Veju'e Emahuni Kara Siseranujina
(Maka 7:14-23)

10 'E'ikaivo Hu ea mapoka 'waramarena ijá 'iama Hami
ataa apúsame hene veha.
11 Uneunecha ka'ene ema puni ira vaji va'e kamaa
'arihujipo vena'e pu sisea rehuna pana kaivo emaapuni ira
titi iki kahi ajima roe 'waramujara reju'e pu sisea rejura
'iamana.
12 'Ejumakame Huni tisaiporu Huni roe apoma ijá 'wava
Parasiepo Ara vu'a ka'ene 'waramu kaji henare'e oja ajina-
mujaho A vi heno? 'wavara.
13 'Ejumakame Jesura eha vena ijá 'iama Uneunecha
ka'ene Nuni Oma ka'ene akúpa 'ahi hinujara pavenajijahija
niho'o túna'i jahena ato'aruve parahuna.
14 Makiha! Pu nia supavi'inapo nia supavi'ina aherama
va'u. 'Ena'omo ea nia supavi'ina pini ei nia supavi'ini pini
ahema va'amajaho pu no'o va'e ma'oi arihuna 'iamana.
15 'Ejume Pitara eha vene Hu ijá 'wama Ike haa kehuni
maiji 'waruve heja 'wamana.
16 'Ejume Jesura ijá 'iama Ja 'u'o niho'o mai'o pahejo?
17 Ja niki'eju'e uneunecha ka'ene iri titi va'ujaho va'e tea
vaji va'are'e va'e kama'i usevure?
18 'Enakaivo uneunecha ka'ene kamino oja vaji rena roe
ira titi usemujara veju'e ea sisea renuna.
19 Ijí oja vaja kajino rena rou kajara veju'e sisea vwihane
'ee ea 'aniu kwamasahe 'ee 'uasa vene ea 'ahopuni napara
turame 'ee nesa apene ira'ata vene 'ee ira sisea karokaha
'wavura.
20 Ijipo venaukame ea sisea rejura. 'Enakaivo ija paso'i
kaivo ja 'iruma iju kajara reje ea sisea vehuna niho'o
pa'amaa 'iamana.

Sairopinisia Naparijihuni Nimai Roijina
(Maka 7:24-30)

21 'E'ikaivo iji'a Jesuho ara kajaho are'i kaivo 'urine va'e
Taia 'ee Sairani va'ana.
22 'Ejumakame napara pina Kenani ora'omo roe Jesu ijá
'wama Natohwa ka'ene Teviti oni Hariha karera numirima!
Ijihuni maijaho 'avena sisei nuni 'apaja ajime apene sise'i
'ahaunakúne 'wamana.

23 'Enakaivo Jesuho niho'o eha pina pa'waramana. 'E'eme
Huni tisaipuru roe 'ejahae ijá 'wava Hu roe núni túna'akino
'umena apene onukúne 'warave va'ama 'wavara.
24 'Ejume Hu eha vene pu ijá 'iama Na ranamiume iki
roujihuni maijaho Na Jua punijihuna'e routa 'iamana.
25 'E'eme ijí napara kajaho ni'aha kwino roe Huni mumora
rora kajino nitupari savi'i ijá 'wama Natohwe ni'ajiha
'wamana.
26 'Ejume Hu eha vene ijá 'wama Nú kasima puni puretia
pa'eke 'ua puni ato'aruvura 'wamana.
27 'Ejume napara kajara ijá 'wama Natohwe nimaa'e 'ua
'u'o emahwapo 'iruma i'eju'e sahurapo arihujaho ijura
'wamana.
28 'Ejume Jesura eha vene ijá 'wama Naparakera ara raka
ka'ene nimaa ronujihuna'e a raka ka'ene ura renaujaho
mara'enakúnina 'wavume ni'aha kwino huni 'apaja kajaho
maranana.

Jesu Ea Mapoka Venaume Maraniajina

29 'Ejumakavi'i Jesuho ijí Karari soha rora kaji va'e huri'a
'ahi asuma hinana.
30 'E'eme ea mapoka mapoka ea puna ka'ene mumora
sisea 'ee nia supavi'ina 'ata 'ajoasahi'ina ira pa'ana 'ee
'aho'a kajihi pu'úmo 'eka roe Jesuni mumora rori useume
Hura vejume maraniara.
31 'Ejumakame ea mapoka niho'o oja hwa'usahara. Ijihuni
maijaho pu ka'eme ea ka'ene mumora siserani'ina marani-
ume nia supama'ina niriume ira pa'ana ira 'waravumakame
ijihuna'e pu Isureri opuni Godiji ta'arohara.

Jesura Ea Mapoka (4,000) Túasamahajina
(Maka 8:1-10)

32 'E'ejume Jesura Huni tisaiporu 'umenaume pu Huni
roume ijá 'iama Na niho'o natohwa temukimu jihuni mai-
jaho ea kakija ikino nú pu'úmo unenu'u pina pai'i kaivo
mahi'eme na'ia no'opisu pa'arenana'omo Na pu irechamie
matuna'eje vahunijaho Na ura pareniu. Ijihuni maijaho pu
puni ari use'iroreje va'eje niho'o matuname nii hwerave
ohuna 'iamana.
33 'Ejume Huni tisaiporupo Hu ijá 'wava 'Ú nú nechi
rirakaho 'iruma ichihi areri eaka mapokakipo ije areri
renahunijaho 'eka'eja? 'wavara.
34 'Ejume Jesura ijá 'iama Núni puretia icharu navo?
'iavume pu ijá 'wava Iropu no'ona. 'Ene kija ma'u'umaa
makwinu kwinu navu 'wavara.
35 'Ejume Jesura eaka mapoka kajija 'waravume mwe'i
hijasavara.

36 'Ejumakivi'i Hu puretia iropu no'one 'ee kija kajihi
pu'úmo Godi teimani 'wa'ika'i tuachame Huni tisaiporu
vajihume pura 'eke eaka mapoka kajija vajihara.
37 'Ejume pu ijume tú'ama para'eme pwina'a ka'ene
navajija Huni tisaiporupo katija iropu no'o 'eke vejume
itu'usahara.
38 'Enakaivo parua ka'ene 'iruma kaji ijajija ea niho'o
mapoka mapoka (4,000) ijara kaivo napara 'ee kasima pata-
hara.
39 Iji'a Jesura eaka mapoka kajija irechamiume va'eme Hu
sisima 'ahi 'ajime Makatani va'ana.

16

Ea Areri Pavejuji Veja Ka'i 'Ahiume Mi'imi'ivajina
(Maka 8:11-13; Ruku 12:54-56)

1 Parasi 'ee Sajusiapo roareja Jesu vena ka'i 'ahiume
Hura kahi akúpi 'ahi uneunecha ka'ene ea areri pavejujihi
ve'amarono 'waravara.
2 'Ejume Hu eha vene pu ijá 'iama Ja vea nusire'eju'e vea
ka'ene apirauji ronare'e iviamaa vea mara'ena rojura.
3 'Enakaivo vu sú'u sú'uhijaho ja ijá 'wavure Vea nitu'eju'e
vea 'aa'eju'e nutumujaho neha puuriji'i 'e'uhuna 'wavura.
Ijihuni maijaho ja ijí vea mwapuna kajihi kimare'e ja ijaho
'wavura. 'Enakaivo iviamaakaho ja vea mwapuna ka'ene
joni vaji iviamaa renujaho pakame paheju raka?
4 Ea sisea 'uasa veji'inapo uneunecha ka'ene ea areri
paveji'inijija naja'avarono 'waravura. 'Enakaivo unenu'u
pina najahuna pana kaivo Jonara raka ka'ene renajiru
'wara'ikai va'ana.

Parasia 'Ee Sajusia Puni Isitia
(Maka 8:14-21)

5 'E'eme Huni tisaiporua kara'i toa ropuna'i va'ara kaivo
pu runamiume puretia pa'ekara.
6 'Ena'omo Jesura Huni tisaiporua ijá 'iama Hami ki'avara!
Parasi 'ee Sajusia ijihipuni isitia aruma'enakúne hami
ki'avara 'iamana.
7 'Ejume pu pira'arame ijá 'wava Ijihuni maijaho núra
puretia pa'eka roajina 'wavara.
8 'Ejumakame Jesura pura pira'aravume henarene ijá
'iama Joni nimaaroa ma'u'ua. Ja irakijihuna'e nú puretia
pa'ana 'wame nakaravo?
9 Ja majaa pahene pavwihajo? Puretia iropune ea mapoka
mapoka (5,000) ijajaho 'ee katija icharo itusahajaho pavwi-
hajo?
10 'Ene vukú'o puretia iropu no'one ea mapoka mapoka
(4,000) ijajaho 'ee katija icharo itusahajaho pavwihajo?

11 Ja ichá venareja Nara puretia parone 'waravujaho
pahejare? 'Enakaivo ja Parasia 'ee Sajusia ijihipuni isitia
hami ki'avarono ronarejo 'waravuta 'iamana.
12 'Ejumakame pu iji'a hena kavara. Hu ijí puretia parone
'waramana vo ea Parasia 'ee Sajusia ijipo najahuji rona
'waramana.

Pitara Jesu Rona 'Waramajina
(Maka 8:27-30; Ruku 9:18-20)

13 'Enareja Jesuho 'urina Sesaria Piripai roarena Hu ijino
Huni tisaiporu aporavi'i ijá 'iama Ea mapokakija Ema Puni
Harihijaho irane 'wavure? 'iavume pu ijá 'wava
14 Ea 'aho'a Joni Papitisita 'wavume 'ee ea 'aho'a Irai-
jane 'ee ea 'aho'a Jeramaia 'ee ea 'aho'a poropetia pinina
'wavara.
15 'Ejume Hu ijá 'iama Ja Na ea irane 'wi'eja? 'iamana.
16 Saimani Pitara eha vene ijá 'wama A Kerisona. A Godi
ka'ene mai'o hiji'inijihuni Hariha 'wamana.
17 'Ejume Jesura eha vene ijá 'wama Saimani ka'ene
Pajona oni hariha karera nimerajahajaho aana. Ijihuni
maijaho emaa haha 'ee 'aa rukini jipuhipo a panajahara
kaivo Nuni Oma ka'ene akúpi 'ahi hinujara a najahana.
18 'Ena'omo Na kú'o pina 'waravu. A Pitana. 'Ena'omo ike
muna anesina toakino Nuni sosia vehuna. 'Eje vena huni
harurijaho paniname 'ee paasitahuna.
19 Nara Godoni ara huni kiijaho vajahuna. 'Ejakame ara iki
mwe'i kamo'amajaho akúpa 'aha 'u'o kamohuna. 'Ene ara
iki mwe'i rasa'amajaho akúpa 'aha 'u'o rasahuna 'wamana.
20 Hu Kerisona kaivo tisaiporua ea pa'wara'avarono
'waramana.

Jesura Ahija Apene 'Ee Kwahuniji Rone 'Waramajina
(Maka 8:31–9:1; Ruku 9:22-27)

21 'Enarena ijihuni vea kaji rene Jesu Kerisoho uneunecha
mapoka ka'ene Hu Jerusaremi va'akame ea mama'ina
pirisiti mama'ina Sikuraipi uneunecha ani ani vene hu sise'i
'aha'e 'anaa kwamareje na'ia no'opisu pa'areje 'urihuna
Huni tisaiporu najahana.
22 'Ejumakame Pitara Hu ahema apene va'e karaa rori
hine 'urarahe ijá 'wama Natohwe niho'o pana! Niho'o
ija'ina parenahuna 'wamana.
23 'Ejumakame Jesura ta'arohe Pita ijá 'wama Setanikera
túna'i rova'a 'wamana. A Na apene tanu'urihu ja'ina'e venu.
A oni vwihijaho niho'o Godoni urija'ina pana kaivo emaa
puni vwihija'ina vwihanu 'wamana.

Tisaiporu Rehuni 'Unamijaho Niho'o Kisina

24 'Enarena Jesura Huni tisaiporu ijá 'iama Ei pini Nuni
túna'i roi ve'amajaho hu huni oja maka'i kaivo huni korosia
apene Na 'ararihi'amana.
25 'Enakaivo ea irara huni hiiji ori ni'ajara'amajaho huni
hiijaho ranahuna. 'Ene ea irara huni hiiji Nunijihuna'e
hi'amajaho huni hia 'unanahuna.
26 'Enakaivo ei pini uneunecha ka'ene mwe'a kakehuni-
jaho huna rerana'eje hia nimaa nimai iji asina'ipisa hu maa
iraka apeja'e?
27 Ema Puni Harihijara ro'amajaho Amoni hanaji'ina 'ee
Huni ona oji'ina pu'úmo rohuna. 'Ene ea kwinu kwino pura
iraka ka'ene vejujaho eha ija'ina apehuna.
28 Emaa Puni Hariha Hura 'ajohuni kwaijaho ea ka'ene ike
namiju kijahija mai'o pakwamasa'eje roe kahuna 'iamana.

17

Ta'aroha Ani'ina Renajina
(Maka 9:2-13; Ruku 9:28-36)

1 Na'ia iropu kwinu pa'are'eme Jesura Pitane 'ee Jemisine
'ee huni 'u'ua Joni ijá pupusu aherame huri'a jopatu'ura 'ahi
ajima va'ara.
2 'Enareja pu hine Jesu ka'eme puni una'i Huni haha
ta'arohe niho'o ani'ina re'eme Huni nia urijaho niho'o
hanane vea puna'i ri'eme Huni atehijija niho'o sajasa'ina
rene hanajara.
3 'Ejume pu ki'eme Mosisi'o Iraija'o Jesui pu'úmo hina vu'a
'wavara.
4 'Ejumakame Pitara Jesu ijá 'wama Natohwe niho'o ma-
maa venareja nú iki roara'omo A ura rena'amajaho nú
ikakaro ara pina Ona'e vene 'ee pina Mosisi ona'e vene 'ee
pina Iraija ona'e vejava 'wa'eme
5 ni'aha kwino 'imitia hanaji'ina puni hura kajaho sa'eme
'imitia vaja kajino ira roe ijá 'wama Ikaho Nuni Hariha
ka'ene Na niho'o ura renia paraju'e oja mahi'inijinakúne ja
Huni ira hami he'avara 'iamana.
6 'Ejumakame tisaiporu ira kaji henareja niho'o tea ju-
nama parajume pu puni urania mwe'i aruhara.
7 'Ejumakame Jesura puni roe ija 'uniravi'i ijá 'iama
Juvujaho are'i kaivo 'uriha 'iamana.
8 'Ejume pu 'urine nia ahasirima niriajaho ea 'aho'a
pakivara kaivo Jesu huhuso kavara.
9 'Enareja pu huri'a kaji rene ariha roi'i Jesura pu ijá
'iama Jara iviamajai raka ka'ene kavakaho niho'o ja ea pina
pa'wara'avara. 'E'eje Emaa Puni Harihijara kwamareje kú'o
'urija kama'e iji'a nahama 'wara'avara 'iamana.

10 'Ejumakame Huni tisaiporuepo Jesu apoma ijá 'wava
Irakijihuna'e Sikuraipi Iraijara maraku'a rohuna 'úvare?
'wavara.
11 'Ejume Jesura eha vene ijá 'iama Iraijara maraku'a
urana roe uneunechaka mapokijija amairihuna.
12 'Enakaivo Na nimaa nimaa'e 'waravu Iraijana
'wavujaho nimarako roana. 'Ejume pu hu pahena pakavara
kaivo pu apene raka ka'ene pu ura renau ja'ina'e 'ahaara.
'Ena'omo ija'ina'e Emaa Puni Hariha 'u'o pura puni ijijino
sise'i 'ahahuna 'iamana.
13 'Ejumakame Huni tisaiporuepo hejajaho Hu Joni Papi-
tisita rona 'waramana.

Jesura Sesama 'Avena Sisei Rosamaji Vejume Maranajina
(Maka 9:14-29; Ruku 9:37-43a)

14 'Enareja pu iji'a roe ea mapoka hijajino roume ea pini
roe Huni una'i nitupari savi'i ijá 'wama
15 Natohwe nuni hariha numima. Ijihuni maijaho hu na'ia
mapoka húmata siseraju'e nanamare'e 'one veni rene 'ee toi
'onuna.
16 'Eju'e na apene Oni tisaiporue puni routa kaivo pu
pavejume maranana 'wamana.
17 'Ejume Jesura eha vene ijá 'iama Ike panimaa roji'ina
ka'ene sisemakije Na na'ia icharo ja pu'úmo hi'ejo? 'Ene
na'ia icharo Na ja najahapena va'ejo? Ahema iki Nuni roha
'iamana.
18 'Ejume Jesura 'avena sisea kajaho 'urarahume ariha
va'eme ni'aha kwino ijakaru kasimaa kajaho maranana.
19 'E'ejume Huni tisaiporuapo hemi roajimareja ijá 'wava
Irakijihuna'e nú 'avena sisea areri pasiomaho? 'wavara.
20 'Ejumakame Hu ijá 'iama Ijihuni maijaho ja hamia
panimaa rojujihuna'e areria parenau. 'Enakaivo Na nimaa
ja 'waravu joni nimaa roijaho areri kwava 'ina sa'ina'e
re'amajaho ja 'warave huri'a karaho tajahena va'e ka-
makaru namina 'wa'avajaho huri'a kajaho tajahene ka-
makaru vahuna. 'Ene unenu'u pina jonuna'a kisina pare-
huna.
21 'Enakaivo 'avena sisea ikakajija pava usevura kaivo
'aura areme siporua 'ojujari reju'e va usevura.

Jesura Kwahuniji Kú'o Nahama 'Waramajina
(Maka 9:31-32; Ruku 9:43-45)

22 'Ene pu Karari ahuma hijumakivi'i Jesura ijá 'iama
Emaa Puni Harihijaho emaa puni ija tahi vahuna nitu'u
renu.
23 'Eje pu 'anaa kwamareje na'ia no'opisu vaji namareje
kú'o 'urihuna 'iavume pu niho'o temukavara.

Temiporu Huni Takisi

24 'Ejume pu va'e Kapeniami use'eme ea ka'ene Temi-
poru takisia apeji'inijipo roe Pita apome ijá 'wava 'Ú joni
Najahi'ina kajaho Temiporu takisi venuna raka? 'wavara.
'Ejume Pitara eha vene 'I'a 'wamana.
25 'Ene hu iji'a sei ajima roajaho Jesura marako'a ira
'warame ijá 'wama 'Ú Saimani a ichá vwihano? Mwe'a
kehuni kinijihija ea irahipo puni takisia venahure? 'Ú puni
takisia ehwapo venahura ho ea 'ahopo venahure? 'wamana.
26 'Ejume Pitara eha vene ijá 'wama Ea 'ahopuna
'wamana. 'Ejume Jesura eha vene ijá 'wama Ijihuni hahi
ehwaha takisia pavenahura.
27 'Enakaivo vejuro'i pu ajina'ejakúne va'e sohi kimai on-
ame kija amura ka'ene e'ama jihuni ira jara'amajaho monia
tita apene Nuna 'ee onaji'i takisia ve'amana 'wamana.

18

Irara Natohwane?
(Maka 9:33-37; Ruku 9:46-48)

1 'Enareja ijihuni vea kajino Huni tisaiporuepo roe Jesu
apoma ijá 'wava Godoni arijino ea natohwijaho irane
'wavara.
2 'Ejumakame Jesura kasimaa pina 'umejume Huni
roumakame Hu apenapi puni una'i ranavume naminana.
3 'Ene ijá 'iama Na nimai ja 'waravu ja pata'arohe roe
kasima sa'ina pare'avajaho ja Godoni ara niho'o pakahuna.
4 Ea irara masuani ajuarane areri ike kasima ka'ina renu-
jara Godoni arijaho ea ni'ina.
5 'Enakaivo ea irara Nuni iha 'ahi kasima ika'ina'e hami
apenujaho hu Na apeniuna.

Sisea Ve'avarono Vena Kivujina
(Maka 9:42-48; Ruku 17:1-2)

6 'Enakaivo kasimakipo Na nimai ro'eje ei pini veje
amaaresume ta'arohe ani ro va'amajaho maijaho ja muna
ka'ene natohwijino apene huni uroa 'ahi vevahamareje
pi'onave va'e sohi vaji 'o'amajaho ja mamai vehuna.
7 'Enakaivo iki mwe'i sisea namujihuna'e ijihuni eha
namu kaivo ike mwe'a kehuni eijipo veju'e ea 'aho'a sisea
vejura'omo ea kajihipuni eha ka'ene mihunijaho namu.
8 'Enakaivo oni ijina ho mumori vena'e a sisea ve'amajaho
ijaho 'uhua ato'aruve va'amana. Maijaho a núpúvi'i onareje
majama hihuna apehuna. 'Enakaivo a ija mumora no'o no'o
re'amajaho a va'e vena ka'ene pautaruti savi'inijino rehuna.
9 'Ene oni niijara vena'e sisea ve'amajaho tajahene
apena 'onave va'amana. 'Ena'avo maijaho a nia kwinu
apene majama hihuni kwaijaho va'e marahuna kaivo

nia noˈo reˈamajaho vena kaˈene majama rejiˈi namujino piˈonamahuna.

Sipia Ranama Savajihuni Haijina
(Ruku 15:3-7)

10 ˈEnakúne ja hami vwihaha. Kasima ikaˈina nihoˈo pasenaˈavara. Na nimaa nimaa ja ˈwaravu. Puni ona ojiˈina kaˈene kahi akúpa ˈahi hijujipo naˈia mapokaˈe Nuni Omijihuni unaˈi vaˈa roura.
11 ˈEnakaivo Ema Puni Harihijara roajaho ea kaˈene pivusaha ojuji niˈajiˈi roana.
12 ˈEnaˈomo ja icháˈina vwihajo? Ei pini huni sipia mapoka mapoka (100) namiˈiraˈomo kwino pakaˈipisa hu ichá vejaˈe? ˈÚ hu ˈahoˈa kaˈene (99) ijija huriˈi irechamiˈi kaivo vaˈe kwinuˈwi sava raka?
13 Na nihoˈo nimaa ja ˈwaravu hu (99) ijí kiˈamajaho teamavaˈa kaivo kwisuˈwi pivunonaji piunaˈamajaho nihoˈo teamama parahuna.
14 Areri ijaˈinaˈe joni Oma kaˈene kahi akúpa ˈahi hinujaho kasimapo kwinuˈwi ani ro vaˈe pivuhuna ura parenu.

Ea Pini Sisea Veˈamajaho

15 ˈEnakúne oni ei pini a siseˈi ˈahaa kaˈamajaho aˈasu hemi vaˈe hu huˈúmo ˈwama amairiˈamana. ˈEje hu oni ira heˈamajaho mamaa vehuna.
16 ˈEnakaivo hu oni ira paheja kaˈamajaho a ea noˈona ho noˈopisu raki aherama pu puˈúmo vaˈamana. ˈEˈirakúne hu ja ichá ˈahiˈamajaho pura kama heˈavara.
17 ˈEnakúne hu joni ira paheja kaˈavajaho jara sosi nahama ˈwaraˈavara. ˈEje hu ijí paheja kaˈavajaho ijiˈa makaˈeje Jenitaru rene ˈee takisi apejiˈina reˈamana.

Vehuna ˈAho Pavehuna

18 ˈEnakaivo Na nimaa nimaa ja ˈwaravu uneunecha kaˈene jara iki mweˈi kamoˈavajaho akúpa ˈaha ˈuˈo kamohuna. ˈEne jara iki mweˈi rasaˈavajaho akúpa ˈaha ˈuˈo rasahuna.
19 ˈEna vukúˈo na pina ˈwaraˈi veju. ˈEne ja ea noˈo ahume iki mweˈi nimaa veˈi kaivo siporua ˈone unenuˈu pinaˈe jariˈavajaho Nuni Oma kaˈene akúpa ˈahi hinujara eha vehuna.
20 ˈEne ichihi ichihi ea noˈuna ho noˈopisu Nuni iha ˈahi ahuˈavajaho Na ijino puni vaji hihuna ˈiamana.

Pwei Huni Napura Pavwihana Aremajihuni Haijina

21 ˈEˈeme Pitara Jesuni roe ijá ˈwama Natohwe nuni vwei na siseˈi ˈahiˈamajaho ˈaha icharu na vwihana areˈejo? ˈAha iropu noˈo vwihana areˈejo? ˈwavume

22 Jesura ijá 'wama Na 'aha iropu no'ohe'ina pa'wavu
kaivo 'aha mapoka mapoka (70 x 7) vwihana are'amana.
23 Ikehuni hahi Godoni arijaho areri kini pini huni pwe-
hipuna'i huni monia hura vajihaji piuhi'amaja'ina.
24 'Ejumakame vea ka'ene hu pwehwaha piuhiani vei-
jaho ea pina monia mapoka mapoka (K10,000,000) pukini
ma'ekana.
25 'Ena'omo huni monia eha vajahuna areri parejukame
huni natohwijara pikinavi'i ijá 'wama Na a oni napara 'ee
sesahuana 'ee uneunecha ona ka'ene navujaho ijá 'eka va'e
nuni monia eha 'imena 'ekahuna 'wamana.
26 'Ejumakame huni pwea huni una'i aruha arihe jarime
ijá 'wama Natohwe a 'aji'eje nara uneunecha mapoka eha
venahuma 'wamana.
27 'Ejakame huni natohwijaho niho'o ijara teamuma
parajume monia pukini venajaho vwihana are'i kaivo
makavuma va'ana.
28 'Enarena pwea kajaho 'e'una va'e huni napura pwea
pina ka'ene hununa'i monia (K20) pukini naminajaho piu-
name uroi 'ena apene musavi'i ijá 'wama Ara nuni monia
ka'ene pukini vene inajihuni ehiji vajiha 'wamana.
29 'Ejumakame pwea kajara huni una'i 'one navi'i jarime
ijá 'wama A na ajiha na iji'a eha vajahuna 'wamana.
30 'Enakaivo hu huni ira pahe'i kaivo apene tipura
ranavume ijí monia kajihuni ehiji vajahumakavi'i iji'a rana-
mana.
31 'Ejakame pwea pwina ijipo hura venaji kamareja pu
niho'o temukavume va'e puni natohwa iraka ka'ene rena-
jaho nahama 'waravara.
32 'Ejumakame hu pwea kajaho 'umejume ijí roume ijá
'wama A niho'o pwea sisea. Nuni chimua ka'ene onuna'i
namajaho na vwihana'e arevuta. Ijihuni maijaho a na
jaririvumakame na vwihanae are'ika'i makavume
Noina va'ana.
33 'Ena'omo na a numiravu ja'ina'e a oni napura
numi'ipisa areri reja'a?
34 'E'ikaivo ea natohwijaho ajivume huni pwea kajaho
apena va'e tipurai raname monia kajihuni ehijaho vaji-
hakama'e iji'a ranahuna.
35 'Ena'omo a vweupuni sisea pavwihana are'amajaho
Nuni Oma ka'ene kahi akúpɑ 'ahi hinujara a 'u'o pavwi-
hanae arehuna 'wamana.

19

Jesura Parua Napara Ranaravuji Najahajina
(Maka 10:1-12)

1 Jesura vuˈa kajaho ˈwaravume paˈarejume Hu ijiˈa Karari areˈi kaivo ˈurine Jotani one karaˈi Jutia vaˈana.
2 ˈEjume ea nihoˈo mapoka mapoka Hu tamatiha vaˈumakame Hu ijino venaume maraniara.
3 ˈEjumakame Parasiepo Jesu vena kamareja pu Hu ijá ˈwava ˈÚ ea pina huni napara varapa paˈa mají ranaˈipisa areri rejaˈe? ˈwavara.
4 ˈEjume Hu eha vene ijá ˈiama Ja nitama ea kaˈene parua napara aneja venajaho ja pataha kavare? ˈiamana.
5 ˈEne Hu vukúˈo ijá ˈiama Ijihunaˈe ea omaha oaha ranaˈi kaivo hu napara ˈwaˈamani veijaho noˈo naparaheˈi nikwinuˈina rehuna.
6 ˈEnajihuni hahi pu majaa noˈoheˈi pana kaivo haha nikwinuˈina rejara. ˈEnaˈomo Godira raka kaˈene ahuma venaume nikwisuˈina rejajija veje ea paturiamae ani irechamiˈavara ˈiamana.
7 ˈEjume pu Jesu ijá ˈwava Irakijihunaˈe Mosisiho huni tamana vaji ei pini huni napara ranave paˈareˈamajaho paruaha kajara asura venapi maˈi kaivo ranave ani vaˈamana ˈúma ˈwaramane? ˈwavara.
8 ˈEjume Jesura ijá ˈiama Ijihuni maijaho joni ojijija kisimaˈura ijihunaˈe Mosisiho ijihunaˈe ˈwaramana kaivo nitama anejijaho ˈunama ijaˈina pana.
9 ˈEnakaivo Na ja ˈwaravu. Ea pipuni napara parui pini ahemoˈamajaho parua kajara areri napara kajaho ranahuna. ˈEnajihunaˈe parua kaˈene huni napara kaji rana-majara napara pina ˈwaˈamajaho sisea vehuna ˈiamana.
10 ˈEjume Huni tisaiporuepo ijá ˈwava Parua naparaheˈo puni hia ijaˈina reˈamajaho maijaho napara pasame parua paveja'a ˈwavara.
11 ˈEnakaivo Jesura pu ijá ˈiama Ike vuˈakaho eaka mapokakija pana kaivo ea kaˈene Godira Huni harura pu mihajipo pupuso vuˈa kajaho hena kahuna.
12 ˈEnakaivo ea ani aniˈina nihoˈo napara pasavura. Iji-huni maijaho ea ˈahoˈa ohwapo nahenauji rene nijaˈina rejura. ˈEjuˈe ea ˈahoˈa emaapo tanuvuˈe napara pasavura. ˈEjuˈe ea ˈahoˈa Godoni ˈunamiji vwihanareˈe pu maopuipo puni ura ijine napara pasaˈi ˈahiuˈe pasavura. ˈEnakúne ei pini ike vuˈake heˈiro veˈamajaho hami heˈamana ˈiamana.

Jesura Sesamaa Merajihajina
(Maka 10:13-16; Ruku 18:15-17)

13 ˈEnakaivo ea ˈahoˈapo kasima aherame ˈeka roume Jesura Huni ija puni húmata ˈahi irechamihe siporua ˈonaˈavarono roajivara kaivo Huni tisaiporuepo eaka mapoka kajija ˈurarahara.

14 'Enakaivo Jesura ijá 'iama Kasima kajija maki'eje Nuni
roajiva kaivo ja patanu'uriha. Ijihuni maijaho kasima
ika'ina Godoni arijihuna 'iamana.
15 'Enarena Hu Huni ija puni húmata 'ahi irechamarena
Hu iji'a va'ana.

Ea Ka'ene Uneunecha Rukima'urijina
(Maka 10:17-31; Ruku 18:18-30)

16 'E'eme ei pini roe Jesu ijá 'wama Najuhi'ine na unenu'u
pina maa ichá'ina'e venareje majama hihunijaho ape'ejo?
'wamana.
17 'Ejume Jesura ijá 'wama A iraka vene unenu'u pina
ka'ene maijaho aporimo? Godira nikwinu'wi mamaana.
'Enakúne a ura majama hihuniji ape'i ve'amajaho a Godoni
tamaneru ve'amana 'wamana.
18 'Ejume hu Jesu ijá 'wama Godoni tamana ichihunichi
ve'ejo? 'wavume Jesura ijá 'wama A ea pa'anae kwa'amana.
Ea 'ahopuni napara paturi'amana. 'Ee nesa paape'amana.
'Ee a ea ira'atijino panama'amana.
19 'Ene emahuapuni hura ve'amana. Oni ea ka'ene oni rori
hijujija oja mi'amana. Areri ara oni haharu oja mahuja'ina'e
mi'amana 'wamana.
20 'Ejume ea kajara ijá 'wama Na ike tamanakija nani ijá
vesihura kaivo vu 'aho'a na raka vehune? 'wamana.
21 'Ejume Jesura ijá 'wama A niho'o ariramaa kajara
ura rena para'amajaho va'e oni uneunecha ka'ene navujija
ni'aha kwino 'eke 'imé raname oni monia 'eke ea ka'ene
uneunecha pa'ajihi vajiha. Ija'ina ve'amajaho oni une-
unecha mapoka kahino akúpa 'ahi navakivi'i iji'a túna'i Na
'ararihie ro'amana 'wamana.
22 'Ejumakame ea kajaho hu ijí henarena hu niho'o
temuma para'eme va'ana. Ijihuni maijaho hu uneunecha
niho'o mapoka rukini jihuna'e avanana.
23 'E'eme Jesura Huni tisaiporu ijá 'iama Na nimaa nimaa
ja 'waravu ea ka'ene uneunecha mapoka rukinijipo Godoni
'unami vahunijaho niho'o kisina 'iamana.
24 'Ene Na vukú'o ja 'wara'i veju. Maha nitirua
huni titi vaji aruma vahuna samaa kaivo ea kukua une-
unecha rukima'urijara Godoni ari vahunijaho kikisima'ura
'iamana.
25 'Ejumakame Huni tisaiporuepo ijí vu'a kaji henareja pu
niho'o oja hwa'usaha'eme pu Hu ijá 'wava Ea irara areri
Godoni ea re'ena? 'wavara.
26 'Ejumakame Hu pu niimaru kivi'i ijá 'iama Eaka
mapokakipo ija'ina vehuna niho'o areria pana kaivo Godira
Huhuso ijá kajaho vehuna 'iamana.

27 'Ejumakame Pitara eha vene ijá 'wama Nú uneunecha
ka'ene mapokijija Onijihuna'e niare'i kaivo nú A 'arariha
ojara'omo nú iraka 'ekahune? 'wamana.
28 'Ejume Jesura pu ijá 'iama Na nimaa nimaa ja 'waravu.
Vea ka'ene mwe'a maiu'ina ve'avari veijino Ema Puni Har-
ihijara Huni ruha hanaji'ina ka'ene asuma hi'amajino ja ea
ka'ene nú pu'úmo ojukija ruha iropu ropu no'ohe'i ijí asuma
hinareje Isureri opuni ituha iropu ropu no'o navujija 'otua
vetihuna.
29 'Ejakame ea ka'ene Nuni ihijihuni hahi puni ara
irechame puni 'u'ua poka irechame 'ee ma'ipija irechame
oha oma irechamie 'ee puni mwe'a irechame hariha
irechamiu ijija pu niho'o eha mai mapoka mapoka 'ekahuna
'ee majama hihuna apehuna.
30 'Enakaivo ea ka'ene iviamaa urana va'ujija túna'i re-
huna kaivo ea ka'ene masuani túna'i va'ujija urasahuna.

20

Aja'ina Juari Kaukara Vejujina

1 'Enakaivo ijí Godoni arijihuni 'unamijaho areri ei pini
kwai huni ajina juara na'ira'omo hu nina'i arihe pwehwaha
aherame ijino kaukara ve'iro va'uja'ina.
2 'Ejukame hu teamama para'eju'e pwehwaha ijá 'iama
Ja kaukara iviasi ve'avajaho monia tita vajihuna 'iamana.
'Ejume pu kaukara ve'i va'ajivara.
3 'Ejumakame hu súʼu súʼu vea ajiru naminu kamino
nami'eme va'i kimajaho maketia kwai ea 'aho'a onekajaho
pave'i kaivo maijino namimaravuma kimana.
4 'Ejumakame hu pu ijá 'iama Ja 'u'o va'e aja 'ina juasi'i
kaukara vejakame na ja eha areri renahuna vaji'uta 'iavume
pu va'ara.
5 'E'eme hu vea 'u'arirakano naminajaho nijaa ve-
nana'omo vukú'o vea hareha 'aha karo karu naminaji 'u'o
ijá venana.
6 'Enarena vukú'o vea ni'o'irono ve'eme vai'i kivume ea
'aho'a niiji ruha kajino namina ojara. 'Ejuma kimarena hu
pu ijá 'iama Ja iraka vene roe ma'uraha ikino namina ojo?
'iamana.
7 'Ejume pu hu ijá 'wava Ijihuni maijaho ea pina nú
kaukara pamúhu'e avaju 'wavara. 'Ejume hu pu ijá 'iama Iji-
nakúne ja 'u'o va'ajime juasi'a kajino kaukara veha 'iamana.
8 'E'eme vea nusirevume ea ka'ene juara anesurijara
roe namikia 'waravume hura ea ka'ene kaukara veji'inijija
'umenaume niana roumakivi'i ea ka'ene túchamai roaji-
vajino maraku'a eha vajiharena'e iji'a ea ka'ene urasaha
roajaho vajihana.

9 Ea kaˈene nusire mai aneja vene kaukara vejajija eha
monia tita apejara.
10 ˈEjumakame ea kaˈene nimarako roe vejajipo vwihaja-
jaho pu monia niˈina apeˈeja rojara kaivo pu ˈuˈo eha nijaˈina
monia tita vajihana.
11 ˈEjumakame pu ijí puni monia kajaho ˈekareja ijiˈa ea
kaˈene juara anesurijaho chichahaara.
12 ˈEnakaivo ea kaˈene túchamai roajija vea maˈuako
kaukara vejara kaivo nú ea kaˈene nimaraku roajivajija vea
niˈina ˈeˈune ˈanúe kaukara harura vejara kaivo eha kaˈene
nú múha kajaˈinaˈe pu mihana ˈwavara.
13 ˈEjume ijí ea kaˈene juara anesurijara ea kwino ijá
ˈwama Ea nune ike hena na ja pasiseˈi ˈahiu kaivo nú ja
puˈúmo nimaraku ˈwavajaho ja monia tita iviasi kaukara
vehuna avacharavara.
14 ˈEnakúne joni eha ˈekareje joni ari vaˈavara. Nara
eaka túchamai roaji eha areri ja mihu kajaˈinaˈe vajiˈujaho
nara nuni ura ijino nijaˈina vajiˈejukúne pavwihaˈavara vo
vaˈajiˈavara.
15 ˈÚ nuni monijaho nara ura reniujaˈinaˈe vehuna
arerine? Na mamaa kaivo ja na kivujaho sisea kivo?
16 ˈEnajihunaˈe ea kaˈene urasahujija túnaˈi reje ˈee ea
kaˈene túnaˈi rejujija urasahuna ˈiamana.

Jesura Kwahuni Vuˈa Noˈopisuji Rona ˈWaramajina
(Maka 10:32-34; Ruku 18:31-34)

17 ˈEˈikaivo Jesuho Jerusaremi vaˈi ˈahaume Hu Huni
tisaiporu iropu ropu noˈo ijá aherama ro vaiˈi ijá ˈiama
18 Hami heha nú iviamaaja kahino Jerusaremi vaˈakame
pirisiti mamaˈina Sikuraipia mamaˈinijipo Emaa Puni Hari-
hijaho apene namahe ˈanae kwaˈamarono vehuna.
19 ˈEne pu Hu apene Jenitaru mihe pu apene sipana asutie
ˈee hijahe ˈee icha ˈahi raname nerui ˈanahuna. ˈEjakame
naˈia noˈopisu paˈareˈeje vukúˈo ˈurihuna ˈiamana.

Oahi Jarima ˈWaravajina
(Maka 10:35-45)

20 ˈEjumakame Sepati oni harihija noˈoheˈi jihipuni ohijara
harihwaha noˈoheˈi aherame roe Jesuni unaˈi nuana vetie
unenuˈu pina Hu jarimana.
21 ˈEjume Jesura hu ijá ˈwama A iraki ura renao?
ˈwamana. ˈEjume napara kajara ijá ˈwama Vea kaˈene Ara ea
mapokakehi ˈajohaˈamani veijino ike nuni harihijakija pina
Oni ija manaˈinijaˈi asumahije ˈee vu pina Oni ija anaˈinijaˈi
asuma hihuniji nahama ˈwarima ˈwamana.

22 'Ejumakame Jesura pu ijá 'iama Ja niho'o raka ka'ene
jara jaririvu kajihuni maijaho pahene pakavi'i maiji avaju
'iamana. 'Eji'i Hu 'ijá 'iama 'Ú ja Nara kapusia ka'ene mai'o
ihunijaho ja areri ija'ina i'eja 'iavume pu ijá 'wava 'I'a nú
areri i'eja 'wavara.
23 'Ejume Jesura ijá 'iama Ja nimaa Nuni kapusia vaja areri
i'eja kaivo mai'o ea ka'ene Nuni ija mana'inija'i asuma hine
'ee ana'inija'i asuma hihunijaho Na ijija areri ijá pavajihuna.
Ijí ruha ka'ene Nuni Omijara amairiujaho ea irahija'e iji
pijiha jihipuna'e amairiahana 'iamana.
24 'Ejumakame Huni tisaiporu 'aho'a ka'ene iropu ropu
ijija ijí vu'a kaji henareja pu ijí 'u'uahe'o pokahe'o puna'i
niho'o ajinavara.
25 Ijihuna'e Jesura pu 'umenaume nianae Huni roume
Hu ijá 'iama Ja nihena kivura. Jenitaru puni 'ajoha'ina
mama'ina 'aho'ijija vu ajisina 'ahopo 'ajoahaura.
26 'Enakaivo ijí 'unama ka'ene ijá'inijija joni vaja kajaho
panahuna. 'Enakaivo ea irara ura joni vaji natohwa re'i
ve'amajaho hu joni pwea re'amana.
27 'Ene ijí joni vaji ei pini 'ura'i ve'amajaho hu joni pwea
re'amana.
28 Ema Puni Harihijara roujaho ea mapoka Huni pwea
pare'avarono roana kaivo Hu puni pwea re'i 'ahaume roana.
Hu Huni hia ea mapoka'e mihana. Areri ema 'imenaana
'iamana.

Jesura Ea No'ohe'i Nia Pa'ana Vejume Maraniajina (Maka 10:46-52; Ruku 18:35-43)

29 'Ejume Jesu ijí Jeriko rene va'eme ea mapoka pua'e
'ararihie va'ara.
30 'E'ejume ea no'ohe'i nia supama'inapo 'unamu toi
hi'eme Jesuho va'e puni rori va'uma henareja pu Hu jarime
ijá 'wava Natohwe Teviti oni Harihakera nú numiruma
'wavara.
31 'Ejumakame eaka mapoka kajipo pu 'urarahe ijá 'iava
Iruno'a areha 'iavara. 'Ejumakame ea kajipo no'o ira
ajira ijá 'umeja Natohwe Teviti oni Harihakera numiruma
'umejara.
32 'Ejumakame Jesu areme ijá namiji'i pu 'umenae ijá
'iama Ja ura Na joni raka vena'ejo? 'iamana.
33 'Ejume pura ijá 'wava Natohwe nú ura Ara nuni nia
venuhe niri'irono 'waravu 'wavara.
34 'Ejumakame Jesura pu numiramarena Huni ija puni nia
'ahi irechamihume puni nia maraniume pu Jesui pu'úmo
va'ara.

21

Temaraji'i Jerusaremi Vaji Roe Arumajina
(Maka 11:1-11; Ruku 19:28-40; Joni 12:12-19)

1 'Enareja pu va'e Jerusaremi rori Petapeje Arivi huri'i
'usevi'i Jesuho Huni tisaiporua no'ohe'i irechamiume
va'ara.
2 Hu pu ijá 'iama Ja no'o va'e ara ropuna'i va 'usevi'i kave
tonikia ka'ene i'ivananave 'u'uiji'i namija ka'avaji aherame
Nuni ro'avara.
3 'E'eje ea 'ahopo unenu'u pina ja 'warava he'avajaho ijá
'wara'avara Natohwijara ura rejukame nú roe ikaho apeju
'i'i kaivo apejakame pu ja mihuna 'iamana.
4 Ijí Hura ijá venajihuni maijaho nitama poropeti vu'a
ka'ene 'waramajara nimaa nimaa re'amarono avanana.
5 Ja Saiani oni 'apajiji ijá 'wara'avara. Joni Kinia joni rou. Hu
masuani tonikia 'ahi hi'eju'e rou. Hu ijí tonikia 'u'ua
ka'ene kúchini 'ahi hi'eju'e rou 'iamana.
6 'Ejumakame tisaiporua kajija va'e raka ka'ene Jesura
'waramajaho ijá vejara.
7 'Enareja pu va'e tonikijaho ahema roumakame 'u'ua
hunijaho ijí hu hu'úmo roana. 'Ejume pu ijí huni 'ahi ateha
risaremahume Jesuho ajima ijihuni 'ahi hinana.
8 'E'eme ea mapoka puni atehi jahena Huni una'i 'unama
toi risarema apena va'ume 'ee ea 'aho'a icha anumi 'uhue
'eke 'unama toi Hura ijihuni 'ahi va'amaroreja risarevara.
9 'Eji'i ea mapoka ka'ene Huni una'i va'e 'ee túna'i va'ajipo
ira ajira mwasirivi'i ijá 'umeja
Teviti oni Hariha ta'aroha Natohwi jihuni iha 'ahi ea ka'ene
roujaho merajaho. Hu ta'arohe Huni iha 'unama
apene ichu toi ahasiriha 'umejara.
10 'E'eme Jesuho va'e ijí Jerusaremi va'uma kamareja ea
mapoka kajipo oja hwa'usunaha'eme ijá 'wava Ikaho ea
irarane 'wavara.
11 'Ejumakame eaka mapoka kajipo ijá 'wava Eakaho Jesu
ka'ene poropetia Nasareti Karari vaji rena roana 'wavara.

Jesura Temiporua Vaji Va'e Amairiajina
(Maka 11:15-19; Ruku 19:45-48; Joni 2:13-22)

12 'E'eme Jesura va'e ijí Temiporu kajino arumarena ea
ka'ene ijí arume 'imearavajaho arukunie 'ee 'ararihie 'ee
pura 'aijua ka'ene hine monia senisu vene 'ee hine uka
'imearava kajaho 'unirame 'eka arohume 'useusahara.
13 'Ejumakivi'i Hu pu ijá 'iama Godoni ira heha 'ahi ika'ina
'warumana. Nuni seijaho nikwinu siporuaru 'ohuni sea
'wavura kaivo jara iviamajai apena veju'e nesa apejuri sea
renu 'iamana.

14 'E'ejume ea ka'ene nia supavi'ina 'ee ea ka'ene ir-
ima'inijipo ijí Temiporu vaja kajino Huni roumakame Hura
vejume maraniana.
15 'Ejumakame pirisitia mama'inijija Sikuraipia ijí Hura
uneka mamai ka'ene venaji ki'eme sesamai ka'ene ijí Temi-
porua vaja kajino hijajipo mwasirivi'i ijá 'umeja Teviti oni
Hariha ta'aroha 'umejara. 'Ejume pu niho'o ajinavara.
16 'Ejumakame pu Jesu ijá 'wava 'Ú ijí pura ira ka'ene
'waravu kajaho A niheno? 'wavara. 'Ejume Jesura ijá
'iama 'I'a ija'ina'omo ja vina nitama Godoni ira vaji ika'ina
'warumajaho kasima 'ee musia ijihipu irijaho ja raka
kame pura Natohwiji ta'arohunijaho ja pataha kavara raka?
'iamana.
17 'E'ikaivo Hu pu irechami'i kaivo ara kajaho areme
Petani va'e hinana.

Jesura Mataka Sirimajina
(Maka 11:12-14, 20-24)

18 'Ena'omo ijihuni sú'uhijino Hu vukú'o 'unama ari nato-
hwi va'eme 'unamutoi matumana.
19 'E'eme roi kavume matakijaho 'unamu rori nami-
juma kamarena maa rena namu ro'i kaivo vai'i kamajaho
'ina pa'ana kamarena ijá 'wama A niho'o vukú'uha maa
pare'ena 'wavume ni'aha kwino saranana.
20 'Ejumakame Huni tisaiporuepo ijí mataka kaji ka'eme
sarajumakame oja hwa'usunaha'eme aposarama ijá 'wava
Ichá vene ike matakakaho iviamaa Huni iri 'ahi sarano?
'wavara.
21 'Ejume Jesura ijá 'iama Na nimaa nimaa'e ja 'waravu
Ja 'unama nikwinu nimaa ro'avajaho ja areri ike iviamaa
matakake renaja'ineru pavehuna kaivo jara huri'ake ika'ina
'warave hu tajaheuna 'urina va'e sohi 'ona 'wave ijá rehuna.
22 'Ene ja niho'o nimaa nimai ro'i kaivo unenu'u 'aho'a
Godi jari'avajaho ja 'ekahuna 'iamana.

Jesuni Haruriji Rona Apovajina
(Maka 11:27-33; Ruku 20:1-8)

23 Hu va'e Temiporu vaji hine ea naja'eme pirisiti
mama'ina 'ee Jua puni emakinepo roe Jesu apoma ijá 'wava
A harura irakijara reju'e uneunechakija veno? 'Ú ea irara
harurakaho mahu'e avano? 'wavara.
24 'Ejume Jesura ijá 'iama Na 'u'o ja aporave ja ijihuni maa
'wari'avaji'a Na 'u'o harura ka'ene raki reju'e Na vejujaho
'warahuna.
25 'Ú Joni Papitisita kahi akúpi 'ahi rena roana ho ema
puni rena roane? 'iamana. 'Ejumakame pu hine 'wama
apene puni vaja kaji 'oji'i ijá 'wava Nú akúpi 'ahi rena roana

ˈwaˈavajaho Hu ijá ˈúhune ja rakijihunaˈe ijí Jonira raka kaˈene ˈwaramajaho panimai rojo? ˈúˈena.
26 ˈEne nú emaapuni rena roana ˈwaˈavajaho nú eaka mapokijihi juhavu. Ijihuni maijaho eaka mapokijipo hena kavajaho hu poropetia vwihajara ˈwavara.
27 ˈEnareja pu Jesu ijá ˈwava Nú puruva renu ˈwavara. ˈEjume Jesura ijá ˈiama ˈEnaˈomo Na harura iraki apene uneunechakaho vejujaho paˈwarahuna.

Hariha Noˈoheˈi Puni Haijina

28 ˈÚ ja ichá vwihajo? Ea pina huni harihija noˈoheˈinaˈomo hu pokijihuni vaˈe ijá ˈwama Harihavuro! A iviasa vaˈe ajina juari kaukara veˈamana ˈwamana.
29 ˈEjume Hu ijá ˈwama Na vahuna ˈwamana kaivo hu pavaˈana.
30 ˈEjume hu vukúˈo vaˈe ˈuˈuijihuni vaˈe vuˈaka nikwinuˈina kajaho ˈwaramana. ˈEjume Hu ijá ˈwama Na pavahuna ˈwaˈi kaivo hu ijiˈa areme túnaˈi vaˈana.
31 ˈEnakaivo ea iraka saˈinijara omahoni ira hene venane? ˈiamana. ˈEjume pu ijá ˈwava ˈUˈuijarana ˈwavara. ˈEjume Jesura ijá ˈiama Na nimaa nimaa ja ˈwaravu. Ea kaˈene takisia apejiˈina ˈee ea kaˈene ˈuasa vejiˈinijipo asitahe urasahe Godoni ara vahuna.
32 Joni roe ˈunama kaˈene arimaiji ja najahana kaivo ja panimai roˈeme ea kaˈene takisia apejiˈina ˈee ea kaˈene ˈuasa vejiˈinijipo nimaa rojara. ˈEnakaivo ja túnaˈi ijaho kavara vo ja joni oja pataarohe panimai rojara ˈiamana.

Ajaˈina Juara ˈAjohiˈinijihi Puni Haa
(Maka 12:1-12; Ruku 20:9-19)

33 ˈEˈikaivo vukúˈo Jesura ijá ˈiama haa pinake heha. Ea pina mweˈa anesura ajina juara mene ajina ˈone ijikano uja pimena raname ˈee vera iramapi tauhuhe ˈee ˈwainia tautahuni ruha ˈume amairie ˈee ijí juasiˈa kajino namine aiha vehuni tinia vene ijí juara kajaho ea kaˈene moni juara vejiˈini jihipuni ija tahi ranaˈi kaivo hu kwaa jopatuˈuri vaˈana.
34 ˈEnaˈomo vea kaˈene ajina marasahuni vea niturajumakaviˈi hu huni pwehija irechamiume ijí ea kaˈene juasiˈa ˈajohu kajihipuni ajina ˈekaˈi vaˈara.
35 ˈEjumakame ea kaˈene juara kaji ˈajohujipo pwea pina hijahe pina ˈanaume kwavume pina muni one hijahume kwamana.
36 ˈEjume hu kúˈo pwehwaha ˈahoˈa ˈuˈo irechamiume vaˈume vukúˈo marako ahia kajaˈinaˈe ˈaniume kwamasahara.

37 'Ejumakama'e iji'a túna'i hu huni hariha pina ranavume
va'eme hu ijá rona Pu nuni hariha kehuni hura ve'eja
ronana.
38 'Ejumakame ea ka'ene ijí juara kaji 'ajohajipo hariha
kaji kamareja pu kosarama ika 'wava Eakara roareje oma-
honi uneunecha mapoka 'eka'enakúne roe 'anaa kwamama.
'Ejakame huni aachikaho núna renama 'wavara.
39 'Enareja pu hu apene pi'onavume samai va'umakavi'i
'anauma kwamana.
40 'Ena'omo ijí juara anesura kajara ro'amajaho ea ka'ene
juara kaji 'ajohujija ichá 'ahihune? 'iamana.
41 Pu Hu ijá 'wava Hu pu niho'o eha sisea ni'ima'ura mihe
'anie tirahakivi'i vu juara kajaho ea 'aho'a'e mihe 'ajohe
hi'ira'omo vea ka'ene ahaja ihuni veijara roakavi'i pura
'iruma eiria vajahuna 'wavara.
42 Vukú'o Jesura pu ijá 'iama 'Ú ja nitama Godoni ira vaji
'waramajaho pataha kavure? Hu ika'ina 'waramana.
Ijí muna ka'ene ara veji'inapo pi'onava kajara iviamaikaho
ara kajihuni kúrúti tukeja natohwa'e rena naminu.
'Enajihuna'e Natohwijara uneunecha ka'ene mamai-
jija veju'e roe samaahiravu'e nú kivo? 'iamana.
43 Ijihuna'e Na nimai ja 'waravu. Godira Huni ara ka'ene
ikino joni vaji namujaho apene ea 'aho'a mihe pu hami
'ajohakame 'ina rehuna.
44 'E'eje ei pini 'one muna 'aha kajino nina'amajaho
hu niho'o pu'usahe ma'u'umai rehuna kaivo muna kajara
'one emai 'ahi nina'amajaho ea kajaho niho'o pu'usahe tú*a*
rehuna 'iamana.
45 'Ejumakame pirisitia mama'inijija 'ee Parasia Jesuni
haa kaji hejajaho pua rona 'waravuma hejara.
46 'Enareja pu 'unama same Jesu 'ana'i 'ahiara kaivo
ea mapoka kajipo vwihajujaho Hu poropetia rojujihuna'e
jumareja makavara.

22

Napasinejari 'Iruma Ijuri Haa
(Ruku 14:15-24)

1 'E'ejume vukú'o Jesura eha vene haa 'waramarena ijá
'iama
2 Godoni arijaho areri kinia natohwijara hariahi napa-
sine'i veju'e 'iruma vei venuja'ina.
3 'Enarena hu huni pwehija irechamiume pura 'ona
apene ara 'ahosupuni va'e 'warave pura roe 'iruma kajaho
i'avarono 'waravume va'e 'waravara kaivo pu ucha'asahe
paroara.

4 'Ejume hu vukú'o huni pwehija 'aho'a irechamie ijá
'iama Va'e ea ka'ene nara 'umenaujija ika 'wara'avara.
Núni 'iruma amairie 'ee maha amene 'ee hanuha 'eka
roe amairie uneunechaka mapokijija niareri rena hijukúne
roajiha i'avara 'iamana.
5 'Ejume ijí huni pwehija kajipo va'e 'waravara kaivo pu
ucha'asahe ea pwina'a puni juasi'i va'ume ea pwina'a puni
moni kaukara vejara.
6 'Ejumakivi'i ea 'aho'ijipo ijí pwehija kajija 'eke hijiha'e
'ee 'aniuma kwamasahara.
7 'Ejumakame kinia natohwa kajaho henajaho ijara
ajivume hu huni amia irechamiume pura roe ea kajija 'anii
raname 'ee puni ara kwaa kajaho veni jaume reranamana.
8 'Ejume hu pwehwaha ijá 'iama Ike napasi nejari
'irumakaho niamairia irechavara kaivo ea ka'ene
'waravajija paroara 'iamana.
9 'Enakúne iviamajai ma 'unamaka mapokakino
va'ajimareje eaka mapokijihi piuni'avajaho 'warave pura
roe ike napasi nejuri 'irumakaho i'avara 'iamana.
10 'Ejumakame pwehwaha kajijahija 'unamutoi va'e ea
ka'ene piuniva kajaho aherama roe ahumu va'ume ea sisea
ea mai iji'i aherama roume napasi nejuri sea kajaho hijume
itu'o'unana.
11 'E'ejume kinia natohwa kajara va'e ijí vaji arume ki'iro
vai'i kamajaho ea kwino ijí ateha maa paapúsamana ka-
mana.
12 'Ejumakame kinia kajara ea kajaho ijá 'wama Ea
nune a ichá vene napasi nejuri ateha paapúsa'ika'i roane?
'wavume ea kajaho huni vwiha pa'arenana.
13 'Ejumakame kinijara pwehwaha 'waravume pura
eakaho apene ija mumora kamome apene pi'onavume
ma'ahi nutuma namajino va'arena nirame 'ee upaja
chanichanivi'i namana.
14 'Enajihuna'e Godira ea mapoka 'umenau kaivo ea mak-
winu kwinu iji pijihana 'iamana.

Sisa Oni Takisia Vejuji Rone Apovajihuni Vu'a
(Maka 12:13-17; Ruku 20:20-26)

15 'Ejumakame Parasi ijí henareja va'e kanisorua pu'úmo
ahuma hine 'unama ichá'ina venareje Jesura 'warama kaji-
huni 'ahi pata'aro'i kaivo tanu'ura'irono 'unama savara.
16 'Enareje pu puni pwehija 'ee Heroti oni pwehijijihi
pu'úmo irechamiume Jesuni va'areja pu ijá 'wava Najuhi'ine
nú nihena kavu A vu'a nimaaru 'waramuna. 'Ene Godoni
'unama ka'ene aririjiru ea mapoka najahuna. 'Ene A ea
kwinuru pavwihanuna. 'Ene eaka mapokijija ira nikwinu
'waramuna.

17 'Enakúne Ara vwihana 'waruva heja A vwihanujaho nú
ea iha Sisa oni takisia ve'eja ho pane 'wavara.
18 'Ejumakame pura Jesu pisivi'iro vejajaho Hu nikima
henarena ijá 'iama Ea ka'ene ira'asinakije ja raka vena Na
vena kivo?
19 Iviamajai monia ka'ene takisia apejujaho najiha
kavume 'iavume pu oma kwinu nahara.
20 'Ejumakame Hura pu aporama ijá 'iama Ikaho irahuni
ihe 'ee ikaho irahuni pikisa'e 'iamana.
21 'Ejume pu Hu ijá 'wava Ikaho Sisa ona 'wavara. 'Ejume
Hu ijá 'iama Ijinakúne Sisa oni uneunechijaho Sisa vajaha
kaivo Godoni uneunechijaho Godi vajaha 'iamana.
22 'Ejumakame pu ijí henareja oja hwa'usuna-haume pu
Hu raname ani va'ara.

Kwamasahe 'Urihuniji Rone Apovajina
(Maka 12:18-27; Ruku 20:27-40)

23 'E'eme veaka nikwinu'ina kajino Sajusia ka'ene kwa-
masahi'inijija kú'o pa'urihuna rojura'omo hu Huni roe Hu
apovara.
24 'Ene Najuhi'ina Mosisi oni tamana vaji 'warumajaho
ei pini napasi nenareje naparaha hariha panahe'eje hu
kwa'amajaho huni 'u'uijara napara kajaho ahemareje huni
hariha nahesamahuna 'waramana.
25 'Ena'omo nuni vajakino nú ea iropu no'ohe'ina'omo
pokijara marako napara 'wahumakame naparaha hariha
panahe'eme hu kwamana. 'Ejume vu ijihuni ni'ajahijara
napara kajaho ahemana.
26 'Enarena vu ijí pokijihuni nijahijara 'u'o ahevume kame
ijá vene apena va'e túchamai 'u'uijihuni usevara.
27 'E'eme iji'a napara kaji 'u'o kwamana.
28 'Ena'omo vea ka'ene vukú'o ea kwamasahi'inijipo
'uri'avari veijaho hu irahuni napara re'ena? Eaka mapoka
kajihi puni napara renana 'wavara.
29 'Ejumakame Jesura eha vene ijá 'iama Ja hami
pa'waravu. 'Ee Godoni irijaho pahena pakavu. 'Ee ja Godoni
harura pakavura'omo ja hine ira sisea 'waravu.
30 Ea ka'ene kwamasahi'inijipo 'urimara'avajaho vukú'o
panapasi nehuna kaivo niareri ona oji'ina ka'ene kahi akúpa
'ahi hijujipo hijuja'ina'e hihuna.
31 'Ú ja Godoni ira vaji ea ka'ene kwamasahi'inijipo
'urimarahuna ka'ene Godira ika'ina 'warumajaho ja pataha
kavare? 'iamana.
32 Hu ijá 'iama Na Eparahami oni Godi 'ee Aisiki oni Godi
'ee Jekapi oni Godia. Na kwamasahi'ini jihipuni Godi pana
kaivo Na majama hiji'inijihipuni Godi 'úmana 'iamana.

33 'Ejumakame ea mapoka ijí Hura najaha kaji henareja pu
oja hwa'usunahara.

Varapa Natohwijina
(Maka 12:28-34; Ruku 10:25-28)

34 'Ejume Parasiepo hejajaho Jesura Sajusia puni vu'a
tanuvuma henareja pu ni'aha kwino nianaa roe huni rori
ahuvara.
35 'E'eme puni vaja kajino Jua puni 'otua 'ajohi'inijara Jesu
vena ka'i 'ahaume apoma ijá 'wama
36 Najuhi'ine Mosisi oni tamana irakijara tamanaka
mapokijaho asitaha paranane 'wamana.
37 'Ejume Hu ijá 'wama Niho'o ni'ima'urijaho Godi ka'ene
joni Natohwiji joni oja maho'o ni'aha kwino mahe 'ee joni
vwiha maho'o ni'aha kwino mahe joni haruriji'i maho'o
ni'aha kwino Hu mahuna.
38 Tamana ijara kwino ni'inane 'ee ijara kwino urana
namu.
39 'Enakaivo vu tamana pina ka'ene ijihuni rorijaho
niareri ija'ina jara joni haha'e vwihajuja'ina ea ka'ene joni
rori hijujija oja mi'avara.
40 Ike tamana no'ohe'ikipo tamanaka mapokijija 'ee
poropetia puni vu'ijaho 'uninamie navu 'wamana.

Keriso Rone Apovajina
(Maka 12:35-37; Ruku 20:41-44)

41 'E'ikaivo Parasia kajija ahuvumakivi'i Jesura ika'ina'e
aporamana
42 'Ú ja Kerisoho ichá'ina vwihajo 'ee Hu irahuni Hariha
rojo? 'iavume pu Hu ijá 'wava Teviti oni Hariha 'wavara.
43 'Ejume Hu pu ijá 'iama 'Ene 'unama irakijino Godoni
'Aveni vejume Tevitiho Hu Natohwiji'o 'wamane? 'iamana.
44 'Ejume Natohwijara ijá 'wamana
Nuni Natohwe Nuni mana'inika'i asuma hija kamareje
Nara oni nana'eji'ina oni mumora hari irechamahuna
'wamana.
45 'Ú 'unama ichá'inijino Tevitiho Hu rone nuni Natohwe
'wamana re'amajaho Hu 'unama ichá'iniji Huni Hariha
renane? 'iamana.
46 'Ejume ea pina niho'o Jesuni vu'a kajaho areri eha
pa'waravara. Ijihuni vea kaji rene ijí kahi ijaho Hu
juhamareja vukú'o túna'a unenu'u pina paapovara.

23

Jesura Parasia 'Ee Varapa Tamana Najahi'iniji Namaha-
jina
(Maka 12:38-39; Ruku 11:43, 46; 20:45-46)

1 'Ejume Jesura ea mapoka 'ee Huni tisaiporua ijihi pu'úmo
ijá 'iama
2 Sikuraipia 'ee Parasia vwihajujaho pu Mosisi oni tamana
nihena kama paraji'ina rojura.
3 Ja pura raka ka'ene 'waravujija vejurakúne pura 'unama
ka'ene vejujijahija pave'avara. Ijihuni maijaho pu mana-
jahura vo ijihipuni maijijahija pu pavejura.
4 Pu uneunecha ka'ene ahisinijijahija iramare'e 'eka
'urine ea 'ahopuni sireha 'ahi nahuchamihura kaivo ijí
pura ma'uaku'wi 'unama ni'ajihe 'unira 'urihuna niho'o
pavejura.
5 Uneunecha ka'ene pura vejujijahija emaapo ki'avarore'e
pu ijá vejura. Pu era ki'avarore'e túkua ka'ene Godoni
ira ijihuni vaji navi'inijaho 'eke 'ee ateha ani'iniji same
'urahojura.
6 'Ene vea ka'ene ahaja ijuri veijaho pu ura eaka mapoki
jihipuni una'i hi'irono ura rena parahuna. 'Ene pu Sinakoku
ijikano eaka mapokijipo ki'avarore'e 'una'i kama hijura.
7 'Ene pu maketia vaji emaapo pu 'ajorahuna'e ura re-
naura. 'Ee emaapo najahi'ina i'eje ohuna ura renaura.
8 'Enakaivo ja paveje ea 'aho'a ja najahi'ina 'i'avara.
Ijihuni maijaho joni Najahi'inijaho kwinu'wina. 'Enakaivo
ja Huni vwehija.
9 'Enakúne ja mwe'akino ea pina'e nuni Ome 'wa'ava.
Ijihuni maijaho joni Oma kwinu'wi kahino akúpa 'ahi hino.
10 'Enakúne ja paveje ea 'aho'a ja rone núni mama'inijihije
'i'ava. Ijihuni maijaho joni Natohwijaho kwinu'wi Kerisona.
11 'Enakaivo joni ei pini hu ura natohwa re'i 'aha'amajaho
hu joni pwea rehuna.
12 Ea irara ori'ini huni pinana ahasiri'amajaho Godira
vetie hu ajuarana ohuna. 'Enakaivo ea irara ori'ini ajuarana
o'amajaho Godira vetie huni pinana 'urihuna.

Jesura Pu Aroaroti Namijuji Rone Namahajina.
(Maka 12:40; Ruku 11:29-42, 44, 52; 20:47)

13 'Enakaivo Sikuraipi 'ee Parasia ka'ene ira'asinakije joni
eha sisea namu. Ijihuni maijaho eaka mapokijipo 'unama
ka'ene Godoni ari vahuniji jara hina tanu'urihu. Jara
Godoni ara kajaho pava'i 'ahiu'e ea 'ahopo pava'avarore'e
ja ijihuna'e tanu'urihura.
14 Sikuraipi 'ee Parasia ka'ene ira'asinakije joni eha sisea
namu. Ijihuni maijaho ja amuna pisivisavi'i puni aachia
nesi 'eke 'ee ea pisivisame siporua jojora 'ojura. Ijihuna'e
ja niho'o ni'ima'ura'e namahuna.
15 Sikuraipi 'ee Parasia ka'ene ira'asinakija joni eha sisea
namu. Ijihuni maijaho ja soha 'aha 'ee mwe'a 'aha

vaˈajimareˈe are ea kwisu apeje taˈarohe jaaˈina renama ronareˈe vaˈura. ˈEnakaivo vea kaˈene hu roe jaaˈina renujaho ja hu vejuˈe hura eha kaˈene veni vaˈe apehunijaho joni ehijaho asimareje kehi apehuna.

16 Joni eha sisea namu. Nia supaviˈina kaˈene ea ˈahoˈa aherame vaˈukera. Ja ea irara Temiporu ˈurahiˈi ichutoa pikivajaho unenuˈu pina pana. ˈEnakaivo ja ea irara Temiporu huni korutia ˈurahiˈi ichutoa pikiˈamajaho hu raka kaˈene ˈwaramajaho ˈarariahaˈe vehuna.

17 Nanamie nia supaviˈinakije irakijarahara nihoˈo niˈimaˈure? Korutijarana ho Temiporu kaˈene rejume korutia kaji akuamahuna renane?

18 ˈEne ea irara swasa vejuri ˈaijua ˈurahiˈi ichutoa pikivajaho unenuˈu pina pana. ˈEnakaivo ea irara ˈaijua ˈahi swasa kaˈene namuji ˈurahiˈi ichutoa pikiˈamajaho hu iraka kaˈene ˈwaramajaho ˈarariahaˈe vehuna.

19 Nanamie nia supaviˈinakije irakijarahara nihoˈo niˈimaˈure? Swasijarana ho ˈaijua kaˈene vejume swasa kaji akuamahuna renajarane?

20 Ijihunaˈe ea irara swasa vejuri ˈaijua ˈurahiˈi ichutoa pikimujaho hu swasa vejuri ˈaijua ˈee uneunecha kaˈene ijihuni ˈahi navuji ˈurihiˈi ichutoa pikima avanu.

21 ˈEne ea irara Temiporu ˈurahiˈi ichutoa pikimujaho hu Temiporu ˈee Godi kaˈene vaji hinujihuni ihi ˈurahiˈi ichutoa pikima avanu.

22 ˈEne ea irara akúpi ˈurahiˈi ichutoa pikimujaho hu Godira hinuni tinia ˈee Godi kaˈene ijihuni toi hinujihuni ihi ˈurahiˈi ichutoa pikima avanu.

23 Sikuraipi ˈee Parasia kaˈene iraˈasinakije joni eha sisea niˈimaˈura namu. Ijihuni maijaho ja joni taisi kaˈene Godi vajahajaho senisia suraka paareha ˈee imaria vajahura kaivo ja varapa mamaˈina kaˈene arira vwihane numisarame ˈee nimai rojuji ja pavejura. Ja ikihi mahoˈo vehune saˈina vo ja pavejura.

24 Ja nia supaviˈina kaˈene ea ˈahoˈa aherame vaˈukije ja kuta maˈuˈumaijaho kima sirira atoˈaruvu vo maha kaˈene natohwijaho iˈúsavura.

25 Sikuraipia ˈee Parasia kaˈene iraˈasinakije joni eha sisea namu. Ijihuni maijaho ja joni kapusia ˈee tevua huraru sovura kaivo vajijaho nesa ani rene sisea itunavujara itusaha navu.

26 Parasia nia supaviˈinakije marakoˈa kapusia ˈee tevua vajiji sovakame hura ˈuˈo maraˈamana.

27 Sikuraipia ˈee Parasia kaˈene iraˈasinakije joni eha niˈimaˈura namu. Ijihuni maijaho ja nihoˈo areri eu-

cha saˈinaˈomo hura kahaˈajaho ˈeke sinara ˈone amairia nirisame meruma amairia nihoˈo mavarasaˈimaa rena navu kaivo kame vaja kamaho ea ˈata nihoˈo chire ˈwame ˈee sakaha nihoˈo amajaraˈejuˈe navujaˈina.

28 ˈEnajihunaˈe ja ˈuˈo areri ijaˈina. Ea ˈahopuni unaˈijaho ja ea arira kaivo joni vajijaho iraˈata mamaˈina ˈee sisea ani rena navu.

Jesura Puni Eha Sisea Ichá'iniji Nahama 'Waramajina (Ruku 11:47-51)

29 Sikuraipia ˈee Parasia kaˈene iraˈasinakije joni eha sisea namu. Ijihuni maijaho ja poropeti kwamasaha jihipuni arijijahija vene amairie mavarasaˈina venu vaˈuˈe irechavuˈe navu.

30 ˈEne ja ijá ˈwavure Nú vea kaˈene emahunupo hijari veijino hiˈipisa nú poropetia paˈaniaˈa ˈwavura.

31 ˈEnakaivo poropetia kaji ˈania jijahija sahu jopo avajara ˈwivu hejujihunaˈe ja areri joni sahipu vareˈina.

32 ˈEne pura sisea kaˈene vejajihuni pwinijaho jara vejeituˈoˈumama.

33 ˈEne ja nihoˈo tapare ˈee tapara kajihipuni ˈuˈuhija. ˈÚ ja veni vahuni ˈunamijaho ichá'ina asima vaˈeja?

34 ˈEnaˈomo na nimaa nimaa ja ˈwaravu. Nara poropetia ˈee ea kaˈene vwiha arira vwihajiˈina ˈee Sikuraipia irechamiuˈe joni roajivu. ˈEnakaivo ja ea ˈahoˈa ˈanie kwamasahune ˈee ea ˈahoˈa nerui icha ˈahi ˈanie kwamasahuna. ˈEe ea ˈahoˈa joni Sinakoku ajivajijahija ja hijihae ˈee ara ara kaji sarame ruarahuna.

35 Joni ehijijipo ea arira kaˈene iki mweˈi hijajihi ˈania jihipuni ˈaa joni ˈahi ariha jihunaˈe ja eha apehuna. Eporu kaˈene ea aririjihuni ˈaa arihaji rena roe Sakaraia kaˈene Perakaia oni harihijihuni ˈaa kaˈene Temiporu ˈee swasa vejuri ˈaijua riramoˈoa kaji ˈanaaji ro ˈeˈunana.

36 Na nimaa nimaa ja ˈwaravo. Uneunechakija roe ea kaˈene iviamaija hiju jihipuni haha ˈahi rehuna.

Jesura Jerusaremi Oja Mahajina (Ruku 13:31-35)

37 Jerusaremi ore Jerusaremi ore jara Poropetia kaˈene Na irechamiume joni vuˈajijahija ˈaniume kwamasahare ˈee ea ˈahoˈaka maijijahija muni ˈaniume kwamasahara. Naˈiaka mapokakikano Na ura ja nianaa roe rira kwinu irechamiˈirono areri ˈuˈorapo ˈuˈuhwahaˈe nianaa roe puni sarapariji irechame ahuma hijujaˈinaˈe veˈiro vejujaho ja nihoˈo ura parenaura.

38 Heha! Joni seijaho jonaˈe ranavuˈe iraˈarama namu.

39 Na ja ʼwaravu. Ja iviasi rene ikikahia pakimu vaʼo
ijiʼa ijá ʼwahune ea kaʼene Natohwi jihuni iha ʼahi roujaho
merajahu ʼwahuna ʼiamana.

24

Jesura Temiporui Tiraʼusahuna ʼWaramajina
(Maka 13:1-2; Ruku 21:5-6)

1 Jesuho Temiporui vaji rene ro ʼeʼune vaʼeme Huni ti-
saiporuepo roajime Temiporua kaji kama ʼwaravara.
2 ʼEnakaivo Jesu pu eha vene ijá ʼiama Ike uneunecha
mapoka kija nikivo? Na nimaa nimaaʼe ja ʼwaravu. Ike
araka kehuni toi ja kivu kijahija niʼaha kwino tiraʼusahe
arira naʼeja vo muna pina nihoʼo pihuna toa pamakave
nahuna ʼiamana.

Ahija ʼEe Sisei Hihunijina
(Maka 13:3-13; Ruku 21:7-19)

3 ʼEʼikaivo pu vaʼe Arivi huriʼi hiʼeme Huni tisaiporu
pupusu roe Hu ijá ʼwava Vea vecha ijá kajaho reʼena?
Mweʼakara paʼareʼiro veʼamani urijaho marakoʼa iraki re-
jakame nú kamareje A iviʼa roʼiro venu ʼwaʼeje A roʼena
ʼwavara.
4 ʼEjume Jesura pu eha vene ijá ʼiama Ja hami kivakame ea
ʼahoʼa ja papisimisaʼavara.
5 Ea ani aniʼina mapoka Nuni iha ʼahi roajimareje ja
pisimia Na Kerisonakúne Nuni roha ʼiʼi kaivo ja aherama
ʼunama ani vahuna.
6 ʼEnakúne ja heʼeje kwaa araka mapokakija ajira vene
ʼee ijí ajira vehuni pinana kajaho ʼurina rohuna. Ijaʼinijaho
reʼeja vo ijaho maiʼo ura paruʼeʼunukúne patea junaʼavara.
7 Ijihuni maijaho kwaa ara mamaʼini jipuhipo vu ara
mamaʼina ʼahoʼijihi puʼúmo ajira veje ara ʼahosupo vu ara
ʼahosu puʼúmo ajira vehuna. ʼEne ora vea rene ʼee mwe
varivura rohuna.
8 ʼEnaʼomo ikipuhipo aneja reʼavajaho areri napapo har-
iha naheʼiro haha hejujaʼinaʼe rehuna.
9 ʼEnajihunaʼe ea ʼahopo ja ʼeka siseʼi ʼahie ʼee ʼanie
kwamasahuna. Ijihunaʼe kwaa araka mapoka kijahija Nuni
ihijihuni hahi ja nihoʼo senama paranihuna.
10 ʼEnareje eaka mapoka kaʼene Nuni ʼunama
ʼurahojujijahija ijaho areʼi kaivo taʼarohe ani vahuna.
ʼEne ea ʼahoʼa ea ʼaho puʼúmo sena vetiarahune ʼee siseʼi
vetiarahuna.
11 ʼEne poropetia iraʼasipo mapoka roajimareje ijipuhipo
najahakamaʼe ea mapoka pisimisame ʼunama ani vahuna.
12 ʼEne sisea nihoʼo niʼimaʼura rena paraʼama jihunaʼe
erapo oja ʼekaravujaho roe paʼarehuna.

13 'Enakaivo ea ka'ene Nuni 'unami jihunijikano kirasaha hi'avajipo pu niho'o maranihuna.
14 'E'eje ijí Godoni arijihuni vu'a maa maiu'iniji kwaka mapoka kakino najahapene ohuna. 'Ejakame kwaaka mapokakino ea ka'ene hijujijahija ijaho hina ka'eja'e iji'a mwe'akara pa'arehuni urijaho rohuna.

Sisea Ni'ima'uri Rehuni Veijina
(Maka 13:14-23; Ruku 21:20-24)

15 'Ea irara ike ta'amajaho hami he'amana. Poropeti Tanerura 'warama ja'ina'e vei pini niho'o sisemai pakavi'inijara akuavuri tiniji namija ka'avajaho
16 ea ka'ene Jutia hijujijahija ni'aha kwinu juhahareje huri'i va rana'avara.
17 'Eje ea ka'ene 'ahutoi hi'avajija paariha va'e puni sea vaja kukua 'eka'avara.
18 'Eje vu ea ka'ene juasi'i 'uraho'amajaho pa'unama roe huni ateha 'eka'amana.
19 'Enakaivo vea kajara nitu'amani veijaho naparaka hari'inijija 'ee hariha musa iji'inijijahija niho'o sisesei hihuna.
20 Vea ka'ene ija'inijija siporua 'ojakame jara juhahunijaho sapatia 'ee neha rija pare'amana.
21 Ijihuni vea kajino sisemai ka'ene rehunijaho nitama mwe'a akúpa vejume hinapena roajino sisea ija'ina parenajara rehuna. 'Enareje iji'a túna'a vu ija'ina parehuna.
22 Natohwijara vea kaji patu'ua ve'amajaho ea pina areri mai'o pahihuna. Ea ka'ene Hura iji pijihajihi puni hahi Hu veje vea kajaho tu'ua rehuna.
23 Ei pini ja ijá 'i'amajaho Keka! Keriso ikena karena 'i'amajaho ja niho'o panimaa ro'avara.
24 Túna'i ea 'ahopo ira'atijino na Kerisona 'iave vu ea 'ahopo ira'atijino na poropeti 'iahuna. Pu ija'ina venareje uneunecha mapoka veje ea mapoka oja hianava kivi'i pisivie ea mapoka nimaa rohuna. Pu ea ka'ene Hura iji pijihajihija pisivihuna vo areri parehuna.
25 Hami heha! Mai'o raka ka'ene rehunijaho Na ni'waravuta.
26 'Enajihuna'e ea 'ahopo ika 'iava he'avajaho Hu karohu nechi'ina 'iava he'avajaho niho'o pava ka'avara. 'Ene kare sea vajina 'iava he'avajaho niho'o panimai ro'avara.
27 'Enakaivo vea ka'ene Ema Puni Harihijara ro'amani veijaho aresi vei ajimuja'i pi'ime va'e vea 'onuja'i 'e'unuja'ina'e rehuna.
28 Unenu'u pini kwama na'amajaho púrúha ijá emo'eja.

Emaa Puni Harihijara Rohunijina
(Maka 13:24-27; Ruku 21:25-28)

29 Sisemai reˈavari túnaˈi niˈaha kwinu vea naˈive masapa pahanahuna. China jaheˈusahe ariha akúpa puni harurijihija ˈunirama usihuna.
30 ˈEˈeje ijá reˈeje ijihuna vaja kajino Ema Puni Harihijihuni aacha kaˈeje ijí ˈimitia vaja kajino harura niˈimaˈura hanajiˈiniji ˈi roakame eaka mapoka kaˈene mweˈakaki hijujijahija pu kamareje nihoˈo niramaruma parahuna.
31 ˈEˈeje Hura Huni ona ojiˈina irechamiakame ijipuhipo tauja hwasihakame Huni ehijaka mapoka kaˈene kwaka mapokakino hijujijahija niˈaha kwinu nianae aherame roe rira kwinu rohuna.

Matakijara Najahujina
(Maka 13:28-31; Ruku 21:29-33)

32 ˈEnajihunaˈe Na iviamajai tavoˈa puniji apúsamareˈe haa ˈwaraˈejukúne hami heˈavara. Ijí tavoˈa kajara ˈanaareˈe vukúˈo nahenareˈe sisira apúsamujaho ja nihena kivujaho vei mai maraˈi venu ˈwavura.
33 ˈEnaˈomo ja uneunecha kajipo aneja vene reje kiˈavajaho Hu iviamaa ijí vwicha jiami namine roi venu roˈavara.
34 Na nimaa nimaaˈe ja ˈwaravu. Ea kaˈene iviamajai maiˈo hijukijahija pakwamasaˈeje ikaho rehunaˈe ˈwaravu.
35 Ike akúpa mweˈa ijaho niˈaha kwinu paˈarehuna vo ike Nuni irijija nihoˈo papaˈarehuna.

Ei Pini Vea ho Vea Mukiji Hena Kahuna Pana
(Maka 13:32-37; Ruku 17:26-30, 34-36)

36 Ijarahara rehuni veijaho eaka mapoka kijahija pahena pakavuˈe ona ojiˈina kaˈene akúpi ˈahi hijujijahija ˈuˈo pahena pakavuˈe Harihiji ˈuˈo pahena pakamu kaivo Omijara Huhusu hena kamu.
37 Vea kaˈene Ema Puni Harihijara roˈi veˈamani veijaho areri Noara hinani veijaˈinaˈe rehuna.
38 Vea kaˈene toa kajarahara paituˈoˈunani veijaho pu hine ahaja inareja javamareja toa sisea inareja napara pina ˈwaha raname pina ˈwaha raname pina ˈwaha raname apene vaˈo vaˈume vaˈe vea kaˈene Noara sisima vaji ajimaji ˈeˈujara.
39 Pu pahena pakaˈeme toi ituˈoˈune imwasamia jaˈinaˈe Emaa Puni Harihijara roˈamajaho ijaˈina rehuna.
40 Vea kaˈene Hura roˈamani veijaho ea noˈoheˈi puni juasiˈi hine kaukara veˈira ˈomo ea pina apeˈi kaivo pinijaho makahuna.
41 ˈEje napara noˈoheˈi sei vaji pu hine kaukara puna veˈiraˈomo ea pina apeˈi vo pinijaho makahuna.

42 Ijihuni hahi vea kaˈene joni Natohwijara rohunijaho
ja pakame pahejiˈinakúne amairiarame areri rena parajiˈi
hiha.
43 ˈEnakaivo ja niheju. Sea anesurijara heˈeje nesa
apejiˈinijara vea irakiji roe nesa apeˈi roˈipisa hu ˈajohe
tanurahakame hu paroe huni sea ruarahe nesa apejaˈa.
44 Ijihuni hahi amairiarame nirisame areri rena paraˈeje
ˈajaha hiˈavara. Vea muka kaˈene ja paˈana rone matauva-
jino Ema Puni Harihijaho rohuna.

Pwea Kaˈene Uchaha Paˈajiˈo Uchaha Rukinijiˈo Puni Vuˈa?
(Ruku 12:41-48)

45 ˈÚ pwea irara paseviˈine ˈee vwiha hami vwihajiˈine
huni natohwijara huni sea ˈajohe ˈee ˈiruma vea ˈahi areri
vajihunaˈe ranamane?
46 Vea kaˈene huni natohwijara roiˈi kave huni pwea
kaukara vejiˈi hiˈamajaho hu merajahuna.
47 Na nimaa nimaaˈe a ˈwaravu. Hu huni kukua mapoka
kajija mahoˈo huni ija tahi ranave hura ˈajohuna.
48 ˈEnakaivo ea kaˈene pwea siseijaho hu oja vaji ika ronu
Nuni natohwijaho paroˈejuˈe ˈaha jora renu roˈikaˈi
49 aneja vene hu huni napuhija hijihaˈe hu ˈiruma maina
hine ˈee toa sisea ijiˈinijihi puˈúmo toa inonana.
50 ˈEne vea kaˈene pwea kajihuni natohwijara roˈamani
veijaho hu pakame paˈajoˈeje rohuna. Vea kaˈene Hura
rohunijaho pakame pahejiˈina.
51 ˈEnareje hura eha mahareje ranave ea kaˈene
iraˈasinijipo tinia kaˈene niramarume ˈee upaja jaˈiˈujiˈi
hijuri tinijino vahuna.

25

ˈAsúra Iropuropu Puni Haa

1 Godoni arijaho areri ikaˈina manura vehuna. ˈAsúra ea
iropu ropu puni naheha ˈeke napasiniji piunaˈirono vaˈara.
2 ˈAsúra iropu nihoˈo vwiha paˈane ˈee iropu vwiha arira
vwihajiˈina.
3 ˈAsúra kaˈene vwiha paˈajija puni naheha ˈekara kaivo
pu puni karesinia paˈekara.
4 ˈEnakaivo ea kaˈene vwiha aririjija pu puni naheha ˈeke
ˈee puni karesinia ˈeka vaˈajivara.
5 ˈEjume napasinejiˈina kajaho paroume pu ajaha hin-
uvaˈo ninanavume ariha notuara.
6 ˈEˈeme naˈia riramoˈoi emaavajara. Heha! Ea kaˈene
napasinijaho ikehunakúne usema roe hu kame ˈajoho
ˈumejara.

7 'Ejume 'asúra mapoka kajija 'urimarame puni naheha
amairiara.
8 'Ejume 'asúra ka'ene vwiha pa'ajipo 'urina 'asúra ka'ene
vwiha rukinijija ijá 'iava Are'i kaivo joni karesinia 'aho'a
'usé vajúha. Ijihuni maijaho núni naheha uta'irono ve-
jukúna 'iavara.
9 'Enakaivo 'asúra ka'ene vwiha mamaijipo ijá 'iava Pana.
Ijihuni maijaho núra ja userimihuna areri panakúne va'e
sitovai ojono jona 'imeha 'iavara.
10 'Enakaivo pu 'ime'irono va'eme napasina kajaho roana.
'Ejume 'asúra ka'ene amairiarame 'ajoha hijajija pu pu'úmo
ijí napasinejuri ni'úhi vaji sora ka'ene vejajino va'eme
vwicha kuvara.
11 Josu pare'eme 'asúra 'aho'ijija 'u'o 'unama roara. Nato-
hwe! natohwe! Vwicha tirasamúha! 'umejara.
12 'Enakaivo hu eha vene ijá 'iama Na nimaa nimaae ja
'waravu. Na niho'o ja pakivura 'iamana.
13 Hami 'ajohe nia niri'i hiha! Ijihuni maijaho ja mai'o
vea vechana ho vea muka irakijaho pahena pakavi'inakúne
'iamana.

Pwea No'opisu Puni Haa
(Ruku 19:11-27)

14 'Ene kú'o areri ei pini kwa ari pini va'i 'ahaume
pwehwaha 'umenaume roumakivi'i huni kukua pura
'ajo'avarono vajihaja'ina.
15 Hu ea pina monia K5,000 vajahe 'ee ea pina monia
K2,000 vajahe 'ee ea pina monia K1,000 vajahana. Ea kwinu
kwino pura kaukara ka'ene areri vehuni ja'ina'e vajihana.
16 'Ejume ea ka'ene monia K5,000 'ekajaho ni'aha kwino
'ekava'e kaukara vene monia kú'o K5,000 huri venana.
17 'Ejume 'unama nikwinu'ina kajino ea ka'ene monia
K2,000 'ekajaho monia kú'o huri K2,000 venana.
18 'Enakaivo ea ka'ene monia K1,000 'ekajaho hu 'ekava'e
mwe'a 'ume iji vaji huni natohwi jihuni monijaho rijume
navara.
19 'Aha jora'e pa'are'eme ijí pwea kajihi puni natohwijaho
monia kajihi puni 'unamiji roe pu pu'úmo piuhiha amairi-
ana.
20 'Ejume ea ka'ene monia K5,000 'ekajara roe monia kú'o
K5,000 ka'ene hura venajaho 'eka roe ijá 'wama Natohwe
a monia K5,000 vajihana kaivo na huri monia kú'o K5,000
vejuta 'wamana.
21 'Ejumakame huni natohwijara ijá 'wama Mamaa'e ve-
nana. A nuni pwea mamaa ka'ene vene ihajinanavi'inakera

a nuni kukua maˈuˈuakaho areri venajihunaˈe na rana-
mae nuni kukua mamaˈina ˈajohihe ijihuni húmata reˈena.
ˈEnakúne oni natohwi jihuni temara vaji ro aruma ˈwamana.
22 ˈEˈejume vukúˈo ea kaˈene monia K2,000 vajahajara roe
ijá ˈwama Natohwe kima. A na monia K2,000 vajihana kaivo
na kúˈo K2,000 huri vejuta ˈwamana.
23 ˈEjume huni natohwa kajara ijá ˈwama Mamaaˈe ve-
nana. A nuni pwea mamaa kaˈene vene ihajinanaviˈinakera.
A nuni kukua maˈuˈumaakaho areri venajihunaˈe na rana-
mae nuni kukua mamaˈina ˈajohihe ijihuni húmata reˈena.
ˈEnakúne oni natohwi jihuni temara vaji ro aruma ˈwamana.
24 ˈEˈejume ea kaˈene monia K1,000 vajahajara roe ijá
ˈwama Natohwe na nihene kavujaho a ea kisinaˈomo soa
kaˈene a pasamajaho a juara samuna ˈee a oni ija paˈonajaho
a menuna.
25 ˈEnajihunaˈe na tea junivume monia K1,000 kaˈene a
vajihajaho na apena vaˈe mweˈa ˈume apúrinanavutaˈomo
ike onakúne apena ˈwamana.
26 ˈEjume huni natohwijara eha vene ijá ˈwama Ike
nihoˈo pwea kaˈene uchaviˈina kaˈene ea siseakera a nikime
henujaˈinaˈe na juara kaˈene ea ˈahopo savujaho nara ahaja
ˈuvure ˈee ea ˈahopo juara kaˈene ˈojujaho nara mejura.
27 A monia kajaho ˈeka vaˈe panikai irechave namareje
monia ˈahoˈa huri vejaˈa. ˈEˈiraˈomo na roareje mahoˈo ijá
ˈekuˈu ˈwamana.
28 Ijihuni hahi ijí monia K1,000 kajaho apene ea kaˈene
monia K10,000 venaji vajahana.
29 ˈEnajihunaˈe ea irahipo kukua rukinijaho mapoka huri
vajihuna. ˈEnakaivo ea irara kukua paˈanaˈe reˈamajaho
huni kukua icharu navujaho ˈetujahuna.
30 ˈEjakame ijí pwea sisea kajaho piˈonave vaˈe ruha
kaˈene nutuviˈiniji vaˈe nirame ˈee upaja jaˈiujiˈi hihuna.

Túchamaa Huni ˈOtua

31 ˈEnakaivo vea kaˈene Emaa Puni Harihijara Huni
haruriji'i ˈee ona ojiˈina ariramaa mahoˈo ijihi puˈúmo
roˈamajaho Hu roe Huni ruha hanajiˈina ˈahi asuma hihuna.
32 ˈEˈeje eaka mapoka ijijahija niˈaha kwinu nianaa roe
Huni unaˈa kaji roakiviˈi Hura ˈeka ˈahaume ea ˈahoˈa ani
irechame ea ˈahoˈa ani irechahuna areri ea kaˈene sipi
ˈajohiˈini jipuhipo sipia ˈeke ani irechame ˈee kotia ijija ˈeke
ani irechavu jaˈinaˈe vehuna.
33 ˈEjakamareje ijí sipi ijijahija Huni ija manaˈinijaˈi
irechamie ˈee kotia ijijahija Huni ija anaˈinijaˈi irechami-
huna.
34 ˈEˈeje Kinijara ijí ea kaˈene Huni manaˈinijaˈi
hiˈavajijahija ijá ˈwarahuna Roajiha Núni Omijara ja

merajiharena nitama ike mweˈakaho maiˈo parejiˈini joni
kwaa kaˈene amairihaji apeha.
35 Ijihuni maijaho Na matuniˈeme jara Na ˈiruma vajihara.
ˈEne Na toa huaniˈeme jara Na toa ˈe vajihara. ˈEne Na joni
ea sujaˈe vo jara Na apeniara.
36 ˈEne Na ateha paˈareniajaho jara ateha samihara. ˈEne
Na atama navujaho jara ro kivara. ˈEne Na tipurai hijuti
veijaho ja roe Na kivara ˈiamana.
37 ˈEjakamareje ea maijipuhipo Hu ijá ˈwarahuna Natohwe
A vecha matunavume nú A ˈiruma vajahare? ˈEne A vecha
toa huanavume nú A toa ˈe mahare?
38 ˈEnareja A vecha núni ea suja rejumakame nú A
ˈajoahare? ˈEne A vecha ateha paranaume nú A ateha
vajahare?
39 ˈEne A vecha tipura hijume nú vuˈe A kavare? ˈEne A
vecha atama ˈunaravume nú vuˈe A kavare? ˈwavara.
40 ˈEjakame Kinijara pu eha vene ijá ˈihune Na nimaa
nimaa ja ˈwaravo. Ikejahija ja Núni ehijijihi vajihara vo ja
nimaa pu pavajihara kaivo Na vajihara ˈiahuna ˈiamana.
41 ˈEjakame vu Hu taˈarohe Huni ija anaˈinijaˈiji rone ijá
ˈiahuna Núni nina kakaho areˈi kaivo ani vaˈajiha. ˈEnareje
vaˈe vena kaˈene ˈavena siseijaho ˈee huni ona ojiˈinijihi
punaˈe vena ranavuˈukame namujino vaˈajiha.
42 Ijihuni maijaho vea kaˈene Na matunimani veijaho ja
ˈiruma na pavajihare ˈee Na toa huanimani veijaho ja Na toa
pae mihara.
43 ˈEne Na ateha paˈareniajaho ja Na ateha pamihara. Na
sujaˈe rejujaho ja Na paaherivara. Na atama ˈunirimani
veijaho ja paroe na kivara. Na tipura hijuti veijaho ja paro
Na kivara ˈiamana.
44 ˈEjakame pu Hu ijá ˈwarahuna Natohwe A vea vecha
toa huaname ˈee matuname ˈee suja renane ˈee ateha
paˈarenane ˈee atama ˈunaramane ˈee tipura hijumakame
nú A paniˈajahare? ˈwahuna.
45 ˈEjumakame Hura pu ijá ˈiahuna Na nimaa nimaaˈe
ja ˈwaravo. Jara Nuni ehija kaˈene paniˈajihajija ja Naˈe
paniˈajihe avajara ˈiahuna.
46 ˈEjakame pu vaˈajime vaˈa vena kaˈene majama rejiˈi
namujino vahuna. ˈEnakaivo vu ea kaˈene ariramaa ijijahija
vaˈe majama hihuna ˈiamana.

26

Jesu ˈAnaˈiro Nesi Kosarama Ojajina
(Maka 14:1-2; Ruku 22:1-2; Joni 11:45-53)

1 'Ejumakame Jesura Huni tisaiporua vu'a ka'ene
'waramajaho pa'arejumakavi'i Hu ijá 'iama
2 Ja nihena kavu. Na'ia no'ohe'i pa'are'eje Pasova vea
re'amajino Ema Puni Harihijaho pu apenareje icha 'ahi
nerui 'anahuna 'iamana.
3 'E'eme pirisitia mama'ina 'ee ema puni mama'inijija
va'e pirisitia natohwa ka'ene Kaiapasina 'wavujara hinujino
ahuma hijara.
4 'Enareja pu ahuma hine hemi vu'a 'wama pirahe Jesu
ichá'ina'e nesi apena 'anaa kwahuniji 'wavara.
5 'Enakaivo pu ijá 'wava Oo nú ike ahaja ijuri veakino ijá
ve'avajaho eaka mapokakipo 'ara'eja 'wavara.

Jesu Petani Senisi 'Onahajina
(Maka 14:3-9; Joni 12:1-8)

6 'Enakaivo Jesuho Peteni va'e Saimani ka'ene reporosia
rukinijihuni sei hinana.
7 'E'eme napari pini huni roe kavapwa ka'ene muni
vejara'omo ijihuni vaji senisia ka'ene monia ni'ima'ura
'imehunijaho apena roe Jesuho 'iruma iji'i hi'eme hu Huni
húmata 'ahi usetiana.
8 'Ejumakame Huni tisaiporua ijí kamareja ajina'eme ijá
'wava Irakijihuna'e ike senisiakaho manisamo?
9 Ike senisiakaho apena va'e ea 'ahopuni moni aneja
ni'ima'ura 'imenareje ea ka'ene uneunecha pa'ajihi vajiha'a
'wavara.
10 'Ejumakame Jesura ijá 'iama Ja iraka vene naparakaho
'uraraho? Hu niho'o unenu'u pina mamaa Nununa'i vene
avanu.
11 'Enakaivo ja ea ka'ene uneunecha pa'ajijahija na'iaka
mapokakaho ja pu'úmo hihuna kaivo Na ikaho ja pu'úmo
majama pahihuna.
12 Ike hura senisia ka'ene Nuni haha 'ahi usetiakaho Nuni
haha ka'ene kwananahuniji amairia avanana.
13 'Enakaivo Na nimaa nimaa ja 'waravu Mwe'i kwaaka
mapokakino ike Godoni vu'ake ichihi chihi naja'avajaho ike
naparakara raka ka'ene Nuna'e venukaho pu 'wavi'i hu
vwihahuna 'iamana.

Jutasira Jesu Nahamahuna'e Nimaa Venajina
(Maka 14:10-11; Ruku 22:3-6)

14 'E'eme ijí pu ea iropu ropu no'ohe'ina vaja kajino
ea pina huni iha Jutasi Isikariatina 'wavujara pirisitia
mama'inijihi puni va'ana.
15 'Enarena ijá 'iama Nara Hu najahe nahama ja
'wara'ujaho ja raka na vaji'eja? 'iamana. 'Ejume pu ni'aha
kwino monia siriva mapoka (30) tahe vajahara.

16 Ijihuni vea hu aneja venarena Hua'e nahamahuni 'unamijaho samana.

Jesura Pwehwa Pu'úmo Pasova 'Iruma Inajina
(Maka 14:12-21; Ruku 22:7-13, 21-23; Joni 13:21-30)

17 'E'eme puretia isitia paajihuni vea amurijino Huni tisaiporuepo roe Jesu ijá 'wava 'Ú A ura nú ichihichano Pasova veijino ihunijaho Ona'e amairia'eja? 'wavara.
18 'Ejume Hura pu ijá 'iama Ja ara natohwiji va'ajimareje ea pina piuna'avajaho ijá 'wara'avara Núni Najahi'inijara ijá 'warumane Vea niroe tu'u rejukame Pasova veakaho oni sei Nuni tisaiporu pu'úmo vehuna 'úmana 'wa'avara.
19 'Ejume Huni tisaiporua kajija Jesura 'warama kaja venareja pu Pasova amairiara.
20 'Ena'omo vea nusire'eme Hu Huni tisaiporua iropu ropu no'ohe'ijihi pu'úmo 'aijua rori hijasama hijara.
21 'Ene hine 'iruma iji'i Hu ijá 'iama Na nimaa nimaa ja 'waravu Joni vajakino ei pini Na nahamihuna 'iamana.
22 'Ejumakame mapokijija niho'o temukama para'eme 'urine ea kwinu kwinu Hu apome ijá 'wava 'Wi! Natohwe Na pane? 'wavara.
23 'Ejume Hu eha vene ijá 'iama Ea ka'ene Na hu'úmo huni ija tevui vaji apúsamukara Na nahamihuna.
24 Ijí Emaa Puni Hariha kajaho areri nitama Godoni Ira vaji Hua'e rone 'warama ja'ina'e vahuna kaivo ea ka'ene ijí Hu nahama ea 'aho'a 'waramajaho vi eha niho'o sisea ape'ena. Maijaho ike ea ka'ene Emaa Puni Hariha nahamahuna kajaho panahe'ipisa mamaa'e veja'a 'iamana.
25 'Ejumakame Jutasi ka'ene Hu nahamahuna kajara eha vene ijá 'wama 'Wi! Najuhi'ine na pana 'wamana. 'Ejume Jesu ijá 'wama Ara orono 'waramana 'wamana.

Natohwijara Kwamaji Vwihaji'i 'Iruma Ihunijina
(Maka 14:22-26; Ruku 22:14-20; 1 Koritia 11:23-25)

26 Ijí pu hine i'eme Jesura puretia kajaho apenarena Godoni siporua 'one teamani 'wa'ika'i iji'a túchamaa Huni tisaiporua vajihi'i ijá 'iama Ikaho Nuni hahakúne 'eke iha 'iamana.
27 'Enarena vukú'o kapusia ka'ene toa rukinijaho apene Godoni siporua 'one teamani 'wa'ika'i pu vajihi'i ijá 'iama Ja maho'o ikaho iha!
28 Ijihuni maijaho ikaho Nuni 'aa ka'ene eaka mapoki jihipuni siseijihuna'e 'arihakame puni sisea pa'arehunaka nimaa vena 'waramajina 'iamana.
29 'Enakaivo ike heha! Na vukú'o ike aja'ina riha kakaho ja pu'úmo paahume hina ihuna vo va'e vea ka'ene jara Nuni

Omijihuni ari roˈavajiˈa vukúˈo ja puˈúmo maiuˈinaˈe ahuma
ihuna ˈiamana.
30 ˈEˈeme pu javaa vene paˈarejume usema Arivi huriˈi
vaˈara.

Jesu Pitara Hemahuniji Rona ˈWaramajina
(Maka 14:27-31; Ruku 22:31-34; Joni 13:36-38)

31 ˈEjumakame Jesura pu ijá ˈiama Ja iviasi naˈiakino Nuni
hahi ja juhahuna. Ijihuni maijaho nitama Godoni ira vaji
ikaˈina ˈwarumana.
Nara ea kaˈene sipia ˈajohiˈina kajaho ˈanaakame ijí sipia
kajijahija juhaha jirijiri va ranaˈeja ˈúmana.
32 ˈEnakaivo Na kwamareje vukúˈo ˈuriˈuti veijaho Na
urane kami Karari vaˈeju ˈiamana.
33 ˈEjumakame Pitara eha vene Hu ijá ˈwama Eaka
mapokakija pu Oni hahi kame niˈaha kwinu varanahuna vo
na nihoˈo A papataaroraˈeju ˈwamana.
34 ˈEˈeme Jesura Pita ijá ˈwama Na nimaa nimaa a ˈwaravu.
Iviasi naˈiakikano ijiˈa ˈuˈora ˈumeˈavarono a ˈaha noˈopisu
Na hemiˈena ˈwamana.
35 ˈEjume Pitara ijá ˈwama Na A Huˈúmo kwahuna vo na
pahemaˈeju ˈwamana. ˈEjume Huni tisaiporu ˈuˈo mahoˈo
ijaˈina ˈwavara.

Jesura Ketasimani Siporua ˈOnajina
(Maka 14:32-42; Ruku 22:39-46)

36 ˈEne Jesuho Huni tisaiporu aherama roarena roe kwaa
iha Ketasimani pu ijá ˈiama Ja ikano hiˈeje Na vaˈe karohi
siporua ˈojuma ˈiamana.
37 ˈEˈeme Jesura Pita aheme ˈee Sepati oni harihijaho
noˈoheˈi aherame pu puˈúmo vaˈejume Hu nihoˈo temu-
marena oja turaˈi ˈahaa paranana.
38 ˈEjume Hu pu ijá ˈiama Nuni ojakaho nihoˈo temuki-
mareˈe oja sui ˈahiukúne ja ika maiˈo hine ˈaiha vejiˈi hiha
ˈiamana.
39 ˈEˈeme Hu maˈuakuˈwi kahakaru vanamarenaˈa ijiˈa
mweˈi ˈone siporua ˈone ijá ˈwama Amo ike kapusia ikaho
makaˈeje asitiha ruvaˈama kaivo ikaho Nuni ura pana ˈavo
Oni urijara renama ˈwamana.
40 ˈEjume Hu kúˈo ˈunama Huni tisaiporu puni vaiˈi
kivume pu nejuma kimarena Hu Pita ijá ˈwama ˈEnaˈomo
ja vea muka kwinu Na huˈúmo maiˈo hine ˈaiha paveˈeja?
41 ˈEne ˈaiha vejiˈi siporua ˈoha. ˈEˈirakúne ja siseijihuni
harurijaho pavaˈe aruˈavara. Joni ˈavenijaho ura rena
paranu kaivo joni hahijaho nihoˈo ajuarana paranu ˈiamana.
42 ˈEnarena Hu kúˈo pu irechamiˈi kaivo siporua ˈoˈi
vaˈarena siporua ˈone ijá ˈwama Amo ike kapusia ikaho

makaˈeje asitiha ruvaˈama vo paˈana reˈamajaho Na ihuna.
ˈEnakúne Oni ura ijara renama ˈwamana.
43 ˈEjumakame Hu kúˈo ˈunama roiˈi kimajaho pu nihoˈo
nia vahima parajume notuara.
44 ˈEjumakame Hu pu makiˈi kaivo Hu ˈaha noˈopisuji
siporua ˈoˈi ˈunama vaˈarena Hura kúˈo nisúˈu ˈwarama
kajaˈinaˈe vukúˈo ˈwaramana.
45 Hu kúˈo ˈunama roarena Huni tisaiporua ijá ˈiama ˈÚ
ja maiˈo hina notue ˈee ojuta hwejo? Iviamaa vea muka
nituranu. Ema Puni Harihijaho emaapo nahamahareje ea
sisea puni ija tahi ranahuna.
46 ˈEe ˈurija nú vaˈa. Ea kaˈene Na nahamihunijaho
nikaraˈi rou.

Jesu Kamovajina
(Maka 14:43-50; Ruku 22:47-53; Joni 18:3-12)

47 ˈEjumakame Hu ijá ˈwaraˈejume Jutasi kaˈene Huni
tisaiporua pinijaho ea mapoka juha hajaa soˈwa ˈekiˈinijija
emaapuni ea mamaˈina ˈee pirisitia mamaˈinapo irechami-
ume roajivara.
48 ˈEjume Jutasira nimarako ikaˈina ˈwaramana. Nara
vaˈareje ea kaˈene Hu ˈajoviˈi ura mina veja kiˈavaji
apeˈavara ˈiamana.
49 ˈEnaˈomo hu ajiru Jesuni nini ˈeˈunarena Jesu ijá ˈwama
Ese Najuhuˈine ˈwaˈi kaivo ura mina venana.
50 ˈEjumakaviˈi Jesura ijá ˈwama Ea nuna a iraka veˈirono
roaji vena ˈwaˈeme eaka mapoka kajipo usevajino Jesuho
ijija ˈunavara.
51 ˈEˈeme Jesuni tisaiporua pini ija jora rova kajikano
soˈwa apene ˈanaumakame pirisitia natohwi jihuni pwei-
jaho ˈataa ˈuhusahana.
52 Jesu ijá ˈwama Oni soˈwa huni ruhi ranama. Ijihuni
maijaho ea irahipo soˈwa ˈekujaho pu soˈwa ˈaha kajino
kwamasahuna.
53 A maiˈo Na pakimunaˈe kavu! Nara Nuni Omiji
ˈumeˈipisa Hu Huni ona ojiˈina iviamaa 72,000 asisame
irechavakame Nuni roaˈa.
54 Ijaˈina veˈipisa Godoni ira vaji nitama ˈwaramajaho
iviamaa ijaˈina pareja vo ikaˈina rehuna ˈwaramana.
55 ˈEjume ijihuni vea kajino Jesura eaka mapoka kaji ijá
ˈiama Na ea nesa apejiˈinaˈomo ja juha soˈwa ˈee hajaa vena
Na apeniˈiro roare? Na naˈiaka mapoka kame Temiporu vaji
hine ja najahura vo ja Na paapeniura ˈiamana.
56 Ijaˈinaˈe rejumakame nitama Godoni Ira vaji raka
kaˈene ˈwaramajaho nimaa nimaaˈe renuna ˈiamana.

'E'ejume Huni tisaiporua mapokijija Hu raname juhahe varanavara.

Jesu Aheme Kanisoru 'Ee Kaiapasi Oni Roajina
(Maka 14:53-65; Ruku 22:54-55, 63-71; Joni 18:13-14, 19-24)

57 'E'eme ijí ea ka'ene Jesu apeja kajipuhipo Jesu apena va'e pirisitia natohwa ka'ene Kaiapasina 'wavujihuni sei va'ara. 'E'eme Sikuraipia 'ee emakinijija ijino pu pu'úmo ahuma hijara.

58 'Enakaivo Pita hu ijino Huni túna'i makameri roi 'ararihaa va'e pirisitia natohwi jihuni apirunijino va'ana. 'Ene aruma va'e hirisima ka'ene hijajija kimarena ijihipuni vaji hiji'i ki'eje pu ichá veje ki'i 'ahaume roe ijí hinana.

59 'Ejumakame ijí pirisitia mama'ina 'ee kanisorua maho'o kajipo vu'a ira'ata 'ekarene Jesu namahareje apena va'e 'anaa kwa'amarono saravara.

60 'Enakaivo ijí ira'ata mapoka nipiunivara vo ijí pura vu'a ka'ene 'wamareje Jesu namahunijaho areri niho'o parenana. 'Enakaivo ijihuni túna'i ea no'ohe'i usema roara.

61 'E'eme ijí ea kajipo ijá 'iava Ike Ea ikarahara ijá 'warumana Godoni Temiporukaho Nara veje tirausahakame vukú'o veje na'ia no'opisu vajijino ni'aha kwinu 'urinareje nami'ena 'úmana 'wavara.

62 'Ejumakame ijí pirisitia natohwijara 'urina nami'i kaivo ijá 'wama 'Ú A eha pa'waru'ena? 'Ú ea ikija iraka'e hine A ronahe ikaho 'waruvo? 'wame 'wamana.

63 'Enakaivo Jesuho niho'o ira pa'waramana. 'Ejumakame pirisitia natohwa kajara ijá 'wama Godi ka'ene mai'o hiji'inijinakúne 'waruma. A Keriso ka'ene Godoni Harihiji re'amajaho 'waruma 'wamana.

64 'Ejumakame Jesu ijá 'wama A ni'warimu kajina. Ema Puni Harihijaho ka'eje ija mana'ini harurija'i asuma hine 'ee 'imitia vaji akúpa 'ahi rena rohuna 'wamana.

65 'Ejumakame ijí pirisitia natohwa kajara huni ateha kajija 'unirame puachavi'i ijá 'umena Ea kakaho hine Godi matahooo nú niho'o ei pina Hu panamahu kaivo Hura Godi matahajaho ja nihejara.

66 'Ena'omo ja ichá'ina'e vwihajo? 'Ejume pu eha vene ijá 'wava Hu kwahuna 'wavara.

67 'Ejumakame pu Hu cheri niuri 'otie 'ee haisi 'anae 'ee ea 'ahopo nonu tahijahara.

68 'Eji'i pu Hu sivaa ijá 'wava A Kerisonakúne ivi'a raka ka'ene renuji 'warume 'ee ea irahipo A 'anaujaho 'waruve heja 'wavara.

Pitara Jesu Hemahajina
(Maka 14:66-72; Ruku 22:56-62; Joni 18:15-18, 19-24)

69 Ijá ve'eme Pitaho ijí ara rori hi'eme napara pwea
pini roarena hu ijá 'wama A 'u'o Jesu ka'ene Karari oriji'i
'urahonuna 'wamana.
70 'Enakaivo hu puni una'a kajino hema ijá 'iama Ara raka
ka'ene rone 'warimujaho na niho'o puruva retiu 'wamana.
71 'E'eme Pita hu iji'a kami vwicha jiami va'eme vu napara
pwea pini kamarena ijí ea ka'ene vwicha jiami namijaji ijá
'iama Ike ea kakaho Jesu ka'ene Nasareti oriji'i 'urahonuna
'iamana.
72 'Ejumakame Pitara kú'o hemarena ichutoa pikivi'i ijá
'iama Na niho'o ea kajaho pahena pakavura 'iamana.
73 Ijihuni tú*na*'a kajakaru ea ka'ene ijí manamija kajipo
roareja Pita ijá 'wava Nima'e a 'u'o puni ea pina. Ijihuni
maijaho ara ira ka'ene 'warumujara samaa renu 'wavara.
74 'Ejume hu aneja vene ira sisea 'waravi'i ichutoa pikime
ijá 'iama Ea ikaho na niho'o pahena pakavi'ina 'i'eme ni'aha
kwino 'u'ora 'umenana.
75 'E'eme iji'a Pita Jesura ira ka'ene 'waramajaho vwi-
hanana. 'U'ora mai'o 'ume'i ve'eje a Na 'aha no'opisu
hemi'ena. 'Ejume hu va 'e'une nirame niho'o oja tura'i
'ahaana.

27

Jesu Aheme Pairati Oni Roajina
(Maka 15:1-5; Ruku 23:1-2; Joni 18:28-32)

1 Ijihuni sú'uhijino pirisitia mama'ina 'ee 'emapuni
mama'ina mapoka'e ahuma Jesu ichá'ina'e venareje 'anaa
kwahuniji pira'arame hina 'wavara.
2 'Enareja pu Hu kamomareja ahema va'e kwaa ara kaji
'ajohi'ina ka'ene Pairati mahara.

Jutasira Kwamajina
(Akisi 1:18-19)

3 'Ejumakame Jutasi ka'ene nahamahajaho ki'eme pu Jesu
sisea namahe 'ee sise'i 'ahaumakime hu niho'o temuma
parajume ijí monia siriva (30) ka'ene hu 'ekajaho vukú'o
'uname 'eka roe pirisitia mama'ina 'ee emaapuni ea
mama'inijihi vajihana.
4 'Ene ijá 'iama Na niho'o Ea kajaho 'aa sisea pa'amaa'e na
Hu nahamahuta 'iamana. 'Ejume pu hu ijá 'wava Ijaho nú*n*i
rake? A'asu ijaho kama 'wavara.
5 'Ejume hu monia kajaho ijí Temiporu vaja kajino
ato'aru'i kaivo va 'e'una va'e jasi kwamana.
6 'Enakaivo pirisitia mama'ina kajipo monia kajaho ni-
anai'i ijá 'wava Varapijara 'waramujaho ike moniakaho nú
Temiporu moni iji'i paahuma irechahuna. Ijihuni maijaho
monia kakaho emaapuni 'aa 'imejara 'wavara.

7 'Ejume pu 'wama pirahe monia kajaho 'eke ea ka'ene si'uara veji'ini jihuni mwe'a 'imenareja apiopuni eucha'e vejara.
8 Ijihuni hahi mwe'a sisa kajaho 'Aa Mwe'a 'wama roe iviasi usevu.
9 'Ejumakame poropetia Jeramaiara 'waramajaho nimaa renana. Hu ika'ina 'waramana 'Ene Isureri opo Huni haha 'imehuni aneja monia siriva 30 ranavara.
10 Pu monia kajaho 'eke ea ka'ene si'uara veji'ini jihuni mwe'a 'imejara. Natohwijara naji'eme na 'waravuta. Godira na 'warimana 'iamana.

Pairatira Jesu Apomajina
(Maka 15:2-5; Ruku 23:3-5; Joni 18:33-38)

11 'E'eme Jesuho ijí kwaa ara 'ajohi'ina kajihuni una'i namijume hura apome ijá 'wama 'Ú A Jua puni kinie? 'wamana. 'Ejume Jesura ijá 'wama A ni'warimu kajina 'wamana.
12 'Enakaivo pirisitia mama'ina 'ee ema puni mama'inijihi pu'úmo Hua'e namahajaho Hu ira pa'waramana.
13 'Ejumakame Pairatira Hu ijá 'wama Uneunecha raka raka pu A namahujaho A nihino? 'wamana.
14 'Enakaivo Hu niho'o ira pina ma'uaku'wi pa'waravumakame ijí kwaa ara 'ajohi'ina natohwa kajaho niho'o puruva rena paranana.

Jesu 'Anaa Kwahuna Nimaa Vejajina
(Maka 15:6-15; Ruku 23:13-25; Joni 18:39–19:16)

15 'Ene vea ka'ene ahaja ijuri veijino ara kwaa 'ajohi'ina ni'inijihuni tamana'omo ea ka'ene tipurai hijujaho ea mapoka kajipo ea ira ura renauji ranavu'e samai va'una.
16 'Enakaivo ea pina huni iha Parapasiho niho'o sisemaa ea mapoka nihena kavi'ina hu tipura hinana.
17 'Ena'omo vea kajino ea mapoka mapoka roe ahuvumakivi'i Pairatira pu ijá 'iama Na ea irá ranave va 'e'u'ena? Parapasina ho Jesu ka'ene Kerisone 'wavujine? 'iamana.
18 Pu Jesu 'otua vetihuni jihuni maijaho Pairati nihena kamana. Ea mapoka Jesu ura renajihuna'e pu sena vena avajara.
19 'E'eme Pairatiho ruha ka'ene 'otua venajino asuma hi'eme naparahi ona vene ijá 'wama Ea ka'ene ariramaa kajihuna'i majihi'a unenu'u pina pave'amana. Ijihuni maijaho ivisi na'i kakino na navahi Hua'e kamarejo pivujuta 'wamana.
20 'Enakaivo pirisitia mama'inijija 'ee puni ea mama'ina ijipuhipo eaka mapoka kajijahija 'ejahie 'warave Parapasi rana'ika'i Jesu 'anaa kwa'amarono 'waravara.

21 'Enarena iji'a vukú'o kwaa kajihuni natohwijara eha
vene ijá 'iama Ea iraka sa'iniji na ranave va'ena? 'iamana.
'Ejume pu ijá 'wava Parapasina 'wavara.
22 'Ejume Pairatira pu ijá 'iama 'Ena'omo Jesu ka'ene
Kerisona 'wavujaho na Hu ichá ve'ejo? 'iamana. 'Ejume
pura maho'o hu ijá 'wava Icha 'ahi 'anaa! 'wavara.
23 'Ejume hu ijá 'iama Irakijihuna'e? Hu sisea iraka
venane? 'iamana. 'Enakaivo pu niho'o ijí 'umejajaho
pasonananamie Icha 'ahi 'anaa 'umejara.
24 'Ejumakame Pairatira kimajaho pu puni vwiha ijaho
ani'ina pavwihajara vo nikwinu'wi vwihaji'i 'ara'iro vejuma
kimarena hu toi 'ene apene puni una'i ija sovi'i ijá 'iama
Ea kakaho niho'o sisea ma'uaku'wi pavenana'omo ja Hu
'ana'avajaho Huni 'aa ijaho nuni ahija panakúne ja ojono
kaha 'iamana.
25 'Ejume pu ea maho'o eha vene ijá 'wava Nijinakúne
makave Huni 'aa núni haha 'ahi arihe 'ee sesahu núpuni
haha 'ahi ariha 'wavara.
26 'E'ejume hu Parapasi ranavume va'eme hura
'waravume Jesu apene hijahe 'ee apene ranavume icha
'ahi 'ana'avarono va'ana.

Sorutiapo Jesu Sipana Asutiajina
(Maka 15:16-20; Joni 19:2-3)

27 'E'ejume ea kwaa ara 'ajohi'ina natohwa kajihuni soru-
tia kajipo Jesuho ahema kamati puni ni'úhi va'e aru'eme
sorutia maho'o Hua'e 'outihara.
28 'Enareja pu Huni ateha kajijahija 'unirama jahe'i kaivo
ateha amapu'ura ka'ene kwaa ara 'ajohi'ini jipuhipo savu-
jikano apene apúsamahara.
29 'Ee 'wija ka'ene ehima piranavaji apenapi húmata 'ahi
apúsamahe 'ee pijuha ija mana'inija'i mahuma 'unama
namijumakavi'i pu nitupari satie nuana veti'i matahe
ta'arohe ijá 'wava Ese! Jua Puni Kinie 'wavara.
30 'Ene ijá veji'i pu Hu cheri 'otie 'ee pijuha kajino apene
'uitejara.
31 Pu Hu matahume pa'arejume iji'a ateha ka'ene
jopatu'uraka apúsamaha kajaho 'unama apene tasioma'i
kaivo ijí Huni ateha ka'ene Hu marako'a samajaho samahe
iji'a icha 'ahi 'ana'iro apene va'ara.

Jesu Korosi 'Ahi 'Anaajina
(Maka 15:21-32; Ruku 23:26-43; Joni 19:17-27)

32 'Ejumakame pu vai'i 'unamutoi ea pina Saimani Sairini
orijaho piunamareja 'ejahaume hura korosia ka'ene Jesu
'anahuna kajaho tapana va'ana.

33 'Ejumakame pu Hu apena va'e kwaa iha Korukata
'wavujino va'ara. Ijí Korukata 'wavujihuni maijaho Húmata
'Ata 'wavura.
34 'Ejumakame pu ijino ajina riha kisina'e icha maritaji'i
ahume amairiu va'ume Jesu mahume Hu ma'uako ina
henarena pataarorahana.
35 'Ejumakame pu iji'a ichi 'ahi 'anaara.
'Ene Huni ateha pipi vene 'ekara 'úmana.
36 Ijá vejuma parajumakavi'i pu asuma hine 'aiha veji'i
hijara.
37 Pu Hu namaha jihuni maijaho Huni húmata huri icha
'aha kajino asura venareja ika'ina 'waravara. Ikaho Jesu
ka'ene Jua puni Kinijina 'wavara.
38 'Enareja vea nikwinu'ina kajino ea no'ohe'i nesa
apeji'ina Jesuni mana'inaja'i 'anae 'ee pina ana'inija'iji
'anaara.
39 'Ejumakame ea ka'ene ijí rora kaji ro va'ajijahija Hu
kame nuana achiachihi'i ira sisea kajino Hu 'waravara.
40 'Eji'i ijá 'wava 'Ú A ike Jua puni vu'a 'wavuri sea
kakaho veje tira'usahakavi'i na'ia no'opisu vajijikano veje
kú'o 'urine nami'ena 'iame ijá 'warumana. 'Enakúne A
Godoni Hariha re'amajaho ivi'a orono ni'ajarame korosia
'aha kajino rene ariha roa kava 'wavara.
41 'Ejumakame 'unama nikwisu'ina kajino pirisitia
mama'ina 'ee Sikuraipia 'ee emaapuni ea mama'ina 'u'o
matahi'i ijá 'wava
42 Hu areri ea 'aho'a ni'aji'ena vo Hu ori'ini ni'ajarahuna
niho'o areria pa'amaa. Hu nimai Isureri Puni Kini ijí
re'amajaho maka'eje ijí korosi 'aha kaji ariha roakame nú
iji'a kamareja Hu nimaa roja.
43 Hu Godi nimaa ronunakúne are'eje Hu ura re'amajaho
Hura ni'ajahe ijí rena ariha roa kava. Ijihuni maijaho Hu ijá
'úmune Na Godoni Hariha 'úmuna 'wavara.
44 'Ejume ea nesa rukina ka'ene Hu hu'úmo 'ania kajipo
pu 'u'o ira sisea ani ani Hu 'waravara.

Jesura Kwamajina
(Maka 15:33-41; Ruku 23:44-49; Joni 19:28-30)

45 'E'eme ve'iri'a kajino mwe'a kakaho ni'aha kwino
nutuma na'ima namana. 'E'eme na'ima nama apena va'u
va'ume va'e vea tahunaname hareha 'aha karakaro namin-
uji 'e'unana.
46 Vea hareha 'aha karakaro ariha va'e nami'eme Jesura
ira ajira ijá 'umena Irai Irai rama sapakatani 'umenana.
Ijaho Nuni Godi Nuni Godi A Rakijihuna'e Na Pataaroriho?
'wama avanana.

47 'Ejumakame ea ka'ene Huni rori namija kajipo ijí
hinareja ijá 'wava Ooo ea kajaho Iraija 'umenu 'wavara.
48 'Ejumakame ea kwinu'wi ninuma va'arena icha ka'ene
'oasuna ijihuni toi amairi'inijaho apena roe ajina riha kisina
vaji apúsame 'enapene Hura i'amarono apena mahana.
49 'Enakaivo ea 'ahopo ijá 'wava Are'eje Iraijara roareje
Hu ni'ajahe kava 'wavara.
50 'Ejumakame Jesuho ira ajira 'ume'i kaivo iji'a kwamana.
51 Ijá ve'eme ni'aha kwinu Temiporu vaji ateha ka'ene rira
mu'oijano pu uranavujaho ni'aha kwinu kahe huriji rene ro
va'e kame hariji 'onarene rira kaja pucha'usaharena ronu
ronu ro va'ara. 'E'eme mwevarivuri roarena muna kakija
ni'aha kwinu mutuusahe ronu ronu va'ara.
52 'E'eme euchi jara'eme Godoni ea nimaa nimaa ka'ene
kwamasahajija 'urijara.
53 Vea ka'ene Hura kwama 'urinani veiji ea ka'ene nitama
kwamasahajija ijí pu pu'úmo 'urinareja akuavuri ari ea
mapoka puni una'i va'ume kivara.
54 'Ejumakame amia natohwa 'ee ea 'aho'a ka'ene pu
pu'úmo Jesu 'ajoha namijajipo mwevarivura 'ee uneunecha
'aho'a ka'ene rejajija kimareja tea junavume ijá 'wava
Nimaa! Ikaho Godoni Hariha 'wavara.
55 'E'eme napara mapoka ka'ene Karari Jesu ni'ajahura
ka'ene Hu 'ararihaa roajija kamakaru hinareja kavi'i hijara.
56 'Ene napara 'aho'a ka'ene ijihipuni vaji hijajijahija Meri
Matarini 'ee Meri ka'ene Jemisiho 'ee Josapiho puni ohijaho
'ee Sepati oni harihiji jihipuni ohijaho ijá hijara.

Jesu Kwananavajina
(Maka 15:42-47; Ruku 23:50-56; Joni 19:38-42)

57 'Ea pina kukua rukima'ura Josapina hu 'u'o Jesuni
tisaiporua'omo Arimatia rene nusire'eme roana.
58 Ea ikara hu Pairati oni va'e Jesuni haha ape'iro jari-
mana. 'Ejume Pairatira hu mahuna 'wamana.
59 'Ejumakame Josapira va'e ateha ka'ene maiu'imaijino
apene Jesuni haha kajaho mwamana.
60 'Enarena Hu apena va'e Huni muna ara maiu'ina ka'ene
amairiajikano haha kajaho rana'ika'i hu muna ni'ima'ura
tahuma apena va'e ira kajikahi kuna'ika'i hu iji'a va'ana.
61 'E'eme napara ka'ene Meri Matarini 'ee vu Meri pini-
jaho ijano eucha ropuna'ija'i hijara.

Sorutiapo Mutita 'Ajohajina

62 Pura Pasova amairiaravari sú'uhwijino pirisitia
mama'ina 'ee Parasia Pairati pu'úmo va'e rira kwinu
ahuvara.

63 'Enareja pu Pairati ijá 'wava Natohwe nú ivi'a vwihaju.
Hu pakwa'ika'i mai'o hinani veijino pisivisavi'inakara ijá
'úmane Na'ia no'opisu pa'are'eje Na kú'o 'uri'eju 'úmana
'wavara.
64 'Enajihuna'e 'warave ea 'aho'a irechamiakame
va'ajimareje ijí eucha kajaho hami 'ajohe tanuma paraha.
'E'eje va'e na'ia no'opisu paramama. Vejuro'i Huni
tisaiporuepo roe Hu nesi apena va'i kaivo pu ea ijá
'warahuna Hu kwamajaho ni'urinana 'iavakame Hura
iviamaa pisimisamakara marako'a pisimúsumajaho asisama
para'ena 'wavara.
65 'Ejumakame Pairatira pu ijá 'iama Joni ea 'ajoha'ina ijí
hiju. Ja ichá'ina vehunijaho nivwihaju. Va'e tanume kuma
pijuha para'avara.
66 'Ejumakame pu va'e eucha kajaho niho'o tanume kuma
kisima'ura vene 'ee ea ijí 'ajoha namihuna irechamie muna
tanuvume paranana.

28

Jesura Kú'o 'Urinajina
(Maka 16:1-10; Ruku 24:1-12; Joni 20:1-10)

1 'Ejume Sapati pa'arejume Hurapoki sú'u sú'u vea
nitu'eju'e Meri Matarini'o vu Meri ka'ene napara pina iji'i
pu no'o va'e ijí eucha kaji ka'i 'ahiume roara.
2 'E'eme mwe'a varivura niho'o ni'ima'ura ro'eme Nato-
hwi jihuni ona oji'ini kahi akúpa 'ahi rena roarena muna
kajaho tahumapene rori rova'ika'i ijihuni toi asuma hinana.
3 'E'eme ijí Huni hahijara hananajaho areri veapo pi'ivu
kivuja'ina'e rene 'ee huni atehijaho niho'o sajasa'imai re-
nana.
4 'Ejumakame ea ka'ene ijí 'ajoha namijajija niho'o
simarame tea junama para'eme areri kwamasahu ja'ina'e
renaara.
5 'Ejumakame ona oji'ina kajara eha vene napara kajija ijá
'iama Juvujaho areha. Na nihena kivu. Ja Jesu ka'ene pura
icha 'ahi 'anaaji ka'i 'ahiume roajivara.
6 'Enakaivo Hu niho'o ikaho pahinu. Hu nimaraku'a ja
'waravume hejaja'ina'e Hu ni'urinana. 'Enakúne roe Hura
tinia ka'ene namajaho kaha.
7 'Enareje marako va'ajime Huni tisaiporua ijá 'iha Hu
kwamajaho ni'urinana. Heha! Hu urana Karari va'una'omo
ja ijí Hu kahuna. Heha! Na ja 'waravu 'iamana.
8 'Ejumakame pu euchi rene tea juname 'ee teamanama
para'eme oharoharu ninukujaha va'e Huni tisaiporua
'wara'i va'ara.
9 'Ene heha! Jesuho 'e'uru piunime 'ajoramana. 'Ejume
pu Huni mumora 'uname Hu oja mahara.

10 'Ejume Jesu pu ijá 'iama Ja niho'o paju'i kaivo ninukujaha va'e Nuni vwehija 'waravakame pu kami Karari vu'e Na kiha 'iamana.

Sorutiapo Rakaka Renaji 'Waravajina

11 'Ejume pu mai'o va'eme 'unamutoi vai'i ni'aha kwinu kivume ea ka'ene eucha 'ajoha namijajija roe ari pirisitia mama'ina iraka ka'ene renajaho ho'o 'waravara.

12 'Ejumakame pu roe emaapuni ea mama'ina ahuma hine vu'a 'wame monia ni'ima'ura sorutia ka'ene 'ajoha kaji vajihara.

13 'Ene ja ika'ina 'wara'avara. Huni tisaiporuepo na'ii nú notui paki'eme roe Hu nesi apena va'ara 'i'avara.

14 'Enareje ijí vu'a kajara rena apena va'e kwaa ara 'ajohi'ina natohwi jihuni atahuri aru'amajaho núra hu hami 'warama amairiakame jonuna'a unenu'u pina pare'enakúninɑ 'iavara.

15 'Ejumakame monia kajija 'eke pura 'warava ja'ina'e vejara. 'Ene ike vu'akaho ra'usaha apenaji Jua puni vaja kajaho 'ona apena rou va'o iviamaa iki 'e'unu.

Jesura Huni Tisaiporu Puni Una'i Samaahiramajina
(Maka 16:14-18; Ruku 24:36-49; Joni 20:19-23; Akisi 1:6-8)

16 'E'ejume ijí tisaiporu kajija ea iropu ropu kwinu ijá va'e kami Karari huri'a ka'ene Hura pu ijí va'avarono 'waramajino va'ajivara.

17 'Ejumakame pu ijí Hu kamareja pu Hu oja mahara. 'Enakaivo 'aho'a pu ma'uaku panimai rojara.

18 'Ejumakame Jesura puni roarena Hu pu ijá 'iama Harura ka'ene mwe'akaki namuna 'ee kahi akúpi 'ahi namuna ijaho ni'aha kwinu Na mihana.

19 'Enakúne kwaka mapokakino va'ajimareje najahakame Nuni tisaiporu re'avara. 'Ene Amo Hariha 'Avena ijihipuni ihi 'ahi 'unirama toi sama'avara.

20 'Ene pu najahakame iraka ka'ene Nara ja 'waravujija pu ija kisi apena ve'avara. Parunami'avara. Na ja pu'úmo na'ia mapoka mapoka hina apena va'u va'u va'e mwe'a pa'are'amani uriji 'e'uhuna 'iamana.

Maka

Joni Papitisitara Najahajina
(Matiu 3:1-12; Ruku 3:1-18; Joni 1:19-28)

1 Jesu Keriso ka'ene Godoni Harihijihuni vu'a maijihuni aneja.
2 Poropetia Aisea nitama ika'ina'e heha vaji venana.
Heha! Na Nuni 'ona oji'ina oni una'i ranave hu oni 'unama amairihuna.
3 Hu nechi'i namine ajira 'ume'ena Ja Natohwijara rohunijihuna'e Huni 'unama amairie arira'e renama 'umehuna.
4 Joni Papitisita nechi'i 'waravume ea puni sisea vwihane temukavume areva jihuna'e Joni pu 'unirame toa vaji samaume 'urijara.
5 'Ene ea mapoka Jutia ora 'ee Jerusaremi ora va'e toa iha Jotani puni sisea nahama 'waravume Jonira 'unirama toi samaume 'urijara.
6 'E'eme Joni kameru sapasi ateha vene 'ee huni sisijino charia vejara'omo ijí same aneura riha 'ee pújúharu inuna.
7 Jonira najahe ijá 'iama Ea pina ka'ene nuni túna'i roujaho Hu niho'o natohu kaivo na natohwa pana. 'Enajihuna'e na Huni mumora hwana aja rasahuna areri pareniu.
8 Na ja toi vaji samauta kaivo Hu ja Godoni 'Avenijino samahuna 'iamana.

Jesu Toi Apúsame 'Ee Vena Kamajina
(Matiu 3:13–4:11; Ruku 3:21-22; 4:1-13)

9 Ijí vea kajino Jesuho Nasareti Karari vaji rene roume Jotani Jonira 'unama toa vaji apúsamana.
10 Hu ni'aha kwino toa vaji rene 'uriji'i kavume akúpa jara'eme Godoni 'Avena marahu'ora puna'i ariha Huni roana.
11 'E'eme ira kahi akúpa 'ahi rena roe ijá 'wama A Nuni Hariha'omo Na A oja mahu. 'Ene Na A kavujaho niho'o teamanimu 'wamana.
12 'Ejume ni'aha kwino Godoni 'Aveni 'ejahae Jesuho nechi ahema va'ana.
13 Hu na'ia mapoka (40) nechi'i hi'eme Setanira roe Hu vena kamana. Hu hanuha nea pu'úmo hi'eme 'ona oji'inapo roe Hu 'ajoahara.

Jesura Najahe 'Ee Tisaiporua Amura Aheramajina
(Matiu 4:12-22; Ruku 4:14-15; 5:1-11)

14 Joniho tipura vaji hi'eme Jesuho Karari roe Godoni vu'a 'waramana.

15 Hu ijá 'iama Vea niapejume ja 'ajoha'inijaho Godi
niranavume roana. Joni sisea vwihane are'i kaivo Godoni
vu'a mamaa nimai ro'avara 'iamana.
16 'Ejume Jesu Karari rori vai'i kavume Saimaniho 'ee huni
'u'ua Enituru'o úa vesavi'ina'omo puni namea soha vaji
'oname hijara.
17 'Ejume Jesu ijá 'iama Ja Na 'ararihie roe Nara ja najahe
jara kija'e 'ekuja'ina'e ea ahera'ejakúna 'iamana.
18 Pu ni'aha kwino namea puna irecha'i kaivo 'urina Hua'e
'ararihae va'ara.
19 'Ejume Hu toa kajihuni rora kaji vai'i kivume Jepati huni
harihija Jemisi huni 'u'ua Joni sisima 'ahi hine puni namea
turamana'omo pu ijí hine hwearikara.
20 Hu pu ni'aha kwino 'umenaume oma puna Jepatiho
sisima vaji pwehwa pu'úmo irechami'i kaivo pu Hu 'arariha
va'ara.

Ea 'Avena Sisei Rosamajina
(Ruku 4:31-37)

21 'Ejume pu va'e Kapeniami usevajaho Sapatia vea'omo
Jesuho aruma va'e Sinakoku vaji hine najahana.
22 Hu pu najahume pu hene oja hwa'usahara. Ijihuni mai-
jaho Hu niho'o haruriji'i pu najahana. Areri Sikuraipiepo
najahu ja'ina pana.
23 'E'eme ijí Sinakoku vaji ea 'avena sisei ajivi'ini 'urine
chirivi'i ijá 'wama
24 Jesu Nasareti orikera 'ú A iraka vetú'ena? 'Ú A núa'e
ruaru 'ahaume roane? A ea iraho na nikavu. A Godoni arira
maijina 'wamana.
25 Jesura hu 'urarahe ijá 'wama Iruno'a are'i kaivo ariha
va'a 'wamana.
26 'Ejume 'avena sisea kajara ea kajaho 'anaa pi'onavume
mwe'i nama kuchikuchivuma kavi'i 'avena sisea kajaho
eruhi'i ro 'e'ume va'ana.
27 'Ejume ea mapoka oja hwa'usahaume 'urina pira'arame
ijá 'wava Ikaho irake? 'Unama maiu'ina harusina'e najuhu.
Hu he paraji'ina ijihuni hahi 'avena sisea 'u'o 'waravu'e pu
Huni ira hena veju 'wavara.
28 Hu ijá venajihuni vuijaho Karari vaja marako he para-
jara.

Jesura Ea Mapoka Venaume Maraniajina
(Matiu 8:14-17; Ruku 4:38-41)

29 'Ejume pu Sinakoku are'ika'i Saimani'o Enituru puni sei
Jemisi'o Joni pu'úmo va'ara.
30 'E'eme Saimani oni jura paranahijaho atama 'uname
haha ohoa re'eme namajaho Hu 'waravume henana.

31 Hu iji ˈunama apena ˈurijume atama niˈaha kwinu
paˈareˈeme hu ˈurine mataume ˈiruma amairia vajihume
ijara.
32 Ijí nusirea kajino pu aneja vene atakina ˈee ea kaˈene
ˈavena sisesapo ajimaˈina mapokaˈe aherame Jesuni roara.
33 ˈEˈeme ijí nusirea kajino ea kaˈene ara kajino hijujija ijí
vwichajiama kajaho nihoˈo rarene namana.
34 Jesura vejume ea kaˈene atama naviˈinijaho atama puna
niˈaha kwino paˈarejara. Hu ea kaˈene ˈavena siseapo
ajimaˈinijija venaume niˈaha kwino vaˈara. Hu ˈavena sisesa
ˈwaravume ira paˈwaraˈi ariha vaˈara. Ijihuni maijaho pu
Jesu kamareja arihara.

Jesura Karari Vaji Najahajina
(Ruku 4:42-44)

35 Jesuho súˈu vea maiˈo aharasama kamino Huhusu
ˈurine vaˈe ruha pini ea paˈajino siporua ˈonana.
36 ˈEˈeme Saimaniho napuhwa puˈúmo Hu sama ojara.
37 ˈEnuvaˈo pu Hu piuname ijá ˈwava Ea mapokaˈe A
sarama oju ˈwavara.
38 Jesu ijá ˈiama Roe nú vaˈe ara ˈahoˈa mapoka kaˈene
ikehuni rori navuji ˈuˈo Na ira najahuma. Ijihuni maijaho
Na ijihunaˈe routa ˈiamana.
39 ˈEjume Hu Karari araka mapoka kajino Sinakoku
vaji vuˈa najahe ˈee ˈavena siseapo ea ajimaˈiniji sioma
atoˈarumana.

Jesura Ea Vejume Maranajina
(Matiu 8:1-4; Ruku 5:12-16)

40 ˈEjume ea reporosia rukini roe Jesuni unaˈi nitupari
saviˈi ijá ˈwama A ura renaˈamajaho venie na haha maaˈe
reniama ˈwamana.
41 Jesuho nihoˈo natohwaˈe temuˈeme ija hahi ˈahi ranaviˈi
ijá ˈwama Na ura reniunaˈomo oni hahakaho maranaˈena
ˈwamana.
42 Niˈaha kwinu ijí reporosia kajaho paˈareˈeme huni haha
maranana.
43 ˈEjume Jesu ajira ijá ˈwama A viheno! A nihoˈo ea pina
paˈwaraˈamana!
44 ˈEnakaivo vaˈe oni haha pirisiti nahe ˈee Mosisira
nitama kaˈene najaha jaˈinaˈe swasa veje ea mapoka oni
reporosia paˈarenajaho hena kaˈavara ˈwamana.
45 ˈEnakaivo Hu vaˈe ea mapoka ˈwarama ape onajihunaˈe
Jesu araka mapoka kajaho paˈurahonana kaivo Hu nechiˈi
rori hiˈeme ea mapoka nianaapene Huni roara.

2

Jesura Ea Ajuaravi'ina Vejume Maranajina
(Matiu 9:1-8; Ruku 5:17-26)

1 Ma vea icharu pa'are'eme Jesu kú'o 'uname Kapeniami
ari roajaho hejara.
2 'Ejume ea mapoka'e Huni vwichia kajaho ruha itu'ona
pa'are'eme Jesuho pu hine ira najahana.
3 'Ejume ea ka'ene irivi'inijaho ea no'ona no'ona ijipo
kima apena roara.
4 'Ejume pura 'unama ka'ene apene va'e aruhuna areri
parejumakame pu apene kahi ata huri tita napamareja ea
irivi'ina kajaho kichiji'i ijino apúsavume arihana.
5 Pu Jesu nimaa roja kaji Hu kimarena irivi'ina kajaho ijá
'wama Nuni harihe oni sisea vwihanae arevu'e pa'arenu
'wamana.
6 'Ejume Sikuraipia 'aho'a pu pu'úmo hijajipo henareja oja
vaji vwihaji'i ijá roja.
7 Hu ea ikaho iraka vene ija'ina 'warumo? Hu Godi mataha
avanu kaivo Godira Huhusu sisea vwihanúa arehuna rojara.
8 Jesuho pura raka ka'ene vwihajujaho Hu nimarako Huni
'avena vaji henarena ijá 'iama Ja iraka vene oja ija'ina
vwihajo? 'iamana.
9 Na ichá'ina'e irivi'inakaho 'wara'ejo? Na huni sisea
vwihana are'eju ho Na 'wave 'urina huni kicha apene
va'ena?
10 'Enakaivo Ema Puni Harihijaho iki mwe'i emaapuni
sisea vwihania arehuni harura apenana.
11 Hu irivi'inijaho ijá 'wama Na a 'waravu. 'Urine oni suha
apene ari va'a 'wamana.
12 'Ejume pu ka'eme hu 'urina huni suha apena va'ume ea
mapoka kame oja hwa'usahume pu Godi ta'aroha ijá 'wava
Nú unenu'u pina ija'ina pakivuri renu 'wavara.

Jesura Rivai 'Umenajina
(Matiu 9:9-13; Ruku 5:27-32)

13 Hu kú'o soha rori va'eme ea mapoka Huni roume Hu
hine najahana.
14 Hu ro vai'i kavume Aripiasi oni hariha Rivaiho takisia'e
vejuri sei vaji hijume Jesu ijá 'wama A Na 'ararihie roa
'wavume hu 'urine Hu 'ararihae va'ana.
15 Jesuho tisaiporuepo pu'úmo Rivai oni sei 'iruma i'irono
hi'eme takisia apeji'ina 'ee ea sisesa mapoka roe pu pu'úmo
'iruma ine 'ee Hu 'ararihaara.
16 Vea ka'ene Sikuraipi Parasi ijipo ka'eme Hu takisia
apeji'ina 'ee ea sisea pu'úmo 'iruma ijume pu Huni tisaiporu

ijija aporame ijá 'iava Hu iraka vene ea niho'o takisia apeji'ina 'ee ea sisea veji'inijihi pu'úmo 'iruma ino? 'iavara.
17 Jesu ijí henarena ijá 'iama Ea ka'ene atama pa'ajaho pu juketa paura renaura kaivo ea ka'ene atama rukinijipo juketa ura renaura. 'Enajihuna'e Na ea mamaa ijihipuna'e parouta kaivo ea sisei jihipuna'e routa 'iamana.

'Aura Arevuji Rona Apovajina
(Matiu 9:14-17; Ruku 5:33-39)

18 Na'ia pina Joniho 'ee Parasi puni tisaiporu ijija 'aura aremareja hi'eme ea 'ahopo roe Jesuho ijá 'wava Irakijihuna'e Joniho 'ee Parasi puni tisaiporu ijija 'aura are'eju'e oni tisaiporu ijija 'iruma paarevure? 'wavara.
19 Jesu eha vene ijá 'iama 'Unama irakijino parua ka'ene napara samajaho sora save na'eje ea ka'ene ijí i'irono roavajaho 'iruma 'aura areme hi'eja? Parua kajara ijí hi'amajaho pu areri 'iruma 'aura pa'arehuna.
20 'Enakaivo túna'i parua kajaho apena va'e pa'are'eje iji'a pu 'iruma 'aura arehuna 'iamana.
21 Hu ijá 'iama Ei pini huni ateha sahasa napa'amajaho hu maiu'ina pa'uhua anehuna. Hu maiu'ini ane'amajaho ateha kú'o napamareje tita natohwa rehuna.
22 'Enakaivo ei pini 'wainia maiu'ina hanuha sisa sahasa vaji paverimuna. Hu ija'ina'e ve'amajaho napamareje 'wainia kajaho arihuna. Ijihuni hahi 'wainia maiu'ina hanuha sisa maiu'ina vaji verivura.

Sapati Rona Apovajina
(Matiu 12:1-8; Ruku 6:1-5)

23 Jesuho Sapati veijino konesa juari 'uraha va'eme tisaiporuhwapo konesa tuvara.
24 'Ejume Parasiapo Jesu ijá 'wava Ike kiha! Pu iraka vene Jua puni varapi Sapati vei pavehuna ka'ene 'waravajaho vejo? 'wavara.
25 Hu ijá 'iama 'Ú Tevitira pwehwa pu'úmo vea ka'ene matuvume iraka ka'ene venajaho ja vi taha kavare?
26 Apaiatara pirisitia rena hinani veijino Tevitiho pwehwa pu'úmo matuvumakame Godoni sei vaji varapa'omo pirisitiepo pupusu ijura'e 'eka ijajaho ja vi hejare? 'iamana.
27 Sapatijaho ema puna'e venana. 'Enakaivo emaijaho Sapati huna pana.
28 Ijihuni hahi Emaa Puni Harihijaho 'u'o Sapati huni Natohwa.

3

Ea Ija Ajuaravi'iniji Vejume Maranajina
(Matiu 12:9-14; Ruku 6:6-11)

1 Jesu Sinakoku kú'o vai'i kavume ea ka'ene ija
ajuaraji'inijaho ijí hinana.
2 'Ejume pu Jesu Sapati vei iraka veja ka'i 'ahiume Hu ea
ija ajuaraji'inijaho veje mara'ena 'aho pamara'ena ronareja
hina kanavara. Jesu veje maraja kamareje pu nama 'ahiume
avajara.
3 Jesu ea ija ajuaraji'inijaho ijá 'wama A 'urina namina roa
'wamana.
4 Jesu pu ijá 'iama 'Ú nú Sapati uneunecha mamaa ve-
huna ho sisea vehune? Ea ni'ajihuna ho ea 'anie kwa-
masa'eja 'iavume pu varirareasahe mahina nii ma kame ira
pa'waravara.
5 Jesu pu kimajaho Hu oja ajimana kaivo pu Jesu
pata'arohajara Hu temumana. 'Ejume Jesu ea ija
ajuaraji'iniji ijá 'wama Oni ija ahasirima 'wavume hu
ahasirivume maranana.
6 Parasi ijipo Heroti oni kanisoruepo pu'úmo marako'a
ma'ahi va'ajime ahuma hina Pu ichá'ina Jesu 'anaa
kwahuna'e 'wavara.

Ea Mapoka Karari Soha Rori Ani Renavajina

7 Jesu tisaiporuhwa pu'úmo sohi va'eme ea mapoka Karari
ora 'ee Jutia ora Hu 'ararihaara.
8 Ea mapoka Jerusaremi ora Itumea ora Jotani ona kara'i
hijura 'ee Taia Saitoni orapo Jesura raka ka'ene venaji
hejajaho pu ka'iro roara.
9 Jesu tisaiporuhwaha ijá 'iama Va'ajime sisima kame
apena roe ranave na'eje emaapo Na mwavahinami'avajaho
Na ijí ajime vahuna 'iamana.
10 Hu ea mapoka veju'e marania jihuni hahi ea puni haha
siseijipo Jesu iji 'una'i 'ahiume tacharavara.
11 'Avena siseapo vea ka'ene Jesu kavujaho mwe'i arihi'i A
Godoni Hariha 'umejura.
12 'Ejume Jesu pu ira kisi 'waravume Hu ea irana parone
'warahuna 'waramana.

Jesura Ea Iropuropu No'o Pijihajina
(Matiu 10:1-4; Ruku 6:12-16)

13 'Ejume Jesu va kahi huri'a 'ahi va'iro vai'i ea ka'ene Hu
ura rejajija 'waravume pu 'urine pu pu'úmo va'ara.
14 'Ejume Hu ea iropu ropu no'o iji pijihe pu pu'úmo
'urahojujija Hu irechamie ea najaha apenohuna.
15 'Ene Hu harura mihe pu 'avena sisea siomahuna.

16 Hu ea iropu ropu noˈo ˈeka irechamia kajihipuni iha
Saimani iha pina Pita ˈiamarena
17 Jemisiˈo Joniˈo Sepati oni harihija Jesu pu ea noˈona
kaivo iha nikwinuˈina kaji Poanejisi ahuma ˈuriha
ˈwaramana. Ihaka Poanejisina ˈwavujihuni maijaho Akúpi
ˈAnúu Harihija ˈwavura.
18 Enituru ho Piripu ho Pataramiu ho Matiu ho Tomasi ho
Jemisi ho Aripiasi oni harihaˈo Tariasi ho Saimani ho Kenani
ora
19 Jutasi Isikariati Jesu nihoˈo nahamahajina.

Jesune ˈEe Pierisiparu
(Matiu 12:22-32; Ruku 11:14-23; 12:10)

20 ˈEjume pu vaˈe sei ˈiruma iˈiro veˈeme ea mapoka
mapoka kúˈo ani rejume pu ˈiruma paijara.
21 Ea mapoka ˈwamapenonu vaˈume ijá ˈwava Jesu nana-
mukúne ˈwavajihunaˈe Huni ehijijipo vaˈe aheˈiro vaˈara.
22 ˈEjume Sikuraipijipo Jerusaremi rena roajiviˈi iraˈatiji
ijá ˈiava ˈAvena sisea Pierisiparu kaˈene ˈavena sisea
ˈajohaˈinijara Jesu ajiviˈinaˈomo ˈavena sisea kajara Jesu
niˈajahuˈukame ea ˈavena sisea ajimaˈinijija siokunia
atoˈarumauna ˈiavara.
23 Jesu pu ˈumenaume Huni roume Hu haa ˈwarama ijá
ˈiama Ichái ˈinaˈe Setaniho Setani siokuˈena?
24 Ara ahaama hina ˈarahiˈi hiˈipisa areri paˈarejaˈa.
25 Kachiˈinapo ˈuraiˈi hiˈipisa pu ahaame hijaˈa.
26 ˈEje Setani oni pwehija ˈavena siseaˈomo pu puˈúmo
ˈarahiˈi hiˈipisa pu ahaama hinareje paˈarejaˈa.
27 ˈEne ea roe ea ajisimaˈori jihuni sei ajima kukua ˈekaˈiro
roˈipisa hu marako ajisina kajaho kamoˈi kaivo ijia huni
kukua ˈetujahaˈa.
28 Heha! Na nimaa ja ˈwaravu. Na emaa puni sisea
mapokaˈe vwihanie arehuna. ˈEe sisea nihoˈo mapoka ani
aniˈina ea ronaˈavajaho Godi vwihanie arehuna.
29 ˈEnakaivo Godi oni ˈAveniji ronaˈavajaho Hu pavwihana
arehuna kaivo majama eha sisei mahuna ˈiamana.
30 Hu ijaˈinaˈe ˈwarama jihuni maijaho pu ijá ˈwava Jesuho
ˈavena sisei ajiviˈina ˈwavara.

Jesuni Oha ˈEe ˈUˈuhwapo Roajina
(Matiu 12:46-50; Ruku 8:19-21)

31 ˈEˈejume oaha ˈuˈuhwa puˈúmo roe maˈahi namiˈi kaivo
Hu roˈamarono ˈumejara.
32 Ea kaˈene Jesuni rori namijajipo Jesu ijá ˈwava Hena!
Ohona ˈuˈuhuana roe maˈahi A saravu ˈwavara.
33 Jesu pu ijá ˈiama Nuni ohija ˈee ˈuˈuhija irahije? ˈiamana.

34 Hu ˈurina ea kaˈene Huni rori hija kaji kimapenojiˈi ijá
ˈiama Ike kiha! Nuni oha ˈuˈuhija ikena.
35 Ea irahipo Godoni ira hena vejiˈinijija Nuni ˈuˈuhije ˈee
Nuni maˈipija ˈee Nuni oha ˈiamana.

4

ˈIna ˈOjiˈinijihuni Haa
(Matiu 13:1-9; Ruku 8:4-8)

1 ˈEjume Jesu kúˈo vaˈe soha rori ea najahana. ˈEˈeme ea
mapoka rouma kimarena Hu sisima ˈahi ajima soha toi va
hiˈeme ea mapoka soha rori hijara.
2 ˈEne Hu uneunecha mapoka hai najahe ikaˈinaˈe
ˈiamana.
3 Heha! Ei pini ˈina ˈeka ˈoˈiro vaˈana.
4 ˈEˈeme ikaˈinaˈe renana. ˈIna ˈahoˈa ˈunama ahi arihume
ukapo ro ijara.
5 ˈEjume ˈina ˈahoˈa muna ˈahi mweˈa maˈuako namaji
arihajija marako riavara kaivo chinuma jojora parejara.
Ijihuni maijaho muna ˈaha mweˈa maˈuako namana.
6 ˈEˈeme vei ˈeˈunarena ijaho chinuma jojora paˈanaˈomo
ˈanae sarajara.
7 ˈIna ˈahoˈa ija sisea vaji arihajija riama ajivara kaivo
ija sisea kaˈene oma rukina kajipo raorihume siserane ˈina
parejara.
8 ˈEnakaivo ˈina ˈahoˈa mweˈa mai arihajaho riama
marasahe ˈina ˈahoˈa mapoka (30) rejume ˈahoˈa mapoka
mapoka (60) rejume ˈahoˈa nihoˈo mapoka mapoka (100)
rejara.
9 Hu ijá ˈiama Ea irara areri heˈiro veˈamajaho hu ataa
apúsaˈamana ˈiamana.

Haa Kajihuni Maijina
(Matiu 13:10-17; Ruku 8:9-10)

10 Hu tisaiporuhwaha ˈee ea ˈahoˈa puˈúmo hiˈeme pu
apoma ijá ˈwava Haa ijihuni maa irake ˈwavara.
11 Hu ijá ˈiama Godoni hema ijihuni maijaho Hu ja mihu
kaivo ea ˈahoˈa pu haaru heju kaivo ijihuni maa paheju.
12 Ijihunaˈe pu kaˈavajaho pu kahuna kaivo pu maa pavwi-
hajura. Hehunijaho pu hejura kaivo ijihuni maijaho
pahejura. Pu ijihuni maiji heˈipisa Godi pu vwihanie
arevaˈa ˈiamana.

Jesura ˈIna ˈOjiˈinijihuni Haiji Nahama ˈWaramajina
(Matiu 13:18-23; Ruku 8:11-15)

13 ˈEjume Hu pu ijá ˈiama ˈÚ ja haa kajaho pahejo? Ja haa
kaji paheˈavajaho ˈú ja icháˈina haa ˈahoˈa heˈeja?
14 Heha! ˈIna kaˈene ei ˈonajaho Godoni Ira.

15 'Ina ka'ene 'unama toi arihajihuni maijaho ea Godoni
Ira heju'ukivi'i Godoni Ira puni oja vaji navujaho marako
Setanira 'etujihuna.
16 'Ina ka'ene muna 'ahi arihajihuni maijaho ea Godoni Ira
marako hene teamanavura.
17 'Enakaivo puni vaja chinuma pasama jihuna'e marako
pa'arenuna. Ijihuni maijaho Godoni Irijihuni hahi ea 'ahopo
sise'i 'ahiura ho hami pahi'avajaho marako arevura.
18 'Ina ka'ene ijí oma rukini vaji arihajaho ea Godoni Ira
hehuna kaivo
19 karokaha vehuniji vwihanune 'ee monia ichá'ina'e
'ekahuna ijí vwihanuna 'ee uneunecha mapoka kima ura
rena para'avajara oja vaja rareje Godoni Ira puni oja vaji
marako pa'arenuna.
20 'Ina ka'ene mwe'i mai 'ojajaho areri ea Godoni Ira hena
pu 'eka oja vaji irechame veju. Ea pina hami (30) venune 'ee
ea pina hami hami (60) venune 'ee ea pina niho'o hami hami
(100) venuna 'iamana.

Naheha Si'uara Hari Namajina
(Ruku 8:16-18)

21 Hu pina ijá 'iama Ea naheha enujaho 'ú hu si'uari
vahanamune? 'O suha hari ranamune? Pana hu samaumai
ranavu'e hananuna.
22 Uneunecha ka'ene paki'eju vaji navujijahija tú*na*'i
samaumaa rehuna. Uneunecha 'aho'a a vahanamiu'e
navura'omo tú*na*'i samaumaa rehuna.
23 Ea irara areri he'iro ve'amajaho ataa apú*sama*
he'amana 'iamana.
24 'Ene Hu pina ijá 'iama Ja raka ka'ene he'avajaho
vwiha'avara. A 'unama ichá'ina'e ea 'ahi'ama ja'ina'e
nikwinu'ina kaja'ina'e a 'u'o hurahara ija'ina'e 'ahahuna.
25 Ea pina hu 'aho'a na'avajaho 'aho'a 'u'o 'ekuna. 'Eje ea
pina huna poku pana'avajaho maho'o 'etujahuna 'iamana.

'Ini Riama Ajimajihuni Haa

26 Hu pina ijá 'iama Godoni arijihuni 'unamijaho areri
ika'ina. Ei juasi'i soa samuja'ina.
27 Ea hu soa samare'e hu ro 'urahonujaho matauma onuna
kaivo 'unamaka marajujaho hu pahena pakamuna kaivo hu
nena 'urina va'eju'e 'urine marasahura.
28 'E'eju'e riama ajima a'a rasamare'e tú*na*'i 'ina rejura.
29 'Enare'e tuma marasahukivi'i ijí mena ijura. Ijihuni
maijaho juara savuri veijara roana 'iamana.

Kwava 'Ina Huni Haa
(Matiu 13:31-32, 34; Ruku 13:18-19)

30 'Ejume Hu pina ijá 'iama 'Ú Godoni 'unama ichá'ina
najahune? 'Ú haa iraki areri Godoni arijihuni 'unamijaho
najuhune?
31 Godoni 'unamijaho areri kwava 'ina puna'i
ma'u'umaa'omo mwe'i 'ahi 'ojura.
32 'Enakaivo 'ina kají mwe'i vaji 'onavujaho riama icha
ni'ima'ura renuna. Anuama ataukavi'i uka roe ajime nesa
vene icha'a vaja kaji hijura 'iamana.
33 Hu Godoni vu'a mapoka hai emaapo hehuni ja'ina'e Hu
'waramuna.
34 Hu ea haaru 'waramuna kaivo tisaiporuhwa pu'úmo
hine haa kajihuni maijaho najahuna.

Jesura Puura'e 'Waravume Ajuaranajina
(Matiu 8:23-27; Ruku 8:22-25)

35 Veaka nikwinu'ina kajihuni nusirei Hu Huni tisaiporu
ijá 'iama Nú karo'i toa ropuna'i va'ukúna 'iamana.
36 'Ejume pu ea mapoka toa rori irechami'i kaivo pu Hu
aheme sisima 'ahi ajime toi ropuna'i va'iro vai'i kivajaho
sisima 'aho'a pu pu'úmo va'ara.
37 Pu va'eme puura ni'ima'ura hirame toa amenarena
sisima kajaho toa itu'o'iro ve'eme
38 Hu sisima vipuna'ija'i ohaha vene ne'eme tisaiporuh-
wapo saa ijá 'wava Najuhi'inikera A pavwihanú'eje nú
kwamasa'eje? 'wavara.
39 'Ejume Hu 'urine ira ajira'e puura 'ee toa kajaho areha
'iamana. 'Ejume ni'aha kwinu Huni ira 'ahi areme 'ee soha
mamaa rena namana.
40 'Ejume Hu pu ijá 'iama Ja rakijihuna'e juvo? 'Ú ja
panimaa rojo? 'iamana.
41 'Enakaivo pu niho'o tea junama parajume pu
'wamapenoji'i ijá 'wava Ea irana'omo veju'e puura 'ee
soha Huni ira hejare? 'wavara.

5

Jesura Ema 'Avena Sisei Rosavi'ina Siomahajina
(Matiu 8:28-34; Ruku 8:26-39)

1 'Ejume pu soha sue ropuna'i kwaa iha Kerasinisi usevara.
2 Hu sisima vaji ariha ro'eme ea ka'ene 'avena sisei
ajivi'inijaho euchi hinuna'omo roe piunamana.
3 Ea kajaho euchi hinuna'omo ea hu niho'o senia areri
pakamovura.
4 Na'ia mapoka'e ea kajaho anikuroa 'ee senia kamovu-
jaho hu turama useuna'omo ei pini hua 'ajoahuna areri
pana.

5 Hu naˈia veiriˈa euchia ˈee huriˈa vaji emaavajiˈi muna
ˈeke huni haha puaviˈi hinuna.
6 ˈEjume hu kahakaro namijiˈi Jesu kamarena ninuma roe
Huni unaˈi nitupari samana.
7 Hu ira ajira emaavajiˈi ijá ˈwama Jesu Godi nihoˈo
Natohwi jihuni Hariha A iraka na vetiˈena? Na jarirama
ˈwaravukúne A na pasiseˈi ˈahiˈamana ˈwamana.
8 ˈAvena siseijara ˈwarama jihuni maijaho Jesura ˈavena
siseakera eakaho ranaˈi kaivo ˈeˈuna ˈwamajihunaˈe
ˈwaramana.
9 ˈEjume Hu ijá ˈwama Oni iha irane? ˈwamana. Hu eha
vena ijá ˈwama Nuni iha Rijani. Ijihuni maijaho nú ˈavena
mapoka ˈwamana.
10 Hu hina miˈimiˈiviˈi Hu kwaa pina pairechamúe vaˈa
ˈwamana.
11 Maha mapoka kahe ˈiruma ijiˈi huriˈa hari hiju.
12 ˈEjume pu miˈimiˈiviˈi Hu ijá ˈwava A irechamúe nú vaˈe
maha kahehi puni vaji vaˈa ˈwavara.
13 ˈEjume Jesu pu irechamiume ˈavena sisesa kajija ariha
vaˈe maha ajimaume maha mapoka mapoka (2,000) niˈaha
kwinu ˈurina ninukujaha vaˈe rarahi arihe soha vaji niname
imwasamiume kwamasahara.
14 Emaa kaˈene maha ˈajohiˈinijija kimareja juhaha
ninuma vaˈe ari oraˈe ˈwaramapenojume ea mapoka raka
kaˈene renaji kiˈi ˈahiume roara.
15 Pu Jesuni roi kavume ea kaˈene ˈavena sisei ajiviˈinijaho
ateha iruhe húmata maraˈeme masuani hijuma pu kamareja
nihoˈo tea junamana.
16 Ea kaˈene kavajipo ˈavena sisei ajiviˈini jihuni vuˈa ˈee
maha puni vuˈa niˈaha kwino ari ora ˈwaravara.
17 ˈEjume ari ora kajipo aneja vene ˈejahae ijá ˈwava A núni
kwaa areˈi kaivo vaˈa ˈwavara.
18 ˈEjume Hu ˈurina sisima ajima vaˈiro vejumakaviˈi ea
kaˈene ˈavena sisei ajiviˈina kajara Hu huˈúmo vaˈirono
ˈwaramana.
19 Hu tanurahe pavaˈamarono ˈwaramana. ˈEnakaivo
Hu ijá ˈwama Ehuapuni vaˈe raka kaˈene Godira vetae
niˈajahajaho ijá ehuana ˈwaraˈamana ˈwamana.
20 ˈEjume hu ˈurina vaˈe Tikaparasi Jesura raka kaˈene
huaˈe vetiajaho ijá najahume pu ea mahoˈo hena oja nihoˈo
hwaˈusahara.

Jairasi Oni ˈApaja ˈEe Napari Jesuni Ateha ˈUnamajina (Matiu 9:18-26; Ruku 8:40-56)

21 Sisima ˈaha kajino Jesu kúˈo sue toa ropunaˈi vaˈeme ea
mapoka toa rora kajino nianaa roara.

22 Jairasi Sinakoku kaukara 'ajohi'ina pina'omo roe Jesu
kame nitupari satiana.
23 'Ene niho'o 'ejahae ijá 'wama Nuni 'apaja niho'o kwa'iro
venu. A huni roe ija 'unave maraje hinama 'wamana.
24 'Ejume Jesu hu hu'úmo va'eme ea mapoka roajime
'unama tanu'urahara.
25 Napara pina juara iropu ropu no'o 'ai vuaravu'e hinuna.
26 'Ejukamare'e hu juketapo na'ia mapoka amairiahura
kaivo hu pamaranuna. Hu monia mapoka 'úsia 'imenuna
kaivo venahujaho pamarane 'ee niho'o siserana paranuna.
27 Ijá ve'eme napara kajaho hiji'i hejume ea 'ahopo Jesura
raka ka'ene venuji 'wavuma henarena 'urina ea vaja ka-
jino 'uraha ruva'uvaume Jesuni túna'i namiji'i Huni ateha
'unamana.
28 Hu ijá rona Na Huni atehake 'una'ujaho sonahi'ena
ronana.
29 'E'ikaivo hu ateha Huna kajaho uri 'unama kajino
ni'aha kwino 'aa huna kajaho pa'arenana. 'Ejume napara
kajaho henajaho huni haha vaja sonanana.
30 Ijá ve'eme Jesuni harura ma'uako pa'arejuma henarena
Jesu ta'arohe nia niriapenoji'i aporama ijá 'iama Irara Nuni
ateha 'unamane? 'iamana.
31 'Ejume tisaiporu epo ijá 'wava Ea mapoka ani reja kaji-
hipuni vaji A naminana'omo pura 'unaravara. 'Enakaivo A
raka vena Irara 'unirimana 'úmo? 'wavara.
32 Jesu kú'o nirie napara ka'ene ateha 'unamajaho
samapenonana.
33 Ijá ve'eme ijí napara kajaho henajaho huni haha nison-
avuma henarena juma simavi'i ni'aha kwino Jesuni una'i
oji'i nahama Jesu 'waramana.
34 Hu napara kajaho ijá 'wama Naparakera a iraka
ka'ene nimaa rona ijarahara vejume a maranaana. A
sonahaanakúna teamana'eje va'a 'wamana.
35 Hu hina vu'a 'wara'eme ea 'aho'a Sinakoku natohwi-
jihuni sei rena roe ijá 'wava 'Apajuna nikwamana kaivo
rakijihuna'e Najahi'ina 'waravi'i hino? 'wavara.
36 'Enakaivo ea kajipuhipo vu'aka 'waravajaho Jesu
henarena Hu Sinakoku natohwa ijá 'wama A patea juna-
mana kaivo nimaa ro'amana 'wamana.
37 'Ejume Jesu ea mapoka ruravume hijumakivi'i Pita ho
Jemisi ho 'ee 'u'ua huna Jonina'omo ijihi pu'úmo va'ara.
38 'Ejume pu va'e Sinakoku natohwi jihuni sei usevi'i
hejume pu niramaruma piraname niho'o natohwa
temukavara.
39 'Ejume Hu ijí sei vaji ajima va'arena ijá 'iama Ja raka
venare'e niramaruvo? Napaiseakaho pakwamana kaivo hu
nenu 'iamana.

40 'Ejume pu ijahume Hu pu ma'ahi irechamiuma va'ara.
'Ejume Jesu Huni tisaiporu no'opisune oaha omaha aherame
napaisea kajara namajino va'ara.
41 Jesu napaisea ija 'unavi'i Arameka opuni iri ijá 'wama
Tarita Kumi 'wamana. Tarita Kumi ijihuni maijaho na-
paiseakera 'urina!
42 'Ejume ni'aha kwinu napaisea kajaho 'urina
'urahonana. Napaisea kajaho juara iropu ropu no'o
pa'arenana. Ijá vejuma kamarena ea ka'ene ijí hijajaho
niho'o natohwa oja hwa'usahara.
43 Jesu pu ajira ijá 'iama Ja ike Nara vejukaho ea 'aho'a
pa'wara'avara kaivo napaiseakaho 'iruma i'imaha 'iamana.

6

Jesu Nasareti Vaji Pataarohajina
(Matiu 13:53-58; Ruku 4:16-30)

1 Hu kwaa kajaho arema 'urine Huni kwaa anejijino
tisaiporuhwa pu'úmo va'ara.
2 Sapati veijino Hu va'e Sinakoku ea najahana. Ea
mapoka sea kajaho ani re'eme Hu 'waramaji pu henareja
oja hwa'usahara. Pu ijá 'wava Hura 'waramu kajaho ichi
apenane? Hu ichi kamane? Irara Hu nahane? 'Ene ijí
unekajihuni harura Hu ichá'ina veno?
3 'Ú Hu kapinita? 'Ú Hu Meri oni Harihe? 'Ú Jemisi 'ee
Josisi 'ee Jutasi 'ee Saimani Huni 'u'uhije? 'Ú Huni ma'ipija
iki hijo? 'wavara. 'Enajihuna'e pu Jesu pataarohara.
4 Jesu pu ijá 'iama Ea ka'ene poropeti ijihuni araneji
hijujija 'ee huni kachi'ina huni amuhija 'ee huni kwai ea
ka'ene hijujija huni hura pavejura 'iamana.
5 Kwaa kajaho Huni harura panajahana kaivo ea kwinu
kwino atama navajaho Hu ni'aha kwino ija puni haha 'ahi
irechavume maraniara.
6 Pu Jesu kamareja panimaa rojajaho Hu niho'o puruva
renana. Túna'i Jesu va'e arara kajino ea mapoka najahapene
onana.

Jesura Tisaiporua Irechamiume Usema Va'ajina
(Matiu 10:5-15; Ruku 9:1-6)

7 Jesu Huni tisaiporu iropu ropu no'o 'waravume
roumakivi'i irechamiume kwaaka mapokakino ea
najahapene o'irono no'o no'o va'iro vejumakivi'i Hu Huni
harura tisaiporu mihe 'ee 'avena sisea siomahuni harura
'u'o mihana.
8 Hu najaharena ijá 'iama Ja uneunecha mapoka
pa'eka'avara kaivo pijuharu 'eka'avara. 'Iruma pa'eke
suvaikia pa'eke monia tuja vaji pa'eka'avara.

9 'Enakaivo siripasieru same 'ee ateha no'o pa'eka'avara
'iamana.
10 Hu pu ijá 'iama Ja ara pini useme sea pini aji'avajaho
sea kaji hinuva'o ara kaji are'irono are'avara.
11 Ja ara pini va'e pu ja pataarorahe joni vu'a pahe'i 'ahie
veja ki'avajaho nijinakúne joni mumora hari túa taireve
ariha kimareje ea mapoka hene kimareje ijá 'wahune Ea
kajija puni vu'a paheju kamare'e avaju 'wahuna 'iamana.
12 'Ejume pu va'ajime ea najahe pu sisea are'avarono
najaho'i va'ara.
13 Pu 'u'o 'avena sisea ajivi'inijaho 'avena siomahe 'ee ea
atama navi'inijaho 'werui 'onahuma sonahiara.

Joni Papitisitara Kwamajina
(Matiu 14:1-12; Ruku 9:7-9)

14 Kini Heroti Jesu oni pinana ni'ima'ura rena onajaho
hinarena hu ijá 'iama Joni Papitisita kwamana'e hura
'urinana'omo ike harurakaho huni vaji renu 'iamana.
15 'Ejume ea 'aho'a Hu Iraijana 'wavura. 'Ee ea 'aho'a Hu
poropeti pina 'wavura.
16 'Enakaivo Heroti hu henarena ijá 'iama Joni ka'ene nara
uroa ahatumahujara vukú'o 'urinana 'iamana.
17 Herotiasi oni hahi Herotira huni iri 'waravume Joni
kamome tipurai ranamana. Herotiasiho 'u'uaha Piripu oni
napara'e 'wahana.
18 Ijihuni hahi Jonira Heroti ijá 'wama Ara oni 'u'uijihuni
napara ka'ene Herotiasi 'wahajaho areri parenu.
19 'Enajihuna'e Herotiasi Joni'i sena venana. 'Ene hu 'anae
kwahuna ura renana kaivo hu areri parenana.
20 Herotiho Joni juhamana. Ijihuni maijaho hu henajaho
hu ea niho'o mamaa 'ee arira ijihuna'e hu Joni 'ajoahana.
Heroti Jonira iraka ka'ene 'waramujaho hu ura he'i 'ahauna
kaivo hu hene niho'o natohwa'e haha henuna.
21 'Ene Herotiasira vea ka'ene ura renaja'ini nitu'eme
Heroti nahejari vea rejume hu 'iruma niho'o mapoka
mapoka vene irecha'eme ea kwaa 'ajohi'inijijahija 'ee Heroti
oni namikia 'ee Karari opuni ea mama'ina Heroti oni roara.
22 'Ejume Herotiasi oni 'apaja roe javavume Herotiho
ea ka'ene Heroti oni roajijahija kame niho'o ura rena
paranana. 'Ejume Heroti napara kajaho ijá 'wama A iraki
ura rena'amajaho na ijí mahuna 'wamana.
23 Heroti nahama 'warama ijá 'wama Godira na
kimuna'omo a iraka ura rena'amajaho na nuni ara kwaa
pwinana'a maho'o a ma'eju 'wamana.

24 'Ejume napara kajara oahoni va'e ijá 'wama Na iraka hu
'warahune? 'wamana. 'Ejume hu ijá 'wama A Joni Papitisita
oni húmata 'uhua miha 'wa'amana 'wamana.
25 Napara kajara vea panisa'ika'i ninuma va'e Heroti ijá
'wama Joni Papitisita oni húmata tevua 'ahi ranamareje
apena ro mi'amana 'wamana.
26 'Ejume Heroti niho'o natohwa temumana. 'Enakaivo hu
ea mapoka puni una'i nahama 'warama jihuna'e hu napara
kajaho papataarohana vo venana.
27 'Ene ni'aha kwinu Hu huni pwea ranama ijá 'wama Va'e
Joni oni húmata 'uhue apena roa 'wamana. 'Ejume pwea
kajara va'e tipura ara vaji Joni oni húmata 'uhuana.
28 Hu tevua 'ahi apena roe napara kaji mahume napara
kajara apena va'e oaha mahana.
29 Joni oni tisaiporu epo henareja roe huni haha apena va'e
kwananavara.

Jesura Ea Mapoka (5,000) Túasamahajina
(Matiu 14:13-21; Ruku 9:10-17; Joni 6:1-14)

30 Apasorua kú'o nianae roajime pura raka ka'ene vene 'ee
najahajaho Jesu 'waravara.
31 Hu pu ijá 'iama Ja roajive nú kwaa pina ea pahijujino
ma'uako siheria veja. Ijihuni maijaho ea mapoka roi va'uma
kimareja pu 'iruma ihuni vea parenana.
32 Pu sisima 'ahi ajime kwaa ka'ene ea pahiji'inijino
va'ara.
33 Pu va'aji'eme ea niho'o mapoka kimareja Jesu sisima
'ahi va'ume pu mumori ninukujaha arara kaji roe useme
hi'eme Jesu roume piunavara.
34 Jesu roe 'e'uji'i kimajaho niho'o temume oja tura'i
'ahaana. Ijihuni maijaho pu sipi 'ajohi'ina pa'anepo hina
ojuja'ina'e vejara. 'Ejumakame Hu iji'a uneunecha mapoka
najahana.
35 Vea 'o'iro va'eme Huni tisaiporuepo Jesuni rori va'areja
ijá 'wava Kwaa ikaho ea pa'ana kaivo vea iviamaa nipa'are'i
venukúna
36 Ea mapoka irechamie ara arakino va'ajime uneunecha
'imena ija 'wavara.
37 Jesu eha vene ijá 'iama Jara pu uneunecha vaji'avara
'iamana. Pu ijá 'wava 'Ú nú va'e monia mapoka mapoka
(200 kina) puretia 'imenareje pu vajihe i'eje 'wavara.
38 Jesu aporama ijá 'iama Joni puretia icharo navo? Va'a
kiha 'iamana. Pu saramapene onu va'ume iji'a ijá 'wava
Iropune 'ee kija no'ona 'wavara.
39 Jesu 'waravume ea mapoka va'e karasi 'ahi niku niku
hijasavara.

40 Nia 'aho'a ea mapoka'e (100) hijume nia 'aho'a ea
mapoka (50) hinape ojara.
41 Jesu puretia iropune 'ee kija no'o 'eke akúpi 'ahi nia nirii
Godoni siporua 'oji'i merajahana. 'Ejume puretia tuachame
Huni tisaiporu vajihume pu 'eke ea kajaho vajihapene ojara.
'Ene kija kaji 'u'o ija'ina venana.
42 'Ejume pu ijume tea hianavara.
43 'Ejume puretia 'ee kija pwina ka'ene navajaho nianae
katija iropu ropu no'o vejume itusahara.
44 Parua ka'ene puretia kaji ijajijahija ea mapoka (5,000).

Jesura Toa 'Ahi Namina Va'ajina
(Matiu 14:22-33; Joni 6:15-21)

45 Hu Huni tisaiporu ijá 'iama Ja marako sisima
va'ajimareje kami toi ropuna'i ara iha Petasaita va'eje
Na ea irechami'i kaivo vu'ejukúna 'iamana.
46 Hu ea 'ajorame irechamiuma va'umakivi'i va kahi huri'i
hine siporua 'onana.
47 Vea nusire'eju'e sisima soha riri na'eju'e Jesu Huhusu
kari amari hinana.
48 Hu kimajaho sisima veje vahuni 'unamijaho pu puruva
renana. 'Ejume asiasia ijiki nina'eje ijikari vahunijaho areri
parenana. Nitunituhi puni ro'i 'ahaume Hu toi 'ahi roana.
'Enarena Hu pakivi'i asitahu ja'ina venana.
49 Vea ka'ene pu kavume Hu soha 'ahi namina roajaho pu
vwihajajaho 'avena sisea raka 'wa'ika'i emaavajara.
50 Pu ea mapoka Hu kame niho'o tea junava jihuna'e Hu
marako ijá 'iama Naranakúne masuani hi'i kaivo juvujaho
areha 'iamana.
51 'Ejume Hu roe ijí sisima vaji aji'eme asiasia ka'ene
hwasihajaho pa'arejume pu oja niho'o hwa'usaha'eme hina
vwihajara.
52 Puni oja kaisini jihuna'e Hura puretia ka'ene tuachama
vajiha jihuni maijaho pu niho'o pahena pakavara.

Jesura Kenesareti Atama Rukina Vejume Maranajina
(Matiu 14:34-36)

53 Pu toa ropuna'i va'e Kenesareti useme sisima puna
anika vena hijara.
54 Pu sisima vaji rena rarihumakivi'i ea mapoka kajija
marako Hu samai kavara.
55 'Ejume ni'aha kwino arara kajino ninukujaha va'ajime
atakina kichame Jesura hinujihija kichiji'i irechavara.
Kwaaka mapoka kajino Hu va'ujaho pu nijaimaru vejura.
56 'Ejume Hura ara mama'ina ma'u'umai ara rora kajino
ea atakina 'eka roe maketi tinia irechavi'i Huni ateha uri

ˈunahuniji jarima ˈwaravara. ˈEjume ea mapoka Hu ateha uriji ˈunavajaho sonahiara.

7

Emahwapuni Tamana Najahajina
(Matiu 15:1-9)

1 Parasi ˈee Sikuraipi ijihi puˈúmo ahuma Jerusaremi rena Jesuni roara.
2 ˈEjume Huni tisaiporu kivume ija pasoˈi kaivo hina ˈiruma ijara.
3 Parasi ˈee Jua mapoka emahwapuni tamanaˈomo pu ija soˈavajiana kaivo pasoˈavajija ˈiruma paijura.
4 Pu vea kaˈene maketi rena roujaho pu ˈiruma paijura kaivo ija somareˈe ijiˈa ijura. ˈEne pu sahwapuni tamana ijí venareˈe puni tevua some siˈuara some ˈee kapusia some ijá vejura.
5 Parasi ˈee Sikuraipiepo Jesu apome ijá ˈwava Rakiji-hunaˈe tisaipuruhuana ema tamapo vejujaˈina pavejure? Pu ˈiruma iˈi vejujaho ija pasoˈi kaivo maijura ˈwavara.
6 Hu eha vena ijá ˈiama Ja nihoˈo iraˈasimaˈura Aisea nitama heha ˈahi ja rona ijaˈina ˈwaramana. Aisea ijá ˈiama Ea kijahija iraru hohovura kaivo oja punijaho ani vaˈura.
7 Pu mairiji Na taˈarorihura kaivo pu Nuni tamana ura paveˈi ˈahiura ˈiamana.
8 Pu vwihajujaho emaa puni tamanijaho Godoni tamana ˈwaˈi kaivo ijí ea najahura ˈiamana.
9 ˈEne Hu pu pina ijá ˈiama Ja Godoni tamanijaho ani ranaˈi kaivo joni tamanijino ea najahura.
10 Mosisi nitama ijá ˈiama Ohuneˈo omuneˈo puni hura vetiˈamana. Ea irara oaheˈo omaheˈo siripaˈamajaho hu ˈanaa kwaˈamana ˈiamana.
11 ˈEnakaivo ja ani najaha ijá ˈwava Ea pini unenuˈu pina naˈeje Godoni katua iˈi kaivo omaheˈo oaheˈo paniˈajihareje miˈamajaho ja ijaho mamaa ˈwahuna ˈiavara.
12 Ja ijaˈina ˈwarava jihunaˈe ja hu ruha paˈaremahuˈe omaheˈo oaheˈo puni unenua ˈahoˈa pavenu.
13 Ja ijaˈina najahujaho Godoni ira ˈuhuˈi kaivo joni tamana ranavu. Uneunecha mapoka iviamaa ja vejujaˈina ˈiamana.

Uneunecha Kaˈene Vejuˈe Emahuni Kara Siseranujina
(Matiu 15:10-20)

14 Hu kúˈo ea mapoka ˈumenaume Huni rouma ijá ˈiama Nuni vuˈa hena vwihaˈavara.

15 Ea uneunecha samai rena vaji vaˈujipo vejuˈe hu siserahuna pana kaivo huni vaji rena roa usevujara vejuˈe hu sisea renuna.
16 Ea irara areri heˈiro veˈamajaho ataa apúsaˈamana ˈiamana.
17 Jesu eaka mapoka kajaho irechamiˈi kaivo sei vaji vaˈume tisaiporuepo haa ijihuni maijaho apovara.
18 Hu aporama ijá ˈiama ˈÚ ja ˈuˈo pahejo? ˈÚ ja pahena pakavujaho ea uneunecha samai rena vaji vaˈujipo vejuˈe hu siserahuna pane?
19 Ijihuni maijaho ˈiruma ijujaho oja vaja pavaˈuna kaivo tei vaji vaˈuna. ˈEnaˈomo túnaˈi vaˈe tihejuˈe paˈarenuna. ˈEnajihunaˈe ˈiruma mapoka nihoˈo mamaa ˈiamana
20 Hu ijá ˈiama Irakijara emaapuni vaji rena roa usevujara vejuˈe hu sisea renuna.
21 Ijihuni maijaho uneunecha mapoka sisea oja vaji navujihunaˈe ijí sisea vwihaˈejuˈe oja ˈurinauˈukamareˈe napara turame ˈasúra aheramone ea ˈania kwamasahe
22 nesa apene ea pipuni uneunecha kiˈeje ituname uneunecha sisea vene pisivie majikari karokaha vehuna vwihanune nia sisea kime jarika orahone iraˈatiji namahe iraˈata vene jarika rene ˈuraha ojura.
23 ˈEne ike mapoka sisea kaji oja vaji rena roa usevujara vejuˈe ea sisea rejura ˈiamana.

Sairopinisia Naparijihuni Nimai Roijina
(Matiu 15:21-28)

24 Jesu kwaa kajaho areˈi kaivo Taia opuni kwai vaˈana. Hu ijí vaˈe sei pini ajime Hu ura ea pakaˈavarono venana kaivo ijí tanuhuni ˈunama paˈana.
25 ˈEˈeme patetapaˈa napara pipuni ˈapaja ˈuˈua ˈavena sisei ajiviˈinaˈomo Jesu henarena Huni unaˈi mweˈi ˈonana.
26 Napara kajaho Jenitaru Sairopinisia ora. Hu jarima ijá ˈwama Nuni ˈapaja ˈavena sisea ajiviˈinakúne A ˈavena sisea tasioma piˈonamaha ˈwamana.
27 ˈEne Hu ijá ˈwama Marako sesamai ˈiruma vajihe pu ine túˈavara. Sesamaa puni ˈiruma pwina ˈeka vaˈe ˈua vajihuna nihoˈo areria paˈana ˈwamana.
28 Napara kajara Hu eha vene ijá ˈwama Iˈa. Natohwe ˈUa ˈuˈo teporu hara sesamaa puni ˈiruma túa ijura ˈwamana.
29 Hu ijá ˈwama A ijá ˈwarima jihunaˈe oni ˈapaja ˈavena sisea ariha vaˈana ˈwamana.
30 Napara kajaho huni sei vaˈi kavume ˈapajaha ˈavena sisea kaˈene ajimajaho ariha vaˈeme mamaa nenana.

Jesura Ataa ˈEe Ira Paˈanaˈe Vejume Maranajina

31 Jesu kúˈo ˈurine kwaa iha Taia areˈi kaivo Saitani ˈeˈune
vaˈe Karari Tikaparasi vaji vaˈana.
32 ˈEjume ea ˈahopo ea ira hami paˈwaraviˈinijiˈo ataa
paˈarejiˈinijiˈo aherame Jesuni vaˈara. Pu ˈejahae ijá ˈwava
Oni ija huni húmata ˈahi ranama ˈwavara.
33 ˈEjume Jesura ea mapoka kajija irechamiˈi kaivo ahema
ˈurina vaˈe ani hijiˈi Huni ijijino ea kajihuni ataa vajijino
ronu ronu irechame ˈee kúˈo Huni cheriji ˈene ea kajihuni
mitari ˈahi tanihana.
34 ˈEˈikaˈi Hu nia akúpi ˈahi nirie siporua ˈojiˈi ijá ˈwama
Epata ˈwamana. Epata ijihuni maijaho jaraˈusaha.
35 ˈEˈeme niˈaha kwino huni ataa mitara jaraume mara-
jume ira hami ˈwaramana.
36 ˈEjume Hu ira kisina ijá ˈiama Nara iraka kaˈene veju-
jaho ja ea paˈwaraˈavara. Hu ˈwaramajaho pu ira tumaˈi
kaivo kehi kehi ˈwaravara.
37 Pu oja nihoˈo hwaˈusahaˈeme ijá ˈwava Hu uneunecha
mapoka mapoka hami ve paranu. ˈEne Hu ea ataa paˈana ve-
nauˈe vuˈa hene ˈee ira paˈwaraviˈinijija venauˈe ira ˈwaravu
ˈwavara.

8

Jesura Ea Mapoka (4,000) Túasamahajina
(Matiu 15:32-39)

1 Kúˈo ijipini ea mapoka vaˈe ahuma hijara kaivo pura
ˈiruma kaˈene ihunijaho paˈana. ˈEjume Jesu Huni tisaiporu
ˈumenaume rouma ijá ˈiama
2 Ea kaˈene nú puˈúmo hijukaho hiˈeme naˈia noˈopisu
paˈarejara kaivo ˈiruma kaˈene pu ihunijaho paˈajihunaˈe Na
punijihunaˈe temuka apeju.
3 Ea ˈahoˈa kwaa jojori rena roajihuni hahi Na irechamie
vaˈavajaho pu vaˈe vwamu toi matunave kwamasaˈeja
ˈiamana.
4 Tisaiporuepo Jesu eha vena ijá ˈwava Kwaakaho ˈiruma
paˈane ˈimejuri tinia paˈajihunaˈe nú ichihi ˈiruma ˈeke
eakaho areri vajihe iˈeja ˈwavara.
5 Jesu aporame ijá ˈiama Puretia icharo navo? ˈiavume pu
ijá ˈwava Iropu noˈo navu ˈwavara.
6 Hu ea mapoka kajaho ˈwaravume mweˈi hijasavara. Hu
puretia iropu noˈo ˈeke siporua ˈone teimani ˈwaˈi kaivo
ijiˈa tuachame Huni tisaiporua vajihume pu ˈeke ea mapoka
kajaho ijá vajihapenojara.
7 ˈEjume kija kwinu kwino navaraˈomo Hu ˈeke ijí ˈuˈo
siporua ˈona teimani ˈwaˈi kaivo ˈwaravume ˈeke ea mapoka
vajihara.

8 'Ejume ea mapoka kajaho ina tea hianavumakivi'i pure-
tia paiji'inijaho 'eka katija iropu no'o vejume itu'o'ujume
irechavara.
9 'Enakaivo ea mapoka mapoka (4,000) ijara'omo
irechamiume va'ara.
10 'Ejumakavi'i Hu tisaiporuhwa pu'úmo sisima 'ahi ajime
Taramanuta opuni kwai va'ara.

Ea Areri Pavejuji Veje Ka'i 'Ahiume Mi'imi'ivajina
(Matiu 16:1-4)

11 Parasiapo roajime Jesui ninakarame vena ka'i 'ahiume
ijá 'wava A aacha pina akúpi 'ahi najuha kavava 'wavara.
12 Jesu oja areri pare'eme ijá 'iama Ea iviamaa urijakihija
rakijihuna'e aacha pina veje ka'i 'ahiu'e 'warivu? Na nimaa
nimaa ja 'waravu Na aacha pina niho'o ea ka'ene iviamaa
urijakihija panajahuna 'iamana.
13 Hu pu irechami'ika'i 'urine sisima ajime toa ropuna'i
va'ana.

Parasi 'Ee Heroti Oni Isitijina
(Matiu 16:5-12)

14 'Ejume tisaiporu harava runami'eme pa'eki kaivo
kwinu'wi apena sisima vaji ranama roara.
15 Jesu pu nahama 'warama ijá 'iama Ja hami hena kaha.
Parasi puni isitia 'ee Heroti oni isitia hami ki'avara.
16 Pu 'urine pira'arame apenoji'i ijá 'wava Hu ija'ina
'warumu ijihuni maijaho nú puretia pa'ana rone 'warumu
'wavara.
17 Pura 'wava kaji Jesu henarena aporama ijá 'iama Ja
irakijihuna'e nú puretia pa'ana 'wame pira'aravo? Na
'waravujaho 'ú ja pahejo? 'Ú ja hami pavwihajo? 'Ú joni
oja majaa kaisina rena navo?
18 Ja nia rukina vo pakivo? Ja ataa rukina vo pahejo? Ja
ira ka'ene kivajaho pavwihajo?
19 Vea ka'ene Na puretia iropu tuachavumakame ea
mapoka mapoka (5,000) ijajaho ja vi vwihajo? Ea puretia
ijuma tua'eme puretia pwinana'a ka'ene navajaho katija
icharo vejume itusahare? 'iamana. 'Ejume pu eha vena ijá
'wava Iropu ropu no'ona 'wavara.
20 Vea ka'ene Na puretia iropu no'o tuachame vajihume
ea mapoka mapoka (4,000) ijajaho katija icharo pwinana
vejume itusahare? 'iamana. 'Ejume pu eha vena ijá 'wava
Iropu no'ona 'wavara.
21 'Ejume Hu ijá 'iama Ja majama pavwihaju 'iamana.

Jesura Petasaita Ora Nia Pa'aji Vejume Maranajina

22 Pu Petasaitai ro'eme ea 'ahopo ea pina nia su-
pavi'inijaho apena roe 'ejahae Huni iji 'una'amarono
'waravara.
23 'Ejume Jesu huni ija 'unavume apene ari uri va'ana. Hu
cheri nia 'ahi pisoti'i kaivo ija nia 'ahi ranama ijá 'wama A
uneunecha vikimo 'wamana.
24 Hu nia ahasirime nirie ijá 'wama Na ea kivujaho icha
puna'i 'urahoju 'wamana.
25 Jesu kú'o Huni ija ea kajihuni nia 'ahi irechavume hu
nia niriajaho marane ea nia hami kimana.
26 'Ejume Hu huni sei va'umakavi'i ijá 'wama A ara vaja
pavahuna 'wamana.

Pitara Jesu Rona 'Waramajina
(Matiu 16:13-20; Ruku 9:18-21)

27 Jesu Huni tisaiporu pu'úmo va'e ara iha Sesaria Piripai
va'iro vai'i Jesu Huni tisaiporu aporama ijá 'iama Ea pu
vwihajujaho Na rarane 'wavure? 'iamana.
28 Pu eha vena ijá 'wava Ea 'ahopo vwihajujaho A Joni Pa-
pitisita 'wavu'e 'ahopo vwihajujaho A Iraija 'wavu'e 'ahopo
vwihajujaho A poropeti pina rojura 'wavara.
29 'Ejume Jesu ijá 'iama 'Enakaivo ja vwihajujaho Na
rarane? 'iamana. 'Ejume Pita ijá 'wama A Kerisona
'wamana.
30 'Ejume Jesu ijá 'iama Ja ijaho ea pa'wa'avara 'iamana.

Jesura Ahia Apene 'Ee Kwahuniji Rona 'Waramajina
(Matiu 16:21-28; Ruku 9:22-27)

31 Jesu Huni tisaiporu najaha ijá 'iama Ea mai'o Emaa
Puni Harihijaho 'unama sisesa ani ani'ina 'ahahuna. 'Ene
emakina 'ee pirisiti 'ee Sikuraipijipo pataarohuna. 'Ene
pu Hu 'anae kwahuna kaivo na'ia no'opisu pa'are'eje kú'o
'urihuna 'iamana.
32 Hu samaumai najahumakame Pita Jesu ahema ro va'e
'urarahana.
33 Hu ta'arohe Pita túchaha'ika'i Huni tisaiporu kivi'i Pita
'uraraha ijá 'wama Setani, Nuni túna'i ruva'a! Oni vwihi-
jaho Godoni vwiha pana kaivo ema puni vwiha 'wamana.
34 Jesu ea mapoka 'umenaume roe Huni tisaiporu pu'úmo
Huni nini ahuma hijumakivi'i Jesu ijá 'iama Ja ea pini Nuni
túna'i ro'i ve'amajaho huni ojijihuni urijaho maka'ika'i huni
korosi tapane Nuni túna'i 'ararihie ro'ama.
35 Ea irara huni hiiji ori ni'ajara'amajaho huni hiijaho
ranahuna. 'Ene ea irara huni hiiji Nunijihuna'e Godoni vu'a
maa maiu'ini jihuna'e ranamajaho hu huni hia 'unanahuna.

36 Ei pini uneunecha kaˈene mweˈa kakehunijaho huna
rerana'eje hia nimaa nimaiji asinaˈipisa hu mamaa iraka
apejaˈe?
37 ˈEne ea iraka vejujihunaˈe majama hihuna asinahune?
38 Ea mapoka kaˈene iviamaa iki hijukija Godi pataarohe
ˈee sisea ˈunama ani ani vejiˈi hiju. Ea irara Nunijihunaˈe Na
pataarorihe ˈee Nuni ira pataaroˈamajaho vea kaˈene Ema
Puni Harihijara ˈona ojiˈina arimaa ˈee Amoni hanajiˈiniji'i
roˈamajaho hu ˈuˈo pataarohuna.

9

1 Jesu ijá ˈiama Na nimaa nimaa ˈwaravu. Ea ˈahoˈa
ike namijukija pu marakoˈa Godira haruriji'i ˈajohaˈi roa
kamarejaˈe túnaˈi kwamasahuna ˈiamana.

Taˈarohe Aniˈina Renajina
(Matiu 17:1-13; Ruku 9:28-36)

2 Vea iropu kwino paˈareˈeme Jesura Pitane Jemisine
Jonine ijá aherama vaˈe huriˈi ajima vaˈume pu Huni haha
kavajaho taˈarohe aniˈina renana.
3 Huni atehijija ahaniha sajasaˈimaa rejara. Ei pini mweˈi
súhui sovuˈe rejujaˈina paˈana.
4 Ijaˈina reˈeme Iraijaˈo Mosisiˈo Jesu puˈúmo hina vuˈa
ˈwavara.
5 Pita ˈurina Jesu ijá ˈwama Najuhiˈine mamaa vene nú ja
puˈúmo hiju. Nú joni sosura ara venahuna. Pina Ona vene
pina Mosisi ona vene pina Iraija ona vehuna ˈwamana.
6 Pu tea junava jihunaˈe hu puruva reˈeme ijaˈina
ˈwaramana.
7 ˈImitia satuˈuriˈeme ira ˈimiti vaji ijá ˈiama Ikaho Nuni
Hariha Na Hu oja mahu. ˈEnajihunaˈe Huni ira heˈavara
ˈiamana.
8 Niˈaha kwinu ijá reˈeme nia niriapenojajaho ea ˈahoˈa
pakiˈeme Jesu Huhusu kavara.
9 Pu huriˈi rene ariha roiˈi Jesu ijá ˈiama Ja iraka kaˈene
kavajaho ea paˈwaraˈavara kaivo Ema Puni Harihijara kwa-
mareje kúˈo ˈuriˈeje ijiˈa ˈwaraˈavara.
10 Hura ˈwaramajaho pu hena puni vaji irechavara kaivo
pu hina kwama ˈurihuni jihuni maijaho irake ˈwamareje pu
piraˈaraviˈi hijara.
11 Pu Jesu apoma ijá ˈwava Irakijihunaˈe Sikuraipiepo
ˈwaravajaho Iraija marako rohuna ˈwavara.
12 Jesu ijá ˈiama Nimaa Iraija nimarako roareˈe ˈunama
arira amairiu. Irakijihunaˈe nitama Godoni heha ˈahi
venarena ijá ˈiama
Ema Puni Harihijaho siseˈi ˈahaareje Hu nihoˈo ura pare-
nahuna ˈiamana.

13 'Enakaivo Na ja 'waravu Iraija niroana kaivo pu iraka
sise'i 'aha'i vejajaho pu vejara'omo heha 'ahi ija'ina namu
'iamana.

Jesura Paruisea Ka'ene 'Avena Sisei Rosamaji Vejume Maranajina
(Matiu 17:14-21; Ruku 9:37-43)

14 Jesu 'urina tisaiporuhwa puni roarena ru'e'uji'i ea
mapoka ahuma hi'eme kivume Sikuraipijijahija hina Jesuni
tisaiporu epu'úmo ninakaravi'i hijara.
15 'E'eme ea mapoka kajijahija Jesu kame tatovi'i ninuma
va'e ija apena 'ajovara.
16 Jesura Sikuraipijija aporama ijá 'iama Ja raka pu pu'úmo
ninakaravi'i hijo? 'iamana.
17 'Ejume ea mapoka puni vaja kajino ei pini ijá 'wama
Najuhi'ina na nuni hariha Oni apena roujihuni maijaho
'avena sisea ajimarena ira pa'arena jihuna'e apena routa.
18 Ichihi chihi 'avena sisea kajara ajimujaho 'unamapena
mwe'i ranavu'e irasapa ani rene upaja nii'i haha tanuka
ape'asahe haha kaisima'ura renuna. Na Oni tisaiporu-
jija 'warave 'avena sisea 'ararihihunijaho areri parenu
'wamana.
19 Jesu ijá 'iama Ja iviama ike 'urina hijukija niho'o
panimaa roji'ina. 'Ú Na na'ia icharu ja pu'úmo hijo? Na
na'ia icharo masuani ja pu'úmo hina apena route? Sesamaa
kajaho ahema Nuni roha 'iamana.
20 'Ejume pu sesamaa kajaho aheme Huni roume 'avena
kajara Jesu kamarena sesamaa kajaho apena pi'onavume
mwe'i 'ona kuchikuchivi'i ira sapa ani renana.
21 Jesu omaha apoma ijá 'wama Na'ia icharo ija'ina re-
nane? 'wamana. Omahi ijá 'wama Nitamatama sesamu'uru
nija'ina renana.
22 Na'ia mapoka'e 'avena sisea kajarahara 'unama
pi'onavu'e veni rene 'ee toi 'ona kwa'amarono venuna.
A areri rene 'ee temuka'amajaho ni'ajúhe veje mara'amana
'wamana.
23 Jesu hu ijá 'wama A nimaa ro'amajaho arerina. Ea irara
nimaa ro'amajaho uneunecha ani ani'ina hununaa areri
rehuna 'wamana.
24 'Ejume sesamaa kajihuni omijara 'urina ijá 'wama
Na nimaa rojukúne na nimaa parojujaho ni'aji'amana
'wamana.
25 Jesu ki'eme ea mapoka ka'ene hina vu'a heja kajipuhipo
nianaa apene ronuronu roajivuma kivi'i Jesu 'avena sisea
kajaho 'urarahi'i ijá 'wama 'Avena sisea ka'ene ira pa'a
ataa pa'akera ariha va'amana kaivo a túna'i kú'o pa'unama
ro'amana 'wamana.

26 'Ejume 'avena sisea kajaho kú'o emaavaji'i sesamaa
kajaho apene pi'onamana. Iji'a ijá venarena are'i kaivo hu
va'ana. Sesamaa kajaho kwamuja'ina rejume ea mapoka ijá
'wava Hu nikwamana 'wavara.
27 Jesu sesamaa kajaho iji 'unamapena 'urijume 'urina
naminana.
28 'Ejume Jesu sei va'e tisaiporuhwa pu'úmo pupusu hiji'i
pu Hu ijá 'wava Irakijihuna'e 'avena sisea kajaho nú areri
patasiomahare? 'wavara.
29 Jesu eha vene ijá 'iama 'Avena sisea ija'ina siomahuni-
jaho 'unama nikwinu'wi siporui reje siomahuna 'iamana.

Jesura Kwama 'Urihuniji Rona 'Waramajina

30 Pu kwaa kajaho are'i kaivo 'urina Karari vaji usema
va'ara. Kwaa ka'ene Hura hinuji erapo kame hehunijaho Hu
ura parenana.
31 Ijihuni maijaho Hu tisaipuruhwaha najaharena

Noinijá 'iama Emaa Puni Harihijaho ea 'ahopo apene ea
'aho'a mihe pu Hu 'anaa kwamareje vea no'opisu mwe'i vaji
namareje kú'o 'urihuna 'iamana.
32 'Enakaivo Hu pu 'warama jihuni maijaho pahenareja pu
Hu apohunijaho junavume paapovara.

Irara Natohwane?
(Matiu 18:1-5; Ruku 9:46-48)

33 Pu 'urine Kapeniami va'ajime Hu sei vaji hi'i kaivo
Hu pu aporama ijá 'iama Ja vwama toi roajaho iraka
'wamapena roare? 'iamana.
34 'Enakaivo pu eha pa'warava jihuni maijaho pu 'unama
toi pira'aramareja Irara natohwana 'wavajihuna'e eha
pa'wavara.
35 'Ejume Jesu asuma hi'i kaivo tisaiporuhwaha iropu ropu
no'o 'umenauma roumakivi'i ijá 'iama Ea irara amura re'i
ve'amajaho hu túchamai rehune 'ee 'eka mapoki jihipuni
pwea rehuna 'iamana.
36 Jesu sesamaa pina 'waravume puni una'i namiju-
makavi'i Hu ija haha 'unavi'i ijá 'iama
37 Ea irara sesamaa ija'ina Nuni iha 'ahi ni'aja'amajaho hu
Na ni'ajihe avahuna. Ea irara Na apeni'amajaho hu nimaa
Godi ka'ene ranamiume Na roaji ape'ena 'iamana.

Ea Irara Nú Pu'úmo Paninakaramujaho Hu Núna
(Ruku 9:49-50)

38 Joni Jesu ijá 'wama Najuhi'ine nú ea pina kavume hu Oni
ihi 'urahi'i 'avena sisea siomahume kavara. Hu núni pwina
pa'ajihuna'e nú hu roturahara.

39 'Enakaivo Jesu ijá 'iama Ja hu parotura'avara. Ea irara
Nuni ihi 'urahi'i mamaa ve'amajaho hu túna'i Nununa'i
sisea pa'wara'ena.
40 Ea irara nú pu'úmo paninakaramujaho hu núni ea.
41 Ea irara a Keriso onijihuna'e kapusi toa 'e ma'amajaho
Na nimaa nimaa 'waravu hu huni ea paasinahuna.

Sisea Ve'avarono Vena Kivujina
(Matiu 18:6-9; Ruku 17:1-2)

42 Sesamaa pini Na nimaa ro'eje ei pini sisei veje hu
nimaa ro'amaji are'amajaho maijaho ja aji apene muna
ahisima'uri huni oroi vevahame soha vaji pi'onave o'ipisa
ja mamaa veja'a.
43 Oni iji veje a Godoni 'unama pataaro'amajaho a
'uhuna'amana. Maijaho a ija rona kwinu apene hia mamaa
apehuna kaivo ija no'ohe'i re'amajaho veni renuni kwaa
ka'ene vena pa'utarotisavi'ini ijino va'ena.
44 Ara kajaho hucha pakwamasahi'ine 'ee vena
pa'utarotisavi'ina.
45 Oni mumori veje a Godoni 'unama pataaro'amajaho
'uhuna'amana. Maijaho a mumora kwinu apene hia mamaa
apehuna kaivo mumora no'ohe'i re'amajaho veni renuni
kwaa ka'ene vena pa'utarotisavi'ina ijino va'ena.
46 Ara kajaho hucha pakwamasahi'ine 'ee vena
pa'utarotisavi'ina.
47 Oni nii veje a Godoni 'unama pataaro'amajaho a oni nia
'anae supa'amana. Maijaho a nia kwinu apene hia mamaa
apehuna kaivo nia no'ohe'i re'amajaho veni rehuni kwaa
ka'ene vena pa'utarotisavi'ina ijino va'ena.
48 Ara kajaho hucha pakwamasahi'ine 'ee vena
pa'utarotisavi'ina.
49 Godi ea mapoka veni vena kihuna.
50 Misa mamaa kaivo misa kajihuni vweijara pa'are'ipisa
'ú nú ichá'ina veje kú'o vwea reja'e? Emaa misa puna'i
vwea rukina re'avajaho ja joni oja hami 'ajohe 'unama maa
vejajihuna'e ja ea mapoka pu'úmo hami hihuna.

10

Jesura Parua Napara Ranaravuji Najahajina
(Matiu 19:1-12; Ruku 16:18)

1 Jesu kwaa kajaho are'i kaivo 'urina Jotani 'ona kara'i
Jutia va'ana. Ea mapoka kú'o nianaa Huni roume Hu najahu
ja'ina'e najahana.
2 'Ejume Parasipo Jesuni roe vena ka'i 'ahiume apoma ijá
'wava Ei pini napara huna rana'ipisa areri reja'e? 'wavara.

3 Hu eha vene aporame ijá ˈiama Mosisi hu ja raka vehuna
ˈwaramane? ˈiamana.
4 Pu ijá ˈwava
Mosisira ˈwarumajaho ea napara ranahuna asura ve maˈi
kaivo ranave vahunaˈe ˈwarumana ˈwavara.
5 ˈEnakaivo Jesu ijá ˈiama Hu nitama heha ˈahi ijaˈina
ˈwarama jihuni maijaho joni oja kisimaˈuri jihunaˈe hu
venana.
6 ˈEnakaivo nitama anejijaho Godira uneunecha mapoka
vene ˈee parua vene ˈee napara venana.
7-8 Ijihuni hahi parui napara ˈwaˈamajaho opwaha
irechamiˈi kaivo pu noˈo nikwino rehuna.
9 Godi raka kaˈene ihenamiajaho ea pina paturaˈamana
ˈiamana.
10 Pu kúˈo sei vaji vaˈajimareja huni tisaiporu ijí vuˈa
kajaho apovara.
11 ˈEjume Hu ijá ˈiama Parua irara huni napara ranaˈi
kaivo napara pini ˈwaˈamajaho hu huni napara kaˈene
amuriji nihoˈo siseˈi ˈahaa avahuna.
12 Napara irara huni parua ranaˈi kaivo parua pina
veˈamajaho hu nihoˈo siseˈi ˈahaa avahuna ˈiamana.

Jesura Sesamaa Merajihajina
(Matiu 19:13-15; Ruku 18:15-17)

13 ˈEjume ea ˈahoˈa sesamaa ˈeka Jesuni roume Hu iji
ˈunirame merajiˈiro venana kaivo tisaiporuepo ea kajija
ˈurarahara.
14 Jesu kimarena nihoˈo sevuma ijá ˈiama Sesamaa paro-
turiˈavara kaivo makiˈeje Nuni roˈavara. Ijihuni maijaho
Godoni arijaho ea kaˈene sesamaa punaˈi vejujihipuni ara.
15 Na nimaa ja ˈwaravo. Ea irara Godoni ariji sesamaa
punaˈi paapeˈamajaho hu ijaho pavahuna ˈiamana.
16 ˈEnarena Hu sesamaa kajaho mwachame Huni ija puni
haha ˈahi irechaviˈi merajihana.

Ea Uneunecha Rukimaˈurijina
(Matiu 19:16-30; Ruku 18:18-30)

17 Jesu vaˈi ˈahauma vaˈeme ea pina ninuma roajino
Huni unaˈi nitupari saˈi kaivo apoma ijá ˈwama Najuhiˈina
Mamaaˈe na icháˈinaˈe vene majama hihunijaho apeˈejo?
ˈwamana.
18 Jesu ijá ˈwama Irakijihunaˈe a Na mamaa ˈwimo? Eaka
mapokakaho mamaa pana kaivo nikwino Godira mamaa.
19 A Godoni tamana nihenuna. A ea paˈanaa kwaˈamana
ˈee a napara paturaˈamana. A nesa paapeˈamana. A ea pina
panamaˈamana. Ohuna omuna ijihipuni hura veˈamana
ˈwamana.

20 'Ejume hu ijá 'wama Najuhi'ine na nitama sesamu'uru
rene tamana kajaho hami venapena routa 'wamana.
21 'Enakaivo Jesu hu kamajaho Hu oja mahe ijá 'wama
A unenu'u pina kwino mai'o areri pa'ana. A va'e oni
uneunecha mapoka 'eke 'imenareja'e monia ona 'eke ea
uneunecha pa'aji vajihakame oni eha maa akúpi 'ahi na'eje
roe Na 'ararihi'amana 'wamana.
22 Hu ijí henajaho niho'o temume oja tura'i 'aha'eme
va'ana. Ijihuni maijaho hu uneunecha mapoka rukina.
23 'E'eme Jesu niriapenoji'i Huni tisaiporua kima ijá 'iama
Ea ka'ene uneunecha mapoka rukina re'avajihuna'e pu
Godoni ari vahuna kisina rehuna 'iamana.
24 Jesu 'waravume Huni tisaiporua hena oja hwa'usahana.
'Ejume Jesu kú'o eha vene pu ijá 'iama Sesahu Nune ea
pu nimaa rohuna kaivo pu uneunecha mapoka rukina
re'avajihuna'e pu Godoni ari vahuna kisina rehuna.
25 Maha nitirua titi aru'ipisa areri reja'a kaivo ea hu nimaa
rohuna kaivo hu uneunecha mapoka rukina re'amajihuna'e
hu Godoni ari vahuna kisina rehuna 'iamana.
26 Pu ijí henareja oja niho'o hiana'eme ijá 'wava 'Ú Godi
ea irá ni'aja'ena? 'wavara.
27 Jesu pu kivi'i ijá 'iama Emapo areri vehuna pa'ana
kaivo Godiho arerina. Godira areri uneunecha ve paranuna
'iamana.
28 Pita Hu ijá 'wama Ike hena nú uneunecha mapoka
irecha'i kaivo A 'ararihae roara 'wamana.
29 Jesu ijá 'iama Na nimaa ja 'waravo. Nuna 'ee Godoni
vu'ijihuna'e ei pini huni mwe'a ara omaha oaha pokaha
'u'uaha ma'inaha sesahwaha irechami'amajaho
30 hu tú*na*'i areri mwe'a mapoka mapoka ara mapoka
mapoka oma mapoka mapoka oha mapoka mapoka poka
mapoka mapoka 'u'ua mapoka mapoka ma'ina mapoka
mapoka sesamaa mapoka mapoka rehuna. Ea hu sise'i
'aha'eja kaivo hu Godoni ari va'e majama hihuna.
31 'Enakaivo ea irahipo urasa'avajaho pu tú*cha*ma*i* re-
huna kaivo ea irahipo tú*cha*ma*i* re'avajaho pu urasahuna
'wamana.

Jesura Kwahuni Vu'a No'opisuji Rona 'Waramajina
(Matiu 20:17-19; Ruku 18:31-34)

32 Pu Jerusaremi va'iro va'eme Jesu urana va'eme Huni
tisaiporu tú*na*'i va'ajimareja oja hianamana. 'Ee ea ka'ene
pu 'ararihia va'ajaho tea junamana. 'Ene Hu kú'o ea iropu
ropu no'o aherame ani ro va'e iraka ka'ene Hua rehunijaho
'waramana.
33 Hu ijá 'iama Ja heha! Nú Jerusaremi va'ajive ea 'ahopo
Ema Puni Harihijaho apene pirisiti mama'ina 'ee Sikuraipi

ijihi mihe pu apena 'anae kwahuna 'waˈikaˈi pu Jenitaru mihuna.
34 Pu Hu matahe chera pisotie hisi hijahe 'anae kwahuna kaivo vea noˈopisu mweˈi vaji namareje ijiˈa kúˈo 'urihuna 'iamana.

Jemisiˈo Joniˈo Jarima 'Waravajina
(Matiu 20:20-28)

35 'Ejume Jemisiˈo Joniˈo Sepati oni harihijaˈomo ijí pu roajime Jesu ijá 'wava Najuhiˈina nú unenuˈu pina rakaˈe A 'waraˈavajaho A veˈamana 'wavara.
36 'Ejume Hu ijá 'iama Ja ura iraka Na jona venaˈejo? 'iamana.
37 Pu ijá 'wava Naˈia pini a ea mapoka 'ajohaˈamajino nú ea pina Oni ija manaˈinijaˈi hije 'ee ei pini anaˈinijaˈi hiˈejakúne 'wavara.
38 'Enakaivo Jesu pu ijá 'iama Oneka kaˈene ja Na 'warivu kajihuni maijaho ja paheju. 'Ú ja areri Na kapusi toa kaˈene ihunijaho iˈeja? 'Ene Na toa apúsamie 'uriujaˈinaˈe ja 'uˈo toi samae 'uriˈeja? 'iamana.
39 Pu ijá 'wava Nú arerina 'wavara. Jesu ijá 'iama Nara kapusi toa kaˈene ihunijaho ja nimaa ihuna. 'Ene 'uˈo Na toi apúsamie 'urihuni jaˈinaˈe ja nimaa toi samae 'urihuna.
40 'Enakaivo ea pina Nuni manaˈini hije 'ee ea pina Nuni anaˈini hihunaka 'warivujaho Nara vajihuna pana kaivo emaa punaˈe iji pijiha amairie irechavu navu 'iamana.
41 'Ejume ea iropu ropu ijí henareja pu Jemisi Joni punaˈi sena vena 'urarahara.
42 'Ejume Jesu 'umenaume pu rouma ijá 'iama Ja niheju. Jenitaru ea mamaˈina rejajaho pu majikari 'ajoahura. Puni ea mamaˈina 'waravuˈe ea mapoka puni ira hena vejura.
43 'Enakaivo ja ijaˈina pana kaivo ea irara ura joni natohwa reˈi veˈamajaho hu joni pwea reˈamana.
44 Ea irara uraˈi veˈamajaho hu ea mapoka puni pwea reˈamana.
45 Ema Puni Harihijara roajaho ea mapoka Huni pwea pareˈavarono roana kaivo Hu puni pwea reˈi 'ahauma roana. Hu Huni hia ea mapokaˈe mihana. Areri emaa 'imenaana 'iamana.

Jesura Patimeasi Kaˈene Nia Supaviˈiniji Vejume Maranajina
(Matiu 20:29-34; Ruku 18:35-43)

46 'Ejume pu Jeriko ro 'eˈune usema vaˈiro vaiˈi Jesuho Huni tisaiporu 'ee ea mapoka 'ee Patimeasi nia supaviˈina kaˈene Timiasi oni harihaˈomo vwama rori jariraviˈi hinana.

47 Hu hejume Jesu Nasareti oraˈomo roume hu ijí heˈikaˈi
ijá ˈumena A Teviti Oni Hariha A na temukaˈamana
ˈumenana.
48 Pu hu ijá ˈumeja Iruno'a ˈarema ˈumejara kaivo hu
niho'o pasonananaviˈi ijá ˈumena Teviti Oni Hariha'omo A
na numiriˈamana ˈumenana.
49 Jesu henarena masuani namijiˈi ijá ˈiama ˈUmeje roˈama
ˈiamana. ˈEjume pu ea nia supaviˈina kajaho ijá ˈumeja
Teamanaˈeje ˈurina Hu a ˈumenaukúne ˈumejara.
50 ˈEjume hu marako huni ateha irecha ˈoˈi kaivo ˈurina
Jesuni roana.
51 Jesu hu apoma ijá ˈwama A ura rakaˈe Na vetaˈejo?
ˈwamana. ˈEjume ea nia supaviˈinijara ijá ˈwama Najuhiˈina
A veje na kúˈo nia niriuma ˈwamana.
52 Jesu hu ijá ˈwama A nimaa ronajara vejuˈe
maranaukúna vaˈa ˈwamana. ˈEˈeme niˈaha kwino huni
nia marajume hu Jesuˈi vaˈana.

11

Niho'o Temarajiˈi Jerusaremi Vaji Roe Arumajina
(Matiu 21:1-11; Ruku 19:28-40; Joni 12:12-19)

1 Pu Jerusaremi rori roe Petapejeˈo Petaniˈo puni rori
huriˈa Arivi useme Jesu Huni tisaiporu noˈoheˈi irechami-
uma vaˈumakiviˈi Hu ijá ˈiama
2 Ja vaˈe ara pina kamaˈaji useviˈi kave tonikia ˈuˈua
ea ijihuni toi pahijiˈina kaˈeje aji iˈivananave namija
kaˈavajinakúne rasamapene roˈavara.
3 ˈEˈeje ea pina ja aporamareje ijá ˈiava Ja rakijihunaˈe
tonikia ˈuˈua apejo? ˈiˈamajaho ja ijá ˈwaˈavara Nú apena
vaˈe núni Natohwijara unenuˈu pina venarejaˈe ijiˈa kúˈo
marako ranave roˈena ˈwaˈavara ˈiamana.
4 ˈEjume pu noˈo vaiˈi kavume tonikia ˈuˈua vwicha rori
iˈivananava jaho kamareja rasavara.
5 ˈEˈeme ea ˈahoˈa kaˈene namija kajipo ijá ˈiava Ja noˈo
raka vene tonikia ˈuˈua kajaho rasavo? ˈiavara.
6 ˈEjume Jesura raka kaˈene ˈwaramajaho pu ijá
ˈwaravume pu makiˈeme pu noˈo apena vaˈara.
7 ˈEjume pu tonikia ˈuˈua apene Jesuni roume pu puni
atehiji tonikia ˈahi irechame Jesu ijihuni ˈahi hinana.
8 ˈEˈeme ea mapoka kajipuhipo puni ateha ˈee icha tuame
ˈunama kajino tahitavara.
9 Ea mapoka urasaha vaˈume ea ˈahoˈa túnaˈi vaˈa ka-
jipuhipo mwasirviˈi ijá ˈumeja
Hosana A Godoni iha ˈahi roajihunaˈe Hu A merajahu.
10 Nuni oma Tevitira kwaa ara ˈajohuna kaˈene rohunijaho
Godi merajaho Hosana niho'o ichutoa mai hinu ˈumejara.

11 Jesu roe Jerusaremi Temiporu ajimarena vea nipaˈarena
jihunaˈe maniriapenonu vaˈume ˈurine Huni tisaiporua
iropu ropu noˈo aherama Petani vaˈara.

Jesura Matakaˈe Sirimajina
(Matiu 21:18-19)

12-13 ˈEnaˈomo súˈo Petani rena ˈunama roajiˈeme ˈunama
toi Hu matumana. Hu niriˈi kamajaho mataka kamarena
Hu vwihanajaho ˈina ijí navu roˈi kaivo vaiˈi kamajaho ˈina
pakiˈeme aˈaru rena namana. Ijihuni maijaho mataka kajara
ˈina rehuni vea pana.
14 ˈEjume Hu icha kajaho ijá ˈwama Ea kúˈo oni ˈina
paihuna ˈwamana. Hu ijá ˈwaravume Huni tisaiporu hejara.

Jesura Temiporu Vaji Vaˈe Amairiajina
(Matiu 21:12-17; Ruku 19:45-48; Joni 2:13-22)

15 Pu Jerusaremi vaˈajimareja Jesu Temiporu aruma
vaiˈi kivume ea mapoka hina ˈiruma ˈimejiˈi hijumakiviˈi
Hu vaˈaji ea monia senisu vejiˈini jihipuni ˈaiju ˈunama
pitaˈarohe ea uka ˈimejiˈinijijahija ˈee ea mapoka arukunie
ˈararihiume pitapa juhahara.
16 Hu ea ˈahoˈa Temiporu vaja uneunecha ˈahoˈa paˈeke
roe aruma vahunaˈe Hu tanumana.
17 Hu ea mapoka najahiˈi ijá ˈiama Godira heha vaji ijá
ˈúma Nuni seijaho eaka mapokijihipo Nuni siporua ˈohuni
sea kaivo ja vejume seakaho nesapejuri sea renana ˈúmana
ˈiamana.
18 ˈEjume Sikuraipia ˈee pirisitia mamaˈinapo Jesu ˈanaa
kwahuni ˈunamiji savara. Pu Jesu ˈanaa kwahuna kaivo
ea mapoka Hu najahuˈe Huni túnaˈi vaˈujihunaˈe pu Hu
juhavara.
19 Vea nusireˈeme pu Jerusaremi arema vaˈara.

Matakijara Najuhajina
(Matiu 21:20-22)

20 Súˈu ˈurine vaiˈi kavume mataka sarana paranana.
21 ˈEjume Pita kama vwihana ijá ˈwama Najuhiˈine kare
kama. Mataka kaˈene Ara sirimajaho nihoˈo saranana
ˈwamana.
22 Jesu ijá ˈiama Ja Godi nimaa roˈavara.
23 Nimaa Na ja ˈwaravu Ea irara huriˈa kare ijá
ˈwaˈamajaho ˈauma vaˈe sohi ˈona ˈwaˈi kaivo huni oja
vaja papuruva retiˈi kaivo nimaa roˈamajaho iraka kaˈene
hura ˈwaramujaho rehuna.
24 Ijihuni hahi Na ja ˈwaravu Iraka ja siporua ˈona
ˈwaravajaho nimaa rojiˈi nú niˈeku rojakamareje ja
ˈekaˈavara.

25 Vea kaˈene a ˈurina siporua ˈoˈamajaho ara ea ˈahoa
siseˈi ˈahiajaho vwihania arevakame oni Oma kaˈene akúpi
ˈahi hinujaho oni sisea vwihana areˈamana.
26 ˈEnakaivo erapo ja siseˈi ˈahie ja puni sisea pavwihana
areˈavajaho joni Oma kaˈene akúpi ˈahi hinuji ˈuˈo joni sisea
pavwihania arehuna ˈiamana.

Jesuni Haruriji Rona Apovajina
(Matiu 21:23-27; Ruku 20:1-8)

27 ˈEjume pu kúˈo ˈuname Jerusaremi roajime Jesu Temi-
poru vaji ˈuraohoˈeme pirisiti mamaˈina ˈee Sikuraipi ˈee
emaipo niˈaha kwino Huni roajivara.
28 Pu Hu apoma ijá ˈwava Irara ˈwaravume ijaˈina venane
ˈee Irara harura mahume A ijaˈina venane? ˈwaravara.
29 Jesu pu eha ijá ˈiama Na ja aporaˈejukúna ja eha
ˈwarivakame ijiˈa Na harura irakijino vejujaho Na ja
ˈwarahuna.
30 Irara ˈwaravume Joniho ea toi samauma ˈurijare?
Godira ˈwaramana ˈaho ei pini ˈwaramane? Ja eha ˈwariha
ˈiamana.
31 Pu hina ira kukari ijá ˈwava Nú akúpi ˈahi rena roana
ˈwaˈavajaho Hu ijá ˈúhune Irakijihunaˈe ja hu panimaa
vetiare? ˈúˈena.
32 ˈEnakaivo nú ema puni rena roana ˈwaˈeja vo pu ea
mapokaˈe juhavara. Ijihuni maijaho ea mapokaˈe vwihaju-
jaho Joniho nimaaˈe poropetia.
33 ˈEne pu eha vene Jesuho ijá ˈwava Nú puruva retúu
ˈwavara. ˈEjume Jesura pu ijá ˈiama Ijinaˈomo Na ˈuˈo harura
iraki apene uneunechake vejujaho paˈwaraˈeju ˈiamana.

12

Aja Juara ˈAjohiˈinijihi Puni Haa
(Matiu 21:33-46; Ruku 20:9-19)

1 Hu aneja vene pu haa ˈwarame ijá ˈiama Ei pini juara
menarena ajina ˈone vera irame núˈúha vene hu ea ˈahoˈa
irechamiume juara kajaho ˈajoha hiˈeme hu kwaa pini
vaˈana.
2 ˈIruma kajara maranani veijino huni pwea ranavume
vaˈe ajina ˈekaˈi vaˈana.
3 ˈEjume ea kaˈene juara kaji ˈajohujipo ˈurina ˈanau vaˈo
piranavume maisu vaˈana.
4 Vu kúˈo huni pwea pina ranavume vaˈume ea kaˈene
juara kaji ˈajoha kajipo muni ˈeka huni húmati ˈahi
ˈanaume hijaˈaravumakaviˈi pu apena siseˈi ˈahau vaˈume
piranavume vaˈana.

5 Hu pina ranavume pu 'anauma kwamana. 'Ejume hu
vu kú'o pwehwaha 'aho'a irechamiume va'ume pu 'aho'a
hijiha'e 'ee 'aho'a 'aniuma kwamasahara.
6 'E'eme hu ea kwino ranave vahuna hinana. Huni hariha
ka'ene niho'o oja mahi'inijina. Hu túchamaijaho raname ijá
'iama Pu nuni hariha kehuni hura ve'eja 'iamana.
7 'Enakaivo ea ka'ene juara kaji 'ajohujipo 'wamapenoji'i
ijá 'wava Ea ka'ene kahe rou kahehunakúne roe 'anae
kwa'eje núni aachia'e re'ena 'wavara.
8 'Ejume pu hu 'anauma kwavume pi'onavume vera
hana'i va'ana.
9 'Ejumakame juara anesura kajaho ichá'ina ve'ena? Hu
roe ea ka'ene huni juara 'ajohi'ina kajija 'anie kwamasa'eje
hu ea 'aho'a juara kajaho mihuna.
10 Ja nihejara Godoni heha vaji ijá 'iama
Ea ka'ene ara veji'inijipo kuteja ka'ene pi'onavajara ara
kajihuni kúrúti kuteja kaji rena naminana.
11 Ikaho Natohwi jihuni rena roajihuna'e nú kivujaho
mavarasa'ina rejura 'iamana.
12 Hura haa ka'ene pua'e ronarena 'waramaji 'waramana.
Pu ura henareja Hua ape'irono savara kaivo pu emaa'e
juhamareja arema va'ara.

Takisia Vejuji Rone Apovajina
(Matiu 22:15-22; Ruku 20:20-26)

13 Pu Parasi 'ee Heroti oni pwehijijihi pu'úmo irechami-
ume va'e Jesu 'waravi'i pisivi'i 'ahiuma va'ara.
14 Pu va'ajimareja ijá 'wava Najuhi'ine nú niheju A nimaa
nimaa. A eakaho natohwa 'ee eakaho ma'u'ua ija'ina
paronu jihuna'e A ea mapoka areri kwinu'wi kaivo A Godoni
'unamaru arira najuhuna. Nú unenu'u pina aporavu. 'Ú nú
Sisa takisi vaja'avajaho areri re'ena 'aho pane?
15 'Ú nú ve'eja 'aho nú pave'eja? 'wavara. 'Enakaivo Hu
henajaho pu ira'ata vejuma henarena ijá 'iama Ja rakiji-
huna'e Na vena kivo? Monia oma kwino miha Na kavuma
'iamana.
16 'Ejume pu mahume Hu moni kama ijá 'iama Ikaho
irahuni pikisa'e 'ee asuri namo? 'iamana. 'Ejume pu Hu ijá
'wava Sisa ona 'wavara.
17 'Ejume Jesu ijá 'iama Sisa oni uneunechijaho Sisa vajaha
'ee Godoni uneunechijaho Godi vajaha 'iavume pu ijí hene
oja hwa'usunahana.

Kwamasahe 'Urihuniji Rone Apovajina
(Matiu 22:23-33; Ruku 20:27-40)

18 'Ene Sajusi 'ahopo ea ka'ene kwamasahi'inijipo kú'o
'urijujaho panimaa rojura. Jesu apoma ijá 'wava

19 Najuhi'ine Mosisira vu'a pina heha 'ahi vena ijá 'úma
Ei pini napara 'wahe naparahijaho amuja pave'eje hu
kwa'amajaho 'u'uahi aheva kamareje ijara pokahoni hariha
nahehuna 'úmana.
20 Nitama ea pipuni hariha iropune no'ona'omo pokijara
napara 'wahana kaivo huni napara amuja pave'eme hu
kwamana.
21 'Ejume huni nijahijara ahevume amuja pave'eme hu
'u'o kwamana.
22 'Ejume ijihuni nijahijara ahevume amuja pave'eme hu
'u'o kwamana. Ija'ina vena apena va'o va'ume túchamai jara
ahevume amuja pave'eme parua kajaho kwavume napari ijí
'u'o kwamana.
23 Vea ka'ene ea mapoka kwamasahajipo kú'o 'uri'avajaho
hu irahuni napara re'ena? Ijihuni maijaho ea iropune no'o
hu 'wahara 'wavara.
24 Jesura eha vena ijá 'iama Ja pahejujihuna'e Godoni ira
pahene 'ee Godoni harura 'u'o paheju.
25 Vea ka'ene kwamasahi'ina kajipo kú'o 'uri'avajaho
napara pasahuna kaivo areri Godoni 'ona oji'inapo akúpa
'ahi hijuja'ina'e hihuna.
26 Ea ka'ene kwamasahi'inijipo kú'o 'urihuni jihuni vu'a
ka'ene Mosisi oni heha vaji vejajaho patahara raka? Vu'a
ka'ene icha renani vaji Godira Mosisi ijá 'wama Na Epara-
hami oni Godi 'ee Aisiki oni Godi 'ee Jekapi oni Godi
'wamana.
27 Hu Godi ka'ene kwavi'inijaho pana kaivo Hu Godi
ka'ene mai'o hiji'ini jihipuna. Ja vu'a ira'ata 'wavura
'iamana.

Varapa Natohwijina
(Matiu 22:34-40; Ruku 10:25-28)

28 Sikuraipi kwino ro hi'eme ea mapoka kajipo vu'a ka'ene
Jesu 'waravajaho hu henana. 'E'eme Jesu pu eha hami
'waravume hu Jesu aporama ijá 'wama Godoni tamana
mapokijaho ichara natohwe? 'wamana.
29 Jesu eha vene ijá 'wama Godoni tamana natohwijaho
ikena. Isureri ora ja hami heha. Núni Godijaho Natohwe 'ee
nikwinu'wina.
30 Joni Natohwa Godiho 'aveniji'i maho'o oja mahe 'ee
vwihaji'i maho'o oja mahe 'ee haruriji'i maho'o oja mahe
'ee ojiji'i maho'o oja ma'avara.
31 Ikaho ijihuni nijahijina. Ja ojono oja ma'aravu ja'ina'e
joni rori ea ka'ene hijujija 'u'o oja mi'avara. Tamana 'aho'a
ike no'ohe'i ikija paasitahara 'wamana
32 'Ejume Sikuraipijara Jesu ijá 'wama Najuhi'ine ijaho
nimaa nimaa 'warimu. Oni vu'a ariramaa. Godi kwinuna
kaivo pina pana Hu Huhusuna.

33 'Ejume ja Hu ojiji'i maho'o oja mahe 'ee joni vwihaji'i
maho'o oja mahe 'ee haruriji'i maho'o oja mahe 'ee ea
ka'ene oni rori hijujija oja mihe areri ja ojono oja ma'aravu
ja'ina. Ijipo swasa ka'ene 'eka roe swasa vejujaho maho'o
asitahana 'wamana.
34 Jesu kamajaho hu eha arira vene Huni vu'a arira hejuma
kamarena Hu ijá 'wama A kwaa jora pahinu kaivo a Godoni
ara rori hinu 'wamana. 'Ejume ijá rene ea 'aho'a kú'o
paapovara.

Keriso Rone Apovajina
(Matiu 22:41-46; Ruku 20:41-44)

35 'Enakaivo Jesu Temiporu vaji hina najaha ijá 'iama
Rakijihuna'e Sikuraipi Kerisoho Teviti oni Hariha 'wavure?
'wavara.
36 Teviti ori'ini Godoni 'Avena vaji ika 'waramana
Natohwijara nuni Natohwiji ijá 'wama A Nuni ija
mana'inika'i asuma hi'eje Na Oni nana'eji'ina Oni
mumora hari irechavuma 'wamana.
37 Tevitira huhusu Hu Natohwa 'iamana. 'Ena'omo
'unama ichá'inijino Hu Teviti oni Harihe? 'iamana. Hu
'waravume ea mapoka hena teamanavara.

Jesura Varapa Tamana Najahi'iniji Jujuvua 'Waramajina
(Matiu 23:1-36; Ruku 20:45-47)

38 Jesu najahi'i ijá 'iama Ja Sikuraipi hami ki'avara. Pu ura
emaapo kime puni hura vene 'ajora'avarono ateha jojora
same maketi va'e 'urahojura.
39 'Ene pu ura Sinakoku vaji una'i asuma hi'i 'ahie 'ee
erapo ahaja ijuri veijino tinia mama'inijino hihuna ura
renaura.
40 Pu amuna pisimisame puni ara 'eke 'ee emaapo
ki'avarono siporua jojora 'ojura'omo ea ijá kajija túna'i
niho'o eha sisemaa 'ekahuna 'iamana.

Amunijihuni Swarijina
(Ruku 21:1-4)

41 Jesu va'e katua savuri tevua rori ijí hina ea mapokapo
monia ka'ene savaji kivi'i hi'eme ea ka'ene monia puna ani
reji'ina kajipo puni monia mapoka 'eka roe savara.
42 'E'eme amuna ka'ene uneunecha pa'amaa kaivo monia
sahura oma no'o ma'u'umai areri monia toia oma no'o
erusamana.
43 'Ejume Jesu Huni tisaiporu 'umenaume pu Huni roume
Hu ijá 'iama Nimaa Na ja 'waravu amuna kajarahara une-
unecha pa'amai monia eaka mapoka kajipo roe katua ka'ene
savajaho asita ranamana.

44 Ea pu monia mapoka vajahajihuni maijaho pu monia
rukini jihuni hahi avajara kaivo amuna kajaho uneunecha
paˈajihunaˈe huna kaˈene areri navuji samana ˈiamana.

13

Jesura Temiporui Tiraˈusahuna ˈWaramajina
(Matiu 24:1-2; Ruku 21:5-6)

1 Jesu Temiporu rena va ˈeˈuˈeme Huni tisaiporu kwinu ijá
ˈwama Najuhiˈine ike kiama! Muna ikijahija ˈee sea ikijahija
nihoˈo mavarasaˈina ˈwamana.
2 ˈEjume Jesu ijá ˈwama Sea kaˈene kimukaho túnaˈi
tiraˈusaha paraˈeje kutejaru namiˈeja ˈwamana.

Ahia ˈEe Sisei Hihunijina
(Matiu 24:3-14; Ruku 21:7-19)

3 Jesu vaˈe huriˈa Arivi Temiporu ropunaˈijaˈi Pitaho
Jemisiho Joniho Enituruho ijá pu puˈúmo hijiˈi hemi apoma
ijá ˈwava
4 Vea raki uneunechakija ijaˈina reˈeja? A aacha pina
najuˈirakúne nú ijí kaˈavajaho sisea kaˈene rehunaka
ˈwarumajaho nituˈu renu ˈwaˈejakúninа ˈwavara.
5-6 ˈEjume Jesu ijá ˈiama Ja hami kiˈavara. Ea ˈahopo
pisimia veˈejakúne ˈee ea ˈahopo Nuni ihiji ˈurahiˈi Na Jesuna
iˈi kaivo ea mapoka pisimihuna.
7 Vea kaˈene ja ajira vehuna hene ˈee erapo ajira vehuni
pinana ˈwarava heˈavajaho oja pahianaˈavara. Ajira rena
vuˈa ani ani reˈena kaivo maiˈo ˈurijaho paroa tuˈu rehuna.
8 Kwakwa mapokakija maiˈo araˈeja ˈee ararakija maiˈo
araˈeja. Ara kwaa ˈahoˈa mwevarivura roe ˈee ora vea
reˈena. Ike uneunechakija ea hianahuni jihuni aneja.
9 ˈEnakaivo ja ojono hami ˈajoˈavara. Ijihuni maijaho pu
ˈeka vaˈe hirisima puni nini vaˈe ˈee Sinakoku majikari hiji-
hahuna. Ja Nuni eijihunaˈe pu ja kamatia kaˈene ˈajohiˈini
jihipuni nini ˈeka vaˈakiviˈi raka kaˈene ja kima hejujaho pu
najahuna.
10 ˈEnakúne Godoni vuˈa maiuˈina kwaa ara mapokakino
najaˈavara.
11 Pu ja ˈeke ˈotua veˈiro vaˈavajaho ja vaˈe uné raka kaˈene
ˈwarahuniji pavwihaˈavara. ˈEnakaivo ja ˈotua veˈiro veˈeje
vuˈa pina vwihaˈavajaho ja pavwihahuna kaivo Godoni
ˈAveni vajiˈenakúne ˈwaraˈavara.
12 Popwapo ˈwarave erapo ˈuˈuhwaha ˈanie kwamasahe
omahwapo ˈwarave erapo sesahwaha ˈanie kwamasahe
sesahwapo ˈwarave erapo opwaha ˈanie kwamasahuna.

13 Ja Nuni eijihunaˈe ea mapoka ja nihoˈo kiˈavajaho senahuna. ˈEnakaivo ea irara ija kisi ˈunama vaˈe uri ˈeˈuˈamajaho hu marahuna.

Sisei Niˈimaˈuri Rehuni Vejiˈina
(Matiu 24:15-28; Ruku 21:20-24)

14 Vei pini Sinakoku nihoˈo sisemaa pakaviˈinijara tinia kaˈene panamihunijine namija kaˈavajaho ea kaˈene Jutia hiˈavajaho vekaji niˈaha kwino juhaha huriˈi ˈahi vaˈavara. Ijihuni hahi ea irara ike taˈamajaho hami vwihaˈavara.

15 Ei pini atahuri hiˈamajaho hu paariha vaˈe sei vaji uneunecha paˈekaˈamana kaivo aseha vaˈamana.

16 Ei pini juasiˈi hiˈamaji ˈuˈo paˈunama vaˈe ari huni ateha ˈekaˈamana kaivo aseˈamana.

17 ˈEnakaivo vea kaji ea kaˈene hariˈina ˈee hariha musa ijiˈinijija nihoˈo pivusahuna.

18 ˈEnakaivo siporua ˈoˈirakúne siseakaho atuata veijaho pareˈamana.

19 Vea kajino sisemaa kaˈene rehunijaho nitama Godira mweˈa ˈee akúpa vejume hinapena roajino sisea ijaˈina parenajara rehuna. ˈEnareje ijiˈa túnaˈa kúˈo ijaˈina parehuna.

20 Natohwijara vea kaji patuˈua veˈamajaho ei pina maiˈo pahihuna. Ea kaˈene Hura iji pijihajihi puni hahi Hu veje vea kajaho tuˈu rehuna.

21 Ei pini ja ijá ˈiˈamajaho Keka! Keriso ikena karena ˈiˈamajaho ja nihoˈo panimaa roˈavara.

22 Túnaˈi ea ˈahopo iraˈatijino na Kerisona ˈiave vu ea ˈahopo iraˈatijino na poropeti ˈiahuna. Pu ijaˈina venareje aacha mapoka veje ea mapoka oja hianava kiviˈi pisivie ea mapoka nimaa rohuna. Pu ea kaˈene Hura iji pijihajihija pisivihuna vo areri parehuna.

23 Hami heha! Maiˈo raka kaˈene rehunijaho Na niˈwaravuta.

Emaa Puni Harihijara Rohunijina
(Matiu 24:29-31; Ruku 21:25-28)

24 Sisemaa kajaho paˈareˈeje vea naˈive ˈee masapa pahanahuna.

25 China jaheusunahe arihe akúpa puni harurijihija ˈunirama usihuna.

26 ˈEˈeje pu Emaa Puni Hariha kaˈeje Hu ˈimitia vaji harura niˈimaˈura nihoˈo hanana paraˈeje rohuna.

27 Ijaˈina veˈeje Hu Huni ˈona ojiˈinijihija irechamia kamareje pu roe ea kaˈene Hura iji pijihajihija arara mapokijaho akúpa ˈaha mweˈa vaja ichihichihi hijujija eparahuna.

Matakijara Najahajina
(Matiu 24:32-35; Maka 11:20-26; Ruku 21:29-33)

28 Na ja haa ˈwaravu. Ja tavoˈa naheju'e kivujaho vea
maraˈi venu ˈwavura.
29 Ijihunaˈe vea kaˈene ike uneunechakipo reja kiˈavajaho
Hu niroe vwicha jiami rou roha.
30 Na nimaa ja ˈwaravu. Eaka kijahija mahoˈo pakwa-
masaˈeje uneunecha ikijahija rehuna.
31 Akúpa mweˈijaho paˈarehuna kaivo Nuni Irijaho
papaˈareˈena.

Ei Pini Veaho Vea Mukiji Hena Kahuna Pana
(Matiu 24:36-44)

32 Vea vecha rehunijaho ea pahena pakavuˈe Godoni ˈona
ojiˈinijija pahena pakavuˈe Godoni Harihiji ˈuˈo pahena
pakamu kaivo Amora vea kajaho Huhusuma hena kamuna.
33 Heha! Vea kajaho ja pahena pakaviˈini jihunaˈe hina
ˈajihiˈi kaˈavara.
34 Vea kajaho areri ei pini epuni ari vaˈi kaivo huni ara
raname huni pwehija irechamiuˈe kaukara raka raka kaˈene
vehunijaho najahe ˈee vwicha ˈajohiˈina hami nia niriˈi
ˈajohunaˈe ˈwaramana.
35 Nia hami niriˈi hiˈavara. Ijihuni maijaho sea anesurijara
ˈunama rohunijaho nusireina ho naˈia ririna ho ˈuˈora
ˈumenujina ho vea nituˈeje rohuna.
36 Vejuroˈi ja neˈeje hu roe tatatia veˈena.
37 Na ja ˈwaravu jaˈinaˈe ea mapoka ˈuˈo ˈwaravo. Hami
nia niriˈi hiˈavara.

14

Jesu ˈAnai Hemi Kosarama Ojajina
(Matiu 26:1-5; Ruku 22:1-2; Joni 11:45-53)

1 Vea noˈo paˈareˈeje Pasova ˈee puretia isitia paˈaji iji-
hipuni vea reˈamarono pirisiti mamaˈina ˈee Sikuraipi jihipo
ˈunama ichá'ina Jesu pisimie ˈanaa kwahuniji savara.
2 Pu ijá ˈwava Nú iviamaa vea natohwa ikaho paveˈeja.
Vejuroˈi ea mapokapo sena vene ˈaraha veˈavarono paveˈeja
ˈwavara.

Jesu Peteni Senisi ˈOnahajina
(Matiu 26:6-13; Joni 12:1-8)

3 Vea kaˈene Jesu Petani Saimani kaˈene reporosia rukini
jihuni sei ojuta hwene hijara. ˈEˈeme napara pini kavapwa
senisia rukina monia niˈina ˈimenanaˈomo apena roe jarae
Jesuni húmata ˈahi usetiana.
4 Ea ˈahoˈa kaˈene ijí hijajipo ijí kamareja nihoˈo aji-
navume ijá ˈwava Irakijihunaˈe senisiakaho nisamo?
5 Nú monia maha húmata noˈopisu ˈimene ea kaˈene
ˈiruma paˈajihi niˈajihuna saˈinaˈe avanu ˈwame ˈurarahara.

6 'Enakaivo Jesu ijá 'iama Makaha! Ja ichá vena hu
'uraraho? Hu Nununa'i mamaa venana.
7 Ea uneunecha pa'ajijahija ja pu'úmo majama iki hi-
huna'omo ja ura pununa'i mamaa ve'i ve'avajaho ve'avara.
'Enakaivo Na ja pu'úmo majama pahi'eju.
8 Naparakaho unenu'u pina hu areri renajaho hu nive-
nana. Nara kwahuniji hu Nuni haha amairihana.
9 Na niho'o nimaa nimaa ja 'waravu. Kwaaka mapokakino
Godoni vu'a maa maiu'ina ichihichihi 'wa'avajaho ijí napara
kajara venaji 'u'o pu 'wame vwihahuna 'iamana.

Jutasira Jesu Nahamahuna'e Nimaa Venajina
(Matiu 26:14-16; Ruku 22:3-6)

10 Iji'a Jutasi Isikariati ka'ene ea iropu ropu no'o ijihipuni
ea pina'omo va'e pirisiti mama'ina kajihi pu'úmo 'wame
nimaa vene Jesuho nahame mihunijaho 'waramana.
11 'Ejume pirisiti mama'ina kajija ijí hejajaho niho'o
teamanama parajumakame monia hu vaja'iro nahama
'waravume hu aneja vene Jesu pu mihuni 'unama samana.

Jesura Pwehwa Pu'úmo Pasova 'Iruma Ijajina
(Matiu 26:17-25; Ruku 22:7-14, 23-24; Joni 13:21-30)

12 Puretia isitia pa'ajihuni vea rejumakavi'i pu Pasova sipi
'u'ua 'anae Godoni swasa ve'eme Huni tisaiporu Jesu ijá
'wava Nú ichihi va'e Pasova 'iruma amairiakame A i'ena
'wavara.
13 Hu tisaiporu no'ohe'i irechamie ijá 'iama Va ari natohwi
use'eje ei pini toata apena ro piuniva ka'avajaho pu pu'úmo
sea ka'ene hu va'amajino 'arariha va'avara.
14 'Enareje sea ka'ene hura aji'amajihuni sea anesuri-
jaho apome ijá 'waha Najuhi'ini aporame 'waravarono
'warumana'omo 'waravu. Ea suja puni ruha ka'ene Nara
Nuni tisaiporu pu'úmo Pasova 'iruma ihunijaho ichine?
'wame apo'avara.
15 'Eje sea anesuri ruha natohwa ka'ene ichuto une-
unecha areri rene navi'iniji najahakame ja ijí 'iruma amairi-
ara'avara 'iamana.
16 'Ejume Huni tisaiporu ara natohwi va'e Jesura 'warama
kaja'ina rejume kamarena 'iruma kajaho amairiaravara.
17 Nusiremai Jesuho Huni tisaiporu iropu ropu no'o
pu'úmo sea kají va'ara.
18 Pu ahuma ojuta hwene 'iruma iji'i Jesu ijá 'iama Na ja
nimaa nimaa 'waravu ja ei pini Na nahamihuna Na hu'úmo
'iruma inu 'iamana.
19 'Ejume pu temuka'eme aposarame ijá 'wava Ei pini
narane 'iavume ei pini narane 'iavume 'wamapene ojara.

20 Hu ijá 'iama Ja ea iropu ropu no'okipo ea kwino Na nahamihuna. Ea ka'ene puretia apene Na hu'úmo tevua vaji apúsama inu karahara Na nahami'ena.
21 Emaa Puni Harihijaho kwahuna. Areri Godoni ira vaji 'warama ja'ina'e kaivo ea ka'ene Na nahamihunijaho eha sisea apehuna. Maijaho oaha hu panaheja'a 'iamana.

Natohwijara Kwamaji Vwihaji'i 'Iruma Ihunijina
(Matiu 26:26-30; Ruku 22:14-20; 1 Koritia 11:23-25)

22 Pu 'iruma iji'i hi'eme Jesu puretia apene Godoni siporua 'ona teamani 'wa'i kaivo tuama Huni tisaiporu vajihi'i ijá 'iama Ikaho areri Nuni hahakúne 'eka iha 'iamana.
23 'Ene Hu kapusi apene kú'o Godoni siporua 'one teamani 'wa'i kaivo vajihume pu ijumakivi'i ijá 'iama
24 Ikaho areri Godira nitama nahama 'waramana'omo Nuni 'aa ka'ene ea mapokijihi puna'e arihunijina.
25 Na niho'o nimaa nimaa 'waravu. Na ajina riha kú'o paihuna kaivo Na Godoni ara va'areja'e kú'o maiu'ina ihuna 'iamana.
26 Pu javaa vejuma parajume pu Arivi huri'i va'ara.

Jesu Pitara Hemahuniji Rona 'Waramajina
(Matiu 26:31-35; Ruku 22:31-34; Joni 13:36-38)

27 'Ejume Jesu ijá 'iama Ja Nunijihuna'e oja hene ranamie vahuna areri Godoni iri vaji 'warama ja'ina'e
Nara sipia 'ajohi'ina 'anae 'ee sipia juhaha ani ani va'eja 'iamana.
28 'Enakaivo Na kwama vea no'opisu namareja'e iji'a Na kú'o 'urina Karari marako va'eje ja iji'a vuhuna 'iamana.
29 'Ejume Pita 'urina Jesu ijá 'wama Ea mapoka ranamaa va'avajaho na mai'o A paranamaa vahuna 'wamana.
30 'Ejume Jesu Pita ijá 'wama Na a nimaa nimaa 'waravu. Iviasi na'ii a 'aha no'opisu hemareje Na pakimuna i'eje 'u'ora 'aha no'ohe'i 'umehuna 'wamana.
31 'Ejume Pita oja 'urina para'ejume ira ajira ijá 'wama Na A hu'úmo kwahuna re'ujaho na A pahemahuna 'wamana. Pitara 'warama ja'ina'e tisaiporu 'u'o maho'o ija'ina 'waravara.

Jesura Ketasimani Siporua 'Onajina
(Matiu 26:36-46; Ruku 22:39-46)

32 Pu Ketasimani va'ajimareja Jesu Huni tisaiporu ijá 'iama Ja iki hi'eje Na siporua 'ojuma 'iamana.
33 'E'ikaivo Jesu Pita ho Jemisi ho 'ee Joni ijá aherama va'eme Jesu oja pa'are'eme niho'o temuma paranana.
34 'Ejume Hu pu ijá 'iama Na temukimu. Nuni oja turame kwa'i 'ahiu. 'Enakúne iki Na 'ajiha niri'i hi'avara 'iamana.

35 Hu kahá irechamiˈi kaivo mweˈi one siporua ˈona ijá
ˈwama Oni ura reˈamajaho veje Na vea mukakaho asi-
navuma ˈwamana.
36 Hu ijí siporua ˈone ijá ˈwama Amo Amo A uneunecha
mapoka areri vejiˈina. ˈEnakúne veje ike kapusia kaˈene
Nununai namuji ape vaˈa. ˈEne Nuni ura ijaho pana kaivo
oni ura ijara renama ˈwamana.
37 Hu siporua ˈone ˈunama roiˈi kimajaho pu notuma kime
Hu Pita ijá ˈwama Saimani a nejiˈi hino? A vea muka
maˈuako areri niriˈi hiˈena ho pane?
38 Ja niriˈi siporua ˈojiˈi hiˈirakúne vwiha sisesa
pairisamiˈamana. ˈAvenijaho ura rena paranu kaivo
hahijaho ajuaranu ˈiamana.
39 Hu kúˈo ˈunama vaˈe siporua marako ˈonajaˈinaˈe
ˈonana.
40 Hu kúˈo ˈunama roe kimajaho pu majama hine notuiˈi
navara. Ijihuni maijaho puni nia nihoˈo vahima paranana.
ˈEjume pu eha iraka ˈwarahuna puruva renana.
41 ˈEjume Hu ˈaha noˈopisuji ˈunama roe kime ijá ˈiama Ja
siheria vena notuu raka? Vea muka niroa apenana. Emaa
Puni Hariha ei pini nahamahe ea siseijihi mihuna.
42 ˈUrija nú vaˈava. Ea kaˈene Na nahamahunijaho nirou
ˈiamana.

Jesu Kamovajina
(Matiu 26:47-56; Ruku 22:47-53; Joni 18:3-12)

43 Jesu ijá ˈwaraˈejuˈe pirisiti mamaˈina Sikuraipi ˈee
emakinepo ˈwaravume Jutasi ea iropu ropu noˈo ijihipuni ea
pinaˈomo hura ea mapoka aherame soˈwa hajaa vene roara.
44 Ea kaˈene Hu nahamahunijaho hu pu maraku
ˈwaramana. Ea kaˈene na ura mina veja kaˈavajaho
ijinakúne apena vaˈi kaivo hami ˈajoˈavara ˈiamana.
45 ˈEjume Jutasi vea panisaˈikaˈi vaˈe Jesuni nini vaˈi kaivo
ijá ˈwama Najuhiˈine ˈwaˈi kaivo ura mina venana.
46 ˈEjumakaviˈi pu ijiji ˈunama apejara.
47 Ijá veˈeme ea kaˈene ija naminajara niˈaha kwino huni
haha ˈahi soˈwa mavana apene ˈanaume sosia ˈajohiˈina
niˈinijihuni pwea ataa ˈuhuˈusunahana.
48 Jesu ijá ˈiama ˈÚ ja ea nesa apejiˈina apeˈiro ˈahiume
soˈwa hajaa vena roare?
49 Naˈia mapokaˈe Na ja puˈúmo Temiporu vaji hina na-
jahujaho ja Na paˈunirivara. ˈEnakaivo iviamaa iraka kaˈene
renukaho Godoni ira vaji ˈwaramajara renu ˈiamana.
50 ˈEjume Huni tisaiporu Hu ranaˈikaˈi juhaha vaˈara.

51-52 Kivasa pina ateharu raananame haha maisu Jesu
'ararihae va'ume pu hu 'u'o aharu 'onavume huni ateha
tajahe'une 'o'eme maisu aseha va'ana.

Jesu Aheme Kanisoru Puni Una'i Roajina
(Matiu 26:57-68; Ruku 22:54-55, 63-71; Joni 18:13-14, 19-24)

53 'Ejume pu Jesu apena va'e pirisiti ni'ini jihuni
va'umakivi'i pirisiti mama'ina 'ee Sikuraipija 'ee emainijihi
pu'úmo nianaa ijí roara.
54 'E'eme Pitaho Jesu túna'i 'ararihia va'e pirisiti ni'ini
jihuni sei va'ana. 'Ene hu pirisiti kajihuni pwehijijihi
pu'úmo vena iruha hinana.
55 Pirisiti mama'ina kanisoru epo pu'úmo ea irahipo Jesu
namaha kamareje apena 'ana'i 'ahiume ijihuni 'unama
savajaho papiunavara.
56 Ea mapoka ira 'atijino namahara kaivo puni vu'a ani ani
renarena nimaa parejara.
57 Ea 'aho'a 'urina namiji'i Jesu ira'atijino namaha ijá
'wava
58 Nú hejuma Hu ijá 'waramana Temiporukaho emaapo
vejara'omo Na veje tira'usuna'ira'omo na'ia no'opisu
pa'are'eje Na pina veje ma'ori rena nami'ena 'wavara.
59 'Enakaivo puni vu'a ani ani renarena nimaa parejara.
60 'Ejume pirisiti ni'inijara Jesu apoma ijá 'wama 'Ú A ea
pina eha pa'waramo? A iraka sisea vejume pu kavara'omo
'waravo? 'wamana.
61 'Enakaivo Jesu masuani hi'i kaivo ira pa'waravume
pirisiti ni'inijara kú'o apoma ijá 'wama 'Ú A Keriso ka'ene
Nimerajaha jihuni Harihe? 'wamana.
62 Jesu ijá 'wama I'a Na ijina. Ema Puni Harihijaho ka'eje
harura rukima'uri jihuni mana'inija'i asuma hi'eje ichutoi
'imitiji'i rena rohuna.
63 'Ejume pirisiti ni'inijaho ijí henarena Huni ateha
isokuji'i ijá 'iama Ja paki'eje ea 'aho'a kú'o vu'a 'aho'a 'eka
roava.
64 Ja nihejare Jesu Godi mataha avanana. Ja ichá vwihajo?
'iamana. Pu maho'o namahe Hu kwahuna 'wavara.
65 'Ejume ea 'aho'a Hu cheri 'otie 'ee urania hwamahe
haisi 'anai'i ijá 'wava Irahipo 'anaukúne 'waruva heja
'wavara. 'Eji'i sorutiapo ninu tahijahara.

Pitara Jesu Hemahajina
(Matiu 26:69-75; Ruku 22:56-62; Joni 18:15-18, 25-27)

66 Pita majaa ara hari nami'ejume pirisiti ni'inijihuni
pweijaho napara'omo roana.

67 'Enarena hu kamajaho Pitaho ijí vena iruhi'i hiju-
makame niho'o nia hami kavi'i ijá 'wama Ea ikere a 'u'o Jesu
ka'ene Nasareti oriji'i 'uraha oji'ina 'wamana.
68 'Enakaivo Pitaho niho'o hema parana ijá 'wama Pana!
A uneka ka'ene 'warimu kajaho na niho'o pahejura 'wa'ika'i
samai va'ana.
69 Napara kajara Pita kamarena hu ea 'aho'a ka'ene ijá
namijajija kú'o ijá 'iama Ea ikaho Jesuni ea 'iamana.
70 'Enakaivo Pita kú'o hemana. 'Ejume ma'uako hinareje
ea pina Pita oni rori naminajara ijá 'wama A nimaa nimaa
puni ea pina. 'Ene a 'u'o nimaa nimaa Karari ora 'wamana.
71 'Enakaivo hu sirikaravi'i ichutoa pikime 'urarahi'i ijá
'wama Na niho'o ea ka'ene ja rona 'warivu kajaho pakavura
'iamana.
72 'E'eme ijakaru 'u'ora 'aha no'o 'umenana. 'E'eme iji'a
Pitaho Jesura vu'a ka'ene 'waramajaho vwihanana. 'U'ora
mai'o 'aha no'o pa'ume'eje a 'aha no'opisu Na pakimuna
i'ena 'wamajaho vwihanarena niho'o ni'ima'ura niramana.

15

Jesu Aheme Pairati Oni Una'i Roajina
(Matiu 27:1-2, 11-14; Ruku 23:1-5; Joni 18:28-38)

1 Sú'u sú'u vea mai'o ahara sa'eme pirisiti mama'ina 'ee
emaina 'ee Sikuraipia 'ee kanisorua maho'o pu pu'úmo hina
vu'a 'wame areri renareja pu Jesu kamome apene Pairati
mahara.
2 'Ejume Pairati Hu apoma ijá 'wama 'Ú A Jua puni Kinie?
'wamana. Hu eha vene ijá 'wama A ni'waramu kajina
'wamana.
3 'Ejume pirisiti mama'inapo aneja vene sisemaija Jesu
namahara.
4 'Ejume Pairati kú'o apoma ijá 'wama Ea mapoka A
namahu kaivo 'ú A eha pu pa'waramo? 'wamana.
5 'Enakaivo Jesu vu'a pina eha pa'waravumakame Pairati
niho'o vwiha pa'arenana.

Jesu 'Anaa Kwahuna Nimaa Vejajina
(Matiu 27:15-26; Ruku 23:13-25; Joni 18:39–19:16)

6 Jua puni tamana'omo sora ijuri vea rejukavi'i tipurea irá
ea mapoka'e ura renaujaho ranavu'e samai va'una.
7 Nimarako kamati pu'úmo Parapasi 'arahareja ea 'aniuma
kwamasahume tipura hijara.
8 Eaka mapokijipo roe rora kaji nami'i kaivo ijá 'umeja
Pairati a nitama venuja'ina'e iviamaa 'u'o ija'ina vena
'umejara.

9 'Ejume Pairati eha vena ijá 'iama Ja ura na Jua puni Kiniji
rana'ejo? 'iamana.
10 Pairati henajaho pirisiti mama'ina Jesuna'i senama
parania jihuna'e hu mahara.
11 'Enakaivo pirisiti mama'ina vejume ea mapoka
Pairatira Parapasi ranahuna'e 'waravara.
12 'Ejume Pairati kú'o eha vena ijá 'iama Ja ea ka'ene Jua
puni Kinia 'úvukaho na Hu ichá ve'ejo 'iamana.
13 Pu ajira ijá 'umeja Icha 'ahi nerui 'anaa 'umejara.
14 'Ejume Pairati ijá 'iama Rakijihuna'e? Hu iraka sisea
venane? 'iamana. 'Enakaivo pu niho'o ajira ijá 'umeja Icha
'ahi nerui 'anaa! 'umejara.
15 Pairatira ea mapoka teamana'amarono Parapasi
ranavuma va'ana. Hu 'waravume pwehwapo Jesu hijahe
'ee hirisima mihume pu apena va'e korosia 'ahi 'anahuna.

Sorutiapo Jesu Sipana Asutiajina
(Matiu 27:27-31; Joni 19:2-3)

16 'Ejume sorutiapo Jesu apena va'e ea natohwijihuni sei
rana'i kaivo sorutia mapoka 'umenaume nianaa roara.
17 'Enareja iji'a pu ateha jopatu'uma'ura kaivo avi'ina
niho'o mavarasa'ina apúsamahe 'wija ehima apene húmata
'ahi apúsamahara.
18 'Ejume pu 'ijahareja 'ajoma ijá 'wava Esi A Jua puni
Kinia 'wavara.
19 Pu puapi 'uhua apene húmata 'ahi 'anae cheri 'otie Huni
una'i nitupari same nuana vetiara.
20 Pu Jesu matahareja iji'a ateha avi'ina jopatu'uma'ura
kajaho tasioma'i kaivo Huni ateha sahasa samahara. Ijá
venareja iji'a Jesu apena va'e icha 'ahi nerui 'ana'iro va'ara.

Jesu Korosi 'Anaajina
(Matiu 27:32-44; Ruku 23:26-43; Joni 19:17-27)

21 Saimani Sairini ora hu Arekisanita'o Rupasi'o puni
oma'omo nechi'i rena roe vwama rori namijuma kamareja
sorutia kajipo hu 'ejahae Jesuni korosia tapana va'a 'wavara.
22 'Enareja pu Jesu apena va'e Korukata va'ara. Korukata
'wavajihuni maijaho Húmata Ata 'wavura.
23 'Ejume pu ajina riha kisini 'úsiji'i ahuma amairiareja
Jesu mahara kaivo Hu painana.
24 Iji'a pu Hu korosia 'ahi 'anaareja Huni ateha 'eke pipi
vejume ea ani ani 'ekara.
25 Sú'u vea ajima ro'eme pu Jesu korosia 'ahi 'anaara.
26 Pu korosiaka Hu 'anaari 'ahi huriji asura ika'ina vejara
Ikaho Jua Puni Kinia 'wavara.

27 Ea noˈo ea ˈanie nesa apeju jihunaˈe Jesu puˈúmo korosia
ˈahi pina Huni anaˈinijaˈi ˈanae pina Huni manaˈinijaˈi
ˈanaara.
28 Nitama Godoni irijara ˈwaramarena Hu ea sisea puˈúmo
icha ˈahi ˈanaˈeja ˈiamajara roe nimaa renana.
29 Ea kajija korosia aneja kaji ruvaiˈi matahe nuana
achihe ijahiˈi ijá ˈwava Eeee! Ara Temiporu veje auˈiraˈomo
naˈia noˈopisu paˈareˈeje A ˈwarave ara kajaho kúˈo veˈena
ˈúmanakúna ˈwavara.
30 Orono korosi ˈaha kaji niˈajarame ariha roe kava
ˈwavara.
31 ˈUnama nikwinuˈina kajino pirisiti mamaˈina ˈee Siku-
raipiepo Hu matahareja ijá ˈwava Hu ea ˈahoˈa niˈajihu
jaˈinaˈe Hu oriˈina areri paniˈajaramu ˈwavara.
32 A nimaa Keriso Isureri opuni Kiniakúna A iviamaa
orono ariha roa kamareje nú A nimaa roja ˈwavara. Ea
kaˈene korosia ˈahi pu puˈúmo ˈaniajija ˈuˈo Jesu sivaa
ˈwaravara.

Jesura Kwamajina
(Matiu 27:45-56; Ruku 23:44-49; Joni 19:28-30)

33 Vei riri kwaaka mapoka kajaho naˈima namapena vaˈo
vaˈume nusirei vea tiria koroku apenana.
34 ˈEˈeme nusirei vea tiria korokuijino Jesura ajira ijá
ˈumena Eroi Eroi rama sapakatani ˈumenana. Jesu ijaˈina
ˈwarama jihuni maijaho Nuni Godi Nuni Godi iraki jihunaˈe
A Na pataaroriho?
35 Hura ˈumena kaji ea kaˈene rori namija kajipo henareja
ijá ˈwava Heha! Hu Iraija ˈumenu ˈwavara.
36 Ea kwino ninuma vaˈe ˈoasuni apene icha ˈahi ve-
vahaˈikaˈi ajina riha kikisimaˈura vaji apúsame iˈamarono
apena maˈiro veˈikaˈi hu ijá ˈiama Ja mareˈe Iraijara ro ˈunaa
mweˈi ranava kava ˈwavara.
37 ˈEˈeme Jesu nihoˈo ajira ˈumeˈi kaivo kwamana.
38 Temiporu vaji ateha kaˈene uranavujaho rira muˈoi kahi
huri rene isome vaˈe kami tihi ˈeˈune noˈoheˈi rejara.
39 Sorutia puni namikii Jesuni unaˈi namijiˈi kavume Jesu
oja suavuma kamarena hu ijá ˈiama Nihoˈo nimaa nimaa Ea
ikaho Godoni Hariha ˈiamana.
40 Napara ˈahoˈa ˈuˈo Karari namijiˈi kavara. Ijihipuni
vajijaho Meri Matarini Saromine ˈee napara pina Meri
kaˈene Josisi huni ˈuˈua Jemisi puni ohaˈomo napara kajihi
puˈúmo namijara.
41 Vea kaˈene Jesura Karari hinajaho napara kajija Hu
ˈararihae one ˈee Huni ira hene vene ˈee niˈajahura. ˈEe
napara ˈahoˈa mapoka kaˈene pu puˈúmo Jerusaremi roajija
ˈuˈo ijí namijara.

Jesu Kwananavajina
(Matiu 27:57-61; Ruku 23:50-56; Joni 19:38-42)

42 Sapati vea reˈavarono amairiaraˈeme nusiremana.
43 Josapi kaˈene Aramatia ora kanisorua pina ea mapoka
hu hena kavuraˈomo hu Godoni arijara rohuniji ˈajaha
hijiˈinaˈomo hu roe pajuviˈi Pairati oni vaˈe Jesuni hahiji
apeˈi ˈwaramana.
44 Pairati Hura marako kwamaji henarena nihoˈo puruva
renana. ˈEjume sorutia puni namikia apoma ˈwaramana ˈÚ
Jesuho nikwamana ho pane? ˈwamana.
45 ˈEjume namikia kajara Jesu nikwamana ˈwavume
Pairati henarena Josapi ˈwaravume hu apena vaˈe
kwananaˈiro vaˈana.
46 ˈEjume Josapi vaˈe ateha ˈimene roe hu Jesu korosi
ˈahi apene ateha kaji mwame apene vaˈe muna ara kaˈene
maiˈo ˈuhuajihuni vaji ranaˈikaˈi muna tahuma apene ira
tanunanamana.
47 Napara pina huni iha Meri kaˈene Matarini ˈee pina
Meri kaˈene Josisi oni ohaˈomo pu noˈo Jesuni ruha kaˈene
ranavajaho hami kavara.

16

Jesura Kúˈo ˈUrinajina
(Matiu 28:1-8; Ruku 24:1-12; Joni 20:1-10)

1 Sapati vea nipaˈareˈeme Meri Matarini ˈee Meri kaˈene
Jemisi oni oha ˈee Saromi ijipo senisia amua rukina ˈimene
Jesuni haha ˈonaˈiro ˈahiume vaˈara.
2 Hurapoka nihoˈo súˈu súˈumai pu muna ari ea ranavaji
ro ˈeˈuˈeme vea ajimana.
3 Pu vaiˈi ijá ˈwava Muna kaˈene vwicha kunavajaho irara
tahuma apena ruvaˈena? ˈwavara.
4 ˈEnakaivo pu vaiˈi kavajaho muna niˈimaˈ ura kajaho
nitatiraha ruvaˈara.
5 ˈEjume pu vaˈe muna ara kajihuni vaji aruma vaiˈi
kavajaho kivasa pina ateha jopatuˈura saja saˈina apúsame
manaˈinijaˈi asuma hijume pu kama tatavara.
6 ˈEjume hu pu ijá ˈiama Juvujaho areha. ˈÚ ja Jesu Nasareti
ora kaˈene pu korosi ˈahi ˈanauma kwamaji savo? Hu kúˈo
ˈurinana. Hura namajaho ikena kaivo Hu ikaho pahinu.
7 ˈEnakúne vaˈe Huni tisaiporua ˈee Pita ho ijá ˈwaraha.
Hu ja niˈwarama jaˈinaˈe Hu Karari urana vaˈukúne ja ijí Hu
piunaha iha ˈiamana.
8 Pu muna ari vaji rene juhaha useme vaˈajime simarame
ˈee oja hwaˈusahaume ea ira paˈwarava jihuni maijaho pu
tea junavara.

Jesura Meri Matarini Oni Una'i Samahiramajina
(Matiu 28:9-10; Joni 20:11-18)

9 Jesura Hurapoki súʼu súʼu ʼurinajaho Meri Matarini
kaʼene ʼavena sisea iropu noʼo siomahaji huni unaʼi marako
samaahiramana.
10 ʼEjume hu vaʼe ea kaʼene Hu Huʼúmo ojura kaʼene
niramaruviʼi choraʼe hijajihi ʼwaramana.
11 Hu kúʼo ʼurina hinuji kama roe ʼwaramaji hejajaho pu
panimaa rojara.

Jesura ʼUnamutoi Ea Noʼoheʼi Puni Unaʼi Samahiramajina
(Ruku 24:13-35)

12 Ijihuni túnaʼi ea noʼoheʼi rori vaʼiro vaʼeme Hu
ʼunamutoi haha aniʼina apúsarame roe pu piunime pu
puʼúmo vaʼara.
13 Pu ʼuname vaʼe napuhwaha ʼahoʼijija ʼwaravara kaivo
pu ʼuʼo nihoʼo panimaa rojara.

Jesura Tisaiporu Puni Unaʼi Samahiramajina
(Matiu 28:16-20; Ruku 24:36-49; Joni 20:19-23; Akisi 1:6-8)

14 ʼEne ijihuni túnaʼi ea iropu ropu kwinu hina ʼiruma
iʼeme Hu puni roume pu kavumakiviʼi Hu pu ʼuraraha jihuni
maijaho Hu ʼurina hinaji ea mapoka Hu kama ʼwaravara
kaivo puni oja kisimaʼura rejumakame pu panimaa rojaji-
hunaʼe avanana.
15 Hu ijá ʼiama Ja kwaaka mapokaki vaʼajime eaka
mapokakihi Godoni vuʼa maa maiuʼina ʼwaraʼavara.
16 Ea irara nimaa roje toi apúsave ʼuriʼamajaho hu majama
hihuna. ʼEnakaivo ea irara panimaa roʼamajaho hu ʼotua
vene eha sisea apehuna.
17 Ea irahipo nimaa roʼavajaho aachakipo najahuna. Eje
pu Nuni ihi ʼahi ʼavena sisesa siomahe ʼee ira maiuʼina
ʼwahuna.
18 ʼEne pu tapara iji ʼunirame ʼee toa atama rukina
iʼavajaho pu sisea parenaʼa. ʼEne ea atama rukina pu iji
ʼuniraʼavajaho maranihuna ʼiamana.

Jesura ʼUrina Akúpa ʼAhi Vaʼajina
(Ruku 24:50-53; Akisi 1:9-11)

19 Jesu kaʼene Natohwijara pu ʼwaravuma paʼarejume Jesu
apejume akúpa ʼahi vaʼe Hu Godoni ija manaʼinijaʼi asuma
hinana.
20 ʼEjume pu kwaaka mapoka kino ea mapoka najaʼeme
Natohwijara pu puʼúmo vaʼe pu niʼajihe vejume pu aacha ani
aniʼina najahumakame Huni ira nimaa renana.

Ruku

Vu'a Anejijihina

1 Ea ni'ina Tiapirasi ese. Ea mapoka'e uneunecha mapoka
ka'ene núni vajakino nimaa renajaho heha 'ahi nivejara.
2 Nú raka ka'ene pu 'waravaji pu heha 'ahi vejare 'ee
raka ka'ene nitama aneji ea 'ahopo puni nii ki'eme rejaji
'waravara'omo pu heha 'ahi vejare 'ee raka ka'ene vu'a
'waravi'inijipo 'waravaji pu heha 'ahi vena apena roara.
3 Na vwihajujaho mamaijaho na heha 'ahi uneunecha
iraka ka'ene kahi aneji rene vena apene roaji ve'ipisana
ronare'e veju. Ijihuni maijaho ijí iraka nimaa ka'ene rejajija
na hami hami kime hejuta.
4 Na ike vu'akaho ona'e vejujihuni maijaho pu raka maa
ka'ene a najahaji he parahuni jihuna'e veju.

Joni Papitisita Nahehuna Nahama 'Waravajina

5 Vea ka'ene Herotira Jutia opuni kinia renani veijino
pirisitia pina Jakaraiasi 'wavujaho hu Apaijara pirisitia
ka'ene renaja'ina'e renana. 'Enakaivo huni naparijaho
Eroni oni amuja. Huni ihijaho Irisapetina.
6 Pu Godoni una'i niho'o arira 'urahe ojure 'ee Natohwi
jihuni tamanijara 'waramu ja'ina'e ojura.
7 Pu no'o amuja pa'ana. Ijihuni maijaho Irisapetiho amuja
paveji'ina'e renana 'ee pu no'o ni ema paranaha'e rejara.
8 Na'ii pini Jakaraiasi huni ehi pu'úmo kaukara vehuni vei
rejume pirisitiepo Godoni una'i vejuja'ina'e venana.
9 Pirisitia puni tamana'omo pu pipia vene hu iji pijaha
jihuna'e hu Temiporu vaji va'e Natohwi jihuni inisenisia
jaana.
10 Vea ka'ene inisenisi jaari veijaho ea mapoka ka'ene
samai hijajija hine siporua 'ojara.
11 'E'eme Natohwi jihuni 'ona oji'ina huni roe inisenisia
jauri 'aijua rori mana'inija'i naminana.
12 Vea ka'ene Jakaraiasi hua kamajaho niho'o tea juma
paranana.
13 'Enakaivo 'ona oji'ina kajara ijá 'wama Jakaraiasi tea
junamujaho arema. Godiho oni siporua henana'omo oni
napara Irisapetiho oni hariha nahehuna. 'Enajihuna'e a
huni iha Joni 'i'amana 'wamana.
14 Vea ka'ene hu nahe'amajaho a niho'o teamaname
mari'uhuna 'ee ea mapoka teamanahuna.
15 Hu niho'o Godoni rori ea ni'ima'ura mavarasa'ina'e
'urihuna. Hu niho'o 'wainia 'ee toa kikisina paihuna. Hu

nahe'avari anejijino rene Godoni 'Aveni samahe tinia apena parahuna.
16 Hura kú'o Isureri oni harihija aherama ta'arohe Godi ka'ene puni Natohwi jihuni rohuna.
17 'Enajihuna'e hura Iraija oni oja 'ee harura ijí same Huni una'i vahuna. 'Ene emahwa puni ojijija ta'arohe harihwaha 'ee ea ka'ene vuataa paheji'inijija veje ea arira maa rehuna. 'Ee ea aherame veje Natohwi jihuni 'unama amairiarahuna 'wamana.
18 'Ejume Jakaraiasira 'ona oji'ina kajaho ijá 'wama Na ikaho ichá'ina'e hena ka'ejo? Na ni emamaa 'ee nuni napara 'u'o ni paranamaa renu 'wamana.
19 'Ejume 'ona oji'inijara eha vena ijá 'wama Na Kepireruna. Na Godoni rori namijura'omo Hura ranamiume na aa'e vu'a maiu'ina mamaake 'wara'i routa.
20 'Enakúne hena! Vea ka'ene nuni vu'ijara nimaa rena roe 'e'u'amajaho nimaa re'ena kaivo a nuni vu'a panimaa ronujihuna'e a iviamaa ira pa'wara'ika'i hi'eje vea ka'ene hariha nahe'amajino ira 'warahuna.
21 'E'eme ea mapoka Jakaraiasi Temiporu vaji 'ajaha hijajaho 'aha jopatu'uma'ura re'eju'e hu iraka vene marako parou ronareja vwihajara.
22 'Enakaivo vea ka'ene hu ro'e'unajaho hu ira areri pa'waramana. 'Ejume pu marako ka'ika'i ijá 'wava Hu visoni Temiporu vaji kamare'e ijihuna'e avanu 'wavara. Hu ira pu pa'wara'ika'i ijaru 'waravi'i hinana.
23 Huni kaukara parajumakame kú'o 'unama huni sei va'ana.
24 Ijihuni tú*na*'ijino na'ii pini huni napara Irisapetiho hari'i nena searu hi'eme masapa iropu pa'arejara.
25 'Ejume hu ijá rona Iviamai Natohwijara na tú*cha*ma*i* ika'ina vwihaniana. Na hariha panaheju jihuna'e eriri nuni vahi'a apena va'ana ronana.

Jesu Nahehuna Nahama 'Waravajina

26 'Enakaivo ivi'a masapa iropu kwinu pa'are'eme 'ona oji'ina Kepireriho Godira ranavume Karari vaji ara natohwa ka'ene Nasaretina 'wavuji roana.
27 Hu Josapi ka'ene Teviti oni amujijara 'asú*ra* ka'ene 'wahuni jihuni vu'a apena roana. 'Asú*ra* kajihuni ihijaho Merina.
28 'Ejume 'ona oji'inijara huni roe ijá 'wama Esi. A maiji ani'ina'e vwihanaajina. 'Ene Natohwijaho a hu'ú*mu*n*a* 'wamana.
29 Hu vu'a ka'ene 'waramaji henajaho niho'o puruva rene teajuvume huni vwiha vaji ijá rona Iraki reni'amarono 'ajorime 'warimu ronana.

30 'Ejumakame 'ona oji'inijara ijá 'wama Meri tea junamujaho arema! Godiho a maiji ani'ina'e vwihanaana.
31 'Enakúne hena! A hari'i nenareje hariha nahene huni ihijaho 'ime Jesuna 'wa'amana.
32 Hu niho'o Natohwa rene 'ee Hu maho'o Ichuto Maijihuni Hariha 'wahuna. 'Ene Godi ka'ene Natohwijara Teviti oni ruhijaho Hu mahuna.
33 'Eje Hu Jekapi oni amuhi puni Natohwa'e majama rehuna 'ee Hura kwaa ara ka'ene 'ajo'amajaho niho'o majama nahuna 'wamana.
34 'Ejume Merira 'ona oji'iniji ijá 'wama Ijaho ichá'ina'e re'ena? Ijihuni maijaho na 'asúra 'wamana.
35 'Ejume 'ona oji'inijara eha vene ijá 'wama Godoni 'Aveni samahuna. 'Ee harura ka'ene maho'o Ichuto Maijihunijara raorahuna. Ijihuni hahi Hariha ka'ene arira maiji nahe'amajaho Godoni Hariha 'wahuna.
36 'Enakúne hena! Oni vwina ka'ene Irisapetiho amuja pa'ana 'wavura vo hu iviamaa niparanaha reji'i hari'i nena hi'eju'e masapa iropu kwinu pa'arenu.
37 Ijihuni maijaho unenu'u pini Godi oni una'i kisina pa'ana 'wamana.
38 'Ejume Merira ijá 'wama Na niheju. Na Natohwi jihuni pweakúne ara iraka ka'ene 'warimu ja'ina'e veje reniama 'wamana. 'E'eme ona'oji'inijaho iji'a ranama va'ana.

Merira Irisapeti Ka'i Va'ajina

39 Ijí vea kajino Meriho marako 'urine ara natohwa Juta vaji kwaa ka'ene huri'a rukiniji va'ana.
40 Hu Jakaraiasi oni sei va'e arume Irisapeti 'ajomana.
41 Vea ka'ene Merira 'ajomaji Irisapeti he'eme hariha huni tea vaja kají pipijuku'eme Godoni 'Aveni Irisapeti oni vaja ruha apenana.
42 'Ejume hu ira ajira'e ijá 'wama A napapuni vajijino niho'o merajaha paranana. 'Ee Hariha ka'ene oni hahi vaji hinujaho nimerajahana.
43 'Ú irakijihuna'e nuni Natohwi jihuni ohakaho na uvani'i roane?
44 Ike hena! A 'ajorivume na he'eme harihaka nuni tea vaji hinujaho teamavume pipijukumana.
45 Natohwijara raka ka'ene hua'e rone 'waramajara roe nimai rehuniji hu nimaa ronajihuna'e merajahana 'wamana.

Merira Godi Ta'arohe Javaa Venajina

46 'Ejume Meri ijá 'wama Nuni oja Natohwiji ta'arohu.
47 Nuni 'avenijaho Godi ka'ene na ni'ajiha jihuna'i temaranu.

48 Ijihuni maijaho huni pweijara masuani ajuarana hinajihunaˈe Hu huni hura venana. Heha! Iviasi rene amuja amuja na rone merajihana ˈwahuna.
49 Ijihuni maijaho Natohwijara uneunecha mapoka mamaˈina nunaˈe venana. ˈEne Huni ihijaho nihoˈo aririjina ˈwavura.
50 Ijihuni maijaho amuja amuja kwinu kwinu irahipo Huni hura vejujaho Hu numirama apena rouna.
51 Hu Huni iji uneunecha mamaˈina vene ˈee ea kaˈene kehi kehi ojiˈini jihipuni oja vwiha vejuˈe ani ani vaˈura.
52 Hura ea mamaˈina vejuˈe puni ruha mamaˈinijija paˈarejura ˈee Hu ea kaˈene masuani hijiˈinijihi ˈunirame ahasirimauna.
53 Hu ea kaˈene matunaviˈinijija uneunecha mamaa areri vajihuna. ˈEne ea kaˈene uneunecha ani rejiˈinijija irechamiuˈe ija maisu vaˈajivura.
54 Hu huni pwea Isureri niˈajahuna. ˈEne Hura pu numiramuji vwihaˈamarono niˈajahuna.
55 ˈEne opunúna ˈe Eparahamiho ˈee huni sesahwahiji ˈwarama jaˈinaˈe majama ˈwaramu ˈwamana.
56 ˈEne Meriho masapa noˈopisu hinarena kúˈo ˈunama huni ari vaˈana.

Joni Papitisita Nahejajina

57 Iviˈa Irisapetira hariha nahehuni vea roume hu hariha nahenana.
58 ˈEjume huni amuja ea kaˈene huni rori hijura ˈee huni vwea vwina Natohwijara hu numimarena venaji henareja pu puˈúmo temarasahara.
59 ˈEnarena vea oma iropu noˈopisu paraˈeme pu hariha kajaho sisa ˈuhuaˈirono apena roara. ˈEnareja pu omahoni iha Jakaraiasi ˈiˈi ˈahiume vejara.
60 ˈEnakaivo huni ohijara ijá ˈiama Pana. Huni iha Jonina ˈwaˈeja ˈiamana.
61 ˈEjume pu hu ijá ˈwava Ijaho oni vwea vwina pina iha ijaˈina ˈuraha ˈwahuna pana ˈwavara.
62 ˈEjume pu huni omijaho ijaru ijá ˈwava A iha irá ˈihuna ura renao? ˈwavara.
63 Jakaraiasi heha ˈwaravume mahume hu ikaˈina venamana. Huni iha Joni venana. ˈEjumakame pu ea mapoka nihoˈo oja hwaˈusahara.
64 Ijihia kajakaro rena Jakaraia oni ira kaˈene paˈarenajaho ira ˈwarame ˈee Godi taˈarohana.
65 ˈEjumakame ea kaˈene rora rora kají hijujija nihoˈo tea junama paranana. ˈEˈeme Jutia huriˈa vaja kajaho raka kaˈene renaji ˈwamapenojara.

66 Ea kaˈene ijí hejajija piraˈarame ijá ˈwava Sesamaakaho
icháˈinaˈe reˈena? Ijihuni maijaho Natohwijara Hu ˈajohau
ˈwavara.

Jakaraiasira Túnaˈi Rehuniji ˈWaramajina

67 Huni oma Jakaraiasiho Godoni ˈAveni tinia apejume
raka kaˈene ijiˈa rehunijaho ikaˈina ˈwaramana.
68 Natohwa kaˈene Isureri opuni Godi ijí taˈaroha. Hu
ehwahaˈe uvanie ˈee kúˈo ˈunama ˈimenae ˈekaˈi roana.
69 Huni pwea Teviti oni amuja vajijino núni Niˈajúhiˈina
Natohwa vejume ˈurinana.
70 Ikaho Hura nitama iraka kaˈene Huni poropetia arimai-
jihi puni vaji ˈwaruvara.
71 Hu núni naka ˈee ea kaˈene nú kúme senaviˈinijihi puni
vaji niˈajúˈi roana.
72 Ijihuni maijaho Hu opunúna numirame ˈee Hura na-
hama ˈwaramaji vwihanuna.
73 Hu nimaa nimaa núni oma Eparahami nahama
ˈwaramana.
74 ˈEne Hu núni nakapuni vaji Hu nú niˈajúhuna nahama
ˈwarumana. ˈEjakame nú pajuhaviˈi Huni kaukara vehuna.
75 ˈEne Huni unaˈi arimaa ˈee nimaa nimaa núra hiˈavari
veijaho hina vena apene vahuna.
76 ˈEne harihakere a poropetia kaˈene mahoˈo Ichuto
Maijihuna ˈwahuna. Ijihuni maijaho a urana vaˈe Natohwi
jihuni ˈunamiji amairiahuna.
77 A Huni ehija kaˈene Hura niˈajihuniji najahakame puni
sisea vwihane arehuniji kama hehuna.
78 Ijihuni hahi Godi kaˈene swasi maˈurijara nú numirume
vea kahi ichutoi ranave rina roe hananúhuna.
79 ˈEne ea kaˈene nutuviˈini hijujija ˈee ea kaˈene nikwa-
masaˈiro vejujihija hananihuna. ˈEne Hu núni mumora
ˈajohuakame nú matauma hihuni ˈunamiji vahuna ˈiamana.
80 ˈEjume hariha ˈuˈua kajaho emarena ajime ˈee huni
vwiha ˈuˈo emarena paranana. ˈEˈeme hu nechiˈeru hinonu
vaˈu ijiˈa amura Isureri puni unaˈi sama hiramana.

2

Petirihemi Jesu Nahejajina
(Matiu 1:18-25)

1 Ijí vea kajino kamati Sisa Aukasitasira ˈwaravume ea
kaˈene hura kwaa ara kaˈene ˈajohaujija iha taˈirono ea
mapoka nianae vaˈavarono ˈwaramana.
2 Vea kaˈene Kwiriniasi Siria opuni ˈajohaiˈina renani
vajijino iha amuraˈe aneja vene tahara.
3 Ea mapoka puni aranejijino iha veˈirono vaˈara.

4 'Ejume Josapi 'u'o Nasareti Karari vaji rene Jutia ara
natohwa Petirihemi ka'ene Teviti oni araneji va'ana. Ijí hu
va'ajihuni maijaho hu Teviti oni amuji jihuna'e va'ana.
5 Pu no'o Meri ka'ene hura 'wahuna'e nahama 'waravara
ka'ene hari'i nenaji'i puni iha ve'irono va'ara.
6 'Ene pu ijí hijari vea kajino hura hariha nahehuni vea
niroa apenana.
7 'Ejumakame hu ijí huni Hariha ka'ene amurijaho na-
henana. 'Enareja hu apena ateha hwame 'ee hanupo 'iruma
ijuri ruhi ranavume hinana. Ijihuni maijaho pura ruha
ka'ene hihunijaho pa'ajihuna'e avajara.

Sipia 'Ajohi'ina 'Ee 'Ona Oji'inijihina

8 'Ejumakame ea ka'ene sipia 'ajohi'ina 'aho'a kwaa kajino
vea kajihuni na'iijino puni sipia'e 'ajohi'i hijara.
9 'E'eme Natohwi jihuni 'ona oji'ini roe puni una'i
nami'eme Natohwi jihuni hanaji'inijara pura namija kajaho
hanana apene tauhuhana. 'Ejume pu niho'o natohwa'e tea
junama paraniana.
10 Ona'oji'inijara ijá iama Juvujaho are'ika'i heha! Na
joni vu'a maiu'ina mamaa'e apena routa. 'Ee ijara veje ja
'ee ea mapoka ka'ene kwaa araka mapoka kakino hijukija
teamanama parahuna.
11 Ike iviasi na'iakino Teviti oni ara natohwijino joni
Ni'ajihi'ina nahejara. Hu Keriso ka'ene Natohwijina.
12 Jara ijí hena kahunijaho ja vai'i kave pu atehi apene Har-
iha 'u'ua kajaho hwame hanupo 'iruma ijuri ruhi ranavu'e
hinuna'omo ja ijí kahuna 'iamana.
13 Ijá ve'eme ni'aha kwino 'ona oji'ina kajaho 'ee 'ona
oji'ina 'aho'a mapoka mapoka kahi akúpi 'ahi Godi ta'arohe
javaa vejara.
14 Pu javaa ika'ina vejara
Godi ka'ene niho'o Ichuto Maiji huni pinana 'urinu. 'Ene
ea ka'ene Godira iki mwe'i kime teamanamujihi
matauvi'inijaho mihu 'wame ta'arohara.
15 Ona'oji'inijija akúpa 'ahi va'umakivi'i sipia
'ajohi'inijipo ijá 'wava Roe ma arira'e Petirihemi va'e ike
unekaka reju'ukame Natohwijara roe nú 'warumuke kava
'wavara.
16 'Ejume pu marako vai'i kivume Meri ho Josapi ho Hariha
'u'ua kajaho ijano ijí hanuhapo 'iruma ijuri ruha kajino
hijara.
17 Vea ka'ene sipia 'ajohi'ini jipuhipu Hariha 'u'ua kaji
kavajaho raka ka'ene Hariha 'u'ua kaji rona 'waravajaho pu
'waravara.

18 Ea mapokaˈe sipia ˈajohiˈinijipo vuˈa kaji ˈwaravume
hejajaho nihoˈo oja hwaˈusunahara.
19 ˈEnakaivo Merira ijí henarena huni oja vaji vwi-
hananama apena vaˈana.
20 Sipia ˈajohiˈina kajija ˈunama vaiˈi uneka kaˈene pu
kame hejaji Godi taˈarohe Huni pinana ˈunama ahasirivara.

Jesu Temiporui Iha ˈIavajina

21 Naˈia iropu noˈo pisu paˈarejume ijiˈa sisa ˈuhuˈavarono
iha ˈiame Jesuna ˈwavara. Hu ijiˈa maiˈo tei vaji
munaˈamarono onaˈojiˈinijara iha kajaho mahana.

Jesu Temiporui Godoni Ija Tahi Ranavajina

22 Vea kajara apejume Josapiˈo Meriˈo Mosisi oni tamani
iraka kaˈene ˈwaramaji vene ˈee hariha ara hinajaho
paˈareˈeme pu Sesamaijaho isinara iramahe Jerusaremi Na-
tohwiji maˈi ˈahiume vaˈara.
23 Ikaho Natohwi jihuni tamana vaji ikaˈina ˈwarumana.
Hariha kaˈene amurijihi nahenaˈavajija Godi vajahuna
ˈúmana.
24 ˈEne Natohwi jihuni tamana vaji ˈwarama jaˈinaˈe
marahuˈora noˈoheˈina ˈaho unea noˈoheˈi ˈeka vaˈe swasa
vejura.
25 Heha! Ea pina huni ihijaho Simionina hu Jerusaremi
vaji hinuna. Hu ea arira ˈee huni kaukara oja mahiˈinaˈomo
hu Isureri opuni Mesaia ˈajaha hinuna. ˈEnaˈomo Godoni
ˈAvena hu samahana.
26 ˈEjume Godoni ˈAvenijara hu nahama ˈwaramajaho
hu pakwaˈikaˈi hiˈeje Natohwi jihuni Kerisora roa kahuna
ˈwavume hinana.
27 Hu ˈAveni vaji Temiporu roana. Vea kaˈene emahwapo
Hariha Jesu aheme roajaho varapa tamana veˈi roara.
28 Simioni Hariha kajaho tapane apene huni ija ˈahi
ranaˈikaˈi Godi teimani ˈwamana.
29 Hu ikaˈina ˈwaramana Natohwe iviamaa Ara Oni ira
vaji nahama ˈwarumajaho renu. ˈEnakúne A Oni pwea veje
matauma vaˈama.
30-31 Ara Oni Niˈajúhiˈina kaˈene ea mapokakihi puni unaˈi
amairiaramajaho na nuni niakino kavu.
32 Hu ira kaˈene Jenitaru hananie najahunijina ˈee Hu Oni
ehija Isureri opuni Hananiˈinijina ˈwamana.
33 Emahwapo vuˈa kaˈene Hua rone ˈwaravaji hejajaho oja
hwaˈusahara.
34 Simionira pu merajihe ˈee Meri Huni ohijaho ijá ˈwama
Hena! Ike Harihakaho Isureri opuna pijahana. Hu Isureri
ora ˈahoˈa veje arihe ˈahoˈa ajihuna. ˈEne Hu aachaˈomo ea
mapoka ijí kame Hu ninahuna.

35 'Eje ja temuka'amajaho areri so'wa 'usa rukina joni oja
'ahi naminau ja'ina'e rehuna. Ijihuni maijaho oja vaji hema
vwiha roe samaumaa rehuna 'wamana.
36 Napara poropeti Ana Panueri oni 'apaja 'ee Asa oni
amuja. Hu paranamaa paruahe'i hinajaho juara iropu no'o
pa'arenana.
37 'E'eme hu amuna hinajaho juara mapoka mapoka (84)
pa'arenana. Hu niho'o Temiporu paranamuna 'ee veiri'a
na'ia rira 'aura areme 'ee siporua 'onuna.
38 Nijihijakura hu roe Godi teimani 'wamana 'ee ea ka'ene
Jerusaremi puni Ni'ajihi'ina 'ajoha hijajihi majaa Hu rone
'waramana.

'Unama Nasareti Roajina

39 'Ejume pu Natohwi jihuni tamanijara 'waramajaho
ve paranareja vukú'o 'unama Karari puni ara natohwa
Nasareti va'ara.
40 'E'eme Sesamaa kajaho haruriji'i emarena ajime 'ee
Huni vwiha 'u'o emarene 'ee Godoni maiji vwihanii'inijaho
Hu hu'úmo majama namana.

Jesu Paruisea'e Jerusaremi Temiporu Vaji Hinajina

41 Juara kwinu kwino pa'are'eju'e emahwaha Jerusaremi
Pasova sora i'i va'ura.
42 Vea ka'ene Hu juara iropu ropu no'o renajino pu
kú'o tamanijara ve'avarono 'waramu ja'ina'e sora i'iro kahi
va'ara.
43 Pura na'ia icharu hihuni veijaho nipa'arejume pu kú'o
'unama ari puni va'eme Jesuho Jerusaremi hinana kaivo
Huni emahwahijija ijaho pahena pakavara.
44 Pu vwihajajaho Hu ea mapoka kajihipuni vaji va'u
ronareja pu 'urina kwaa jora'e na'ia kwino va'areja ijí
pakamareja aneja vene puni napuhija 'ee vwea vwina puni
vaja kajino savara.
45 Pu Hu pakamareja kú'o 'unama Jerusaremi sama va'ara.
46 Vea no'opisu pa'are'eme pu Hu Temiporu vaji na-
jahi'inijipo najahaji hene 'ee aporavi'i hi'eme piunavara.
47 Ea mapoka Hura eha mavarasa'ina ka'ene 'waramaji
hejajaho pu niho'o oja hwa'usunahara.
48 Pu ijí kame hejajaho pu 'u'o oja hwa'usunahara. 'Ee
oahi ijá 'wama Hariha nuna A iraka vene 'unama ika'ina
'ahúane? Nú omune'i niho'o oja hianu'eme Aa'e sarame
apenojara 'wamana.
49 Hu pu ijá 'iama 'Ú ja raka vena Na sarivo? 'Ú Na Oma
Nunijihuni sei hihunijaho ja pahejo? 'iamana.
50 'Enakaivo Hura raka ka'ene 'warama jihuni maijaho pu
pahejara.

51 'Ejume Jesuho pu pu'úmo 'uname Nasareti va'ana.
'Enarena Hu emahwapuni ira hene venana. Oahi raka
ka'ene hena kamajaho oja vaji vwihaji'i hinonana.
52 'Ejume Jesuho 'urine emakina rene 'ee vwiha vaji
emarene 'ee Godiho 'ee emaa Hu ura rejura.

3

Joni Papitisitara Najahajina
(Matiu 3:1-12; Maka 1:1-8; Joni 1:19-28)

1 Sisa ka'ene Taipiriasina 'wavujara natohwa rena hi-
najaho juara iropu ropu'a mumora rona kwinu rejume
Ponachasi Pairati Jutia puni natohwa rejume 'ee Herotira
Karari ora 'ajohau'e 'ee huni 'u'ua ka'ene Piripura Ituria 'ee
Tekonaitasi 'ajohau'e 'ee Raiseniasira Apirini ora 'ajohauna.
2 'Ejume Anasi'o Kaiapasi'o pirisitia mama'ina rejari vea
kajino Godoni vu'a Joni ka'ene Jakaraiasi oni harihaka
nechi'i hinonu jihuni roana.
3 'Eju'e hu Jotani rori ara ka'ene hijuji roe emaapo puni
sisea vwihana are'eje toi samahuni vu'a 'waramana.
4 Poropetia Aiseara ika'ina huni heha vaji venana.
Ea pina nechi'i hine 'ume'ena Natohwi jihuni 'unama
amairie 'ee veje arira renama.
5 Isoha same 'ee huri'a veje amara reja 'ee 'unama ka'ene
'ajovi'inijaho veje arira reja. 'Unama ka'ene 'onajivi'inijaho
amara renama.
6 'Eje ea mapoka Godi oni ni'ajúhi'inijaho kavava 'úmana.
7 Ea mapoka huni roajivakame hura 'unirame toi vaji
sama'e 'uri'avarono roajivajihi ijá 'iama Ja tapara ka'ene
siseijihipuni harihija. Joni eha sisea ni'ima'ura ka'ene túna'i
roujaho irara ja 'waravukame ja juhame iki roajivare?
8 'Ina rukina re'avara! Joni 'unama sahasijaho
ta'arohareje niare'i kaivo ea maiu'ina re'avara Ja vwiha
ika'ina pavwiha'avara. Eparahami núni oma'omo nú areri
rena hiju paro'avara kaivo Godira areri veje ike muna
ikihipo Eparahami oni harihija rehuna. Ijihuna'e nú areri
rena hiju paro'avara.
9 Iviamai taupa icha aneji namuna'omo icha kajija
'ina maa pare'avajaho 'umareje 'uhue veni ato'aruhuna
'iamana.
10 'Ejume ea mapoka kajipo apoma ijá 'wava 'Ena'omo nú
ichá'ina'e ve'eja? 'wavara.
11 'Ejume hu eha vene pu ijá 'iama Ea irara setia no'ohe'i
re'amajaho ea pina ka'ene pa'aji pina ma'amane 'ee ea irara
'iruma rukina'e re'amajaho 'u'o ijá ve'amana 'iamana.

12 'Ejume ea ka'ene takisia apeji'ina 'u'o hu 'unirame toi
sama'avarono roara'omo ijipo apoma ijá 'wava Najahi'ine
nú ichá ve'eja 'wavara.
13 Hu ijá 'iama Ja takisia'e ape'avajaho icharu
'eka'avarono 'waravajiru 'eka'avara 'iamana.
14 'Ejume sorutia 'ahopo apoma ijá 'wava 'Enakaivo
núa. 'Ú nú ichá'ina'e ve'eja? 'wavara. Hu ijá 'iama Ea
'ahopuni monia pamajikari 'ejahie 'etuji'avara. 'Ee ea pina
pamajikari nama'avara. 'Ee joni anejijaho teamana'avara
'iamana.
15 Ea mapoka kajija 'ajohe vwihaji'i hijura'omo pu Joni
kavari veijaho puni oja vaji ijá roja Vejuro'i Kerisora re'ama
rojara.
16 'Ene Joni eha vene ijá 'iama Na ja toa vaji samauta kaivo
Ea ka'ene nuni túna'i roujara samahunijaho Godoni 'Avena
'ee haruriji'i samahuna. Na Hu Hu'úmo areria pana 'ee nara
Huni mumora hwana jahenahuna areria pana.
17 'Enakaivo soa Huni ija tahi namuna'omo Hura 'witia
mutuuri ruhijino mutuareje maijaho niana'ika'i siseiji-
jahija vena ka'ene pautaruti sa'ika'i namujiano ato'aruhuna
'iamana.
18 Na'ia mapoka'e hu vu'a maa maiu'ina ea najahe 'ee vu'a
'aho'a ani'ina ni'ajihe najahana.
19 'Enakaivo hu ea natohwa ka'ene Heroti 'uraraha
'waramana. Ijihuni maijaho hu Herotiasi huni 'u'uijihuni
napara turame 'ee uneunecha sisea mapoka'e Heroti vena-
jihuna'e 'uraraha 'waramana.
20 Hu kú'o sisea pina ka'ene huri venajaho Joni apene
tipurai ranamajina.

Jesu Toi Apúsavajina
(Matiu 3:13-17; Maka 1:9-11)

21 'Enakaivo ea mapoka'e toa vaji samauma para'eme iji'a
Jesu 'u'o toa vaji apúsavume 'urinana. Hu hine siporua
'o'eme akúpi 'ahi vwicha jaraana.
22 'E'eme Godoni 'Avena areri marahu'ora puna'i jaima
ariha roe huni haha 'ahi ajimana. 'E'eme ira akúpa 'ahi rene
roe ijá 'wama A Nuni Hariha ka'ene Na oja mahujina. Na A
niho'o teamanimu 'wamana.

Jesuni Amuhijijina
(Matiu 1:1-17)

23 Jesuho juara mapoka mapoka (30) pa'are'eme iji'a Hu
Huni kaukara aneja venana. Ea mapoka Jesuho Josapi
oni Hariha 'wavura. Josapi oni oma Iraina Irai oni
oma Matatina

24 Matati oni oma Rivaina Rivai oni oma Merikaina Merikai
oni oma Jenaina Jenai oni oma Josapina Josapi oni oma
Matataiasina
25 Matataiasi oni oma Emasina Emasi oni oma Nehamina
Nehami oni oma Esirina Esiri oni oma Nekaina Nekai oni
oma Meatana
26 Meata oni oma Marataiasina Marataiasi oni oma Semain-
ina Semaini oni oma Josekina Joseki oni oma Jutana Juta oni
oma Joananina
27 Joanani oni oma Resana Resa oni oma Jerapaparina
Jerapapari oni oma Setiarina Setiari oni oma Nerina Neri oni
oma Merikaina
28 Merikai oni oma Atina Ati oni oma Kosamina Kosami oni
oma Erimatamina Erimatami oni oma Erina Eri oni oma
Josuana
29 Josua oni oma Eriesana Eriesa oni oma Jorimina Jorimi
oni oma Matatina Matati oni oma Rivaina Rivai oni oma
Simianina
30 Simiani oni oma Jutana Juta oni oma Josapina Josapi oni
oma Jonamina Jonami oni oma Iraiakimina Iraiakimi oni
oma Mereana
31 Merea oni oma Menana Mena oni oma Matatana Matata
oni oma Netanina Netani oni oma Tevitina Teviti oni oma
Jesina
32 Jesi oni oma Operina Operi oni oma Poasina Poasi oni oma
Sarimonina Sarimoni oni oma Nasionina Nasioni oni oma
Aminatapuna
33 Aminatapu oni oma Ataminina Atamini oni oma Ramana
Rama oni oma Hesiranina Hesirani oni oma Peresina Peresi
oni oma Jutana Juta oni oma Jekapina
34 Jekapi oni oma Aisikina Aisiki oni oma Eparahamina
Eparahami oni oma Terana Tera oni oma Nehorina Nehori
oni oma Serukina
35 Seruki oni oma Reuna Reu oni oma Perekina Pereki
oni oma Hiparuna Hiparu oni oma Sirana Sira oni oma
Kenanina
36 Kenani oni oma Aripakasarina Aripakasari oni oma Sem-
ina Semi oni oma Noana Noa oni oma Ramekina Rameki oni
oma Metusarana
37 Metusara oni oma Inakina Inaki oni oma Jeratina Jerati
oni oma Mahararina Maharari oni oma Kenanina Kenani oni
oma Inosina
38 Inosi oni oma Setina Seti oni oma Atamuna Atamu Godoni
hariha.

4

Jesu Vena Kamajina
(Matiu 4:1-11; Maka 1:12-13)

1 Jesuho Jotani rene Godoni 'Aveni ruha apena para'eme
'Avena kajara aheme nechi'i va'ana.

2 Hu ijino naˈia mapoka mapoka (40) hiˈeme Setani Hu
vena kamana. Hu vea kajija ˈiruma painajihunaˈe Hu
matuma paranana.
3 ˈEjume Setanijara Hu ijá ˈwama A Godoni Hariha
reˈamajaho muna ike veje puretia rejakame ina ˈwamana.
4 ˈEjume Jesura eha vene ijá ˈwama Godoni Irijara ija ˈúma
Ema maiˈo puretieru reje hihuna pana ˈúmana ˈwamana.
5 ˈEjume hu Jesu ahema vaˈe huriˈa ˈahi namine kwaa ara
mapoka kajaho niˈaha kwinu nahana.
6 ˈEne Setanira Hu ijá ˈwama Na harura ˈee kwaa ara
mapokakaho vajahuna. Ikaho naaˈe mihaaraˈomo nara ea
kaˈene na ura reniˈamaji mahuna.
7 A na oja miˈamajaho ike mapokakaho Onaˈe rehuna
ˈwamana.
8 ˈEjume Jesura eha vene ijá ˈwama Godoni Irijara a Na-
tohwa kaˈene oni Godi ijiru oja mahe Hunaru venaˈamana
ˈwamana.
9 ˈEjume hu Hu ahema vaˈe Jerusaremi Temiporu ˈahi
ranavume namijumakaviˈi ijá ˈwama A Godoni Hariha
reˈamajaho iki kami mwama piˈonama ˈwamana.
10 Godoni Ira vaji ˈwaramajaho
Hura Huni ˈona ojiˈina irechamie pu A ˈajohahuna ˈwamana.
11 Pura puni iji ˈahiˈenae A Oni mumora muna ˈaha
paˈanaarahuna ˈúmana ˈwamana.
Noin
12 Jesura eha vene ijá ˈwama Godoni Ira vaji ijá ˈúma
A Oni Godi Natohwijaho pavena kaˈamana ˈúmana ˈwamana.
Noin
13 Setaniho Jesuho ˈunama ani ani vena kamajaho ijiˈa
areˈi kaivo maˈuaku ranama ruvaˈana.

Jesura Huni Kaukara Karari Vaji Aneja ˈEmajina
(Matiu 4:12-17; Maka 1:14-15)

14 ˈEjume Jesuho kúˈo ˈunama Godoni ˈAveni jihuni
haruriji'i Karari vaˈana. ˈEjume Huni pinanijaho ˈurijume
kwaa ara mapoka kajaho he parajara.
15 ˈEne Hu aneja vene puni Sinakoku vaji najahume ea
mapokaˈe Hu taˈarohara.

Jesu Nasareti Vaji Pataarohajina
(Matiu 13:53-58; Maka 6:1-6)

16 ˈEnarena Hu ˈuname Nasareti Huni araneji Hura emak-
inaˈe renajino vaˈana. Sapati hu nivenu jaˈinaˈe Sinakoku
vaji Hu heha taˈiro ˈurinana.
17 Heha kaˈene poropetia Aisea onijaho Huni ijatahi
ranavume Hu rasame ikaˈina kama tahana.
18 Natohwi jihuni ˈAvenijaho Na huˈúmo hinu. Hura
Na ea kaˈene uneunecha paˈajihi vuˈa kaˈene

mamaiji naja'urono ranamiana. Ea ka'ene i'ivani'inijihi rasamie 'ee ea ka'ene nia supavi'iniji veje niri'avarono routa. 'Ene ea ka'ene sisei hiji'inijihi ni'ajihe hanasina ape'avarono routa.

19 Juara ka'ene Natohwijara ni'ajihuniji 'wara'i routa 'úmana 'iamana.

20 'Ejume heha tahuhe ea ka'ene naminaji ma'ika'i asuma hinana. 'E'eme ea mapoka ka'ene Sinakoku vaji hija kajija nia tajahena apene Hua'e mahara.

21 'Ejume Hu aneja vene ika'ina 'waramana Joni atai he'eme heha ka'ene Na tahujaho iviamaa nimaa renu 'iamana.

22 Ea mapoka ka'ene ijí hijajaho niho'o oja hianame 'ee vu'a ka'ene Huni iri vaji rena roe arihume hejajaho niho'o teamanavara. 'Ejume pu ijá 'wava 'Ú eakaho Josapi oni Harihijine? 'wavara.

23 Hu pu ijá 'iama Na niheju. Ja Na areri juketakúne orono veje maranaama 'wihuna. Ja Na ijá 'wihune Ara Kapeniami uneka ka'ene vejume nú pinana ka'ene hejuji ikine oni ari veja kava 'wihuna 'iamana.

24 Na nimaa nimaa 'waravu ea ka'ene poropetia huni ara vajijaho hami paapene 'ajovura.

25 Na ja nimaa 'waravo. Nimai Iraija oni veijaho amuna mapoka'e Isureri vaji ani re'eme juara no'opisune masapa iropu kwinu neha papi'eme kwaa ara kajaho ora vea re'eme matuna hijara.

26 'Enavo Iraijaho mai'o amuna mapoka ijí hijara kaivo hu puna pava'ana kaivo hu Saitoni vaji ara iha Sarepatina 'wavujino amuna kwinu'wi ijí hinuna'omo ijí ni'aja'iro va'ana.

27 Poropetia Iraisa oni veijaho ea mapoka reporosia rukina Isureri vaji hijura vo niho'o ea pina marahuna pana kaivo Nemani ka'ene Siria orijiru huhusu maranana 'iamana.

28 Ea ka'ene Sinakoku vaji hija kajipo ijí hejajaho pu niho'o ajinamana.

29 Pu 'urimarame Hu tairie apene ma'ahi 'useme aheme va'e huri'a ka'ene puni ara ijihuni toi vejari 'ahi rarahi apúsa'i 'ahiume vejara.

30 'Enakaivo Hu puni rira kajino ro 'e'une va'ana.

Ea 'Avena Sisei Rosamajina
(Maka 1:21-28)

31 'Ejume Hu Kepeniami Karari vaji va'e Sapati vei ea najahana.

32 Pu Huni vu'a ka'ene niho'o harura rukiniji hejajaho oja hwa'usahara.

33 Ijí Sinakoku vaja kajino ea pina 'avena sisei ajivi'ina
hinana'omo hu niho'o ira ajira'e emaavanana.
34 Haee! Jesu ka'ene Nasareti orakere A nú iraka'e
vetú'irono roane? 'Ú A nú*a*'e 'eka ruaru 'ahaume roane? Na
A nihena kavu. A Godoni arira maijina 'wamana.
35 'Enakaivo Jesu 'uraraha ijá 'wama Irano'a are'i kaivo
ema kajaho rana'i kaivo ariha va'a 'wamana. 'Ejume ijí
'avena sisea kajaho hu unenu'u pina pave'ika'i ema kajaho
pi'onavume ea mapoka kajihipuni una'i 'ojumakavi'i ro
'e'una va'ana.
36 Ea mapoka ijí kamareja niho'o oja hwa'usunahara.
'Ejume pu ijá 'wava Ike vu'akaho ichá'ine? Harura 'ee ajira
rukina'omo ike eakara 'ananajihe 'ee pikinakavi'i 'avena
sisea 'waravu'e usevura 'wavara.
37 'Ejume ijí Huni vu'a kajaho kwaa ara rora rora kajaho
marako re'unana.

Jesura Ea Mapoka Venaume Maraniajina
(Matiu 13:53-58; Maka 1:29-34)

38 'Ejume Hu 'urina Sinakoku kajaho are'ika'i Saimani oni
arijino va'ana. Saimani oni jura paranahijaho haha ohoa
natohwa'e rejume pu Jesura ni'aja'amarono huni iha 'ahi
'ona vejara.
39 'Ejume Hu va'e Huni ruha rorijino nami'i ijí haha ohoa
kajaho 'ararihaana. 'Ejume haha ohoa kajaho pa'are'eme
hu 'urine 'iruma amairia pu vajihana.
40 Nusirei vea va 'o'i ve'eme ea mapoka ka'ene atama ani
ani'ina 'ekajija aherame Jesuni roume Hu ea kwinu kwino
puni haha 'ahi Huni ija irechavume pu maraniara.
41 'Ejume 'avena sisea mapoka'e Hura vejume usevi'i ijá
'umejare A Godoni Hariha 'umejara. 'Ejume Hu 'ararihie
vejume pu ira pa'waravara. Ijihuni maijaho Hu Kerisoho pu
nihena kavura.

Jesura Sinakoku Vaji Najahajina
(Maka 1:35-39)

42 Vea nitumajino Hu kwaa kajaho are'ika'i va'e kwaa
ka'ene ea pahijujino va'ana. 'Ejume ea mapoka kajipo hina
samuva'o piuname pu ura Hu 'unanavakame paranamie
va'amarono vejara.
43 'Enakaivo Hu pu ijá 'iama Na va'e ara 'aho'a Godoni ara
rona 'waramaji najahuna. Ijihuni hahi Na ranamiume Na
ikaho routa 'iamana.
44 'Enarena Hu majaa Jutia Sinakoku mapoka vaja naja-
hana.

5

Jesura Tisaiporua Amura 'Umenajina
(Matiu 4:18-22; Maka 1:16-20)

1 Na'ia pini Hu Jenesareti soha rorijino namine vu'a
'wara'eme ea mapoka Godoni vu'a kaji he'i 'ahiume ijí kahi
piijaravi'i roajivara.
2 Hu kivume sisima no'ohe'i soha rori na'eme ea ka'ene úa
vesavi'inijija puni namea 'eke arihe sovi'i hijara.
3 'Ejume Hu Saimani oni sisima pini vaji aji'ika'i
'waravume piijahume ma'uako karokaro soha riri va na-
mana. Hu ijihuni vaji hiji'i ea mapoka kajija najahana.
4 Hu vu'a 'wara para'ika'i Hu Saimani ijá 'wama Oni
sisima piijahe úa riri va'e joni namea same kija siriraha
'wamana.
5 'Ejume Saimani eha vene ijá 'wama Natohwe nú iviasi
na'iakaho hine ojuta pahwe'i nú úa kaji vesavara vo niho'o
kija pina pa'ejara kaivo A 'warimu jihuna'e na namea
sahuna 'wamana.
6 Pu puni namea samareja kija niho'o mapoka mapoka
siriravume namea aneja vene turamana.
7 'Ejume pu napuhwaha ka'ene sisima pina 'ahi hijajija
'umenaume pu roe ni'ajihara. Pu roajime puni sisima
no'ohe'i vejume itusahe sisima kajija aneja vene tusa'i
vejara.
8 Saimani Pitaho ijí hura uneka ka'ene vena kaji kamarena
Jesuni una'i nitupari sa'ika'i ijá 'wama Natohwe na ea sisea
veji'inakúne nuni rori roujaho are'i kaivo ani va'a 'wamana.
9 Ijihuni maijaho Hua 'ee ea 'aho'a ka'ene pu pu'úmo hija-
jipo ijí kija mapoka kaji kivajaho niho'o oja hwa'usahara.
10 Saimani oni napuhija Joni'o Jemisi ka'ene Jepati oni
harihija no'o 'u'o oja hwa'usahara. 'Ejume Jesura Saimani
ijá 'wama Tea junamujaho arema. Iviamaikano rene a emaa
sirirahuna 'wamana.
11 'Ejumakame pu puni sisima 'eka roe amari irechame 'ee
puni uneunecha mapoka are'ika'i Hu 'ararihaa va'ajivara.

Jesura Ea Vejume Maranajina
(Matiu 8:1-4; Maka 1:40-45)

12 Na'ii pini Hu ara pini va'eme ea pina reporosia rukina
Jesu kamarena Huni una'i mwe'i 'oji'i jarima ijá 'wama
Natohwe A ura rena'amajaho veje na maraniama 'wamana.
13 Jesura ija jorane 'unavi'i ijá 'wama Na ura reniukúne
marana'ama 'wavume ni'aha kwino ea kajihuni reporosia
pa'arenana.
14 Jesura ijá 'wama Ikaho ea 'aho'a pa'wara'amana kaivo
va'e pirisiti nahareje iji'a va'e Mosisira 'warama ja'ina'e

Godoni swasa ve'amana. 'Ejakame ea mapoka oni reporosia ka'ene pa'arenajaho hena ka'avara 'wamana.

15 'Enakaivo Huni pinanijaho ara mapoka henareja ea mapoka'e Huni vu'a hene 'ee atama puna veje pa'are'amaro roajivara.

16 'Enakaivo Hu na'ia 'aho'a va'e ea pahijuri kwai siporua 'onuna.

Jesura Ea Ija Ajuaravi'ina Vejume Maranajina
(Matiu 9:1-8; Maka 2:1-12)

17 Na'ia pini Hu hine naja'eme ijihuni vaja kajino Parasia 'ee ea ka'ene tamana najahi'inijija ijí hijara. Pu ara kwinu kwino Karari vaja 'ee Jutia vaja 'ee Jerusaremi vaji rena roe ijí hijara. 'Ejume Natohwi jihuni harurijaho ijí vea kajaho Jesura ea'e veje marani'amarono namana.

18 'E'eme ea 'ahopo ea pina haha ajuaravi'ina apene kime Jesuni una'i rana'i 'ahiume apene sei roajivara.

19 'Enakaivo ea mapoka'e itu'ona namajihuna pura hua'e apena vahuna 'unama pa'arenana. 'Enajihuna'e pu ea kajaho apene atahuri va'e tita napame ea kajaho huni kicha 'ahi na'eme apúsavume 'onu va'o Jesuni una'i ea rira kajino namana.

20 Hu ichá'ina'e pu nimaa rojuji kimarena ema kaji ijá 'wama Napura nunakera Oni sisea Na vwihana arevu 'wamana.

21 Parasia 'ee Sikuraipia pu aposarame ijá 'wava Ikaho ea irana'omo Hu Godi matahare'e avano? Ea irara sisea vwihane arehune? Godira Huhusuna 'wavara.

22 Jesuho pura iraka ka'ene aposaravajaho nikimarena ijá 'iama 'Ú ja iraka vene joni oja vaja aposaravo?

23 Na ichá'ina'e 'wara'ejo? Na huni sisea vwihana are'eju ho Na 'wave 'urina va'ena? 'iamana.

24 'Enakaivo jara Ema Puni Harihijihuni harura ka'ene iki mwe'i ea vwihanie arevuji hena ka'avarono Hu haha ajuaraji'inijaho ijá 'wama Na a 'waravukúne 'urine oni suha apene ari va'a 'wamana.

25 'Ejume ni'aha kwino ea kajaho puni una kajino 'urine iraka ka'ene hura ijihuni toi namajaho apene ari Godiho ta'arohi'i va'ana.

26 Pu niho'o oja hwa'usahaume Godi ta'arohe tea juna'eme ijá 'wava Nú iviasi uneunecha mavarasa'ina kivara 'wavara.

Jesura Rivai 'Umenajina
(Matiu 9:9-13; Maka 2:13-17)

27 Ijihuni túna'ijino Hu vai'i kavu'e ea ka'ene takisia apeji'ina iha Rivaiho takisia apejuri seijino asuma hinana. 'Ejume Hu ijá 'wama 'Ararihie roa 'wamana.

28 Hu huni uneunecha mapoka maki'ika'i 'urine Hu
'ararihaa va'ana.
29 'Enarena Rivaira huni sei 'iruma natohwa Jesuna'e
vejume ea ka'ene takisia apeji'inijija 'ee ea 'aho'a mapoka'e
pu pu'úmo 'iruma ijara.
30 Parasia 'ee Sikuraipia ijipo aneja vene Huni tisaiporu
'uraraha ijá 'iava Ja iraka vene ea ka'ene takisia apeji'ina
'ee ea sisea pu'úmo 'iruma ijo? 'iavara.
31 Jesura eha vene ijá 'iama Ea ka'ene atama pa'ajija
juketaija ura parenaura kaivo ea atakinijipo juketaija ura
renaura.
32 Na ea arira maa veji'inijihipuni parouta vo Na ea
sisea ka'ene puni sisea vwihane temukavi'ini jihipuni routa
'iamana.

'Aura Arevuji Rone Apovajina
(Matiu 9:14-17; Maka 2:8-22)

33 Ea 'ahopo Jesuho ijá 'wava Joni oni tisaiporujija na'ia
kwinu kwino 'aura areme 'ee siporua 'oju'e Parasi puni
tisaiporu ijija 'u'o ija'ina'e vejura kaivo Oni tisaiporu ijija
'iruma toa ma ijí ijura 'wavara.
34 Jesura ijá 'iama Ja vwihajujaho ea ka'ene napasi ne-
jujihipuni 'iruma vejujaho huni napuhija ka'ene ijí ki'iro
roajivujijahija 'aura arevura araka?
35 'Enakaivo vea ka'ene napasi neji'ina kajara ijí pu
pu'úmo pahi'i kaivo ani va'akama'e pu iji'a 'aura arehuna
'iamana.
36 Hu haa 'waramarena ijá 'iama Ea mai'o ateha maiu'ina
isome sahasiji'i pasuhura. 'Enakaivo ija'ina'e ve'avajaho
ateha kajija isome ani'ina rehuna.
37 'Ene vukú'o 'wainia maiu'ina 'eke hanuha sisa sahasa
vaji veri'avajaho hanuha sisa sahasa kajaho napame 'wainia
arihuna.
38 'Enakaivo 'wainia maiu'ina hanuha sisa maiu'ina vaji
verivura.
39 Ea 'wainia sahasa ijujaho 'wainia maiu'ina ura pare-
naura. Pu ijá 'warahuna Sahasijaho arerina 'wahuna
'iamana.

6

Sapatia Rone Apovajina
(Matiu 12:1-8; Maka 2:23-28)

1 Vei pini Sapati veijino Hu konesa juasi'a 'uraha va'eme
Huni tisaiporua konesa tuame iji tanihi'i 'inijaho ijara.
2 'E'eme Parasia 'aho'a ijá 'iava 'Ú ja iraka vene varapijara
Sapati veijino pave'avarono 'warumajaho vejo? 'iavara.

3 Jesura eha vene ijá ˈiama ˈÚ ja Tevitira huni ehi puˈúmo matuvumakame iraka kaˈene vejajaho ja pataha hejare?
4 Hu Godoni sei vaˈe puretia kaˈene Godi vajahajaho ˈeke huna iˈikaˈi ˈahoˈa ehwaha vajihana. ˈEnavo ijaho tamanaˈomo ea mamaha paijura kaivo pirisitiepo pupusu ijura ˈiamana.
5 ˈEjume Hu ijá ˈiama Ema Puni Harihijaho Sapati huni Natohwa ˈiamana.

Ea Ija Ajuaraviˈina Vejume Maranajina
(Matiu 12:9-14; Maka 3:1-6)

6 Naˈii pini Sapati veijino Hu vaˈe Sinakoku vaji najahana. Ema pina ijí hinajaho huni ija manaˈinijaho ˈiriviˈina.
7 Sikuraipi ˈee Parasia Hu ea pina ijí Sapatia vea kajino veje marajakame namaˈi ˈahiume nii vevirinavara.
8 ˈEnakaivo Hu pu raka kaˈene vwihajajaho Hu kimarena ea kaˈene ija iriviˈina kajaho ijá ˈwama ˈUrine iki unaˈi roa ˈwamana. ˈEjume hu ˈurine ijino vaˈana.
9 ˈEnarena Jesura pu ijá ˈiama Na ja aporavu Joni tamanijaho Sapati veijaho nú mamaa veˈeja ho sisea veˈeja? Ea niˈajiˈeja ho ea ˈanae kwaˈena? ˈiamana.
10 Hu ˈurine namiˈi kaivo ea kwinu kwino kima apena vuˈu vaˈume iriviˈinijaho ijá ˈwama Oni ija nipima ˈwamana. ˈEjume hu ijaˈinaˈe vejume huni ija maranana.
11 Pu nihoˈo ajinavume pu hine Jesu iraka kaˈene vetihuniji ˈwama apenojara.

Jesura Apasorua Iropu Ropu Noˈo Pijihajina
(Matiu 10:1-4; Maka 3:13-19)

12 Vea kajino Hu vaˈe huriˈa ˈahi siporua ˈoˈi vaˈana. Hu naˈia kajaho Godoni siporua hine ˈoˈeme vea nitumana.
13 Vea nituvumakaviˈi Hu Huni tisaiporu ˈumenaume rouma ea iropu ropu noˈo iji pijiharena iha ihame Apasorua ˈiamana.
14-16 Puni ihijaho
Saimani kaˈene Pitana ˈwavujaho
ˈee huni ˈuˈua Enituruho
ˈee Jemisi ho
ˈee Joni ho
ˈee Piripu ho
ˈee Pataramiu ho
ˈee Matiu ho
ˈee Tomasi ho
ˈee Jemisi kaˈene Apiasi oni harihijaho
ˈee Saimani kaˈene Seratina ˈwavujaho
ˈee Jutasi kaˈene Jemisi oni harihijaho
ˈee Jutasi Isikariati kaˈene Jesu nahamahunaijina.

Jesura Kaukara Iraka'e Venajina
(Matiu 4:23-25)

17 Hu pu pu'úmo ariha roe amari namiji'i kivume Huni
tisaiporu niho'o mapoka mapoka kajihija 'ee ea niho'o
mapoka mapoka Jutia rori hijura 'ee Jerusaremi rori hijura
'ee ara ka'ene soha rori Taia 'ee Saitani roara.
18 Pu roajime Huni vu'a hene 'ee puni atama veje
pa'are'amarono roara. 'Ene ea ka'ene 'avena sisea
ajima'inijija 'u'o roume Hu vejume maraniara.
19 'Ejumakame ea mapoka Huni haha 'una'iro vejara.
Ijihuni maijaho Huni harura ni'ima'ura Huni vaji rena roe
ea mapoka vejume maraniara.

Temara 'Ee Temuka
(Matiu 5:1-12)

20 Hu 'arohe Huni tisaiporu kivi'i aneja vene ijá 'iama Ja
ea ka'ene pivusahujija ivi'a tea manamama. Ijihuni maijaho
Godoni arijaho ivi'a jona'e renu.
21 'Ene ja ea ka'ene iviamaa matunavujaho ivi'a teamana-
mama. Ijihuni maijaho Godira veje ja tú'ahuna. 'Ene ja ea
ka'ene niravujija ivi'a tea manamama. Ijihuni maijaho ja
ijasahuna.
22 Ja Emaa Puni Harihijihuni hahi emaapo kima sename
'ee pataarorahe 'ee ira sisea namahe erapo ira sisea 'warame
ja 'ararihie vu'a sisea ani ani'ina 'ee joni iha 'urihi'i sisea
vwihaja ki'avajaho ja teamanamama.
23 Vea kajaho ja niho'o teamanama para'eje mari'uvi'i
ohurikusaha. Ijihuni maijaho joni eha mamaa kahino
Godoni ara akúpa 'ahi namu. Puni sahipo nijano poropetia
ka'ene marako hijajija sise'i 'ahiaja'ina'e ja 'u'o sise'i
'ahihuna.
24 Ja ea ka'ene iviamaa uneunecha mapoka ani re'eju'e
hijujaho niho'o sisea piunahuna. Ijihuni maijaho ja iviamaa
hami hihunijaho maho'o apeju.
25 Ja ea ka'ene iviamaa túavujaho niho'o sisea piunahuna.
Ijihuni maijaho ja matunahuna. Ja iviamaa ea ka'ene hine
ijasahujaho sisea piunahuna. Ijihuni maijaho ja chora hine
niramaruhuna.
26 Ja ea ka'ene iviamaa joni vu'a mamairu 'wavujaho sisea
piunahuna. Ijihuni maijaho nitama puni sahipo niareri
ija'ina'e poropetia ka'ene ira'asinijija 'ahiara.

Naka Oja Mihunijina
(Matiu 5:38-48; 7:12)

27 'Enakaivo Na ja ea irahipo hejuji Na 'waravu. Joni naka
oja mihe 'ee ea irahipo jaa'e senavujija hami 'ahie

28 'ee ea ka'ene jaa'e siripa'avajija merajihe 'ee ea ka'ene
ja sise'i 'ahi'ava jihipuni siporua 'o'avara.
29 Ea pini a noa 'ahi tahijaha'e ka'amajaho maka'eje rop-
una'a 'u'o 'ana'amana. Ea 'ahopo oni kosetia ape'avajaho
maki'ika'i oni setia 'u'o mi'amana.
30 Ea irara uneunecha jarirave ka'amajaho ma'amana.
'Ene oni kukua'e ei pini ape'amajaho kú'o paape'i 'ahae
'wara'amana.
31 Ea 'ahopo jona'e vena'avarono ja ura renuja'ina'e ja ea
'ahopuna vena'avara.
32 Ja ea ka'ene jaa'e oja mihujiru oja mi'avajaho ja maa
iraka vejare? Ijihuni maijaho ea sisea 'u'o ea ka'ene pu oja
vajihujiru oja mihura.
33 'Ene ja ea ka'ene jaa'e hami 'ahiujiru hami 'ahi'avajaho
ja iraka'e maa vejare? Ijihuni maijaho ea ka'ene sisea
veji'ina 'u'o ija'ina'e vejura.
34 'Ene ja ea ka'ene eha vajihunijiru uneunecha
vaja'avajaho ja iraka maa vejare? Niho'o maa pavenana.
Ea ka'ene sisea veji'ina kú'o eha areri 'ekahuna vwihaji'i ea
ka'ene sisea veji'inijaho vajihura.
35 'Enakúne joni naka oja mihe 'ee pununa'i hami vene 'ee
eha 'ekahuna pavwihaji'i vaji'avara. Ijihuni maijaho ja eha
natohwa'e kahi akúpi 'ahi apene 'ee ja Godi ka'ene niho'o
Ichuto Maijihuni harihija'e rehuna. Godiho ea ka'ene Hu
patea manavi'inijija 'ee ea ka'ene sisea ni'ima'ura veji'inijija
hami 'ahiuna.
36 Joni Omijara ea 'aho'a numiramu ja'ina'e ja ea 'aho'a
numirahuna.

Ea 'Aho'a Namahujina
(Matiu 7:1-5)

37 Ja ea 'aho'a panama'irakúne Godi ja panamahuna.
Ja ea 'aho'a parona'irakúne Godi ja 'u'o parona'amana.
Ea 'ahopuni sisea vwihane are'irakúne Godira joni sisea
vwihana are'amana.
38 Ja ea vaji'avajaho ja 'u'o vajihuna. Ja hami swara
ve'avajaho areri ija'ina'e niho'o nipia nirisame tihitihiva-
jame ajima roe ameurahe arihi'ina'e ja vajihuna. Ja ea
'aho'a'e vajiha ja'ina'e ja 'u'o vajihuna 'iamana.
39 'Enarena Hu haa 'u'o ika'ina'e pu 'waramana. Ea ka'ene
nia supavi'inijaho ea pina ka'ene nia supavi'inijaho areri
ahema va'ena raka? Pu no'o areri ma'oa paarihuna raka?
40 Sikuru pwea huni najahi'inijaho paasimuna. 'Enakaivo
ea irara nahu'e hena kamare'e iji'a huni najahi'ina kajihu
vare'ina renuna.

41 A iraka'e vene oni nia vaji taura ni'ima'ura ka'ene
navujaho pakama 'wa'i kaivo vweu puni nia vaji taura
ma'u'ua ka'ene namujaho kame 'waramo?
42 A 'unama ichá'inijino oni vwea ijá 'wa'ena Vwee veje na
oni nia vaji taura ka'ene namujaho 'e'onavuma. 'Enakaivo
vu oni nia vaji taura ka'ene namujaho a pakamo? A niho'o
ira'asinakúne oni nia titi taura ni'ima'ura ka'ene namujaho
marako 'e'ona'i kaivo areri hami niriareje iji'a vweu puni
nia titi taura ka'ene namujaho 'wara'amana.

Icha 'Ee Huni 'Ina
(Matiu 7:16-20; 12:33-35)

43 'Enajihuna'e icha mamaijija mai'o 'ina sisea parejura.
'Ene icha siseijija mai'o 'ina mamaa parejura.
44 'Ene icha mapokakipo 'ina ka'ene rejujaho nú icha raka
sa'inijija 'ina kaji kima hejura. Ja mataka 'wija 'ahi rena
navu'e ja va'e mene roe ijure? Manu'a mitota 'ahi rena
navu'e ja va'e mene ro ijura raka?
45 Ea ka'ene oja mamai ijaho uneunecha mamaa puni oja
vaji rena roe ajima arihura. 'Enakaivo ea siseijijahija puni
oja vaja sisea ka'ene namujiru roe ajima arihura. Ira vaja
kakino raka ka'ene roa ajima arihujija puni oja vaji ichá'ina
ka'ene navujipo roe ajima arihura.

Ea No'o Ara Vejajina
(Matiu 7:24-27)

46 Ja iraka vene Natohwe Natohwe 'wi'i kaivo Nara raka
ka'ene 'waravujaho pavejo?
47 Ea ka'ene roe Nuni ira hena venujaho hu ea ichá'inijaho
Na jaa'e najahuna.
48 Hu areri ei ara'e venuja'ina. Hu mwe'a 'uma ariha va'u
va'u muna 'ahi aneja vene tukeja kikisina samuna. Neha
ni'ina pine sai natohwi hiramarena ara kajaho ninamana
kaivo niho'o pavarimana. Ijihuni maijaho ara kajaho niho'o
hami hami muna 'ahi rena vejara.
49 'Enakaivo ea ka'ene Nuni ira henare'e pavenujaho
areri ea ka'ene huni ara tukeja hami hami pasamuja'ina.
'Ena'omo vea ka'ene sai hirame ninamujaho ni'aha kwino
'aumuna. Niho'o majikari umatematu 'onana 'iamana.

7

Jesura Romu Puni Natohwi jihuni Pwea Vejume Marana-jina
(Matiu 8:5-13)

1 Jesuho ijaho emaa 'waravume pa'arejumakavi'i 'urine
Kapeniami va'ana.

2 'E'eme vea kajikano sorutia natohwijihuni pwea mamai-
jaho atama 'unama rena kwa'i 'ahauma venana.
3 Vea ka'ene hu hejume Jesuho rou 'wavuma heji'i hu Jua
'aho'a irechamiume roe Hu jarime 'warave vu'e huni pwea
kaji veje mara'amarono irechamiume roara.
4 Pu Jesuni roe jarime ijá 'wava Eakaho nimaa nimaa'omo
Ara hu ni'aja'ipisa A mamaa veja'a.
5 Hu ehu núna oja miharena huhuso Sinakoku núna
venuhana 'wavara.
6 'Ejume Jesuho aneja vene pu pu'úmo va'ana. Hu ara
rori samatu'u re'eme ijí sorutia natohwa kajara napuhwaha
'aho'a irechamiume roara. Pura roe Hu ijá 'wava Natohwe
haha paahina'amana. Ara nuni sei rohuna areria pana.
7 Ijihuni hahi na vwihajujaho na ea sisea'omo nara Oni
vuhuna areria pana. Ara ma iraru 'warave nuni pwea
kajaho maranama.
8 Na 'u'o harura rukina'omo sorutia 'aho'a nuni harura
hari hijura. Nara ea 'aho'a ijá 'iavure Va'a! 'iavu'e pu va'ura.
'Ene pina Roa! 'wavu'e hu rouna. Na nuni pwea ka'ene
kaukara veji'inijaho ike vena 'wavujaho hu venuna 'wama
'wamana.
9 Jesura ijí henajaho oja hwa'usahume aroma ea mapoka
kajija ijá 'iama Eakara nimaa ronuja'ina'e ike Isureri opuni
kwaa vajakaho ea hua'ina papiunavuta 'iamana.
10 Ea ka'ene ona apena roa kajijahija sei 'unama vai'i
kavajaho huni pwea ka'ene atami 'unamajaho nimaranana.

Jesura Amunijihuni Hariha Vejume 'Urinajina

11 Ijihuni túna'ijino Jesuho ara iha Naini va'eme Huni
tisaiporua 'ee ea mapoka pu pu'úmo va'ajivara.
12 Hu ijí ara kajihuni vwichajiami va 'e'u'eme pu ea'e
kwanana'i 'ahiume apena roara. Ijí ea ka'ene kwama-
jaho amuna pipuni hariha kwinuna'omo ijara kwavume ea
mapoka pu pu'úmo roajivara.
13 'Ejume vea ka'ene Natohwijara hu kamajaho Hu niho'o
temuvume ijá 'wama Niramujaho arema 'wamana.
14 'Enarame hu va'e ea ka'ene suhi mwavi'inijaho iji
'unavume ea ka'ene kima va'ajaho arema namijara. 'Ejume
Hu ijá 'wama Kivasakera Na 'waravukúne 'urina! 'wamana.
15 'Ejume ea ka'ene kwama kajaho kú'o 'urine asuma hiji'i
vu'a 'waravume Hu apenapi kú'o oaha'e mahana.
16 Ea mapoka niho'o tea junavume pu Godiho ta'aroha
ijá 'wava Núni vajakino poropetia ni'ima'ura núni roana 'ee
Godiho ehwaha ura veti'i roana 'wavara.
17 'Ejume ike Huni pinana kajaho 'wama apene va'e Jutia
useme 'ee ijí ara rora kajaho he parajara.

Joni Papitisita Oni 'Ona Apena Roara
(Matiu 11:2-19)

18 Joni oni tisaiporuepo uneunecha mapoka kaˈene rejume
pu kivajaho Joni niˈwara parajara.
19 ˈEjume Jonira huni tisaiporua noˈoheˈi ˈumenaume
roume irechamiume Natohwiji apoma heˈi vaˈara. Pu vaˈe
ijá ˈwava ˈÚ A ea kaˈene rohunaˈe ˈwaruvajina ho nú ea
pinaˈe saˈeja? ˈwavara.
20 Pu roe Jesuho piuname apoma ijá ˈwava Joni Papitisitara
irechamúume nú aporaˈi ˈahúume roara. ˈÚ A ea kaˈene
Jonira rohunaˈe ˈwarumajina ho nú ea pina ˈajahe hiˈeja?
ˈwavara.
21 Vea ijiha kajaho Hu ea mapoka vejume atama sonahie
ˈee haha hianaviˈina vejume sonahie ˈavena sisea siomahe
ˈee ea mapoka vejume nia niriara.
22 ˈEjume Hu eha vene ijá ˈiama ˈUnama vaˈe uneka
kaˈene ja kime ˈee hejajaho Joni ˈwaraˈavara. Ea kaˈene nia
supaviˈina nia niriuˈe ˈee irimaˈina namina ojuˈe ˈee ea re-
porosia rukina maraniuˈe ˈee ataa paˈana vejuˈe maraniuˈe
ˈee ea kaˈene kwamasahiˈina vejuˈe ˈurina hijuˈe ˈee Godoni
vuˈa mamaa kaˈene ea pivusahiˈina najahuji ˈwaraˈavara.
23 Ea irara Nuni hahijihunaˈe pajuˈamajaho nihoˈo hu
merajahiˈina ˈiamana.
24 Joni oni tisaiporu vaˈumakiviˈi Hu Joni ronarena ea
mapoka kajija ˈwaramana. Hu ijá ˈiama Vea kaˈene ja nechiˈi
vaˈajivajaho ja irakaˈe kaˈi vaˈare? ˈÚ kurika asiasia ˈanae
varivarimuji kaˈi vaˈare?
25 Ja ijaho irakaˈe kaˈirono vaˈare? Ea pini uneunecha
mamaa sama hija kaˈi ˈahiume vaˈara raka? Heha! Ea kaˈene
ijaˈinaˈe hijujija ateha mavarasaˈini same ˈee ara mamaa
kaˈene kiniepo hijujino hijura.
26 Ja ijino vaˈajaho irakaˈe kaˈirono vaˈare? ˈÚ poropetia
kavare? Kaena. Na ja ˈwaravu. Hu poropetia asitaha
hunanuna.
27 Hua ronarena heha vaji ikaˈinaˈe vejara.

Heha! Na nuni ˈona ojiˈina ranave hu mako Oni unaˈi vaˈe
Oni ˈunama amairiˈena ˈúmana ˈiamana.

28 Na nihoˈo nimaa nimaa ja ˈwaravu Ea kaˈene napapo na-
henaari vajijaho ei pini Joni asihuna areria pana. ˈEnakaivo
ea kaˈene iviamajai Godoni ari maˈuˈua renujara nihoˈo Joni
asima paranuna ˈiamana.
29 Ea kaˈene takisiaˈe apejiˈina ˈee ea mapoka kajija Godoni
ˈunama mamaa aririji hene vejume Jonira ija ˈunirame toa
vaji samahana.

30 'Enakaivo Parasia 'ee roia Godoni maiji pataarohume
Joniho toa pasamana.
31 Jesu ijá 'iama 'Ú Na ea ka'ene iviamaa urijakihija iraki
manura vene pu ea ichá'inijaho ki'ejo?
32 Pu areri sesamaapo maketi vaji hine uma'aravi'i hi-
juja'ina. Pu ijá 'umejure Nú hurisia jona'e hwasihajaho ja
pajavavara. Nú virisia vejura kaivo ja paniravura.
33 Joni Papitisita roe 'iruma 'aura areme 'ee toa kisina
paijume ja kame ijá 'wava 'Avena sisei ajimana 'wavara.
34 'Ejume Emaa Puni Hariha roe 'iruma ine 'ee toa iju'e ja
ijá 'wavo Ea ike kaha. Hu 'iruma huhuso maha puna'i ine
'ee toa kisina mapoka ina nanamuna 'ee ea ka'ene takisia'e
apeji'inijija 'ee ea sisesa pu'úmo napura venuna 'wavu.
35 Na nimaa nimaa'e vwihanare'i 'waravu. Ea ka'ene hena
vwiha rukinijija pura ichá'ina vejujara najahujaho pu hena
kavi'ina 'iamana.

Jesura Saimani Ka'ene Parasi Ijihuni Sei Hinajina

36 'Enakaivo Parasia pini Hu va'e huni sei 'iruma
i'amarono 'wamana. 'Ejume Hu Parasi ijihuni sei 'iruma i'i
'ahaume va'e asuma hinana.
37 Ijí ara natohwa vaja kajino napara pina sisea veji'i hin-
una. Hu hejume Jesuho roe Parasia kajihuni sei 'iruma inu
'wavume henarena senisia kavapwa rukina apene roana.
38 'Ene roe Jesuni túna'i mumora rora Hunijino namine
niravi'i Huni mumora 'aha huni nitua ariha 'aruvume
huni húmata sapasa kajikano ijaho ukunahi'i Huni mumora
tituhi'i senisia 'onahana.
39 'Ejume Parasia ka'ene Jesuni ona vejume roajara ka-
marena ijá rona Eakaho poropetia re'ipisa Hu naparakaho
irane 'ee ea ichá'inijara Hu 'unamujaho hena kava'a. Ijihuni
maijaho hu ea sisea veji'ina ronana.
40 Jesura ijá 'wama Saimani Na ura unenu'u pina a 'wara'i
'ahiu 'wamana. 'Ejume hu ijá 'wama Najahi'ine 'warima
'wamana.
41 Jesura ijá 'wama Ea no'ohe'i ea monia'e vajihi'ini jihuni
monia 'ekara. Ea pina monia mapoka (K100) 'ekume 'ee pina
monia mapoka (K10) 'ekana.
42 Pu no'o ijí monia kajaho eha areria pavenahume hu pu
ni'ajihe 'waravume pu eha pavajahara. 'Ú ea iraka sa'inijara
hu oja niho'o natohwa'e mahane? 'wamana.
43 Saimanira eha vene ijá 'wama Na vwihajujaho ea ka'ene
monia natohwa'e 'ekajarana 'wamana. 'Ejume Hu ijá 'wama
Oni eha ijaho nimaa 'wamana.
44 'Ejume Hu aroma napara kaji kavi'i Saimani ijá 'wama
'Ú a naparakaho nikamo? Na oni sei routa vo a Nuni

mumora kehuni toa pamihana kaivo hu huni nitui Nuni mumora some ʼee huni húmata sapasi Nuni mumora sirua ukunana.
45 A Na paʼajorime ura manura veniana kaivo Na iki rouji rene hu hine Nuni mumora tituhiʼi hinana.
46 A senisia paapena Nuni húmatakaho onihana kaivo hu Nuni momora senisiʼi ʼonihana.
47 Na nimaa nimaa ʼwaravo Huni sisea mapokijaho niho'o vwihajume paʼarenana. Ijihunaʼe hu Na oja natohwaʼe mihana. Ea irahuni sisea maʼuako paʼarenajaho hu maʼuakuʼwi oja mihuna ʼwamana.
48 ʼEjume Jesura napara kajaho ijá ʼwama Oni sisea vwihane arevu ʼwamana.
49 ʼEjume ea ʼahoʼa kaʼene ijí asuma hija kajipo kosarame ijá ʼwava Eakaho iranaʼomo sisea ʼuʼo vwihane aremo? ʼwavara.
50 ʼEnakaivo Jesura napara kajaho ijá ʼwama Ara nimaa ronujara vejume maranaanakúne matauma vaʼa ʼwamana.

8

Napara Kaʼene Jesui Puʼúmo Vaʼajina

1 Naʼii pini Hu ara mamaʼina ʼee ara maʼuʼumaa kajino ʼurahe ojiʼi Godoni vuʼa maa maiuʼina kaʼene Godoni ariji huni vuʼa najahana. Huni tisaiporu iropu ropu noʼo pu puʼúmo vaʼara.
2 Napara ʼahoʼa kaʼene ʼavena sisea ajimahiʼina ʼee ʼahoʼa puni atama vejume maraniʼinijihi puʼúmo vaʼara. Meri kaʼene Matarinina ʼwavujihuni haha ʼaha kajino ʼavena sisea iropu noʼo hiʼeme siomahana.
3 ʼEne Chusa kaʼene Heroti oni kukua ʼajohiʼini jihuni napara Joanaho ʼee Susana ʼee napara ʼahoʼa kajipuhipo puni monijikano pu niʼajihara.

ʼIna ʼOjiʼinijihuni Haa
(Matiu 13:1-9; Maka 4:1-9)

4 Ea mapoka ara ʼoiʼoi vaji roe Hu kaʼi ʼahiuʼe roajivume Hu haa ikaʼinaʼe ʼwaramana.
5 Ea pina huni ʼina ʼoʼi ʼahaume vaʼana. Hu ʼina kajaho atoʼaruvume ʼahoʼa arihe ʼunamutoi navume emaapo tautiume ʼee ʼahoʼa ukapo roe ijara.
6 ʼAhoʼa muna ʼahi arihara ʼee pu riama ajivara kaivo sirua paʼajihunaʼe sarasahara.
7 ʼAhoʼa ija sisea oma rukina vaji arihe riavara kaivo ija kajara ʼurine raurihume pamarasahara.
8 ʼEnakaivo ʼahoʼa mweʼa mavarasaʼina ʼahi arihe riame maa mapoka mapokaʼe (100) rejara ʼiamana. ʼEe Hu ijá ʼiama ja ataa rukina reʼavajaho heha ʼiamana.

Haa Kajihuni Maijina
(Matiu 13:10-17; Maka 4:10-12)

9 'Ejume Huni tisaiporu apoma ijá 'wava Ike haa ikehuni
maijaho iraka'e rona 'warumo? 'wavara.
10 'Ejume Hu ijá 'iama Godoni ira ka'ene vaji namujaho
ja samaumai 'waravu'e ja hena kavu kaivo ea 'aho'akija hai
'waravu'e ijihuni maijaho pahena pakavu.

Jesura 'Ina Oji'inijihuni Haiji Nahama 'Waramajina
(Matiu 13:18-23; Maka 4:13-20)

11 Ike haa ikehuni maijaho ikena. 'Inijaho Godoni Irakena.
12 'Ina ka'ene 'unamutoi arihajihuni maijaho ea pu Godoni
ira heju kaivo 'avena siseijara roare'e ijí vu'a kajaho oja vaja
puna kajino 'etujiha va'una. Vejuro'i pu
Noinnimaa roje Godira pu ni'aji'amarono avanuna.
13 'Ina ka'ene muna 'ahi arihajihuni maijaho ea Godoni ira
hene teamana'eju'e apejura kaivo ira kajaho mai'o hamia
oja vaja puna chinuma pasamuna. Pu ma'uako nimaa rojura
kaivo vea ka'ene sisei puni haha 'ahi renujaho pu marako
rana va'ura.
14 'Ina ka'ene ija sisea oma rukina vaji arihajihuni mai-
jaho ea Godoni ira hejura kaivo puni temuka vwihane 'ee
uneunecha 'ee monia'e vwihane 'ee temarijara rareju'e
pataarohura. 'Eju'e puni 'ina renuna vo mai'o patuvura.
15 'Ina ka'ene mwe'a mamai arihajihuni maijaho ea
Godoni ira hene puni oja vaji irechavukame pu hina vena
apena va'u va'u'e va'e pu 'ina niho'o maa rejura.

Naheha Si'uara Hari Namajina
(Maka 4:21-25)

16 Ea mai'o ira 'ene si'uara vaji paapúrinanavura 'aho puni
suha harijino ranavu'e namuna kaivo Hu ira kajaho ira'e
irechavu'e navujino navukame pu ea ijino kavi'i roajivura.
17 'Ene unenu'u pina apúrinanavu'e namujaho roe
samaahirahuna 'ee unenu'u pini hemi nave pakahuna
kaivo mapoka kajija samaahirave kihuna.
18 'Enakúne hami heha! Ea irara mapoka rukina'e
re'amajaho kú'o mapoka huri vajahuna. 'Enakaivo ea
irara pa'ana'e re'amajaho huna ka'ene ma'uako navujaho
'etujahuna 'ee kukua 'aho'a 'eka'iro vwihaji'i hi'amajaho
'etujahuna.

Jesuni Oha 'Ee 'U'uhija
(Matiu 12:46-50; Maka 3:31-35)

19 Huni oha 'ee 'u'uhwaha roara ka'i ea niho'o ani reju-
makame pu paroe Huni roara.

20 Ea ˈahopo Hu ijá ˈwava Ohuna ˈee ˈuˈuhuana kameho
maˈahi Aaˈe kaˈirono ˈúviˈi namiju ˈwavara.
21 Hu eha vene ijá ˈiama Nuni oha ˈee
Noinˈuˈuhija ea kaˈene Godoni ira hene vejiˈinijina
ˈiamana.

Jesura Puuraˈe ˈWaravume Ajuaranajina
(Matiu 8:23-27; Maka 4:35-41)

22 Naˈii pini Hu Huni tisaiporu puˈúmo sisima ˈahi ajima ijá
ˈiama Roe ja puˈúmo karaˈahuni vaˈa ˈiavume pu aneja vene
vaˈara.
23 Pu vaˈajiˈeme Hu ariha vaˈe sisima vaji nenana. ˈEˈeme
puura natohwa ijí soha ˈaha kajino hiramarena soha kajara
ameurahe sisima vaji ariharena ituˈoˈiro ˈahaume veju-
makame pu nihoˈo vahuna areri parenana.
24 ˈEjume pu ˈurina vaˈe Hu sae ijá ˈwava Natohwe!
Natohwe! Nú nikwamasaˈi veju ˈwavara. ˈEjume Hu ˈurine
puura kajaho ˈurarahume areme ˈee soha kaˈene amenajaho
paˈareˈeme soha kajaho nihoˈo mavarasa renana.
25 ˈEnarena Hu pu ijá ˈiama ˈÚ jara nimaa rojujaho
ichine ˈiamana kaivo pu nihoˈo oja hwaˈusahe tea junavume
aposarame ijá ˈwava ˈÚ ikaho Ea irane? Hu puura ˈee soha
ˈuˈo ˈwaravuˈe Huni ira hene veju ˈwavara.

Jesura Ea ˈAvena Siseapo Rosavaji Siomahana
(Matiu 8:28-34; Maka 5:1-20)

26 ˈEnareja pu vaˈe Kekasinisi puni kwai Karari ropunaˈi
vaˈara.
27 Hu karino amari varihajaho ara kajiˈura ea pina ˈavena
sisei ˈaha jora ajiviˈina piunamana. Hu vwiha paˈa ˈuraha
one ˈee ara pahinuna vo vaˈe euchi hinonuna.
28 ˈEnaˈomo vea kaˈene Jesu kamajaho hu ˈona arihe
mweˈa ˈahi Huni unaˈi ninaviˈi ira ajira ijá ˈumena Jesu
kaˈene Godi nihoˈo Natohwijihuni Harihakera A na ichá'ina
ˈahiˈiro ura renao? Na A jariravukúne paruarihe siseˈi
ˈahiˈamana ˈumenana.
29 Hu ijaˈina ˈwarama jihuni maijaho Jesura ˈavena sisea
kaˈene huni haha vaji hijajaho ˈejahie ariha ˈiamana. Naˈia
mapokaˈe ea kajaho jihevuˈukame ea ˈahoˈa hu apene
kamome ranavuˈe namuna kaivo hu ˈurine senia kajaho
turame irechaˈikaˈi nechiˈi vaˈuna.
30 Jesura apoma ijá ˈwama Oni iha irane ˈwavume hu ijá
ˈwama Nuni iha Mapoka ˈwamana. Ijihuni maijaho ˈavena
sisea mapokaˈe hua ajivara.
31 Ijí ˈavena sisea kajipo Hu jarimaa ijá ˈwava
Paatoˈarumuˈe nú maˈoa vaji vaˈavara ˈwavara.

32 Maha mapokaˈe puni rori hareha ˈaha kajino ˈiruma ine
ˈurahojaraˈomo ijí ˈavena sisea kajipo Hu jarimaa ijá ˈwava
Nú irechamúe kare maha karehi súmaha ˈwavara. ˈEjume
Hu pu irechamiume vaˈara.
33 ˈEjume ˈavena sisea kajija useme maha kajihipuni vaji
vaˈume maha kajija hareha ˈaha kajino ninukujaha vaˈe
rarahi arihe úi imwasamiume kwamasahara.
34 Ea kaˈene ijí maha ˈajoha hija kajipo uneka kaˈene rena
kaji kamareja vaˈajime ea kaˈene ari hijujija ˈwarame ˈee ea
kaˈene ijino rori hinojajija ˈuˈo ˈwaravara.
35 Ea mapoka Hura raka kaˈene vejume renaji kaˈi ˈahiume
vaˈajivara. ˈEjume pu roiˈi kavuˈe ea kaˈene ˈavena sisei
súmahiˈinaka Jesura vejume maranajaho Jesuni mumora
rora kajino vwiha irame asuma mavarasaˈinaˈe hijume pu
ijí kavajihunaˈe tea junamana.
36 Ea kaˈene ˈavena sisei ajiviˈiniji vejume maranaji kava-
jipo ea mapokijija ˈwaravara.
37 Kekasinisi ora ea mapoka kajija tea junavume Hu
vaˈamarono ˈwaravara. ˈEjume Hu sisima ˈahi ajima toa
ropunaˈi ˈunama vaˈana.
38 ˈEjume ea kaˈene Hu vejume ˈavena sisea usevajara Hu
huˈúmo vaˈi ˈahaume jarima ijá ˈwama ˈWarive na A huˈúmo
vuˈuma ˈwamana kaivo Jesura hu raname ijá ˈwama
39 ˈUnama ari vaˈe Godira iraka kaˈene a vetaaji ea
ˈwaraˈamana ˈwamana. ˈEjume ea kajaho ara mamaˈina
mapoka vaja kajino vaˈe Jesura iraka kaˈene huaˈe vetiajaho
ˈwaramana.

Jairasi Oni ˈApaja ˈEe Napari Jesuni Ateha ˈUnamajina (Matiu 9:18-26; Maka 5:21-43)

40 ˈEˈeme Jesuho toa ˈona karaˈi va ˈeˈujume ea mapoka
kaˈene ijí Huaˈe ˈajaha hijajipo Hu ˈajovara.
41-42 ˈEˈeme heha! Ea pina Jairasina ˈwavura. Hu Sinakoku
ˈajohiˈina natohwaˈomo roe ijí ˈeˈunana. ˈEne hu mweˈi
ˈona arihe Jesuni mumora rori naviˈi jarime ijá ˈwama Nuni
ˈapaja juara huni iropu ropu noˈona vo kwaˈi venukúne nuni
sei roe veje maranama ˈwamana. Jesuho vaˈejuˈe ea mapoka
Huni rora kajaho ani rejara.
43 ˈEˈeme napara pina juara iropu ropu noˈo ˈai vura-
jukame hu vaˈe juketa puni naˈia mapoka amairiahura kaivo
hu pamaranuna. Hu monia mapoka ˈúsia ˈimenuna kaivo
venahujaho pamaranuna.
44 Hu ea vaja kajino Huni túnaˈi rou vaˈo Huni ateha
ˈunavume huni ˈaa kaˈene vuramajaho niˈaha kwino
paˈarenana.

45 Jesura ijá 'iama Ea irara Na vwenimane? 'iavume pu
ea mapoka'e hevara. 'Ejume Pitara ijá 'wama Natohwe ea
mapoka Oni rori ani rejujihuna'e puruva renu 'wamana.
46 'Enakaivo Jesura ijá 'iama Oo ea pini Na vwenimana.
Ijihuni maijaho Nuni harura va 'e'unu 'iamana.
47 Napara kajaho nikavuma kimareme tatovi'i roe Jesuni
una'i ariha ninamana. 'Ejume ijí ea rira kajino nahame
irakijihuna'e Hu vwevumakame ichá'ina'e ni'aha kwinu
maranajaho nahama 'waramana.
48 'Ejume Hu ijá 'wama Nuni 'apaje ara nimaa ronujara
vejume maranaana. 'Enakúne matauma va'a 'wamana.
49 Hu ijí hine 'wara'eme ea pina Sinakoku 'ajohi'ini jihuni
sei rene ro ijá 'wama A hine Najuhi'ina apene iha vetiuna
arema. Oni 'apaja nikwamanakúna 'wamana.
50 'Enakaivo Jesura ijí henarena Jairasi ijá 'wama Ju-
mujaho are'i kaivo nimaa rojakame oni 'apaja mara'ena
'wamana.
51 Pu va ijí usemareja Hu sea vaji va'i 'ahaume ea 'aho'a
tanurihume pu vaja pava'ara ka'i Pita ho Jemisi ho Joni ho
'ee huni oma 'ee oaha ijano 'waravume vaji va'ara.
52 Ea ka'ene ijino hijajaho chora hiji'i niramaruvara.
'Ejume Jesura ea kajija ijá 'iama Niramaruvujaho areha. Na-
paiseakaho mai'o pakwamana kaivo manenukúna 'iamana.
53 Pu Hu niho'o apena 'ijahara. Ijihuni maijaho pu hena
kavajaho hu nikwama jihuna'e pu Hu 'ijahara.
54 'Enakaivo Jesura Huni ija kajino 'unama apene 'uriji'i
ijá 'umena Napaisekera 'urina 'umenana.
55 Huni 'avena kú'o 'unama roume hu ni'aha kwino
'urijume Jesura ijá 'iama 'Iruma vajaha 'iamana.
56 Huni oha 'ee oma niho'o oja hianavara kaivo Jesura ea
'aho'a iraka ka'ene renajaho pa'warahuna'e 'waramana.

9

Jesura Tisaiporua Iropu Ropu No'o Irechamiume Usema Va'ajina

(Matiu 10:5-15; Maka 6:7-13)

1 Hu Huni tisaiporu 'umenaume harura ka'ene 'avena
sisea siomahuna 'ee atama'e veje sonahihunijaho mihana.
2 'Enarena Hu irechamiume pu va'e Godoni arijihuni
maijaho ea mapoka'e ea 'aho'a najahe ea atama rukiniji veje
sonahi'avarono va'ajivara.
3 Jesura ijá 'iama Ja va'aji'avajaho uneunecha pa'eka
va'avara. Pijuha ka'ene pijumojujaho pa'eka'avare joni
tuja pa'eka'avare joni 'iruma pa'eka'avare joni monia
pa'eka'avare 'ee setia 'aho'a pa'eka'avara.

4 Ja vaˈajiˈeje ea irahipo ja hami ˈajorave kiˈavajaho puni
sea kajiru hinuvaˈo ara kajaho areˈi kaivo ˈurine ara pini
vaˈavara.
5 ˈEnakaivo ea irahipo ja paˈajorame vuˈakake
paheˈavajaho ara kajaho areˈi kaivo joni mumora ˈahi
túa kaˈene navujaho taireve ariˈamana. ˈEjakame ijara pu
namahuna ˈiamana.
6 Pu arename vaˈajime arara kajino Godoni Ira mamaa kaji
najahe ˈee ea atama ˈuniraviˈinijijahija vejume maraniara.

Heroti Puruva Retiajina
(Matiu 14:1-12; Maka 6:14-29)

7 Heroti kaˈene ˈajohaˈinijara uneka kaˈene renuji hena-
jaho ea ˈahopo ijá ˈwava Joni kúˈo ˈurinana ˈwavuma
henarena hu puruva rejumakame nihoˈo jumana.
8 Ea ˈahoˈa ijá ˈwavare Iraija kúˈo ˈunama roana ˈwavume
ˈahoˈa ijá ˈwava Poropeti nitama ˈwaraviˈinijara kúˈo ˈurina
roana ˈwavara.
9 Herotira ijá ˈiama Nara Joni oni húmata ahatumahuta
kaivo Ea kaˈene iviamaa pinana ˈurijuˈe na hejukaho
irarane? ˈiamana. ˈEnarena hu Jesu kaˈi ˈahauˈe niriˈi
hinuna.

Jesura Ea Mapoka (5,000) Tuasamahajina
(Matiu 14:13-21; Maka 6:30-44; Joni 6:1-14)

10 ˈEnarena apasoru ˈunama roe Jesu pura raka kaˈene
vejajaho ˈwaravara. ˈEjume Hu pu aherame ara kaˈene
Petasaita ˈwavujino pu pusumano vaˈajivara.
11 ˈEjumakame ea mapoka kajipo henareja pu ˈararihia
vaˈajivara. Hu pu ˈajorame ˈee aneja vene Godoni arijihuni
vuˈa ˈwarame ˈee ea kaˈene venae maranihuna ura renajija
vejume maraniara.
12 Vea vaˈoˈirono veˈeme Huni ea iropu ropu noˈo roe ijá
ˈwava Ea ikija irechamie arara ijino vaˈe ˈiruma sarame
ine ˈee notua. Ijihuni maijaho ike kwaakaho savasakúna
ˈwavara.
13 ˈEnakaviˈi Jesura ijá ˈiama Jara ˈiruma vajihe ija
ˈiamana. Pu eha vene ijá ˈwava Nú kija noˈone ˈee puretia
iropu ijano navu. A ura renaˈamajaho nú vaˈe ˈiruma ˈimene
roe ea kija vajihe ija ˈwavara.
14 Parua nihoˈo mapoka mapokaˈe (5,000) hijara. Hu Huni
tisaiporu ijá ˈiama ˈWarave pu nia ani ani ea mapoka (50)
ruha pini hije vu ruha pini ea mapoka (50) hina apena vaˈa
ˈiamana.
15 Huni tisaiporu Hura ˈwarama jaˈinaˈe vene ˈwaravume
pu asuma hijara.

16 Jesura puretia iropune kija noˈo ˈeke akúpi ˈahi nia niriˈi Godiho teamani ˈwaˈi kaivo tuachame Huni tisaiporua vajihume pu ˈeke ea kaji vajihara.
17 Pu ijume túˈamana. ˈEjume pu pwina kaˈene túˈavume irechavajaho tuja iropu ropu noˈo ˈeke vejume ituˈusahara.

Pitara Jesu Rona ˈWaramajina
(Matiu 16:13-19; Maka 8:27-29)

18 Naˈii pini Jesuho huhusu Huni tisaiporua puˈúmo hine siporua ˈonana. ˈEnuvaˈo Hu pu aporama ijá ˈiama Ja vwihajujaho ea mapokakija Na ea irane ˈwavure? ˈiamana.
19 Pu Hu ijá ˈwava Ea ˈahoˈa A Joni Papitisitana ˈwavume ea ˈahoˈa A Iraijana ˈwavuˈe ea ˈahoˈa A poropetia nitama hijajipo kúˈo ˈurine hinu ˈwavura ˈwavara.
20 ˈEnakaivo Hu pu aporama ijá ˈiama Ja icháˈina vwihajo? Ja Na irana rojo ˈiamana. Pitara ijá ˈwama A Keriso kaˈene Godoni rena roajina ˈwamana.

Jesura Ahia Apene ˈEe Kwahuniji Rone ˈWaramajina
(Matiu 16:20-28; Maka 8:30–9:1)

21 ˈEjume Hu rurame ea paˈwaraˈavarono ˈwaramana.
22 Hu pu ijá ˈiama Ema Puni Harihijaho ea mamaˈina ˈee Sikuraipia epo veje haha niˈimaˈura hiame ˈee pu pataaroˈeja. ˈEne pu Hu ˈanae kwame naˈia noˈopisu namareje kúˈo ˈurihuna ˈiamana.
23 ˈEnarena Hu pu ijá ˈiama Ea irara Nuni túnaˈi roˈi veˈamajaho hu huni oja makame mweˈa kakino huni uneunecha mapoka makiˈi kaivo hu huni korosia apene Nuni túnaˈi roˈamana.
24 Ea irara huni hiiji ori niˈajaraˈamajaho huni hiijaho ranahuna. ˈEne ea irara huni hiiji Nunijihunaˈe Godoni vuˈa mai maiuˈini jihunaˈe ranaˈamajaho hu huni hia ˈunanahuna.
25 Ei pini uneunecha kaˈene mweˈaka kehunijaho huna rerana'eje hia nimaa nimai ijí asinaˈipisa hu maa iraka apejaˈe?
26 Ea irara Nunijihunaˈe Na pataarorihe ˈee Nuni ira pataaroˈamajaho vea kaˈene Emaa Puni Harihijara Huni harura ˈee ˈona ojiˈina arira maijihipuni harura ˈee Amoni harura vaji roˈamajaho hu ˈuˈo pataarohuna.
27 Na nimaa nimaa ja ˈwaravu. Ea kaˈene ja ike namijukija ˈahoˈa maiˈo pakwamasaˈeje Godoni Ara roe kahuna ˈiamana.

Taˈarohe Aniˈina Renajina
(Matiu 17:1-8; Maka 9:2-8)

28 Hura ˈwaramajaho naˈia iropu noˈopisu paˈareˈeme
Jesura Pita ho Joni ho ˈee Jemisi ho ijano aherame huriˈa ˈahi
siporuaˈe ˈoˈi ˈahaume vaˈana.
29 Hu hine siporuaˈe ˈoˈeme Huni niura nihoˈo taˈarohe
aniˈina rene ˈee Huni ateha nihoˈo sajasaˈinaˈe ˈee
hanajiˈinaˈe renana.
30 Niˈaha kwino ea noˈoheˈi pu puˈúmo namine vuˈa
ˈwavara. Ea kajija Iraijaˈo Mosisi una.
31 Pu nihoˈo hanana paraˈeme namine Hu huˈúmo Hura
raka kaˈene maiˈo Jerusaremi venareje vahunijihuni vuˈa
ˈwavara.
32 Pita ho napuhwa puˈúmo nii vahivume notuaraˈomo
ˈurine nia niriuniˈeme Huni hanajiˈina ˈee ea noˈoheˈi pu
puˈúmo namijajija kivara.
33 Ea kajija Hu raname vaˈejuˈe Pitara Jesuho ijá ˈwama
Natohwe nú mamaa vena ro hijara. Nú ara vene pina
One pina Mosisi one pina Iraija onaˈe vehuna ˈwamana.
ˈEnakaivo hu nimaa raka kaˈene ˈwaramajaho pavwihajiˈi
ˈwaramana.
34 Hu ijí ˈwaraˈeme ˈimiti puni huri saturihume Huni
pwehija nihoˈo tea junamana.
35 ˈEˈeme ijí ˈimitia vaja kajino ira rena rouma heˈeme
ijá ˈiama Ikaho Nuni Hariha kaˈene Nara iji pijahujinakúne
Huni ira heˈavara ˈiamana.
36 ˈEˈeme vuˈa kaˈene hejajaho paˈareˈeme Jesuho Huhusu
ijí naminana. Ijihunaˈe pu iranoˈa areme ira parasahareja
uneka kaˈene vea kajino pu kavajaho ea ˈahoˈa paˈwaravara.

Jesura Paruisea ˈAvena Sisei Rosamaji Vejume Maranajina (Matiu 17:14-18; Maka 9:14-27)

37 Ijihuni súˈuha kajino huriˈa areˈi kaivo arihe roˈeme ea
mapoka kajipo roe Hu piunavara.
38 Heha! Ea pina ea rira kajino namine ijá ˈumena
Najuhiˈine na A jariravukúne nuni hariha ike kama. Hu nuni
hariha nikwinuˈwina.
39 Ike kama! ˈAvena sisei kajara ajivuˈe emaavajiˈi ˈunama
apene onavuˈe mweˈi ˈone kuchikuchiviˈi ira sapa ani
reˈejuˈe namuna. Hu majamano vejuˈe hu hiamuna kaivo
naˈia kwinu kwino paajima rurahuna.
40 Na Oni tisaiporua jarirame pura veje useˈavarono
ˈwaravura kaivo pu areri pavejara ˈwamana.
41 Jesura eha vene ijá ˈiama Panimaa rojiˈina kaˈene ea
sisemaakije panimaa rojo? Na naˈia icharu ja puˈúmo hiˈejo?
ˈEne Na naˈia icharu ja najaha apene vaˈejo? ˈiamana.
ˈEˈikaivo vu ijiˈa ea kajaho ijá ˈwama Oni hariha ikino ahema
roa ˈwamana.

42 Hu sesamaa kajaho roˈeme ˈavena sisea kajara ˈanaa piˈonavume mweˈi ˈone kuchikuchimana. ˈEjume Jesura ˈavena sisea kajaho ˈwaravume ˈariha vaˈume sesamaa kajaho marajumakaviˈi omaha mahana.

Jesura Kwahuniji Kúˈo Nahama ˈWaramajina
(Matiu 17:22-23; Maka 9:30-32)

43 Ea kajipo ijí Godoni harura natohwa kaji kavajaho oja hwaˈusahana. Pu ea mapoka ijí Hura uneunechaka mapoka kaˈene venaji kamareja oja hwaˈusahaˈeme Hu Huni tisaiporua ijá ˈiama
44 Nara ˈwaravujaho nihoˈo parunamiˈavara. Emaa Puni Hariha apena ea ˈahopuni ija tahi ranahuna ˈiamana.
45 ˈEnakaivo Hura ˈwarama jihuni maijaho maiˈo pahejara. Pura hehunijaho vaji namujara juvumakame pu pahejara. ˈEnakaivo pu tea junavume paapovara.

Irara Natohwane?
(Matiu 18:1-5; Maka 9:33-37)

46 ˈEnarena Huni tisaiporu puni vaja kajaho ea irara niˈina ˈwamareja hine nakaravara.
47 Jesura pu iraka kaˈene vwihajujaho kimarena sesamaa pina apena roe Huni rori ranavume namiˈeme ijá ˈiama
48 Ei pini Nunijihunaˈe sesamaa ikeraˈina hami ˈahaˈamajaho hu Naaˈe hami ˈahihuna. ˈEne ea irara Naaˈe hami ˈahiˈamajaho Godi kaˈene Naaˈe ranamiume rouji ˈajome hami ˈahaa avahuna. Ea irara maˈuˈua rena joni vajakino hiˈamajara ea natohwa rehuna ˈiamana.

Ea Irara Ja Puˈúmo Paninakaramujaho Jona
(Maka 9:38-40)

49 Jonira eha vena ijá ˈwama Natohwe nú kaˈeme ea pina Oni ihi ˈurahiˈi ˈavena sisea siomahume nú hu areˈamarono ˈwaravara. Ijihuni maijaho hu nú puˈúmo paˈurahe onuna ˈwamana.
50 Jesura hu ijá ˈwama Ja pakiˈeje tanuˈuraˈava. Ijihuni maijaho ea irara ja puˈúmo paninakaramujaho hu ja puˈúmo renuna ˈwamana.

Sameria Vaji Ara Pini Jesu Pataarohajina

51 Hura vahuni vea niturаˈeme ˈurine aneja vene Jerusaremi vahuna vwihajiˈi hinana.
52 Hu ijí vaˈamarono ea nimako irechamiume pu vaˈe Sameria opuni ari uneunecha ˈeke amairiˈirono vaˈajivara.
53 ˈEnakaivo ara kajiˈurijija pataarohara. Ijihuni maijaho Hu Jerusaremi vaˈujihunaˈe pu pataarohara.

54 'Ejume pu ijí kamareja Huni tisaiporu Jemisi'o Joni'o ijá
'wava Natohwe A ura rena'amajaho nú 'warave vena kahi
akúpa 'ahi rena ariha roe pu rena'ena 'wavara.
55 'Ejume Hu aromakivi'i pu 'uraraha ijá 'iama 'Avena
iraka sa'inijara avanujaho ja mai'o pahena pakavu?
56 Ijihuni maijaho Ema Puni Harihijara roajaho emaa puni
hia patiraku'i 'ahaume roana kaivo emaa'e ni'aji'i roana
'iamana. 'Enareja pu ari pini va'ara.

Jesu Pa'arariha'iro 'Unama Savujina
(Matiu 8:19-22)

57 'Ejume pu 'unama toi va'eme ea pini Jesu ijá 'wama
Kwaa ichihichihi va'amajaho na A hu'úmo vuhuna
'wamana.
58 'Ejume Jesura ijá 'wama Achi'a mwe'i vaji ahejure 'ee
uka nesa rukina kaivo Ema Puni Harihijara ruha ka'ene
nene 'ee siheria vena hihuna pa'ana 'wamana.
59 'Ejume Hu ei pina ijá 'wama 'Ararihie roa 'wamana.
'Enakaivo hu ijá 'wama Natohwe ijinakúne asinamie na
marako va'e nuni oma apene kwananavuma 'wamana.
60 'Enakaivo Hu ijá 'wama Ea ka'ene kwavi'ina kajaho
maka'eje kwamasahuna kajipo apena va'e ranava kaivo a
va'e Godoni arijihuni vu'a ea 'aho'a 'wara'amana 'wamana.
61 'Ejume ea pina 'u'o ijá 'wama Natohwe na
'arariha'ejakúne 'wive na va'e kachihu nuna marako'a
'ajorame rouma 'wamana.
62 'Ejume Jesura ijá 'wama Ea irahipo aneja vene
juara meji'i hine majamano aroma niriujija niho'o Godoni
'unamijino vahuna areri pana 'wamana.

10

Jesura Ea Mapoka Irechamiume Va'ajina

1 Ijihuni túna'i Natohwijara ea mapoka mapoka (70) iji
pijihe ea no'o no'o irechamiume pu urasahe Hura ara 'ee
kwaa ka'ene rohunijino va'ajivara.
2 Hu pu ijá 'iama 'Iruma mapoka marana navu kaivo ea
ka'ene ijihi 'eke ahuma usehunijaho niho'o kwinu kwin-
una. 'Enajihuna'e ja Natohwa ka'ene 'iruma anesuri jihuni
siporua 'ojakame Hura ea 'aho'a irechamie ijí 'iruma kaji
'eka ahuma use'avara.
3 Heha! Va'ajiha! Na ja irechamiujaho areri sipia 'u'ua
'uanea puni vaji irechamiu ja'ina'e irechamiu.
4 Ja pausia pa'eke tuja pa'eke mumora hwana pa'eke 'ee
ea 'unamutoa pa'ajora'avara.

5 Ja vaˈajime ea ˈahopuni sei vaˈavajaho marakuˈa
ˈajorame ijá ˈiˈavara Matauviˈinijaho seikino ja puˈúmo
naˈamana.
6 Ea kaˈene sea kajino hinujaho matauma hijujaho
oja mahiˈinaˈe reˈamajaho ara ˈuˈo matauma hihuna
kaˈene ˈajomajaho makave ijino hu huˈúmo naˈamana.
ˈEnakaivo paˈanaˈe reˈamajaho oni matauviˈinijaho kúˈo
apene vaˈamana.
7 Ijí sea kajino hijiˈi ˈiruma iraka kaˈene vajiˈavajaho
iˈavara. Ijihuni maijaho ea kaˈene kaukaraa vejiˈina puni
eha apejura. ˈEne ja paarihe sei pini ajima ariha ajima ariha
oˈavara kaivo sea nikwinu hiˈavara.
8 Ja ari vaˈeje ea irahipo ˈajorame ˈiruma irakaˈe joni unaˈi
irechave kiˈavajaho iˈavara.
9 Atakina kaˈene ara kajino hijujija veje maranie ˈee ea
kajija ijá ˈwaraha Godi oni arijaho joni romai roana ˈiˈavara.
10 ˈEnakaivo ja ara pini vaˈeje pu ja paˈajorave kiˈavajaho
vaˈe maˈaha riri naminareje ijá ˈiˈavara.
11 Núni mumora hari saina kaˈene amama navujija taireve
ariˈeje Godoni ara nimaa nimai joni rori roana kaivo ja
pataarohu ˈiˈavara.
12 ˈEnakaivo Na nimaa nimaa ˈwaravu. Vea kaˈene ˈotua
veˈavari veijaho ea kijahija nihoˈo niˈina aniˈina rehuna.
Kwaa kaˈene Satami ˈwavujino renajaho asimareje nihoˈo
aniˈina rehuna.

Ara Kaˈene Panimai Rojiˈinijihina
(Matiu 11:20-24)

13 Ja ea kaˈene Korasini hine ˈee Petasaita hijujija eha sisea
apehuna. Ijihuni maijaho Na joni ari uneunecha ea areri
pavejura vejuˈukame ja panimaa roju kajihunaˈe ja eha sisea
apehuna. Na Taia ˈee Sairani ijaˈinaˈe veˈipisa pu nihoˈo
marakuˈa puni sisea niaremamaa arevaˈa.
14 ˈEnaˈomo na nimai ja ˈwaravu. Vea kaˈene Godira
mweˈakaki ˈotua venuni veijaho kwaa iha Taia ˈee Sairani
ijija jara eha kaˈene niˈimaˈura apeˈavajaˈinaˈe paapehuna.
15 ˈEnakaivo ˈú ja Kapeniami orakija ja ma joni haha
kakino ˈeka kahino Godoni ari vaˈiro avajo? Ja nihoˈo kwaa
kaˈene veni renuni kwaa ijino (Hetisi) vahuna.
16 Ea irahipo joni ira heˈavajaho pu Nuni ira hene avahuna.
Ea irahipo jaaˈe pataaroraˈavajaho Naaˈe pataarorihe
avahuna. Ea irara Naaˈe pataaroriˈamajaho hu Godi kaˈene
Naaˈe ranamiume rouji pataarohe avahuna ˈiamana.

Ea Mapoka Ijipo ˈUname Temarasahiˈi Roajina

17 Ea mapoka mapoka (70) kaˈene irechamiume vaˈajija
ˈuname mariˈuviˈi ijá ˈwava Natohwe Oni ihi rejume ˈavena
sisesa núni ira nihoˈo hene vejara ˈwavara.
18 ˈEjume Hu ijá ˈiama Na kaˈeme Setani kahino akúpa ˈahi
vea punaˈi piˈiˈeme ˈonana.
19 Ike heha! Nara ja harura mihujihunaˈe ja tapara ˈee
suaka sisea kaˈene amari hiju jihipuni ˈahi namihuna kaivo
pu pavenae kwamasahune ˈee naka mapoka kaˈene hijujija
maiˈo ja paruarahihuna.
20 ˈEnakaivo ˈavena siseapo joni ira hene vejajihunaˈe ja
patea manaˈavara kaivo joni iha kaˈene kahi akúpa ˈahi
vejuˈe namujihunaˈe teamanaˈavara ˈiamana.

Jesura Mariˈumajina
(Matiu 11:25-27; 13:16-17)

21 Ijí vea kajino Godoni ˈAvenijara vejume Hu teamaˈeme
siporua ˈone ijá ˈwama Amo kaˈene akúpa mweˈa ijihuni Na-
tohwijiˈo Na teimani ˈwavujihuni maijaho Ara uneunechak-
ija ea kaˈene hene vwihajiˈinijihija nuhiume vaji navume
pu pakavumakiviˈi kasimaaru najahana. Amo Oni ura ijaho
ijara ura renana. ˈEjumakame A avanana.
22 ˈEnakaivo uneunecha kaˈene mapokijija Amora Nuni
ija tahi irechamana. Ijihunaˈe eaka mapokijija Godoni
Harihijaho pakama pahejura kaivo Amora hena kamuna.
ˈEjuˈe eaka mapokijija Amoho pakama pahejura kaivo Hari-
ahi kama henuna. ˈEnakaivo Hariahi ura renujiru Omaha
najahuna ˈwamana.
23 ˈEnarame Jesuho aroma Huni tisaiporu kiviˈi hemi ijá
ˈiama Nia kaˈene jara kivuke kihunijija merajihana.
24 ˈEnajihunaˈe nitama poropetia ˈee kinia mapoka pu
ura jara kivujaˈinaˈe pu kiˈiro ˈahiara vo pu nihoˈo areri
pakivara. ˈEne pu jara heju kajaˈinaˈe heˈiro ˈahiara vo pu
nihoˈo areri pahejara ˈiamana.

Sameria Ora Ea Mamaijihuni Haa

25 ˈEnakaivo heha! Roia pini roe Hu vena kaˈi ˈahaume
ijá ˈwama Najahiˈine na icháˈinaˈe vene majama hihuna
apeˈejo? ˈwamana.
26 Hu ijá ˈwama Varapa vajijaho irakaˈe vejare? A icháˈina
taha kamo? ˈwamana.
27 ˈEjume ijí ea kajara eha vena ijá ˈwama
A oni Natohwa kaˈene Godiho niˈaha kwinu oni oja ˈee
oni ˈavena ˈee oni harura ˈee oni vwihaijaho mahoˈo
vajaˈamana. ˈEne ara oni hahaˈe vwihanu jaˈina ea
kaˈene oni rori hijujija oja miˈamana ˈwamana.
28 Hu ijá ˈwama Oni ehijaho nihoˈo nimaikúne ijá venareje
a majama hihuna apeˈena ˈwamana.

29 'Enakaivo ea kajara huni 'unama'e amairia 'ahaume
Jesuho apoma ijá 'wama 'Ú nuni rori hinujaho irane?
'wamana.
30 Jesura eha vene ijá 'wama Ea pini Jerusaremi rene
Jeriko va'eme anuameji'inapo piunamareja hu apene 'anae
'ee ateha isokunahe 'anauva'o ranavume ijino kwame ojaru
'oji'i namana.
31 Hu ija'ina ve'eme pirisiti pina 'unama kajihuna kajino
vai'i kavu'e ea kajaho navu kavi'i rori tatumahe va'ana.
32 'Unama kwinu'ina kajino ea ka'ene Rivai 'wavujaho
ijihuna kajino roe ea kajaho kamarena hu 'u'o nii tihi
kakavi'i tatumahe rori va'ana.
33 'Enakaivo Sameria ora ea pini 'unama kajihuna kajino
roe ea kajaho kame hu niho'o temume oja tura'i 'ahaana.
34 Hu huni va'e 'weru 'ee 'wainia usetie 'ee panesia
hwamaharena apene huni tonikia 'ahi raname va'e nú'úha
pini raname 'ajoaha hinana.
35 Ijihuni sú'uhijino hu monia oma no'ohe'i sirirame ijí
ea ka'ene ara'e 'ajohi'ina kaji vajahana. Hu ijí ea ka'ene
ara kaji 'ajohi'iniji ijá 'wama A eakaho 'ajoha hi'amana.
'E'eje na kú'o 'unama roe ara huni hahi oni monia ka'ene
ato'aru'amajaho na eha mahuna 'wamana.
36 Iji'a ijá 'wama A vwihanujaho ijí ea no'opisu vaja kajino
irara huni romaijahune? 'wamana.
37 'Ene hu ijá 'wama Ea ka'ene hu numimajina 'wamana.
'Ejume Jesura ijá 'wama Va'e ija'ina ve'amana 'wamana.

Jesura Mata'o Meri'o Ki'irono Va'ajina

38 Pu va'ajime va'e ara pini use'eme napara iha Matara
'ajorame huni sei aherame va'ana.
39 Huni 'u'ua iha Merina'omo hu Natohwi jihuni mumora
rori asuma hine ataa apúsame Huni vu'a henana.
40 Mataho kaukara mapoka ka'ene hu venajara túkiravume
roe Hu ijá 'wama Natohwe nuni 'u'ua kaukara mapokakija
maki'eju'e na nanasumano vejujaho A ichá vwihano? A hu
'warave roe na ni'ajihama 'wamana.
41 Natohwijara eha vena hu ijá 'wama Mata Mata a
uneunecha niho'o mapoka'e hine vwihanare'e oja hianavu
kavu.
42 'Ene uneunecha kwinu kwino mama'ina navu.
'Enakaivo nimaijaho nikwinu'wina. Ijihuna'e Meriho
'unama nimaiji piunamana'omo niho'o paapena ruvahuna.

11

Jesura Siporua 'Ohuna Najahajina
(Matiu 6:9-13; 7:7-11)

1 Naˈia pina Hu kwaa pini hine siporuaˈe ˈonana. Hu
ˈojume paˈareˈeme Huni tisaiporu pini roe ijá ˈwama Na-
tohwe areri Jonira huni tisaiporu najaha jaˈinaˈe siporuaˈe
ˈohuniji najuha ˈwamana.
2 Hu ijá ˈiama Ja siporua ikaˈina ˈoˈavara.
Amo Oni iha nihoˈo nimaa nimaaˈomo A roa nú ˈajohua.
3 Vea kwinu kwinu ˈiruma kaˈene areri ihuniji vajúha.
4 Núni sisea vwihanúa arema. Ijihuni maijaho nú ˈuˈo ea
ˈahopo sisei ˈahúujaho nú vwihanie arevura. ˈEne paa-
herume vena kivuri vajijaho vaˈamana ˈiamana.
5 Hu pu ijá ˈiama Ja ei pini napura rukinaˈe reˈiraˈomo
naˈia rira muˈoi vaˈe ijá ˈwavaˈe napura nune puretia
noˈopiso vajiˈirakúne na túnaˈi oni puretia eha vajahuna.
6 Ijihuni maijaho nuni napura kwaa jori rene roe iviamaa
nuni sei roana kaivo nara unekaka mahuna paˈajihunaˈe
ˈwaravu ˈwamana.
7 ˈEˈeje oni napura kajara kahino sea vaji eha vene
ijá ˈwaˈipisa Siuna arema na vwicha nikume sesahu nu
puˈúmo ninejuraˈomo na paˈurine uneunecha ˈeka vajahuna
ˈwavaˈa.
8 Na jaaˈe ˈwaravu. Hu paˈurine pureti pamaha kaivo a
huni napuri roe pajuˈikaˈi hine jarimujihunihahi hu ˈurine
uneunecha mapoka kaˈene hu icháru ura renujaho vajahaˈa.
9 ˈEnajihunaˈe Na jaaˈe ˈwaravu. Ja hine jariˈavajaho
vajihuna. Ja hine saraˈavajaho piunihuna. Ja hine
ˈanaˈanaˈavajaho tirausahuna.
10 ˈEne ea irara jarimujaho hu ˈekuna. ˈEne ea irara
samujaho hu piunimuna. ˈEne ea irara ˈanaˈanaujaho
jaraˈusahuna.
11 ˈÚ ja omahwaha harihu jopo roe kijaˈe jarираˈipisa ja
taparaˈe vajihaˈe?
12 ˈEnavo pu ˈuˈora kuhaˈe jarираˈipisa ja suaka vajihaˈe?
13 ˈEnakaivo ja ea siseakija joni harihija swara mamai
vajiˈavajaho joni Oma kaˈene akúpa ˈahi hinuji jariˈavajaho
Hura Huni ˈAvena mihuna ˈiamana.

Jesune ˈEe Pierisiparu
(Matiu 12:22-30; Maka 3:20-27)

14 Hu ˈavena sisea kaˈene ira paˈaraviˈinijaho ˈwaravume
ˈeˈuna vaˈeme ema kajaho aneja vene ira ˈwaramana.
ˈEjume ea mapoka kajija nihoˈo oja hwaˈusahara.
15 Ea ˈahoˈa ijá ˈwava Ea ikaho Pierisaparu ˈavena sisea
puni natohwijara harura mahuˈe ˈavena sisea ˈwaravuˈe
usevu ˈwavara.
16 ˈEjume ea ˈahoˈa Hu vena kaˈi ˈahiume ˈejahae ijá ˈwava
Veje aacha pina akúpa ˈahi rene roa kava ˈwavara.

17 'Enakaivo Jesura iraka ka'ene pura vwihajajaho nikimarena ijá 'iama Kwaa ara irahipo irecharame va'e nia ani ani hine 'arahi'i hi'ipisa pa'areja'a. 'Ene ara irahipo ahaama hi'ipisa ariha pa'areja'a.
18 'Enajihuna'e Setanira ahaama hi'ipisa huni kwaa arijaho ichá'ina'e namija'e? Ijihuni maijaho ja ijá 'wavo Na Pierisiparu oni iha 'ahi 'avena sisea 'waravu'e usevu 'wavu.
19 'Enakaivo ja vwihajujaho Nara Pierisiparu oni iha 'ahi 'waravu'e 'avena sisea usevu 'wavu kaivo joni harihija irahuni iha 'ahi 'waravu'e usevure? Ijihuni hahi pura joni 'otua vehuna.
20 'Enakaivo Nara 'avena sisea ka'ene 'waravu'e usevujaho Godoni ijijara reju'e avaujaho Godi oni arijaho ni joni roana.
21 Ea ka'ene harura rukinijara huni ara juha hajaa vene 'ajohujaho huni kukua mamaa navura.
22 'Enaka'i ea ajisina huni ajira asimajara roe 'anae huni juha hajaa ka'ene hura 'eke tarera veji'i hinujaho 'etujahe huni kukua vajúsarama 'ekura.
23 'Enakaivo ea ka'ene Na hu'úmo parenujaho hu Nuni pwina pana. 'Ene ea Na hu'úmo parene ea nianaujaho hu veju'e pu jirijiri varanavura.

'Avena Sisei Kú'o 'Unama Roajina
(Matiu 12:43-45)

24 Vea ka'ene 'avena sisea emahuni haha 'ahi hinujara ru'e'unujaho hu va'e kwaa toa pa'ajino va'e ojuta hwehuna samujaho pakamuna.
25 'Enare'e hu ijá rohune Na kú'o 'unama va'e ruha ka'ene nara hijujino va'uma. Hu 'unama vai'i kavu'e ruha kajaho ea pahiju kaivo túa 'anae amairiana.
26 'Enareje hu va'e napuhwaha 'avena sisea 'aho'a iropu no'o ajisinijija aherama roe ijí hihuna. 'Ena'avo maraku'ijaho eakaho sise'i hinana vo iviamaa sisei maa hina parahuna 'iamana.

Temara Nimaijina

27 Jesuho ijá 'warame pa'are'eme napara pini ea rira kajino 'urina ira ajira ijá 'umena Napara ka'ene Aa'e nahenae 'ee A musa vajahajaho Godi merajahana 'umenana.
28 'Enakaivo Hu ijá 'wama Ea ka'ene Godoni vu'a hene vejujaho ijihija Godi merajihuna 'wamana.

Emapo Areri Pavejuji Veja Ka'irono Mi'imi'ivajina
(Matiu 12:38-42)

29 Ea mapoka kajija Huni rora kajano ani re'eme Hu aneja vene ijá 'iama Ja ea ka'ene iviamaa 'urijakija niho'o sisea.

Ja aacha sarama ˈwarivu kaivo aacha pina pamihuna kaivo
Jona oni aachajiruna.
30 Areri Jonara Ninava opuni aacha renajaˈinaˈe Ema Puni
Harihijaho iviamai ea kaˈene hiju jihipuni aacha rehuna.
31 ˈEne vukúˈo vea kaˈene Godira ˈotua veˈamani veijino
vea vaˈe ˈonu karoˈi puni kwinia kaˈene hinujara Godoni
unaˈi ja puˈúmo namine namahuna. Ijihuni maijaho ike
kwinia karoˈi kwaa jori hinujaho roe Saramanira kora
mamaiji ˈwaravume henana. ˈEnakúne heha! Ea kaˈene
Saramani asimani eijaho iviamaa iki joni vaji hinu.
32 ˈEnakaivo vea kaˈene Godira ˈotua veˈamani veijino ea
kaˈene Ninava orijija pu Godoni unaˈi ja puˈúmo namine ja
namahuna. Ijihuni maijaho Jonara najahaji pu hena nimaa
ronareja puni sisea arevara. ˈEnakúne heha! Ea kaˈene Jona
asimani eijaho iviamaa iki joni vaji hinu.

Haha Huni Hanajiˈinijina
(Matiu 5:15; 6:22-23)

33 Ea pina naheha paˈene siˈuara vaja irechavuˈe navura
kaivo pu icha kaˈene naheha'e ˈunamiuji ˈunavuˈe ea
mapoka kaviˈi roa ajivura.
34 Hahijihuni naheha ijaho niijina. ˈEnaˈomo joni nia
kajara marana paranujaho joni hahaka mapokijaho mahoˈo
hanana paranuna. ˈEnakaivo joni nia siseraˈamajaho joni
hahaka mapokijija mahoˈo nutuma nahuna.
35 Joni haha vaji hanajiˈina kaˈene namujaho paveje nu-
tuviˈina reˈamana.
36 Joni haha mapokijaho hanana naˈi kaivo pina
panutuˈipisa nihoˈo natohwaˈe hanajaˈa areri ja naheha
ˈena irechavuˈe namareˈe hanana paraju jaˈinaˈe rejaˈa
ˈiamana.

Jesura Parasia ˈEe Varapa Tamana Najahiˈiniji Namaha-
jina
(Matiu 23:1-36; Maka 12:38-40)

37 Hu ijaho ˈwaravume paˈareˈeme Parasia pini vaˈe huni
sei ˈiruma iˈamarono ona ˈwaramana. Hu vaˈe ˈaijua rori
asuma hine ˈiruma iˈi ˈahaume venana.
38 ˈEˈeme Parasia Jesu kaˈeme Hu Huni ija pasoˈi ijume
kamarena hu nihoˈo tatamana.
39 ˈEjume Natohwi hu ijá ˈwama Parasia kapusia ˈee tevua
huraru sovura kaivo joni vajijaho nihoˈo nesa ˈee sisei ani
rene navura.
40 Vwiha paˈakije ˈú Godi kaˈene hura venajaho vaja ˈuˈo
pavenane?
41 ˈEnakaivo joni vaji iraka kaˈene navujaho ea kaˈene
uneunecha paˈajihi vajihakame joni uneunecha mapokakija
mamai reja.

42 'Enakaivo Parasia joni eha sisea niho'o ni'ima'ura namu. Ijihuni maijaho ja taisia ka'ene Godi vajahajaho senisia 'ee siaa ani ani'ina juasi'i navujija vajihura kaivo ja 'unama maijaho pataarohe 'ee Godi oja pamahura. 'Enakaivo ikaho uneka ka'ene ja veji'i ea 'aho'a paasinamihune sa'ina avajura.
43 Ja Parasia joni eha sisea niho'o ni'ima'ura namu. Ijihuni maijaho ja Sinakoku vaji una'i ikikami hihuni tiniji ura renaura. 'Ene ja maketia vaji emaapo pu ja 'ajorahuna'e ura renaura.
44 Joni eha niho'o sisei namu. Ijihuni maijaho ja areri eucha ka'ene ea savaji pahena paki'i kaivo ijihuni toi 'urahoju ja'ina veju 'wamana.
45 'Ejume roia pini eha vene ijá 'wama Najahi'ine A ija'ina'e 'warumujaho núa'e 'uraruhe avanu? 'wamana.
46 'Enakaivo Hu ijá 'iama Ja roia 'u'o joni eha sisea niho'o ni'ima'ura namu. Ijihuni maijaho ja ea ahija mama'ina vaji'i kaivo ni'ajihe iji 'unira 'urihuna pana.
47 Joni eha niho'o ni'ima'ura namu. Ijihuni maijaho ja eucha mavarasa'ina poropeti epuna vejura kaivo emahu jopo 'aniume kwamasahara.
48 Joni amuhipo poropetia ka'ene 'aniajaho ja nihena kimare'e pura raka ka'ene veja kajaho nijina 'wavu. Ijihuni maijaho ja hine puni eucha amairie veju.
49 Ijihuni hahi Godira Huni vwiha vajijino ika'ina 'warumana. Nara Nuni poropetia 'ee apasoru irechamie vu'akame ea 'aho'a pu 'anie kwamasahe 'ee ea 'aho'a ruarahuna.
50 'Enajihuna'e ea ka'ene iviamaa 'urijajipo vea ka'ene mwe'a'e aneja vejajino rene poropetia 'aniajihuni eha apehuna.
51 Eporu ka'ene ea aririjihuni 'aa arihaji rena roe Jakaraia oni 'aa ka'ene Temiporu 'ee swasa vejuri 'aijua rira mu'oa kaji 'anaji ro 'e'unana. Na ja 'waravu. Ijihuni eha ijaho eaka iviamai hijukipo apehuna.
52 Ja roia joni eha sisea niho'o ni'ima'ura namu. Ijihuni maijaho hena kahuni kiijaho ja apena ruva'ara kaivo ja 'u'o pava aruvara. 'Ee ea 'aho'a ka'ene va'e aru'i vejajaho ja tanuvara 'iamana.
53 'E'eme Hu ara kajaho are'i va'ajaho Sikuraipia 'ee Parasia Jesuho niho'o apene 'urarahe uneunecha mapoka'e ani ani'ina apovara.
54 Ijihuni maijaho Hura unenu'u pina sisea 'waravakame Hua'e apena nama'irono avajara.

12

Aroaroti Namijuji Ronarena Jujuvua 'Waramajina
(Matiu 10:26-27)

1 Ea mapoka'e Huni rora kajaho ani rene ajime ateji
tauta'aravi'i hi'eme Hu Huni tisaiporu amura Peresi rone ijá
'iama Ja hami Parasia puni isitia ki'avara. Ijihuni maijaho
pu ira'asina.
2 Uneunecha mapoka ka'ene vaji navu'e ea mapoka
pakivura'omo tú*na*'i samahirahuna. 'Ene ea mapoka hemi
navujaho ni'i ni'i hena kihuna.
3 Vu'a iraka ka'ene nututi jahejajaho ja samaumai
'wara'avara. 'Ene vu'a ka'ene sei vaji koravajaho ja ata huri
namine 'ume'avara.

Irá Juhahunijina
(Matiu 10:28-31)

4 Ehu nune Na nimaa ja 'waravu. Ike haha huriji erapo
'anaa kwahuniji ja ju'ava. Pu areri ijihuni tú*na*'ijaho unenu
pina pavehuna.
5 'Enakaivo ja irá juhahunijaho Na ja 'warahuna. Godi
ka'ene areri 'anaa kwavakavi'i pi'onama'e veni vahuniji
juha'avara. I'a Na ja 'waravu. Hua'e juha'avara.
6 'Enakaivo 'ú ea uka iropu ma'u'u maa toia no'o 'imejure?
'Ena'avo Godira ijí uka ma'u'u maa kajija hena ki'eju'e
hijura.
7 'Ene ijí joni hú*ma*t*a* sapasa icharo namujaho Hu nihena
kamu. 'Enakú*ne* ja paju'avara. Ijihuni maijaho jara uka
ma'u'u maa kajija asitahara.

Keriso Nimai Rone 'Warahuna Ho Pataarohunijina
(Matiu 10:19-20, 32-33; 12:32)

8 'Ena'omo Na nimaa ja 'waravu. Ea irara Na ronareje
ea mapoka puni una'i 'wara'amajaho Emaa Puni Harihijara
'u'o ea kaji rone kahino akú*pa* 'ahi Godoni 'ona oji'ini
jihipuni una'i nahama 'warahuna.
9 'Enakaivo ea irara Na hemihareje ea 'aho'a
panaja'amajaho ea kaji 'u'o Godoni 'ona oji'ini jihipuni
una'ijaho panahama 'warahuna.
10 'Ene ea irahipo Emaa Puni Harihi jihuna'i ira sisea
'wa'avajaho puni sisea vwihanie arehuna kaivo Godoni
'Aveni jihuna'i sisea 'wa'avajaho Hu niho'o puni sisea
pavwihana arehuna.
11 'E'eje pu ja 'eka va'e Sinakoku 'ajohi'ina 'ee ea mama'ini
jihipuni una'i nama'iro va'a ki'avajaho vu'a raka ka'ene
'warahunijaho oja pahiana'avara.
12 Ijihuni maijaho ijí vea muka kajino iraka ka'ene
jara 'warahunijaho Godoni 'Avenijara naja'eje 'warahuna
'iamana.

Uneunecha Rukimaˈura Kaˈene Puruva Rejiˈinijihuni Haa

13 Ea pini ijí ea rira kajino ijá ˈwama Najahiˈine nuni poka
ˈwave nuni aachia kaˈene nuni omijara irechamaji ahaama
nuna vajihama ˈwamana.
14 Hu ijá ˈwama Ea ikera! Ea irara Na joni ˈotuae hehuna
iji pijihane? ˈwamana.
15 Hu pu ijá ˈiama ˈUnama ani aniˈina kaˈene nihoˈo
ituname urarena parajujija hami ˈajohe kiˈavara. Ijihuni
maijaho ema ijihuni hiijaho kukua mapoka kaˈene huni
navujipo reje hihuna pana ˈiamana.
16 ˈEnarena Hu ike haakaho ˈwaramarena pu ijá ˈiama Ea
ˈiruma nihoˈo mapoka ani rejiˈini jihuni mweˈi soa savuˈe
juara ˈurina paranana.
17 Hu hine hu husumano vwihanu vaˈo ijá rona Nara nuni
ˈirumaˈe irechahuni ruha ituˈona paranana'omo na ichá
veˈeju ronana.
18 Hu ijá rona Na ikaˈinaˈe veˈeju. Na nuni ara tirasame
mamaˈinaˈe vene ijino nuni ˈiruma ˈee kukua ˈahoˈa
irechaˈeju ronana.
19 ˈEnarena hu oriˈini ijá rona Na nihoˈo ea teamanima
parajiˈina renareje na hiˈeju. Na uneunecha kaˈene juara
mapokijino ura renia parahunijaho ˈekuta. ˈEnajihunaˈe
masuani hine ˈiruma ine ˈee toa kisina ine teamaniˈeje hiˈeju
ronana.
20 ˈEnakaivo Godira ijá ˈwama Ike nihoˈo vwiha paˈakera.
A iviasi naˈiakino kwaˈamajaho ea irara ike kukua kaˈene
ara irechama hinujaho ˈekaˈena ˈwamana.
21 ˈEnajihunaˈe ea kaˈene mweˈa kakino uneunecha
mapoka rukina renujaho hu Godoni unaˈijino areri une-
unecha paˈanaˈe renuna.

Godi Nimaa Vetihunijina
(Matiu 6:25-34)

22 ˈEnarena Hu Huni tisaiporu ijá ˈiama Na ja ˈwaravukúne
jara icháˈina hihunijaho pavwihaˈavare ˈee ikaˈina
pavwihaˈavara. Nú ˈiruma iraki iˈeja pavwihaˈavara. ˈEne
joni haha ikaˈina pavwihana ˈwahuna.
23 Nú iraki núni haha nuhaˈaraˈeja? paˈwahuna kaivo ijí
ˈiruma kajara venuakame majama hihuna pane ˈee ateha
kajara venuakame majama hihuna pana.
24 ˈEnakúne ikaho vwihaha. Uka kaˈene jaijasaha oju kare
kiha. Pu nihoˈo puni ˈina paˈone ˈee puni ˈiruma paˈeke
rira kwino ahuma irechavu kaivo Godira ˈiruma vajihu.
ˈEnakaivo jara uka nihoˈo asitaha parajara.

25 Ja ea irahipo hine vwihananaviˈi temuka apeˈavajaho ˈú
ijí temuka kajara veje joni hia vea pina kúˈo huri ranave hi
vaˈeja?
26 Ja uneunecha maˈuˈumai areri paveˈavajaho ja irakiji-
hunaˈe uneunecha ˈahoˈakija vwihajo?
27 Ike heha sinara kaˈene nechi orijija maˈopuipo ˈurijura
kaivo pu opuina harura pavene ˈee opuina majikaria pa-
marasahura. ˈEnakaivo Na nimaa nimai ja ˈwaravu. Sara-
maniho nitama huni haha sarira ˈenana kaivo ijí hura sarira
kaˈene ˈenajaho areri sinara huni nia vajaˈe kimujaˈina
paasimana.
28 ˈEnaˈomo Godira sinara kaˈene iviasi maiˈo navuraˈomo
niari atoˈuve veni rehunijija ˈajohaˈamajaho Hu icháˈinaˈe
ja ˈajohahuna vwihajo? Ema kaˈene joni nimairoa
maˈuˈumaakije!
29 ˈEnakúne jara ˈunama kaˈene ˈiruma ˈeka ine ˈee toa
ihunijaho pahine sarame vwihaˈavara.
30 Ike uneunecha kijahija ea kaˈene kwaa ara mapokakino
hijujija hina saravura. ˈEnakaivo joni Oma kaˈene kahi
akúpa ˈahi hinujara uneunechaka mapoka kaˈene ja
pivusahujija nihe paranuna.
31 ˈEnakaivo ja marakuˈa Huni ara ˈunamiji ˈee Huni
ˈunama kaˈene arimaiji saravakame ijiˈa uneunechaka
mweˈakaki jara pivusahujaho Hura vajihuna.

Akúpa ˈAhi Kukua Rukina Rehunijina
(Matiu 6:19-21)

32 ˈEnakúne eakije nihoˈo patea junaˈavara. Ijihuni mai-
jaho joni Omijaho ura rene teamama paraˈejuˈe Huni arijaho
ja mihu.
33 Joni uneunecha ˈeke ˈimenareje monijaho ea kaˈene
ˈiruma paˈajihi vajiha. Ja ojono tuja kaˈene panapaviˈiniji
ˈekaˈavara. ˈEe joni uneunecha kahino akúpa ˈahi irechave
ea panesi eke kapura paˈuhusaˈavara.
34 Joni uneunechaka mamaa kajipo naˈavari tinijikano joni
oja ˈee vwihijaho ˈuˈo ijí nahuna.

Pwea ˈAiha Vejiˈine ˈEe Amairiaraviˈinijina

35 Ja joni kukua same amairiarama parane joni naheha
ˈena pijinamie hanaˈeje hiha.
36 ˈEne areri pwehwapo puni natohwijara ea maiˈo na-
pasi nejujihipuni sori vaˈanaˈe roˈamarono ˈajoha hijujaˈina.
Hu roe vwicha ˈanaˈanaˈamajaho pu vwicha niˈaha kwino
tirasamahuna.
37 Pwea kaˈene puni natohwijara kúˈo ˈunama roˈamarono
amairiarame ˈajaha hijujija nihoˈo teamanaˈejuˈe hiju. Na

nimaa nimai ja 'waravu. Hu huni ateha apúsame 'warave asuma hi'eje hura 'iruma 'eke vajihe ihuna.

38 'Ena'omo Hu na'ia rimai ro'ena 'aho sú'usú'u vea aharasa'amaji ro'amajaho pwehwaha ka'ene niamairiarame areri rena hijajija teamanahuna.

39 'Enakaivo ja niheju sea anesurijara he'eje nesa apeji'inijara vea muka irakiji roe nesa ape'iro'ipisa hu tanurahakame hu paroe huni sea ruarahe nesa apeja'a.

40 Ijihuni hahi amairie nirisave areri rena para'eje 'ajaha hi'avara. Vea muka ka'ene Ema Puni Harihijara rohunijaho ja pakame paheji'inakúne ijá ve'avara 'iamana.

Pwea Ka'ene Uchaha Pa'aji'o Uchaha Rukiniji'o Puni Vu'a (Matiu 24:45-51)

41 Pitara ija 'wama 'Ú Natohwe A núa'e haakaho 'warumu 'uho eaka mapokakihi 'waramo? 'wamana.

42 Natohwijara ijá 'wama 'Ú pwea irara pasevi'ina 'ee vwiha hami vwihaji'ine huni natohwijara huni pwea 'ajohe 'iruma vea 'ahi areri vajihuna'e ranamane?

43 'Enareje pwea irara kaukaraa kaji hine veji'i hi'eje vea ka'ene huni natohwijara ro ka'amajaho hu merajahuna.

44 Na nimaa nimai ja 'waravu. Hu ranave huni kukua mapoka kajija maho'o hura 'ajohuna.

45 'Enakaivo pwea siseijaho hu oja vaji ika ronu nuni Natohwijaho paro'eju'e 'aha jora renu ro'ika'i aneja vena huni pwea parui napari 'anie 'ee 'iruma ma ina hine 'ee toa sisea ine nana'ena.

46 'Ene Hu hine ijí ve'i kaivo pavwihane pave'eje Huni Natohwijaho ro 'e'uhuna. Vea muka ka'ene Hura rohunijaho pakame paheji'ina. 'Enareje Hura heha eha mahareje ranave ea ka'ene ira'asini jihipuni tini ijino vahuna.

47 Pwea ka'ene huni Natohwijara 'waramujaho henareje paamairiarava 'aho huni natohwijara iraka ka'ene 'waramuji pavenajaho niho'o 'aha mapoka hijahuna.

48 'Enakaivo pwea irara uneka sisea ka'ene hu puruva re'eme venana re'amajaho eha ma'uako apehuna. Ea irahija'e uneunecha mapoka vaji'amajaho hu areri vajiha kaja'ina'e 'ekahuna. Ea irara niho'o mapoka mapoka'e vajihujaho ea kajaho areri vajiha kaja'ina'e mapoka mapoka 'ekahuna.

Jesura Veju'e Ahaavura (Matiu 10:34-36)

49 Na mwe'akake veni 'ena apena jae re'amarono routa. 'Enakaivo iviamai kakaro re'ipisa areri rena paraja'a.

50 Na vea kisini vaji va aruhuna namu. ʼEnajihunaʼe ijí
hine vwihajujaho nuni oja ahisinaʼe renunaʼomo ijara ro
paʼarehuniji kaviʼi hiju.
51 Ja vwihajujaho Na matauma hihuniji apene iki mweʼi
route? Na nimai ja ʼwaravu. Matauviʼina pana kaivo Na
ahaama hihuniji apena routa.
52 Iviamaikaka renareje kachiʼina iropu reʼavajaho
noʼopisu ʼurine noʼoheʼi irechamia vaʼe noʼoheʼi ʼurine
noʼopisu irechamia vaiʼina rehuna.
53 Omahi hariaha ninave ʼee hariahi omaha ninave ʼee
oahi ʼapajaha ninave ʼapajahi oaha ninave sasahi sasaha
ninahuna. ʼEje pu ahaama hihuna ʼiamana.

Veiji Hena Kahuni Vuʼa
(Matiu 16:2-3)

54 Hu ea mapoka kajija ijá ʼiama Ja ʼimitia kaʼejuʼe vea
ʼonujaʼi savuʼe kavujaho ja niʼaha kwino ijá neha piʼi venu
ʼwaʼejuʼe neha pinuna.
55 ʼEnakaivo ja heʼejuʼe asiasia kamaʼahuni rene ikikahi
ʼanauʼe hejujaho vea ʼeʼui venu ʼwaʼejuʼe vea ʼeʼununa.
56 Ja iraʼasinakije! Ja akúpa ʼee mweʼa kimareʼe ijihuni
maijaho ʼwaravura kaivo ʼú ja iviamaa iraka kaʼene rejujaho
pakivo?

Ea Kaʼene Onunaʼi Sena Venujiʼi Amairinaʼamana
(Matiu 5:25-26)

57 Ja irakijihunaʼe ojono irakijara nimaijaho paʼeke mina
vene kivo?
58 ʼEne ei pini a ʼotua vetaʼiro vejakame ja noʼo ʼunama
toi vaʼavajaho ja hu huʼúmo ʼwame amairiʼavara. Ijihuni
maijaho hu a apena vaʼe ʼotua vejiʼina natohwi jihuni
ija tahi ranamaa veʼenakúne. ʼEjakame ijí ʼotua vejiʼina
natohwa kajara hirisima mihakame pu apena vaʼe tipura
ranamahuna.
59 Na nimai ja ʼwaravu. Ja ijí pu puʼúmo paʼwame
amairiʼavajaho ja ijí tipura kajino hinu vaʼo ʼimeja paʼareʼeje
ijí roe samai usehuna ʼiamana.

13

Joni Sisea Areʼavajiana Vo Kwamasahuna

1 Vea kajino ea ʼahoʼa ijino hijaraʼomo pu Jesuho ijá ʼwava
Karari ora ʼahoʼa hine Godoni swasaʼe veʼeme Pairatira ʼanie
puni ʼaa swasa kaʼene pura vejajihuni toi ahumana ʼwavara.
2 ʼEjume Hu eha vene ijá ʼiama Ja vwihajujaho Karari ora
ikihi puni siseijara vu Karari ʼahoʼa puni sisea asitaha raka?

3 'Enakaivo Na ja ijá 'iavo Pana! Ja joni sisea pavwihane ta'arohe nahama 'wara'avajaho ja 'u'o ija'ina'e kwamasahuna.
4 'Enakaivo ja vwihajujaho ea 'aho'a (18) ka'ene Sairoami ari 'aume 'aniume kwamasaha jihipuni siseijara ea ka'ene Jerusaremi hijujihipuni siseijaho asitahane? 'iamana.
5 'Enakaivo Na ja ijá 'iavo Pana! Ja joni sisea pavwihane ta'arohe nahama 'wara'avajaho ja 'u'o ija'ina'e kwamasahuna 'iamana.

Tavo'a Ka'ene 'Ina Pa'ajina

6 'Enarena Hu haakaho 'waramarena ijá 'iama Ea pina tavo'a huni juasi'i 'onavume naminuna'omo hu va'e maa 'eka amena i'i 'ahau'e va'ujaho mai parenuna.
7 'Ena'omo hu huni juara'e 'ajohi'iniji ijá 'wama Na juara no'opisu 'ina 'eka'irono saravuta kaivo pina paapejuta. Ijihuni hahi mwe'a'e nisamukúne vwina pi'onama 'wamana.
8 'Enakaivo ea ka'ene juara kaji 'ajohi'inijara ijá 'wama Natohwe! Maka'eje juara kwinu namijakame Nara 'úsia aneja kajino irechavakame mara'amana.
9 'Ejakame juara pinijino tavo'akara maa re'amajaho mavarasa'ina'e rehuna kaivo maa pare'amajaho vwi'eju 'wamana 'iamana.

Sapati Jesura Napara Túpa Irivi'ina Vejume Maranaajina

10 Na'ia pina Jua puni Sapatia veijino Jesu Jua puni Sinakoku vaji hine najahana.
11 'E'eme napara pina juara mapoka (18) 'avena sisei vejume huni túpa nivunama navukame arini namina ohuna areria pana.
12 'Ejume vea ka'ene Jesura kamarena 'umejume roume ijá 'wama Napara karere oni atama iviamaa maranau 'wamana.
13 'Enarena Huni ija haha 'ahi ranavume ni'aha kwino huni túpa arira'e rejume Godi ta'arohana.
14 'Ejumakame ea natohwa ka'ene Sinakoku 'ajohi'inijaho Jesura ea vejume Jua puni Sapatia veijino marajumakame ajimana. 'Ejume Hu ea kajihi ijá 'iama Ja na'ia iropu kwinu vajijino kaukaraa vehunakúne ijino roajivakame veje marania'a kaivo Jua puni Sapati veijaho paro ve'avara 'iamana.
15 'Ejume Natohwijara eha vene ijá 'wama Ea ira'asinakera ja ea kwinu kwino Sapati veijino joni toniki 'ee purumakau toa hu'ipisa ja Sapatia vea'omo parasame ahema apene va'e toa maha ija'a raka?
16 'Ena'omo iviamaa ike Eparahami oni 'apajakaho Setani rosavu'e juara mapoka (18) pa'arenajaho hu areri Sapati veakaho paveje mara'ena? 'wamana.

17 'Enaka'i Hura eha ka'ene 'waramajara vejume ea ka'ene
Huni nakijija junamana kaivo ea mapoka'e Hura uneunecha
ka'ene venajihi kimareja teamanavume mari'uvara.

Kwava 'Ina Huni Haa
(Matiu 13:31-32; Maka 4:30-32)

18 'Enajihuna'e Hu ijá 'iama Godoni arijaho icháine? 'Ú Na
Godoni arijaho irakijino mina veji'i 'warahune?
19 Godoni arijaho areri kwava 'ina sa'ina. 'Ena'omo emai
apena va'e huni juasi'i 'onamana. 'Ena'omo riamare'e
niho'o icha natohwa'e reju'e ukapo roe ijihuni anuama
'ahijino nesa vene hijura 'iamana.

Isitia Huni Haa
(Matiu 13:33)

20 Hu kú'o ijá 'iama Na Godoni arijaho irakijino mina veji'i
'warahune?
21 Ijaho areri napari isitia ka'ene harava 'eke puretia
venare'e 'onahukame hwena ajivuja'ina 'iamana.

Vwicha Ma'u'uijina
(Matiu 7:13-14, 21-23)

22 Hu ara mama'ina 'ee ma'u'umaa ijino najahi'i
Jerusaremi va'i 'ahaume va'ana.
23 'E'eme ea 'ahopo ijá 'wava Natohwe ea makwinu kwino
majama hihuna apehuna raka 'wavara. 'Ejume Hu ijá 'iama
24 Na nimai ja 'waravukúne hami hami vena kamareje
vwicha ka'ene niho'o ma'uatituijaho va'e aru'avara. Ea
mapoka'e aru'i 'ahie vehuna kaivo mai'o areri parenahuna.
25 'Ejume sea anesurijara 'urine vwicha kuna'eje ja ma'ahi
namine vwicha 'ana'anae ijá 'wahune Natohwiji vwicha
tirasamúha 'wave anesurijara ijá 'iahune Na ja suja. Ja ichihi
rene roajivajaho na pahena pakivurakúne 'iahuna.
26 'Ejakame ja ijá 'wahune Nú oni una'i 'iruma ine 'ee toa
ijura. 'Ee a roe nuni ari ma'ahi vu'a najuhuna 'wahuna.
27 'Ejakame Hu kú'o ijá 'iahune Ja ichí rene ro'ajaho Na
suja. 'Enakúne ike sisea veji'inikije usema va'ajiha.
28 Ja ruha ka'ene niramarume upaja ja'i'uji'i nahunijino
hiji'i Eparahami ho Aisiki ho Jekapi ho 'ee poropeti ki'eje
Godoni ari 'uraha oja kihuna kaivo jajasu ato'aruma'e
usehuna.
29 Ea ka'ene vea ajimuja'i hijura vea 'onuja'i hijura kama'i
hijura 'ee kaha'i hijujipo roe Godoni ari 'iruma ine hihuna.
30 Heha! Ea ka'ene iviamaa túchamai rejujija urasahuna
'ee ea ka'ene urasahujija túchamai rehuna 'iamana.

Jesura Jerusaremi Oja Mahajina
(Matiu 23:37-39)

31 Vea nikwinuˈina kajino Parasia ˈahoˈa Jesuni roe ijá
ˈwava A iviamaa ikaho areˈi kaivo kwai pini vaˈamana.
Ijihuni maijaho Herotiho A ˈanaˈi ˈahaukúna ˈwavara.
32 ˈEjume Hu ijá ˈiama Vaˈe ˈua nea kajaho ijá ˈwaraha.
Na ˈavena sisea siome atoˈarumaˈe ˈee atama ani aniˈinaˈe
iviasi ea vejuˈe maranie ˈee niara ˈuˈo venareje nitui Nuni
kaukaraa paˈarehuna.
33 ˈEnakaivo iviasi aneja vene vaˈiraˈomo niari ˈunamutoi
vaˈiri nitui va ˈeˈuhuna. Ijihuni maijaho poropetia ka-
jaho samaumaa paˈanaahuna kaivo Jerusaremi vaji ˈanae
kwahuna.
34 Oo Jerusaremi ore Jerusaremi ore jara poropeti kaˈene
irechamiume joni vuˈajija ˈaniume kwamasahare ˈee ea
ˈahoˈaka irechamiuˈe joni vaˈajaho muni ˈaniume kwamasa-
hara. Naˈiaka mapoka kikano Na ura joni sesamaa aherame
rira kwino irechaˈi ˈahiuna. Areri ˈuˈorapo ˈuˈuhwahaˈe
huni taha vaji irechavuˈe ahuma hijujaˈinaˈe veˈiro vejujaho
ja nihoˈo ura parenaura.
35 Heha! Joni ara kajaho josu pareˈeje ranave savasa
rehuna. Na ja ˈwaravu. Ja Na nihoˈo pakimu vaˈuˈe ijiˈa ja
ikaˈina ˈwahuna. Natohwijihuni iha ˈahi ea kaˈene roujaho
merajaho ˈwahuna ˈiamana.

14

Sapati Jesura Atakina Vejume Maranajina

1 Sapati vea kwino Jesuho Parasia ea natohwa pipuni sei
ˈirumaˈe iˈi ˈahaume vaˈeme ea mapokaˈe Hu ˈajohareja
vevirinavara.
2 ˈEˈeme ea pina kaˈene haha hwejiˈinijara Huni unaˈi
hinana.
3 Jesura eha vene roia ˈee Parasia ijá ˈiama Mosisi oni
tamana ea Sapatia vei veje maranihunijaho areri rehuna
ˈwarumana ho pane? ˈiamana.
4 ˈEnakaivo pu ira paˈwaravume Hu ea kajaho vejume
marajumakaviˈi ranavume vaˈana.
5 ˈEnarena Hu pu ijá ˈiama Ea pipuni harihina ho puru-
makaui Sapati vei ˈmaˈoi oˈipisa ja ea pina pavaˈe ˈenapi
ranavaˈa raka? ˈiamana.
6 ˈEnakaivo pu ijihuni eha areri paˈwaravara.

Masuani Hine ˈEe Ea Hami ˈAhihunijina

7 Vea kaˈene Hu kivume ea kaˈene ˈwaravume roajipo
ruha mamaa kaˈene ea mamaˈinapo hijuri ruhiji ˈeke
hiˈirono nirie ˈojuma kimarena Hu aneja vene haa ikaˈina
ˈwaramana.
8 Ea ˈahopo ja napara maiˈo ˈwahajihuni sori vaˈavajaho
ruha kaˈene ea mamaˈinapo hijuri ruhijija paˈeke hiˈavara.

Ijihuni maijaho ea niˈina pina kaˈene hura ˈwaramajara roˈamajaho a ˈuriˈeje eakara ruhakaho hinama.
9 ˈEa kaˈene ja noˈo ˈwaravuma roajara roareje a ijá ˈwahune Ruhakaho ea ike aremaha ˈwave a nihoˈo junaˈeje va túnaˈi hiˈena.
10 Vea kaˈene ea a ˈwarave vaˈamajaho vaˈe ruha kaˈene túchama ijí apena hiˈamana. ˈEˈirakúne ea kaˈene a ˈwaravume vaˈajara roˈamajaho hu ijá ˈwahune Napura nune kahakaro ruha maa kahi va hina ˈwave iji'a ea mapoka kaˈene ˈaijua rori hijujija a kame taˈarorahuna.
11 Ea irara oriˈini huni pinana ahasiriˈamajaho vetie hu ajurana ohuna. ˈEnakaivo ea irara oriˈini ajuarana oˈamajaho vetie huni pinana ˈurihuna.
12 ˈEnarena Hu ea kaˈene huni sei ˈwaravume vaˈajaho ijá ˈwama A ea ˈahoˈaˈe ˈiruma vajiˈi veˈamajaho oni napuhija vwehija amuhija ˈee ea kaˈene ˈiruma ani rejiˈinaka oni rori hijujija vejuroˈi pu a eha vetaˈejakúne paˈwaraˈamana.
13 A ahaja iˈi ˈahae veˈamajaho ea kaˈene uneunecha paˈana irividˈina nia supaviˈina ˈee atama ˈuniraviˈina ˈumenaˈamana.
14 ˈEˈirakúne a merajaˈamana. Ijihuni maijaho pu oni eha areri pavehuna. Vea kaˈene ea mamaa kaˈene kwamasahajipo ˈuriˈavajino a eha vajahuna ˈwamana.

Sora Niˈimaˈura Ijuri Haa
(Matiu 22:1-10)

15 Ea pina ijino pu puˈúmo hinanaˈomo ijara henarena Hu ijá ˈwama Ea irahipo Godoni ari ˈiruma ihunijaho nimerajihane? ˈwamana.
16 ˈEjume Hu ijá ˈwama Ea pini ahajaˈe iˈi ˈahaume ea mapoka ˈumenana.
17 ˈIrumaˈe ihuni veijino ea kaˈene ahaja anesurijara huni pwea ranavume ea kaˈene puni onaˈe vejajihi aheraˈirono vaˈe ijá ˈiama Roha! Uneunecha amairiaravarakúne roajiha ˈiamana.
18 ˈEnakaivo pu ea kajija niho'o ˈunama ani aniˈina mapokaˈe saravara. Ea pini pwea kajaho ijá ˈwama Na mweˈa maiuˈinaˈe ˈimejutaˈomo ijí kaˈi ˈahiuˈe vaˈukúne makiˈeje vaˈuma ˈwamana.
19 ˈEjume pini ijá ˈwama Na purumakaua iropu ˈimejutaˈomo na ijí ˈeka irechama kiˈi vaˈukúne makiˈeje vaˈuma ˈwamana.
20 ˈEjume ei pini ijá ˈwama Na iviamaakano napara ˈwahutaˈomo ijihunaˈe na pavuhuna ˈwamana.
21 ˈEjume pweijaho ˈunama vaˈe huni natohwijaho ijá ˈwaramana. ˈEjume huni natohwijaho ajivume huni pwea ijá ˈwama Marako vaˈe ˈunamutoi ˈee ara mamaˈina puni

utorijino ea kaˈene ˈiruma paˈana ˈee irividˈina ˈee nia supaviˈinijihi aherame roa ˈwamana.
22 ˈEnarena ijí pwea huna kajara ijá ˈwama Ara ˈwarimajaho na nivejuta kaivo ruha mapokaˈe navu ˈwamana.
23 ˈEjume natohwijara ijá ˈwama Vaˈe ˈunamutoa ˈee juara arijino ea kimareje ˈwarave roa kame nuni sea ituˈonama ˈwamana.
24 Na nimaa ˈwaravutaˈomo ea kaˈene nara marako ona vejume paroajija ˈiruma ikehuni sahura paihuna ˈwamana ˈiamana.

Tisaiporu Rehuni ˈAhijijina
(Matiu 10:37-38)

25 Ea mapoka Hu tamatihe vaˈeme Hu taˈarohe ijá ˈiama
26 Ea irara Nuni roˈi ˈahae veˈamajaho hu omaha oaha huni napara harihwaha maˈipwaha ˈee huni haha ˈuˈo oriˈina paseˈamajaho hu Nuni tisaiporua areri parehuna.
27 Ea irara Naˈe ˈararihie sisea piunamareje nihoˈo pakisina rene namiˈamajaho hu Nuni pwea rehunijaho areria pana.
28 Ea irara araˈe veˈi ˈahaujaho ˈú hu marako asuma hine monia icharo ˈimene ˈee monia areri reje ˈimé parahuniji vwihanune?
29 Vejuroˈi hararu veˈikaˈi pavesirihe ea mapoka kama ˈijahareje ijá ˈwahuna
30 Eakaho namiˈune veˈirepunaˈi venana kaivo hu pave paraˈejuˈe namu kaji kaha ˈwahuna.
31 ˈEnaho kini irara kini pinaˈi ˈaraˈi venujaho ˈú hu marako paasuma hine piraˈaramuvaˈo huni ea mapoka (10,000) ijaho ˈee pipuni ea mapoka (20,000) kaˈene hu huˈúmo ˈaraˈiro roujaho hu areri rehunijaho kama henareˈe ijiˈa vaˈune?
32 Hu areri harura pareˈamajaho ea irechave pura vaˈe ea natohwa pina maiˈo kwaa jori roˈeje piuname ruramareje areˈikaˈi mataume hiha ˈihuna.
33 ˈEnajihunaˈe ja ea irara huni uneunecha mapoka kaˈene navujipo paseˈamajaho hu Nuni tisaiporu areri parehuna.

Misa Vwea Paˈajina
(Matiu 5:13; Maka 9:50)

34 Misa nihoˈo mamaa kaivo vea kaˈene ijihuni vwea paˈareˈamajaho ˈú ichá veje vwea vukúˈo reˈena?
35 Ijí misa kajara mweˈa usetie mweˈa marahuna pane ˈee teachaha usetie teamarahuna pana. ˈEnakúne ea irara ataa rukina reˈamajaho ataa apúsame heˈamana ˈiamana.

15

Sipia Raname Savajina
(Matiu 18:12-14)

1 Naˈia kwino ea kaˈene takisia apejiˈina ˈee ea sisea mahoˈo roe Huni rori vuˈa heˈi roara.
2 ˈEjume Parasia ˈee Sikuraipi nihoˈo hine suiˈi ijá ˈwava Ea ikaho ea sisea aherame pu puˈúmo ˈiruma inuna.
3 ˈEjumakame Hu ike haakaho ˈwaramana.
4 ˈEnaˈomo ja icháˈina vwihajo? Ei pini sipia mapoka mapoka (100) namiˈiraˈomo kwinu pakaˈipisa hu ichá vejaˈe? ˈÚ hu ˈahoˈa kaˈene (99) ijija huriˈi irechamiˈi kaivo vaˈe kwinuˈwi savaˈa raka?
5-6 Vea kaˈene hu piunamujaho teamavuˈe apene twaitoi raname rouna. Vea kaˈene ari roujaho napuhwaha ˈee ea kaˈene huni ara rori hijujija ijá ˈiama Na nuni sipia kaˈene ranama savujaho nipiunavutakúne nú puˈúmo mariˈuha ˈiamana.
7 Ea arira kaˈene (99) ijija pana kaivo ea kwinuˈwi huni sisea nahama ˈwarame taˈarohujaho akúpa ˈaha nihoˈo niˈimaˈura mariˈuvura.

Monia Ranama Savajina

8 ˈEnaho napara pina monia siriva iropu ropu naˈiraˈomo oma kwino ˈoˈipisa hu icháˈinaˈe vejaˈe? Hu ira ˈene túa anasaviˈi masuanuˈwi sea vajaka mapoka kajino tinuvaˈo kame apejaˈa.
9 Hu ijí kama apeˈama jihunaˈe huni napuhija ˈee ehwaha ˈumenae roajima ahuma hijakiviˈi hu pu ijá ˈiava Nú puˈúmo mariˈuha! Ijihuni maijaho na nuni monia kwinu ranavujaho na nikame apejuta.
10 ˈUnama nikwinuˈina kajino Na ja ˈwaravu. Ea sisea kwinu huni sisea vwihane temuvume nahama ˈwarama jihunaˈe nihoˈo Godoni onaˈojiˈina puni unaˈi teamarasahe mariˈuvura ˈiamana.

Hariha Ranama Savajina

11 ˈEjume Hu ijá ˈiama Ea pina harihwaha noˈoheˈina.
12 ˈEnaˈomo ˈuˈuijara omaha ijá ˈwama Amo nuni aachiˈijaho iviamai vajiha ˈwavume omahi aachia punijaho ahaame pwinaˈa ˈuˈuaˈe vajahe ˈee pwina pokaˈe vajahana.
13 ˈEjume naˈia josua paˈareˈeme ˈuˈuijara ˈurinajaho huni kukua mapoka kajaho ˈeke kwaa jori vaˈe hine huni kukua mapoka kajaho majikarino hine atoˈaruvume paranana.
14 Hu monia mapoka kaˈene hununaˈi navajaho nihoˈo atoˈaruma paranana. ˈEˈeme kwaa ara kajaho ora vea niˈimaˈura rejumakame matunaˈe hijara. ˈEjume hu matupunaˈe pivunanamana.

15 'Ejume hu vaʹe aea pihuni kaukaraʹe veʹi ʹahaume
ʹwaravume hu ranavume vaʹe huni maha mapoka ʹajohaʹi
vaʹana.
16 'Ejume hu ijí asuna kaʹene mahaʹe vajihaji kimajaho
nihoʹo mamaaʹe rejume iʹi ʹahaana. Ijihuni maijaho ea hu
ʹiruma ihuna pavajahara.
17 'Ejumakame hu hine vwihanu vaʹo ijá rona Ea kaʹene
nuni omijihuni kaukaraʹe vejujija ʹiruma mapokaʹe iʹejuʹe
na iviamai ike matupunaʹe kwaʹi ʹahiuʹe veju.
18 'Enaʹomo na iviamaa ʹurina vaʹe amoho ijá ʹwahune
Amo na Godiho siseʹi ʹahaʹe ʹee A siseʹi ʹahauta.
19 'Enakúne na oni hariha paʹwiʹamana kaivo ara ea
kaʹene oni kaukaraʹe vejujihi ʹahiu jaʹinaʹe ʹahiʹamana
ʹwahuna ronana.
20 'Enarena hu ʹurine omahoni ʹunama vaʹana. Hu maiʹo
kwaa jori roʹeme omahi kamarena natohwaʹe temuvume
ariha ninuma vaʹe hariaha aharu ʹoname ura mina vene
nirisamana.
21 'Ejume hariahi ijá ʹwama Amo na Godiho siseʹi ʹahae ʹee
a siseʹi ʹahauta. ʹEnaʹomo na oni hariha ʹwihunijaho maiʹo
areri parenu ʹwamana.
22 'Enakaʹi omahi pwehwaha ijá ʹiama Mamako vaʹe ateha
mavarasaʹinijino apena roe apúsamaha. ʹEne rinia apena
roe arinamahe ʹee mumora hwana hwanamaha.
23 'Enareje purumakau ʹuʹua poma parajiʹinijino ʹanae ijiʹi
temarasaha.
24 Ijihuni maijaho hariha nunakaho nikwamana kaivo
ʹurina roana ʹee hu niranavuma vaʹe paranana vo vukúʹo
piunavuta ʹiamana. ʹEjume pu aneja vene ahaja ijiʹi nihoʹo
temarasaha parajara.
25 Pu hine ʹirumaʹe iʹeme hariha kaʹene pokijaho juasiʹi
ʹurahonana. ʹEnaʹomo hu ʹuname ara rori roiʹi chaja
irumuna kaʹene javavajaho henana.
26 'Ejume hu pwea pina ʹumejume roume apoma ijá ʹwama
Kahaho irakaʹe vejo? ʹwamana.
27 'Ejume pwea kajara ijá ʹwama Oni ʹuʹuijara unenuʹu
pina pareʹeme ʹunama roajihunaʹe omuni purumakau
ʹuʹua poma parajiʹina ʹanae inareʹe ijihunaʹe iranoʹa apeju
ʹwamana.
28 'Ejumakame hariaha pokijaho nihoʹo ajima parajume
sei vahuna ura parejume omahi ariha roe pokijara vaʹe sea
vaji ajiʹamarono ʹejahaana.
29 'Ejume hu omaha eha vene ijá ʹwama Na juara
mapokaʹe ikino a huʹúmo hine oni pwea punaʹi kaukaraa ve-
jura. ʹEne maiʹo naʹia kwinu a papataararorahuta. ʹEnakaivo
a irakaʹe na mihane? A nihoʹo kotia kwinuʹwi pamihume na
napuhu nú puʹúmo ʹiruma vene ijuta.

30 'Enakaivo ike oni hariha kajaho ara kukua ka'ene
vajahajaho 'eka va'e paranaha'e saravi'i ato'aruma parane
kú'o 'unama rou'e a purumakau 'u'ua povi'inakaho huna'e
'anaana 'wamana.
31 'Enakaivo omahi ijá 'wama Nuni harihe a ikino nú
pu'úmo hinujihuna'e uneunecha mapokakija nunijaho ona.
32 'Enakaivo nú iviamaa 'iruma ine teamanuhuni jihuni
maijaho oni 'u'uijaho nikwamana kaivo vukú'o 'urine 'ee ni-
ranavuma va'e paranana vo iviamaa kú'o kavara 'wamana
'iamana.

16

'Ajohi'ina Ka'ene Ariramaa Pa'ajina

1 Hu Huni tisaiporu ijá 'iama Ea pina kukua ani reji'ini
ea pina apene huni monia'e 'ajo'amarono ranamana
kaivo hu he'eme ea 'ahopo ijá 'wava Ea ka'ene oni mo-
nia 'ajohi'inijaho monia majikarino ato'arumu 'wavume
henana.
2 'Enarena hu 'umejume roume ijá 'wama Vu'a ka'ene ike
'wavu'e na hejukaho nimaae? Na a ranama'iro vejukúne
iviamaa va'e nuni monia ka'ene ichihichihi va'ajihuni
'unamijaho amairiu va'o apena ro najiha kavuma 'wamana.
3 Hu ijá rona Nuni natohwijaho na'e ranami'i venuna'omo
na vi ichá ve'eju ronana. Na harura pana'omo na mwe'a
areri pa'uhune 'ee na va'e ea'e jarirahuna junimu.
4 Na kaukara ranami'eje nara iraka ka'ene vehunijaho
na nivwinimu. Na kaukara ranami'avajaho napuhu nupo
'ajorime puni sei aherima ajihuna.
5 'Enarena hu ea ka'ene huni natohwiji monia vajahunijija
'umenaume roajivara. 'Ejume ea pina apoma ijá 'wama A
'weru icharo nuni natohwa vajahane? 'wamana.
6 Hu ijá 'wama Na 'weru mapoka mapoka (100) 'ekuta
'wamana. 'Ene hu ijá 'wama Ara moni icharo vehuni heha
ijaho ikenakúne asuma hine (50) vena 'wamana.
7 Hu ea pina apoma ijá 'wama A nuni natohwijaho
icharo vajahane? 'wamana. Hu ijá 'wama Na 'witia
pekia mapoka (100) 'ekuta 'wamana. 'Ejume ea ka'ene ijí
kaukara 'ajohi'inijara napusa'i 'ahauma ijá 'wama Ara moni
icharo vehuni heha ijaho ikenakúne asuma hine (80) vena
'wamana.
8 Ea ka'ene kukua anesurijarahara ea ka'ene kaukara
'ajohuji kamarena ijá rona Niho'o pisivie paraju kavu ro-
nana. 'Enarena hami vwihaha. Areri ija'ina'e ea ka'ene
mwe'a ikino hijujaho 'unama ija'ina'e ea pisimiura kaivo ea
ka'ene hanaji'ini hijujija ija'ina pavejura 'iamana.

9 'Enarena Na ja 'waravu. Monia puni 'unama ariri
jihuniji napura ve'irakúne ijara ni'ajihe sisea pave'avara.
Ijihuni maijaho 'unama ija'ina'e vene ni'ajihareje ara ka'ene
majama hihunijino vahuna.
10 Ea irara uneunecha ma'u'umaa hami vene ihajinana-
mujaho hu uneunecha mama'ina 'u'o hami vene ihaji-
nanamiuna. 'Enakaivo ea irara uneunecha ma'u'uma 'eke
arira pavenujaho hu mama'ina 'u'o arira pavenuna.
11 Ijihuni hahi ja monia ka'ene 'unama sisei jihunijaho
arira pa'ajo'avajaho ea irara monia ka'ene aririjaho ja
vaji'ena?
12 'Ene ja uneunecha ea 'ahopunijija hamia pa'ajo'avajaho
irara vu jona rehunijaho vaji'ena?
13 Pwea pina mai'o mama'ina no'ohe'i puni kaukara pave-
huna. Hu ea pina oja ma'ika'i pina sehuna. 'Ee ea pina
teama'i kaivo pina sehuna. Ijihuni hahi ja Godi oja mahe
'ee monia oja mahuna areria parehuna 'iamana.

Jesura Vu'a 'Aho'a Ka'ene 'Waramajina
(Matiu 11:12-13; 5:31-35; Maka 10:11-12)

14 'Ejume Parasia ijí henareja Hu apene 'ijahara. Ijihuni
maijaho pu monia'e oja mihuni jihuna'e avajara.
15 'Ejume Hu pu ijá 'iama Ja emaapo ki'eju'e hami 'urahe
oju kaivo Godira joni oja vaja nihe paraji'ina. Ijihuni
maijaho iraka ka'ene emaapo vwihaju'e mama'ina rejujaho
Godira kimujaho ijijahija niho'o sisemaa.
16 Nitama rene varapa tamana 'ee poropetiapo 'waramape
rouva'o roe Jonira hinaji 'e'ujara. Vea kaji rene Godoni
arijihuni vu'ijaho najahukame ea mapokakaho ijí 'unama
kajino va'aru'iro piijaravu.
17 Mwe'a 'ee akúpakaho pa'arehuna kaivo Godoni ira
niho'o papa'arehuna.
18 'Enajihuna'e parua ka'ene huni napara kaji ranamajara
veje hu parua pina ve'amajaho pu sisea vehuna. 'Ee ea
irara napara ka'ene ranavi'iniji 'wa'amajaho hu 'u'o sisea
vehuna.

Uneunecha Mapoka Rukiniji'o Rasarasi Puni Vu'ijina

19 Nitama ea pina ateha niho'o mavarasa'ini same 'ee
uneunecha mapoka ani re'eju'e ara mavarasa'ini 'iruma
mamai iji'i hinuna.
20-21 'E'eju'e ea pina pivuji'ina huni iha Rasarasina
'wavujaho niho'o 'iruma pa'ana 'ee matana reji'ina'omo roe
ea ka'ene 'iruma ani reji'ina kajihuni vwicha jiami 'iruma
sahura ka'ene arihuji i'i 'ahau'e roe hinuna. 'E'eju'e 'uapo
roe huni matana sihura.

22 'Enuva'o ea ka'ene 'iruma pa'ajaho kwavume Godoni
'ona oji'inapo apene va'e Eparahami oni rori rana'eme ea
ka'ene 'iruma ani reji'inija 'u'o kwavume kwananavara.
23 Hu vena ka'ene pautarutusavi'inijino reji'i a'ama
kavume Eparahami oni rori Rasarasiho hinana.
24 'Ejume hu ijá 'umena Nuni oma Eparahami na numir-
ime Rasarasi ranave roe ija toi apúsame nuni mitara 'ahi
ranave ohoa ka'ene renujaho paha renama. Ijihuni maijaho
na niho'o ni'ima'ura hiani'eju'e vena rirakino hijukúne
'umenana.
25 'Enakaivo Eparahamira ijá 'wama Harihe a mwe'i hina-
jaho vwiha'amana. A mari'uvi'i hinana. 'Ene uneunecha
mamaa 'ekana kaivo Rasarasiho sisea'e piunama jihuna'e
hu iviamaa mamaa piuname teama'eju'e a haha ni'ima'ura
hianamu.
26 'Ene nú areri ea ka'ene ika'ahuni hijukija kara'ahuna
pavu'e 'ee karahuni hijujija ika'ahuna parohuna. Ijihuni
maijaho raraha natohwa ronu ronu rejara'omo ijí apúsama
kara'i ajihuna niho'o areria pana 'wamana.
27-28 'Ejume ea ka'ene uneunecha mapoka ani reji'inijara
ijá 'wama Oma nune na jarirame 'waravukúne Rasirasiho
ranave nuni omijihuni sei va'amana. Ijihuni maijaho popu
nuna iropu hijukúne 'warave pu ike ara ka'ene haha hi-
anavi'inakaho ea pina paro'amana 'wamana.
29 Eparahamira ijá 'wama Popuana Mosisiho 'ee poropeti
'waravi'inijija hijukúne ijipo 'warave heja 'wamana.
30 'Ejume hu ijá 'wama Pana. Nuni oma Eparahami ijaho
mai'o areri pareni'ena kaivo ei pini kwamani 'urina va'e
'wara'ipisa pu areri puni sisea ta'aroha'a 'wamana.
31 Pu areri Mosisiho 'ee poropeti panimaa rojuji'huna'e ei
pini kwamani 'urina va'e 'waramajaho pu panimaa rohuna
'wamana.

17

Sisea 'Ee 'Unama Ichá'ina'e Vehunijina
(Matiu 18:6-7, 21-22; Maka 9:42)

1 Jesura Huni tisaiporu ijá 'iama Siseijaho na'ia mapoka
namuna. 'Enakaivo ea ka'ene ijí veju'e ea sisea vejujaho
túna'i eha sisea ni'ima'ura apehuna.
2 Ea ka'ene veju'e sesamakihi sisea vejujaho muna nato-
hwa apene oroa 'ahi vevahame soha vaji pi'onave kwa'ipisa
areri reja'a.
3 'Enakúne ojono hami hami 'ajo'avara. 'Ene joni ei
pini sisea ve'amajaho 'urarahe hu huni sisei temu'amajaho
vwihane are'amana.

4 'Enareje hu vea nikwinu'ina vaja kajino 'aha iropu no'o ja sisea vetiareje hu roe siseaka vena kajara temuve are'irono nahama 'warava ka'avajaho vwihana are'avara 'iamana.

Nimai Roa

5 Apasorupo Natohwijaho ijá 'wava Núni nimaaroiji veje natohwa'e renama 'wavara.
6 Natohwijara ijá 'iama Jara nimaa rojujaho kwava 'ina sa'ina'e re'ipisa ja maraa 'warave joni ira hene tanapi tajahene va'e sohi vaji namija'a.

Pwehuni Kaukaraijina

7 Pwea joni pini juasi'i soa samoja ho sipia'e 'ajoho'ira'omo ro'ipisa ja ija'ina pa'wava'a Marako roe hine 'iruma ona ina pa'wava'a.
8 'Enakaivo ja ijá 'wava'a Marako nuni 'iruma amairie 'aijua 'ahi irechamihe na 'iruma ija kama'e iji'a túna'i oni 'iruma i'amana 'wava'a.
9 'Ejakame huni natohwijaho mai'o pweaha kajaho patea mani 'wava'a. Ijihuni maijaho ijaho huni kaukara ijihuna'e hu venuna 'iamana.
10 Ija'ina'e ja Nara 'warauti Nuni ira 'ahijiru ve'i kaivo ja ojono joni oji pa'ene ve'avajaho nú pwea sisea 'waha 'ee nú núni kaukara ijihuna'e vejara 'waha 'iamana.

Jesura Reporosia Rukina Ea Iropuropu Vejume Maraniajina

11 Hu Jerusaremi va'i 'ahaume Sameria ropua navume Karari ropuna'i na'eme Hu riri va'ana.
12 'Enarena Hu ara pini va'e 'e'u'eme ea iropu ropu reporosia rukina piunimajaho pu karori namijara.
13 'Ene pu ira ajira ijá 'umeja Jesu ka'ene Natohwiji'o nú numiruma 'umejara.
14 'Ejume Hu kima ijá 'iama Ja va'e pirisiti joni haha naja'avara 'iamana. 'Ejume pu 'unamutoi va'eme puni reporosia ni'aha kwino pa'arenaara.
15 'E'eme ea kwino huni haha'e kamajaho huni reporosia pa'arenana kamarena 'uname roi'i Godiho niho'o ira ajira'e ta'arohana.
16 'Ena hu roe Huni una'i kajino ona apena arihe niname Jesuho teimani 'wamana. Ea ka'ene ijá venajaho Sameria ora.
17 'Ejume Jesura eha vene ijá 'wama Ea ja iropu ropu maraniana kaivo ea iropu no'ona no'o ijano ichihune?
18 Iraka vene ike ea apiorakara huhuso 'unama roe Godiho ta'aro'i roane? 'wamana.
19 'Enarena Hu hu ijá 'wama 'Urine va'a! Ara nimaa ronujara venaume maranaana 'wamana.

Kini Huni Arijara Rohunijina
(Matiu 24:23-28, 37-41)

20 Parasia Hu apoma ijá 'wava Vea vecha Godoni arijaho
roe aneja re'ena 'wavara. 'Ejume Hu ijá 'iama Godoni
arijaho aacha ani ani'ina pare'eje rohuna. 'Ejakame ja
pakahuna.
21 Ea mai'o ija'ina pa'iahuna. Heha! Ikena karona
pa'iahuna. Ijihuni maijaho Godoni arijaho ijí joni vajina
'iamana.
22 'Enarena Hu Huni tisaiporu ijá 'iama Mai'o na'ia pini
Emaa Puni Hariha kahuna ura renahuna kaivo ja Hu ikaho
pakahuna.
23 'Ejakame ea 'ahopo ijá 'iahuna Karohunakúne kaha
'ee ikehunakúne kaha ijá 'iava he'avajaho ja pausema va'e
ki'avara.
24 Areri vei akúpi 'ahi kama'i pi'ima ro va'e karo'i 'onu
kaja'ina'e Ema Puni Harihijihuni veijaho ija'ina rehuna.
25 'Enakaivo Hu maraku'ijaho haha natohwa hiame 'ee ea
ka'ene iviamai hijujija Hu kame pataarohuna.
26 Vea ka'ene Emaa Puni Harihijihuni veijaho ea ka'ene
iki mwe'i hi'avajaho areri ea ka'ene Noara mwe'i hi'eme
hijaja'ina'e hihuna.
27 Noa oni veijino ea mapokakija hine 'iruma'e ine 'ee
toa sisea ine 'ee napasinene 'ee napara same areme apene
va'eme Noaho huni sisima vaji va'eme sai hirame ea mapoka
kajija 'aniume kwamasahara.
28 Vukú'o areri Rati oni veijino ea ka'ene hijaja'ina'e
hihuna. Ea mapoka kajija hine 'iruma ine 'ee toa sisea ine
uneunecha 'imene 'ee ea 'aho'a 'imenae 'ee soa same 'ee ara
veji'i hijara.
29 'E'eme vea ka'ene Ratira ara iha Satami arema va'eme
vena kahino akúpa 'ahi rena roe ea mapoka kajija re
paranana.
30 Ija'ina'e vea ka'ene Emaa Puni Harihijara ro'amani
veijaho ijá rehuna.
31 Vea kajaho ea pina atahuri nami'amajaho hu kú'o paar-
iha va'e huni kukua ekahune 'ee ea pina juasi'i o'amajaho
hu pa'unama ara vahuna.
32 Rati oni napari venaji vwihaha.
33 'Eje ea irara huni hiiji ori ni'ajara'amajaho huni hiijaho
ranahuna. 'Ene ea irara huni hiiji ori rana'amajaho hu huni
hia 'unanahuna.
34 Na ja 'waravu. Na'ia kaji ea no'o ahuma notura'omo ea
pina apena va'eje ea pina ranahuna.
35 'Ene napara no'o hine ahuma kaukara ve'ira'omo pina
apena va'eje pina ranahuna.

36 Ea noˈo juasiˈi ˈurahe oˈiraˈomo pina apene vaˈeje pina
ranahuna ˈiamana.
37 ˈEjume pu Hu eha vene ijá ˈwava Natohwe vea vecha
ijaho reˈena ˈwavara. ˈEjume Hu ija ˈiama Unenuˈu pini
kwama naˈamajaho púrúha ijá ˈemojura ˈiamana.

18

Napara Amunijaho ˈEe ˈOtua Hejiˈinijihuni Haa

1 ˈEnarena Hu ike haakaho ˈwaramana. Ijihuni maijaho
Hu ura renajaho pu majamano hine siporua pasenaˈeje
ˈoˈavarono ˈwaramana.
2 Ara natohwa pini ea ˈotua hejiˈina pina Godiho pajuhame
ˈee ea ˈahopuni hura pavejiˈi hinuna.
3 ˈEnaˈomo amuna pina ˈuˈo ijí ara kajino hinunaˈomo
hu naˈia mapokaˈe vaˈe ˈotua veˈi ˈahauˈe pasonananamuna. Napara kajara hu ijá ˈwamune Ea pini na hine sisei
ˈahiukúne niˈajiha ˈwamuna.
4 ˈEnakaˈi nitama rene hu hine napara kajaho pataarohana
kaivo naˈia kwino hu ijá rona Na Godiho pajuhame ˈee ea
ˈahopuni hura pavejura.
5 ˈEnakaivo amunakaho majama roe ˈwarimu jihunaˈe
hura ura renuji na vehuna. Ijihuni maijaho hura pasonanavakame na siseranihuni jihunaˈe na niˈajahuna ronana.
6 ˈEnarena Natohwijara ijá ˈiama Ea kaˈene ˈotua hejiˈina
siseijara iraka kaˈene ˈwaramaji heha!
7 ˈÚ Godiho Huni ehija kaˈene Hura iji pijihajipo iraka
kaˈene veiriˈa naˈia ijikano siheria paveˈi kaivo jarviˈi navujaho Hu arimaa pamihuna raka? ˈÚ Hu hine tetamu vaˈuˈe
ijiˈa vajihuna raka?
8 Na nimai ja ˈwaravu. Iraka kaˈene arira maijino Hu
pu marako vajihuna. ˈEnakaivo vea kaˈene Emaa Puni
Harihijara roˈamajaho ea vi icharo iki mweˈi nimaa rojiˈina
hihuna ˈiamana.

Parasia ˈEe Takisia ˈEkiˈina Puni Haa

9 ˈEnarena Hu haa ike ˈuˈo ea kaˈene pu pusumano arira
maa roˈikaˈi ea ˈahoˈa senavujihi ˈwaramana.
10 Naˈia pini ea noˈo kahi Temiporu vaji siporuaˈe ˈoˈi
ˈahiume vaˈara. Ea pina Parasia ˈee ea pinijaho takisiaˈe
apejiˈina.
11 Ea kaˈene Parasi ijaho huhusu namijiˈi siporua ikaˈinaˈe
ˈonana. Godi teimani ˈwavujaho na ea ˈahoˈa kaˈene pu
pusumano vwihane ˈee iraˈata apene ˈee napara hurichavu
jaˈina pana. Na A teimani ˈwavu. Ijihuni maijaho na ea
kaˈene takisiaˈe apejiˈina kaˈene kame naminu kaji vareˈina
pana.

12 Na hura kwino vaji 'aha no'o 'aura areme 'ee uneunecha
ka'ene na 'ekujaho 'aho'a taisia veji'i hijura 'uáme 'onana.
13 'Enakaivo ea ka'ene takisia apeji'inijaho karori namine
huni niura akúpa 'aha paniri'i kaivo túra 'ahi 'anai'i ijá
'wama Godi na ea siseakúne numirima 'wamana.
14 'Enajihuna'e Na ja nimaa 'waravu. Ea kajaho arira
rena huni sei va'ana kaivo pinijaho pana. 'Ena'omo ea
irara ori'ini huni pinana ahasiri'amajaho Godira vetie hu
ajuarana ohuna. 'Enakaivo ea irara ori'ini ajuara'amajaho
Hu vetie huni pinana 'urihuna 'iamana.

Jesura Sesamaa Merajihajina
(Matiu 19:13-15; Maka 10:13-16)

15 'Enakaivo ea 'aho'apo kasimaa aherame 'eka roume Hu
Huni ija puni húmata 'ahi irechami'amarono roajivara kaivo
Huni tisaiporuepo eaka mapoka kajija 'urarahara.
16 'Enakaivo Jesura ijá 'iama Kasima kajija maki'eje Nuni
roajiva kaivo ja patanu'uriha. Ijihuni maijaho Godoni
arijaho kasimaa ikipo vejuja'ina'e vejujihipuni ara.
17 Na nimaa nimai ja 'waravu. Ea irara sesamapo Godoni
ara apeju ja'ina'e paape'amajaho Godoni ara pavahuna
'iamana.

Ea Uneunecha Rukima'urijina
(Matiu 19:16-30; Maka 10:17-31)

18 Jua puni ea natohwi Hu apoma ijá 'wama Najuhi'ina
mavarasa'ine na unenu'u pina maa ichá'ina'e venareje
majama hihunijaho ape'ejo? 'wamana.
19 'Ejume Jesura ijá 'wama Irakijihuna'e a Na mamaa
'wimo? Godira nikwinu'wi Huhuri mamaana.
20 A Godoni tamana nihenuna. A napara patura'amane 'ee
ea pa'anaa kwa'amane 'ee nesa paape'amane 'ee a ea pina
sisea panama'amana. 'Ene omuna 'ee ohuna ijihipuni ira
hena ve'amana 'wamana.
21 'Ejume hu ijá 'wama Na nitama sesamu'uru rene
tamana kajaho hami venapena routa 'wamana.
22 'Enakaivo Jesu ijí henarena Hu ijá 'wama A un-
enu'u pina kwinu mai'o areri pa'ana. A va'e oni une-
unecha mapoka 'eke 'imenareja'e monia ona 'eka ea une-
unecha pa'aji vaji'amaji'a oni uneunecha mamaa akúpa
'aha nahuna. 'E'eje iji'a roe Na 'ararihi'amana 'wamana.
23 Ea kajaho ijí henarena temumana. Ijihuni maijaho hu
niho'o kukua mapoka rukini jihuna'e avanana.
24 'E'eme Jesura ea kajaho kavi'i ijá 'iama Ea ka'ene
uneunecha mapoka rukinijipo Godoni 'unami vahunijaho
niho'o kisina.

25 'Enakaivo mahi nitirua huni titi vaji aruma vahuna
samaa kaivo ea kukua uneunecha rukima'urijara Godoni ari
vahunijaho kikisima'ura 'iamana.
26 Ea 'aho'a ijí henareja ijá 'wava Ea irahipo majama
hihuna ape'eja 'wavara.
27 'Enakaivo Hu ijá 'iama Emapo ija'ina vehuna niho'o are-
ria pana kaivo Godira Huhuso ijá kajaho vehuna 'iamana.
28 'Ejume Pitara ijá 'wama Hena! Nú núni ara are'i kaivo
A 'ararihae oju 'wamana.
29 'Ejume Hu ijá 'iama Na nimaa nimai ja 'waravu. Ea pina
mai'o huni ara napara vwehwaha emahwaha 'ee sesahwaha
Godoni arijihuna'e irechamiajara
30 hu niho'o iviamaa iki 'aha mapoka 'ekareje túna'i
majama hihuna apehuna 'iamana.

Jesura Kwahuni Vu'a No'opisuji Rona 'Waramajina
(Matiu 20:17-19)

31 'Enarena Hu ea iropu ropu no'o aherame ani va'arame
ijá 'iama Heha! Nú Jerusaremi va'iro vejura'omo poropeti
nitama Ema Puni Harihiji uneunecha ka'ene rehunaka veja-
jaho nimaa'e rehuna.
32 'Ene pu Hu apene Jenitaru mihe pu apene sipana asutie
'ee sise'i 'ahae 'ee chera pisotihuna.
33 'Ee hisi vene hijahe 'ee pu Hu 'anae kwahuna kaivo vea
no'opisu mwe'i vaji namareje iji'a kú'o 'urihuna 'iamana.
34 'Ene pu niho'o ma'uako pina pahejara. Ijihuni maijaho
iraka ka'ene 'waramajaho ijihuni maa vaji navumakame pu
pahejara.

Jesura Nisira Rukina Ka'ene Nia Pa'aji Vejume Maranajina
(Matiu 20:29-34; Maka 10:46-52)

35 Hu Jeriko rori ro'eme ea pina nia supavi'ina 'unamutoi
asuma hine ea jariravi'i hinana.
36 Hu hejume ea mapoka'e ruva'ume henarame aporame
ijá 'iama Ikaho iraka'e vejo? 'iamana.
37 'Ejume pu ijá 'wava Jesu ka'ene Nasareti orijara roa
ruva'u 'wavara.
38 'Ejume hu ijá 'umena Jesu ka'ene Teviti oni Harihakere
numirima 'umenana.
39 Ea ka'ene urasahe va'ajipo 'urarahe irano'a
are'amarono 'waravara. 'Enakaivo hu ira ajira'e ijá 'umena
Teviti oni Harihe numirima 'umenana.
40 'Ejume Jesuho areme nami'ika'i 'waravume pu ahema
apene Huni ro'avarono 'waramana. Hu Jesuni rori ro'eme
Hu apoma ijá 'wama
41 Na iraka'e a veta'urono a ura renao? 'wamana. 'Ejume
hu ijá 'wama Natohwe na ura kú'o nia niri'i 'ahiu 'wamana.

42 'Ejume Jesura ijá 'wama Ara nimaa ronujara veju'e
maranaukúne nia niria 'wamana.
43 Hu ni'aha kwinu nia nirie Jesu 'ararihae oji'i Godiho
teimani 'wamana. 'Ejume ea mapoka kajija ijí kamareja
Godiho ta'arohara.

19

Jesu'o Sakiasi Puni Vu'ijina

1 Hu Jeriko ari ma'aha rira kajino va'ana.
2 Ea pina takisia'e apeji'ina ni'ine 'ee monia niho'o ani
reji'ina iha huna Sakiasina'omo ara kajino hinuna.
3 'Enakaivo ea kajaho ea tu'umaa'omo Jesu ka'i 'ahaume
venana kaivo eaka mapokijipo nuhaume pakamana.
4 'Enarena hu urane ninuma va'e turipa 'ahi Jesura vahuni
jihuniji va'e ka'i 'ahaume hinana.
5 'E'eme Jesura roe hura hinani hari nami'ika'i a'ame
kamarena ijá 'wama Sakiasi mamako ariha roa. Ijihuni
maijaho Na iviasa oni sei vu'e hi'ejukúne 'wamana.
6 'Ejume hu mamako ariha roe Hu 'ajomana.
7 'Ejume pu ea mapoka ijí kamareja su'aravi'i ijá 'wava Hu
ea ikaho ea sisea ikehuni sei va'u 'wavara.
8 'Ejume Sakiasira 'urine Natohwijaho ijá 'wama Hena!
Natohwe na nuni kukua pwinana'a ea ka'ene uneunecha
pa'ajihi vajihe 'ee nara ea 'ahopuni nesa'e apejujaho na 'aha
no'ona no'ona ijano huri eha venahuna 'wamana.
9 'Ejume Jesura ijá 'wama Godoni Ni'ajihi'inijaho iviasi
sea ikino roana. Ijihuna'e ea ike 'u'o Eparahami oni hariha
renana.
10 Ijihuni maijaho Ema Puni Harihijara ea ka'ene 'unama
puruva renau'ukame pivusaha ojujihi sarame nianae ni'aji'i
'ahaume roana 'wamana.

Korutia Oma Huni Haa
(Matiu 25:14-30)

11 'Enarena Hu ea ka'ene Huni vu'a kaji hejajihi ike
haakaho 'waramana. Pu vwihajajaho Godoni ara niro'i
venu 'wavara. Ijihuni maijaho Hu Jerusaremi rori va'ajiva
jihuna'e pu vwihana 'wavara.
12 'Enarena Hu ijá 'iama Ea pina ara pini va'e ea natohwa
renareje 'unama ro'i 'ahaume va'ana.
13 Hu iji'a va'i 'ahaume huni pwehija ea iropu ropuna'omo
'umenaume roajivume ea kwinu kwinu monia (K20) vajiha
ijá 'iama Na va'eje monia ikaho 'eka va'e unenu'u 'aho'a
ve'eje na 'unama routa 'iamana.
14 'E'eme huni aea hura puni natohwa'e rehunijaho
senavume pu ea irechamiume ona'e apena va'e ijá 'wava

Nú ara núni natohwaˈe rehunijaho senumu ˈwaˈi ˈahiume vaˈajivara.

15 Ea kajaho natohwa renarena hu kúˈo ˈuname roana. ˈEnarena hu niˈaha kwino huni pwea kaˈene hu monia vaji-hajaho pu monia icháˈinaˈe vejaji kiˈi ˈahaume ˈumenaume roajivara.

16 ˈEjume ea pini ijá ˈwama Natohwe ara monia (K20) kaˈene na vajiha jaˈinaˈe na kúˈo areri ijaˈina huri (K200) ˈekuta ˈwamana.

17 Hu pwea kajaho ijá ˈwama A nihoˈo mamaaˈe vena-jihunaˈe a pwea mamaa. A uneunecha maˈuˈumaa hami ˈajoha jihunaˈe nara ara mamaˈina iropu ropu vajahe ara ijaho ˈajoˈena ˈwamana.

18 Ea pini roe ijá ˈwama Ara monia (K20) kaˈene mihajino na apene huri vahame (K100) ˈeka routa ˈwamana.

19 Hu ea kaji ijá ˈwama A ara mamaˈina iropu ˈajohuna ˈwamana.

20 Ea pini roarena ijá ˈwama Natohwe oni monia na akisi mwama ranavutakúne apena.

21 A ea ajisinaˈomo soa kaˈene a pasamajaho a juara samuna. ˈEe a oni ija paˈonajaho a menuna ˈwamana.

22 ˈEjume ijí ea kajara ijá ˈwama Ike nihoˈo pwea kaˈene ea maa paˈakera ara icháˈina ˈwarama jihuni toi na eha mahuna. ˈÚ a pahena pakimune? Na ea kisinaˈomo na raka kaˈene pairechavujaho na ˈekure? ˈEne na nuni iji paˈojujaho ˈú na pamejure?

23 Iraka vene monia kajaho paˈeka vaˈe panika vaji irechaˈiraˈomo na roe ijaho ˈeke ˈee ˈahoˈa ijí huri ˈekuˈe? ˈwamana.

24 ˈEnarena hu ea kaˈene ijá namijaji ijá ˈiama Monia kaˈene nara vajahaji kúˈo ˈeka vaˈe ea kaˈene monia (K200) venaji maha ˈiamana.

25 ˈEnakaivo pu hu ijá ˈwava Natohwe huni monia (K200) namu ˈwavara.

26 Na ja ˈwaravu. Ea irara uneunecha rukinijaho mapoka huri vajahuna. ˈEnakaivo ea irara paˈana reˈamajaho raka kaˈene hununaˈi navujaho ˈetujahuna.

27 ˈEnakúne iviamaa nuni naka kaˈene nara puni nato-hwaˈe rehunijaho ura parenajija aherame roe nuni unaˈi ˈania kwamasaha ˈiamana.

Nihoˈo Temarajiˈi Jerusaremi Vaji Roa Arumajina (Matiu 21:1-11; Maka 11:1-11; Joni 12:12-19)

28 Jesuho ijá ˈwaravume paˈareˈeme Hu urane Jerusaremi vaˈana.

29 Hu roe huriʹa iha Arivi ʹwavuraka ara iha Petapeje
Petani ʹwavujihuni roriji vaiʹi Huni tisaiporu noʹoheʹi
irechamiʹikaʹi ikaʹina ʹwaramana.
30 Ja vaʹe ara pini useviʹi kave tonikia pirona iʹivananave
namija kaʹavajaho ea maiʹo ijihuni toi paʹojiʹinakúne rasame
apene roʹavara.
31 Ea ʹahopo aporame ijá ʹiava heʹavajaho Ja irakaʹe vene
rasavo? ʹiava heʹavajaho ijá ʹiaʹavara. Nuni Natohwijara ura
rejuʹe ijihunaʹe avaju ʹiaʹavara ʹiamana.
32 ʹEjume pu vaiʹi kivume uneunecha mapoka kajija areri
Hu ʹwarama kajaʹinaʹe rejara.
33 Pu tonikia pirona kaji rasaʹeme ea anesuri aporame
ijá ʹiama Ja irakaʹe veʹirono tonikia pirona kajaho rasavo?
ʹiamana.
34 ʹEjume pu ijá ʹwava Núni Natohwijara ura rejuʹe rasavu
ʹwavara.
35 ʹEne pu tonikia pirona kajaho apene Jesuni roajivara.
ʹEne ateha ijí tonikia ʹaha kajino risaremu vaʹo Jesuho
niʹajaha apene ranavume ajime asuma hinana.
36 ʹEne Hu vaʹejuʹe pu ateha ʹeke ʹunamutoi risarevara.
37 Pu vaʹajime huriʹa Arivi rori vutuijino tisaiporu
mapokaʹe piunime Godira uneunecha mavarasaʹina kaʹene
vejume pu kivajihunaʹe teimani ʹwame ʹee taʹarohiʹi
vaʹajivara.
38 Pu ijá ʹumeja
Kinia kaʹene Natohwi jihuni iha ʹahi roujaho merajaha!
Matauviʹina ʹakúpi ʹahi name ʹee Godi Ichutomaijí
taʹaroha ʹumejara.
39 ʹEjume Parasia ʹahopo ea rira kajino Hu ijá ʹwava
Najuhiʹine Oni tisaiporu ʹuraraha ʹwavara.
40 ʹEjume Hu eha vene ijá ʹiama Na ja ʹwaravu. Pu iranoʹa
areʹavajaho muna ikipo ʹurine mwasirihuna ʹiamana.

Jesura Jerusaremiumu Venajina

41 Hu ara natohwi jihuni rori roi kamarena niramana.
42 Hu ijá ʹwama A iviamaa uneka kaʹene venae matauma
hihuniji apeʹipisa nimaa rojaʹa kaivo iviamaa a areri
pakahuna.
43 Vea ijihunijara roʹeje oni nakapo roe a júhone rora rora
kaji rene roajiʹeje a ʹeʹuʹamajaho pu tanuʹurihuna.
44 Pu a nihoʹo tirakunahe ʹee oni sesamaa puʹúmo ea
kaʹene ijihuni vaji hijujaho atoʹarumahe parane ʹee muna
pina oni ruha panahuna. Ijihuni maijaho Godira a niʹajaʹi
ʹahaume roʹajaho a pakama jihunaʹe avahuna ʹwamana.

Jesura Temiporua Vaji Vaʹe Amairiajina
(Matiu 21:12-17; Maka 11:15-19; Joni 2:13-22)

45 Hu Temiporu vaji vaˈe ea kaˈene ijí ˈimeˈaraviˈi hijajihija
ˈararihiana.
46 Hu pu ijá ˈiama Godira Huni ira vajijino ikaˈina venana.
Nuni sea Nuni siporuaˈe ˈohuni ara. ˈEnakaivo ja apene nesa
apehuni araˈe veju ˈiamana.
47 Hu veku veku Temiporu vaji vaˈe najahuna. ˈEjuˈe pirisi-
tia mamaˈina ˈee Sikuraipia ˈee emaa puni mamaˈinijipo
ˈanaˈi ˈahiuˈe vejura.
48 ˈEnakaivo pu areri parenauna. Ijihuni maijaho ea
mapoka roe Hura vuˈa kaˈene ˈwaramujaho nihoˈo ira
avwanamie hejura.

20

Jesuni Haruriji Rona Apovajina
(Matiu 21:23-27; Maka 11:27-33)

1 Naˈia pini Hu Temiporu vaji hine najahe Godoni vuˈa
mamaiji ˈwaraˈeme pirisitia mamaˈina ˈee Sikuraipia ˈee ea
mamaˈinapo
2 Hu ijá ˈwava A harura irakijara rejuˈe ˈee irara harura
ikaho mahuˈe A uneunecha ikaˈina venujaho ˈwaruve heja
ˈwavara.
3-4 ˈEjume Hu eha vene ijá ˈiama Ijinakúna ja mareˈeje
Na ˈuˈo ja aporave ja eha vene ˈwarihuna. Jonira ea toi
samajaho akúpi ˈahi rena roana ˈaho ema puni rena roane?
ˈiamana.
5 Pu hine aposarame ijá ˈwava Nú ika ˈwaˈavajaho akúpi
ˈahi rena roana ˈwaˈavajaho Hu ijá ˈúˈena ˈEne ja ichá vene
panimaa rojare? ˈúˈena ˈwavara.
6 ˈEnakaivo nú ˈemaa punina ˈwaˈavajaho ea mapoka ikipo
muni nú ˈanúhuni jihunaˈe paˈwarahuna. Ijihuni maijaho pu
Joniho poropetia nimaa rojura ˈwavara.
7 ˈEnajihunaˈe pu eha vene ijá ˈwava Harura kajara ichihi
rena roajaho nú puruva renu ˈwavara.
8 ˈEjume Jesura ijá ˈiama Nijinaˈomo harura irakijara
rejume avajujaho Na paˈwarahuna ˈiamana.

Ajaˈina Juara ˈAjohiˈinijihi Puni Haa
(Matiu 21:33-46; Maka 12:1-12)

9 ˈEjume Hu ea mapokaˈe haa ikaho ˈwaramana. Ea pina
juara mene ea ˈahoˈaˈe aremaˈi kaivo hu kwaa jori vaˈe ˈaha
jopatuˈura hinana.
10 ˈEˈeme juaraˈe sahuni vei roumakaviˈi hu huni pwea
ranavume vaˈe ˈirumа hunaˈe ˈeka roˈi ˈahaume vaˈana.
ˈEnakaivo ea kaˈene ijí juara ˈajoha hijajipo ape hijahuvaˈo
ranavume ija maisu vaˈana.

11 'Ejume pwea pina ranavume va'ume pu apene hijahe 'ee vejume hu vahi'a apejumakavi'i ranavume ija maisu va'ana.
12 'Ejume hu huni pwea pina kú'o ranavume ijí ea ka'ene juasi'i hiju kajipo 'anae pi'onavume va'ana.
13 'Ejume eaka juara anesurijara ijá rona Na ichá'ina ve'ejo? Na nuni hariha ranave va'akame pu huni ira hena ve'eja ronana.
14 'Enakaivo ea ka'ene ijino juasi'i hijujipo kavume ariha roumakame pira'arame ijá 'wava Ea kajara juarakaho túna'i 'ajo'enakúne roe 'anaa kwa'irakúne juasi'akaho núna'e re'enakúna 'wavara.
15 'Enarame pu hu apena pi'onavume samai va'umakavi'i 'anaume kwamana. 'Enajihuna'e juara anesurijaho pu ichá 'ahi'ena?
16 Hu roareje ea ka'ene juara 'ajohajija 'anie kwamasahe 'ee juara kajaho apene ea 'aho'a'e mihuna 'iamana. 'Ejume ea kajipo henareja ijá 'wava Niho'o areri pana 'wavara.
17 'Ejume Hu kimuva'o ijá 'iama
Ike Godoni ira vaji vu'a ka'ene 'waruma jihuni maijaho irake? Ijí muna ka'ene ara veji'inapo pi'onava kajara iviamaikaho ara kajihuni kúrúti tukeja natohwa'e rena namino? 'iamana.
18 Ea ka'ene ijihuni toi ariha ninavujaho niho'o pu'usahura 'ee muna kajara ea irahuni toi 'o'amajaho hu túa rene va ranahuna 'iamana.

Sisana'i Takisia Vejuji Rone Apovajina
(Matiu 22:15-22; Maka 12:13-17)

19 'Ene Sikuraipia 'ee pirisitia mama'inijipo Hu nijihi-jakaro ape'i vejara. Ijihuni maijaho ijí haa kajaho pua'e ronarena 'waravume henareja ape'i vejara kaivo ea mapoka kajihi juhamareja arevara.
20 Pu Hu hami kavi'i ea 'aho'a ea mapoka puni vaji ira'atijino ea arira rene puni vaji 'urahojara. Hura ira ichá'ina 'waravakame 'unama apene roe kavana ijí ma'irono 'urahojara.
21 Ijí ea kajipo Hu apoma ijá 'wava Najuhi'ine uneunecha ka'ene Ara 'warume najuhujaho nimaa. Nú nihena kavu. A ea kwinu'wi vwihanuna pana kaivo Godoni 'unama nimaiji najuhu.
22 'Ú nú Sisa oni takisia vehunijaho varapa ho pane? 'wavara.
23 'Enakaivo Hu pura ira'ata ka'ene vejajaho kimarena ijá 'iama
24 Monia oma pina najiha kavuma. Ijihuni toijaho irahuni húmatiji'o ihiji'o navo? 'iamana. 'Ejume pu Hu ijá 'wava Sisa ona 'wavara.

25 'Ejume Hu pu ijá 'iama Sisa oni kukuijaho Sisa vaja'i
kaivo Godoni kukuijaho Godi vaja'avara 'iamana.
26 'Ejume pu emaa puni vaja kajino Jesu pisimihuna areri
parenana. Pu Huni eha kaji henareja oja hianavumakame
irano'a pa'arejara.

Kwamasahe 'Urihuniji Rone Apovajina
(Matiu 22:23-33; Maka 12:18-27)

27 Sajusi eaka kwamasahi'inijipo kú'o 'urihunijaho pani-
maa roji'ina'omo Huni roajivara.
28 'Ena'omo pu Hu apome ijá 'wava Najahi'ine Mosisira
tamana ika'ina'e venana. Ei pini kwa'i kaivo naparaha har-
iha pa'ana'e ranamana. 'U'uahi napara kajaho 'wahareje
pokaha ka'ene kwamajihuna'e hariha sarahuna.
29 Ea 'u'ua poka iropu no'o hijara. 'Ena'omo amurijara
napara 'wahe napara hariha paape'eme hu 'u'o kwamana.
30-31 'Ejume huni ninahijara 'wahana kaivo hu 'u'o na-
para kajaho amuja pave'eme kwavume huni niijahijara
'wahana kaivo hu 'u'o kwamana. Ea iropu no'o napara
nikwinu'ina kaji ahevara kaivo hu amuja pave'eme pu
kwamasa ranavara.
32 'E'eme napara kajaho ijí túna'i kwamana.
33 'Ena'omo vea ka'ene ea kwamasahajipo 'uri'avajaho hu
irahuni napara re'ena? Ea iropu no'o hu 'wahara 'wavara.
34-35 Jesura eha vene ijá 'iama Ea ka'ene ikino mwe'i
hijujipo napasi nehuna kaivo ea ka'ene kwamasahe 'urine
majama hijujija panapasi nehuna.
36 Pu areri Godoni 'ona oji'ina sa'ine 'ee pu Godoni hari-
hija. Ijihuni maijaho pu Godoni ehije 'ee pu kú'o 'urihuni
jihuni harihija.
37 'Enakaivo nitama Mosisira najuha ja'ina'e
kwamasahi'inijija 'urijura. Ijihuni maijaho vea ka'ene veni
icha vaji reji'i namajino Mosisira Natohwijaho ijá 'wama A
Eparahami oni Godi 'ee Aisiki oni Godi 'ee Jekapi oni Godia
'wamana.
38 Ijihuni hahi Hu iviamaa kwamasahi'ina puni Godi pana
kaivo Hu mai'o hiju jihipuni Godi. 'Enakaivo Godira kimuni
'unamijaho ea mapoka mai'o hiju 'iamana.
39 'Ejumakame Sikuraipia 'aho'apo pu eha vene ijá 'wava
Najahi'ine Oni eha niho'o mamaa 'wavara.
40 'Enareja pu unenu'u 'aho'a kú'o apohuna harura
pa'arenaume paapovara.

Keriso Rone Apovajina
(Matiu 22:41-46; Maka 12:35-37)

41 Hu pu ijá 'iama Ichá vene Kerisoho Teviti oni Harihe
'úvo?

42-43 Ijihuni maijaho Tevitira oriˈini heha kaˈene Samusi vaji ˈwaramana.
Natohwijara nuni Natohwiji ijá ˈwama A Nuni ija manaˈinikaˈi asuma hiˈeje Na Oni naka Oni mumora hari irechavuma ˈwamana.
44 Tevitira Hu Natohwa ˈwamu kaivo icháˈina vene Hu huni Hariha renane? ˈiamana.

Jesura Varapa Tamaniji Najahiˈiniji Jujuvuˈa ˈWaramajina
(Matiu 23:1-36; Maka 12:28-40)

45 Ea kaˈene mapoka kajija hine heˈeme Hu Huni tisaiporu ijá ˈiama
46 Sikuraipia hami kiˈavara. Pu ateha jojora same ˈee pu maketi ea ˈahoˈapo pu kimareje oja mihe hura puna vene ˈee hami ˈajorame ˈee Sinakoku vaji ruha kaˈene mamaˈinijihi ˈeke unaˈi kama hijura. ˈEe ahaja ijuri veijaho pu ura kahe eaka mapoki jihipuni unaˈa kahi hiˈirono ura rena parajura.
47 ˈEne pu amuna pisivisaviˈi puni sea nesi ˈeke ˈee pisivisame erapo kiˈavarono siporua jojora ˈojura. Ijihunaˈe ja nihoˈo niˈimaˈura namahuna ˈiamana.

21

Amunijihuni Swarijina
(Maka 12:41-44)

1 Hu ˈurine katua tevua rori ijí hina ea kaˈene uneunecha ani rejiˈinijija roe puni swara savu kaji kiviˈi hinana.
2 ˈEˈeme amuna kaˈene uneunecha paˈamaijaho urupa vaˈaa noˈo (tu toia) eru samana.
3 ˈEjume Hu ijá ˈiama Na nimai ja ˈwaravu. Amuna uneunecha paˈamaa kajarahara moniaka ea mapoka kajipo roe katua kaˈene savajaho asita ranamana.
4 Ea pu monia mapoka vajaha jihuni maijaho pu monia rukini jihuni hahi avajara kaivo amuna kajaho uneunecha paˈajihunaˈe huna kaˈene areri navuji samajihunaˈe hura eaka mapoka monia rukinijaho asita ranamana ˈiamana.

Jesura Temiporui Tiraˈusahuna ˈWaramajina
(Matiu 24:1-2; Maka 13:1-2)

5 Pu ea ˈahoˈa Temiporu kaji kame ˈee muna mavarasaˈini ˈeka vene ˈee swasa kaˈene icháˈinaˈe vejuji hine ˈwaˈeme Jesura ijá ˈiamana
6 Ike uneunecha kaˈene ja kivukaho vea ijihunijara maiˈo roˈeje muna mapokakija tiraˈusunahe ˈarii paraˈeje muna nihoˈo kwinu huni ruha panahuna ˈiamana.

Ahija ˈEe Sisei Hihunijina
(Matiu 24:3-14; Maka 13:3-13)

7 'Ejume pu Hu apoma ijá 'wava Najuhi'ine ikaho vea
vecha re'ena? 'Ee vea kakara pa'are'iro ve'amani urijaho
marako'a aacha iraki reja ka'eja? 'wavara.
8 'Ejume Hu ijá 'iama Ja hami ka'avara. 'Ejakame pu ea
ja papisimi'avara. Ijihuni maijaho ea mapoka'e Nuni iha
'ahi roe ijá 'iahune Na Kerisona'omo vea niape'i venu 'iava
he'avajaho niho'o pa'ararihi'avara.
9 'Ejakame ja he'eje kwaa araka mapokija ajira vehune
'ee ijí ajira vehuni pinana kajaho 'urina rohuna. Ija'inijaho
re'ena vo urijaho mai'o pava'a 'e'u'enakúne ja niho'o
paju'avara 'iamana.
10 'Enarena Hu kú'o ijá 'iama Kwaa ara 'ahopo 'urine
'aho'a ninamahune 'ee ara 'ahopo 'urine ara 'aho'a ni-
namahuna.
11 Kwaa ara mapoka mwevarivura mama'ina rohuna.
'Ene sisemaapo roe 'ee kwaa ara mapoka 'ora vea rene 'ee
atama siseapo kwaa ara mapokakaho ani rene 'ee aacha
mama'ina ani'ina mapoka sisea akúpi 'ahi kihuna.
12 Uneunecha mapoka ikija mai'o re'i ve'eje Nuni ihiji-
huna'e ja aherama va'e sise'i 'ahie 'ee tipurai irechamie 'ee
aherama va'e Sinakoku vaji aporame 'ee aherame kinia 'ee
kavana epuni una'i vahuna.
13 Ja vea kajino areri Godoni vu'a mamaijaho pu najahuna.
14 'Enajihuna'e ja nimarako vwihanareje jara vu'a iraka
ka'ene 'warahunijaho pavwiha'avara.
15 Ijihuni maijaho Nara vu'a ka'ene ara 'warahuna va-
jahakame oni naka ara vu'a ka'ene 'wara'amajaho hene
pu areri patanu'urahe 'ee pu niho'o unenu'u pina areri
pa'warahuna.
16 'Enakaivo emahu jona vwehu jona ehu jona napuhu
jonapo nahamahe ea 'ahopo ja 'anie kwamasahuna.
17 Nuni ihijihuna'e ea 'ahopo ja senahuna.
18 'Enakaivo joni húmata sapasa kwisu patausiuhuna.
19 'Enajihuna'e ata kirasahe naminareje ja majama hihuna
ape'avara.

Jesura Jerusaremi Tira'usahuni Vu'a Ka'ene 'Waramajina
(Matiu 24:15-21; Maka 13:14-19)

20 Ja kave Jerusaremiho amiapo outihe nava ka'avari vei-
jaho ja ika ro'avara. Ara kajara tira'usahuni vea nikehuna
ro'avara.
21 'Ejakame ea ka'ene Jutia hijujija juhahe nahari 'ahi va'e
'ee ea ka'ene ara natohwa kajino hijujija 'usema va'aji'avare
'ee ea ka'ene nechi'i hijujija ara natohwa kajaho paro'avara.
22 Ijihuni maijaho eha ka'ene mihuna'e Godoni heha vaji
'waramajara nimaa rehuna.

23 Napara kaˈene hariˈinijija ˈee napara kaˈene hariha musa ijiˈinijija vi icháˈinaˈe veˈeja? Vea kajaho kwaa arakaho ea mapoka ajirijara siserana parajakame ea ikija niˈimaˈura siseisei temukaˈeje hihuna.
24 Pu soˈwi pijihe kwamasahe ˈee tipurai aherame kwaa ara ani aniˈini vahuna. ˈEˈeje Jenitaruepo Jerusaremiho ajima tautia apena vaˈeje Jenitairu puni vea paˈarehuna.

Emaa Puni Harihijara Rohunijina
(Matiu 24:29-31; Maka 13:24-27)

25 ˈEˈeje masapa ˈee china ˈee vea ˈee akúpa ˈahi aacha aniˈina kihuna. ˈEˈeje ea mapoka kaˈene mweˈi hijukija soha kaˈene sisea aniˈinaˈe amenareje ira aniˈina ˈumeˈamaji henareje tea juname ˈee nihoˈo puruva retiˈeje hihuna.
26 Emaa ijí uneka kaˈene iki mweˈi reˈamaji kamareje nihoˈo juma paranareje kwapihuna. ˈEne uneunecha kaˈene akúpa ˈahi navujija akúpa kakara varivarimareje ˈunirame usimahuna.
27 ˈEˈeje Ema Puni Harihijaho ˈimitia vaji Huni harura ˈee Huni hanajiˈiniji'i mahoˈo roe ea mapoka kahuna.
28 Vea kaˈene uneunecha kajipo ikaˈinaˈe reja kiˈavajaho ˈurine nuana ahasirime aˈama niriˈi hiˈavara. Ijihuni maijaho jara matauma hihuni vea nituˈu rena paranu ˈiamana.

Matakijara Najahajina
(Matiu 24:32-35; Maka 13:28-31)

29 ˈEnarena Hu haa ikaho ˈwaramana. Ja kaha! Mataka ˈee icha ˈahoˈijihi kiha!
30 Ijipo ˈanauraˈomo maiˈo naheji'i sisira apúsavuˈe kimareˈe vea maraˈi venu.
31 Vea kaˈene ijí aneja kiˈavajaho Godoni ari rohunijaho tuˈu rehuna roˈavara.
32 Na nimai ja ˈwaravukúne vwihaˈavara. Eaka kijahija mahoˈo pakwamasa ranaˈeje ijaˈina rehuna.
33 Akúpa mweˈijaho paˈarehuna kaivo Nuni Ira kakaho papaˈareˈena.

ˈAiha Hami Veji'i Hiha

34 Ja hami hami ˈajohareje pahine joni kaukararu vene ˈee toa sisea ine ˈee jara iviamaa ˈunama kaˈene icháˈinaˈe hami hihuna pavwihaji'i hiˈavara. Ijihuni maijaho ja ijaˈina hiˈeje vea kajaho areri niˈaha kwino kwavaha punaˈi asuma va hihuna.
35 Vea kajara reˈamajaho ea mahoˈo mapoka kaˈene mweˈa ˈahakino hijujija renahuna.

36 'Enakúne veku veku hine 'ajohe nia nirie siporua 'oji'i
hi'irakúne ja areri harura rena'eje uneka ka'ene re'iro ve-
jujaho asima va'e Emaa Puni Harihijihuni una'i nami'avara
'iamana.
37 Hu veiri'ijaho hine Temiporu vaji najahuva'o
na'ivukavi'i va'e huri'a ka'ene Arivina 'wavujihuni 'ahi
va'una.
38 'Eju'e ea mapoka'e sú'usú'u arihe va'e Temiporu vaji
Huni vu'a he'i 'ahiu'e va'ajivura.

22

Jesu 'Ana'i Hemi Kosarame Ojajina
(Matiu 26:1-5; Maka 14:1-2; Joni 11:45-53)

1 Puretia isitia pa'ana ka'ene Pasova 'wavujihuni sora
'ehuni vea roe turanana.
2 'Ejume pirisitia mama'ina 'ee Sikuraipia Hu 'anae
kwahuni 'unama savara. Ijihuni maijaho pu ea mapokijihi
juhavara.

Jutasira Jesu Nahamahuna'e Nimaa Venajina
(Matiu 26:14-16; Maka 14:10-11)

3 'Ejume Huni tisaiporu pina ka'ene Jutasi Isikariatina
'wavujaho Setanira rosamana.
4 'Ejume Jutasira va'e hura ichá'ina'e Jesu nahamahuniji
pirisitia mama'ina 'ee sorutia pu'úmo 'unama amairiara.
5 Pu niho'o teamanavume eha monia vaja'i 'waravara.
6 Jutasi puni ira hene teamavumakame 'unama ka'ene
Hu nahamahuniji hami hema parajakame ea niho'o areri
pahehuniji samana.

Jesura Pasova 'Iruma I'irono Amairiaramajina
(Matiu 26:17-25; Maka 14:12-21; Joni 13:21-30)

7 Puretia isitia pa'ajihuni vea aneja rejumakavi'i pu sipi
'u'ua 'anae swasa vehuna.
8 'Ejume Hu Pita'o Joni'o irechamie ijá 'iama Va'e Pasova
ihuniji amairie nú ija 'iamana.
9 'Ejume pu apoma ijá 'wava Nú va'e ichihi 'iruma
amairi'eja? 'wavara.
10 Hu ijá 'iama Ike heha. Ja ari va'eje ea pina toa 'ene
vu'e piuni'ena. 'Ejakame ja hu 'arariha va'e sea ka'ene hu
aji'amajino va'avara.
11 'Ene ja ika'ina sea anesura 'wa'avara Najahi'inijara
ika'ina'e a 'waramana. 'Ú 'iruma ijuri tinia ka'ene Nara
Nuni tisaiporu epu'úmo Pasova ihunijaho ichine? 'waha
'iamana.
12 'Ejakame hura ruha ka'ene ichuto niamairiarame na-
muji najahakame ijino amairiara'avara 'iamana.

13 'Ejume pu va'ajime uneunecha mapoka areri Hura
'warama kaja'ina'e rejume pu Pasova ka'ene ihunijaho
amairiaravara.

Natohwijara Kwamaji Vwihaji'i 'Iruma Ihunijina
(Matiu 26:26-30; Maka 14:22-26; 1 Koritia 11:23-25)

14 Vea kaji apejume Hu Huni apasorua pu'úmo roe 'aijua
rori asuma hijara.
15 'Ejume Hu pu ijá 'iama Na ja pu'úmo Pasovakaho inareje
iji'a haha hiana apehuna ura reniu.
16 'Enajihuna'e Na nimai ja 'waravu Na kú'o 'iruma painu
va'u'e Godoni ari jara roe nimaae rejakame iji'a ihuna
'iamana.
17 'Enarena Hu kapusia apene Godiho teimani 'wa'ika'i ijá
'iama Ike apene vajúsarame iha.
18 Ijihuni maijaho ajina riha ikaho Na painuva'o vea
ka'ene Godoni arijara ro'amaji ihuna 'iamana.
19 'Enarena Hu puretia apene Godi teimani 'wa'ika'i tuame
vajihi'i ijá 'iama Ikaho Nuni haha'e jonijihuna'e vajihukúne
ina veji'i Na vwihani'avara 'iamana.
20 Areri puretia ija'ina'e Hu toa kapusi rukina mihi'i ijá
'iama Ike kapusia toa rukinakaho Nuni 'aa ka'ene joniji-
huna'e arihuna'e maiu'inaka nahama 'waramajina 'iavi'i
mihana.
21 'Enakaivo heha! Ea ka'ene Naa'e nahamihunijaho
iviamaa ikino nú pu'úmo 'aijua rori hinu.
22 Ijihuni hahi Ema Puni Harihijaho Godira vwihana ja'ina
vehuna kaivo ea ka'ene Hu nahamahunijaho niho'o eha
sisea ni'ima'ura apehuna 'iamana.
23 'Ejume pu pusumano ea ka'ene nahamahunijaho ea
irarana 'warahuniji ka'i 'ahiume 'wamareja puni vaja kajino
pira'aravara.

Ea Irá Natohwiji Ka'i'ahiume Vahacharavajina

24 Ea irara natohwa'e rehuniji puni vaja kajino hine
pira'aravara.
25 'Ejume Hu pu ijá 'iama Jenitaru puni kinia ka'ene iki
mwe'i hijujija ea 'ajohahuna harura rukina. 'Ee 'ajohi'ina
kajija swara rukinijina 'wavura.
26 'Enakaivo ja ija'ina parehuna kaivo ea irara joni vaji
natohwa'e re'i 'aha'amajaho hu areri sesamaa puna'i rene
'ee areri pwea sa'ina'e re'amana.
27 'Ú ea icharo natohwane? Ea ka'ene asuma hine 'iruma
inujarana ho ea ka'ene namine 'iruma'e 'eka roe vajahu-
jarane? Ea ka'ene asuma hine 'iruma'e inujaho natohwa
kaivo Na ea ka'ene arini namine jaae 'iruma vajihujina.

28 Vea kaˈene Na sisei hijujaho ja nú puˈúmo Nuni rori namijara.
29 Nuni omijara Na Nuni kwaa ˈajohuna mihajaˈinaˈe Na ˈuˈo ja mihu.
30 ˈEnajihunaˈe Nara ja pijihakame ja Nú puˈúmo Nuni ari ˈaijua ˈahi ahuma toa ˈiruma ine ˈee ja Isureri puni amuja kaˈene iropu ropu noˈo ruha kaˈene puaˈe ˈotua vetihunijino hine ˈotua vetihuna ˈiamana.

Jesu Pitara Hemahuniji Rona ˈWaramajina
(Matiu 26:31-35; Maka 4:27-31; Joni 13:36-38)

31 ˈEjume Hu Saimani ijá ˈwama Saimani hena! Setani aaˈe apenaˈe areri ˈwitia ruarahu jaˈinaˈe ruaraˈi ˈahauˈe ura rejuˈe ro ˈejahie ˈwarimana.
32 ˈEnakaivo Na oni siporua ˈojuraˈomo ara nimaa ronujaho paˈohuna. ˈEnareje a kúˈo ˈuname Nuni roˈamajaho ara Nuni ehijakija najahakame pura nimaa rojujaho ija kisi apena puni unaˈi saname vehuna ˈwamana.
33 ˈEjume Pitara ijá ˈwama Natohwe na niareri rena hijuraˈomo A tipurai vaˈamajaho na A huˈúmo vahuna. ˈEe A kwaˈamajaho na A huˈúmo kwahuna ˈwamana.
34 ˈEjume Hu ijá ˈwama Pita Na nimaa aaˈe ˈwaravu. ˈUˈora iviasa maiˈo paˈumeˈeje a ˈaha noˈopisu Na pakimuna ˈiaˈeje ijiˈa ˈuˈora ˈumehuna ˈwamana.

Pausia Tuja ˈEe Soˈwa

35 ˈEnarena Hu pu ijá ˈiama Vea kaˈene Na ja irechamiume pausia ˈee tuja ˈee mumora sisa paˈa vaˈajaho ja vi pivusahara raka? ˈiamana. Pu ijá ˈwava Nihoˈo pana ˈwavara.
36 ˈEnakaivo Hu pu ijá ˈiama ˈEnakúne iviamaa ea irahuni pausia ˈee tuja naˈamajaho ˈeka vaˈamana. ˈEne ea irara soˈwa paˈanaˈe reˈamajaho huni ateha ˈeka vaˈe ˈimenareje monia ˈeke huni soˈwa ˈimeˈamana.
37 Ijihuni maijaho heha vaji venareje Naaˈe ronarena ˈwaramajaho rehuna. Hu ˈuˈo ea sisea vejiˈina puˈúmo tahuna ˈúmajaho iviamai Nuni vaji nimaa roe rehuna ˈiamana.
38 ˈEjume pu ijá ˈwava Natohwe kama! Soˈwa noˈoheˈi ikenakúne kima! ˈwavara. ˈEjume Hu pu ijá ˈiama Ijaho arerina ˈiamana.

Jesura Arivi Huriˈa ˈAhi Siporua ˈOnajina
(Matiu 26:36-46; Maka 14:32-42)

39 ˈEnarena ruˈeˈune nikúˈo Hu venujaˈinaˈe huriˈa Arivi vaˈume Huni tisaiporu Hu ˈararihae vaˈara.
40 Hu vaˈe ruha kajino ˈeˈunarena Hu pu ijá ˈiama Ja Godoni siporua ˈojiˈi hijakame ja pavena kiˈavara ˈiamana.

41 'E'ika'i Hu pu irechami'ika'i va'e karokaro muna pi'onave va'e 'ohune sa'inijakaru nitupari same hiji'i siporua 'onana.
42 Hu ijá 'wama Amo A ura rena'ipisa kapusiakaho Nuni rora apena ruvaa'a. 'Enakaivo Nuni ura pana kaivo Oni ura ija'ina'e ve'amana 'wamana.
43 'E'eme 'ona oji'ina akúpa 'ahi rena roe Hu harura mahana.
44 Hu hine oja hia'eme siporua 'ojumakame haha nato-hwa'e hiame huni piropa 'aa muka sa'ina'e mwe'a 'ahi arihana.
45 Hu siporua 'onuva'o 'urine Huni tisaiporu puni va'i kimajaho pu hine temuki 'aninamiume notuara.
46 'Ejume Hu pu sie ijá 'iama Ja iraka vene notui'i navo? 'Urine siporua 'o'irakúne ja pavena ki'avara 'iamana.

Jesu Kamovajina
(Matiu 26:47-56; Maka 14:43-50; Joni 18:3-11)

47 Hu mai'o hine ijí 'wara'eme ni'aha kwinu Jutasi ka'ene iropu ropu no'o pinijara ea mapoka'e aherame roe hu Jesu ura mina ve'i 'ahaume roana.
48 'Ejume Jesura hu ijá 'wama 'Ú Jutasi a Na Emaa Puni Hariha nahamahare'e ura mina vena avano? 'wamana.
49 'Ejume ea ka'ene pu pu'úmo namijajipo uneka ka'ene re'i venaji kimareja pu ijá 'wava 'Ú Natohwe nú núni so'wi piji'eja? 'wavara.
50 'Enarena ea pini huni so'wi mavane 'urine pirisiti ni'inijihuni pwea pinijihuni ataa ka'ene mana'inijaho 'anaume 'uhu'usahana.
51 'Enakaivo Jesura eha vene ijá 'wama Ijá kajaho arema 'wa'ika'i Hu huni ataa iji 'unavume maranana.
52 'Enarena Jesura pirisitia mama'ina 'ee sorutia Temiporu 'ajohi'inijija 'ee emakina ka'ene Hua ape'i roajihi ijá 'iama 'Ú Na ea nesa apeji'ina'omo ja so'wa hajaa 'eke Naa'e apeni'i 'ahiume roare?
53 Na veku veku ja pu'úmo Temiporu vaji hijura kaivo ja Na paapeniura. 'Enakaivo iviamaa ike vea mukakaho 'ee mwe'a ike nutuvi'ina kehuni harurijaho jona 'iamana.

Pitara Jesu Hemahajina
(Matiu 26:57-58, 69-75; Maka 14:53-54, 66-72; Joni 18:12-18, 25-27)

54 Pu Hu kamome apene pirisitia ni'inijihuni sei va'ume Pitaho ma kameri naminakivi'i 'arariha va'ana.
55 'E'eme vena nú'úha riri jaumakame Pitaho pu pu'úmo asuma hinana.
56 'E'eme hu ijino asuma hijume napara pwei pini Pita nia kanavi'i ijá 'iama Ea ike 'u'o Hu hu'úmo onuna 'iamana.

57 'Ejume hu heme ijá 'wama Napare niho'o na Hu pahene
pakavi'ina 'wamana.
58 Hu 'aha josu pare'eme emai pini kamarena ijá 'wama A
'u'o Huni ea pina 'wamana kaivo Pitara ijá 'wama Parue na
niho'o pana 'wamana.
59 Hu vea muka kwinu pa'are'eme ea pini roe paso-
nananavi'i ijá 'iama Na nimaa 'waravu. Ea ika 'u'o Hu
hu'úmo 'urahe onuna. Ijihuhi maijaho hu Karari ora
'iamana.
60 'Enakaivo Pitara ija 'wama Parue ara iraka ka'ene
'warimujaho na mai'o suja 'wamana. Hu ijí 'wara'eme
ni'aha kwino 'u'ora 'umenana.
61-62 'E'eme Natohwijara aroma Pita ka'eme Pitaho iji'a
Natohwijara iraka ka'ene 'waramajaho vwihanana 'U'ora
mai'o 'ume'i 'ahae ve'eje a 'aha no'opisu Na pakimuna 'i'ena
'wamana. 'Ejume Pitaho ijí vwihanarena samai va'e'une
niho'o natohwa'e niramana.

Jesu 'Ijahe 'Ee Hijahajina
(Matiu 26:67-68; Maka 14:65)

63 Ea ka'ene Jesu 'ajoha hijajipo apene 'ijahe 'ee hijahara.
64 Pu Hu apene nia hwamahe 'anai'i ijá 'wava A unenu'u
'aho'a ka'ene vaji navujija hena kimuna 'úmunakúne ea
irara A 'anaajaho 'waruva nú heja 'wavara.
65 'Ene pu uneunecha niho'o mapoka'e Hu niname 'ee
'urarahe ira sisea 'waravara.

Jesu Aheme Kanisoru Puni Una'i Roajina
(Matiu 26:59-66; Maka 14:55-64; Joni 18:19-24)

66 Vea nituvume emaa puni mama'ina 'ee pirisitia
mama'ina 'ee Sikuraipia roe kanisoru puni nú'úhi ahuma
hi'eme Jesuho puni una'i aheme roajivara.
67 Pu apoma ijá 'wava 'Ú A Keriso re'amajaho 'waruma
'wavara. Hu ijá 'iama Na ja 'wara'ujaho ja panimaa rohuna.
68 'Ene Na jaa'e apora'ujaho ja eha pavene 'wari'eja.
69 'Enakaivo iviamaa rene Emaa Puni Harihijaho ija
mana'ina ka'ene Godoni harurija'i asuma hihuna 'iamana.
70 Pu Hu apome ijá 'wava 'Ú A Godoni Harihe? 'wavara.
'Ejume Hu pu ijá 'iama Ja Na 'warivu kajaho Na nimaa ijina
'iamana.
71 'Ejume pu ijá 'wava Nú ea 'ahopo Hua'e ronareje
namahuji hehuna pana. Ijihuni maijaho nú onúno Huni
irijaho núni ataa ikino hejara 'wavara.

23

Jesu Aheme Pairati Oni Una'i Roajina
(Matiu 27:1-2, 11-14; Maka 15:1-5; Joni 18:28-38)

1 'Enarena ea mapoka kajipo 'urine Hu aheme Pairati oni va'ara.
2 Pu aneja vene Hu namahi'i ijá 'wava Nú ka'eme ea ikaho ehu núnakija pisimie 'ee Sisa oni takisia pavehuna'e 'warume 'ee Hura 'warumujaho Hu Keriso ka'ene Kinijina 'úmuna 'wavara.
3 'Ejume Pairatira Hu apoma ijá 'wama A Jua puni Kinie? 'wamana. 'Ejume Hu eha vene ijá 'wama Ara 'warimu kaja'ina 'wamana.
4 'Ejume Pairatira pirisitia mama'ina 'ee ea mapoka kajihi ijá 'iama Na ea ikehuni vaja sisea mai'o papiunavu 'iamana.
5 'Enakaivo pu hina pasonananavi'i ira ajira'e ijá 'wava Hu ikaho ea mapokakihi najahu'e oja 'urinauna. Hu Karari rene najahe va'e Jutia vaja maho'o najahe onuva'o kwaa ike 'u'o iviamaa roana 'wavara.

Jesu Ranavume Heroti Oni Va'ajina

6 Pairatira ike henarena aporame ijá 'iama 'Ú ea ikaho Karari ore? 'iamana.
7 Hu henajaho Jesuho Herotira kwaa ka'ene 'ajohujino rena roana henarena hu ranavume Heroti oni va'ana. Ijihuni maijaho Heroti roe Jerusaremi hinana.
8 Herotiho Jesu kamajihuna'e niho'o natohwa'e teamamajihuni maijaho Hura raka ka'ene venuji henujihuna'e Hu aacha pina veja ka'i 'ahaume avanana.
9 'Ejume Herotira 'aha jora'e Hu apomana kaivo Hu eha pavenana.
10 'Ejume pirisitia mama'ina 'ee Sikuraipiepo ijí namine niho'o natohwa'e ajina'eme Jesuho namahara.
11 'Enarena Herotiho 'ee huni sorutia pu'úmo Jesuho apene 'urarahe 'ee sise'i 'ahae 'ee ateha niho'o mavarasa'ina apúsamahe ranavume Pairati oni 'uname va'ana.
12 Maraku'ijaho Heroti'o Pairati'o naka vejura kaivo vea kajino pu no'o napura vejara.

Jesu 'Anaa Kwahuna Nimaa Vejajina
(Matiu 27:15-26; Maka 15:6-15; Joni 18:39–19:16)

13 'Ejume Pairatira pirisitia mama'ina 'ee emaapuni ea mama'ina 'ee ea mapoka 'waravume ahuvara.
14 'Ejume ijá 'iama Ja ea ikaho apene nuni roara. Hura veju'e ea oja 'urinau'e ea sisea vejura 'wa'i ahema roara. 'Enakaivo na joni una'i vena kavujaho na ea ikehuni vaja sisea mai'o papiunavu kaivo jara Hua'e namahujiruna.
15 Heroti 'u'o vena kamajaho Hu sisea pavenana'e kamarena nuni 'unama kú'o roana. Heha! Ea ikaho unenu'u pina sisea pavena jihuna'e Hu areri pakwahuna.
16 'Enajihuna'e na hijahareje ranave va'ena 'iamana.

17 Puni tamani jihunaˈe sora ijuri vea rejuˈukaviˈi tipura
ea kwinu ranavuˈe samai vaˈuna.
18 Ea mapoka kajipo niˈaha kwinu ahuma ijá ˈumeja Ea ike
apeˈi kaivo Parapasi ranave samai ro ˈeˈunama ˈumejara.
19 Parapasiho ara natohwa vaja kajino hine ˈarahe ˈee eaˈe
ˈaniume kwamasaha jihunaˈe ranavume tipurai hinana.
20 Pairatira ura renajaho Jesu ranave vahunaˈe ura rejume
ea mapokijihi kúˈo ˈwaramana.
21 ˈEnakaivo pu ira ajiraˈe ijá ˈumeja Icha ˈahi ˈanaa! Icha
ˈahi ˈanaa! ˈumejara.
22 ˈEjume hu ˈaha noˈoheˈi niˈwaramanaˈomo kúˈo ˈaha
pina ijá ˈiama Irakijihunaˈe ˈanaˈuro ˈumejo? Hu unenuˈu
pina sisea irakaˈe venane? Hu unenuˈu pina veˈiraˈomo na
ˈanae kwahuna na pakavu. ˈEnaˈomo na ˈwarave pu hijaha
ranave vahuna ˈiamana.
23 ˈEnakaivo pu hine majama pasonananaviˈi icha ˈahi
ˈanae kwaˈamarono ˈumenu vaˈo pura harura vene rarejara.
24 ˈEjume pura raka kaˈene ura renajaho Pairatira
veˈavarono ˈwaramana.
25 ˈEjume Pairati ea kaˈene ara natohwa vaji ˈarahe ˈee ea
ˈaniuˈe kwamasahiˈina kaˈene tipurai hinana kaˈene pura
ranaˈamarono ura renaji ranaˈikaˈi Jesuho puni ura ijino
veˈavarono mihana.

Jesu Korosi ˈAnaajina
(Matiu 27:32-44; Maka 15:21-32; Joni 19:17-27)

26 ˈEjume pu Jesuho ahema vaˈeme Saimani kaˈene Sairini
orijaho huni ari rene roˈeme pu iji ˈuname icha kajaho apena
pimahe ˈejahaume apene Jesuni túna̱ˈi vaˈana.
27 Ea nihoˈo mapoka mapokaˈe vaˈajiˈeme napara ˈahoˈa
puni rira kajino virisia vene niramaruviˈi ˈararihia vaˈara.
28 ˈEjume Jesura taˈarohe ijá ˈiama Napara kaˈene
Jerusaremi orakije Nunijihunaˈe niramaruvujaho areˈi
kaivo joni harihija ˈee ojono niraˈahusaraha.
29 Ijihunaˈe heha! Vea maiˈo nituma roe saˈeje ja ika
ˈwaˈeja Napara kaˈene hariha paˈeke ˈee panahenaˈe ˈee
hariha paˈajohaiˈinijija teamanahuna ˈwahuna.
30 Ijaho vea kaˈene emaapo aneja vene naharaˈe ikaˈina
jarima ˈwarahunijina ˈAuma arihe ninamuha ˈee huriˈa roe
vahúha̱ ˈwahuna.
31 ˈEnajihunaˈe pu icha maiuˈina vajijiano uneunecha
ijaˈinaˈe veˈavajaho vu pu icha sahasa vajijaho ichá veˈeja?
ˈiamana.
32 Pu ea sisea noˈoheˈi Jesu puˈúmo ˈania kwa-
masaˈavarono aherame vaˈajivara.

33 'Ejume pu roajime kwaa ka'ene Húmatata 'wavujino useme Jesuho icha 'ahi 'anae 'ee ea sisea pina mana'inija'i 'anae 'ee pina ana'inija'i 'anaara.
34 'Ejume Jesura ijá 'wama Amo pu raka ka'ene vejukaho puruva reti'eju'e vejukúne
Noinvwihanie are'amana 'wamana. 'E'eme pu pipia vene Huni ateha swara vena 'ekara.
35 Ea mapoka kajija namine ki'eju'e puni mama'inijipo Jesuho apene 'ijahe ijá 'wava Hu ea 'aho'a ni'ajihu ja'ina'e maka'eje Hu Keriso ka'ene Godira iji pijahaji re'amajaho Hu ori'ini ni'ajara'amama 'wavara.
36 'Ejume sorutia ijija 'u'o Jesu apene 'ijahe toa sisea 'eka roe vajahi'i
37 pu ijá 'wava A Jua puni Kinia re'amajaho orono ni'ajarama 'wavara.
38 Ira ika'ina'e Huni hurijino vejara. Ikaho Jua Puni Kinijina.
39 'E'eme ea sisea pina ka'ene ropuna'i 'anaume namajara vu'a sisea Hu 'warame ijá 'wama 'Ú A nimaa Keriso re'amajaho A orono ni'ajarame nú 'u'o ni'ajúha 'wamana.
40 'Enakaivo ea pina ka'ene ronuna'i namajara 'urarahe ijá 'wama 'Ú a Godiho pajuhamo? Nú 'u'o iki pu pu'úmo areri ahume kwamasahu.
41 Nú eha apejujaho nijina. Ijihuni maijaho nú sisea'e vejajihuna'e eha apeju kaivo Hu unenu'u pina sisea pavenana 'wamana.
42 'Enarena hu ijá 'wama Jesu vea ka'ene Ara Oni ari va'e'umajaho A na vwihani'amana 'wamana.
43 'Ejume Hu ijá 'wama Nara nimaa a 'waravu jihuna'e a iviasi Na hu'úmo Parataisi hihuna 'wamana.

Jesura Kwamajina
(Matiu 27:45-56; Maka 15:33-41; Joni 19:28-30)

44 Ija'ina'e ve'eme vea va'e riri nami'eme kwaa mapokakaho vea na'ima namuva'o vea va'e hareha 'aha karohi naminana.
45 'E'eme vea na'i'eme Temiporu vaji ateha natohwa ka'ene 'uranavume namajaho rira mu'oi kajino isome no'ohe'i renana.
46 'E'eme Jesura ira ajira'e ijá 'umena Amo Oni ija 'ahi Na Nuni 'Avena ranavu 'wa'ika'i oja sumana.
47 'Ejume sorutia puni Natohwijara iraka ka'ene renaji kamarena Godi ta'arohi'i ijá 'wama Ea ikaho nimaa ariramaa 'wamana.
48 'Ejume ea mapoka ka'ene ijí ka'i 'ahiume ahuvajija Jesura kwavumakame tea junavume túrata puna 'anai'i 'uname ari va'ara.

49 'E'eme Huni napuhija maho'one 'ee napara ka'ene
Karari rene Hu tamatihe roajija kameri namina raka ka'ene
rena kajaho kavi'i namijara.

Jesu Kwananavajina
(Matiu 27:57-61; Maka 15:42-47; Joni 19:38-42)

50 'E'eme ea pina iha huna Josapina Hu kanisorua pine 'ee
hu ea mamaa 'ee arimaa.
51 Hu pura vu'a ka'ene amairie 'ee raka ka'ene vejajaho hu
panimaa venana. Hu Juapuni ara natohwa ka'ene Arimatia
'wavujino rena roana'omo Godoni arijara rohuniji 'ajaha
hinuna.
52 'Enajihuna'e ea ikara va'e Pairati jarime Jesuni haha'e
ape'irono 'waramana.
53 'Ene hu roe Jesuni haha apene atehi mwame apena
va'e muna ara maiu'ina ka'ene ea mai'o pairechavi'inijino
ranamana.
54 Vea kajaho Sapati amairiaravuri veijina. 'Ene Sapatia
mai'o aneja ve'i 'ahaume vejajina.
55 'Ejume napara ka'ene Karari rena roajija pu pu'úmo
va'e eucha kajaho kame 'ee Huni haha ichá'ina'e mwame
ranavajaho kavara.
56 'Ejume pu 'unama va'e ari senisia 'ee iona amairiarame
Sapatia'omo puni tamanijara 'warama ja'ina'e vene ojuta
hwejara.

24

Jesura Kú'o 'Urinajina
(Matiu 28:1-10; Maka 16:1-8; Joni 20:1-10)

1 Hura natohwi sú'usú'u napara kajija senisia ka'ene pura
amairia irechavajaho 'eke muna ara kajino roara.
2 Pu vai'i kavajaho muna ka'ene vwicha'e kunavajaho
tahuma apene ruva'ara kavara.
3 'Enakaivo pu va'e vaji aruvajaho Jesu ka'ene Natohwi
jihuni haha pakavara.
4 Pu puruva renaume ijá nami'eme ni'aha kwino ea
no'ohe'i ateha sajasa'imaa savi'ina puni nina kajino nami-
jara.
5 Napara kajija niho'o tea juna'eme nuana vetiume parua
kajipo ijá 'iava Ja ichá vene ea ka'ene kwamasahi'ina ki-
hipuni vaji ea ka'ene mai'o hiji'inijaho savo?
6 Hu ikaho pana kaivo Hu ni'urinana. Hu Karari hiji'i ja
'waramajaho ja pavwihajo?
7 Hu ja ijá 'iamane Ema Puni Harihijaho apene ea sisea
veji'ina'e mihe icha 'ahi 'anaa kwama namuva'o na'ia

noˈopisu paˈareˈeje kúˈo ˈurihuna ˈiamajaho ja pavwihajo? ˈiavara.
8 ˈEjume napara kajija ijiˈa Huni vuˈa vwihajara.
9 ˈEne eucha areˈi ˈunama vaˈe ea iropu ropu kwinu ˈee ea ˈahoˈiji ˈuˈo uneunecha mapoka kajaho ijano ˈwaravara.
10 Napara kajija Meri Matarini ho Joana ho Meri kaˈene Jemisi oni ohijaho ˈee napara ˈahoˈa kaˈene pu puˈúmo ˈurahe ojujipo apasorua uneunechakaho ˈwaravara.
11 ˈEnakaivo vuˈa kaˈene pura ˈwaraˈavajaho mavumaa saˈina rejume pu panimaa rojara.
12 ˈEnarena Pitara ˈurine ninuma vaˈe muna ari ˈeˈune aruhi kamajaho ateharu navume kimana. ˈEnarena hu ˈuname huni ari vaiˈi uné raki renana ronarena vwihajiˈi vaˈana.

Imeasi Vaˈajina
(Maka 16:12-13)

13 Vea nikwinuˈina kajino ea noˈoheˈi ara iha Emeasi vaˈara. Ara kajaho Jerusaremi rena vaˈujaho kwaa joraˈomo (11 kiromita)
14 pu vaiˈi uneunecha mapoka kaˈene renaji ˈwama apena vaˈara.
15 Pu ijí ˈwaviˈi vaˈeme Jesuho roarena pu puˈúmo vaˈana.
16 ˈEjume puni nia nuhiume pu kavara kaivo pahena pakavara.
17 ˈEnarena Jesura pu ijá ˈiama Ja noˈo jajasumano vuˈa irakaˈe ˈwaviˈi vaˈajivo? ˈiavume pu noˈo nina kajaˈa ajuarasaˈeme namijara.
18 ˈEjume ea iha Kariopasira eha vene Hu ijá ˈwama ˈÚ A Asumano ikaho Jerusaremi ura vene roanaˈomo uneka kaˈene vea ikino rejajaho A pahenane? ˈwamana.
19 ˈEjume Hu pu ijá ˈiama ˈÚ uné raki renane? ˈiamana. ˈEjume pu Hu ijá ˈwava Uneka kaˈene Jesuka Nasareti oraˈe renajaho A vi henane? Ea ikaho poropetia ˈee ea uneunecha aniˈina mapokaˈe mamaˈina vene ˈee Godiho ˈee ea mapokaˈe ikihipuni unaˈi vuˈa mamaˈina ˈwaramuna.
20 ˈEnakaivo núni pirisitia mamaˈina ˈee ea ˈajohaˈina mamaˈinijipo apene ˈanaa kwaˈamarono mihume pu Hu icha ˈahi ˈanaume kwamana.
21 ˈEjume nú vwihajajaho Hu roe Isureri ora ˈimena ˈekaˈi ˈahaume roana. ˈEnakaivo ijiru pana vo uneunechakipo rejajaho iviasi naˈi noˈopisu paˈarenu.
22 ˈEnakaivo napara ˈahoˈa kaˈene nú puˈúmo ahuma ojiˈinijipo súˈo euchi vaˈe roe tatatúara.
23 Pu Huni haha pakamareja roe ijá ˈúva Pu ˈona ojiˈina visoni vaji kivume pu Hu maiˈo hinu ˈúvara ˈwavara.

24 'Ejume ea 'aho'a ka'ene nú pu'úmo ahuma hijajipo
eucha kaji va'ara kaivo niareri napapo 'waruva ja'ina'e Hu
pakavara 'wavara.
25 'Ejume Hu pu ijá 'iama Ea ka'ene niho'o
pavwihaji'inakije uneunecha mapoka ka'ene poropetiepo
'waravajaho ja marako'a panimaa rojara.
26 Kerisoho uneunecha mapoka sisea Huni haha 'ahi
marako rejakama'e iji'a Huni ara ka'ene hanaji'iniji vahuna
'iamana.
27 'Enarena Mosisi oni aneja rene roe poropetia maho'o
puni vaji Godoni irijara Hua'e rone 'waramaji maho'o naja-
hana.
28 Puni ara ka'ene pu va'iro va'ajaho usehuna nituranana.
'Ejume Jesuho Hu maihename va'i 'ahaume venana.
29 'Enakaivo pu ijá 'wava Vea nusirevu'e vea
nipa'arenukúne nú pu'úmo hina 'wavara. 'Ejume Hu pu
pu'úmo va'e hinana.
30 'Ejumakame Hu pu pu'úmo ahuma 'iruma'e i'i 'ahaume
puretia apene siporua 'one teimani 'wamarena tuama vaji-
hana.
31 'Ejume puni nia ka'ene nuhiajaho jaraume pu Hu
kavara kaivo Hu puni rora kajano va'ume pakama arevara.
32 'Enareja pu hine pira'arame ijá 'wava Hu 'unamutoi
'warume 'ee Godoni ira vaji namuji naju'eju'e núni oja vaja
hianuma parajara 'wavara.
33 'Enarena pu vea muka kajino 'urine Jerusaremi ea iropu
ropu kwinu 'ee 'aho'a ka'ene pu pu'úmo ahuma hijujino
'unama va'e ijá 'iava
34 Natohwijaho nimaa nimaa 'urinana'omo Saimani oni
una'i samaahiravume
Noinkamana 'iavara.
35 'Enarena ea no'ohe'i kajipo iraka ka'ene 'unamutoi
vene 'ee pu ichá'ina'e Jesu marako kavajaho pahena
pakavara kaivo Hu puretia tua'eme ni'aha kwinu pu Hu
kavaji rone 'waravara.

Jesura Huni Tisaiporu Puni Una'i Samahiramajina
(Matiu 28:16-20; Maka 16:14-18; Joni 20:19-23; Akisi 1:6-8)

36 Pu hine ijí 'wara'eme ni'aha kwino Jesuho puni rira
kajino naminana.
37 Pu niho'o tea juna'eme ijá roja Pu 'avena kavu rojara.
38 'Enarena Hu pu ijá 'iama Ja iraka'e vene puruva retio?
'Ee ja ichá vene joni oja vaja ma'uako panimaa rojo?
39 Nuni ija momorakake piuhiha kiha! Naranakúne! 'Ene
haha 'unirime kiha. Ijihuni maijaho 'avena haha 'ee ata
areri Nuna ika'ina pana 'iamana.
40 Hu ija'ina 'waramarena Huni ija mumora najahana.

41 'Enakaivo pu hina teamanama parajara kaivo pu ma'uako panimaa ronareja hine vwihajara. 'Ejume Jesu aporame ijá 'iama 'Ú ja unenu'u 'aho'a ihuna vi navo 'iamana.
42-43 'Ejume pu kija reji'ina mahume Hu apene puni una'a kajino inana.
44 'Enarena Hu pu ijá 'iama Uneunecha ikehija Na ja pu'úmo hijujino 'waravuta. Uneunecha ka'ene Mosisiho poropetiapo 'ee Samusi vaji Na rona 'waravajara nimaa iviamaa renu 'iamana.
45 'Enarena Hu puni vwiha ijija Godi oni iriji hami he'avarono jaraana.
46 'Ejume Hu pu ijá 'iama Ikaho iraka ka'ene Godoni ira vaji vejajina Keriso sise'i 'ahae 'anae kwamareja na'ia no'opiso pa'are'eje kú'o 'urihuna.
47 'Ene Huni iha 'ahiji Jerusaremi rene va'e eaka mapoka ka'ene kwaaka mapokakino hijujija najahe pu puni sisea vwihane temukave aremamaa arevakame Godira puni sisea vwihanie arehuna.
48 'Enajihuna'e ja uneunecha mapokakipo rejajija ja ni-hene kivara.
49 Heha! Na Nuni Omijara raka ka'ene nahama ja 'waramajaho Nara ranave joni ro'enakúne ja ara natohwa ikino hi'eje Godoni harura kahino akúpa 'ahi rene roe ja sama'amana 'iamana.

Jesura 'Urina Akúpa 'Ahi Va'ajina
(Maka 16:19-20; Akisi 1:9-11)

50 'Enarena Hu aherame ara kajaho are'i kaivo va'e Petani rori hi'eme ija ahasirime merajihana.
51 Hu pu hine merajiharena irechamie va'ana.
52-53 'Ejume pu 'uname Jerusaremi niho'o teamanama para'eme mari'uvi'i roareja na'ia mapoka kajaho Temiporu vaji hine majamano Godi teamani 'wama ta'arohi'i hijura.

Joni

Majama Hihuni Irijina

1 Nitamatama anejijaho Irijina. Irijaho Godi ahuma hinana. 'Ene Irijaho Godina.
2 Hu nitama anejijaho Godi ahuma hinana.
3 'Ene uneunecha mapoka ka'ene maho'o iki mwe'i navujaho Hura venana. Uneunecha mapoka ka'ene iki mwe'i navujaho Hununa'i parena rohuna pana.
4 Majama hihunijaho Huni vaji rena roane 'ee majama hihunijaho emaa puni hanaji'ina.
5 Hanaji'ina kajara nututa hananuna. Nutumujara hanaji'ina kaji utahuna areri pana.
6 Ea pina Godira ranavume roana. Huni ihijaho Jonina.
7 Hu Ira kaji rone 'wara'i roana. 'Ejakame ea maho'o huni vaji hena nimaa rohuna.
8 Hu Hanaji'inijaho pana kaivo hu Hanaji'ina kaji rone 'wara'i 'ahauma roana.
9 Ijí Hanaji'ina nimaa kajaho iki mwe'i roana'omo ea mapoka hananiuna.
10 Hu iki mwe'i roe hinana. 'Ene mwe'akaho Hura venana kaivo eaka mapokaka mwe'i hijukija Hu pahena pakavara.
11 Hu ehwapuni roana kaivo Huni ehija Hu hami paapejara.
12 'Enakaivo ea mapoka irahipo Hu hami apejajija nimaa Hu pu harura mihume Godoni harihija rejara 'ee ea ka'ene Huni ihiji nimaa rojajija 'u'una.
13 Godoni harihija rejujijahija emaa puni 'ai tuhuna pane 'ee hahijihuni ura ijino nahehuna pane 'ee ei pini save nahehuna pana kaivo Godira Huni ura ijino venau'e Huni harihija rejura.

Ira Kajara Haha Apenajina

14 'Ejume Irijaho roe haha apene nú pu'úmo ahuma hijume nú Huni hanaji'ina kavara 'ee Huni Hariha nikwinu'wi maa kajihuni hanaji'inijaho Amo ka'ene maiji vwihanúe 'ee nimaijihuni rena roana.
15 Joniho Hua'e rone ijá 'iama Ea ka'ene na ja 'waravujaho Ea ka'ene túna'i roujaho Hu niho'o Natohwa'omo na asitihana. Ijihuni maijaho na mai'o panaheni'ini Hu niiji hinana.
16 Hu nú maiji vwihanúi'ina ka'ene itu'ona parana jihuni vajiji nú maho'o hura hara maiji vwihanúujaho 'ekura.

17 Varapa tamana Mosisi oni vajijino múhana kaivo maiji
vwihanúe 'ee nimaijaho Jesu Keriso oni vaji rena roara.
18 Vei pini emai Godi kahuna niho'o pana kaivo Huni
Hariha nikwinu'wi ka'ene Omahoni vaji hinujara Hu kame
ea 'aho'a najahe 'waramuna 'iamana.

Joni Papitisitara Najahajina
(Matiu 3:1-12; Maka 1:1-8; Ruku 3:1-18)

19 Ikaho Jonira ea 'waramajina. Jua ka'ene Jerusaremi hi-
jujipo pirisitia 'ee Rivai irechamiume va'e Joni apo'i va'ara.
A irarane? 'wavara.
20 'Ejume hu pahekajihana kaivo nahama ijá 'iama Na
Kerisoho pana 'iamana.
21 Pu apoma ijá 'wava 'Ena'omo a irarane? A Iraijarane?
'wavara. Hu ijá 'iama Na hu pana iamana. 'Ejume pu kú'o
apoma ijá 'wava A poropetie? 'wavara. 'Ejume hu eha vene
ijá 'iama Pana 'iamana.
22 'Ejume pu hu ijá 'wava A irarane? Ea ka'ene nú
irechamúume roajihija'e eha ka'ene 'warahuniji múha. 'Ú
a orono a ea irane 'imune? 'wavara.
23 Hu ijá 'iama
Na ea ira anuka ka'ene kahi nechi riri namina ira
ajira'e ika'ina'e 'umenajina Natohwi jihuni 'unama
veje arira renama 'úmana ka'ene poropetia Aiseara
'waramajina 'iamana.
24 Pu Parasipo irechamiume roara.
25 Pu hu apoma ijá 'wava A Keriso ho pana 'ee Iraija ho
pana 'ee poropetia pa'ana re'amajaho a rakijihuna'e ea toi
vaji samane? 'wavara.
26 'Ejume Jonira eha vene pu ijá 'iama Na toi vaji samauta
kaivo Ea ka'ene ja pu'úmo ahuma naminu kajaho ja pahena
pakavura.
27 Ea ka'ene nuni túna'i roujaho nara Huni mumora
hwana rasamahuna areria pana 'iamana.
28 Ijaho Petani Jotani ona kara'i Jonira ea toi samajino
avajara.

Godoni Remuijina

29 Ijihuni sú'uhijino hu ka'eme Jesuho roe huni nini roume
ijá 'iama Heha! Ikaho Godoni Remua ka'ene mwe'a kehuni
sisea apehunijina.
30 Ea ka'ene nuni túna'i roume nara 'waravujaho ikena.
Na panaheni'inijaho Hu ijí hinana kaivo na Hu hu'úmo
areria pana.
31 Na Hu pakavura kaivo Isureri opo kama hehuni jihuna'e
na ea toi samauta 'iamana.

32 'Ejume Jonira kamaji ijá 'iama Na ka'eme Godoni 'Avena
kahi akúpi 'ahi rene marahu'ora puna'i ariha roe Huni haha
'ahi hinana.
33 Na Hu pakavura kaivo Godia ka'ene na ranamiume roe
ea toi samaujara ijá 'wima A ka'eje Godoni 'Avena kahi akúpi
'ahi rena 'ariha roe Huni haha 'ahi hija ka'amajaho ijara ea
Godoni 'Avenijino samahuna.
34 Na kavuji ja 'waravu. Ikaho Godoni Hariha 'iamana.

Tisaiporua Amurijina

35 Kú'o sú'uhijino Joniho huni tisaiporu no'o pu'úmo nam-
inana.
36 'Eji'i hu kavume Jesuho va'umakame hu ijá 'iama Kaha!
Godoni Remuijaho karehuna 'iamana.
37 'Ejume pu ijí hene tisaiporuhwaha no'o 'urine Jesu
'ararihae va'ara.
38 'Ejume Jesu aroma kimajaho pu Hu 'ararihae va'ara.
'Ejume Hu aporama ijá 'iama Ja iraka savo? 'iamana. 'Ejume
pu eha ijá 'wava Rapai (ijihuni maijaho Najahi'ina) A ichihi
hinune? 'wavara.
39 Hu pu ijá 'iama Roe kaha 'iavume pu pu pu'úmo va'e
Hura hinujaho kavara. 'Ee pu vea kajaho ijí pu pu'úmo
hijara. Vea karohi va 'o'irorena hareha 'ahi naminajaho pu
ijí hijara.
40 Ea no'ohe'i ka'ene Jonira 'waravume henareja Hu
'ararihae va'ajija pina Enituruna Saimani Pita oni 'u'ua.
41 Hu maku'ijaho huni poka Saimani piuname ijá 'wama
Nú Masaia piunavara 'wamana (Masaiaho Keriso rona
'wavura).
42 Hu Saimani aheme Jesuni roana. 'Ejume Jesu kame ijá
'wama Saimani ka'ene Jona oni harihakera oni iha Sipasi
re'ena 'wamana. Sipasina 'wavujaho Pita rona 'wavura.

Jesura Piripu'o Nataneru'o 'Umenajina

43 Ijihuni sú'u Jesu Karari va'e Piripuho piuname ijá
'wama Na 'ararihie roa 'wamana.
44 Piripuho Petasaita ora kwaa ka'ene Enituru'o Pita'o
rena roaji'ura.
45 Piripura Nataneru piunama ijá 'wama Mosisiho 'ee
poropetiepo nitama heha 'ahi vejajaho nú nipiunavara.
Ijaho Jesu Nasareti ora ka'ene Josapi oni Harihijina
'wamana.
46 Natanerura hu ijá 'wama 'Ú unenu pina mamaa
Nasareti rena roane? 'wamana. 'Ejume Piripu ijá 'wama
Orono ro kama 'wamana.
47 Jesu ka'eme Nataneru Huni roume hu rone ijá iama
Kaha! Ikaho niho'o Isureri ora nimaa nimaijina. Hu niho'o
ira'ata pa'a mai 'iamana.

48 Nataneru Jesu ijá 'wama A ichá'ina na hena kimane?
'wamana. 'Ejume Jesura eha vene ijá 'wama Piripura mai'o
'umena'i ve'eme Na mataka hari a kavuta 'wamana.
49 'Ejume Nataneru eha vene Hu ijá 'wama Najuhi'ine A
Godoni Hariha 'ee A Isureri opuni Kinia 'wamana.
50 Jesura eha vene hu ijá 'wama Nara a mataka hari kavuji
'waravu'e a Na nimaa rono? A túna'i uneunecha mama'ina
areri ike asivara kihuna 'wamana.
51 Hu hu ijá 'wama Na nimaa nimaa a 'waravu. A
ki'eje 'ona oji'ina kahi akúpa 'ahi vwicha re'eje Emaa Puni
Harihijihuni 'ahi ariha roe ajima vai'i hihuna 'wamana.

2

Kenai Napara 'Aja'aravajina

1 Na'ia no'opisu pa'are'eme Kena Karari vaji napasi ne-
jume Jesuni oha 'u'o ijí hinana.
2 Jesuho Huni tisaiporu pu'úmo ea ka'ene napasi neja
kajipo 'waravume roara'omo ijí hijara.
3 'Ejume pu 'wainia isi parajara. 'Ejume Jesuni ohi Jesu ijá
'wama Puni 'wainia nipa'arenana 'wamana.
4 'Ejume Jesura ijá 'wama Napare Na ona iraka vena'ejo?
Nuni vea mai'o paroi'ina 'wamana.
5 Jesuni ohi pwea kajija ijá 'iama Hura raka 'waramujaho
veha 'iamana.
6 Toata ka'ene muni vejajija iropu kwino Juapo puni sosia
tamana vene ija sovujija ijá navara. Ijí toata kajija areri rita
mapoka (100).
7 'Ejume Jesu pu ijá 'iama Toata kajino toa eje itu'usa'avara
'iavume pu toa 'ejuma itu'usahara.
8 'Enarena Hu pu ijá 'iama Ja iviamaa 'ene apena va'e ea
ka'ene ahaja anesuriji ma'avara 'iavume pu ijá vejara.
9 'E'ejume pu toa ka'ene 'wainia rena kajaho 'eka va'ume
ahaja anesurijara usea ina henana. 'Enarena ijí 'wainiakaho
ichihi rena roajaho hu pahenana kaivo pwea ka'ene toa kaji
'ejajipo hejara. Ijihuna'e ahaja iji'ina 'ajohi'inijara napasi
neji'ina 'umejuma rouma ijá 'wama
10 Ea 'aho'a puni 'wainia mamai marako'a inare'e iji'a
sisea ijura kaivo a marako'a sisei inare'e iviamaa maa inu
'wamana.
11 Kwaa iha Kena Karari vaji Jesu aneja vene emaa
areri pavehuni aacha 'ee harura najahana. 'Ejume Huni
tisaiporua pu kame Hu nimaa vetiara.
12 'E'eme Hu ijihuni túna'i Jesuho oaha 'ee 'u'uhwaha 'ee
Huni tisaiporu pu'úmo Kapeniami va'e na'ia tu'u hijara.

Jesura Temiporui Vaji Vaˈajina
(Matiu 21:12-13; Maka 11:15-17; Ruku 19:45-46)

13 Jua puni Pasova aneja reˈi veˈeme Jesu Jerusaremi vaˈana.
14 Hu vaˈe Temiporu vaiˈi kimajaho pu ea hine uka ˈimene purumakau ˈimene sipia ˈimene monia senisu vejiˈi hijara.
15 ˈEjumakiviˈi Hura vaˈe ijí arumajino hisi vene hiji-haume purumakaua ˈee sipia ˈuseme maˈahi vaˈara. ˈEne puni monia ˈunirame ˈusekunihe ˈee puni ˈaijua ˈunamapi ˈaronamana.
16 ˈEne Hu ea kaˈene uka ˈimejajija ijá ˈiama Uneunecha kija ˈeka vaˈajiha! Nuni Omijihuni seijaho paveje ˈimejuri ara renama ˈiamana.
17 Jesu hina ijaˈina venaji Huni tisaiporua iraka kaˈene nitama Godoni ira vaji vejajaho vwihajara.
Na Oni vuˈa ˈwavuri sei ura renia paranu jihunaˈe oja Nuna ˈurina paranu ˈiamaji pu vwihajara.
Noin
18 ˈEjume Juapo Jesu ijá ˈwava A ijaˈina venajihunaˈe aacha pina najuha kava ˈwavara.
19 ˈEjume Jesura pu eha ijá ˈiama Temiporua veje tiraˈusunaha kamareje naˈia noˈopisu Na kúˈo veje ˈurina namihuna ˈiamana.
20 ˈEjume Juapo ijá ˈwava Nú ijí Temiporu kajaho juara mapoka (46) paˈareˈeme ve parajara kaivo ˈú A naˈia noˈopisu paˈareˈeje ve parahuna ˈúmo? ˈwavara.
21 ˈEnakaivo Hu Temiporua kaˈene Huni hahiji rona ˈwaramana.
22 ˈEnaˈomo vea kaˈene Hu kwama ˈurinajino Huni ti-saiporuepo vwihanareja Godoni ira nimaa rone ˈee Jesura ira raka kaˈene ˈwaravume pu hejajaho nimaa rojara.

Jesuho Emapuni Karaijaho Nihena Kima Parajiˈina

23 Hu Jerusaremi Pasova vea rejume hijiˈi Jesura aacha kaˈene venaji pu ea mapoka kamareja Huni iha nimaa rojara.
24 ˈEnakaivo Jesu pu panimaa vetiana. Ijihuni maijaho Hu ea mapoka nihena kimuna.
25 Ijihuni maijaho Hu emaapuni vaja nihena kimujihunaˈe ei pini emaa icháˈiniji rone Hua ˈwarahuna areri pana.

3

Jesuˈo Nikotimasi Puni Vuˈa

1 ˈEne Parasi pina huni iha Nikotimasiho hu Jua puni natohwa.
2 ˈEnaˈomo Nikotimasi naˈii roe Jesu ijá ˈwama Najuhiˈine nú niheju A Godoni rene roajihunaˈe Ara venujaˈinaˈe ei

pini areri vehuna pana. 'Enakaivo Godira Hu hu'úmo hi'amajarana 'wamana.

3 Jesu eha vene ijá 'wama Na nimaa nimaa a 'waravu. Ea kú'o panahe'avajaho hu Godoni ara pakahuna 'wamana.

4 Nikotimasira Hu ijá 'wama Ichá'ina'e ea ka'ene niemakina renajaho kú'o nahehune? 'Ú hu 'uname oahoni tea vaji va'e kú'o nahehune? 'wamana.

5 Jesura eha vene ijá 'wama. Na nimaa nimaa a 'waravu. Ea toa 'ee Godoni 'Avenijara nahe'amajiana vo hu Godoni ara pavahuna.

6 Hahi jihuniji nahenaujaho hahi jihuna kaivo Godoni 'Avenijara nahenaujaho 'Aveni jihuna.

7 A niho'o kú'o nahenahuna'e 'wavujaho mai'o oja pahwa'usaha'amana.

8 'Asiasiapo pu ura renau ja'ina'e hwasihu'e nú nihijura. 'Ene nú nikivura kaivo ijaho ichihi rene roe 'ee va'ujaho nú pahena pakavura. 'Unama nikwinu'ina kaja'ina'e Godoni 'Avena vaji kú'o nahenaujaho ija'ina 'wamana.

9 Nikotimasira eha vene ijá 'wama Ijaho ichá'ina re'eja 'wamana.

10 Jesura eha vene ijá 'wama A niho'o Isureri opuni najahi'ina kaivo 'ú a ijija niho'o paheji'ine?

11 Na niho'o nimaa nimaa a 'waravu nú raka ka'ene hena kivujiru 'waravu kaivo a niho'o nú*ra* 'waravujaho pahenuhu.

12 Na iki mwe'i uneunechaka navuji rone 'waravu'e a panimai ronujaho vu Na kahi akú*pa* 'ahi navuji rone 'wara'ipisa a ichá'ina nimaa roja'a?

13 Ike heha! Ea pina akú*pa* 'aha niho'o pava'ana kaivo Emaa Puni Harihijara Huhusu ijí akú*pa* 'ahi rena roana.

14 Mosisira nechi'i tapara ichi 'ahi raname apena sanama ja'ina'e Emaa Puni Harihijaho ichi 'ahi raname apena sanahuna.

15 Ea irara Hu nimaa ronujaho hu majama hihuna apenu.

16 Godi mwe'a kakaho oja niho'o mahajihuna'e Huni Hariha nikwinuna kaivo Hu mú*hana*'omo ea irara Hu nimaa ronujaho hu papa'arehuna kaivo hu majama hihuna.

17 Godi Hariaha ranavume iki mwe'i 'otua pave'i roana kaivo mwe'akara huni vaji mara'amarono roana.

18 Ea irara Hu nimaa ronujaho hu 'otua pavehuna kaivo ea irara Hu panimaa ronujaho hu eha niapenana. Ijihuni maijaho hu Godoni Hariha nikwinu jihuni iha panimaa ronajihuna'e avanana.

19 Ikaho 'otua vehuni jihuni 'unamijina. Hanaji'ina iki mwe'i roana kaivo ea pu nutuvi'ina oja mahajihuna'e pu

hanaji'inijaho pataarohara. Ijihuni maijaho puni 'unama ka'ene pura vejajija sisea.

20 Ea irahipo sisea vejujaho pu niho'o hanaji'ina senavura. Pu hanaji'ini parohuni jihuni maijaho vejuro'i pura sisea ka'ene vejujipo samaa hira'avarono paroura.

21 'Enakaivo ea irara nimaa nimaiji venujaho hu hanaji'ini hinu. Ijí hanaji'ina kajara veju'e hura iraka ka'ene venajaho Godoni vaji venana'e kivura 'wamana.

Jesu'o Joni Puni Vu'a Túchamaijina

22 Ijihuni túna'i Jesuho Huni tisaiporu pu'úmo kwaa iha Jutia va'ara. Na'ia pina Hu ijí pu pu'úmo hi'eme pu ea 'unirame toi samaara.

23 Joni 'u'o ea toi samaume 'urijara. Kwaa iha Enani Serimi rori ijihuni maijaho ijí kwaa kajaho toa mapoki jihuna'e ea mapoka ijí va'uma hu toi samaana.

24 Joniho mai'o tipura paranavume hinana.

25 Jua Joni oni tisaiporu epu'úmo tamana ka'ene ija sovuji 'wame nakaravara.

26 'Ejume pu Joni oni va'e ijá 'wava Najuhi'ine Hena! Ea ka'ene kara'ahuni Jotani na'ija'i a Hu rone nú 'warumajaho Hu ea toi samau'e ea mapoka'e Huni nianaa rou 'wavara.

27 'Ejume Joni eha vene ijá 'iama Ea pina uneunecha pamajikari 'ekuna kaivo kahi akúpa 'ahi rene vajihujiruna.

28 Ja nihe'eme na ja 'waravujaho na Kerisoho pana 'ivuta kaivo Hu mai'o paro'eme ranamiume urana roujina.

29 Ea irara napara rukinijaho hu napasina. 'Ena'omo napasina napuhwa pu'úmo ahuma hine napasi neju kaji Hura 'waramuji pu hene niho'o teamanama paraju. Ijihuni hahi na Huni ira hejujaho niho'o teamanima paranu.

30 Ijihuna'e Hu natohwa re'eje na ma'u'ua rehuna.

Hu Akúpa 'Ahi Rena Roajina

31 Ea irara kahi akúpa 'ahi rena roajaho Hu niho'o ni'ima'ura. 'Enakaivo ea irara iki mwe'i rena roajaho hu mwe'a kehuna. Ijihuni hahi hu mwe'a kehuneru 'warahuna kaivo Ea irara kahi akúpa 'ahi rene roajaho Hu ni'ima'ura.

32 Ijihuna'e Hu raka ka'ene kima henujaho 'waramuna kaivo pu pahene vejura.

33 Ea irara Huni ira hene apenujaho hu kamujaho Godiho nimaa nimai.

34 Ea ka'ene Godira ranavume roajara Godoni irijaho 'waramuna. Ijihuna'e Hu Huni 'Avena mina pave'ika'i mamahuna.

35 Omahi Hariaha oja maharena uneunecha mapoka maho'o Huni ija tahi vajahana.

36 Ea irara Godoni Hariha nimaa ronujaho hu majama
hihuna kaivo ea irara Godoni Harihijihuni ira henare'e
pavenujaho hu majama pahihuna. 'Ejukame Godoni sena
huni haha 'ahi namu.

4

Sameria Ora Napariji'o Jesu Puni Vu'a

1 Vea ka'ene Natohwijara he'eme Parasiapo Jesura ti-
saiporua mapoka vene 'ee toi samaujara Jonira samajaho
'asimaji hejajaho henana.
2 'Enakaivo Jesuho Hu ea toa pasamaana kaivo Huni
tisaiporuepo samaara.
3 Iji'a Hu ijí Jutia are'ikaivo kú'o 'urine Karari va'ana.
4 'Ene Hu va'e Sameria 'e'une va'ana.
5 'Enarena Hu roe Sameria puni ara ni'ina ka'ene Saika
'wavujino mwe'a ka'ene Jekapira hariaha Josapi mahajihuni
rori va'ana.
6 Ijí 'unama kajaho jopatu'ura'omo Hu ro'eme haha se-
vume roe Jekapi oni toúj*a* rora'omo ijí 'ojuta hwe'eme vea
rira renana.
7 Napara pina Sameria ora toa kaji 'e'i roana. 'Ejume Jesu
ijá 'wama Toa 'e mihe Na ijuma 'wamana.
8 Ijihuni maijaho Jesuni tisaiporu Hu raname ari natohwi
'iruma 'ime'i va'ara.
9 Sameria napara kajara Jesu ijá 'wama Na Sameria ore
A Jua kaivo A irakijihuna'e toa na ma'urono jaririmo?
'wamana. Napara kajara Hu 'warama jihuni maijaho Jua
Sameria'o pu'úmo uneunecha paahuma vejura.
10 Jesura eha vene hu ijá 'wama A Godira ea'e swara ka'ene
mihaji hene 'ee ea irara a toa jarirame toa miha 'wamuji
hena ka'ipisa a Hu toa jarivakame Hu toa ka'ene majama
hihunijaho maha'a 'wamana.
11 'Ejume ijí napara kajara Hu ijá 'wama Ijihuni maijaho
toa új*a*k*a*ho vamaijihuna'e Ara toa 'ehuna areri pana. 'Ú A
ichihi toa ka'ene majama hihunijaho 'ehune?
12 'Ú A nuni oma Jekapi asimane? Ijaho hura toa új*a*
nú*a* mú*h*an*a*. 'Enare'e hu ori'ina 'ee harihwaha 'ee huni
purumakaua ijipo ijara 'wamana.
13 'Ejume Jesura eha vene hu ijá 'wama Ea irara toake
i'amajaho hu kú'o huahuna.
14 'Enakaivo ea irara toa ka'ene Nara mahuji i'amajaho
hu kú'o toa pahuahuna. Ijí toa ka'ene Nara hu ma'ujara
huni oja vaji namareje toa új*a* ajime arihareje ijara vejakame
majama hihuna 'wamana.

15 'Ejume napara kajara Hu ijá 'wama Nimaakúne toa kaji mi'irakúne na toa pahuanive pa'unama roe toakaho 'e'ejukúne 'wamana.
16 Hu napara kají ijá 'wama A va'e paruuna 'umenareje iki kú'o 'unama ro'amana 'wamana.
17 'Ejume napara kajara eha vene ijá 'wama Na parua pa'ana 'wamana. 'Ejume Jesura hu ijá 'wama A nimaa 'warimare'e na parua pa'ana 'wimu.
18 'Enakaivo a parua iropu venana. 'Enavo ea ka'ene iviamaa a hu'úmo nenujaho oni parua pana'omo a nimaa 'warimana 'wamana.
19 'Ejume napara kajara Hu ijá 'wama Na kavujaho A nimaa poropetia.
20 Emahu núna Godiho ike huri'a 'ahakino oja mahe ta'arohura. 'Enakaivo jara 'waruvujaho Godiho Jerusaremi oja mahe 'ee ta'arohuna 'úvura 'wamana.
21 'Ejume Jesu hu ijá 'wama Naparakere Na nimaa veti'amana. Vea mai'o rouna'omo rosa'eje ja Amoho ike huri'a 'ahakaho 'ee Jerusaremiru paoja mahe 'ee ta'arohuna.
22 Ja raka ka'ene oja mahe 'ee ta'arohujaho ja pahejura kaivo nú raka ka'ene oja mahe 'ee ta'arohujaho nú hejura. Ijihuni maijaho ea ni'ajihi'inijaho Jua puna'i rena rou.
23 Vea rouna'omo rosa'ena iviamaa vea ikaho ea Amo nimaa oja mahe ta'arohunijipo Amoho oja 'Avena 'ee nimaijino oja mahe ta'arohuna. Ijihuni maijaho Amoho ea ijakajipo oja mahe ta'aro'avarono saramu.
24 Godiho 'Aveni jihuna'e ea irahipo Hua'e oja mahe ta'aro'avajaho oja 'Avena 'ee nimaijino oja mahe ta'arohuna 'wamana.
25 'Ejume napara kajara Hu ijá 'wama Na hejujaho Masaiaho rohuna. Huni iha Kerisona. Vea ka'ene ijara ro'amajaho Hu uneunecha mapoka maho'o nú najuhuna 'wamana.
26 Jesura ijá 'wama Ea ka'ene ara rone 'warimujaho Nana 'wamana.
27 Hu ijí napara kaji 'wara'eme Huni tisaiporu ro useme kamareja pu niho'o oja hwa'usunahara. 'Enakaivo ea pina Hu paijá 'wama A raka samo? A rakijihuna'e hu hu'úmo hine vu'a 'wavi'i hino pa'waravara.
28 'Ejume napara kajaho toata huna ijí rana'ika'i va'e parua ka'ene ari hijajija ijá 'iama
29 Roe ea pina nara raka ka'ene maho'o vejujihija'e nahama 'warimaji kaha! Vi ea kajaho Kerisona rakakúne 'iamana.
30 'Ejume pu ni'aha kwino ara natohwa are'ikaivo Huni roara.

31 'E'eme ijihi'a kajano Huni tisaiporuepo 'iruma i'iro
'ejahae ijá 'wava Najuhi'ine 'iruma ina 'wavara.
32 'Enakaivo Hu ijá 'iama 'Iruma ka'ene Nara ihunijaho ja
pahene pakivura 'iamana.
33 'Ejume pu pira'arame apenoji'i ijá 'wava 'Ú ea 'aho'a vi
'iruma 'eka roahare? 'wavara.
34 Jesu ijá 'iama Nuni 'irumijaho Godi ka'ene Na ranami-
ume roujihuni uriji vene 'ee Huni kaukara ijí veje parahuna.
35 Ja 'warivujaho masapa no'one no'o ijá pa'are'eje juara
sama ihuna 'warivu kaivo ike heha! Iviamajaa ja rora rora
ikine nia ahasirime kiha! Iviamai juara nituma sahe areri
rena navu.
36 Ea ka'ene va'e juara samujaho eha niapenana 'ee hu
'ina majama hihuna'e nianae irechamu 'ee ea ka'ene ijí
soa samujine 'ee ea ka'ene ijí juara samaji'o ahuma teama-
rasahuna.
37 Ijihuni hahi ika'ina 'úvujaho nimaa ei pini soa savu'e 'ee
ea pini juara samuna.
38 Na ja juara sa'avarono irechamiukúne va'ajime juara
ka'ene ja soa pasavaji sa'avara. Ea 'ahopo ni soa savarakúne
ja mava'e ijí uramara'avara 'iamana.
39 'Ejume ea mapoka ka'ene Sameria ora kajijahija Hu
nimaa rojara. Ijihuni maijaho napara kajara raka ka'ene ve-
naji Hu nahama 'warama jihuna'e pu nimaa rojara. Hu une-
unecha mapoka ka'ene nara vejujaho nahama 'warimana.
40 Hu ijí hi'eme Sameria opo roajime jarima pu pu'úmo
hi'amarono 'wavara. 'Ejume Hu pu pu'úmo na'ia no'o
hinana.
41 'Eji'i ea 'aho'a mapoka 'u'o Hura ira ka'ene 'waramaji
henareja nimaa rojara.
42 'Ejume pu napara kají ijá 'wava Ara raka ka'ene
'warumajaho pana kaivo nú nimaa rojujihuni maijaho nú
onúno Hura raka ka'ene 'warumaji hejajihuna'e nimaa roju.
Nú nihejujaho Hu nimaa eaka mapokakihi Ni'ajihunijina
'wavara.

Jesura Natohwa Pihuni Hariha Vejume Maranajina

43 Na'ia no'o pa'are'eme iji'a Hu ijí rene Karari va'ana.
44 Jesura ori hena kamajaho poropetia huni ara kwaa ijaho
huni hura pavejura 'iamana.
45 'Ejume Hu Karari roume Karari opo Jerusaremi Pasova
veijino uneunecha mapoka ka'ene Hura vejume pu kavaji-
huna'e hami apejara.
46 'Ejume Hu kú'o va'e Kena Karari vaji Hura toa vejume
'wainia renaji va'ana. 'E'eme Kapeniami ea natohwa pipuni
hariha atami 'unamana.

47 'Ejume hu henajaho Jesu Jutia rene Karari roume ijí Huni va'e jarima 'warave ro arihe huni hariha veje sona'amarono va'ana. Ijihuni maijaho hura kwahuna niho'o nitu'u renana.
48 'Ejume Jesu ijihuna ijá 'wama Na aacha pina ani'ina ja panaja'ipisa ja unenu pina nimaa paroja'a 'wamana.
49 'Ejume ea natohwa kajara Hu ijá 'wama Nuni harihi kwama ve'enakúne maraku roa 'wamana.
50 Jesura hu ijá 'wama Oni hariha pakwamu kaivo mai'o hinukúne va'a 'wamana. 'Ejume ea kajaho Jesuni ira nimaa venarena aneja vene va'ana.
51 Hu mai'o va'eme huni pwehipo roe piuname ijá 'wava Oni hariha ni'urina hinu 'wavara.
52 'Ejume hu pu aporama ijá 'iama Hu vea oma raki 'urinane? 'iamana. 'Ejume pu ijá 'wava Niari vea karaa tahunana'eme huni haha uhoa pa'arenana 'wavara.
53 'Ejumakamarena omahi henajaho vea oma ka'ene Jesura hu 'waramarene Oni hariha mai'o hinukúne 'wamani vea omiji henana. 'Enarena Hua 'ee huni kachi'ina maho'o nimaa rojara.
54 Jesu kwaa Jutia rene Karari roajino Huni aacha pinakaho kú'o ea najahana.

5

Úa Rori Ea Vejume Maranajina

1 Uneunecha ikeja vejume pa'are'eme ijihuni túna'i Jua puni vea natohwa rejume Jesu Jerusaremi va'ana.
2 Ijí Jerusaremi sipia maketia vejuri vwicha jiami toa pina nahúna namuna. 'Ena'omo ijí Hipuru opuni iri 'urahujaho Patesita 'wavura. Ijihuni rora ruha iropu navura.
3 Ijí sea kajihipuni urotijino ea atami 'uniravi'ina mapoka ijí hiju'e ea nia pa'ana mumora sisea 'ee 'aho'a ija mumora irima'ina ni'aha kwino toa kajara sisupa tuava ka'i 'ahiu'e 'ajaha hijura.
4 Na'i 'aho'i Natohwi jihuni 'ona oji'ini vea ape'eju'e ijí toa vaja kaji va'e arihare'e veju'e nivavukavi'i ea pina ka'ene toa vaja kaji marako urane va 'onajaho maraju'e roe ajimuna.
5 Ea pina atami 'unavume na'ejume juara mapoka (38) pa'arenana.
6 'Ena'omo Jesura kamajaho hu ijí namana. 'E'eme Hu henajaho ea kajaho atama majama namuna'e henana. 'Enarena Hu ijá 'wama 'Ú a atama kajaho sonahahuna ura renao? 'wamana.

7 'Ejume ea ka'ene atakina kajara eha vene ijá 'wama
Toakara nivamuni veijaho ea ka'ene na apenia va'e toa vaja
kaji apúsamihunijaho pana'omo na 'urina va'eju'e ei pini
marako tatiha 'oju'e na arema hijura 'wamana.
8 'Ejume Jesu ijá 'wama 'Urine oni suha apene namina va'a
'wavume
9 ni'aha kwino ea kajaho sonajume hu 'urine huni suha
apene aneja vene namina va'ana. Ijí vea kajaho Sapati
avanana.
10 'Ejume Juapo ea ka'ene maranaji ijá 'wava Iviasa Sap-
atia'omo ija'ina pavehune sa'ina'e a raka vene oni suha
apena va'o 'wavara.
11 'Enakaivo hu eha vene ijá 'iama Ea ka'ene na veniume
sonahiajara ijá 'wima A 'urine oni suha apene va'a 'wivume
na ijihuna'e 'urine nuni suha apene rou 'iamana.
12 'Ejume pu hu apoma ijá 'wava Ea iraka sa'inijara a oni
suha apene 'urina va'amarono 'wamane? 'wavara.
13 'Enakaivo ea kajaho irara hua vejuma sonanajaho
puruva renana. Ijihuni maijaho Jesuho eaka mapoka kaji-
hipuni taurura kajino va'ana.
14 Túna'i Jesu ea kajaho Temiporu vaji piunamarena
ijá 'wama Hena! A ivi'a maranaanakúne a kú'o sisea
pave'amana. 'Ejakame unenu pina sisemaa kú'o oni haha
'aha parena'amana 'wamana.
15 'Ejume ea kajaho va'e Jua ijá 'iama Jesura vejume
maraniana 'iamana.
16 Jesura Sapati vei ea vejume sonana jihuna'e Juapo
Jesuho sise'i 'ahae ruarahara.
17 'Ejume Hu eha vene pu ijá 'iama Nuni Omijaho na'ia
mapoka'e kaukara venujihuna'e Na 'u'o veju 'iamana.
18 Ijí Hu ijá

Noin'warama jihuna'e Jua Hua 'ana'i 'ahiara. Hura Sapati
vea ka'ene paakumajiru pana kaivo Godi Huni oma 'iame
Hu areri Godia 'iamajihuna'e pu Hu 'anae kwa'amarono
'unama savara.

Harihijihuni Harurijina

19 'Ejume Jesu eha vene ijá 'iama Na nimaa nimai ja
'waravu. Godoni Hariha Hu Huni vwiha ijaho niho'o pavenu
kaivo raka ka'ene Hu ka'eju'e Omahi venujiru venuna.
Uneunecha mapoka ka'ene Omahi venujaho Hariaha 'u'o
ija'ina venuna.
20 'Ena'omo Omaha Hariaha oja mahare'e Hura une-
unecha mapoka ka'ene venujaho nahuna. 'Enare'e une-
unecha mama'ina ka'ene vehunijaho nahuna. 'Ejukame ja
ijí kame oja hwa'usahau.

21 Areri Omahi vejume kwamasahiˈina hijujaˈinaˈe Hariahi ea kaˈene Hu ura renujija ˈuˈo majama hihuna mihuna.
22 Ijihuni maijaho Omaha ˈotua pavetihuna kaivo Hu Hariahi ea ˈotua vetihuni harura mahoˈo mahana.
23 ˈEjakamareje ea mapoka Omaha taˈarohu jaˈinaˈe Hariaha ˈuˈo taˈarohuna. Ea irara Jesu paaromahujaho Hu Omaha kaˈene Hua ranavume roajaho pataˈarohu.
24 Na nihoˈo nimaa nimai ja ˈwaravu. Ea irara Nuni ira hene nimaa rone Godi kaˈene Na ranamiume rouji nimaa ronujaho hu majama hihuna niapenana. Ijihunaˈe hu ˈotua pavehuna kaivo Hu kwahunijaho niareˈikaˈi majama hihuni ruhijino roana.
25 Na nimaa nimai ja ˈwaravu vea maiˈo rou kaivo iviamaa nituˈu renu. ˈEnaˈomo ea kaˈene kwamasahiˈinijija Godoni Harihijihuni ira heˈavajaho kúˈo ˈurihuna.
26 Ijihuni maijaho Omahi majama hinujaˈinaˈe Hariaha ˈuˈo majama hihuna mahana.
27 ˈEne Hu Emaa Puni Harihijihunaˈe Hu harura kaˈene ea ˈotua vetihunijaho mahana.
28 Ja ike heˈavajaho oja pahwaˈusunahaˈamana. Ijihuni maijaho vea maiˈo roujihunaˈe ea kwamasahiˈina kaˈene euchi navujaho Huni ira hehuna.
29 ˈEjakame pu ijí euchi rene ˈurihuna. ˈEnareje ijí ea kaˈene mamaa vejiˈinijija ˈurina majama hihuna. ˈEnakaivo ea kaˈene sisea vejujija ˈurinareje ˈotua vehuna.

Jonira Nimai Venajina

30 Na Nuni vwiha ijaho majikaria unenu pina pavehuna kaivo Na hejujaˈinaˈe Na ea eha mihura. ˈEne Nara eha kaˈene mihujaho nihoˈo arira. Ijihuni maijaho Na Nuni ura ijaho pavejura kaivo Godi kaˈene Na ranamiume roujara ura renujiru vejura.
31 Na onuno raka kaˈene vejuji rone ˈwaraˈujaho nimaa pana.
32 Ea pini Na rona ˈwaramujaho Na niheju. Hu Na rona ˈwaramujaho nimaa nimaa.
33 Ja ea irechavume vaˈe Joni apovumakame Na iraho Hu nimaa nimai nahama ˈwaramana.
34 ˈEnakaivo Nara emaa punaˈi hejutaˈe ˈwarahuna pana. ˈEnakaivo Na uneunecha ike ˈwaravujaho jara hene nimaa rone maraniˈamarono ˈwaravo.
35 Hu ira kaˈene rena ea hananiajina. ˈEjume ja ura renaˈeme temarasahiˈi huni hanajiˈina vaji hijara.
36 ˈEnakaivo Jonira raka kaˈene Na rone ja ˈwaravume hejajaho Nara uneunecha kaˈene veˈujarahara ijaho asihuna.

Kaukara kaˈene Na veˈurono Amora vajihajaho Na ijí veje ja
kime nimaa nimaa Amora ranamiume routa ˈwahuna.
37 Amo kaˈene Na ranamiume roujara Huhusumano Na
rona ˈwaramana. ˈEnakaivo ja Huni ira nihoˈo pahejure ˈee
Hu icháˈinijaho pakavura.
38 ˈEnajihunaˈe Huni Ira joni oja vaja panamu. Ijihuni
maijaho Ea kaˈene Hu ranavuma roajaho ja panimaa roju.
39 Ja Godoni Ira tahe saravu jihuni maijaho ja vwihajujaho
ijihuni vaji majama hihunijaho apeˈeja roju. ˈEnakaivo ijí ira
kajaho Naaˈe rone ˈwaramuna.
40 ˈEnakaivo ja Nuni roareje majama hihuniji apehunijaho
ja ura parenau.
41 Emapo Nuni pinaniji ˈunama ahasirivujaho Na panimaa
vetiu.
42 ˈEnakaivo Na ja nihena kivu. Godoni oja kaˈene ea oja
mihujaho joni vaja maiˈo panamu.
43 Na Nuni Omijihuni iha ˈahi roujaho ja Na paapeniu vo
vu ea pini huni iha toi roˈamajaho ja hu hami apehuna.
44 Ja ojono taˈarosaraˈi kaivo Godi kaˈene nikwinuˈwi
maijara ja taˈarorahunijaho pasaraˈavajaho ja icháˈinaˈe
nimaa roˈeja?
45 Nara Amo oni unaˈi namahuna pavwihaˈavara. Ja
Mosisi nimaa rojujihunaˈe ea ja namahuna.
46 ˈEnakaivo ja Mosisi nimaa roˈipisa ja Na ˈuˈo nimaa
rojaˈa. Ijihuni maijaho hu Na rone heha ˈahi vena najahana.
47 ˈEnakaivo ja Mosisira heha ˈahi vena najahaji panimaa
rojajaho vu ja icháˈinaˈe Nuni vuˈijija nimaa roˈeja? ˈiamana.

6

Jesura Ea Mapoka (5,000) Túasamahajina
(Matiu 14:13-21; Maka 6:30-44; Ruku 9:10-17)

1 Uneunecha ikija vejume paˈareˈeme ijihuni túnaˈi Jesuho
vaˈe toa Karari ˈona ropunaˈi vaˈana.
2 ˈEˈeme ea mapokaˈe Hua ˈarariha vaˈara. Ijihuni maijaho
aacha kaˈene Hura ea mapoka kaˈene atama ˈuniraviˈini
jihipuni haha ˈahi vejuˈe maraniuji kimareja vaˈara.
3 ˈEjume Jesuho Huni tisaiporu puˈúmo ajima vaˈe huriˈi
hinana.
4 Ijaho Pasova Jua puni sora ijuri vea nituranana.
5 Jesuho Huni nia ahasirima kivume ea mapoka mapoka
Huni rouma kimarena Piripu ijá ˈwama ˈÚ nú ichihi puretia
ˈimene roe ea ikija vajihe iˈeja? ˈwamana.
6 Ijaho Hu huaˈe vena kama avanana. ˈEnakaivo Hura
iraka kaˈene vehunijaho Hu nikamana.

7 'Ejume Piripura eha vene Hu ijá 'wama Nú monia
mapoka mapoka (K200) puretia 'ime'avajaho ea mapoka
mapoki jihuna'e pu niho'o sahuraru ijakame areria pare-
nahuna 'wamana.
8 'Ejume Huni tisaiporu pina Enituru Saimani Pita oni
'u'uijara Hu ijá 'wama
9 Sesamaa ka'ene ike hinukara pari vejari puretia iropune
'ee kija no'ona ijá irechama hinu kaivo ijaho ichá'ina'e ea
mapokakija vaji'eja? 'wamana.
10 Jesura ijá 'iama Ea ikija 'iave asuma hija. Ijaho karasia
ni'ina 'urinana'omo ea mapoka mapoka (5,000) ijihuni 'ahi
asuma hijara.
11 'E'eme Jesu puretia 'eke Godi teimani 'wa'ika'i iji'a ea
ka'ene asuma hija kajija vajihana 'ee 'unama nikwinu'ina
kajino kija 'u'o ija'ina vejume pu ine areri rejara.
12 'Ejume pu ijume tú'avara. 'Ejumakimarena Hu Huni
tisaiporu ijá 'iama Ja 'urina va'ajime 'iruma pwinaka navu
kajija nianae sahura tú*a* pina niho'o paasina'avara 'iamana.
13 Puretia ka'ene pari iropuna kaivo ijume areri renana.
'E'ikaivo sahura tú*aka* navajaho katija iropu ropu no'o
vejume itu'usahara.
14 'Ejume ea mapoka Hura aacha ka'ene najahaji kamareja
ijá 'wava Ikaho Poropetia nimaa ka'ene iki mwe'i rohuna'e
'waruvajina 'wavara.
15 Pu tú*na*'i roe Jesuho harura vene 'ejahae puni Kinia'e re-
huniji hena kimarena Hu kú'o irechamie huri'a 'ahi Huhusu
va'ana.

Jesura Toa 'Ahi Namina Va'ajina
(Matiu 14:22-33; Maka 6:45-52)

16 'E'eme nusirevume Huni tisaiporu kami soha rori
va'ara.
17 'Ene vea va 'o'eme pu Kapeniami va'iro sisima 'ahi
va'eme Jesuho mai'o puni paro'eme vea nutu'o'unana.
18 'E'eme pu ijí sohi 'ahi hi'eme puuri ni'ima'uri hira-
marena soha ajira 'urinana.
19 'E'eme pu toa 'ahi kwaa jopatu'ura vai'i kavume Jesuho
toa 'ahi puni ro'i 'ahaume roe sisima rori ro'eme pu Hu
kamareja niho'o juvara.
20 'Ejume Hu ijá 'iama Ikaho Naranakú*ne* juvujaho areha
'iamana.
21 'Ejume pu Hu sisima 'ahi aji'amarono ura renaara.
'Ejume Hu ro aji'eme ni'aha kwino sisima ijaho va'e kwaa
ka'ene pura va'iro va'aji naminana.

Emapo Jesu Savajina

22 Ijihuni sú'uhijino ea mapoka ka'ene ijí soha ropuna'i hijajija nihejara. Ijí sisima ka'ene Huni tisaiporuepo hijajihuni vajijaho Jesu pahinana kaivo sisima 'aho'a ijihi'a panavara.
23 'Ejume pu ea mapoka ki'eju'e sisima ma'u'umaa 'aho'a Taiperiasi rene va'e ruha ka'ene Natohwijara puretia 'eke Godi teimani 'wa'ika'i vajihume pu ijajine rene roume kivara.
24 Vea ka'ene ea mapoka kajipo Jesuho Huni tisaiporua ijí sisima 'aha kaji pakimareja pu sisima ma'u'umaa 'aha kajino ajima Jesu sama Kapeniami va'ara.

Jesu Puretia Ka'ene Majama Hihunijina

25 'Enareja soha 'ona kara'i pu Hu piunavara. 'Enareja pu ijá 'wava Najuhi'ine A vecha ika roane? 'wavara.
26 'Ejume Jesu eha vene pu ijá 'iama Na ja nimaa nimaa 'waravu. Ja Na sarivajihuni maijaho Nara Nuni aacha ka'ene najahuji kimareje sarihuna pana kaivo ja puretia ijume tú'ava jihuna'e Na sarivu 'iamana.
27 Ja 'iruma ka'ene pa'arehuni jihipuni kaukara pave'avara kaivo 'iruma ka'ene majama nahuni jihipuni kaukara ve'avara. Ijaho Emaa Puni Harihijara ja vajihuna. Huni haha 'ahi Amo ka'ene Godiho Huni tatua ranamana.
28 Pu ijihuna'e ijá 'wava Nú iraka'e ve'avajino Godi oni kaukara vena'eja? 'wavara.
29 Jesu eha vene pu ijá 'iama Godoni kaukara ikena. Ea ka'ene Hura ranavume roaji ja Hu nimaa nimaa ro'avara 'iamana.
30 Ijihuna'e pu Hu ijá 'wava A aacha pina iraka'e najuha kamareje nú nimaa ro'eja? 'Ene A kaukara iraka ve'ena?
31 Emahu nú*na* puretia ka'ene mana 'wavujaho nechi riri ijara ka'ene nitama heha

Noin'ahi vejajaho Hu puretia akú*pa* 'ahi rene vajihume pu ijara 'wamana.
32 'Ejume Jesu pu ijá 'iama Na nimaa nimai ja 'waravu. Puretia ka'ene akúpi 'ahi rena roajaho Mosisiho ja pavajihana kaivo Nuni Omijara Puretia nimaa nimaa akúpi 'ahi rena roajaho mihana.
33 Godira Puretia ka'ene mihajaho kahi akúpi 'ahi rene roana. Hu majama hihuniji ea mapoka mihuna 'iamana.
34 'Ejume pu ijá 'wava Natohwe na'ia mapoka puretia kaji vajú*ha* 'wavara.
35 Jesu 'ija 'iama Na Puretia ka'ene majama hihunijina'omo ea irara Nuni ro'amajaho hu kú'o pamatuhune 'ee ea irara Na nimaa nimaa ro'amajaho hu kú'o toa pahuahuna.

36 'Enakaivo Na ikaho ja 'waravu ja Na nikivu kaivo mai'o panimaa roju.
37 Ea ka'ene Amora Na vajihajija Nuni roajihuna. 'Ejakame ea irahipo Nuni ro'avajaho Na niho'o pamakihuna.
38 Na kahi akúpi 'ahi rene roujaho Na Nuni ura pave'i routa kaivo Godi ka'ene Na ranamiume roujara ura renujiru ve'i routa.
39 Ikaho Nuni Oma ka'ene Na ranamiume roujara ura renujina. Ea ka'ene Hura vajihajijahija Na kwinu paranahuna kaivo mwe'akara mai'o paare'amani veijaho Na veje pu ni'aha kwinu 'urihuna.
40 Ikaho Nuni Oma ka'ene Na ranamiume roujara ura renujina. Ea irara Hariaha kame nimaa nimaa ronujaho hu niho'o majama hihuna. Ijihuni hahi mwe'akara mai'o pa'are'amani veijino Na onuno veje pu ni'aha kwinu 'urihuna 'iamana.
41 Jua ajinava jihuni maijaho Hura ika'ina 'iama jihuna'e Na puretia ka'ene kahi akúpi 'ahi rena roujina 'iama jihuna'e ajinavara.
42 Pu ijá 'wava 'Ú Hu Jesu ka'ene Josapi oni hariha 'ee oahe'o omahe'o nú kivi'inijija pane? 'Enakaivo Hu iviamaa raka vene Na akúpa 'ahi rena routa 'úmo? 'wavara.
43 Jesu eha vene pu ijá 'iama Ja niho'o pakukari su'avara.
44 Ea pina Nuna pamajikari rohuna kaivo Amo ka'ene Na ranamiume roujara hu tairie Nuni rohuna. 'E'ira'omo vea túchamaijino Na veje hu ni'aha kwinu 'urihuna.
45 Nitama poropetiepo ika'ina heha 'ahi vejara. Pu ea maho'o ijá 'iava

Ea mapoka Godira najahuna 'iavara.

Noin'Eje ea mapoka ka'ene Amo una'i hene vejajija Nuni roura.
46 Ea pini Amo kahuna pana kaivo ea ka'ene Godoni rene roajara Amoho kamuna.
47 Na nimaa nimai ja 'waravu Ea irara nimaa ronujaho hu majama hihunijaho apenana.
48 Na puretia ka'ene majama hihunijina.
49 Emahu jona nechi'i mana inareja kwamasahara.
50 Ikaho puretia ka'ene akúpi 'ahi rena roajina'omo ijí ei pini i'amajaho hu pakwahuna.
51 Na majama hihuni puretia ka'ene kahi akúpi 'ahi rena roajina. Ea irara puretia kaji i'amajaho majama hihuna. Nara puretia vajihujaho Nuni haha iki ea mapoka mihuna. 'Ejakame pu majama hihuna 'iamana.
52 Pu Jua niho'o ajinavume nakaravi'i ijá 'wava Ichá'ina'e Hu Huni haha múhe nú ihuna 'warumo? 'wavara.

53 'Ejume Jesu ijá 'iama Na nimaa nimai ja 'waravu
ja Emaa Puni Hariha kajihuni haha paine 'ee Huni 'aa
pai'avajaho ja majama hihuna joni vaja pa'ana.
54 Ea irara Nuni haha ine 'ee 'aa i'amajaho hu majama
hihuna. 'E'ira'omo vea túchamaijino Nara veje hu ni'aha
kwinu 'urihuna.
55 Nuni hahijaho puretia nimaa nimaa 'ee Nuni 'aijaho toa
nimaa nimaa.
56 Ea irara Nuni haha ine 'ee Nuni 'aa i'amajaho hu Nuni
vaji hije 'ee Na huni vaji hihuna.
57 Oma ka'ene majama hiji'inijara Na ranamiume routa.
Nara hijujihuni maijaho Amora hinujihuna'e hiju. Ea irara
Na ini'amajaho Nara rejujihuna'e hu majama hihuna.
58 Ike puretiakaho kahi akúpi 'ahi rena roajina areri
emahu jopo inareja kwamasaha ja'ina pana kaivo ea irara
puretia ike i'amajaho hu majama hihuna 'iamana.
59 Hu uneunechakihi ronarena Kapeniami Sinakoku vaji
najahana.

Majama Hihunijihuni Vu'ijina

60 Huni tisaiporu ijí henareja ijá 'wava Ijí vu'a kajaho
niho'o kisina. 'Ena'omo ea irara ijaho he'ena? 'wavara.
61 'Enakaivo Jesu henajaho Huni tisaiporu hine kukar-
avi'i hijara. 'Ejume Hu pu ijá 'iama 'Ú Nara vu'a ka'ene
'waravujara veje ja pitachinami'eja?
62 'Enakaivo ja ka'eje Emaa Puni Harihijara kú'o ajima
va'e kwaa ka'ene Hura marako hinaji va'ipisa ja ichá veja'e?
63 Godoni 'Avenijara majama hihuna mihuna kaivo ha-
hakara unenu pina vehuna niho'o pana. 'Enakaivo Nara
vu'a ka'ene 'waravujaho Godoni 'Avenijina'omo majama
hihuna.
64 'Enakaivo ja ea 'aho'a panimaa roju 'iamana. Nitama
anejijino ea irahipo Hu panimaa rohunijaho Hu nihena kime
'ee ea irara Hua'e nahamahunijaho Hu nihena kamana.
65 'Ejume Hu ijá 'iama Ea pina niho'o mají Nuni rohuna
pana kaivo Amora venau'e roajivu 'iamana.
66 'Ejume ijihuna'e Huni tisaiporu ijí henareja 'aho'a ani
va'ika'i kú'o pu pu'úmo pava'ara.
67 'Ejume Jesu ea iropu ropu no'o ijí ijá 'iama Ja 'u'o
ijihuna'e Na ranamie ani va'eja? 'iamana.
68 'Ejume Saimani Pitara Hu eha vene ijá 'wama Natohwe
nú irahuni va'eja? Oni vaji majama hihuni vu'ijaho namu.
69 'Ena'omo iviamaa nú nihene 'ee nimaa rojujaho A
ariramaa ka'ene Godoni rena roajina.

70 Jesu eha vene pu ijá ˈiama ˈÚ Na onuno ja ea iropu ropu noˈo iji papijihute? ˈEnakaivo joni vajaki ea kwinu ˈavena sisea ˈiamana.
71 Jutasi Isikariati kaˈene Saimani oni harihiji rone ˈwaramana. Ijihuni maijaho hu ea iropu ropu noˈo puni vaji ea kaˈene Huaˈe nahamahunijina.

7

Jesuho ˈEe Huni ˈUˈuhipuni Vuˈa

1 Ijihuni túnaˈi Jesuho Karari ˈurahonana kaivo Hu Jutia pavaˈajihuni maijaho Juapo Hu ˈanaˈi savajihunaˈe pavaˈana.
2 Iviamai Jua puni harai ara vejuri veijaho niroe turanana.
3 ˈEjumakame Huni vwehipo Hu ijá ˈwava Ike kwaa kakaho areˈikaˈi roe Jutia vaˈa. ˈEjakamareje oni tisaiporu ˈuˈo raka kaˈene Ara venujaho pu hena kahuna.
4 Ea irara ea mapokaˈe hena kahunaˈe ura renujaho hu hema uneunecha pavenuna. ˈEnakúne Ara iraka kaˈene venujaho ea mapokakija najaha ˈwavara.
5 Ijihuni maijaho Huni vwehija ˈuˈo nihoˈo Hu panimaa rojajihunaˈe avajara.
6 ˈEjume Jesu pu ijá ˈiama Nuni vea maiˈo paroiˈina kaivo joni vea niroana.
7 Mweˈa kakaho ja kimujaho pasemu kaivo Na semu. Ijihuni maijaho Na hine ˈwaravujaho raka kaˈene hura venujaho sisea ˈwavukame avanu.
8 Nuni vea maiˈo paroiˈini jihunaˈe ijí ahaja iju kajaho Na iviamai pavuˈejukúne jajasu vaˈavara ˈiamana.

Jesuho Harai Ara Huni Vei Rejume Vaˈajina

9 Hu ijá ˈwaraˈi kaivo Hu ijí Karari hinana.
10 ˈEnakaivo Huni vwehija ijí ahaja ija kaji vaˈumakiviˈi Hu ˈuˈo huhusu ijí hemi ˈaji ˈeˈune vaˈana.
11 ˈEˈeme Jua Hu sora ijari vaja kajino samapene ojiˈi ijá ˈwava Hu ichihune? ˈwavara.
12 Ea mapoka Hunijihunaˈe rone natohwa suˈarama apene ojara. ˈEjumakiviˈi ea ˈahoˈa ijá ˈiava Hu ea maa maa ˈiavara. ˈEjume ea ˈahoˈa ijá ˈwava Pana Hu ea mapokaˈe aherame pisivie ani vaˈu ˈiavara.
13 ˈEnakaivo ea ˈahoˈa Jua juhamareja nihoˈo samaumai Hu parona ˈwavara.
14 Ahaja niˈina rira reˈeme Jesu vaˈe Temiporu vaji aneja vene najahana.
15 Jua Hura ˈwarama kaji pu henareja oja hianaˈeme ijá ˈwava Ike eakaho Hu sikurua pavenana kaivo Hu icháˈina he paranane? ˈwavara.

16 'Ejume Jesu ijihuni hahi puni eha vene ijá 'iama Nara
uneka ka'ene najahujaho Nuna pana kaivo Godi ka'ene Na
ranamiume roujihuna.
17 Ea irara Huni ura ijí ve'i ve'amajaho Na raka ka'ene
najahu jihuni maijaho hu hehuna. Ijí Nara najahu kajaho
Godoni rena roana'e re'amajaho ijá hehune 'ee nuni vwiha'e
'wara'ujaho ijá hehuna.
18 Ea pina hu huni vwiharu 'waramujaho hu ura ea nato-
hwa re'i 'ahau'e avanu. 'Enakaivo ea irara Godi ka'ene Na
ranamiume rouji ta'arohujaho hu niho'o nimaa ariramaa'e
'ee sisea pa'ana.
19 'Ú Mosisi tamana ja pavajihane? 'Eju'e 'ú ja ea pina
niho'o tamana kajaho pavenune? 'Enakaivo ja irakijihuna'e
Na 'ani'iro sarivo? 'iamana.
20 Eaka mapoka kajipo eha vene ijá 'wava 'Avena sisei A
ajimana'e kavu. Irara A 'ana'iro veno? 'wavara.
21 'Ejume Jesu eha vene ijá 'iama Nara unenu'u pina
natohwa vejume ja kavajihuna'e ja oja hwa'usahauna.
22 Mosisira ja joni harihija sisa 'uhua'avarono 'waramana.
Ijaho Mosisi niho'o pamihana kaivo emahu jopuna. 'Ene
Sapati veijaho ja ea sisa 'uhuahura.
23 Ja Sapati ea sisa 'uhuahujaho nijina 'wavuri jihuni
maijaho Mosisi oni tamani jihuna'e avajura kaivo ijí ea kaji
Sapati Na vejume sonanajaho ja rakijihuna'e ajinamo?
24 Ja pamajikari nama'avara kaivo nimaa nimaijiru
nama'avara 'iamana.

'Ú Hu Kerisone?

25 'Ejume Jerusaremi ora 'ahopo ijá 'wava 'Ú ikaho Ea
ka'ene 'ana'irono savujine 'wavare?
26 Irakijihuna'e Hu samaumai namina 'waramo? 'Eju'e
ea pina unenu'u pina pavetio? 'Ú núni ea mama'ina ikaho
nimaa Keriso pu nihena kavu raka?
27 'Enakaivo ea ikara kwaa ka'ene rena roajaho nú nihe-
jura. 'Enakaivo Kerisora ro'amajaho Hu ichá rena roujaho
ea 'aho'a niho'o pahehuna 'wavara.
28 'Ejume Jesu ajira Temiporu vaji najahe 'umeji'i ijá
'iama Ja Na nihena kime 'ee Nara rena roujaho ja niheju.
'Enakaivo Na Nuna'e 'wara'i 'ahie rohuna pana kaivo Godi
ka'ene Na ranamiume roujaho nimaa nimai ja Hu pahene
pakavura.
29 Na Hu hena kavura. Ijihuni maijaho Hura Na ranami-
ume Na Huni rena routa 'iamana.
30 Pu 'unama ka'ene Hu ape 'anahuniji savara kaivo ea
pina huni ija Huni haha 'aha paranava jihuni maijaho Huni
vea mai'o paroa jihuna'e avajara.

31 'Ejumakame ea mapoka Hu nimaa rojara. 'Ene pu
ijá 'wava Vea ka'ene Kerisora ro'amajaho Hu uneunecha
mapoka Eakara venujaho asima kaha'aja ve'ena raka?
'wavara.

Sorutia Irechamiume Jesu Kamo'i Va'ajina

32 Parasi ijipo hiji'i he'eme ea mapoka hine Hu rona
'wavara. 'Ejumakame Parasi 'ee pirisiti mama'inijipo soru-
tia irechamiume Hu ape'iro va'ara.
33 'Ejume Jesu ijá 'iama Na ja pu'úmo ma'uako hinareje Na
kú'o Godi ka'ene Na ranamiume roujihuni vahuna.
34 Ja Na sari'avajaho pakihuna. 'Ene Nara hi'ujaho ja
pavu'ajihuna 'iamana.
35 'Ejumakame Juapo ijí 'wama apenoji'i ijá 'wava Hu
ichihi va'akame nú pakahuna 'úmo? 'Ú Hu va'e Jua ka'ene
Kuriki puni vaji hijujihipuni va'areje Kurikia naja'ena?
'wavara.
36 Pu ijá 'wava Vu'a ka'ene Hu ijá 'warumajaho ja Na
sarihuna kaivo pakihuna 'ee kwaa ka'ene Na va'ujaho ja
pavuhuna 'úmujihuni maijaho irake? 'wavara.

Majama Hihuni Toa

37 Ahaja ijari vea ni'ina ka'ene túchamaijaho pa'are'iro
ve'eme Jesu nami'ika'i ajira 'umena ijá 'iama Ea irara toa
hua'amajaho hu Nuni roe Na mahe i'amana.
38 Godoni iri nitama ijá 'warumana. Ea irara Na nimaa
ronujaho huni oja vaji toa ka'ene majama hihunijaho hi-
rame arihuna 'iamana.
39 Ijaho Hu Godoni 'Aveniji'i rone 'warama avanana.
Ea irahipo Hu nimaa nimaa ro'avajipo pu Godoni 'Avena
kajaho apehuna. 'Avena kajaho mai'o paroi'ina. Ijihuni
maijaho Jesu mai'o pavai'ini jihuna'e paroana.

Emapuni Vajijaho Ahaamajina

40 Ea mapoka kajihipuni vaja kaji ea 'ahopo he'eme ijí
'waravuma henareja pu ijá 'wava Nimaa Ea ikaho Poropeti
'wavara.
41 'Ejume ea 'aho'a ijá 'wava Hu Kerisona 'wavara. 'Ejume
'aho'a ijá 'wava Keriso ichá'ina'e Hu Karari rena ro'ena?
'wavara.
42 'Ejume ei pini ijá 'iama 'Ú nitama Godoni Irijara
ika'ina'e pa'waramane? 'Ú Kerisoho Teviti oni amuja'omo
Petirihemi Teviti oni arijino nahehune? 'iamana.
43 'Ejume ea mapoka Huni hahijihuna'e ahaama hijara.
44 Pu ea 'aho'apo ura Hua'e ape 'ana'i 'ahiara kaivo ea pina
Hu ija pa'unavara.

Jua Puni Mama'inijipo Panimai Rojujina

45 'Ejume hirisima pu kú'o 'uname Parasi 'ee pirisiti
mama'ini jihipuni va'ume pu ijá 'iava Ja rakijihuna'e Hu
paapena roare? 'iavara.
46 Hirisimapo eha vene ijá 'iava Ea pina ike Ea ikara
'warumu ka'ina pa'warumuna 'iavara.
47 Ijí Parasi kajipo eha vene ijá 'iava Hu ja 'u'o papisimi-
ane?
48 'Ú ea mama'ina 'aho'a 'ee Parasi 'aho'a Hu nimaa
rojure?
49 'Enakaivo ike ea kijahija Mosisi oni tamana pahena
pavejura'omo ijihuni hahi pu eha sisea apehuna 'iamana.
50 Nikotimasiho ea pina ka'ene na'i va'e Jesuho kamajina.
'Ena'omo hura pu ijá 'iama
51 Núni tamana ea unekaka hu venujaho maraku huni ira
hene hu raka ka'ene venujaho kamare'e iji'a tú*na*'i 'otua
vetiura 'aho ichá vejure 'iamana.
52 'Ejume pu eha vene hu ijá 'wava A 'u'o Karari ore?
Ijinakúne va'e Godoni ira vaji rasama taha ka'amana.
Poropetia pina Karari pa'urihuna 'warumana 'wavara.
53 'Ejume ea mapoka kajija 'uname puni ari va'ara.

8

Napara Ka'ene Parui Ahema O'eme Piunavajina

1 'Ejume Jesuho Arivi huri'i va'ana.
2 'Ena'omo sú'o vea mai'o ahara sama kamino kú'o
'unama va'e Temiporu vaji va'eme ea mapoka nianaa roume
Hu asuma hine najahana.
3 Sikuraipia 'ee Parasiapo napara pina parua turavu-
makame aheme apene roe puni rira mu'oi ranavume nami-
nana.
4 Pu Hu ijá 'wava Najahi'ine naparakaho parua turame
'o'eme nú piunavara.
5 Mosisi oni tamana ija'ina 'warumana. Napara ija'inijija
muni 'eke 'anie kwamasahuna 'ú*mana*. Nú ichá'ina ve-
huna'e A vwihano? 'wavara.
6 Pu Hu 'warava jihuni maijaho pu vena kave Hu ichá'ina
veja ka'avajaho ijihuni 'ahi namiji'i Hua'e nama'i 'ahiume
avajara. 'Enakaivo Hu sarasaru hine mwe'ahi Huni iji asura
venana.
7 'E'eme pu ijá namine apoma pasonananavume Hu
ahasirima 'uriji'i ijá 'iama Ja namijuri vajaki ea pini sisea
niho'o pavenuna vwi'amajara marako'a muna apene hu
'ana'amana 'iamana.
8 'E'ika'i Hu kú'o sarasaru hiji'i mwe'a 'ahi asura venana.
9 'E'eme pu ijí henareja ea kwinu kwino emakiniji rene
va'e va rana'ika'i Jesu Huhusu napara ka'ene rira mu'oi hu
hu'úmo namina kaji'i irechamia va ranavara.

10 'Ejume Jesu 'uriji'i napara kajaho ijá 'wama Napare
ea ka'ene a namahujija ichihune? 'Ú ea pina pahine a
namahane? 'wamana.
11 Hu ijá 'wama Natohwe ea pina pana 'wamana. 'Ejume
Jesu ijá 'wama Na 'u'o a panamahunakúne va'a. 'Enakaivo
iviamaa rene kú'o sisea pave'amana 'wamana.

Jesuho Mwe'a Kehuni Hanaji'inijina

12 Jesu kú'o ijá 'iama Na mwe'a kehuni hanaji'ina.
'Ena'omo ea irara Na 'ararihi'amajaho hu nututa niho'o
areri paohuna. 'Enakaivo hu ira ka'ene majama hihunijaho
apehuna 'iamana.
13 'Ejume Parasijipo ijá 'wava A orono ronare'e
'warumajaho niho'o nimaa pana 'wavara.
14 Jesu eha vene ijá 'iama Pana Na onuno ronare'e
'waravujaho nimaa nimai. Ijihuni maijaho Nara ichihi rena
roujaho Na nihene 'ee Nara ichihi vahunijaho niheju kaivo
ja niho'o Nara ichihi rena roujaho paheji'ine 'ee Nara ichihi
vahunijaho ja paheji'ina.
15 Ja haha huni 'unamiji namahura kaivo Na ea pina
panamahu.
16 'Enakaivo Na ea nama'ujaho Nara namahujija nimai.
Ijihuni maijaho Nanasu pana kaivo Nuni Oma ka'ene Na
ranamiume rouji'i Nú rene namahura.
17 Joni tamana heha 'ahi asura ika'ina vejara. Ea no'o
kavara'e re'amajaho nimaa 'wavura.
18 Na onuno hena kavuji rone 'warame 'ee Amo ka'ene Na
ranamiume roujara hena kimuna'e 'waravu 'iamana.
19 'Ejume pu Hu ijá 'wava Omuna ichihune? 'wavara.
'Ejume Jesu eha vene ijá 'iama Ja Na pahene pakivu jihuna'e
Nuni Oma 'u'o pahene pakavura. Ja Na hena ki'ipisa ja Nuni
Oma 'u'o hena kava'a 'iamana.
20 Temiporu vaji ruha ka'ene katua irechavujino ira ik-
ijahija najahajaho ea haha 'aha ija paranavara. Ijihuni
maijaho Huni vea mai'o paapenana.

Nara Va'ujaho Ja Areri Pavuhuna

21 'Enarena Hu kú'o pu ijá 'iama Na vahuna. 'E'eje ja Na
sarihuna kaivo ja joni sisei jihuna'e kwamasahuna. Ja Nara
kwaa ka'ene va'ujaho pavuhuna 'iamana.
22 'Ejume Juapo ijá 'wava Hura ijá 'úmujaho Nara
kwaa ka'ene va'ujaho ja pavuhuna 'úmujaho 'ú Hu ori'ini
'ana'arahuna'e 'warumo? 'wavara.
23 Hu pu ijá 'iama Ja mwe'a harake ora kaivo Na ichuto-
huna. 'Ene ja mwe'a kehuna kaivo Na mwe'a kehuna pana.

24 Ijihunaˈe Na ijá ˈiavujaho ja joni sisei jihunaˈe kwamasahuna. Ja Na panimaa roˈavajaho Na ea Ijinaˈomo ja joni sisei jihunaˈe kwamasahuna ˈiamana.
25 ˈEjume pu ijá ˈwava A irarane? ˈwavara. ˈEjume Jesu ijá ˈiama ˈÚ Na kami aneji rene iraka ˈwarame apene route?
26 Na uneunecha mapoka ja ˈwarame namahuna kaivo Godi kaˈene Na ranamiume roujaho nimaa nimaaˈomo Na raka kaˈene Huni hejujiru mweˈaki ˈwaravu ˈiamana.
27 Hu Omaha rona ˈwaramajaho pu pahejara.
28 ˈEjume Jesura ijá ˈiama Vea kaˈene ja Emaa Puni Harihiji ˈunama apena ahasiriˈavajino ja Na Ea iraho hena kihuna. Nara unenuˈu pina Nuni vwihai vehuna pana kaivo Amora najihajiru Na veju.
29 Godi kaˈene Na ranamiume roujaho Nú huˈúmo hinuna. Hu nihoˈo Na paranamie ani vaˈu. Ijihuni maijaho uneunecha kaˈene Nara naˈia mapoka vejujara Hu teamamuna ˈiamana.
30 Hu uneunecha kaji ˈwaravumakame ea mapoka roe nimaa rojara.

Nimaijara Venae Maranihunijina

31 ˈEjume Jesura Jua kaˈene Hu nimaa rojajija ijá ˈiama Nuni Ira kaˈene joni oja vaji namuji ja venapene vaˈavajaho ja nimaa nimaa Nuni tisaiporua.
32 Ijihuni hahi ja nimaa nimaiji heˈavajaho nimaa nimaa kajara veje ja sisea huni harura hara pahihuna ˈiamana.
33 ˈEjume pu eha vene Hu ijá ˈwava Nú Eparahami oni amuhijaˈomo nú ea ˈahopuni pwea parejara. ˈEnaˈe a ichá vene ja sisea huni harura hara pahiha ˈúmo? ˈwavara.
34 ˈEjume Jesu eha vene pu ijá ˈiama Na nimaa nimai ja ˈwaravu. Ea kaˈene sisea vejujaho sisea kajihuni pwea rejura.
35 ˈEnakaivo pwea ea kachiˈina puˈúmo majama pahinuna kaivo hariha ijara sea vaja majama hinuna.
36 ˈEnaˈomo Harihijara veje ja sisea huni harura hara pahiˈavajaho ja nimaa nimaa sisea huni harura hara pahiju.
37 Na nihejujaho ja Eparahami oni amuhija. ˈEnakaivo Nuni ira joni oja vaji panamu jihunaˈe ja ura Na ˈaniˈiro ˈahiuˈe sarivu.
38 Na raka kaˈene Amo oni unaˈi kivuji ˈwaravu kaivo ja ˈuˈo joni omijara vejume ja kivaji veju ˈiamana.
39 ˈEjume pu Hu ijá ˈwava Eparahamiho núni oma ˈwavara. ˈEjume Jesu ijá ˈiama Ja Eparahami oni amuhija reˈipisa ja Eparahamira venujiru vejaˈa.

40 Na ea kaˈene Godinaˈi nimaiji hena ˈwaravujina.
ˈEnaˈomo ja Na ˈaniˈirono sarivu. Eparahami ijaˈina
pavejaˈa.
41 Ja joni omijara raka kaˈene venuji veju ˈiamana. ˈEjume
pu Hu ijá ˈwava Nú Oma paˈana pana kaivo núni Oma Godina
ˈwavara.
42 ˈEjume Jesu pu ijá ˈiama Godiho joni Oma reˈipisa ja Na
oja mihaˈa. Na Godoni rena routa. Ijihuni maijaho Na Nuni
oja paˈene routa kaivo Godira ranamiume routa.
43 Ja rakijihunaˈe Nara raka kaˈene ˈwaravujaho pahejare?
Ijihuni maijaho ja Nuni ira pahejura.
44 Ja oma jona kaˈene Setani oni harihija. Ijihuni hahi
ja ura oma jona kajara venujaˈina veˈiro ˈahiu. Nitama
anejijino rene hu ea ˈaniuna. ˈEnakaivo hu ˈunama nimaa
nimaijaho nihoˈo pahihuna. Ijihuni maijaho nimaa nimai-
jaho huni oja vaja panamuna. ˈEjuˈukame huni vaja iraˈati
rarena jihunaˈe hu iraˈataru ˈwaramuna. Ijihuni maijaho hu
iraˈasine ˈee iraˈasine puni oma.
45 Na nimaa nimaa ˈwaravuˈukame ijihunaˈe ja Na pani-
maa roju.
46 Ja ea irara iviamaa Nuni sisea ˈwariˈena? Na nimaiji
ˈwaravu kaivo ja irakijihunaˈe Na panimaa rojo?
47 Godoni eijija pu Godoni iraru hejura. Ja Godoni ira
paheju jihuni maijaho ja Godoni ea pana ˈiamana.

Jesuˈo Eparahami Puni Vuˈijina

48 ˈEjume Juapo eha vene Hu ijá ˈwava Nú A Sameria
ora ˈwame ˈee ˈavena sisea A ajimaiˈina ˈwavujaho nimaaˈe
ˈwavure? ˈwavara.
49 Jesu eha vene ijá ˈiama Na ˈavena sisea paˈajimiˈina
kaivo Nara Amoni iha taˈarohu kaivo ja vejuˈe Na junimu.
50 Na Nuni iha onuno pataˈarosaravura kaivo Godira Nuni
iha taˈarohe ˈee mina vena kimuna.
51 Na nimaa nimai ja ˈwaravu. Ea irara Nuni ira ike ija
kisi ˈuname huni vaji ranaˈamajaho hu kwahuna pakahuna
ˈiamana.
52 ˈEjume Juapo ijá ˈwava Nú nihejujaho A ˈavena sisei
ajimana. Eparahami kwavume ˈee poropetia ˈuˈo kwamasa-
hara kaivo A ijá ˈúmo Ea irara Nuni ira hene venujaho nihoˈo
pakwaˈena ˈúmu.
53 ˈÚ A Eparahami kaˈene natohwijaho ˈee poropetia
kaˈene kwamasahajija asitahane? A ea rana rone avano?
ˈwavara.
54 Jesura pu eha vene ijá ˈiama Na Onuno Nuni pinana
ˈuname ahasiriˈipisa Nuni pinana maa paˈanaˈe rejaˈa kaivo
Nuni Omijara Nuni pinana ˈunama ahasirimu. ˈEjuˈe ja ijá
ˈwavo Hu núni Godia ˈwavu.

55 Ja maiˈo Hu pahejiˈina kaivo Na Hu hejiˈina. Nara ijá
ˈwaraˈipisa Na Hu pahejura ˈiˈipisa jara iraˈata vejujaˈina
vejuˈu. ˈEnakaivo Na Hu nihene ˈee Huni Irijaho vejura.
56 Joni oma Eparahamiho Nuni veiji kahuni jihunaˈe
nihoˈo teamama paranaˈomo hu kamarena teamamana
ˈiamana.
57 ˈEjume Juapo Hu ijá ˈwava A maiˈo Oni juara
mapoka (50) papaˈarena kaivo ˈú A Eparahamiho nikamane?
ˈwavara.
58 ˈEjume Jesu ijá ˈiama Na nimaa nimai ja ˈwaravu.
Eparahamiho maiˈo panahejiˈini Na ni ijí hijuta ˈiavume
59 pura muni ˈeka ˈanaˈiro vejara kaivo Jesu Temiporu
vaja kajino taname nesi pakaˈeme puni vaja kajino va ˈeˈune
vaˈana.

9

Jesura Nia Paˈana Vejume Maranajina

1 Hu asima ro vaˈi kavume ea pina oahoni tei vaji rene nia
supama roajaho kamana.
2 ˈEjume Huni tisaiporuepo apoma ijá ˈwava Najuhiˈine
ea irahuni sisei rejume hu nia supaviˈinaˈe nahejare? ˈÚ ea
ikehunina ho emahwapunine? ˈwavara.
3 ˈEjume Jesu eha vene ijá ˈiama Eakaho pane ˈee emah-
waha ˈuˈo sisea pavejara kaivo Godira Huni haruriji ea
kehuni vaji najaˈirono avanana.
4 Nú Godia kaˈene ranamiume roujihuni kaukara ivia-
maa vea nituma namukeno vehuna. Ijihuni maijaho naˈia
rounaˈomo ea areri kaukaraa pavehuna.
5 ˈEnakaivo Na iki mweˈi hijujihunaˈe Na mweˈa kehuni
hanajiˈina ˈiamana.
6 Hu ijí ˈwaravume paarejume Hu mweˈaki chera pisoˈikaˈi
tanihu vaˈume saina kaji ˈene ea kajaho nia ˈahi ˈonahana.
7 ˈEˈikaˈi ea kajaho ijá ˈwama Vaˈe oni nia toa iha Sairoami
soma ˈwavume hu vaˈe
Noinsomarena nia marajume niriiˈi kúˈo ˈunama roana.
8 ˈEjumakame ea kaˈene huni rori hijajija marakoˈa hu
nia supavuˈe hine jariraviˈi hijuˈe kavuraˈomo ijá ˈwava ˈÚ
eakaho jarisaraviˈi hinujina raka? ˈwavara.
9 ˈEjume ea ˈahopo ijá ˈwava Ijaho hurana ˈiavara. ˈEjume
vu ea ˈahopo ijá ˈwava Hu pana kaivo areri huaˈina ˈiavara.
ˈEnakaivo hu majama ijá ˈiama Narana ˈiamana.
10 ˈEjume pu hu ijá ˈwava A ichá vejume oni nia jaraane?
ˈwavara.
11 ˈEjume hu eha vene ijá ˈiama Ea kaˈene Jesuna
ˈwavujara saini ˈene nuni nia ˈahi ˈoniˈikaˈi ijá ˈwima Vaˈe

toa iha Sairoami soma ˈwivume na vaˈe ijí sovume maraniana ˈiamana.
12 ˈEjume pu ijá ˈwava Hu ichihune? ˈwavara. Hu ijá ˈiama
Na puruva reniu ˈiamana.

Parasiapo Iraki Rejume Maranaji Savajina

13 ˈEjume pu ea kaˈene marako nia supaviˈina kajaho
apene Parasi puni roara.
14 Ijaho Sapati vei Jesura ea mweˈi vejume huni nia
jaraana.
15 Ijí Parasi kajipo kúˈo ea kaˈene marako nia supaviˈina
kajaho apovara. Hu icháˈina vejume huni nia maranaji
apovara. ˈEjume hu ijá ˈiama Hu saini ˈene nuni nia
tanihiume na vaˈe toi somarejo nia niriuta ˈiamana.
16 ˈEjume ijihunaˈe Parasi ˈahopo ijá ˈwava Hu Sapati vea
paakumu jihunaˈe Godona parena roana ˈwavara. ˈEjume
vu ea ˈahopo ijá ˈwava Icháˈina ea sisea vejiˈina aacha
ijaˈina venane? ˈwamareja pu puruva rejumakame puni
vaja kajino ahaavara.
17 ˈEjume pu kúˈo nia supaviˈinijaho ijá ˈwava Hu oni nia
vejume maranaajaho a Hu irana ronane? ˈwavume hu ijá
ˈiama Hu Poropetia rojuta ˈiamana.
18 Jua ijí ea kaji nimarako nia supamanaˈe vejume maranajaho pu panimaa ronareja oaheˈo omaheˈo ˈumenaara.
19 ˈEjume pu ijí emahwaha aporama ijá ˈiava ˈÚ ike joni
harihakaho nijaa nia supaviˈina nahejare? ˈEnakaivo hu
iviamaa ichá vene nia nirio? ˈiavara.
20 ˈEjume emahwapo eha vene ijá ˈiava Nú heju hu nuni
harihakaho nijaa nia supaviˈina nahejara.
21 ˈEnakaivo hu iviamaa icháˈina vene nia niriajaho nú
pakama pahejara. Ea irara vejume huni nia kaˈene maranajaho nú pakavara. Hu emakinakúne apove ori ˈwaramama
ˈiavara.
22 Ijaˈina emahwapo ˈwarava jihuni maijaho pu Jua
juhama avajara. Ijihuni maijaho Juapo ika ˈiava jihunaˈe
ea irara Keriso rone ˈwaraˈamajaho hu Sinakoku tanuˈurahe
pavuˈe aruhuna ˈiava jihunaˈe avajara.
23 Ijihuni hahi emahwapo ijá ˈiava Hu emakinakúne
apoma heha ˈiavara.
24 Ea kaˈene nia marako supaviˈiniji pu kúˈo ijá ˈwava Iviamai Godi a venaume maranaa jihunaˈe a Hu taˈaroˈamana.
Nú niheju ea kajaho sisea vejiˈinakúna ˈwavara.
25 ˈEjume hu eha vene pu ijá ˈiama Hu sisea vejiˈina ho
paˈajaho na pakama paheji'ina. ˈEnakaivo na hena kavujaho
na nii supamiana vo na niriu ˈiamana.

26 'Ejume pu ijá 'wava Hu a iraka vetaane? Hu ichá'ina'e
vejume oni nia jaraane? 'wavara.
27 Hu eha vene ijá 'iama Na ja ni'waravuta kaivo ja pa-
hejara. Rakijihuna'e na kú'o 'wara'ejo? Ja Huni tisaiporua
rehuna ura renau raka? 'iamana.
28 Pu hu ira sisea 'waramareja ijá 'wava A Huni tisaiporua
kaivo nú Mosisi oni tisaiporu 'wavara.
29 Godira Mosisi 'waramajaho Nú niheju. Ijí ea kajaho Hu
ichihi rena roajaho nú pahejura 'wavara.
30 Ea kajara eha vene ijá 'iama Ja ea kajaho ichí rene roana
'wivuji na hejujaho niho'o ani'ina'e reju'e heju. 'Enakaivo
Hu nuni nia vejume jaraiana.
31 Nú niheju. Godi ea ka'ene sisea veji'inijipo 'waravujaho
Hu pahenu kaivo ea ka'ene Godi juhavi'ina 'ee Hura ura
renuja'ina'e vejujipo 'waravujaho Hu henu.
32 Nitama mwe'akara aneja renajine ei pini ike mwe'aki
ea ka'ene nia supavi'ina nahenaji veje marahuna niho'o
pa'amaa.
33 Ike eakaho Godoni parena ro'ipisa Hu unenu pina areri
paveja'a 'iamana.
34 'Ejume pu eha vene ijá 'wava A niho'o sisea vaji
nahenana kaivo a nú najuho? 'wa'ikaivo hu ranavume
samai va'ana.

'Avena Huni 'Unamiji Pahena Pakavujina

35 Jesura henajaho pu ranavume hu samai va'ana'e
henana'omo piunamarena ijá 'wama 'Ú a Emaa Puni Har-
ihijaho nimaa rono? 'wamana.
36 'Ejume hu eha vene ijá 'wama Natohwe Hu ea irane?
'wariva henareje na Hu nimaa rojuma 'wamana.
37 'Ejume Jesu ijá 'wama A Ea kajaho nikamana'omo Hu
iviamaa a hu'úmo 'wavi'i naminu 'wamana.
38 Natohwe na nimaa nimaa roju 'wa'i kaivo hu oja
mahana.
39 Jesu ijá 'wama Na mwe'aki eha mi'i routa. Ijihuna'e
ea nia supavi'ina nia nirihune 'ee nia nirii'ina veje nia
supahuna 'wamana.
40 'Ejume Parasi 'aho'a ijí pu pu'úmo ahuma namijara'omo
ijipo vu'a kaji henareja Hu ijá 'wava 'ú nú nia supavi'ina
raka? 'wavara.
41 Jesu ijá 'iama Ja nia supavi'ina re'ipisa ja sisea pa'ana
reja'a kaivo ja nia niri'ina 'wivujihuna'e joni sisea majaa
navu 'iamana.

10

Sipia 'Ajohi'ina Mamaijihuni Haa

1 Na nimaa nimaa 'waravu. Ea irara sipi epuni vwichi
paaru'ikaivo ani ajima arihujaho hu areri nesa apeji'ina.
2 'Enakaivo ea ka'ene vwichi arume va'ujija pu sipi
'ajohi'ina.
3 'Eju'ukame ea ka'ene vwicha 'ajohi'ina kajara vwicha
tirasa'eju'e hu huni sipi ihi 'uriha 'umenau'e pu huni ira
hene kavukivi'i hu aherame samaumai va'una.
4 'Ejukivi'i hu huni sipia irechavu'e usevukivi'i hu urane
va'eju'e huni sipia huni ira hene 'ararihaura.
5 Pu niho'o ea ani'ina puni túna'a pa'ararihie va'ura
kaivo pu juhama juhaha va'ura. Ijihuni maijaho pu ea
'ani'inijihipuni ira paheju jihuna'e avajura 'iamana.
6 Jesura haa ikaho 'waramana kaivo Hu raka ka'ene
'waramajaho pu pahejara.

Jesuho Sipia 'Ajohi'ina Mamaa

7 'Ejumakame Jesu kú'o 'waramarena ijá 'iama Na nimaa
nimaa 'waravu Na sipia epuni vwicha.
8 Ea maho'o ka'ene nimaraku roajija nesa apeji'ini ji-
huna'e sipi puni ira pahejura.
9 Na vwicha'omo ea irara roe Nuni vaji aru'amajaho Na
hu ni'ajahuna. 'Ejakame hu roe arume 'ee va 'e'uji'i 'iruma
piunihuna.
10 Ea nesa apeji'inijara roujaho hu nesa ape'i roe 'ee
ea 'anie kwamasahe karokaha vehunijiru roana kaivo Na
iviamaa roujaho majama hihuna apena routa. Ea niho'o
nimaa nimaa majama hina vahuna areri rena paranihuna.
11 Na niho'o sipi 'ajohi'ina mamaa. Sipia 'ajohi'ina mai
huni oja sipia kajihi mihujihuna'e ijí sipia kajihipuni ji-
huna'e Hu kwa'ena.
12 Ea hu eha apehunijiru vwihaji'i kaukara venujaho hu
sipia pa'ajohi'ina'e 'ee hu sipia anesura pana. 'Ena'omo
'ua neapo roajivu'e kimujaho hu aseha va'ika'i sipia
irechamiu'e 'ua kajipo sipia kajija mwatumiu'e juhaha ani
ani va'ajivura.
13 Ea eha apehunijiru vwihaji'i kaukara venujihuna'e hu
sipia puni oja hami pavwihanuna kaivo aseha va'una.
14 Na sipia 'ajohi'ina mamaa 'ee Na Nuni sipia hena kivu'e
pu Na hena kivura.
15 Areri Amora Na hena kimuja'ina'e Na Amo hena
kavura'omo Na sipia punijihuna'e kwahuna.
16 'Ee Nuni sipia 'aho'a ka'ene iki mai'o pahijujaho 'u'o Na
aherama roakame pu Nuni ira hehuna. 'Ejakame pu ahuma
hije sipia 'ajohi'ina kwinu rehuna.
17 Na Nuni haha ranave pa'arejakavi'i kú'o 'unama ape-
huni jihuna'e Amo Na oja mihu.

18 Ei pini Na apenie va'a 'anihuna pana kaivo Na Nuni
ura ijino pu mihakame pu 'anihuna. Nuni harura areri
namuna'omo Na pu mihe 'anihuna kaivo Nuni harura areri
namujihuna'e Na kú'o 'unama apehuna. Ike vu'akaho
Amouna'i apejuta 'iamana.
19 Ijí Huni vu'a kaji henareja Juapuni vaja kú'o ahaamana.
20 Ea mapoka pu ijá 'wava Hu 'avena sisei ajivukame
nanamu. Rakijihuna'e ja Huni vu'a hejo? 'wavara.
21 'Enakaivo ea 'ahopo ijá 'wava Ea ka'ene 'avena sisei
ajima'inijija vu'a ija'ina areria pa'waruvura. 'Ú ea ka'ene
'avena sisei ajima'inijija ea ka'ene nia supama'inijija areria
venau'e maraniure? 'wavara.

Jesu Pataarohajina

22 Ijí vea kajaho Jerusaremi sosi vea renana.
23 'Ene atuatahuni vea re'eme Jesuho Temiporu ka'ene
Saramani oni 'urotiji 'urahonana.
24 'E'eme Juapo roe outihe nami'i kaivo ijá 'wava A vea
icharo nú pisimúe A rane pa'úmo? 'Ú A Keriso re'amajaho
nahama samai 'waruma 'wavara.
25 'Ejume Jesu eha vene pu ijá 'iama Na ja ni'waravuta
kaivo ja niho'o panimaa roju. Uneunechaka Nara Nuni
Omijihuni iha toi vejujipuhipo Na Ea iraho najahu.
26 'Enakaivo ja panimaa rojujihuni maijaho ja Nuni sipi
pa'ajihuna'e avaju.
27 Nuni sipia Nuni ira hejura. 'Eju'e Na pu heju'e pu Nuni
túna'i 'ararihie ojura.
28 Na pu majama hihuna vajihu jihuna'ee pu
papa'arehuna. 'Ee pu Nuni ija tahi hijujihuna'e ea 'ahopo
'etujihuna areria pana.
29 Ijihuni maijaho Amora pu Na vajiha jihuna. Hu niho'o
harura rukina'omo ea pina Hu niho'o paasimana. Ea ka'ene
Amoni ija tahi hijujijahija niho'o ei pini areri pa'etujahuna.
30-31 Na Amo'i nikwinuna 'iavume Juapo muni 'eke kú'o
Hu 'ana'i vejara.
32 Jesu eha vena ijá 'iama Amouna'i uneunecha mapoka
mavarasa'i rena roume Na najahuta kaivo uné rakijihuna'e
ja Na muni 'ani'iro vejo? 'iamana.
33 'Ejume Juapo eha vena ijá 'wava Nú A uneunecha
mamai ka'ene venajihuna'e nú muni 'ana'i vehuna pana
kaivo A emaa kaivo A Godi 'úmujihuna'e avaju 'wavara.
34 Jesu eha vena ijá 'iama Joni tamana vaji ika'ina vejara
Na ja godia 'iavute? 'iamana.
35 Hu pu godia 'ia'amajaho Godi oni Ira pununa'i rena
roajihuna'e Godi oni Ira areri paruarahuna.

36 Ja Ea ka'ene Amora iji pijaharena ranavume iki mwe'i
roaji 'ijaha avajo? Ijihuni maijaho Na Godoni Hariha 'iavu
jihuna'e avajo?
37 Na Nuni Omijihuni kaukara paveja ki'avajaho ja Na
panimaa ro'avara.
38 'Enakaivo Na Huni kaukara veja ki'avajaho ja Na pan-
imaa ro'avajaho nijina kaivo kaukara mapoka ka'ene Na
vejujaho hene kimareje nimaa ro'avara. 'Enareje Amoho
Nuni vajine Na Amo oni vajijaho hena kiha 'iamana.
39 'Ejume ijihuni hahi pu kú'o apene 'ana'iro vejara.
'Enakaivo pu Hu ape'i vejumakivi'i puni vaja kaji naminu
va'o asitaha va'ume niho'o pakame paape'eme 'e va'ana.
40 'E'ikaivo kú'o va'e Jotani toa ona kara'i ruha ka'ene
Jonira ea maraku toi samaajino va'e hinana.
41 'E'eme ea mapoka Huni roara. 'Eji'i ijá 'wava Joni
uneunecha ani'ina ika'ina pavenana kaivo Jonira Ea kake
rona 'warumajaho nimaa nimaa 'úmana 'wavara.
42 'Ene ea mapokaka ijí hijajija nimaa rojara.

11

Rasarasira Kwamajina

1 Ea pina huni iha Rasarasi hu Petani ora atami 'unamana.
Ijaho Meri'o Mata'o puni ara.
2 Ijaho Meri ka'ene Jesuni mumora senisi 'onahe huni
húmata sapasi 'umaha jihuni ma'ina Rasarasi atami
'unamana.
3 'Ejume pu ea pina ranavume va'e Hu ijá 'wama Nato-
hwakera Hena! Oni napura ka'ene A oja mahi'inijaho atami
'unamu 'wamana.
4 'Ejume Jesuho ijí henarena Hu ijá 'iama Hu ma atami
'unamuna'omo hu pakwahuna kaivo ijaho Godi ta'arohe
avanu. Ijara reje ea mapoka Godoni Hariha ta'arohuna
'iamana.
5 Jesu Mataho 'ee pokaha 'ee Rasarasi ijá oja mihana.
6 Hu ijí Rasarasi atami 'unama kaji henarena Hu ijí kwaa
ka'ene Hu hina kaji na'ia no'o huri hinana.
7 'Enarena Huni tisaiporu ijá 'iama Roe kú'o 'uname Jutia
va'a 'iamana.
8 'Ejume Huni tisaiporuepo ijá 'wava Najuhi'ine
ahu'ukakaru Juapo A muni 'ana'iro saravara. 'Enavo 'ú
A kú'o 'uname ijí va'i 'úmo? 'wavara.
9 'Ejume Jesu eha vena ijá 'iama 'Ú veiri'a vea oma iropu
ropu no'ona raka? Ea hu veiri'i 'urahonujaho hanajukame
mumora papituma 'ohuna. Ijihuni maijaho mwe'a kehuni
irijara hanavukame hu papituma 'onuna.
10 'Enakaivo hu na'ii vea

Noinnutuma naˈeje vaˈipisa mumora pitumareje ˈojaˈa. Ijihuni maijaho irijaho huni vaja paˈana.
11 ˈEjume Hu ijá ˈwaravume parajume Hu pu ijá ˈiama Na iviamai vaˈareje Nuni napura Rasarasiho nenunaˈomo sae ˈurihuna ˈiamana.
12 ˈEjume Huni tisaiporu ijá ˈwava Natohwe hu maneˈamajaho hu maraˈena ˈwavara.
13 Jesuho hu kwamaji rona ˈwaramana kaivo Huni tisaiporu vwihajaho hu manenu rojara.
14 ˈEjumakame Jesuho pu samaumai nahama ˈwarama ijá ˈiama Rasarasiho nikwamana.
15 Na ijí pahiˈeme hu kwamajaho Na jonijihunaˈe niohˈo teamanimu. Ijihuni maijaho Nara veje marajakame ja Na nimaa rohuni jihunaˈe avajuta. ˈEnakúne iviamaa ˈurije ijí huni vaˈajiva ˈiamana.
16 Tomasi kaˈene Titimasina ˈwavujara tisaiporu ˈahoˈa ijá ˈiama Roe vaˈajime Hu Huˈúmo kwamasaha ˈiamana.

Jesuho ˈUrihunijine ˈEe Majama Hihunijina

17 ˈEˈejume Jesuho ijí va ˈeˈunajaho Rasirasi kwavume naˈia noˈona noˈo ijá muna ari vaji ranavaraˈe henana.
18 Petaniho Jerusaremi rorina kaivo kwaa jora pana.
19 ˈEnaˈomo puni maˈini kwamajihunaˈe Jua mapoka roe Meriˈo Mataˈo chora kivara.
20 ˈEˈeme Mataho Jesura rouma henarena hu vaˈe ˈunamutoi piunamana. ˈEnakaivo Meriho ijí sei hinana.
21 ˈEˈeme Mataho Jesu piuname ijá ˈwama Natohwe A iki hiˈipisa nuni maˈina pakwavaˈa.
22 ˈEnakaivo na niheju. Iviamai hu nikwamana kaivo A raka Godi jarima ˈwaramajaho Godi A vajahuna ˈwamana.
23 ˈEjume Jesura hu ijá ˈwama Oni maˈina kúˈo ˈuriˈena ˈwamana.
24 ˈEjume Mata ijá ˈwama Na niheju. Vea túchamaa kaˈene ea mapoka kúˈo ˈuriˈavari vea kajino hu ˈurihuna ˈwamana.
25 ˈEjume Jesu ijá ˈwama Na ea kaˈene kwamasahiˈina venaˈe kúˈo ˈurihunijina ˈee Na majama hihunijina. ˈEnaˈomo ea irara Na nimaa ronujaho hu kwahuna vo majama hihuna.
26 ˈEnakaivo ea kaˈene Na nimaa rojiˈi hijujaho pu pakwamasahuna. ˈÚ a ijaho nimaa rono? ˈwamana.
27 ˈEjume hu ijá ˈwama Iˈa Natohwe na nihoˈo nimaa nimaa roju. A Keriso Godoni Hariha'omo A iki mweˈi roana ˈwamana.

Jesura Niramajina

28 'E'eme hu ijí 'waramarena 'urine va'e pokaha Meri
'umenana. 'Ene hemi ijá 'wama Najuhu'ini roana. 'Enare'e
Hu aa'e aporimu 'wamana.
29 'Ejume hu ijí henarena marako 'urine Huni va'ana.
30 Jesuho mai'o pa'urine ara va'i kaivo ijí ruha ka'ene
Matara piunama kaji hinana.
31 'E'eme Jua ka'ene ijí Meri'i pu'úmo chora hija kajija
ka'eme Meri 'urina va'uma kamareja pu vwihajajaho hu
muna ari va'e nira'i 'ahau va'u ro'i kaivo pu 'urine huni
túna'i 'arariha va'ara.
32 'E'eme Meriho va'e ruha ka'ene Jesura hinaji va'ana.
'Ene hu Jesu kamarena Huni una'i nitupari samana. 'E'ika'i
hu ijá 'wama Natohwe A iki hi'ipisa nuni ma'ina pakwava'a
'wamana.
33 'E'ikaivo hu niravume Jua 'aho'a ka'ene pu pu'úmo
roajivajija 'u'o niramaruvara. 'Ejumakamarena Hu niho'o
oja tura'i 'ahae 'ee oja henana.
34 'Ejumakame Hu ijá 'iama Ja hu ichihi ranavare 'iamana.
'Ejume pu ijá 'wava Natohwe roe kama 'wavume
35 Jesu niramana.
36 'Ejumakame Juapo ijá 'wava Kaha! Hu niho'o oja maha
paraji'ina 'wavara.
37 'Enakaivo ea 'ahopo ijá 'wava Hura ea ka'ene nia
supavi'inijaho vejume maranana 'omo Hu ea ike 'u'o veje
pakwava'a raka? 'wavara.

Rasarasiho Vejume 'Urinajina

38 'Ejume Jesuho vu kú'o oja tura'i 'aha'eme ijí muna ara
kaji roana. 'Enarena ijí muna ara kajaho muni tanuma
namana.
39 Jesura ijá 'iama Ijí muna kajaho apene ruvaha 'iamana.
'E'eme Mataho ea ka'ene kwamajihuni ma'ina'omo hu ijá
'wama Natohwe iviamai hu niamu'umu. Ijihuni maijaho hu
na'ia no'ona no'ona ijá namana 'wamana.
40 Jesu ijá 'wama 'Ú a nimaa rojakame Godoni haruriji
kahunijaho Na pa'waravuta raka? 'wamana.
41 'Ejume pu muna tahuma apene ani ruva'eme Jesu Huni
nia ichutoi niri'i siporua 'oji'i ijá 'wama Amo A Nuni ira
henujihuna'e Na teamani 'wavu 'wamana.
42 'Ena'omo Na niheju A na'ia mapoka Nuni ira henuna.
'Enakaivo Na ike 'waravu jihuni maijaho ea mapoka ka'ene
ike nuni rori namijukipo henareje A Na ranamiume rouji pu
nimaa rohuni jihuna'e 'waravu 'wamana.
43 Hu ijá 'warama are'i kaivo ira ajira ijá 'umena Rasarasi
'e'una roa! 'umenana.
44 'Ejume ea ka'ene kwama kajaho ro 'e'unana. Jesu
ijá 'iama Huni mumora ija 'ee ateha ka'ene tahuhahajaho

ˈee huni niuri ateha kaˈene ranama vejajiˈi sioˈeje vaˈama ˈiamana.

Jesu ˈAnaˈi Heme Kosarame Ojajina
(Matiu 26:1-5; Maka 14:1-2; Ruku 22:1-2)

45 Jua mapoka kaˈene roe Meri puˈúmo chora hija kajipo Hura rakaka vena kaji kamareja nimaa rojara.
46 ˈEnakaivo ea ˈahoˈa vaˈe Parasi ijihija Jesura raka kaˈene venaji ˈwaravara.
47 ˈEjume pirisiti mamaˈina ˈee Parasia ˈee kanisorua ijipo ahuma ijá ˈwava Nú ichá veˈeja? Eakaho hine aacha mapoka ea areri pavejujaho venu.
48 Nú makaˈeje Hu hine ijí vena apene vaˈamajaho pu ea mahoˈo nimaa rojakame Romu opo roareje núni ara kwaa apeˈeja ˈwavara.
49 ˈEnakaivo juara kajaho Kaiapasi pirisiti natohwa pinaˈomo ijara ijá ˈiama Ja unenuˈu pina pahena pakaviˈina.
50 ˈEne ja nihoˈo ikaˈina pavwihaju. Ei pini nú eaka mapokakehi niˈajúhareje kwaˈipisa ijara núnunaˈi mamaa rejaˈa. ˈEjakame nú ea mapoka areri papaˈarehuna ˈiamana.
51 Hu ijaho huni vwiha ijiru paˈwaramana. Ijihuni maijaho hu juara kajaho pirisiti Natohwi jihunaˈe poropetia puni iri Jesura ea kaˈene mapokijihi punaˈe túnaˈi kwahuniji rona nahama ˈwaramana.
52 Hu Jua punijiru pakwaˈena kaivo kwaaka mapokaki Godoni eaka hinojujija Hu veje pu niˈaha kwinu kachiˈina kwinu rehuna.
53 Ijí vea kaji rene pu Hu ˈanaˈirono ˈwame amairiaravara.
54 Ijihunaˈe Jesuho Jua puni vaja samaumaa paˈurahonana. ˈEˈikaivo Hu vaˈe nechiˈi ara iha Ipiremi ijino Huni tisaiporu puˈúmo hinana.
55 Vea kaˈene Jua puni Pasova nituˈu rejume kame puni ea mapokaˈe ara areˈikaˈi vaˈe Jerusaremi Pasova ijihunaˈe puni haha amairiaravara.
56 ˈEnareja pu Jesu samapene ojiˈi Temiporu vaji namijiˈi opuipo aposarame ijá ˈwava ˈÚ ja ichá vwihajo? Hu ike ahaja ijuri veakaho roˈena ho paroˈene? ˈwavara.
57 Pirisiti mamaˈina ˈee Parasi ijihi puˈúmo ijá ˈiava Ja ea ˈahopo Hu kaˈeje hiˈamajaho ˈwaruve nú Hu apeja ˈiavara.

12

Jesu Peteni Senisi ˈOnahajina
(Matiu 26:6-13; Maka 14:3-9)

1 Jesuho Pasova rehuna naˈia iropune kwino naˈeme Petani roana. Ijaho Rasarasi kaˈene Jesura vejume kúˈo ˈurinajaho ijí hinuna.

2 'Ejume pu Huni 'iruma i'í vejara. 'E'eme Mataho 'iruma
'e'eju'e Rasarasiho Hu hu'úmo 'aijua ka'ene 'iruma ihunijino
asuma hijara.
3 Merira senisia ka'ene iha Natia huni ahija monia nato-
hwi 'imejara kaivo niho'o mavarasa'ina 'omo apene usee
Jesuni mumora 'ahi 'ona'i kaivo huni húmata sapasa kajino
mumora 'ukunahana. 'Ejumakame senisia amua kajara sea
vaja rarenana.
4 Huni tisaiporu pina Jutasi Isikariati ka'ene túna'i Hu
nahamahunijara ijá 'iama
5 Rakijihuna'e senisia kajaho paapena va'e moni natohwa
(K300) 'imene ea ka'ene uneunecha pa'ajihija'e ni'ajihe
vajihunijaho avajo? 'iamana.
6 'Enakaivo hu ija'ina 'warama jihuni maijaho hu ea
ka'ene uneunecha pa'ajihi vwihanie 'warahuna pana kaivo
hu nesa rukina 'ee hu moni panika 'ajohe 'ee monia ka'ene
ijí savujaho hu nesi 'ekuna.
7 'Ejume Jesu ijá 'wama Makama! Nara kwave ranamihuni
jihuna'e Nuni haha amairiihe avanukúne.
8 Ea ka'ene uneunecha pa'ajija na'ia mapoka ja pu'úmo
hijura kaivo Na na'ia mapoka pahihuna 'wamana.

Rasarasi 'Ana'irono Hemi Kosaravajina

9 Jesu ijí hinaji pu henareja Jua ea mapoka roara. Huhusu
pana kaivo Rasarasi ka'ene kwavume Hura vejume 'urina
kaji ka'i 'ahiume roara.
10 'Ejume ea ka'ene Jua puni pirisitia mama'inijipo ura
Rasarasi 'u'o 'anae kwa'amarono 'wame amairiaravara.
11 Ijihuni maijaho hu 'urina kaji henareja Jua mapoka Jesu
nimaa rojumakame ijihuna'e 'ana'i 'ahiara.

Niho'o Temaraji'i Jerusaremi Vaji Roe Arumajina
(Matiu 21:1-11; Maka 11:1-11; Ruku 19:28-40)

12 Ijihuni sú'u ea mapoka ka'ene ahaja ijume va'ajipo
Jesura Jerusaremi rohunijaho hejara.
13 'Ejume pu ea mapoka haraja'a 'eke ninukujaha piuna'i
vai'i ijá 'umeja
Hosana! Kinia ka'ene Natohwi jihuni iha 'ahi roujaho
merajahu! 'umejara.
14 Jesu tonikia 'u'ua piuname ijihuni toi ajime hinana.
Nitama Godoni irijaho ika'ina 'warame ijá 'iama
15 Saiani 'apahije ja pajuha kaivo Heha! Joni Kinia iviamai
tonikia 'u'ua 'ahi asuma hine rou 'wamana.
16 Huni tisaiporu ikaho maraku'a pahejara kaivo Jesura
kwamarena 'urina va'eme iji'a túna'i pu vwihajara. Ijí
uneunecha ka'ene pura Hununa'i vejara 'ee Godi oni ira vaji
marako Hua'e rone nahama 'waramajaho iji'a pu vwihajara.

17 'E'eme ea mapoka vea ka'ene Hura Rasarasi muna
ari vaji na'eme 'umejume 'urijume ea mapoka kajipo
kavara'omo ijí rone 'waravara.
18 Hu Huni aacha ike najahume hejajihuna ea mapoka va'e
Hu piunavara.
19 'Enareja Parasiapo iji 'wamapene oji'i ijá 'wava Ijaho ja
nikavo nú unenu'u pina areria pave'eju'e ea mapoka Huni
túna'i va ranavara 'wavara.

Kurikia 'Ahopo Jesu Savajina

20 Kuriki ora ea 'aho'a ahaja ija kajino Godi ta'arohara.
21 'Enareja pu roe Piripuho Petasaita ora'omo Karari vaji
pu aneja vene apoma ijá 'wava Nú ura Jesu ka'i 'ahúu
'wavara.
22 'Ejume Piripu roe Enituru 'waravume pu no'o va'e
Jesuho 'waravara.
23 'Ejume Jesu eha vene pu ijá 'iama Emaa Puni Harihi
jihuni pinana 'urihuni vea niroana.
24 Na nimaa nimai ja 'waravu. 'Witia 'ina mwe'i vaji
pa'o'eje na'avajaho manavu kaivo mwe'i vaji 'onavajaho
'ina mapoka rehuna.
25 Ea irara huni hiiji oja ma'amajaho hu ranave
pa'arehuna kaivo ea irara huni hia ka'ene mwe'i hinuji
se'amajaho hu 'ajoha va'e majama hihuna.
26 Ea irara Nuni kaukara ve'amajaho maka'eje Na
'ararihi'amana. 'E'irakúne kwaa ka'ene Nara hi'ujino hu
'u'o hi'amana. Ea irara Nuni kaukara ve'amajaho Amora
huni iha 'unama 'urihuna.

Jesura Kwahuniji Rona 'Waramajina

27 Iviamai Nuni oja tura'i 'ahiu. Na ichá 'wara'ejo? Amo
vea iviamai roujaho ni'ajihe 'ajohia Na paare'uta kaivo ike
vea ka'ene rou kehuni maijihuna'e Na routa.
28 Amo veje Oni iha huni pinana 'urinama. Ijihuna'e ira
kahi akúpa 'ahi rena roa ijá 'wama Na Nuni iha huni pinana
veju'e 'urinuna'omo Na kú'o veje 'urihuna 'wamana.
29 Ea mapoka ka'ene ijá namijajipo hejajaho akúpi 'onuja
renana. 'Ejume ea 'ahopo 'wavajaho Godoni 'ona oji'ini Hu
'waramu 'wavara.
30 'Ejume Jesu eha vene ijá 'iama Ijí ira kajaho Nuniji-
huna'e pa'waramu kaivo jonijihuna'e 'waramana.
31 Iviamaakaho vea ka'ene mwe'a kehuni 'otua vehuni vei
nirenu. Iviamai mwe'a kehuni natohwijaho pi'onahuna vei
renu.
32 Vea ka'ene ea Na apenie ichutoi ahasirimi'avajino Na ea
mapoka aherame Nuni rohuna 'iamana.
33 Hu ijí 'warama jihuni maijaho 'unama ka'ene Hura
kwahuniji rona 'waramana.

34 'Ejume ea mapoka kajipo eha vene ijá 'wava Nú hejajaho
Godoni ira ijá 'warumane Keriso majama hihuna 'úmana
kaivo A ichá'ina 'warumo? Emaa Puni Hariha apena ichutoi
ahasirihuna 'úmo? 'Ú ike Emaa Puni Harihijaho irane?
'wavara.
35 'Ejume Jesu pu ijá 'iama Hanaji'inijaho ja pu'úmo
'aha josu'a pahihuna. Iviamai hananukino 'urahe o'avara.
'E'irakúne nututijaho ja areri pana'irati'amana. Ijihuna'e
ea irara nutuvi'ini 'urahonujaho hura 'unama ka'ene ichá
vahunijaho puruva renu.
36 Hanaji'ina iki hinukúne nimaa ronareje ja Hanaji'ina
kajihuni harihija reha. 'Ene Jesuho uneunechakija
'waramarena Hu va'e tanumana.

Emapo Panimai Rojajina

37 Hu niho'o aacha mapoka mapoka puni una'i najahana
kaivo pu panimaa rojura.
38 Ijihuni maijaho poropeti Aisea nitama 'waramajara roe
nimaa'e re'amarono ijá 'iama
Natohwe ea irahipo núra vu'a ka'ene 'waravajaho nimaa ro-
jare? A ea irahija'e Natohwi jihuni harura najahane?
'iamana.
Noin
39 Pu niho'o panimaa rojajihuni maijaho Aisea kú'o ika'ina
'iama jihuna'e panimaa rojara.
40 Hu puni nia supamahana 'ee Hu puni oja vejume
kisima'ura'e renana. Vejuro'i pu puni niiji kime 'ee
puni ojijino vwihane nimaa roje Nara veje marani-
huni jihuna'e avajuta 'iamana.
Noin
41 Aisea nitama ijí 'warama jihuni maijaho hu Huni pinani-
jaho nihena jihuna'e hu ijí rona 'waramana.
42 'Enakaivo ea mapoka ka'ene ea 'ajoha'ina mama'ina pu
Hu nimaa rojara kaivo pu Parasi juhamareja pu panahama
'wavara. Pu panahama 'warava jihuni maijaho Sinakoku
vaji roturihuni jihuna'e avajara.
43 Pu niho'o emaapo ta'arorahuniji oja vwihajujaho tea-
manamuna kaivo Godira pu ta'arora hunijaho pavwihajura.

Jesuni Irijara Eha Mihuna

44 'Ejume Jesu ajira ijá 'iama Ea irara Na nimaa roniujaho
hu Nanaru pana kaivo Godi ka'ene Na ranamiume rouji 'u'o
nimaa ronu.
45 Ea irara Na kimujaho hu Godi ka'ene Na ranamiume
rouji kamu.
46 Na mwe'a kehuni hanaji'ina rena routa. 'Ena'omo ea
irara Na nimaa ronujaho hu nutuvi'ina pahinuna.

47 Ea irara Nara 'waravujaho he'ika'i panimaa ro'amajaho
Na iviamaa hu 'otua pavetihuna. Ijihuni maijaho Na
mwe'akino 'otua ve'i rohuna pana kaivo mwe'ake ni'aja'i
routa.
48 Ea irara Nara 'waravuji pata'arorihe 'ee Nuni Ira pa-
henihujaho ijara hu namahe 'otua vetihuna. Ike raka ka'ene
Nara 'waravukipo vea túna'i 'otua vetihuna.
49 Na Nuni vwihaijaho ja pa'waravu kaivo Nara raka
ka'ene 'waravukaho Amo ka'ene ranamiume Na roujara
raka ka'ene 'wara'urono 'warimaji 'waravu.
50 Na niheju. Hura raka ka'ene 'waramajara veje majama
hihuna. Nara raka ka'ene 'waravujaho Amora Na 'warima
ja'ina'e 'waravu 'iamana.

13

Jesura Huni Tisaiporua Mumora Somahajina

1 Pasova vea mai'o paape'eme Jesu henajaho Huni vea
ka'ene kú'o Omahoni va'ika'i mwe'ake arehunijaho niroe
apenana. 'Ena'omo Hu Huni ea Humaa ka'ene mwe'i hijuji
oja miha apene va'u va'o va'e 'urí 'e'unana.
2 Pu hine 'iruma i'eme 'avena siseijara Jutasi Isikariatiho
Saimani oni harihi jihuni oja vaji Hu nahama 'warahuni
vwiha niranamana.
3 Amoho uneunecha mapoka Huni ija 'ahi irechame 'ee
Hu Godi oni rena roana'omo Hu kú'o 'unama Godi oni
vahunijaho nihena kamana.
4 'Iruma i parane 'urine Huni ateha jahe'ika'i taverui 'ahi
iramana.
5 'Enarena Hu toa tevua vaji usearena Huni tisaiporu puni
mumora somahi'i taverua ka'ene Hura 'ahi iramajino sirua
'umahana.
6 'Enarena Hu Saimani Pita oni roume Pitara ijá 'wama 'Ú
Natohwe A nuni mumora somi'ena? 'wamana.
7 'Ejume Jesu eha vene ijá 'wama Nara veju kehuni
maijaho a iviamaa pahenu. 'Ena'omo a túna'i hena kahuna
'wamana.
8 Pita ijá 'wama A niho'o nuni mumora pasomihuna
'wamana. 'Ejume Jesura eha vene hu ijá 'wama Na oni
mumora pasoma'ujaho a Nuni pwina pana 'wamana.
9 'Ejume Saimani Pitara ijá 'wama Natohwe nuni mu-
moraru pana kaivo nuni ija 'u'o somihe 'ee húmata
somi'amana 'wamana.
10 'Ejume Jesu hu ijá 'wama Ea ka'ene toa nirúhi'inijija
kú'o toa parúhura kaivo mumoraru sovura. 'Enakaivo ja
chiha pa'ana kaivo ja ea maho'o ija'ina pana.
11 Ea ka'ene Hu nahamahunijaho Hu nihenana. Ijihuna'e
Hu ijá 'iama Joni vaja kaji ea kwinu'wi chiha rukina 'iamana.

12 Hu puni mumora somahume pa'arejume Hu Huni ateha
apúsame va'e 'aiju 'ahi kú'o asuma hiji'i Hu ijá 'iama 'Ú Nara
raka ka'ene vetiujaho ja nihena kavo?
13 Jara Na natohwa 'wime 'ee Najuhi'ina 'wivujaho ja
nimaa 'waravu Na ija'ina.
14 Na joni Najahi'ine 'ee Natohwa. 'Ena'omo Na ja
mumora somahuta. 'Enakúne ja 'u'o napuhu jopuni
mumora soma'avara.
15 Jara ija'ina ve'avarono Na ja najaha avajuta. 'Enakúne
ja 'u'o Nara vejuja'ina ve'avara.
16 Na nimaa nimai ja 'waravujaho pwea huni Natohwiji'i
areri pana. 'Ena'omo ea ka'ene ranavu'e roujaho ea ka'ene
hua'e ranavume roajaho paasimuna.
17 Ja uneka kehi hena kime ve'avajaho ja teamanahuna.
18 Na ja eaka mapokakaho parona 'waravu kaivo Nara iji
pijihujaho Na nihena kivu. 'Enakaivo Godoni ira vaji ika'ina
ka'ene 'waramajara roe nimaa renu.
Ea ka'ene puretia Nuna'e inujara huni ateja tajahene Na
ninamiana.
19 Ike Na iviamaa 'waravukaho mai'o pareji'ina. 'Enakúne
ijara reja ka'avajaho Na Hurana ronareje nimaa ro'avara.
20 Na nimaa nimai ja 'waravu. Ea irara ea ka'ene Nara
irechamiuji 'eka'amajaho hu areri Na apenihu 'ee ea irara
Naa'e apeni'amajaho hu Godi ka'ene Na ranamiume rouji
apenu 'iamana.

Jesura Hua Nahamahuniji Rona 'Waramajina
(Matiu 26:20-25; Maka 14:17-21; Ruku 22:21-23)

21 Jesu ijí 'waramajino Hu oja tura'i 'ahaume Hu ijá 'iama
Na nimaa nimai ja 'waravu. Ja ei pini Na nahamihuna
'iamana.
22 'Ejume Huni tisaiporua aneja vene kakaravi'i ijá 'wava
Hu irá rone 'warumo? 'wavara.
23 Huni tisaiporua kwinu Jesura oja mahi'ina'omo hu Huni
haha 'ahi mena hinana.
24 'E'eme Saimani Pita ea kaji iji 'warame ijá 'wama Hu ea
irá rona 'warumukúne a maapoma hena 'wamana.
25 'Ejumakame ea ka'ene Jesuni 'ahi mina hina kajara
irana va'e Jesu apoma ijá 'wama Natohwe ijaho ea irarane?
'wamana.
26 'Ejume Jesu eha vene ijá 'iama Ea ka'ene Nara puretia
tuamareje apúsame mahunijina. Hu puretia kajaho tuame
apúsame apene Jutasi Isikariati Saimani oni hariha mahana.
27 Hu puretia ape i'eme Setani hu ajimana. 'Ejume
ijihuna'e Jesura ijá 'wama A raka ve'i 'aha'amajaho mamako
vena 'wamana.

28 Ea kaˈene ˈiruma ijuri ˈaijua rori asuma hijajija Hu
rakijihunaˈe hu ˈwaramajaho pu puruva retiana.
29 Pu ea ˈahopo vwihajajaho Jutasira moni panika ˈajohu
jihunaˈe pura ahaja iˈi vejajihunaˈe ˈiruma ˈimeˈamarono
ˈwaramu rojara. ˈEe ea kaˈene uneunecha paˈajihi vaji-
hunaˈe ˈimeˈamarono ˈwaramu rojara.
30 ˈEˈeme hu puretia kajaho ape inarena naˈimaa naˈeme
niˈaha kwinu samai va ˈeˈunana.

Varapa Maiuˈinijina

31 Hu maˈahi va ˈeˈuˈeme Jesu ijá ˈiama Iviamai Emaa Puni
Harihijihuni pinana ˈuriˈeje Godoni pinana Huni vaji ˈurinu.
32 Godoni pinana Huni vaji ˈuriˈamajaho Godira Jesuni
pinana ˈuˈo veje Huni vaji ˈurihuna. ˈEje niˈaha kwino Jesura
Godi oni pinana ˈunama ˈurihuna.
33 Sesahu Nune Na ja puˈúmo maˈuako hinareje vaˈe ja
Na pakima sarihuna. Nara Jua ˈwaravu jaˈina Na ja ˈuˈo
ˈwaravu. Nara vaˈukaho ja pavuhuna.
34 Na tamana maiuˈina ˈuˈo ja mihu. Oja maˈaraˈavara!
Nara ja oja mihujaˈinaˈe ja ˈuˈo oja maˈaraˈavara.
35 ˈEjakamareje ea mapoka hena kiˈavajaho ja Nuni
tisaiporua ˈwahuna. Ja ojono oja maˈarava jihunaˈe
ea mapoka hene kiˈavajaho ja Nuni tisaiporua ˈwahuna
ˈiamana.

Jesu Pitara Hemahuniji Rona ˈWaramajina
(Matiu 26:31-35; Maka 14:27-31; Ruku 22:31-34)

36 Saimani Pitara Hu ijá ˈwama Natohwe A ichihi vaˈo?
ˈwamana. ˈEjume Jesura eha vene ijá ˈwama Na vaˈu kajaho
a iviamaa pavuhuna kaivo túnaˈi a ijí vuhuna ˈwamana.
37 ˈEjume Pitara ijá ˈwama Natohwe rakijihunaˈe na ivia-
maa Ona pavuhune? Na nihoˈo Onijihunaˈe kwahuna
ˈwamana.
38 ˈEjume Jesu ijá ˈwama ˈÚ a nimaa Nunijihunaˈe
kwaˈena? Na nimaa nimaa a ˈwaravu a ˈaha noˈopisu Na
pakimuna ˈiˈeje ijí túnaˈi ˈuˈora ˈumehuna ˈwamana.

14

Jesuho Amo Oni Vahuni ˈUnamijina

1 Joni oja paveje turaˈavara kaivo ja Godi nimaa rone Na
ˈuˈo nimaa roˈavara.
2 Nuni Omijihuni ara ruha mapoka navu. Ijaˈina
panaˈipisa Na ijaˈina paˈwaravuˈu. Na vaˈe joni ruha
amairiˈi vaˈu.
3 Na vaˈe joni ruha amairiareje Na vukúo roe onuno ja
aherama vahuna. ˈEje Nara hiˈujano ja ˈuˈo hihuna.

4 'Unama ka'ene Nara va'uji vuhuni 'unamijaho ja niheju
'iamana.
5 'Ejume Tomasi ijá 'wama Natohwe Ara kwaa ka'ene va'u
kajaho nú paheju. 'Ena'omo nú ichá'ina 'unama kajaho
he'eja? 'wamana.
6 'Ejume Jesura ijá 'wama Na 'uname 'ee nimaa nimaa
'ee majama hihunijina. 'Ena'omo ei pini 'unama ani'ina
venareje Amo uni rohuna areri pana kaivo nikwisu Nuni
vajaruna.
7 Ja Na hena ki'ipisa ja Amo 'u'o hena kava'a. Ja iviamaa
Hu nikame 'ee heju 'iamana.
8 'Ejume Piripura ijá 'wama Natohwe Amo najuha. 'Eje
ijara nú areri renuama 'wamana.
9 Jesu hu ijá 'wama Piripu Na ja pu'úmo jora hijuta kaivo
rakijihuna'e ja mai'o Na pahejo? Ea ka'ene Na kivujija Amo
nikavu kaivo rakijihuna'e a Amo najuha 'wimo?
10 Amoho Nuni vaji hiju'e Na Amoni vaji hijujaho ja
panimaa roju'u raka? Vu'a ka'ene Nara ja 'waravujaho Nuni
vwihajaho pana kaivo Amo ka'ene Nuni vaji hinujara Huni
kaukara vene avanu.
11 Na Amo oni vaji hiju'e Amora Nuni vaji hinujaho nimaa
ro'avara. 'Enakaivo ja ike panimaa ro'avajaho kaukara
ka'ene Nara vejujija nimaa ve'avara.
12 Na nimaa nimai ja 'waravu. Ea irara Na nimaa
roni'amajaho kaukara raka ka'ene Na vejuja'ina hu 'u'o
vehuna. 'Ene kaukara ka'ene Nara vejukija asitahareje
mama'ina vehuna. Ijihuni maijaho Na Amo oni va'ujihuna'e
'waravu.
13 'Ena'omo ja raka Nuni ihi 'urahe jariri'avajaho Na
vehuna. Ijihuna'e Amo uni pinana Hariahoni vaji 'urihuna.
14 Ja uné raka Nuni ihi 'urahi'i jariri'avajaho Na vehuna.

Godoni 'Aveniji Nahama 'Waramajina

15 Ja oja Na mi'avajaho ja Nuni tamana veji'i hihuna.
16 'Eje Na Amo jarivakame Hura joni Ni'ajihi'ina pina mihe
Hu ja pu'úmo majama hihuna.
17 Godoni 'Avena ka'ene nimaa nimaijaho mwe'akaho Hu
niho'o paapehuna. Ijihuni maijaho mwe'akaho Godi pahene
pakavu jihuna'e paapehuna. 'Enakaivo Hu ja pu'úmo joni
oja vaji hinujihuna'e ja Hu niheju.
18 Na ja 'oja epuna'i pairechamihuna vo Na joni rohuna.
19 'Enakaivo Na iki ma'uako hihuna kaivo ea ka'ene
mwe'aki hijujija pakimamaa pakihuna kaivo ja Na kihuna.
Ijihuni maijaho Na majama hijuja'ina'e ja 'u'o ija'ina ma-
jama hihuna.

20 Vea kajino ja hehuna. Na Amo oni vaji hiju'e ja Nuni vaji
hiju'e Na joni vaji hiju.
21 Ea ka'ene Nuni tamana hena venujaho hu Na oja miha
avanana. Ea ka'ene Na oja mihujaho Amora hu oja mahe Na
'u'o hu oja mahuna. Na ichá'inijaho hu nahuna 'wamana.
22 'Ena'omo Jutasi Isikariati pana kaivo Jutasi pinijara ijá
'wama Natohwe rakijihuna'e A ichá'inijaho nú naju'i kaivo
eaka mapoka ka'ene mwe'aki hijujaho panajaho? 'wamana.
23 'Ejume Jesura eha vene ijá 'wama Ea irara Na oja
mi'amajara Nuni ira hena vehuna. 'Eje Amora hu oja
mahuna. 'Eje Nú huni roe pu pu'úmo hihuna.
24 Ea ka'ene Na oja pami'amajaho hu Nuni ira pahena
pavehuna. Ijí ira ka'ene ja hejakaho Nuni ira pana kaivo
Amo ka'ene Na ranamiume roujihuni ira.
25 Na ikijahija ja pu'úmo iviamaa hiji'i 'waravu.
26 'Enakaivo joni Ni'ajihi'inaka Godoni 'Avenijaho Amora
ranave Nuni iha 'ahi ro'amajara uneunecha mapoka na-
jahune 'ee Hura Nara 'waravujaho veje ja vwihahuna.
27 Na matauvi'inijaho jonuna'i ranavu. Nuni
matauvi'inijaho Na ja mihu kaivo mwe'akara ja vajihu
ja'ina pana. 'Eje ja paveje joni oja tura'i 'ahi'avara 'ee
paju'avara.
28 Ja nihe'eju'e Na ijá 'ivo Na va'ura'omo Na kú'o joni
rohuna. Ja Na oja mi'ipisa ja teamanava'a. Ijihuni maijaho
Na Amo oni va'u. Amoho natohwa kaivo Na Hu paasivuta.
29 Ijaho mai'o re'iro venu kaivo Na ni'waravuta. Ijihuni
maijaho ijara re'amajaho ja kama nimaa rohuna.
30 Na 'aha josu'a ja pu'úmo vu'a pa'wahuna. Ijihuni
maijaho mwe'a kehuni natohwa rou. 'Enakaivo huni harura
pina Nuni vaja pa'ana.
31 'Enakaivo Amora 'warima ja'ina Na vejura. Ijihuni hahi
mwe'akara henujaho Na Amo oja mahu. 'Enakúne 'urija
va'ajiva 'iamana.

15

Jesuho Aja Nimaijina

1 Na aja nimaa nimaa 'ee Nuni Omijaho juara anesura.
2 Nuni anuama ka'ene 'ina parejajaho Hu 'eke
ato'arumuna. Nuni anuama ka'ene 'ina rehunijija Hu
hami 'uhue amairie 'ajohukame 'ina huri niho'o mapoka
mapoka rehuna.
3 Nara vu'a ka'ene 'waravujara vejume joni mwina
nipa'arejara.
4 Ja Nuni vaji hije Na joni vaji hijuma. Areri anuama
ka'ene aja 'aha kaji naminuji taurina'ipisa 'ina pareja'a

kaivo ijí aja 'aha kaji namina na'amaji'a rehuna. 'Ena'omo
ja Nuni vaji hi'avajina vo ja 'ina parehuna.
5 Na aja kaivo ja anuama. Ea ka'ene Nuni vaji hije 'ee Na
huni vaji hi'ujaho hu 'ina mapoka rehuna. Na pa'a ja unenu
pina areri pavehuna.
6 Ea irara Nuni vaji pahinujaho hu areri anuama ato'aruve
sarasahukame nianae 'eke veni jau'e rejuja'ina.
7 Ja Nuni vaji hije Nuni ira joni vaji na'amajaho ja raka ura
renauji jariri'avajaho Hu jona venahuna.
8 'Ejakamareje ja 'ina mapoka re'avajaho ijara Amo oni
pinana 'urihuna. 'E'avajihuna'e ijara naja'amajaho ja Nuni
tisaiporu.
9 Areri Amora Na oja mihaja'ina'e Na ja 'u'o oja mi-
hutakúne Nuni oja mihuri vajijino hi'avara.
10 Ja Nuni tamana veji'i hi'avajaho ja Nuni oja mihuri
vajijino hihuna. Areri Nara Amo oni tamana hene venare'e
Huni oja mihuri vajijino hijuja'ina'e hi'avara.
11 Ike uneunechakija Na ja ni'waravu jihuna'e Nuni temar-
ijaho joni vaji nahuna. 'Eje joni temari niho'o rarena
parahuna.
12 Ikaho Nuni tamanijina Nara ja oja mihuja'ina'e ja ea
'aho pu'úmo oja ma'ara'avara.
13 Ja napuhu jona nimaa nimaa oja miha para'avajaho ja
puni hahijihuna'e kwamasa'avara.
14 Ja raka ka'ene Na 'waravuji ve'avajaho ja napuhu Nuna.
15 Na ja kú'o pwea pa'iahuna. Ijihuni maijaho pwea huni
Natohwi venujaho pakamu jihuna'e pahehuna. 'Enaka'i Na
ja napuhu Nune 'iahuna. Ijihuni maijaho raka ka'ene Amo
una'i hejujaho Na ja ni'waravuta.
16 Ja Na iji papijihara kaivo Nara ja iji pijihuta. 'Ene Na ja
irechamiu. 'Enakúne ja va'e 'ina mapoka re'avara. 'Ejakame
joni 'ina kajija majama hihuna'e re'avara. 'E'ira'omo ja
Nuni ihi 'urahe raka Amo jari'avajaho Hu ja vajihuna.
17 Ikija Na ja 'waravukúne ea 'aho pu'úmo oja
ma'ara'avara.

Mwe'a Ikara Ichá'ina'e Tisaiporua Puna'i Vehunijina

18 Mwe'akaki eaka hijujipo ja sena'avajaho ja niheju
ja'ina'e pu Na nimaraku'a seniva jihuna'e avaju.
19 Ja mwe'a kehuna re'ipisa ja hunijihuna'e hu ja oja
miha'a. Ja mwe'a kehuni vajakino Nara ja iji pijihe 'ekauta.
Ijihuna'e mwe'akaho ja senavu.
20 Nara vu'a ka'ene 'waravujaho vwiha'avara. Pwea huni
Natohwiji'i areria pana. Pu Na sisei 'ahia ja'ina'e ja 'u'o sisei
'ahihuna. 'Enakaivo pu Nuni ira hena vejajija joni ira hena
vehuna.

21 'Enakaivo Nuni ihijihunaʹe pu ijaʹina ʹahihuna. Ijihuni maijaho pu Godi kaʹene Na ranamiume roujaho paheju jihunaʹe avahuna.
22 Na paroareje pu paʹwaraʹipisa pu sisea pavejaʹa. ʹEnakaivo iviamai pu puni sisea areri pavahahuna.
23 Ea kaʹene Na semujaho hu Nuni Omiji ʹuʹo semuna.
24 Na puni unaʹi ike ea areri pavehuni jaʹina kaʹene vejujaho Na ijaʹina paveʹipisa pu sisea pavejaʹa. ʹEnakaivo pu kiʹeme Na ijí vejujihunaʹe pu Na sename ʹee Nuni Omiji ʹuʹo senavu.
25 Pu ikaʹina kaʹene vejajihuni maijaho Godi oni ira vaji ʹwaramajara roe nimaa reʹamarono aranana. Ijaho ikaʹinaʹe ʹwaramana Pu Na vuʹa paʹa senamana.
26 ʹEnakaivo joni Niʹajihiʹina kaʹene Nara Amo unaʹi rene ranave roʹamajaho Godoni ʹAvena kaʹene nimaijina. Hu Amo unaʹi rena rohuni jihunaʹe Hu Na rone ʹwarahuna.
27 ʹEje ja ʹuʹo Na rone ea ʹahoʹa najahuni jihuni maijaho ja nú puʹúmo kami aneji rene hina apene roajihunaʹe najahuna.

16

1 Na uneunechakija ja ʹwaravu jihunaʹe ja ani paruvaʹavara.
2 Pu ja Sinakoku vaja roturihuna. Vea nituma rounaʹomo rosaʹeje ea irara ja ʹaniʹamajara vwihaʹamajaho hu Godoni kaukaraʹe vene avanu roʹena.
3 Pu Amo pahena kame Na pahena pakivu jihunaʹe pu ja ijá ʹahihuna.
4 ʹEnakaivo Na uneunechake ja ʹwaravu jihunaʹe puni vei roʹamajaho pu ijá vehuna. ʹEjakamareje ja Nara ʹwaravukaho vwihahuna. Na anejijaho uneunechaka ja paʹwaravuta. Ijihuni maijaho Na ja puʹúmo hijujihunaʹe avajuta.

Godoni ʹAveni Jihuni Kaukaraijina

5 ʹEnakaivo Na iviamaa Godi kaʹene Na ranamiume roujihuni vaʹu. ʹEjuʹe ja ea pina A ichihi vaʹo? paʹwivu.
6 ʹEnakaivo Na uneunechakihi ja ʹwaravu jihunaʹe joni oja vaja temuki rarenu.
7 Na ja nimaa ʹwaravu. Ja maranihuni jihunaʹe vaʹu. Ijihuni maijaho Nara pavaʹujaho joni Niʹajihiʹina parohuna. ʹEnakaivo Na vaʹujaho Na Hu ranave joni rohuna.
8 Hura roʹamajaho Hura vejakame mweʹa kehuni ea pu sisei jihuni maa hehuna ʹee arira maijaho hehune ʹee ʹotua vehuni ʹunamijaho hehuna.

9 Sisea puniji najahuni jihuni maijaho pu Na panimaa
rojura.
10 Arimaiji najahuni jihuni maijaho Na Amo oni
va'ura'omo ja Na kú'o pakihuna.
11 'Otua vehuniji najahuni jihuni maijaho mwe'a kehuni
natohwijaho ni'otua vetiara.
12 Na uneunecha mapoka 'warahuna ura reniu kaivo ja
iviamaa areria pa'ekahuni jihuna'e pa'waravu.
13 Godoni 'Avena ka'ene nimaa nimai ijara ro'amajaho
Hura nimaa nimai jihunijaho maho'o najahuna. 'Ee Hu
Huni vwiha ijaho pa'warahuna kaivo raka ka'ene Hu henu-
jiru 'warame 'ee raka ka'ene mai'o rehuniji najahuna.
14 Hu Nara raka ka'ene na'uji 'eke ja 'wara'ama jihuna'e
Nuni pinana 'urihuna.
15 Uneunecha maho'o ka'ene Amo Onijaho Nuna. Ijihuni
hahi raka ka'ene Nunijija Hu 'eke ja najahuna.

Temuka 'Ee Temarijina

16 'Aha josu pare'eje ja Na pakihuna. 'Enareje kú'o 'aha
josu'a pare'eje ja Na kihuna. Ijihuni maijaho Na Amo oni
va'ujihuna'e 'iamana.
17 'Ejume Huni tisaiporu 'ahopo 'aho'a ijá 'iava Hu
'warumu kajihuni maijaho irake? Na 'aha josu'a pare'eje
ja Na pakihuna. 'Enareje 'aha josu'a pare'eje kú'o ja Na
kihuna. Ijihuni maijaho Na Amo oni va'ujihuna'e 'waravu
'úmujaho rakijihuna'e 'warumo? 'wavara.
18 'Ejume pu ijá 'wava 'Ú ikaho iraka'e rone 'warumo?
Ikaho iraka'e rone 'aha josuna 'úmo? Hura raka ka'ene rona
'warumujaho nú puruva renu 'wavara.
19 Jesu kimajaho pu Hu apohuna kimarena Hu pu ijá 'iama
Na ijá 'iavuta Na 'aha josu'a pa'are'eje ja Na pakihuna.
'Enareje 'aha josu'a pa'are'eje ja kú'o Na kihuna 'iavuta.
'Ena'omo ijí ja hina aposaravu raka?
20 Na ja nimaa nimaa 'waravu. Ja niramarume hine
'úchia 'ehuna. 'E'eje mwe'akaho hu mari'uhuna. 'E'eje
ja niho'o temukama paranihuna. 'Enakaivo joni temuka
kajaho ta'arohe temara'e rehuna.
21 Napari vea ka'ene hariha nahe'i venujaho hu niho'o
haha hiamuna. Ijihuni maijaho hu vea ka'ene haha hihu-
nijara roukame avanuna. Hu hariha naheju'e pa'arenujaho
hura haha ka'ene hiamajaho pavwihanuna kaivo hariha
ka'ene hura nahejume ikino mwe'i roajihuna'e temaranuna.
22 Ijihuni hahi ja iviamaa ija'ina temukamu. 'Enakaivo Na
ja kú'o kive joni oja sonahihuna. 'Eje ea pina joni vaji temara
ijaho paapena ruvahuna.

23 Ijí vea kajaho ja Na unenu'u pina paaporihuna. Na
nimaa nimai ja 'waravu. Ja unenu'u 'aho'a'e Nuni ihi
'urahi'i Amo jari'avajaho Hu vajihuna.
24 Ja marako'a unenu'u pina Nuni iha pa'urahi'i jaririvara.
'Ena'omo ja jaririvakame Na vajihuna. 'Eje joni vaja temari
niho'o rarena parahuna.

Mwe'a Ikehuni 'Unamiji Asihuniji'i Nahama 'Waramana

25 Na uneunecha ikijahija ja hai 'waravu kaivo vea mai'o
rouna'omo rosa'eje Na kú'o ja haa pa'warahuna kaivo Na
Amo oni vu'a samaumai ja 'warahuna.
26 Ijí vea kajara ro'amajaho ja Nuni ihi 'ahi jarihuna.
'Enakaivo Na ja ika'ina pa'iavu Nara Amo jonijihuna'e
'warahuna pa'iavu.
27 Amora ja oja mihu. Ijihuni maijaho ja Na oja mihe 'ee
nimaa rojujaho Na Amo oni rena routa.
28 Na kahi Amo oni rena roe iki mwe'i routa. 'Ena'omo
Na iviamai ike mwe'akaho areme kú'o kahi Amo oni va'u
'iamana.
29 'Ejume Huni tisaiporu ijá 'wava Hena! A iviamaa haa
pa'waru'ika'i samaumai 'warumu.
30 Nú iviamaa heju. A uneunecha maho'o nihe parana
jihuna'e ei pini unenu'u pina Aa'e aporahuna areria pa'ana.
Nú ike henare'e A Godoni rena roaji nimaa roju 'wavara.
31 'Ejume Jesu eha vene pu ijá 'iama 'Ú ja iviamaa nimaa
rojo?
32 Heha! Vea muka ka'ene roujaho iviamaa niro 'e'unana.
Ijihuna'e ja ea mapoka ni'aha kwinu juhahe ani ani joni ara
aneji va ranahuna kaivo ja Nanasu piranamihuna kaivo Na
Nanasu pahihuna. Ijihuni maijaho Amora nú hu'úmuna.
33 Na uneunecha mapoka ikija ja ni'waravu jihuna'e ja
Nuni vaji matauvi'ina apehuna. Ja iki mwe'i hijujaho ja sisei
hiju kaivo ata kairasa'avara. Ijihuni maijaho mwe'akaho
Nara ni asivuta 'iamana.

17

Jesura Hua Nimai Vetihuniji Puni Siporua 'Onajina

1 Jesu uneunechake 'waravume paarejume Hu nia ahasir-
ime akúpi 'ahi niri'i ijá 'wama Amo vea niroukúne A veje
Harihu puni pinana 'urinama. Harihuni veju'e Oni pinana
'urinukúne.
2 A Hu harura ea mapoka asitahuna mahana. 'Enajihuna'e
A ea ka'ene Hu vajahajija Hu pu majama hihuna mihuna.
3 Ikaho majama hihunijina. Pu A Godi ka'ene nikwinu'wi
nimaa nimaiji hena kame 'ee Jesu Keriso ka'ene Ara
ranavume roaji hena kahuna.

4 Na iki mweʹi kaukara kaʹene A mihajaho nive paraju jihunaʹe Oni pinana natohwa ʹurinu.

5 ʹEnakúne Amo veje Nuni pinana natohwa ʹurinama. Nú noʹo nitama mweʹakaho paʹajiri vejume Nuni pinana ʹurina jaʹinaʹe ʹurinama.

6 Ea kaʹene Ara Na mweʹi vajihajija Na A rone pu najahuta. Pu Oni ea kaivo A Na vajihajija pu Oni ira hena veju.

7 Pu iviamaa niheju. Uneunecha kaʹene A vajihajaho Oni rene roara.

8 Ara Oni ira kaʹene Na vajihajija Na pu ʹwaravuʹe pu hena vejara. ʹEne pu ijí hejujaho nimaa nimaa Na Oni rena routa. ʹEe Ara Na ranamiume roujaho pu nimaa nimaa roju.

9 Na puni siporua ʹoju kaivo Na mweʹa kehuna paʹoju. Ea kaʹene A Na vajiha jihipunaʹe ʹoju. Ijihuni maijaho pu Oni eijihunaʹe Na puni siporua ʹoju.

10 Nunijijahija mahoʹo One ʹee Onijijahija mahoʹo Nuna. Ijihunaʹe pura vejuʹe Nuni pinana ʹurinu.

11 Na iviamaa mweʹakaho kúʹo pahihuna. ʹEnakaivo pu pupuso iki mweʹi hiʹejuʹe Na Oni vuʹu. Amo arimai ea kaʹene Ara vajihajija Oni iha ʹahi hami ʹajohaʹamana. ʹEjakame Nú nikwinuʹini jaʹinaʹe pu ʹuʹo nikwinuʹwi reja.

12 Na pu puʹúmo hijuti veijino Na Oni iha ʹahi pu ʹajohauta. Ea kaʹene Ara vajihajija Na pu hami ʹajohauta. ʹEjume ea pina nihoʹo paranamia vaʹana kaivo ea kwinuʹwi sisemaa ijara vaʹume paʹarenana ʹEjume Godoni irijarahara ʹwaramajaho ro nimaaʹe renana.

13 ʹEnakaivo Na iviamaa Oni vuʹu. Vuʹa ikejahija Na iki mweʹi ʹwaravu jihunaʹe puni vajijaho Nú temarijara rarena parahuna.

14 Na Oni ira pu niʹwaravuta. Ijihuni hahi mweʹakaho pu senamu. Ijihuni maijaho pu mweʹa kehuna pana. ʹEne Na ʹuʹo areri mweʹa kehuna pana.

15 A mweʹakino pu ʹeka ani vahuna paʹwaravu kaivo ʹavena sisei ruaraʹenakúne ʹajohaʹamana.

16 Areria Na mweʹa kehuna pana. Ijaʹina pu ʹuʹo mweʹa kehuna pana.

17 Oni ira nimaakúne A Oni ira apena venaʹe pu ea arira reʹavara.

18 Ara Na ranamiume Na iki mweʹi roujaʹinaʹe Na pu ʹuʹo mweʹa ikino irechamiu.

19 Puni hahijihunaʹe Na Nuni haha pu mihuta. Ijihuni maijaho Oni ira kaʹene nimaijino veje pu ea arira reʹavara.

20 Na punaru siporua paʹoju kaivo pura raka kaʹene ʹwarave ea ʹahopo hene Na nimaa ronihunijihipuna ʹuʹo ʹoju.

21 'Enajihunaʹe Na siporua 'ojukúne pu mahoʹo nikwinu reʹavara. Amo pu nikwinu nú puʹúmo reʹavara. Areri Ara Nuni vaji hijuʹe Nara Oni vaji hijujaʹinaʹe pu 'uʹo Núni vaji hihuna. 'Ejakame mweʹakaho Ara Na ranamiume rouji nimaa roʹavara.
22 Ara pinana kaʹene mihajaho Na pu nimihuta. 'Enajihunaʹe pu nikwinu rehuna. Areri nú nikwinuʹina rejajaʹinaʹe rehuna.
23 Na puni vaji hijuʹe A Nuni vaji hinu. 'Ejukame pu nihoʹo nikwinu rena paraʹavara. 'Ejakame mweʹakaho Ara Na ranamie 'ee oja kaʹene Na mihajaʹinaʹe A pu 'uʹo oja mihujaho pu hena kaʹavara.
24 Amo A pu Na vajihajaho Nara hiʹujino pu 'uʹo hihuna ura reniu. 'Ejakame pu Nuni pinana kaʹene Ara mihajaho kaʹavara. Nitama mweʹakaho maiʹo pavejajiri A oja mihana.
25 O Amo A arimaa mweʹakaho A pahena pakamu kaivo Na A nihene kavura. Ara Na ranamiume roujaho ea ikipo niheju.
26 Na A icháʹinijaho pu najahuta. Na majama A rone najaha apena vahuni jihunaʹe Ara Na oja kaʹene mihajaho puni vaja nave Na puni vaji hiuta 'wamana.

18

Jesu Kamovajina
(Matiu 26:47-56; Maka 14:43-50; Ruku 22:47-53)

1 Jesu ikaho 'waravume paʹarejume Hu 'urine vaʹe Kitironi isoha ona karaʹi juasiʹaʹomo Huni tisaiporue puʹúmo ijí vaʹara.
Noin
2 Jutasi kaʹene Hua nahamahunijaho hu ruha kajaho nihena kamuna. Ijihuni maijaho Jesu naʹia mapoka Huni tisaiporu puʹúmo ijí vaʹura.
3 Pirisiti mamaʹina 'ee Parasi ijipo Jutasi Romu puni sorutia 'ee hirisima vajahume aherame naheha 'ee tosia 'ee juha hajaa vene roara.
4 'Ejumakame Jesu uneunecha mahoʹo kaʹene Hu reʹiro vejajaho nihenana. 'Enarena Hu ro 'eʹune vaʹe pu ijá 'iama Ja irá savo? 'iamana.
5 'Ejume pu eha vene Hu ijá 'wava Jesu kaʹene Nasareti ora nú savu 'wavara. 'Ejume Hu ijá 'iama Ijaho Nana 'iamana. 'Ejume Jutasi kaʹene Hu nahama 'waramajaho pu puʹúmo naminana.
6 'Ejume Jesu ijá 'iama Ijaho Nana 'iavume pu henarame hiruʹoʹusaha kahakaro vaʹikaʹi mweʹi arihara.
7 Jesu Hu kúʹo aporama ijá 'iama Ja irá sama ojo? 'iamana. 'Ejume pu ijá 'wava Jesu kaʹene Nasareti orijina 'wavara.

8 Jesu eha vene ijá ˈiama Na Huna ˈiamana. ˈEnajihunaˈe
ja Na sariˈavajaho eakija irechamie vaˈa ˈiamana.
9 Godoni iri nitama marako ˈwaramajaho iviamaa roe ni-
maa renu ˈwaˈikaˈi ijá ˈwama Ara ea kaˈene Na vajihajijahija
pina ani ani pavaˈara ˈwamana.
10 Saimani Pita soˈwa rukinaˈomo Marakasiho pirisiti
natohwijihuni pweaˈomo soˈwi ˈanaume manaˈinijaˈi ataa
ˈuhuˈusunahana.
11 ˈEjume Jesura Pita ijá ˈwama Oni soˈwa suta vaji ranama.
ˈÚ Na kapusia kaˈene Amora mihajaho paiˈejo? ˈwamana.

Jesu Aheme Anasi Kaˈene Pirisiti Jihuni ˈUnaˈi Roajina

12 Romu puni sorutia ˈee puni mamaˈina ˈee Jua puni
hirisimapo Jesuho ˈuname ija kamovara.
13 Marakoˈa pu Hu apena vaˈe Anasi oni vaˈara. Ijihuni
maijaho Anasiho Kaiapasi oni jurijihunaˈe. Juara kajihuni
vajijaho Kaiapasira pirisiti niˈina renana.
14 Kaiapasiho ea kaˈene Jua ea mapoka marakoˈa ika
ˈwaramajina Ea kwinu ea mapoka punijihunaˈe kwahuna.
Ijaho nihoˈo mamaa vena avahuna ˈiamana.

Pitara Jesu Hemahajina
(Matiu 26:69-70; Maka 14:66-68; Ruku 22:55-57)

15 Saimani Pita kaivo tisaiporu pinaˈi Jesu ˈararihae
vaˈara. Tisaiporu pina kajaho pirisiti natohwijaho hu nihena
kaviˈinaˈomo hu Jesuˈi ahuma vaˈe pirisiti natohwijihuni sei
vaˈana.
16 ˈEˈeme Pitaho vwicha jiami namiˈeme tisaiporu pina
kajaho pirisiti niˈinijaho hena kaviˈina ˈomo hu Pita ahema
roˈirono napara kaˈene vwicha ˈajohajaho ˈwaraˈikaˈi ahema
vaji roana.
17 ˈEjume napara kaˈene vwicha ˈajohajara Pitaho ijá
ˈwama ˈÚ a ea karehuni tisaiporu pina raka? ˈwamana.
ˈEjume hu napara kajaho ijá ˈwama Na pana ˈwamana.
18 ˈEˈeme pwea ˈee hirisima ˈahoˈa atuatavume vena jae
iruhe hijara. ˈEˈeme Pita ˈuˈo ijí pu puˈúmo namine vena
iruana.

Pirisitia Niˈinijara Jesu Apomajina
(Matiu 26:59-66; Maka 14:55-64; Ruku 22:66-71)

19 Pirisiti niˈinijara Jesuni pwehija rone Jesu apome ˈee
Hura raka kaˈene najahuji rone apomana.
20 ˈEjume Jesu hu eha vene ijá ˈwama Na samaumai ea
mapoka vuˈa ˈwaravuta. Sinakoku ˈee Temiporu vaji Jua
ahuma hiˈejuˈe Na najahura. Na nihoˈo vuˈa pina nesa
paˈwaravuta.

21 'Enakaivo rakijihuna'e a Na aporimo? Ea ka'ene Na
'wara'eju'e hejujihija'e aporame hena. Na raka ka'ene
'waravujaho pu nihejura 'wamana.
22 Hu ijá 'wara'eme hirisima kwino Jesuni rori nami-
nana'omo ijara Hu tahijahi'i ijá 'wama 'Ú 'unama ija'ina
pirisiti ni'inijaho 'wara'eja? 'wamana.
23 'Ejume Jesu ijá 'wama Na vu'a sisea 'waravuta
re'amajaho a ivi'a kú'o 'wariva hejuma. 'Enakaivo Na vu'a
maa 'waravuta re'amajaho a ichá vene 'anio? 'wamana.
24 'Ejume Anasira Hu kamoma ranavume Kaiapasi pirisitia
ni'ini jihuni va'ana.

Pitara Jesu Kú'o Hemahajina
(Matiu 26:71-75; Maka 14:69-72; Ruku 22:58-62)

25 Saimani Pitaho vena irua nami'eme pu ijá 'wava 'Ú a
Huni tisaiporu pina raka? 'wavara. 'Ejume hu hema ijá
'wama Na niho'o pana 'iamana.
26 Pirisiti ni'ini jihuni pwea ka'ene Pitara 'anaume ataa
'uhu'usunaha jihuni ea pini ijá 'wama 'Ú a Hu hu'úmo juasi'i
kavute? 'wamana.
27 'Ejume Pita kú'o he'eme ni'aha kwino 'u'ora 'umenana.

Jesu Apene Pairati Oni Una'i Roajina
(Matiu 27:1-2, 11-14; Maka 15:1-5; Ruku 23:1-5)

28 Sú'u vea ka'ene uka 'umenajino pu Jesuho apene Kaia-
pasi oni sei va'e 'otua vejuri sei va'ara. Jua pu 'otua vejuri
sea vaja pava'ara kaivo ma'ahi namijara. Ijihuni maijaho
pu puni tamana ruarahareje Pasova'e paihuni jihuna'e 'otua
vejuri sea pava aruvara.
29 'Ejume Pairatira va'e pu ijá 'iama Eakaho iraka'e ja
namahareja apene roare? 'iamana.
30 Pu eha vene hu ijá 'wava Ea ikaho Hu sisea paveji'ina
re'ipisa nú ija'ina paapena roa maha'a 'wavara.
31 'Ejume Pairati ijá 'iama Ja joni tamani jihuni 'unamijino
Hu 'otua veti'avara 'iamana. 'Ejume Jua kajipo ijá 'wava
Varapi jihuna'e nú ea pa'anie kwamasahuna 'wavara.
32 'Enajihuna'e Jesura ichá'ina'e kwahuna ka'ene ni-
marako 'waramajara roe nimaa'e renana.
33 'Ejume Pairati kú'o 'unama va'e 'otua vejuri ari va'e Jesu
'umena ijá 'wama 'Ú A Jua puni Kinie? 'wamana.
34 'Ejume Jesu eha vene ijá 'wama 'Ú a ikaho oni vwihai
vwihana 'warimu 'uho ea 'ahopo Na rone 'waravara'e
'warimo? 'wamana.
35 Pairati eha vene ijá 'wama 'Ú na Jue? Oni ehija 'ee
pirisitia mama'inijipo A apene roe na mihara. Ijaho A raka
vejumakame pu A apena roe na mihare? 'wamana.

36 'Ejume Jesu eha vene ijá 'wama Nuni ara kwaa ikaho mwe'a pana. Nuni ara kwaa iki mwe'i re'ipisa Nuni pwehija pu areri ajira veja'a. 'Ejakamareje pu Juakija Na niho'o paapenia'a. 'Enakaivo Nuni ara kwaa ikaho panamu 'wamana.
37 'Ejume Pairati Hu ijá 'wama 'Ú A Kinie? 'wavume Jesu ijá 'wama A Na Kinia 'wimujaho Na ijí rehuna'e naheniara. 'Ee ijihuna'e Na iki mwe'i routa. Na iki roujihuni maijaho ea mapoka ka'ene iki mwe'i hijujihija'e raka ka'ene nimaa nimaiji 'wara'iro routa. Ea ka'ene nimaijihunijija Nuni ira hejura 'wamana.

Jesu 'Anaa Kwahuna Nimai Vejajina
(Matiu 27:15-31; Maka 15:6-20; Ruku 23:13-25)

38 'Ejume Pairati Hu ijá 'wama Nimaa nimaijaho irake? 'wa'ika'i hu 'uroti va'e Jua kú'o ijá 'iama Na Ea ikehuni vaja sisea pina pakavu.
39 'Enakaivo joni tamana ja Pasova vea reju'ukivi'i na ea ka'ene tipura hijujaho pina ranavu'e va'ura. 'Ena'omo na Eake Jua puni Kinia ranahuna ja ura renao? 'iamana.
40 'Ejume pu ira ajira ijá 'umeja Ea kajaho pana vo Parapasi ranama 'umejara. 'Enavo Parapasiho hu nesa apeji'inijina.

19

1 Pairatira Jesuho apene hijahana.
2 'E'eme sorutiapo 'wiji ehimapi Huni hú*mata* 'ahi apú*samahara*. 'Ene pu kini epuni ateha mavarasa'ina avi'ini apú*samahara*.
3 'Enareja pu 'ijahe 'ajoma ijá 'wava Esi A Jua puni Kinia 'wavara. 'Eji'i puni iji varinu tahijahara.
4 Hu Pairati kú'o 'uroti roe pu ijá 'iama Heha! Na Hu ahema roujihuni maijaho na Huni vaja sisea pina pakama ahema rou 'iamana.
5 'E'ejume Jesuho 'wija 'ee ateha avi'ina ka'ene samahaji'i roe 'uroti samai 'e'unana. 'E'eme Pairati ijá 'iama Eake kaha! 'iamana.
6 'Ejume pirisitia mama'ina 'ee Jua puni hirisima pu Hu kavi'i ijá 'umeja Icha 'ahi 'anaa! Icha 'ahi 'anaa! 'umejara. 'Enakaivo Pairatira ijá 'iama Na Huni sisea pina pakavukúne jara ojono apena va'e icha 'ahi 'ana'avara 'iamana.
7 'Ejume Juapo eha vene hu ijá 'wava Núni tamana ika'ina ijihuna'e núni tamanijara 'waramu ja'ina'e Hu kwahuna. Ijihuni maijaho Hu Godoni Hariha 'úmujihuna'e nú Hu 'anaa kwahuna 'wavara.
8 'Ejume Pairatiho ijí vu'a kaji henarena niho'o tea juma paranana.

9 'E'ika'i hu kú'o 'otua vejuri sei va'e arume Jesuho apoma
ijá 'wama A ichi rena roane? 'wamana kaivo Jesuho huni
eha pavenana.
10 Pairati ijá 'wama A irakijihuna'e na pa'warimo? Nuni
harura namuna'omo na areri A ranamae vahuna ho na A
icha 'ahi 'anahunijaho A paheno? 'wamana.
11 'Ejume Jesu eha vene hu ijá 'wama A mai'o Nuni harura
areri paasimana kaivo Godira a harura ma'amajiana vo a
Nuni harura paasimana. Ea ka'ene Na apenie roe a mahajija
pu sisea ni'ima'ura vejara 'wamana.
12 Pairati ijí henarena 'unama same Hu rana'iro venana.
'Enakaivo Juapo ijá 'umeja A eake ranave va'amajaho a Sisa
oni napura parehuna. Ea irara ori'ini hu kinia 'iamujaho
Sisa'i ninakarame avanu 'wavara.
13 Pairati he'eme pu ijí 'waravume henarena Jesuho apena
roe ma'ahi 'otua vejuri ruhi rana'ika'i hu asuma hi'eme Jesu
huni una'i naminana. Ijí ruha kajaho Hipuru puni iri Kapata
'wavura.
14 Vea ka'ene Pasova amairiaravari vea kaji veiri'i hu Jua
ijá 'iama Joni Kinia kaha! 'iamana.
15 'Ejume pu ira ajira ijá 'umeja Hu apena va'a! Hu apena
va'a! Icha 'ahi 'anaa! 'umejara. 'Ejume Pairati ijá 'iama
Ja ura na joni Kinia icha 'ahi 'ana'ejo? 'iamana. 'Ejume
pirisitia mama'inijipo eha vene ijá 'umeja Nú kinia pana vo
Sisarana 'umejara.
16 'Ejume hu Hu apene icha 'ahi 'ana'avarono mihana.

Jesu Korosi 'Anaajina
(Matiu 27:32-44; Maka 15:21-32; Ruku 23:26-43)

17 'Ejume pu Hu ahema va usevume Jesu ichaka Hu
'anahunijaho tapana va'e kwaa iha Korukata 'wavuji
va'ana. Ijaho Hipuru puni iri Húmata Ata 'wavura.
18 Pu ijí Hu icha 'ahi 'anaara. 'Ene ea no'ohe'i pina ronu'i
'anae pina 'u'o ronu'i 'anaara kaivo Jesuho riri 'anaara.
19 'E'eme Pairati asura ira ika'ina vene korosia huri
'ananamana Jesu Nasareti Ora Jua Puni Kinia 'wame ve-
nana.
20 Asura ka'ene hura venajaho Hipuru Ratini 'ee Kuriki
puni iri venana. 'Enavo kwaa ka'ene Jesu 'anaajaho ara
natohwa rorina'omo Jua mapoka vai'i asura kajaho kama
tahi'i va'ura.
21 'Enareja Jua puni pirisitia mama'inijipo Pairati ijá 'wava
A Jua puni Kinia venujaho arema kaivo Hura Na Jua puni
Kinia 'iamanakúne ijihuni toi ve'amana 'wavara.
22 'Ejume Pairati ijá 'iama Raka ka'ene nara vejujaho na
nivejume pa'arenana 'iamana.

23 Sorutia mapoka Jesu icha 'ahi 'anaume pa'arejume sorutia Huni ateha jahene ahaame nia no'ona no'o irechavara. Areri sorutia kwinu kwino ea no'ona no'o ijá 'ekahuna'e irechame 'ee Huni ateha mamaa ka'ene huri apúsamonujaho pasuhara kaivo iji kahi rene hwena va'e kami usevara.

24 Ijí pu ijá 'wava Roe nú Huni atehakaho paisova kaivo roe pipi vene kava. Ea irara mai ape'amajaho hura ape'enakúne 'wavara. Ijí veja kajaho Godoni Ira nitama ijá 'waramajaho nimaa renana.

Pu Nuni ateha 'eke ahaame vajúsarahuna. 'Ene Nuni ateha apene pipi vehuna 'úmana.

25 'Ejume sorutiapo uneunechakija vejara. 'Enakaivo Jesu icha ka'ene 'anaari anejijino ea ka'ene namijajaho Huni oha 'ee Huni ohijihuni 'u'ua 'ee Meri ka'ene Karopasi oni napara 'ee Meri Matarini ijá namijara.

26 Jesu oaha kame 'ee Huni tisaiporu pinaka Hu oja mahujaho kavi'i ijá 'wama Napara karere oni Hariha kama 'wamana.

27 'Ene Hu Huni tisaiporua ijá 'wama Oni oha kama 'wavume hu ijí hene túna'i napara kajaho aheme huni ari va'ana.

Jesura Kwamajina
(Matiu 27:45-56; Maka 15:33-41; Ruku 23:44-49)

28 Ijihuni túna'i Jesu henajaho uneunecha mapoka ka'ene Hura ve'iro roajaho iviamaa nivesihana. 'Enavo Godoni iri nitama 'waramajaho ro nimaa renana. 'Ejume ijá 'iama Na toa huanimu 'iamana.

29 'E'eme si'uara ajina riha kisina rukina ijí namana'omo pu 'o'asuni ichi mwavahame 'ena ape 'urine Hu iri vwevara.

30 'Ejume Jesuho ijí ajina riha kisina kajaho inarena ijá 'iama Nipa'arenu 'i'ika'i húmata aruha arihajaho ni'aha kwinu oja sumana.

Jesu Iana 'Ahi Pijahume Napamajina

31 'Ejume Juapo Pairati apoma ijá 'wava Nú ea ka'ene icha 'ahi navu karaho 'anie mumora túachamihe kwamasahakivi'i 'eke mwe'i irechava 'wavara. Pu ijá vejajihuni maijaho puni Sapati jihuni vea natohwijara rehuni jihuna'e avajara.

32 'Ejume sorutiapo roe urana namajihuni mumora 'ania tuamahe 'ee ea pina ka'ene ropuna'i Hu hu'úmo icha 'ahi 'anaajihuni mumora 'ania tuamahara.

33 'Enakaivo pu Jesuni roi'i kavajaho Jesuho nikwamana kavara. 'Enareja pu Huni mumora patumahara.

34 'E'eme sorutia kwino juha apena roe iana hari pijahume ni'aha kwinu 'aa 'ee toa iji'i arihana.

35 Ea kaˈene ijí reˈeme kamajara ijí rone ˈwaramu. Ijí hura
rone ˈwaramujaho nimaa. ˈEne hu nihena kiviˈini jihunaˈe
hu nimaa ˈwaramu jihunaˈe ja ˈuˈo hena nimaa rohuna.
36 Ijí uneunecha kajaho vejuma paˈareˈejumaˈe nitama
Godoni ira ijá ˈwarumajaho Huni ata pina paveje ˈauˈena
ˈúmajaho nimaa renana.
37 Vukúˈu nitama Godoni iri ijá ˈwarumane Pura Hu
pijahajaho pu kahuna ˈúmana.

Jesu Kwananavajina
(Matiu 27:57-61; Maka 15:42-47; Ruku 23:50-56)

38 Ijihuni túnaˈi Josapi kaˈene Arimatia orijaho Jesuni
tisaiporu pina kaivo Jua juhamareˈe pasama hiramunaˈomo
hu roe Pairati Jesuni haha apeˈirono apoma ˈwaramana.
ˈEjume Pairatira nijina ˈwavume hu roe Huni haha apena
vaˈana.
39 Nikotimasi kaˈene nitama naˈii Jesu vaˈe kamajara ˈuˈo
senisia mú ˈee aroi vejara kaˈene ahija rukinijaho apena
roana.
40 Pu Jesuni haha apene ateha senisia ijiˈi mwavara. Jua
puni tamana ea kwamasahiˈina ijá vejura.
41 Kwaa kaˈene Jesu icha ˈahi ˈanaari rorijaho juasiˈa.
ˈEnaˈomo juasiˈa kajino mutita namuna kaivo ea ˈahoˈa
maiˈo ijaho pairechamiara.
42 Mutita kajaho samatuˈunaˈomo Juapo Pasova hunaˈe
amairiarahuni jihunaˈe pu ijí Jesuho ranavara.

20

Mutita Vuata Namajina
(Matiu 28:1-8; Maka 16:1-8; Ruku 24:1-12)

1 Hura natohwi súˈu súˈo vea maiˈo paahara saˈeme Meri
Matarini ijí mutita kaji vaiˈi kamajaho muna kaˈene vwicha
kunavajaho tatiraha apene ruvaara kamana.
2 ˈEnarena hu ninuma vaˈe Saimani Pitaho ˈee tisaiporu
pina kaˈene Jesura oja mahujiˈi puni vaˈe ijá ˈiama Pu
núni Natohwijaho mutita vaja niapene ani ranavaraˈomo pu
ichihi ranavajaho nú puruva renu ˈiamana.
3 ˈEjume Pitaˈo Huni tisaiporu pina kajiˈo mutita kaji vaˈiro
vaˈara.
4 Ea noˈo ninukujahara kaivo tisaiporu pinijara Pita
ninuma asima urana vaˈe marako mutita rora kaji ˈeˈunana.
5 Hu vaˈe aruha amanena niriajaho ateha ijí navara kaivo
hu vaja paaruma vaˈana.
6 ˈEˈeme Saimani Pita ˈuˈo túnaˈi va ˈeˈunarena ijí mutita
vaji aruma vaˈi kamajaho ateharu navara.

7 'Enakaivo ateha pina ka'ene Jesuni húmata mwavajaho
ateha 'aho'apo navajaho panamana kaivo hunano mwama
va'e namana.
8 'Ejume tisaiporu pina ka'ene urana mutiti roaji 'u'o ijí
aruma va'e ateha kajaho kime nimaa ronana.
9 'Enakaivo pu Godoni vu'a ka'ene Hu kwama
'urihunijaho pu mai'o majaa pahejara.
10 'Enareja tisaiporu kajija 'uname puni ari va'ara.

Jesura Meri Matarini Oni Una'i Samaahiramajina
(Matiu 28:9-10; Maka 16:9-11)

11 'E'eme Meriho ijí mutita rori namine niravi'i aruha
arihe mutita vaja kaji niriana.
12 'Eji'i kivume 'ona oji'ina no'ohe'i ateha sajasa'ini same
Jesu ranavari tinijino pina húmana'i asuma hijume pina
mumona'i asuma hinana.
13 'Ejume pu hu ijá 'wava Napara karera a raka vene
niramo? 'wavara. 'Ejume hu ijá 'iama Erapo nuni Natohwa
apena va'e ani ranavukame na puruva reniu'e ijihuna'e
avaju 'iamana.
14 Hu ijá 'wara'ikaivo ura ta'arohi'i kamajaho Jesuho ijá
naminana kaivo Jesura naminu paronana.
15 'Ejumakamarena Jesura hu apoma ijá 'wama Napare
A rakijihuna'e niramo? A irá samo? 'wamana. 'Ejume
hu vwihanajaho Hu juara anesura ro'ikaivo ijá 'wama Ara
reha Hu apena va'e ani ranamana'e re'amajaho a ichá
ranamajaho 'warive na va'e Hu apejuma 'wamana.
16 'Ejume Jesu ijá 'wama Meri 'wamana. 'Ejume hu
ta'arohi'i Jua puni iri ijá 'wama Raponai 'wamana. Ijihuni
maijaho Najuhi'ine 'wamana.
17 Jesu ijá 'wama A Na pa'uniri'amana. Ijihuni mai-
jaho Na mai'o Amo oni pavai'inakúne a va'e vwehu Nuna
'wara'amana. Na Nuni Oma 'ee joni Oma Nuni Godi 'ee joni
Godi ijihuni va'u 'i'ama 'wamana.
18 'Ejume Meri Matarini roe hura núni Natohwiji kamajaho
Huni tisaiporua 'waramana. 'Ene Hura vu'aka 'warama kaji
'u'o 'waramana.

Jesura Huni Tisaiporu Puni Una'i Samaahiramajina
(Matiu 28:16-20; Maka 16:14-18; Ruku 24:36-49)

19 Hura Natohwa nusirei tisaiporu mapoka ahuma sei vaji
vwicha kume hijara. Ijihuni maijaho pu Jua juhamareja
avajara. 'E'eme Jesuho roe pura ahuma hija kaji rira mu'oi
nami'i kaivo ijá 'iama Matauvi'inijaho ja pu'úmuna 'iamana.
20 Hu ijá 'waramarena iji'a Huni ija najahe 'ee iana 'u'o
najahana. 'Ejume Huni tisaiporua Natohwiji kamareja
teamanama parajara.

21 'Ejume Jesu kú'o ijá 'iama Matauvi'inijaho ja pu'úmuna.
Amora Na ranamia ja'ina'e Na 'u'o ija'ina'e ja irechamiu
'iamana.
22 Hu ijá 'waramarena Hu iruhoa vetie ijá 'iama Godoni
'Avena apeha 'iamana.
23 Ja ea 'ahopuni sisea vwihanie are'avajaho puni sisea
vwihana arevume paranana. 'Enakaivo ja ea 'ahopuni sisea
pavwihanie are'avajaho puni sisea mai'o paparanana.

Jesu'o Tomasi Puni Vu'ijina

24 'Enakaivo Tomasi ka'ene Titimasiho ea iropu ropu no'o
ijihi puni ea pina'omo vea ka'ene Jesura roajaho hu ijaho
pahinana.
25 'Ena'omo tisaiporu 'ahopo hu ijá 'wava Nú Natohwijaho
nikavara 'wavara kaivo hu pu ijá 'iama Na nuni nii Huni ija
ka'ene nerui 'aniajija kime 'ee nuni ija ranave nerui va'ani
'unamiji va'e 'ee nuni ija Huni iana hari rana'ujiana vo na
panimaa roju 'iamana.
26 Na'ia iropune no'upisu pa'are'eme Huni tisaiporua
vwicha kume vaji Tomasi'i pu'úmo hi'eme Jesuho kú'o
roe puni rira mu'oi namiji'i ijá 'iama Matauvi'inijaho ja
pu'úmuna 'iamana.
27 'Enarena Hu Tomasi ijá 'wama Oni ija miha. 'Ene Nuni
ija kiama. Oni ija miha. 'Enareje iana hari isama. Panimaa
ronujaho are'ika'i nimaa rona 'wamana.
28 'Ejume Tomasi eha vene ijá 'wama Nuni Natohwe 'ee
nuni Godi 'wamana.
29 'Ejume Jesu ijá 'wama A Na kimajihuna'e nimaa ronu
kaivo ea ka'ene Na paki'eja vo nimaa rojajaho Na meraji-
huna 'wamana.

Ike Puka kehuni Maijina

30 Jesu aacha 'aho'a ea areri pavejura Huni tisaiporu puni
una'i vejume kavara kaivo ike puka vajakaho pavejara.
31 'Enakaivo vu'a ike vejajihuni maijaho Jesuho Kerisone
'ee Hu Godoni Harihijina 'omo ijí nimaa ro'avajaho Huni iha
'ahi majama hihuna apehuna.

21

Jesu Tisaiporu Iropu No'o Puni Una'i Samaahiramajina

1 Ijihuni túna'i soha iha Taipiriasi 'wavujino Jesuho
Hu ichá'inijaho kú'o Huni tisaiporua najahana. 'Unama
ika'ina'e Hu ichá'inijaho najahana.
2 Saimani Pitane 'ee Tomasi ka'ene Titimasina 'wavujaho
'ee Nataneru ka'ene Kena Karari orijine 'ee Jepeti oni hari-
hija 'ee Huni tisaiporu no'ohe'i ijihi pu'úmo ahuma hijara.

3 Saimani Pita ijá 'iama Na va'e úa vesa'i va'u 'iamana.
'Ejume pu ijá 'wava nú 'u'o vu'ajivu 'wavara. 'Ejume hu pu
pu'úmo va'e sisima 'ahi ajivara kaivo ijí na'ia kajaho pu kija
pasiriravara.
4 Sú'u sú'o vea mai'o ahasio'eju'e Jesuho ora samai nami-
nana kaivo tisaiporua Jesura naminu parojara.
5 'Ejume Jesu pu ijá 'umena Sesa karijee ja vi kija siri-
ravooo? 'iavume pu eha vene ijá 'wava Pana 'wavara.
6 'Ejume Hu pu ijá 'iama Joni namea sisima ropuna'i
mana'inija'i apúsamareje ja kija siriraha 'iamana. 'Ejume
pu namea 'ene ropuna'i apúsavara. 'E'ikaivo pu tairiajaho
areri parenana. Ijihuni maijaho kija mapoka mapoka ijí
puni namea vajijaho ani renajihuna'e areria parenaara.
7 Jesura tisaiporu ka'ene oja mahajara Pita ijá 'wama Ijaho
Natohwi jarana 'wamaji Saimani Pita henajaho hu maisu
kaukara venonana'omo ateha ape apúsame mwamapi soha
vaja kaji vajamana.
8 'E'eme tisaiporu 'aho'a sisima ma'u'ua 'ahi roe kija
ka'ene namea vaji itu'o'unana nama kajaho tairia karohi
rori va'ara. (Ijihuni maijaho rori vahuna mina areri 100
mita.)
9 Pu roe rori arihi'i kavume vena re'eme kija 'ee puretia
ijihuni toi reji'i navara.
10 'Ejume Jesura ijá 'iama Kija ka'ene iviamaa jara sirirava
kajaho 'aho'a 'eka roha 'iamana.
11 'Ejume Saimani Pitara va'e ajime namea kajaho
tairi apene iki samai roi'i kavume kija mapoka mapoka
mama'ina (153) ijihuni vaji navara kaivo namea patura-
mana.
12 Iji'a Jesu ijá 'iama Roe 'iruma ija 'iamana. 'Ejume
pu nihena kavajaho Hu Natohwiji kamareja pu ea pina
paapome A Ea irarane? 'wavara.
13 'Enarena Jesura roe puretia 'eke tuama vajihe 'ee kija
'u'o ijá venana.
14 Ijaho Jesura kwama 'urinani túna'ijaho Hu 'aha
no'opisu Huni tisaiporu najahajina.

Jesu'o Pita Puni Vu'ijina

15 Pu 'iruma ijume pa'arejumakavi'i Jesu Saimani Pita
ijá 'wama Saimani Joni oni harihe a Na oja mihujara ikija
asitahane? Hu ijá 'wama I'a Natohwe na A oja mahujaho
A nihena kimu 'wamana. 'Ejume Hu ija 'wama Nuni sipia
'u'ua piira'amana 'wamana.
16 Hu kú'o 'aha no'u ijí ijá 'wama Saimani Joni oni harihe
A Na oja miho? 'wamana. 'Ejume hu ijá 'wama I'a Natohwe

Na A oja mahujaho A nihena kimu 'wamana. 'Ejume Hu ijá
'wama Nuni sipia 'ajoha'amana 'wamana.
17 'Ene Hu 'aha kú'o no'upisu ijí ijá 'wama Saimani Joni
oni harihe a nimaa Na oja miho 'wavume Pitaho temu-
mana. Ijihuni maijaho Hu 'aha no'opisu ijá 'wama A Na
oja miho 'wamajihuna'e hu temuvume ijá 'wama Natohwe
uneunecha maho'o A nihena kimuna Na A oja mahujaho A
nihenu 'wamana. 'Ejume Jesu ijá 'wama Nuni sipi 'iruma
vaji'amana.
18 Na a nimaa nimaa 'waravu a vea ka'ene kivasa hinajaho
a orono vwiha irame a ura ichihichihi va'i 'ahaujaho ijí
va'una kaivo a emaa re'amajaho a ichihichihi ura va'i
'aha'amajaho pu iji 'unaramone vwiha iramahe a kwaa
ka'ene pava'i 'aha'amaji pu aherame vahuna 'wamana.
19 Hu ika'ina'e 'warama jihuni maijaho hura ichá'ina'e
kwavakame Godoni pinana 'urihuniji rone 'waramana. Hu
ijá 'waramarena iji'a ijá 'wama Na 'ararihia 'wamana.

Jesuho 'Ee Tisaiporua 'Aho'ijihipuni Vu'ijina

20 'Ejume Pita ura ta'arohi'i kamajaho tisaiporu ka'ene
Jesura oja mahujaho 'ararihie roana. Ea kajaho vea
ka'ene Jesu pu'úmo 'iruma ijari veijino Huni túra 'ahi
mena hinana'omo apoma ijá 'wama Natohwe ea irara A
nahama'ena? 'wamajina.
21 Pitara ea kaji kavi'i Jesu ijá 'wama Natohwe eakaho ichá
rehune? 'wamana.
22 Jesu ijá 'wama Na ura eakaho hina apena va'eje Na kú'o
rohuna re'ipisa ijaho oni kaukara panakúne Na 'ararihia roa
'wamana.
23 Pu vwehwaha ijí henareja 'wama apene oji'i ijá 'wava
Ike tisaiporuakaho pakwa'ena 'wavara. 'Enakaivo Jesu hu
pakwa'ena pa'iamana. 'Enakaivo Na ura eakaho hina apene
va'eje Na kú'o rohuna re'ipisa ijaho Nuni kaukara 'wamana
'iamana.
24 Ike tisaiporu ka'ene vu'ake venukaho hu hena kimu-
jihuna'e najahe 'ee asurakaho venu. 'Enakaivo nú niheju
Hura raka ka'ene 'warumujaho nimaa nimaa.

Vu'akehuni Urijina

25 'Enakaivo uneunecha mapoka ka'ene Jesura venaji
maho'o heha 'ahi ve'ipisa mwe'a ikaho puka kajihi
irechahuna niho'o areri pareja'a. Nijina.

Akisi

Vu'a Anejijihina

1 Tiapirasi ese. Nimarako pasia pina ka'ene na vejujaho
Jesura raka ka'ene aneja vene 'ee ea najaha
2 apene va'u va'o va'e vea ka'ene Hura kahi akúpa 'ahi
va'aji va 'e'ujuta. Hu va'amarono Godoni 'Aveni vaji Huni
apasorua ka'ene Hura iji pijihajija raka ka'ene pu vehuni-
jaho 'waramana.
3 'Ene Hu kwama 'urinarena na'ia mapoka (40) Huni
haha 'ahi ichá'ina renaji pu najahana. Hu nimaa 'urinana
ro'avarorena 'unama ani ani veji'i Godoni ariji rona najaha
'waramana.
4 'Ene pu ahuma hi'eme Hu ijá 'iama Ja niho'o Jerusaremi
paareme va'avara kaivo ijí 'aja'eje Amora raka ka'ene ja
mi'iro nahama 'waravume Na 'waravujaho mihakama'e
iji'a va'avara.
5 Ijihuni maijaho Joniho ja toi vaji samaume 'urijara kaivo
na'ia josu'a pare'eje ja Godoni 'Aveni samahuna.

Jesura 'Urina Akúpa 'Ahi Va'ajina
(Ruku 24:50-53; Maka 16:19-20)

6 'Ejume pu roe ahuma hiji'i apoma ijá 'wava Natohwe A
vea kajino kú'o kwaa kakaho Isureri ora mi'ena? 'wavara.
7 'Ejume Hu pu ijá 'iama Amora ijí vea kajaho Hu henu 'ee
Huni harurijino irechamana kaivo ijihija'e jara hena kahuna
pana.
8 'Enakaivo Godoni 'Aveni roe ja samahakame ja harura
apenareja'e iji'a Jerusaremi 'ee Jutia 'ee Sameria Na rone
najahuna. 'Ene ike mwe'akaho maho'o najahuna.
9 Ijija 'waravume pa'are'eme pu ijá kavi'i nami'eme Hu
apene 'imita vaji va'ume 'imiti tanu'urihume pakavara.
10 Heha! Hura va'ukame pu nia ka'ene akúpi 'ahi niri-
namie nava kajaho pa'are'eme ea no'ohe'i ateha sajasa'ini
savajija ijá puni rori namijara.
11 'Enareja ea kajipo ijá 'iava Karari orakije ja raka vene
namina hine akúpa 'aha nirinama navo? Ijí Jesuho iki joni
rene apene akúpi 'ahi va'ukaho Hu kú'o 'unama ro'amajaho
'unama nikwinu'ina ka'ene jara Hu ka'eju'e va'u kaja'ina
rohuna 'iavara.

Jutasi Oni Tini apenajina

12 'Ejume pu huri'a Arivi rene Jerusaremi roara. Arivi rena
roe kamino Jerusaremi usevujaho na'ia kwinuna kwaa jora
pana.

13 Pu ijí Jerusaremi roareja pura seaka huri hijujino vaˈara.
Pita ho Joni ho Jemisi ho Enituru ho Piripu ho Tomasi ho
Pataramiu ho Matiu ho Jemisi kaˈene Apiasi oni harihijaho
ˈee Saimani kaˈene Jerati ˈwavujaho Jutasi kaˈene Jemisi oni
harihijaho ijá vaˈara.
14 Pu ijí rira kwino napara ˈee Meri kaˈene Jesuni ohi-
jaho ˈee Huni ˈuˈuhijijihi puˈúmo ahuma vwiha kwisu rene
siporua ˈojiˈi hijara.
15 Ijá vejari veijino ea kaˈene Godi nimaa rojujijahija
mapoka (120) ahuma hiˈeme Pitara puni rira kaji ˈurine arini
namijiˈi ijá ˈwaramana.
16 Vwehu nune Godoni ˈAvenijara Teviti oni ira vaji Jutasi
rone ˈwaramajaho iviˈa Godoni irijaho nimaˈe renana. Ju-
tasira ea aherama roe najahume Jesuho apejara.
17 Hu nú puˈúmo hinone ˈee kaukara kaˈene núra vejuke-
huni pwinanaˈa renana.
18 Ike ea ikaho monia kaˈene sisea vejuˈe vajahajino
apena mweˈa sisa pina ˈimenanaˈomo ijí unaˈi ˈone huni tea
jahausahume kwamana.
19 Ijihunaˈe ea mapoka kaˈene Jerusaremi hijujija kwaa
kajaho iha Hakeratama ˈwavura. Puni iri Hakeratama
ˈwavujihuni maijaho ˈAa Mweˈa ˈwama avajura.
20 Godoni ira kaˈene Samusi vaji ikaˈinaˈe vejara. Veje huni
ara kwaa savasaˈe renama. ˈEje ea pina pahinama ˈee huni
kaukara ijaho ei pini huni tinia apena venama ˈúmana.
21 Ijihuni hahi nú ea pina kaˈene naˈia mapokaˈe núni
Natohwa Jesui puˈúmo ˈajúha ojiˈiniji apehuna.
22 Ijaho vea kaˈene Jonira ea toi samajino rene rou vaˈo
Hu apena vaˈaji ˈeˈunaji ea pina apejakame Hura kwama
ˈurinaji ronareje ea ˈahoˈa ˈwaraviˈinaˈe rehuna.
23 ˈEjume pu Josapi kaˈene Pasapasi kaˈene Jasitasina
ˈwavujiˈo Mataiasiˈo ˈeka roajivara.
24 ˈEnaˈomo pu siporua ˈone ijá ˈwava Natohwe A eaka
mapoki jihipuni oja vaja nihenunakúne Ara ea kaˈene iji
pijahaji najuha.
25 ˈEjakame hura kaukara ikehuni vaja tinia apene ˈee apa-
soru huni kaukara kaˈene Jutasira areˈi huni ruhi vaˈajaho
venama ˈwavara.
26 ˈEnareja ijihuni túnaˈi pu pipia venareje Mataiasira tinia
apenana. ˈEjumakame hura apasoru iropu ropu kwinu ijihi
niˈajinamiana.

2

Penitikosi Vea

1 Jua puni Penitikosi vea natohu rejume pu maho'o rira
kwinu ahuma hijara.
2 'E'eme ni'aha kwinu akúpa 'ahi 'o'ivajamajaho areri
puurapo hiravuja'ina rena ro'eme sea ka'ene pura hija
kajaho 'ahí'ahí vajamana.
3 'E'eme pu ki'eme ira ka'ene vena sa'inijipo rene roari-
harene ea kwinu kwino puni haha 'ahi tirohara.
4 Godoni 'Aveni ruha apene paranarena venaume pu ea
maho'o aneja vene ira ani ani'ina 'wavara.
5 'Ejume Jua ka'ene Godi oja mahi'ina ka'ene kwaa ani ani
rena roajija ijí Jerusaremi hijara.
6 'Ena'omo vea ka'ene 'oa kaji henareja ea mapoka kajija
ahuma roe niho'o puruva retiana. Ijihuni maijaho ea 'oi'oi
he'eju'e puni imaijino hine 'wavara.
7 'Ejumakame pu oja pa'arena'e 'ee oja hwa'usahaume ijá
'wava Ikaho ichá vejo? 'Ú ea ka'ene ike 'wavukija Karari ora
pane?
8 Pu ichá'ina vene núni imaa ka'ene nú nahenuajino
'wavujaho nú hejo?
9 Núa Patiani ore Miria ore Irami ore Mesopotemia ore
Kapatosia Ponitasi ore Jutia ore Esia ore
10 Pirijia ore Pamipiria Ijipiti vajina'omo ijí ore Ripia opuni
kwaa Sairini rorine ea 'aho'a Romu ora 'ee Jua 'ee Jua puni
tamana hene vejujihuna'e roajivara.
11 Nú ea 'aho'a Kuriti ore 'ee Arapia ora 'avo pu hine núni
imai Godira uneunecha mama'ina ka'ene venaji rone 'wavu
'wavara.
12 'Enareja pu oja hwa'usaha niho'o puruva renaume
aposaramapene oji'i ijá 'wava Ijaho iraki reno? 'wavara.
13 'Enakaivo ea 'aho'a pu ijí matihe ijá 'wava Ike eakija
'waini vwea rukina'e ine nanamiu 'wavara.

Pitara Vu'a 'Waramajina

14 'Ejume Pitara 'urine ea iropu ropu kwinu puni rira
kajino nami'i kaivo ira ajira ijá 'umena Jutia ora 'ee ea
maho'o Jerusaremi hijukije ataa apúsame nuni ira ike heha.
Nara raka ka'ene 'wara'i vejukaho ja ea 'aho'a ijá 'wavo.
15 Ja vwihajujaho ea ikija nanamiu roju kaivo pana.
Iviamai sú'u sú'u vea hareha 'aha karakaro namijujaho ea
pananamiura.
16 Ikaho iraka ka'ene poropeti Joerura rone 'warumajina.
17 Mwe'akara mai'o pa'are'i ve'eje raka ka'ene rehuniji
Godira ika'ina 'waramana. Nara Nuni 'Avena ea
mapoka samahakame joni harihija 'apahija Godoni
'waravi'ina rehuna 'ee joni kivasa raka ka'ene túna'i

rehunijaho visoni kihuna 'ee joni ema ijija mai'o
túna'i raka ka'ene rehunijaho navahi kihuna.
18 Nara Nuni pwea ka'ene napara parua ijija Nuni 'Aveni
samahakame ijí vea kajaho pu Nuni vu'a 'waravi'ina re-
huna.
19 Nara uneunecha ani'ina akúpa 'ahi vehuna 'ee aacha ani
ani mwe'i najahuna 'ee 'aa 'ee vena 'ee venu'a ani rehuna.
20 Vea na'ime nutuma nave masapa niho'o amapu'ura re'eje
'aa puna'i rena nahuna. Ijá re'amani túna'ijino Natohwijaho
rohuna.
21 Vea kajino ea irara Natohwi jihuni iha 'uraha
'ume'amajaho Hu ni'ajahuna 'wamana.

22 'Enakúne Isureri orakije ike vu'akaho hami heha. Jesu
ka'ene Nasareti ora ka'ene Godira nimaa vene iji pijahe
ranavume roajihuni vaji huni aacha ani ani'ina ea areri
pavejujija joni vaji venajaho ja ojono nihena kavu.
23 Ike eakaho nitama Godira hena kamarena ni amairiara-
mana 'omo ja Hu ea sisesa mihume pu korosia 'ahi 'anaume
kwamana.
24 'Enakaivo Godira vejume Hu kú'o 'urinana. 'Enarena
kwamasahe haha ka'ene hehunijaho pa'arenana. Kwa-
masahuri harurijara Hu 'unanahuna areri pana.
25 'Enakaivo Tevitira nitama Hu rone 'waramarena ijá
'iama
Na ka'eju'e Natohwijaho nuni una'i na'ia mapoka hinu.
Hu nuni ija mana'inija'i hinujihuna'e na oja pahiani-
huna.
26 Ijihuni hahi nuni oja vajakaho niho'o teamanivu'e 'ee
nuni mitara mari'umu. 'Eju'e nuni haha 'u'o 'ojuta hami
hwehuna'e vwihaji'i hiju.
27 Na niheju. A Nuni 'avena paranave va'e ruha ka'ene veni
renujaho vahuna. Oni Ariramaijaho pamaka'eje sakara'ena.
28 'Enakaivo A majama hihunijaho najihana. 'Ene na Oni
una'i hi'ujara veje teamanima paranihuna 'iamana.

29 Vwehu nune maki'eje na núni sasa rone 'waravuma.
Tevitira kwavumakame ranava jihuni húijaho ikeho majama
núni rori namo.
30 Hu poropetia'omo Godira raka ka'ene nahama
'waramajaho hu he paraji'ina renana. Godira nahama
'waramajaho Hu vejakame Teviti oni amuhiji pini huni
ruha apene hihuna 'waramana.
31 Teviti túna'i raka ka'ene rehunijaho hu nihena ka-
marena hu Kerisora kwama 'urihuniji ronarena ijá 'iama
Huni 'Avena paranave va'e ruha ka'ene veni renujaho
vahuna. Huni haha pasakarahuna 'iamana.

32 Godira vejume Jesura 'urinaji nú maho'o nihena kavaji-
huna'e ja 'waravu.
33 Godira vejume Hu Godoni ija mana'inija'i hinu.
'Eju'ukame Amora Huni 'Avena ka'ene nahama 'waramaji
Hu mihu'ukame jara raka ka'ene iviamaa hena kavujaho
Hura Huni 'Avena kaji usesamaana.
34 Tevitiho nitama mai'o akúpa 'aha pavai'ini hu ijaho
'waramarena ijá 'iama Natohwijara nuni Natohwa ijá
'wama
Nuni ija mana'inika'i asuma hi'eje
35 Nara Oni naka vena'e Oni omora hari hija 'wamana.
36 Ijihuna'e 'warave ea mapoka ka'ene Isureri hijujaho
niho'o hami hami he para'avara. Godira Jesu vejume Na-
tohwa rene 'ee Keriso renana ka'ene jara icha 'ahi 'anaajina
'iamana.
37 'Ejume pu ea kajipo ijí henareja pu oja 'urina parajume
Pitaho 'ee apasorua 'aho'ijija ijá 'iava Nú ichá'ina ve'eja?
'iavara.
38 Joni sisea vwihane aremamaa are'i kaivo ta'arohe Jesu
Keriso oni iha 'ahijino toi sama'e joni sisea pa'are'amana.
'E'eje ja swara ka'ene Godoni 'Aveniji apeha.
39 Ijí nahama 'warama kajaho jone 'ee joni harihipune
'ee ea ka'ene kwaa jojori hiju jihipune 'ee areri ea mapoka
ka'ene núni Godi Natohwijara Huna'e 'umena ijihipuna
'iamana.
40 'Ejume Hu vu'a 'aho'a 'u'o 'waramarena hu 'ejahie
ijá 'iama Mwe'a kehuni siseijaho asinamie ruva'eje mara-
niama.
41 Ea ka'ene vu'a kaji hene vejajija toi samahara. 'Ene ea
ka'ene nimaa roji'ina mapoka (3,000) vea kajino huri rejara.
42 'Enareja ijí apasorua kajipo najahajaho henareja pu
veku veku ahuma hine siporua 'one 'ee puretia tuachame
iji'i hijura.

Nimai Roji'inapo Hia Ka'ene Hijajina

43 'Ejume Godira apasoru puni vaji aacha ani ani'ina
ka'ene ea areri pavejujipo rejumakame ea mapoka ka'ene
hija kajija oja hwa'usahara.
44 Ea ka'ene ijí nimaa nimaa roji'ina kajija oja kwinu
vwihane uneunecha mapokaka punijaho vajúsaravi'i hijara.
45 'Ejume pu aneja vene puni kukua 'ee aachia 'eke 'imene
ea ka'ene pivusahi'inijihi ni'ajihara.
46 'Enareja veku veko Temiporui vaji ahuma hine vwiha
kwino vwihane 'ee sea sea ijí va'e puretia tuachame ine 'ee
'iruma temarasahi'i oja kwisu reji'i ijura.

47 Pu Godi taˈarohe ea ˈahopo pu kivajaho teamanavura
ˈee Natohwijara vejuˈe ea veku veko nimaa rojujija huri
ˈumanamiˈi namana.

3

Irividˈina Kaˈene Jariraviˈina Vejume Maranajina

1 Nusirea apeˈejuˈe pu siporua ˈona ˈojuraˈomo Pitaˈo
Joniˈo ajima vaˈe Temiporui siporua ˈoˈi vaˈara.
2 Ea pina oahoni tea vaji irividˈinaˈe roanaˈomo erapo kima
apena vaˈe veko veko Temiporu sea vwicha jiami ranavura.
Vwicha jiami ruha kajaho Mavarasaˈina ˈwavura. ˈEnaˈomo
ea kaˈene mumora siserajiˈina kajaho ijí vwicha jiama kajino
hiˈejuˈe erapo ijí Temiporu kajino vaˈiro vaˈukividˈi moni
jariramuna.
3 ˈEnaˈomo Pitaˈo Joniˈo vaˈareja Temiporu vaji arui veju-
makividˈi hu pu moni jariramana.
4 ˈEjumakividˈi Pitaˈo Joniˈo niima kanividˈi ijá ˈwava Nú
kúma ˈwavara.
5 ˈEjume hu unenuˈu pina pununaˈi apehuna vwihaji ˈurí
ahasirima kimana.
6 ˈEnakaivo Pitara ijá ˈwama Na siriva ˈee korutia paˈana
kaivo raka kaˈene núnuna ˈi namuji na mahu. Jesu Keriso
kaˈene Nasareti orijihuni ihiji ˈurahiˈi ˈwaravukúne ˈurina
namina vaˈa.
7 Huni ija manaˈinijaˈi ˈunama apene ˈurijume niˈaha
kwinu ˈurina kajino huni mumora ˈee atoka kajija marasahe
harura rejara.
8 ˈEjume hu ohurikune namine aneja vene pu puˈúmo
Temiporu vaji ohurikuna ˈuraha ojiˈi Godi taˈarohara.
9 ˈEne ea mapoka mahoˈo kaˈeme hu ˈuraha ojiˈi Godi
taˈarohana.
10 Hu ea kaˈene mumora siserajiˈina kaˈene Temiporu
vwicha jiami Mavarasaˈina ˈwavuji hine moniaˈe jariraviˈi
hinujina kaivo iraki hu renaji kame puruvaretiume oja
hwaˈusahara.

Pitara Temiporu Vaji Vuˈa ˈWaramajina

11 ˈEˈejume Pitaˈo Joniˈo aharu ˈonamie namiˈeme ea
mapoka ninukujaha roe ijí Saramani oni sea kajihuni orota
ˈwavuji namina kame oja hwaˈusahara.
12 ˈEjume Pitara ijí kime eaka mapoka kajija ijá ˈiama
Isureri ore ja rakijihunaˈe hine oja hwaˈusahuˈe niimaru
kúnamúo? Núra núni harurijino vejuˈe eakaho marajuˈe
ˈuraha onu rojare?

*Pitaˈo Joniˈo Tea Junahuni Vuˈa ˈWaramareja Irechamia-
jina*

13 Ijaho Eparahami oni Godi 'ee Aisiki oni Godi 'ee Jekapi
oni Godi 'ee núni sahiji jihipuni Godijara vejume Huni pwea
Jesuni pinana 'urinana. Ea ka'ene ja apena Pairati oni una'i
va'ume hu rana'i vejume ja Hu pavavara.
14 'Ene ja Ea ka'ene arimaijaho pataarohara kaivo ea
ka'ene ea 'aniu'e kwamasahi'iniji mihuna ura renana.
15 'Ejume ja Ea ka'ene majama hihuni anesurijaho
'anaara. 'Enakaivo Godira vejume kú'o 'urinaji kavara'omo
nú ijí rone nimaa 'waravu.
16 'Ena'omo nú Huni ihiji nimaa rojujihuna'e nú ijí Jesuni
iha kaji 'urahi'i 'waravume ea ka'ene ja kame hejukaho
maranana. 'Ene nimairoa ka'ene Huni vaji rena roajara
vejume ea ikaho maho'o joni una'i marana paranana.
17 'Ena'omo vwehu nune ja puruva rena'eme ija'ina ve-
jara. Areri joni ea mama'inapo vejaja'ina'e vejara.
18 'Enakaivo ikija Godi nitama poropetia 'waramarena ijá
'iamana. Huni Kerisora roe sisei hihunaka 'warumajaho
iviamaa ijaho Hu vejume nimaa renana.
19 Joni sisea are mamaa'e are'i kaivo ta'arohe roha. 'Eje
Godira joni sisea 'eke ato'arumama. 'Ejakame Natohwi
jihuni una'i vea ka'ene joni oja sonahunijaho rena roama.
20 'Ejakame Hu Jesu Keriso ka'ene jonijihuna'e iji pijaha-
jaho ranave joni roama.
21 Hu ijí akúpa 'ahi hi'eje Godira uneunecha maho'o
ka'ene Huni poropetia arimaijihi puni ira vaji nitama
'waramajija veje marasaha parahuna.
22 Mosisira nitamatama ema ijá 'waramana. Joni Godi
Natohwijara poropetia areri na'ina pina joni vwehipuni
vaja kajino veje 'urihuna. 'Enakúne Hura raka 'warava
he'avajaho hami he'avara.
23 Ea irara Poropetia kajihuni ira pahe'amajaho hu emaa
puni vaja kajino 'anae pa'arehuna.
24 Ijaho ija'ina'e poropetia maho'o Samueri oni rene ijí
kahi roa ijipo iviamaa raka ka'ene rena roe 'e'unukaho
'waruvara.
25 Ja poropetia kajihipuni harihija. 'Ene Godira vehuna
ka'ene emahu jona'e nahama 'warama ja'ina'e iviamaa jona
'u'o venu. Hu Eparahami 'waramaja'ina Oni amuhipuni
vajijino kachi'ina maho'o mwe'akino hijujija merajihuna
'wamana.
26 'Enajihuna'e Godira Huni pwea vejume 'urine amura
joni roana'omo merajihakame ea mapoka joni 'unama sisei-
jaho ta'arohe aré ranahuna.

4

Pita Kaivo Joniʹo Kanisorupuni Unaʹi Aherama Vaʹajina

1 Pitaʹo Joniʹo vaʹa hine ea mapoka kajihi puʹúmo vuʹa ʹwaviʹi hiʹeme pirisiti ʹee hirisima kaʹene Temiporu ʹajohiʹinijine ʹee Sajusi ijija puni roajivara.

2 ʹEnareja pu nihoʹo niʹimaʹura senavara. Ijihuni maijaho Pitaʹo Joni ʹo ea najahareja Jesuni vaji ea kaʹene kwamasaʹavajija kúʹo ʹurihuna ʹiavumakame senavara.

3 ʹEjumakame vea naʹí venajihunaʹe pu ʹunirame ʹeka vaʹe tipurai irechamiume hiʹeme súʹo nitumana.

4 ʹEnakaivo ea kaʹene puni vuʹa kaji hene nimaa rojajaho parua mapoka (5,000) nimaa rojara.

5 Ijihuni súʹuhijino puni emaina ʹee Sikuraipi ʹee puni mamaʹinijija Jerusaremi roe rira kwino ahuvara.

6 Anasi kaʹene pirisiti natohwijaho ʹee Kaiapasiho Joni ho ʹee Arekisanita ho ʹee pirisiti natohwijihuni ituha puʹúmo ahuma hijara.

7 Pu noʹo aherame roe puni unaʹi irechamiʹi kaivo pu aporama ijá ʹiava Rakijihuni haruri vejare? Irahuni ihi ʹurahume ijaho aranane? ʹiavara.

8 ʹEjume Pitaho Godoni ʹAvenijara ruha apena parajumakame emaina ʹee puni mamaʹina ijá ʹiama

9 Ja nú iviasi ʹotui irechamúʹirono avaju. Ijihuni maijaho nú ea kaʹene mumora siseraji'ina vejume ichá'ina maranaji heʹirono avaju?

10 Ja ea mapoka ʹee Isureri orakije ike heʹavara! Ijaho Jesu Keriso Nasareti ora kaʹene jara icha ʹahi ʹanaume kwamanaʹomo Godira vejume kúʹo ʹurina jihuni ihijara vejume ea kaʹene joni unaʹi naminukaho maranana.

11 Hu muna kaʹene ja ea kaʹene ara vejiʹinijipo ura parenajina kaivo ijaho muna ahisimaʹura kaʹene ara ʹunanahuniji rena naminu ʹwamana.

12 Godoni ari vahuni ʹunamijaho Iha nikwinu reje nú vahuna. Ei pini mweʹaki nú niʹajúhakame Godoni vahuna pana kaivo Godira Jesuho ea mapoka ikehipuni niʹajihiʹina mihanaʹomo ijara niʹajihakame Godoni vahuna ʹiamana.

13 Emaa kajipo kivume Pitaʹo Joniʹo puni unaʹi namine pajuʹi kaivo ajira ʹwaravara. ʹEjumakame pu ea kajija sikurua pakaviʹina ʹee ea mamahaʹomo ea najahaji kimareja nihoʹo oja hwaʹusahura. ʹEjume emaa kajipo hejajaho pu Jesu puʹúmo ʹurahojura hejara.

14 ʹEjumakame ea kaʹene pu vejuma maranajaho ijí pu puʹúmo namijumakame emaa kajipo ʹwarahuna areri parenana.

15 ʹEjume ema kajipo pu noʹo irechamiume maʹahi vaʹeme pu hine ʹwama apene piraʹaravara.

16 'Enareja pu ijá 'wava Eakija nú ichá'ina ve'eja? Pu no'o
unenu'u pina vejume ea mapoka ka'ene Jerusaremi hijujija
nikivara. 'Ena'omo núra ijí hekajihuna areria parenu.
17 'Enakaivo ike vu'akara parausahe emaapuni vaja
vahuna re'amajaho roe ira kisima'ura'e 'waravakame pu ijí
Huni iha kajaho kú'o pa'urahi'i ea 'aho'a 'warahuna.
18 Pu 'umenaume va'umakivi'i ijá 'iva Ja kú'o Jesuni iha
kajaho pa'urahi'i ea 'warahune 'ee naja'avara 'iavara.
19 'Ejume Pita'o Joni'o eha vene pu ijá 'iava Ja vwihajujaho
'unama ariramaa raki jarane? Joni ira hena vehunijina ho
Godoni ira hena vehunijine?
20 Nú raka ka'ene kame hejajaho areri pa'arehuna kaivo
nú 'warahuna 'iavara.
21 'Ejume emaa kajipo pu no'o juvu vu'a ira ajira
'waramareja irechamiume va'ara. Ea ka'ene mapokijaho
pura raka ka'ene vejaji kame Godi ta'aroha jihuna'e pura
pua'e sise'i 'ahihuni 'unama pa'arenana.
22 Ea ka'ene ijí pu vejume marana kajaho juara mapoka
mapoka (40) pa'arenana.

Nimaa Roji'inijipo Pajuhuni Siporua Ka'ene 'Ojajina

23 Pu irechamiajaho napuhwa puni va'ara. 'Enareja pirisi-
tia mama'ina 'ee emainijipo raka ka'ene pua 'waravajaho
'waravara.
24 'Ejume pu ijí henareja ahuma hine siporua 'one Godi ijá
'wava Natohwa ka'ene akúpa vene mwe'a vene soha vene
uneunecha ka'ene ijihuni vaji hijujija venaji'o
25 nitama Oni 'Aveni vu'a pina apene núni oma Oni pwea
ka'ene Teviti oni ira vaji rene roa ijá 'úma

Irakijihuna'e Jenitarua hina sena vejo? 'Ene emaa 'unama
aniani maa pa'ajija vejo?
26 Kinia 'ee ea 'ajohai'ina ahuma namiji'i Natohwijaho 'ee
Huni Kerisoho ninavara 'úmana.
27 Nimae ike arakino Heroti ho Ponachasi Pairati ho 'ee
Jenitarua 'ee Isureri ora ahume Oni pwea ariramaa Jesu
ka'ene Ara iji pijahaji ninavu.
28 Pura iraka ka'ene vejajaho Ara nitama vwihane amairi-
arama ja'ina'e vejara.
29 Oo Natohwe iviamaa pura juha vu'a kisina ka'ene
'wavujaho vwihana. 'Enareje nú Oni pwehijakaho ni'ajúha.
'Ejakame nú harura'e Oni ira 'wara'avajaho paju'ika'i nú ea
najaha.
30 Oni ija jorane ea veje maranie 'ee aacha ani ani'ina oni
pwea ariramaa ka'ene Jesuni iha 'ahi vena 'wavara.

31 Pu siporua 'ojume pa'are'eme ijí sea ka'ene pura hija
kajaho vari'eme Godoni 'Aveni puni vaji ruha apenana.
'Ejume iji'a Godoni vu'a paju'i kaivo aneja vene najahara.

Nimaa Roji'inijipo Kukua Puna Swara Vejajina

32 Ea mapoka ka'ene nimaa roji'ina kajija puni oja 'ee
vwiha nikwinu vwihajara kaivo ea pina unenu'u pina nuna
pa'iamana kaivo pu uneunecha mapoka 'eke totari 'ojura.
33 Pu apasorua kajija haruriji'i Jesu ka'ene Natohwijara
kwama 'urinaji 'waravume Godi pu ni'ima'ura'e maiji vwi-
haniana.
34 Puni vaja kajaho ea pina unenu'u pina panupivi'i
hinana. Ijihuni maijaho ea kajija maho'o mwe'a 'ee sea
rukina'omo 'imenareja ijí monia kajija 'eke roara.
35 'Ejumakame pu monia kajija 'eka roe apasoru epuni
una'i irechavume pu 'eke ea ka'ene uneunecha pa'ajihi pura
pivusahuji kivi'i 'oi'oi vajihara.
36 Ea pina huni iha Josapina kaivo Jesuni pwehipo iha
pina 'iame Panapasina 'wavura. Ijí Panapasi 'wavu kajihuni
maijaho Ni'ajihi'ina 'wavura. Hu Rivai oni amuja 'ee kwaa
iha Saiparasi nahejara.
37 'Ena'omo hu huni mwe'a pwina ea 'aho'a 'imenae
monia 'ekana. 'Enarena hu monia kajaho 'eka roe Jesuni
apasoru puni una'i irechamana.

5

Ananaiasi 'Ee Sapara Puni Vu'a

1 'Enakaivo ea iha Ananaiasi'o naparaha ka'ene Sapairana
'wavuji'o puni mwe'a 'imejara.
2 'Enareja Ananaiasiho ijí monia kajaho 'aho'a hu 'eka'i
kaivo 'aho'a 'eka roe Jesuni apasorua pisivia vajihumakame
naparaha hena kamana.
3 'Ejumakame Pitara ijá 'wama Ananaiasi'o a irakijihuna'e
Setani oni oja ruha apejumakame a oni mwe'aka 'imenarena
monia pwinana'a a 'ekivo Godoni 'Aveni jihuni una'i ira'ata
venane?
4 Maraku'ijaho mwe'akaho omaa 'wa? 'Ene iviamaa
monia 'imejake 'u'o omaa 'wa? 'Enakaivo a rakijihuna'e oni
oja vaji ika'ina'e vwihanane? A nú emaa papisimúu kaivo a
Godoni una'i ira'ata venana 'wamana.
5 'Ejume Ananaiasi ijí henarena ni'aha kwino mwe'i 'one
kwamana. 'Ejume pu ea ijí hene tea junamana.
6 'E'eme kivapo roe huni haha apene mwame apena va'e
kwananavara.
7 'E'eme vea oma no'opisu pa'are'eme nusirei huni napara
roe raka ka'ene huni parua renajaho pahena pakavi'i roana.

8 'Ena'omo Pitara ijá 'wama 'Ú jara mwe'a kajihuni monia
ehaka apejajaho ijarune 'wavume hu I'a nijana 'wamana.
9 'Enajihuna'e Pita ijá 'wama Irakijihuna'e ja no'o paru-
une'i 'wame Natohwi jihuni 'Avena vena kavare? Hena! Ki-
vasa ka'ene iviamai roe vwicha jiami namiju kajija paruuna
apena va'e kwanana'i va'ara'omo pu a 'u'o apena vahuna
'wamana.
10 'Ejume hu ni'aha kwino 'one huni mumora rora kajano
kwama namana. 'Ejume kivasa kajipo roe aruvi'i kavajaho
napara kajaho kwamana kamareja pu apene va'e paruahoni
rori kwananavara.
11 'Ejumakame sosia kajaho maho'one 'ee ea ka'ene ijí
hejajija niho'o ni'ima'ura'e tea junamana.

Emapo Areri Pavejujine 'Ee Oja Hwa'usahujina

12 Apasoru ahuma Saramani oni oroti hiji'i ea mapoka
puni vaji aacha ani ani'ina 'ee uneunecha ka'ene ema areri
pavehunijaho vejara.
13 'Eju'ukame panimaa roji'ina 'aho'a paroe pu pu'úmo
hiju kaivo pu apasorua kajihipuni pinana hena 'ee pu
ta'arorahara.
14 'Enakaivo ea mapoka mapoka parui napari Natohwiji
nimaa rojajija roe ijí huri ahumahume ajima va'ara.
15 Ea pu atama 'uniravi'ina mapoka puni suha ateha 'eka
roe 'unamu toi kajino irechama apene va'eju'e Pitara puni
rori va'e huni 'avenijara atami 'uniravi'ina kajihi puni hura
kaji niha rene raurihuna.
16 Ea mapoka Jerusaremi rori hijujipo ea puna ka'ene
atami 'uniravi'ina 'ee 'avena sisea ajima'ina aherama
roume pu 'u'o vejume maho'o maraniara.

Apasoru Ruaraha 'Eka Tipurai Irechamiari Vu'a

17 'E'eme pirisiti natohwa 'ee ea ka'ene Sajusia pu'úmo
niho'o ajinamana.
18 'Ejumakame pu 'urine apasorua 'unirame 'eke va'e
tipurai irechamiara.
19 'Enakaivo na'ii Natohwi jihuni 'ona oji'ini roe tipura
ara kajihuni vwicha tirasa'i kaivo aherama roe ma'ahi
irechamiara.
20 'E'ika'i ijá 'iava Ja va'e Temiporu vaji namine ea mapoka
majama hihuni vu'a kaji naja'avara 'iavume
21 pu ijí hene 'urijajaho sú'u sú'u vea mai'o ahara sama
kamino va'e Temiporu vaji najahara. 'E'eme pirisitia nato-
hwa 'ee puni ehijijipo Isureri opuni emaa 'umenaume roe
rira kwino ahuma hi'i kaivo ea irechamiume tipurai hiju
ro'ika'i ahera'i va'ara.

22 'Enakaivo ea ka'ene tipura 'ajohi'inijipo va'e kivara
tipura vaja pakimareja roe 'waravara.
23 'Enareja ijá 'iava Nú kavajaho vwicha roku vene
kisima'ura vejume na'eme ea ka'ene tipura 'ajohi'inijija
vwicha jiama kajino namijara kaivo nú vwicha tiraha aruma
va'ajaho ea pina niho'o ijaho vaja pahinana 'iavara.
24 'Ejume pirisiti mama'inijija 'ee Temiporu puni hirisima
vu'a kaji henareja pu vwihajume puruva rejume ijaho ichá
rene aranane 'wavara.
25 'E'eme ea kwino roe ijá 'iama Heha! Ea ka'ene jara
tipurai irechamiajaho Temiporu vaji namine vu'a ea najahu
'iavara.
26 'Ejume hirisima natohwijaho 'ee huni hirisima va'e pu
aheramana kaivo pu ea mapoka juhamareja harura pavene
irisava jihuni maijaho ea mapoka ka'ene puni vu'a heja ka-
jipo muni 'eke 'anihuna vwihanareja ijihuna'e masuanu'wi
aheravara.
27 'Enakaivo pu aherama roe kanisoru puni una'i
irechamiume namijumakivi'i pirisiti 'ajohi'ina natohwi
jihipuni una'i irechamiara.
28 Nú ja tanu'urihe ja Iha Ikaho pa'urahi'i ea najahuna
'waravara kaivo kaha! Jara najahu kajara Jerusaremi rarena
paranana'omo nú Ea kajaho 'anaume kwamana 'wame
namuhu 'iavara.
29 Pitaho 'ee apasoru ijipo eha vene ijá 'iava nú Godoni
iraru hene vehuna kaivo emaapuni ira pahehuna 'iavara.
30 Núni omijihipuni Godijara ja Jesu ka'ene korosi 'ahi
'anaume kwavume Hu vejume 'urinana.
31 'Enarena Hu Godira 'unama apene Huni ija mana'inija'i
ranavu'e Natohwa rene ni'ajihi'ina'e renana'omo Isureri
ora puni sisea ta'arohe aremamaa are'avajaho Hu vwihania
arehuna.
32 'Ena'omo nú raka ka'ene Hu venuji kama hejaji rone ja
najahu. Godoni 'Aveniji 'u'una. 'Ena'omo Godira ea irahipo
Huni ira hene vejuji Hu mihuna.
33 Vea ka'ene kanisoruepo ijí hejajaho niho'o oja vaja
'uhusamiume pu apasorua kajija 'ania kwamasa'avarono
vejara.
34 'Enakaivo Parasia pina huni iha Kamerieriho tamana'e
najahi'ina'omo ea mapoka'e huni hura veji'ina. 'Ena'omo
ijara 'urí arini nami'ika'i ijá 'iama Pu irechamie ma'ahi
ma'uako va'ava 'iamana.
35 'Ejume hu ijá 'iama Ja Isureri orakúne hami hami
vwihaje areri re'eje iji'a ja unenu'u pina pu veti'avara.
36 Ja nitama nihejara ea iha Tutasi oni pinana 'urine
ijá 'iama Na harura rukina 'i'i kaivo ea mapoka mapoka

(400) aherama vaˈana kaivo ea ˈahopo hu ˈanaume kwamana. ˈEjume ea kaˈene hua nimaa rojajaho juhaha ani va ranavara. ˈEˈeme kaukara kaˈene pura vejajaho paˈarenana.
37 Ijihuni túna̱ˈi ea tahari veijino Jutasi Karari orijihuni pinana ˈurinana. ˈEnarena hu ea mapoka aherama vaˈana kaivo ea ˈahopo hu ˈuˈo ˈanaume paˈarenana. ˈEjumakame ea kaˈene hu nimaa rojujaho juhaha ani va ranavara.
38 Ijá vejaraˈomo iviamaa na ja ˈwaravu. Ja ea ikihi puni rora paruvaˈavara kaivo makiˈeje pu pupuso hija. Ijihuni maijaho pura raka kaˈene vwihane vejujaho ema puni rena roanaˈe reˈamajaho roe paˈarehuna.
39 ˈEnakaivo ijaho Godona reˈamajaho jara ei pini tanuhuna areria paˈana. Ijihuni maijaho vejuroˈi ja Godiˈi puˈúmo ˈaraha veˈejakúne ˈiamana.
40 ˈEjume pu huni vuˈa kaji henareja ijiˈa ˈumenaume apasorua kajija roara. ˈEjume pu hijihaˈi kaivo ira kisinaˈe ˈwarame tanuˈurihe ijá ˈiva Ja kúˈo Jesuni ihijaho paˈurahiˈi ea najaˈavara ˈiˈi kaivo irechamiara.
41 Pu kanisoru puni unaˈi areˈi kaivo arihe temarajiˈi vaˈajihuni maijaho pu Jesuni ihijihunaˈe ea pu siseˈi ˈahie ˈee juha apeja jihunaˈe avajara.
42 ˈEjumakame pu veku veko Temiporu vaja ˈee sea sea ijino Jesuho Kerisona ˈiaviˈi najahe ˈee ˈwarame apene ojara.

6

Niˈajihiˈina Iropune ˈEe Noˈo Iji Pijihajina

1 Ijiha kajaho tisaiporua mapoka rena ajima vaˈeme Kuriki Jua ˈee Hipuru Jua chicharavara. Ijihuni maijaho puni amuniji na veku veku ˈiruma swara vejujaho vene asitahu jihunaˈe avajara.
2 ˈEjume ea iropu ropu noˈo ijipo ˈumenaume tisaiporu ˈahoˈa roume ijá ˈiava Nú Godoni ira paˈwaraˈikaˈi hine ˈiruma vajihiˈi hihuna areria pareˈena.
3 ˈEnakúne vwehu núne joni vaja kajino ea iropu noˈo ea kaˈene Godoni ˈAveni ruha apena parajiˈina ˈee iha mamaa ˈee hami hami vwihajiˈinijino pijihakame ijipo ike kaukara ikaho ˈajoˈavara.
4 ˈEjakame nú onúno naˈia mapoka siporua ˈoˈone Godoni vuˈa ˈwarahunakúne ˈiavara.
5 ˈEjume ea mapoka ijí vuˈa kajaho ura renana. ˈEjumakame pu Sitivini iji pijahara. Hu nimaa rona parajiˈine ˈee Godoni ˈAveni huni oja vaja rarena parajiˈinaˈe pijahara. Ea pina Piripune ˈee Pokorasine ˈee Nikenorine ˈee Timonine ˈee Paramenasine ˈee Nikorasina. Nikorasiho

Enitioki ora kaivo hu va Jua renarenaˈomo Godoni ea rene ijí Jua puˈúmo hinana.
6 Ea kija aherama roe apasoru puni unaˈi irechamiume pu ea kajihipuni siporua ˈone ˈee ija húmata ˈahi irechamiara.
7 ˈEnajihunaˈe Godoni ira rausaha apene kwaa ara mapoka vaˈana. ˈEjume pirisitia mapoka ˈuˈo nimaa rojara. ˈEne ea kaˈene Jerusaremi hijujija nimaa nimaa rojiˈina mapoka mapoka rejara.

Sitivini Kamovajina

8 Sitiviniho maiji vwihaniiˈina rarena parane ˈee harura rarena parana jihunaˈe Hu aacha ani aniˈina vene ˈee uneunecha kaˈene ea areri pavehunijija epuni vaji vejume rejara.
9 Ea ˈahoˈa Sinakoku Kaˈene Ripotini ˈwavuraˈomo pu Sairini ora ˈee Arekisanituria ora ˈee Sirisia ora ˈee Esia rene roajipo ˈurine Sitivini puˈúmo nakaravara.
10 Godoni ˈAveni vejume Sitiviniho ˈwaramana. ˈEjume huni vwiha mamaa kaˈene hura oja ˈaveniji'i ˈwaramajaho pu areri rarena ˈwarahuna areri parejara.
11 ˈEjume pu ea ˈahoˈa ˈimenae ˈwaravume pu ijá ˈiava Nú heˈejuˈe hu hine Mosisiˈo Godiˈo matihana ˈiavara.
12 ˈEjumakame pu eaka ijihipuni oja ijumakame ea mamaˈina ˈee Sikuraipia ijipo roe hu ˈunama tairia apene kanisoru puni unaˈi vaˈara.
13 Ea ˈahoˈa vuˈa iraˈata ˈwaraˈavarono irechamiume vaˈe ijá ˈiava Ea ikaho Mosisi oni tamaneˈo ˈee ruha akuaviˈinikaho naˈia mapoka mapoka hine matihuna.
14 ˈEnareˈe nú hejuˈe hu ijá ˈwaramuna Jesu kaˈene Nasareti orijara ijí arakaho tirakune ˈee Mosisi oni tamana kaˈene hu nú vajúhajaho ˈeka arohe ani ˈwaramu ˈiamuna ˈwavara.
15 Kanisoru kaˈene hija kajipo kavume huni ura niijaho areri onaˈojiˈina puni urania kivuja renana.

7

Sitivinira Huni Vuˈa ˈWaramajina

1 ˈEjume ea kaˈene pirisiti natohwijara ijá ˈwama ˈÚ ikaho nimaae? ˈwamana.
2 ˈEjume hu ijá ˈiama Heha! Vwehu nuna ˈee emahu nunakije ja nuni irake hami heha. Nitama Eparahami kaˈene núni omijaho maiˈo Herani pavaˈikaˈi Mesopotemia hinajiri Godi kaˈene hanajiˈinijaho huni roana.
3 Hu ijá ˈwama
Oni amuhija irechamie ˈee oni kwaa areˈi kaivo ˈurine vaˈe kwaa kaˈene Nara najaˈujino hiˈamana ˈwamana.

4 'Ejume hu Karutia opuni kwaa are'i kaivo va'e Herani
hinana. 'E'eme Eparahami oni oma kwavumakavi'i Godira
hu vejume 'urina roe iviamaa kwaake nú hijukino hinana.
5 'Enakaivo Hu mwe'a pina niho'o humaa pamahana.
'Enakaivo hu mají apehuna pana. 'Enakaivo Godi túna'i
humaa mahuna nahama 'waramana. 'Ena'omo Hu huni
amuhi jihipuni rehuna kaivo Eparahamiho mai'o amuja
pavenana.
6 'Ene Godi ika'ina 'waramana. Juara mapoka mapoka
(400) vaja kajino oni amuhijijija ea 'ahopuni pwea rene 'ee
sisei hihuna.
7 'Enakaivo túna'i ara irahipuni pwea ja re'avajaho Na 'otua
vetihuna. 'Enakaivo mai'o túna'i pu kú'o 'unama roe
kwaa ikino hine Na oja mihe Nuni kaukara vehuna
'wamana.
8 Godira hu sisa 'uhuahuna maka nahana. 'Ena'omo
Eparahami Aisiki oni oma renana. 'Ene hu na'ia iropu
no'opisu pa'are'eme hu huni sisa 'uhuahana. 'Ejume Aisik-
iho Jekapi oni oma renana. 'Ene Jekapi ea mama'ina iropu
ropu no'o puni oma renana.
9 Amuhu núna ea mama'ina kajipo Josapi sise'i 'ahae
apena va'e ea 'aho'a 'imenaara. 'Ejume pu apene Ijipiti
va'ara kaivo Godi hu hu'úmo hinana.
10 Hu sisei hinajaho Godira ni'ajahana. 'Ejume Godira
vejume Josapi vwiha maa vwihaji'ina rejume Perora Josapi
ura renajihuna'e Ijipiti opuni 'ajohi'ina re'amarono Pero iji
pijahana. 'Enareje Perora oni sei uneunecha mapoka ka'ene
navuji 'ajohi'ina re'amarono iji pijahana.
11 'E'eme Ijipiti kwaa 'ee Kenani kwaa 'oravea renarena
'iruma pa'are ranamana. 'Ejumakame amuhu núna kwaa
ka'ene 'iruma 'ekahunijaho niho'o pa'arejumakame sisesei
hijara.
12 'Ejume Jekapi henajaho 'iruma Ijipiti navuma henarena
maraku'a omahu núna irechamiume ijí va'ara.
13 'Ena'omo vukú'o 'aha pini va'ajino Josapi popwaha
hu nahama 'waramana. 'Enarena Pero roume
'waravumakame hu Josapi oni vwehija hena kimana.
14 'Ejume Josapi 'ona 'waramana. Huni oma ka'ene Jekapi
ona 'waravakame huni kachi'ina mapoka kajaho ijá nianae
Ijipiti ro'avarono 'waramana. Pu ijaho ea ni'aha kwino
mapoka mapoka (75).
15 'Ena'omo Jekapi Ijipiti va'e hu amuhu núnijihi pu'úmo
kwamasahara.
16 'Ejume puni hahijaho 'eka va'e kwaa iha Sekemi
irechavara. Ijí muna ara kajaho Sekemi Eparahamira
Hemori oni harihijihi puni 'imena apenana.

17 Godira Eparahami nahama 'waramajaho roa tu'u re'eme Isureri ora Ijipiti ea mapoka tuamana.

18 'E'eme kinia pina ka'ene Josapi pahena pakavi'ini Ijipiti opuni kinia renana.

19 Ijí ea kajara núni amuhija pisivi'i rurahana 'ee hu emahu núna sise'i 'ahie 'ee venaume sesahwaha samai kwamasa'avarono irechamiara.

20 Ijihuni vea kajiri Mosisiho nahejara. Hu niho'o hariha 'u'ua mamai jihuna'e Godi hu ura renana. 'Ejumakame emahwapo puni seijino nesi hami 'ajo'eme masapa no'opisu pa'arenana.

21 'Ejumakavi'i pu apena va'e samai ranavajaho Pero oni 'apajijara kama apene va'e huni hariha vena pimana.

22 Hu ijí sikurua vene 'ee Ijipiti opuni henaka'a mapoka kajaho he parane 'ee hura raka ka'ene 'warame venujaho haruriji'i venuna.

23 'E'eme hu juara mapoka mapoka (40) re'i ve'eme hu ehwaha ka'ene Isureri oni harihija ki'i 'ahaume vwihanana.

24 'Enarena hu vai'i kimajaho huni ea pina Ijipiti ori vu'a pa'a apene rurahuma kamana. 'Ejumakame hu ijara sevume 'urine hua vahame Ijipiti ora kajaho 'anauma kwamana.

25 Godi hu iji pijahume ehwaha kaji ni'aji'i roaji pu he'avarono ea kajaho hu 'anaana kaivo pu niho'o ija'ina pavwihajara.

26 'E'ikaivo Mosisi ijihuni sú'uhijino Isureri ora no'ohe'i 'ara'eme hu ijí va'ana. 'Enarena hu va'e are'avarorena rurame ijá 'iama Ja no'o vwe'une'i raka vene 'araho? 'iamana.

27 'Enakaivo ea no'o 'araha kajipo ea kwinu Mosisi vajama pi'ona'ika'i ijá 'wama Irara a venaume a roe nú 'ajohue 'ee namui roane?

28 A niari Ijipiti ora 'anaaja'ina'e na 'ani'iro avano? 'wamana.

29 'Ejume Mosisi ijí hene Ijipiti opuni kwaa are'i kaivo aseha va'e Miriani opuni kwai hinana. 'Enarena hu ijí hi'eme harihwaha no'ohe'i rejara.

30 Hu ijí hi'eme juara mapoka mapoka (40) pa'are'eme Godoni ona'oji'ina huni roe huri'a Sainai nechi'i icha oma rukina veni re'eju'e hu ijihuni vaji naminana.

31 'Ejume Mosisi ijí kamarena Vi ijaho rakina? ronarena niho'o ni'ima'ura oja hwa'usahana. 'Enarena hu ura va'e nini ka'i 'ahaume va'eme Natohwi jihuni ira roana. Hu ijá 'wama

32 Na oni opijijihi puni Godia. Na Eparahami oni Godi 'ee Aisiki oni Godi 'ee Jekapi oni Godia 'wamana. 'Ejume Mosisiho simame 'ee tea juvume ijaho nia pakamana.

33 'Ejume Natohwijara hu ijá 'wama Oni mumora hwana
jahena. Ijihuni maijaho ara ruha ka'ene naminujaho
akuavuri mwe'a sisa 'ahi naminu.
34 Pu Nuni ehija ka'ene Ijipiti opo sise'i 'ahiajaho Na
nikivuta. Pu niramaruvaji 'u'o Na nihejuta. 'Enarejo
ijihuna'e Na pu ni'aji'i routa. 'Enakúne a roe Na ranamae
Ijipiti va'a 'wamana.
35 Ike Mosisiho pura hu pata'arohe ijá 'wava Ea irara
'waravume a roe nú 'ajohue 'ee namui roane 'wavajina.
'Ena'omo Godira hu kú'o ranavume va'e Isureri ora 'eke
'ajo'amarono Huni 'ona oji'ina ka'ene nechi'i icha vaji
Godira vejume vena rejumakavi'i ranavume ijihuni vaji
naminajara ni'ajahana.
36 'Ejume ea ikara Ijipiti va'e vejume aacha ani ani 'ee ea
areri pavejujija veji'i Isureri ora aherama va'e soha ka'ene
iha Avi'ina 'wavujaho vejume 'unama re'eme pu va'e juara
mapoka mapoka (40) nechi'a kaji hina ojara.
37 Ike Mosisi ikara Isureri oni harihija ijá 'iama Godira
poropetia naa'ina joni vwehipuni vaji veje rene roajihuna.
38 'Ejume ike ea ikara ea mapoka pu pu'úmo nechi'i ahuma
hi'eme huri'a Sainai 'ona oji'ini vu'a 'waramana 'ee hu
emahu nú pu'úmo hine 'ee hu vu'a ka'ene majama hihuna
ja vajihuna'e vajahana.
39 'Enakaivo núni amuhijihija pu Huni vu'a pahe'i kaivo
pu Hu vajama pi'onavara. Pu Ijipiti oja vwihanareja pu ura
Ijipiti 'unama va'i 'ahiara.
40 'E'ikaivo pu Eroni ijá 'wava Núni godi 'aho'a vejakame
pura uranúhe aheruma va'a. Mosisi nú aheruma Ijipiti
arema roara kaivo hu iraki renajaho nú puruva renúu
'wavara.
41 Ijihuni vea kajino pu unenu'u pina apene purumakau
'u'ua puna'i vene swasa 'eke ijí godi ira'ata kajihuni roara.
'Ene pura puni iji veja kaji kimareja niho'o mari'uvara.
42 'Ejumakame Godi pu túchahie pataarora'i ija irechami-
ume pu china masapa vea ijihi oja mihara. 'Ejumakame
areri poropetiepo heha vaji vena 'warava ja'ina'e renana.

'Ú Isureri ora ja juara mapoka mapoka (40) nechi'i hinoja-
jino swasa ka'ene vejajaho núna'e vejare?

43 Pana kaivo ja Moraki opuni harai ara vene china ka'ene
Romapa joni godi rene unenu'u 'aho'a 'eke veju'e unenu'u
'aho'a puna'i reju'ukivi'i nuana vetie ijihipuni swasa veju-
jihuna'e Na ja irechamie ja Papirani asima hana'i vahuna
'iamana.
44 'Ena'omo emahu núpo harai ara ka'ene nechi'i vejajaho
ea najahareje Godira ijihuni vaji vu'a 'waramuna. Areri
Hura Mosisi naharena ve'amarono 'wamaja'ina'e venana.

45 'Ene emahu núpuni vea rejume pu Josua pu'úmo apene
ro'eme Godira ara 'ahosura kajija emahu núpuni una'i
ato'arumaume use'eme ijí nama apene rou va'o roe Teviti
oni vei usevara.
46 Godi Teviti kamare'e teamama paranuna. 'Ena'omo
Tevitira Jekapi oni Godi ijihuni harai ara ve'irono Godi
apomana.
47 'Enakaivo Saramanira arijaho venana.
48 'Enakaivo Natohwa ka'ene ichuto maijaho emaapo
ara ka'ene iji vejujaho pahinuna. Areri poropetijara
'waramajina.
49 Akúpa 'ahijaho Nuni asuma hijuri ruhijina kaivo
mwe'ijaho Nuni mumora ranavuri ruhijina.
'Ena'omo ja ara ichá'ina Nuna veni'eja? Natohwijara
ijá 'iama Nuni ruha ka'ene Nara 'ojuta hwehunijaho
ichine?
50 Nuni ija uneunecha kihija maho'o pavejuta raka?
'wamana.
51 Ja niho'o vu'ataa paheji'ina 'ee joni oja kisima'uri ji-
huna'e ja niho'o pahena paraju. Emahu jopo Godoni 'Avena
pataaroha ja'ina'e ja 'u'o pataarohu.
52 Poropetia ea irahija'e emahu jona sisei pa'ahiare?
'Ejume pu Ea ka'ene arimaijara rohuniji 'waravajija
'aniume kwamasahara. Ja Ea kaji nahamahe 'anaume
kwamajihina.
53 Ja ea ka'ene tamana 'ekujihi Hu Huni 'ona oji'ina'e va-
jihu'e 'eka roura kaivo ja panimaa rone 'ee vejura 'iamana.

Sitivini Muni 'Ona Hijahajina

54 'Ejume pu ijí henareja Sitivini ajinama oja 'uhusamia
para'ejume upaja ja'iujume chanichani vaja'eme kavara.
55 'Enakaivo Sitiviniho oja vaja Godoni 'Aveni ruha apena
parajumakame akúpa 'ahi nia nirinama kavume Godoni
hanaji'ina kame 'ee Jesuho Godoni mana'inija'i naminana.
56 'Ejume hu ijá 'iama Kaha! Na ka'eju'e akúpa 'aha
vwicha jara'eju'e Emaa Puni Hariha Godoni mana'inija'i
naminu 'iamana.
57 'Enajihuna'e pu ira ajira ananaja'ika'i ataa pijuturame
ni'aha kwinu 'urimaravajino ninukujaha va'e pu hu ija ija
'unavara.
58 Pu hu 'unama piijahe apene samai va'areje muni 'eke
'ana'eme kivasa kwinu ijí puni rori nami'eme pu puni ateha
jahene huni una kaji irechavara. Ea kajihuni ihijaho Soruna.
59 Sitivini muni 'anaumakivi'i hu Natohwiji 'urahe ijá
'umena Natohwa Jesu nuni 'avena ape'amana 'wamana.

60 'E'ikaivo hu aruha arihi'i ira ajira ijá 'umenane Nato-
hwe pu na sise'i 'ahiukúne A pu eha pavetia 'ume'i kaivo
kwamana.

8

1 'Ejume hu 'anaume kwamajaho Soru oja vaja teamama
paranana. Ijí vea kajaho sosia ka'ene Jerusaremi hijujaho
ruarahume sisei hijara. 'Ejume pu 'oi'oi ea 'aho'a Jutia
vaji va'ume 'ee ea 'aho'a Sameria va'eme apasoru eru
irechamiara.

Sorura Sosi 'Ania Ruarahajina

2 'E'eme ea ka'ene Godi oja mahi'inapo Sitivini oni haha
apena va'e ranavara. 'Enareja pu niho'o huamu vene
niramaruvara.
3 'E'eme Soruho aneja vene sosi ruarahiana. 'Ene sea sea
kaji ajime napara parui irisame 'eka va'e tipurai irechami-
ana.

Vu'a Maa Maiu'ina Sameria Vaji 'Waramajina

4 'E'eme ea ka'ene ani ani va'a kajija hine Godoni vu'a ea
najahara.
5 'E'eme Piripuho Sameria va'e aneja vene Keriso rone
najahana.
6 Ea mapoka ka'ene ijí Piripu ipu'úmo hija kajija pu oja
'ee vwiha kwisu rene hura 'warama kaji hene aacha 'ee
uneunecha ka'ene hura vejume ani ani reja kaji pu kivara.
7 Ea 'avena sisea 'ajima'ina mapoka ijí hijara'omo Hura
venaume ijí 'avena sisea kajipo niho'o ajira emaavara'i
kaivo ariha va'ara. Ea 'aho'a irima'ina 'ee haha ajuarani'ina
vejume marasahara.
8 'E'eme kwaa kajaho niho'o ni'ima'ura'e temarasahara.
9 Ea pina huni iha Saimanina'omo hu nimako atama
veji'ina ea ni'ina iavi'i ara kajino hiju'e Sameria ora oja
hwa'usahura.
10 'Ejume pu maho'o sesamai rene va'e emakini hu
ta'arohe ijá 'wavure Hu Godoni harura ni'ima'ura 'wavura.
11 Hu nitama rene atama ani ani veju'e pu kavujihuna'e
pu hami huni vu'a hejura.
12 'Enakaivo vea ka'ene Piripura Godoni vu'a maiu'ina
ka'ene Godoni arijihuna 'ee Jesu Keriso oni ihiji rone
'waramajaho pu nimaa rojara. 'Ejume hu parui napari
ahuma toi samahara.
13 'Ejume Saimani 'u'o nimaa ronajihuna'e hu toa
apúsavume Piripui ahuma 'uraha oji'i hura aacha 'ee une-
unecha ka'ene ea areri pavehuna mama'ina venaji ki-
marena oja hwa'usahana.

14 Apasoru ka'ene Jerusaremi hijajipo hejajaho ea mapoka
ka'ene Sameria hijajija Godoni ira hene apejuma henareja
pu Pita'o Joni'o irechamiume va'ara.
15 'Enareja pu no'o va'e ijí ea ka'ene Godoni ira hene
nimaa roja kajipo Godoni 'Avena ape'avarono pu puni
siporua 'ojara.
16 Hu mai'o puni vaja ruha paapenana kaivo pu Natohwa
Jesuni iha 'ahijino toaru samaara.
17 'Enajihuna'e pu aneja vene puni ija ea kajihipuni
húmata 'ahi irechamiume Godoni 'Avena apejara.
18 Saimani hina ki'eme apasoru kajipo ija irechami'eme
Godoni 'Avena ea samahuma kimarena hu monia 'eka roe
'ime'i 'iamana.
19 'E'ikaivo ijá 'iama Harura kaji na 'u'o miha 'e'irakúne na
ea irahija'e ija irechamiujaho pu Godoni 'Avena ape'avara
'iamana.
20 'Ejume Pitara hu ijá 'wama Oni monia kaji'i kwa'ena.
Ijihuni maijaho a vwihanajaho Godoni swarijaho moni
'imejura ronuna.
21 A ikehuni pwina pana. Ijihuni maijaho oni oja mai'o
Godoni una'a arira pana.
22 'Enakúne oni sisea ka'ene oni oja vaji namujaho vwi-
hane aremamaa are'i kaivo ta'arohe Natohwi jihuni siporua
'ojakame Hura vwihanae are'amana.
23 Na kavu'e oni oja vaja kama'ajaho niho'o sisea na-
muna'omo ijara a kamoramu 'wamana.
24 'Ejume Saimanira eha vene ijá 'iama Ijinakúne ja Na-
tohwi jihuna'i nuni siporua 'oniha! 'Ejakame uneunecha
ka'ene jara 'warivu kajaho niho'o pina nuni haha 'aha
pareni'ama 'iamana.
25 Pu no'o Natohwi jihuni vu'a 'waravume pa'arejume pu
kú'o 'unama Jerusaremi va'iro vai'i Sameria opuni araka
mapoka kajino Godoni vu'a kajaho najaha apene va'ara.

Piripu Ka'i Itiopia Orijihipuni Vu'a

26 'E'eme Natohwi jihuni 'ona oji'inijara Piripu ijá 'wama
'Urine iki kami nechunama ka'ene va'e Jerusaremi 'useme
va'u kajino ariha Kasa va'amana 'wamana.
27 'Ejume Piripuho 'urine va'u va'ume 'unamutoi
Uniki pina Itiopia ora piunamana. Ea kajaho Kanitasi
ka'ene Itiopia opuni kwinijihuni moni 'ajohi'ina'omo hu
Jerusaremi Godi oja ma'irono roana.
28 'Ena'omo hu kú'o huni ari va'irono huni chariati vaji
asuma hiji'i poropeti Aisea oni puka tahana.
29 'E'eme Godoni 'Aveni Piripuho ijá 'wama Va'e chariati
'aha kajino hu hu'úmo ahuma hina 'wamana.

30 'Ejume Piripu ninuma ajima va'i hejume hu poropetia
Aisea hine tahume hu ijá 'wama 'Ú a raka ka'ene tahu
kajihuni maijaho a niheno? 'wamana.
31 'Ejume hu ijá 'wama Na ichá'ina he'ejo? Ea 'ahopo
najihara'omo na ijihuni maa he'ejo? 'wa'i kaivo Piripuho
'waravume ajima va'e hu hu'úmo asuma hinana.
32 Ijí puka vaja kajino hura Godoni ira ka'ene tahajaho
ikena.
Hu sipia 'ani'irono 'eka va'uja'ina'e ahema va'ara 'ee
areri sipia 'u'ua sapasa usimahi'ini jihuni una'i ira
pa'arene naminu ja'ina'e Hu ira pa'waramana.
33 Hu juha natohwa'e apenana. Ijihuni maijaho pu Huni
'otua hamia pahejara. 'Enajihuna'e Huni ei pini hene huni
vu'a kaji 'warahuna pa'ana. Hu ikino mwe'i hinujaho pu
ni'anaume kwama va'ume pa'arenana vejara'e tahana.
34 'Enarena ijí Unikia kajara Piripu eha vene ijá 'wama
Poropetia kajaho hu huna'e rone 'waramana 'aho ea pina
rone 'waramane? 'wamana.
35 'Ejume Piripuho Godoni vu'aka taha kaji aneja veji'i Jesu
rona 'waramana.
36 'Enareja pu 'unamutoi va'ari vaja kajino roe toa rori
usevi'i Unikia kajara ijá 'wama Kama! Toa karena kaivo
rakijara tanu'urihu'e na toa paapúsami'ena? 'wamana.
37 'Ejume Piripu ijá 'wama A oni ojiji'i nimaa rona
para'amajaho a arerina. 'Ejume hu eha vene ijá 'wama Na
nimaa roju. Jesu Kerisoho Godi Oni Hariha 'wamana.
38 Ea kajara 'waravume chariati nami'eme pu no'o Piripui
ariha va'ume ea kajaho toi 'unamape apúsamana.
39 'Enareja pu kamino toa vaji rene ajiru use'eme Natohwi
jihuni 'Avenijara Piripuho apene va'ana. 'Ejume Uniki
kajaho kú'o Piripuho pakamana. 'Enarena hu temaraji'i
huni 'unama va'ana.
40 'E'eme Piripuho ori'ini kakaramajaho hu Asotasi nami-
nana. 'Enarena hu araka mapoka kajino Godoni vu'a najaha
apene onu va'ume iji'a Sesaria roana.

9

Sorura Ta'arohani Vu'a
(Akisi 22:6-16; 26:12-18)

1 'Ejume Soruho majama hine Natohwi jihuni tisaiporua
juvu vu'a 'warame 'ee 'anie kwamasa'avarono va'e pirisitia
ni'inijaho 'waramana.
2 'Ejumakame hu pasia vene vajahe 'eka va'e Tamasikasi
Sinakoku mapokiji vajihe pu hu ni'ajahareje ea ka'ene
'Unama ikehunake veji'ina parui napari piuni'avajaho pu
'eke Soru vajahe kamorame hura 'eka Jerusaremi rohuna.

3 'Ejume hu Tamasikasi rori ro'eme ni'aha kwino akúpa
'ahi rene hanane huni haha 'aha 'ee huni rora kajaho
hanana paranana.
4 'Ejume hu mwe'i 'oji'i hejume irijara ijá 'wama Soru Soru
a rakijihuna'e Na sise'i 'ahiu 'wamana.
5 'Ejume hu ijá 'wama Natohwe A rarane 'wavume Hu ijá
'wama Na Jesu ka'ene ara sise'i 'ahaujarana.
6 'Enakúne 'urinareje ari va'a. 'E'eje ara iraka ka'ene
vehunijaho ijí 'wara'amana 'wamana.
7 'Ejume ea ka'ene pu pu'úmo va'a kajija ijí ira
pa'wanama'ika'i namine irijaho hejara kaivo ea haha
pakavara.
8 'E'eme Soruho 'urinana kaivo huni niijaho niho'o nutu-
vumakame uneunecha pakimana. 'Ejume ea kajipo huni iji
'unama apena va'e Tamasikasi ranavara.
9 'Ejume hu na'ia no'opisu nia panirie 'ee 'iruma paine 'ee
toa painana.
10 'Enakaivo tisaiporu pina iha Ananaiasi ijino Tamasikasi
hinana'omo Natohujara visoni vaji ijá 'wama Ananaiasi'o
'wavume Ananaiasi ijá 'wama Natohwiji na ikeho hiju
'wamana.
11 'Ejume Natohwijara ijá 'wama A 'urine 'unama ka'ene
Arira 'wavujihunijiano va'u va'o va'e Jutasi oni sei ea pina
iha Soruho Tarasasi ora'omo hu ijí hine siporua 'oji'i hinu.
'Enakúne a va'e ka'amana.
12 Hu 'u'o visoni ka'eme ea pina huni iha Ananaiasi
'wavujaho va'e ijí arume huni ija huni haha 'ahi irechavu-
makame huni nia kú'o niriana.
13 'Ejume Ananaiasi eha vene ijá 'wama Natohwe na
nihejuta. Ike ea kehuni vu'ijaho hura Oni ehija ka'ene
Jerusaremi hijujihi 'eke sise'i 'ahiajaho na nihejuta.
14 Hu ea ka'ene pirisiti mama'inapo harura mahume hu ea
ka'ene oni iha 'urahujihi kamorai roana 'wamana.
15 'Enakaivo Natohwijara ijá 'wama Ijí ea kajihuni va'a
Nara hu Nuni kaukara ve'amarono iji pijahuta'omo hu
Nuni iha apene Jenitaru 'ee kinia 'ee Isureri oni harihija
najahuna.
16 Nara Nuni ihijihuna'e hura haha ni'ima'ura ka'ene
hiahunijaho nahuna 'wamana.
17 'Ejume Ananaiasi sea kajino va'e arumana. 'Enarena
huni ija haha 'ahi ranamahi'i ijá 'wama Soru vwea
nunakera. Jesu Natohwa ka'ene ara 'unamutoi kamajara
na ranamiume routa'omo a kú'o nia niri'ena. 'Eje Godoni
'Avena oni oja vaja ruha apena parahuna 'wamana.
18 'Ejume Soruho ni'aha kwino unenu'u pina ka'ene
huni nia 'ahi namajaho 'o'eme hu 'urine nia kú'o niriana.

'Enarena hu 'urijume toi apúsavara.
19 'Enarena hu 'iruma ine harura apenana.

Sorura Tamasikasi Keriso Rona Najahajina

'Ejume Soruho ijino Tamasikasi tisaiporu pu'úmo na'ia no'onaho no'opisu hinana.
20 'Enarena hu va'e Sinakoku vaji aneja vene Jesu rone najahe ijá 'iama Hu nimaa nimaa Godoni Hariha 'iamana.
21 'Ejume pu ea ijí hene oja hwa'usunaha'eme pu ijá 'wava 'Ú ikaho ea ka'ene Jerusaremi ea ka'ene Jesu nimaa roju'ukame hu pu ruarahu jarane? Hu iviamaa iki roe ea ka'ene Jesu nimaa roji'inijihi kamorame va'e Pirisiti mama'ini jipuni irecha'i roajaho ikene 'wavara.
22 'Enakaivo Soruho huni haha harura re'ejume aneja vene Jua ka'ene Tamasikasi hijujihi Jesuho Kerisona 'iavume pu niho'o puruva retiara.
23 'Ejumakame na'ia mapoka pa'are'eme Jua mapoka Soruho 'ana'irono 'wamapene ojara.
24 'Enakaivo pura raka ka'ene ve'iro vejajaho Soruho nihenana. 'Eju'ukame pu hu 'ana'i 'ahiu'e na'ia veiri'a ijaho ara vwichia kajino 'ajoha ojura.
25 'Ejumakame Huni Tisaiporuepo apene namea vaji niarikara. 'Enareja ea ka'ene vwicha 'ajoha namija ka-jihi juhame apene vera 'aha kaji ajima va'e karo'ahuni apúsavume va'ana.

Sorura Jerusaremi Va'ajina

26 Vea ka'ene hu Jerusaremi roajaho tisaiporu pu'úmo ahui venana kaivo pu tea junamana. Ijihuni maijaho hura tisaiporua'e renajaho pu panimaa rojara.
27 'Ejume Panapasira hu ahema apene apasoru puni roe hura Natohwiji 'unamutoi ichá'ina ka'ene kavume Hura vu'a 'waramana 'ee Tamasikasi Jesuni iha 'ahi paju'ika'i 'waramajaho 'waramana.
28 'Ejume hu ijí pu pu'úmo mataume Jerusaremi paju'ika'i Natohwi jihuni iha 'ahi vu'a 'warame ojara.
29 'Enarena hu Jua ka'ene Kuriki opuni iri 'waravujihi pu'úmo hina nakaravara. 'Ejumakame pu hu 'unama ka'ene 'anahuniji savara.
30 'Ejume vwehwapo ijí henareja pu hu ahema kami Sesaria va'ara. 'Enareja pu hu ranavume Tarasasi va'ana.
31 'E'eme sosia ka'ene Jutia hine Karari hine 'ee Sameria hijujija matausaha hiji'i emarene 'ee Natohwiji juhavi'i hijara. 'Ejume Godoni 'Avenijara pu soma'eju'e ea mapoka rena ajima va'ara.

Pitara Rita 'Ee Japa Najahajina

32 'E'eme Pitaho ara ara kajino nimaa roji'ina ka'ene hina
apene oja kajihi kima apena onuva'o Godoni ehija 'aho'a ijí
Rita hijara'omo ki'i va'ana.
33 'Enarena hu ijí va'e ea pina huni iha Eniasiho pa'uraha
o'i kaivo ijí sei vajaru hi'eme juara ija ronu no'opisu
pa'arenana'omo ijaho piunamana.
34 'Enarena Pitara hua ijá 'wama Eniasi! Jesu Kerisora
veju'e sonahaukúne 'urina oni suha mwama 'wavume hu
ni'aha kwino 'urinana.
35 'Ejumakame Rita ora 'ee Sarani ora hua marana kaji
kamareja pu ni'aha kwinu maho'o Natohwiji huni ta'arohe
ro ranavara.
36 Ara ka'ene Japana 'wavujino tisaiporua pina Tapitana.
'Enakaivo Kuriki puni iri 'urahujaho Tokasina 'wavura.
'Ena'omo ike naparakaho hu ea hami 'ahie 'ee ea ka'ene
uneunecha pa'ajihi ni'ajihuna.
37 Ijí vea kajiha kajano hu atami 'unavume kwamana.
'Ejume pu huni hahijaho apene toi rúrahareja ichutoi ruha
pini ranavume namana.
38 'Enakaivo Japaho Rita rorina'omo tisaiporu 'ahopo
Pitara Rita hinaji henareja pu ea no'o irechamiume va'e
mamako nú pu'úmo roa 'wa'irono va'ara.
39 'Ejume Pitaho 'urine pu pu'úmo va'ana. 'Enarena hu
va'e 'e'ujume pu ahema ichutoi ruha pipunijino va'ara.
'Ejumakame ijí amunaka mapoka ka'ene Pita oni rori namija
kajija ateha ka'ene Tokasira hu mai'o hinani veijino vena
useaji kima hine niramaruvara.
40 'Ejume Pitara 'waravume ma'ahi va'umakivi'i hu atoki
same siporua 'onana. 'Enarena hu iji'a ta'arohe napara ka-
jihuni hahi namaja'i kavi'i ijá 'wama Tapita 'urina 'wavume
hu nia jarae Pita kamajaho hu ni'aha kwino 'urine arini
hinana.
41 'Ejumakavi'i hu huni ija mahume 'unama apena
'urijume hu ni'aha kwinu 'uri arini naminana. 'Ejumakavi'i
hu ea ka'ene nimai roji'ina 'ee amuna 'umenaume roume
hu ea mai'o hiji'ina kajaho pu mihana.
42 'Ejumakame Japa ea ka'ene hijujija hene kavara.
'Enareja pu ea mapoka'e Natohwijaho nimaa rojara.
43 'Enarena Pitaho ijí Japa Saimani ka'ene hanuha sisa
amairi'iniji'i na'ia mapoka hinana.

10

Pita'o Koniriasi'o Sesaria Piunaravari Vu'a

1 Ea pina Sesaria hinuna kaivo huni ihijaho Koniriasina.
Hu Itari opuni amia puni natohwa.

2 'Ena'omo hu ea mamaa 'ee hu kachihwa pu'úmo Godi
juhame na'ia mapoka Jua ka'ene uneunecha pa'amai ijija
ni'ajihuna. 'Enare'e hu na'ia mapoka Godoni siporua
'onuna.
3 'Ena'omo na'i pini tiria koroku navaha puna'i samai
kavume Godoni 'ona oji'ina huni roe Koniriasi'o 'wamana.
4 'Ejume hu oja hwa'usahe 'ee tea juvume niimaru kavi'i
ijá 'wama Natohwe irake 'wamana. 'Ejume Godoni 'ona
oji'ina kajara ijá 'wama Koniriasi ara siporua ka'ene 'one
'ee ea ka'ene uneunecha pa'ajihi ni'ajihare'e vajihujaho ni
ajima vu'e kahino Godoni una'i navukame Hu nihena a
vwihanau.
5 'Enakúne ea 'aho'a irechamie va'e Japa Saimani ka'ene
Pitana 'wavuji kamareje ahema ro'avara.
6 Hu soha rori Saimani ka'ene hanuha sisa amairi'ini
jihuni sei hinu 'wamana.
7 'Enarena Godoni 'ona oji'ina kajaho vu'a 'waravume
pa'arejume hu va'ana. 'E'eme Koniriasiho huni pwea
no'one 'ee sorutia pina ka'ene Godi juhavi'ini ijihi pu'úmo
'umenaume roara.
8 'Enarena uneunecha mapoka kajaho 'waramarena
irechamiume Japa va'ara.
9 'Ena'omo ijihuni sú'uhijino pu niva'e ari 'use'i va'eme
Pitaho vea rira mu'oi nami'eme ajima ata huri siporua 'o'i
va'ana.
10 Pu 'iruma amairiara. 'Eju'e hu matume 'iruma i'i
'aha'eme hu navaha puna'i kamana.
11 'E'eme hu kavume akúpa vwicha jara'eme unenu'u pina
ateha sa'ina natohwa nupi'ijino 'una'eme ariha iki mwe'i
roana.
12 Ijihuni vajijaho hanuha ani'ina mwe'i namine ojura 'ee
tirohe ojura 'ee uka ichutoi jaijasahe ojura. Ijihuni toi ani
rene namana.
13 'E'eme irijara ijá 'wama Pita 'urine 'ania ina! 'wamana.
14 'Ejume Pita ijá 'wama Natohwe niho'o pana. Na une-
unecha mapoka chiha rukina paine 'ee pasovi'ina paihuna
'wamana.
15 'Ejume kú'o irijara ijá 'wama Uneunecha ka'ene Godira
veju'e mamaa'e rejujija a paka'eje sisea ro'ama 'wamana.
16 Ijá 'aha no'opisu renareja uneka kajaho kú'o ichutoi
apena va'ara.
17 'E'eme Pitaho hu hine hura navaha puna'i kama kaji-
huni maiji vwiha'eme ea ka'ene Koniriasira irechamiume
va'a kajija va'e ea Saimani oni sea aporavi'i va'e rou va'o
roe vwicha jiami namijara.
18 'E'ikaivo pu aporama ijá 'iava Saimani ka'ene Pitana
'wavujaho ijí hinu ho pa'aniji he'irono aporavara.

19 'Ejume Pitaho maiʹo hura navaha punaʹi kamaji vwihaʹeme Godoni 'Aveni ijá 'wama Kima! Ea noʹopisu a saravu.
20 'Enakúne 'urine ariha maʹahi vaʹa. Nara irechamiume roarakúne pu puʹúmo pavwihaʹi kaivo vaʹamana 'wamana.
21 'Ejume Pitaho ariha vaʹe ijá 'iama Heha! Ea kaʹene ja savujaho nana. 'Ene ja irakijihuni maijihunaʹe ikaho roare? 'iamana.
22 'Ejume pu hu ijá 'wava Koniriasiho amia puni natohwaʹomo hu ea arira 'ee Godi juhamuna. 'Ejuʹukame Jua mapoka hu taʹarohuraʹomo Godoni 'ona ojiʹina natohwijara nahumakame nú roe a aherama huni sei vaʹe ara vuaʹe 'warave hu heʹirono 'waruvume nú roara 'wavara.
23 'Ejume hu pu ijí ruha aremahume notuaraʹomo súʹu 'urine pu puʹúmo vaʹeme Japa ora vwehwaha 'ahoʹa pu puʹúmo vaʹara.
24 Ijihuni súʹuhijino hu Sesaria 'eʹunana. 'Eʹeme Koniriasiho pu ajiha ehwaha 'ee huni napuhija 'waravume pu nianaa roe pu puʹúmo ahuma ajiha hijara.
25 'Eʹeme Pitaho vaʹe ijino vaji aruvumakaviʹi Koniriasi 'urine Pita oni unaʹi aruha arihe nuana vetiana.
26 'Ejumakaviʹi Pitara hu iji 'unama apene 'uriji'i ijá 'wama Na 'uʹo emaa aaʹinakúne 'urina 'wamana.
27 'Ejume hu huhuʹúmo vuʹa 'waraviʹi aruma vaʹi kimajaho ea mapoka ijí ahuma hijara.
28 'Ejumakame hu ijá 'iama Nú Jua ea 'ahoʹa puʹúmo ahuma pahine 'ee puni kwaa paʹurahojura. Ijihuni maijaho núni varapa ijaʹina kaivo Godi na 'warimajaho na ea pina sisea chiha rukina paʹwaʹurono 'warimana.
29 'Ejume na matauma pavwihaʹikaʹi routa. 'Enakúne a maa irakijihunaʹe pu irechamiume vuʹare? 'wamana.
30 'Ejume Koniriasi ijá 'wama Nara vea noʹona noʹo nipaʹarejajino ike vea mukakino na nuni sei tiria korokui siporua 'ojiʹi navaha punaʹi vaji kaʹeme ea pina ateha hanajiʹini saviʹina nuni unaʹi namiʹi kaivo ijá 'wimana
31 Koniriasiʹo Godiho ara siporua 'onujaho Hu nihenuna. 'Ene ara ea kaʹene uneunecha paʹajihi vajihujaho Hu vwihanu.
32 'Enakúne a ea 'ahoʹa irechamie vaʹe Japa Saimani kaʹene Pitana 'wavujaho 'warave roʹama. Hu Saimani kaʹene hanuha sisa amairiʹini jihuni sea soha rori naminujino hu hinuna 'wimana 'wamana.
33 'Ejume pu a aheraʹavarono na vea panisavuta vo irechamiuta. 'Ejume a nihoʹo mamaa vene roana. 'Enaʹomo nú ja puʹúmo ahuma Godoni unaʹi hijukino Natohwijara vuʹa kaʹene a 'waramaji 'waruma 'wamana.

Pitara Koniriasi Oni Kachiʹina Vuʹa 'Waramajina

34 'Ejume Pitara ira ahasirime ijá 'iama Na nimai ja
'waravu na hejujaho Godiho ea ronu kwino parenuna.
35 'Enakaivo ea irahipo Godi juhame 'unama ariramaa
vejujaho Hu ura renu.
36 Hura Isureri oni harihijihi puna'e vu'a ka'ene ranama-
jaho matauhuniji Jesu Keriso oni vaji najahuna. Hu eaka
mapokijihi puni Natohwa.
37 Jonira toi samani túna'ijine uné raka ka'ene renajaho ja
nihena kavu. Karari aneja rene va'e Jutia vaja va'ana.
38 Ja nihejara Jesu ka'ene Nasareti Godira Huni 'Avena
mahe 'ee Huni harura iji'i mahana. 'Ejumakame Godi hu
hu'úmo hinujihuna'e Hu kwaaka mapokakino va'e mamaa
vene ea ka'ene 'avena sisea ajimai'ina siomahuna.
39 'Ena'omo nú uneunecha mapoka ka'ene Jua puni kwaa
'ee Jerusaremi venaji 'u'o kavara. 'Ene pu Hua'e apene
korosia 'ahi 'anaume kwamajaho 'u'o kavara.
40 'Enakaivo vea no'opisu pa'are'eme Godira vejume kú'o
'urinana 'ee samaahiravume kavara.
41 'Ejumakame Hu kú'o 'urinajaho pu ea mapoka
pakavara. 'Enakaivo nú Hu kama heji'inijija Godira marako
nú iji pijúha jihuna'e Hu nú pu'úmo 'iruma ine 'ee toa inana.
42 'Ejumakame Hu 'waruma jihuna'e nú Huni vu'a ea
mapoka samaumai najahu. Jesu ka'ene Godira iji pijahume
ea ka'ene mai'o hijura 'ee kwamasahi'ina ijihipuni 'otua
vehuni jihuni vu'a nú 'waravura.
43 Poropetia maho'o Hu rone 'waramareja ijá 'iava Ea
irahipo nimaa ro'avajaho puni sisea Huni iha vajijino vwi-
hanie areve parahuna 'iamana.

Jenitarupo Godoni 'Avena Apejajina

44 Pitaho ijí hine 'waravi'i hi'eme Godoni 'Aveni ariha roe
ea ka'ene hine huni vu'a heja kajihipuni oja vaji samahana.
45 'Ejumakame Jua nimaa roji'ina ka'ene Pita'i pu'úmo roa-
jivajija oja hwa'usunahara. Ijihuni maijaho Godoni swara
ka'ene Huni 'Avenijaho Jenitarua 'u'o samaha jihuna'e oja
hwa'usahara.
46 'Ejume pu he'eme pu ira ani ani 'wavi'i hine Godi
ta'arohara. 'E'eme Pitara eha vene ijá 'iama
47 Núra Godoni 'Avena apeja ja'ina'e pu 'u'o apejara'omo
pua'e toi samahunijaho irara tanu'ena? 'iamana.
48 'Ejume hu 'waravume pu Jesu Keriso oni iha 'ahi toi
samahuna'e 'waramana. 'Enareja hu pu pu'úmo ijí na'ia
no'una ho no'upisu hi'amarono 'waravara.

11

Pitara Iraka Ka'ene Renuji Jerusaremi Sosia 'Waramajina

1 'Ejumakame apasorua 'ee vwehwaha 'aho'a ka'ene Jutia
hijajipo hejajaho Jenitarua 'u'o Godoni vu'a hena apejajaho
hejara.
2 'E'eme Pitaho 'uname Jerusaremi va'ume Jua mapoka
sisa 'uhuahi'inijipo hu namaha 'urarahara.
3 'Enareja pu hu ijá 'wava A va'e ea ka'ene sisa
pa'uhuai'inijihi pu'úmo 'iruma inana 'wavara.
4 Pitaho aneja vene hami nirisame 'waramana.
5 'Enarena ijá 'iama Na kwaa Japa hine siporua 'oji'i visoni
ka'eme unenu'u pina ateha sa'ina kajaho kahi akúpi 'ahi
rene nupia nupiijino 'una'eme arihe nuni roana.
6 Ijihuni vajijaho hanuha ani ani'ina mwe'i namine ojura
'ee tirohe ojura 'ee uka ka'ene ichutoi jaijasahe ojura. Ijihuni
toi ani rene namana.
7 'E'eme na ira he'eme ijá 'warimana Pita 'urina 'anie ina
'wimana 'iamana.
8 'Ejume na ijá 'wavo Natohwe niho'o pana. Na uneunecha
chiha rukina mapoka paine 'ee pasovi'ina nuni ira vaja
pava'e arihura 'wavuta.
9 'Ejume kú'o ira kahi akúpi 'ahi rene roe ijá 'wima
Uneunecha ka'ene Godira veju'e mamaa rejujija a paka'eje
sisea ro'ama 'wimana.
10 Ijaho 'aha no'opisu renarena kú'o apene ichutoi va'ara.
11 'Ene heha ijiha kajano ea no'opisu Sesaria rena
irechamiume na'e aheri'i roe sea ka'ene núra hijajino use-
vara.
12 'Ejume Godoni 'Aveni 'warimarena ijá 'wima A unenu'u
pina pavwiha'amana kaivo va'amana 'wivume ea iropu
kwinu vwehu nú pu'úmo roe Sesaria ea kajihuni sei va'ara.
13 'Ejume hu 'warumajaho hu Godoni 'ona oji'ina ka'eme
ijara ijá 'wama A ea 'aho'a irechamie pu va'e Japa Saimani
ka'ene Pitana 'wavujaho aheme roa.
14 'Eje hura vu'a 'warave a 'ee oni kachi'inijihija maho'o
maraniama 'wamana 'iamana.
15 Na ijí vu'a kaji aneja vene 'wara'eme Godoni 'Avena
ariha roe pu samahana. Areri amura'e nú samuha ja'ina'e
samahana.
16 'E'eme na Natohwijara raka ka'ene 'warumajaho vwi-
hajuta. Joniho hu ja toa vajaru samaume 'urijara kaivo ja
Godoni 'Aveniji'i samahuna 'úmajaho vwihajuta.
17 'Ejume nú Natohwa ka'ene Jesu Keriso nimaa roju-
makame Godira swara ka'ene nú múhaji pu nikwinu'ina
kaji mi'amajaho na ea irana'omo Huni 'unama tanu'ejo?
'iamana.
18 Pu vu'a kaji henareja pu iruno'a are'i kaivo mataume
Godi ta'arohi'i ijá 'wava Oo nijina Godira vejume Jenitaru
'u'o puni sisea are'i kaivo taarohe majama hihuna apehuna.

Enitioki Sosijina

19 Nimarako Sitivini ˈanaume kwaˈeme ea ˈahoˈa kaˈene
nimaa rojiˈinijija pu siseˈi ˈahiume juhaha vaˈe Ponisia vaˈe
ˈee Saiparasi vaˈe ˈee Enitioki vaˈara. ˈEnakaivo pu vuˈa
kajaho ea ˈahoˈa paˈwaravara kaivo Juaru ˈwaravara.
20 ˈEnakaivo ea nimaa rojiˈina ˈahoˈa Saiparasi ore ˈee ea
ˈahoˈa Sairini oraˈomo pu vaˈe Enitioki roe aneja vene Kuriki
ˈuˈo Jesu kaˈene Natohwi jihuni vuˈa maa najahara.
21 ˈEjume Natohwi jihuni harura pu puˈúmo navumakame
ea mapoka nimaa ronareja taˈarohe Natohwi jihuni roara.
22 ˈEjume ijí vuˈa kajara rena roe Jerusaremi sosiji rouma
henareja pu Panapasi ranavume Enitioki vaˈana.
23 ˈEnarena hu ijí vaˈeˈujiˈi Godoni maiji vwihaniiniji
kamajaho nihoˈo teamama parajume hu pu niˈajihe ijá ˈiama
Natohwiji nimaa rojiˈi hiˈavara ˈiamana.
24 Hu ea mamae ˈee nimaa rojiˈine ˈee Godoni ˈAveni ruha
apena parajiˈinaˈomo ea mapoka Natohwi jihuni ea rejara.
25 ˈEjume Panapasiho vaˈe Tarasasi Soru sama vaˈana.
26 ˈEnarena hu vaˈe kame ahema apene Enitioki vaˈana.
ˈEnarena pu noˈo juara kwino ijí hijara. ˈEne ijino sosia
epuˈúmo piunaˈarame ea mapoka najahara. ˈEˈeme ti-
saiporu ijija amuraˈe Enitioki Keriso oni ehija ˈwavara.
27 ˈEˈeme ijihuni vea kajino poropetia ˈahoˈa Jerusaremi
rene kami Enitioki vaˈara.
28 ˈEˈeme poropetia pina huni iha Akapasiho Godoni
ˈAveni niˈajahumakame hu ˈurine namiˈi kaivo mweˈa
kakino ˈoravea natohwa rehuna ˈwaramana. ˈEnaˈomo
túna̱ˈi Karautiasira ˈajohani veijino ˈoravea renana.
29 ˈEne tisaiporu ura renajaho pu ea kwino kwino Ju-
tia vwehwaha kaˈene hijujihi niˈajihe uneunecha ˈahoˈa
irechamihe vaˈavarono ura renaara.
30 ˈEjume pu ijá venareja Panapasiˈo Soruˈo puni ija tahi
irechavume pu ˈeka vaˈe eruta vajihara.

12

Majama Ruarahe ˈEe Pita Tipura Apejajina

1 Ijihuni vea kajino kini Heroti ea ˈahoˈa kaˈene sosi kaji
hijujihija nihoˈo niˈinaˈe siseˈi ˈahiuna.
2 ˈEne hu Jemisi kaˈene Joni oni ˈuˈuiji soˈwa pijahume
kwamana.
3 ˈEjiˈi kimajaho Jua ijí kame teamanavuma kimarena hu
vaˈe Pita ˈuˈo kamohuna vwihanana. Ijaho puretia isitia
paˈajihuni vea reˈeme hu ijá veˈiro venana.
4 Ijihuni túna̱ˈi hu Pitaho apene tipurai ranamana. ˈEjume
sorutia mapokaˈe (16) irechamiume pu ruha kaˈene Pita
ranamaji ˈajoha hijara. Pasova vea paˈarejakaviˈi hu Pitaho

apena va'e ea mapoki jihipuni una'i 'otua veti'i 'ahaume ranavuma hinana.
5 'Enakaivo Pitaho ijino tipurai hi'eme sosiepo hine huna'e Godoni siporua 'oji'i hijara.

Pita Tipura Vaji Rena Ro 'E'unajina

6 Ijihuni sú'uhijino Heroti va'e Pitaho apene 'otua veti'i 'ahaume va'ana. 'E'eme na'ia kajino Pitaho sorutia no'o ijihipuni riri ne'eme pu hua senia no'o ija mumora kamomapi ranavume namana. 'E'eme sorutia mapoka ijí vwicha jiami naminareja hine tipura ara kajaho 'aiha vejara.
7 Heha! Natohwi jihuni 'ona oji'ini ni'aha kwino huni rora kajano nami'eme ijí tipura ara vaja kajaho hananana. 'E'eme hu Pita oni rorijano 'ana'anai'i saa ijá 'wama Mamako 'urina 'wamana. 'Ejume senia ka'ene huni ija kamovajaho ni'aha kwino ijá arihana.
8 'Ejumakavi'i Godoni 'ona oji'ina kajara ijá 'wama Oni ateha apúsame mumora hwana sama 'wavume Hu ijá vejumakavi'i ijá 'wama Oni ateha apúsamareja 'ararihie ro'amana 'wamana.
9 'Ejume hu ijí Godoni 'ona oji'ina kaji 'arariha va 'e'unana. 'Enakaivo raka ka'ene Godoni 'ona oji'inijara venajaho hu pahena pavwihanana kaivo hu vwihanajaho visoni kavu ronana.
10 'E'ikaivo pu no'o va'e ea ka'ene 'aiha amura vejajaho asitahe 'ee va'e ijihuni rori 'aiha vejajija asitahe roe kami ajani vwicha ka'ene ari ma'ahi va'ujino ro'eme vwicha kajaho ma'ori tirausahume pu no'o roe samai usevara. 'Enareja ni'aha kwino 'ona oji'inijaho Pitaho raname va'ana.
11 'E'eme Pitaho iji'a hena kamajaho nimaa Natohwijara Huni ona'oji'ina ranavume hura roe na Heroti oni ija 'ahi aherimana. Ijihuni maijaho Juaka mapokijaho Heroti pu'úmo na sise'i 'ahihuni jihuna'e aherimana roana.
12 'Enarena hu ijá vwiha'ika'i iji'a va'e Joni ka'ene Makana 'wavujihuni oha Merina 'wavujihuni sei va'ana. Ijí ea mapoka ahuma hine siporua 'oji'i hijara.
13 'E'eme hu roe ijí vwicha jiama kajino 'ana'anaume napara pina huni iha Rotana'omo ijara roe vwicha tirasa'iro venana.
14 'Eji'i henajaho Pita oni ira henarena hu tatomajihuna vwicha patirasa'i kaivo ninuma va'e karohi sei vaji arume ijá 'iama Pitaho karoho ma'ahi naminu 'iamana.
15 'Ejume pu hu ijá 'wava A niho'o nanama avanu 'wavara. 'Ejume hu ira ajira pu ijá 'iama Nimaa nimaa hu karoho ma'ahi naminu 'iamana. 'Enakaivo pu ijá 'wava Ijaho huni 'ona oji'inina 'wavara.

16 'Enakaivo Pitaho majama hine vwicha 'ana'anauma
henareja pu vwicha tirasavi'i kavajaho Pita kavara. 'Enareja
pu niho'o oja hwa'usaha parajara.
17 'Ejuma kimarena Pitaho iji hararajihe iruno'a
are'avarono ruramana. 'E'ikaivo hu Natohwijara hua
apene roe samai ranamaji 'waramana. 'Ene hu ijá 'iama
Va'e Jemisiho 'ee vwehu nuna ka'ene nimaa roji'inijihija ijá
'wara'avara 'i'i kaivo kwaa pini va'ana.
18 'E'eme vea nitu'eme Pitara ichi'i va'ajaho sorutia pu-
ruva rejumakame irano'a natohwa'e veji'i pira'aravara.
19 'E'eme Herotiho hu samana kaivo hu papiunamana.
'Enarena hu 'aiha veji'inijija 'otua vetie 'ania kwamasahuna
'waramana. 'Enarena Pitaho Jutia are'i kaivo hu kami
Sesaria va'e hinana.

Herotira Kwamajina

20 'Enarena Herotiho Taia ora 'ee Sairani ora ki'eme hu
ajimana. 'Ejumakame pu vwiha kwisu rene ahuma nianaa
huni roara. Pu Parasitasiho kini huni ara 'ajohi'ina'omo pu
puni mama'inijihi pu'úmo va'e matauma hihuni vu'a 'wame
amairiara. Ijihuni maijaho pu puni 'iruma kinijihuni ara
kwai 'ekura'omo avajara.
21 'Ejumakame Heroti pu vu'a 'wara'irono na'ia kwino iji
pijaha ranamana. 'Ena'omo ijí vea kajino hu huni kini huni
ateha same va'e kini huni ruha 'ahi hinana. 'Enarena hu
vu'a ni'ima'ura pu 'waramana.
22 'Ejume ea kajipo majama ijaho godoni ira heju kaivo
emaapuna pana 'umejara.
23 'E'eme ni'aha kwino Natohwi jihuni 'ona oji'ini hu
'anaume huchapo apene ijuma kwamana. Ijihuni maijaho
hu Godoni pinana pa'unama 'urina jihuna'e avanana.
24 'Enakaivo Natohwi jihuni irijaho niho'o rausaharena
natohwa rena va'ana.
25 'E'eme Panapasi'o Soru'o Jerusaremi hiji'i kaukara
vejuma pa'arejume pu kú'o 'unama va'e Joni ka'ene Makana
'wavujaho aheme pu pu'úmo roara.

13

Panapasi'o Soru'o Iji Pijihe Irechamiajina

1 Enitioki sosia vajijaho poropetia 'ee najahi'inijija ijí
hijara. Panapasiho Simiani ka'ene ea ajijaho 'ee Rusiasi
ka'ene Sairini orijaho Manaini ka'ene Heroti oni napurijaho
'ee Soru 'u'o ahuma ijihi pu'úmo hijara.

2 'E'eme pu Natohwiji oja vwihanareja pu 'iruma aura
areme siporua 'oji'i hi'eme Godoni 'Aveni ijá 'iama Pana-
pasi'o Soru'o irechamie kaukara raka ka'ene Na pura
ve'avarono 'umenauji veja 'iamana.
3 'Ejume pu 'iruma aura areme 'ee siporua 'onareja pu
'urine puni ija húmata 'ahi irechamiume pu no'o va'ara.

Panapasi'o Soru'o Saiparasi Hine 'Ee Soru Poru 'Ivajina

4 'Ene pu Godoni 'Aveni irechamiume va'e Serusia useme
ijino sisima ajima Saiparasi va'ara.
5 'Enareja pu va'e Saramisi useme Jua puni Sinakoku
vaji aneja vene Godoni vu'a najahara. 'Ene Joniho pu
ni'ajihuna'e ahevara.
6 'Enareja pu ijí Saiparasi opuni ara kwaa kajaho 'uraho
paranareja pu va'e ara iha ka'ene Pepasi 'wavuji ea pina
piunavara. Ijí ea kajihuni ihijaho Pajesuna. Hu poropetia
ira'asina. Hu atama ani ani'ina mapoka veji'ina.
7 'Ena'omo hu ea natohwa ka'ene 'ajohi'iniji'i hinuna.
Hu niho'o hami vwihaji'ina. Hu Godoni vu'a he'irono
Panapasi'o Soru'o 'umenaume roara.
8 'Enakaivo Erimasi ka'ene atama veji'inijara kanisoru
nimaa ro'amarono 'unama same tanumana.
9 'Ejumakame Soru ka'ene Poruna 'wavujaho Godoni
'Aveni huni oja vaja rarena parajumakame hu niimano
kanavi'i
10 ijá 'wama A niho'o 'avena sisei jihuni hariha. A
uneunecha ka'ene mamaijihipuni nana'eji'ina. 'Ene ira'ata
uneunecha ka'ene siseijipo oni oja vajijaho rarejara. Iji-
huna'e na'ia mapoka a Natohwijihuni 'unama ariramaijaho
a 'eke siseimaa venujaho vecha are'ena?
11 Ijihuna'e Natohwijara Huni ija oni haha 'ahi ranamahe
a niho'o nia supama'ena. 'Eje a na'ia 'aho'a vea pakame
pavehuna 'wa'eme huni nia vaji 'imitia samarena nutuma
na'eme huni nia kwino supamana. 'Ejumakame hu 'urahe
ijino napapanama apene ijí oji'i ea 'ahopo iji 'unama apene
va'avarono hu ea saramana.
12 'Ejumakame kanisorua ijí kamarena hu nimaa ro-
nana. 'Enarena hu Natohwiji rone najahaji henarena oja
hwa'usahana.

Panapasi'o Poru'o Pisitia Vaji Enitioki Hijajina

13 'E'eme Poruho 'ee huni napuhija ka'ene pu pu'úmo va'a
kajihija Pepasi rene sisima 'ahi Peka Pamipiria vaji use'eme
Joniho pu irechami'i kaivo 'unama Jerusaremi va'ana.
14 'E'eme Peka raname va'e Pisitia Enitioki vaji usevara.
'E'eme ijí Sapati rejume pu va'e Sinakoku vaji hijara.

15 'Ejumakame ea ka'ene Sinakoku 'ajohi'inijipo tamana
'ee poropetia tahume pa'arejume ijá 'iava Vwehije ja vu'a
'aho'a ea ikihi ni'ajihe 'warahuna'e re'avajaho 'waraha
'iavara.
16 'Ejume Poru 'urine arini nami'i kaivo iji hararajihi'i ijá
'iama Isureri ora ka'ene Godi juhavi'inakije ataa apús*ama*
ike heha.
17 Godikara amuhu nú*na* ka'ene Isureri orijija iji pijihana.
'Enajihuna'e pu Ijipiti hi'eme Hura vejume pu ea mapoka
rejara. 'Enareja Hu Huni harurijino pu aherame ro samai
roana.
18 Pu juara mapoka (40) nechi'i roajaho Godi pu mají
'ajoaha'eme roara.
19 'Ejume Hura ijino Kenani opuni kwaa ara kajino ara
iropu no'ohe'i ea mapoka 'aniume tiraa ranavara. 'E'eme
Hu Huni ehija'e ijí mwe'a kajaho ahaame 'oi'oi vajihana.
'Ene pu ijí hijajaho Hu 'ajoha'eme juara mapoka (450)
paarenana.
20 'E'eme ijihuni tú*na*'ijino Hu puni 'otua heji'ina
irechamiume pu hinona apena va'u va'u va'e Samueri
ka'ene poropeti ijihuni veijino 'e'ujara.
21 'Enareja ijihuni tú*na*'ijino pu kinia'e jarivume Godira
Soru ka'ene Kisi oni harihiji mihana. Hu Penijimani oni
ituha'omo ijara 'ajoha'eme juara mapoka (40) paarenana.
22 'Ejume Hu hu rana'i kaivo Teviti vejume roe puni kinia'e
renana. Hua'e rone Hu ijá 'waramana Na Teviti ka'ene Jesi
oni harihiji kavuta. Ea ka'ene Nuni ojijara ura renujaho
ijina. Hura Nuni ura ijaho vehuna.
23 Ninahama 'warama ja'ina'e ea ikehuni amuja vaji
Godira Isureri opuni ni'ajihi'ina Jesuho mihana.
24 'Ena'omo Hu mai'o ro'amarono Joniho Isureri ora
maho'o puni sisea vwihane areme ta'arohakame toi
samahuna 'waramana.
25 Joni oni kaukara mai'o paare'i ve'eme hu eaka mapoka
kajihi ijá 'iama Ja vwihajujaho na rana rojo? Na Ea ka'ene
ja hine 'ajahujaho pana kaivo heha! Hu nuni tú*na*'i rou nara
Huni mumora hwana jahehuna areria pareniu.
26 Vwehu nunakije ja Eparahami oni harihi jihipuni
kachi'ina 'ee ea ka'ene Godi juhavi'inaka iki ja pu'ú*mo*
hijujija Hu nú ni'ajú*harena* Hu Huni vu'a nú mú*hana*.
27 Ea ka'ene Jerusaremi hijujija 'ee puni 'ajohai'ina Hua
'ee poropetiepo 'waravara ka'ene na'ia mapoka'e Sapati
rejukavi'i tahujaho pu mai'o pahena pakavura'omo ijara
nimaa re'amarono pu Hu apene 'otua vetiara.
28 'Enakaivo pu 'unama ka'ene venareje Hu 'anahuniji
savujaho pakamareja Pairatira 'ana'amarono 'waravara.

29 'Enareja Hu rone 'waravaji pu Hu korosi 'ahi namajaho
apene arihe va'e muna ari ranavara.
30-31 'Enakaivo Godira vejume Hu kú'o 'urinana. Na'ia
mapoka ea ka'ene pu pu'úmo Karari rene Jerusaremi
roajihipuni roana. 'Ena'omo ijí ea kajipo iviama Huni
'waravi'ina rejara.
32 'Ena'omo nú vu'a maa maiu'ina ka'ene emahu núna
nahama 'waramaji 'waravu.
33 Godira raka ka'ene nahama 'waramajaho iviamaa
sesahu núpuni veakino Jesuho vejume 'urinana. Areri
Samusi 2 vaji vejaja'ina.
Nara A saravu jihuna'e A iviasi Nuni Hariha renu 'wamana.
34 Godira vejume Hu kú'o 'uri'eme ika'ina 'warumana.
Hu kú'o pa'unama va'e mwe'a vaja pasakarahuna. Na Teviti
merajahu ja'ina'e ja 'u'o merajihuna 'iamana.
35 Ijihuna'e hu Samusi vaji kú'o ija'ina 'waramana.
A Oni Ea ka'ene ariramaijaho ranave mwe'a vaja
pasakara'amana 'iamana.
36 Tevitiho Godoni ura ijaho hura hinani veijino ehwa
puna'e veji'i hinu va'o kwamana. 'Ejumakame pu apene
va'e huni amuhija irechamiajino ranavume sakaranana.
37 'Enakaivo Godira Hu vejume 'urinajaho pasakaranana.
38 Ijihuna'e vwehu nune sisea vwihana arehuna ka'ene
Huni vaji rena roana ka'ene 'waravujaho heha!
39 Ja niheju ea mapoka ka'ene Hua'e nimaa rojujaho ari-
ramaa renauna. Mosisi oni tamanijara ija'ina veje ariramaa
rehuna areria pana.
40 'Enakúne poropetiepo raka ka'ene 'waravajaho ja hami
hami 'ajohakame ijija joni haha 'aha pare'avara.
41 Pu ijá 'iava
Ja ea ka'ene Godoni ira matihi'inijija ijí vwihaji'i kwa-
masa'avara. Na joni veijino kaukara pina veju kaivo
kaukara kajaho ea 'ahopo nirisajihe 'warahuna kaivo
ja niho'o taina pina panimaa rohuna 'iamana.
42 Poru'o Panapasi'o 'waravume paarejume ma'ahi va
use'i va'eme eaka mapoka kajipo hura hara jarirame ijá
'iava Ja no'o Sapati piniji 'u'o roe vu'a kajihuna kajaho
'waru'avara 'iavara.
43 'E'ikaivo ea mapoka ka'ene ijí Sinakoku hija kajija
ni'aha kwino ma'ahi usemareja Jua mapoka'e 'ee ea 'aho'a
ka'ene Jua rejara ka'ene Godi juhavi'inijija Poru'o Pana-
pasi'o 'ararihie va'ara. 'Ejume pu 'ejahie ijá 'iava Ja Godira
maiji vwihanúana vajijino 'uraho'avara 'iavara.
44 Ijihuni túna'i Sapati re'i vejuma kamareja araka nato-
hwa kajaho ahuma hine Godoni vu'a he'iro roara.

45 'E'eme pu ea mapoka ahuma hijuma kimareja Jua
niho'o senama parajara. 'Ejumakame pu Poru oni vu'ijaho
apene arohe ani 'warame Poru ira sisea 'warame matahara.
46 'Ejume Poru'o Panapasi'o ira paju'ika'i ijá 'iava Nú
mamaa vene Godoni ira ikaho ja marako 'waravara kaivo
ja majama hihuna apehunijaho niho'o sename hwe'i 'ahiu
jihuna'e ijaho ja ojono ka'eje nú Jenitarua puni vau.
47 Ikaho raka ka'ene Natohwijara nú ve'avarono
'warumajina.
Nara ja Jenitaru puni ira sa'ina'e irechamiu 'ee ea ni'ajihuni
vu'a apene mwe'a kehuni urakino va'avara 'úmana.
48 'Ejakame ijí Jenitaru kajija pu vu'a kaji henareja
temarasahe 'ee Natohwi jihuni vu'ijaho ta'arohara. 'Ene ea
ka'ene majama hihuna'e Godira iji pijihajija nimaa rojara.
49 'Enarena Natohwi jihuni irijaho kwaaka kajino maho'o
rausaha va'ana.
50 'Enakaivo Juapo vejume napara ka'ene iha rukina 'ee
parua ka'ene ara kaji ura ni'ina pisimie oja inaume Poru'o
Panapasi'o rurahe 'ararihiume kwaa puna kajaho are'i
kaivo va'ara.
51 Pu 'urine puni mumora hari saina ka'ene navajaho
pua'e sise'i 'ahie tairevume arihumakivi'i pu Aikoniami
va'ara.
52 'Ejumakame tisaiporua Godoni 'Aveni ruha apena para-
jukame niho'o teamana'eju'e hijura.

14

Panapasi'o Poru'o Aikoniami Hijajina

1 'Ejume pu va'e Aikoniami Jua puni Sinakoku vaji ahume
hine vu'a 'unama ani'inijino 'waravume ea mapoka Jua 'ee
Kuriki nimaa rojara.
2 'Enakaivo Jua 'aho'a panimaa rojara. 'Ena'omo ijipo
vejume Jenitaru ea ka'ene nimaa roji'inijija niho'o senavara.
3 Pu no'o 'aha jora ijino hine paju'ika'i najahume Nato-
hwijara ni'ajihe Hura maiji vwihaniaji najaharena aacha
'ee uneunecha ani ani'ina ka'ene ea areri pavehunijaho
vajihume pu vejume rejara.
4 'Ejumakame ea mapoka ka'ene ara kaji'urijija ea 'aho'a
Jua puna'i rejume ea 'aho'a apasorua puna'i rejara.
5 'Ejume Jenitarua 'ee Jua 'ee puni mama'inijipo ni'aha
kwino 'urine apasorua kajihi ruarahe 'ee muni 'eke
'ani'irono vejara.
6 'Ejumakame pu no'o ijí henareja juhaha va'e kwaa iha
Raikonia va'areja ara iha Risitara Tepi 'wavuji va'ara. 'Ee ijí
ara kajihipuni rori ara 'aho'a kajino va'ara.
7 'Enareja pu ijino Godoni vu'a mai najahara.

Panapasiʹo Poruʹo Risitara Tepi Hijajina

8 Ea pina Risitara hinuna kaivo huni mumora irivi'ina
'omo oahoni tei vaji nija'ina rene roajihuna'e hu panamina
onuna.
9 'Ena'omo eakaho Poru oni vu'a hami henana. 'Ejume
Porura hu kanamarena nia pa'ahatihi'i kanamajaho hu
nimaa ronujihuna'e hu marahuna'e kamana.
10 'Enarena hu ajira ijá 'wama 'Uri arini namina 'wavume
hu ohurikune 'uri arini namina 'uraha onana.
11 'Ejume eaka mapoka kajipo ijí Porura raka ka'ene vena
kaji pu kamareja pu Raikonia opuni iri ijá 'umeja godiepo
emaa rene núni roa karihi kiha 'umejara.
12 'Enareja pu Panapasiho iha pina Suusi 'wame 'ee
Poruho 'waravi'ina ijihuna'e Hemisi 'wavara.
13 Suusi oni Temiporua ijí ara kajihuni rori naminana'omo
Pirisitia purumakau 'eke ea mapoka kajihi pu'úmo sinara
siaavi'ina 'eke swasa ve'i 'ahiume vwicha jiami roara.
14 Vea ka'ene apasorua Panapasi'o Poru'o hejajaho puna'e
vehuna henareja pu no'o puni ateha 'unirame isoku'i kaivo
pu ninukujaha va'e ea mapoka kajihi puni vaji va'e ijá
'umejara
15 Ea ikije ja iraka'e ve'irono vejo? Nú 'u'o emaa areri
jaa'ina. 'Enakaivo nú Godoni vu'a maa maiu'ina ja 'waravu
jihuna'e ja ikija nimaa panakúne pata'arora'ika'i ta'arohe
Godi nimaa ka'ene mai'o hiji'ina ka'ene akúpa vene mwe'a
vene soha vene uneunecha ka'ene ijí navujaho venajihuni
roha.
16 'Ene amuja ka'ene kama'ahuni hina apene roajija Hu
maki'eme eaka kwaa mapokakino hijajija Godi pataararorahe
pu raka ka'ene ura ve'i 'ahiajaho vejara.
17 Hu nimaa paranamia va'a paranana kaivo Hu mamaa
'ahie ni'ajihe neha akúpi 'ahi veju'e pine 'iruma veju'e
maraju'ukame 'iruma ine teamanavura.
18 Pu no'o raka ka'ene 'waravajaho ijí eaka mapoka kajipo
swasa puna ka'ene ve'iro vejaji tanuhuna niho'o kisina
renana.
19 'E'eme Jua 'aho'a ka'ene Enitioki 'ee Aikoniami rene
roajipo roe ea mapoka 'waravume pu ni'aha kwino muni
'eke Poruho 'anaara. 'Ene nikwamu ro'ika'i pu tairia apene
va'e ara uri ranavara.
20 'E'eme Tisaiporuepo roe huni rora kajino tauhuhe
nami'eme hu 'urine ari vaji va'ana. 'Ena'omo ijihuni
sú'uhijino pu no'o Panapasi'i ara iha Tepi va'ara.

'Unama Siria Vaji Enitioki Roajina

21 'Enareja pu ijino Godoni vu'a maa maiu'ina ea na-
jahume ea mapoka tisaiporua'e rejara. 'E'eme pu 'unama
Resitira 'ee Aikoniami 'ee Enitioki va'ara.
22 'Ejume pu va'e ijino ea ka'ene tisaiporua ni'ajihe puni
nimairoa ija kisi 'uname hina vahuna'e 'warame ijá 'iava
Haha natohwa'e hianame 'ee ea sise'i 'ahú'eje nú ja pu'úmo
Godoni ara vahuna 'iavara.
23 Pu sosia kwinu kwinu puni eruta pijihume paare-
jumakivi'i 'iruma 'aura areme 'ee siporu 'ojume paare-
jume 'eke Natohwa ka'ene pura nimaa rojujihuni ija tahi
irechamiara.
24 'Ejume pu va'e Pisitia useme 'ee Pamipiria va'ara.
25 'Enareja pu Peka Godoni vu'a najahareja iji'a Ataraia
va'ara.
26 'Enareja pu kú'o 'uname sisima 'ahi ajima Enitioki
roara. Nimarako iji pijihe Godoni maiji vwihaniaji huni
kaukara vehuna'e irechamiume va'ara'omo venareja kú'o
'unama roara.
27 Pu 'unama roe Enitioki useme 'waravume sosia roe
ahuma hi'eme Godira pu pu'úmo uneunecha ka'ene ve-
najaho 'warame 'ee Jenitaruepo ichá'ina'e nimaa rohuni
vwicha ka'ene tirasamajaho 'waravara.
28 Pu 'aha jora'e ijí tisaiporu pu'úmo hijara.

15

Jerusaremi Piunarame Vu'a 'Wavajina

1 'E'eme ea 'aho'a Jutia rene aneja vene vwehwaha
kajihi najahe ijá 'iava Ja Mosisi oni tamani ja'ina'e sisa
'uhu'avajina vo ja pamaranihuna 'iavara.
2 Poru'o Panapasi'o pu pu'úmo na'ia mapoka ni'ima'ura'e
ninakaravume 'ee ea ka'ene Godi nimaa roji'inijipo Poru ho
Panapasi ho 'ee ea 'aho'a ka'ene nimaa roji'inijihi pu'úmo
iji pijihume Jerusaremi apasoru 'ee ea eruta 'aho'a ka'ene
hijajihipuni nini ike 'wama amairi'irono va'ara.
3 'Ejume ijí sosia kajara irechamiume pu va'e Ponisia 'ee
Sameria ijino usevara. Pu ichá'ina'e Godi Jenitaru vejume
Godoni ea rejaji nirisajihe 'waravume Godoni ehija henareja
teamanamana.
4 'Ejume pu va'e Jerusaremi usevume sosia 'ee apasorua
'ee erutapo pu 'ajorame aheravara. 'Ejume pu Godira pu
pu'úmo uneunecha raka ka'ene vejajaho pu 'waravara.
5 'Ejume Parasia 'aho'a ka'ene nimaa roji'inijipo 'urine
arini nami'i kaivo ijá 'iava Ja pu sisa 'uhuahe 'ee 'warave
pu Mosisi oni tamana ve'avara 'iavara.
6 'E'ikaivo apasoru eruta ijipo vu'a kaji 'wama he'irono
roe ahuvara.

7 Pu natohwa 'wame nakara'eme Pitara 'urine arini nami'i
kaivo ijá 'iama Vwehu nunakije ja nihejara. Nitama Godira
joni vaji na iji pijihume nuni irijino Jenitaru Godoni vu'a
maa maiu'ina najahume pu hene nimaa rojara.
8 Godira eaka mapoki jihipuni oja vajijaho nihena ki
paranarena pua'e najaharena Huni 'Avena nú múh*aja*'ina'e
pu mihana.
9 Hu kúm*uja*ho nú*a* 'ee pua ani'ina kaivo nimaa roijara
puni oja vaji sisea soma amairiahana.
10 'Enakaivo ja rakijihuna'e Godi venakame 'ee tisaiporua
ahija miho? 'Ene emahu nuna 'ee nú*a* areri paapehunijaho
miho?
11 'Enakaivo Jesu ka'ene Natohwi jihuni maiji vwi-
hanú*ajara* rejume nú maranú*a* ja'ina'e pu 'u'o 'unama
nikwisu'ina kajino vejume maraniana.
12 Eaka mapoka ka'ene ijí hija kajija pu masuani varirar-
easaha Panapasi'o Poru'o Godira raka ka'ene pu pu'úmo
Jenitaru puni aacha 'ee ea areri pavehuna ka'ene vejaji
'waravume hejara.
13 Pu vu'a 'waravume paarejume Jemisira 'urine namine
eha vene ijá 'iama Vwehu nunakije ike heha! 'iamana.
14 Saimani ja ni'waravume ja nihejara. Godiho Jenitaru
puni vaji ea 'aho'a Huni ihijihuna'e iji pijihe 'ekana.
15 'Ejukame ike ira ikara poropetia puni iriji'i nimaa'e
renu 'waravara.
16 Ike uneunecha kihipuni tú*na*'i Na kú'o 'unama roareje
Teviti oni harai ara ka'ene auma tirausahe paranajaho
kú'o vene amairihuna.
17 Ija'ina vejakame ea 'aho'aka mapokijija Natohwijaho
sahuna. 'Ene Jenitaru ka'ene Nuni ihijara 'umenajija 'u'o
sarihuna.
18 Nitama Natohwijara ike vu'akaho 'waramana'omo Hu
iviamai ija'ina kú'o 'waramu 'iamana.
19 'Enajihuna'e na vwihajujaho Jenitaru puni vaji Godoni
ta'arohe roujija nú ahija pamihuna.
20 'Enakaivo roe nú puni pasia vene 'warave godi ira'ata
puni 'irumaka vaji'avajaho paine 'ee 'uasa pavene hanuha
'aa rukina pai'avara.
21 'Enajihuna'e na'ia mapoka'e Sapati veijino Mosisi rone
Sinakoku vaji tahujaho ja nihejura 'iamana.

Asura Jenitaru Nimaa Roji'ina Puna'e Venajina

22 'E'eme apasorua 'ee eruta 'ee sosia maho'o hejume
nimaa'e rejume pu ea puni vaja kajino Panapasi'o Porui
pu'úmo Enitioki va'avarono Jutasi ka'ene Pasapasi'o
Sairasi'o nimaa roji'ina puni vaja kajino ea uranii'ina'omo
ijí ija pijihara.

23 Pu pasikaho apena vaˈara.
Apasorua ˈee vwehu nuna kaˈene eruta ijipo vwehu nuna kaˈene Enitioki ˈee Siria ˈee Sirisia Jenitarua kaˈene hijujihi ˈajorame Esuˈua ˈiavu.
24 Nú nihiˈejuˈe núni vajakino ea ˈahopu nú paˈwaraˈejuˈe vuˈajime ira ani ˈwaravuˈe ja iviamaa joni vwiha puruva retiu.
25 ˈEnajihunaˈe nú ahuma hine ˈwama amairiuˈe mamaa rejuˈe ea iji pijihe irechamiuˈe Panapasiˈo Porui puˈúmo joni vuˈu.
26 Ea ikija puni hia núni Natohwa kaˈene Jesu Keriso oni ihijihunaˈe hami pahijura.
27 Nú ijihunaˈe Jutasiˈo Sairasiˈo irechamiume joni vuˈuraˈomo ijipo pura puni irijino vuˈa nikwinuˈina kajaho ˈwarahuna.
28 Nú Godoni ˈAvenijihi puˈúmo vwihajujaho nú unenuˈu pina ahisina joni haha ˈaha paranavu. ˈEnakúne ja ikeru veˈavara.
29 Ja godi iraˈata puni ˈiruma kaˈene vajihujaho paine ˈee ˈaa paine ˈee hanuha kaˈene ˈaa rukina paine ˈee ˈuasa paveˈavara. Ijaˈina veˈavajaho ja mavarasaˈina vena avahuna. Esuˈua ˈiavara.
30 Pu ea kajija irechamiume kami Enitioki vaˈara. ˈEnareja pu sosia ˈivume roa ahuvume pasia kajaho mihara.
31 ˈEjumakame pasia ˈaha kajino vuˈa kaˈene niˈajihe ˈwaravaji taha kamareja pu nihoˈo teamanama parajara.
32 Jutasiˈo Sairasiˈo poropetiaˈomo pu noˈo vuˈa ˈahoˈa ijá kajihipuni nimaa rojujara kisinaˈe reˈamarono niˈajihe ˈwaravara.
33 ˈEnareja pu noˈo ijino ˈaha josu hinareja ijiˈa vwehwapo irechamiume ˈuname ea kaˈene pu irechamiume roajihipuni vaˈi vejumakiviˈi pu ˈajoravume pu noˈo vaˈiro vejara vo
34 Sairasiho hu ura ijino hiˈiro ˈahaume hinana.
35 ˈEnakaivo Poruˈo Panapasiˈo ijino Enitioki naˈia ˈahoˈa hine ea ˈaho puˈúmo hine Natohwi jihuni vuˈa najahe ˈwaravara.

Poruˈo Panapasiˈo Ranaramareja Vaˈajina

36 ˈEnaˈomo naˈia pini Poru Panapasi ijá ˈwama Roe vaˈe araka mapokakino Natohwi jihuni ira kaˈene nú noˈo naja-hajija vwehu núna ichá'ina vejiˈi hijukúne kiva ˈwamana.
37 ˈEjume Panapasira ura renajaho Joni kaˈene Makana ˈwavujara pu puˈúmo vahunaˈe ura renana.
38 ˈEnakaivo Porura vwihanajaho maiˈo areria parenana. Ijihuni maijaho hu naˈi pini pu puˈúmo vaˈu vaˈo vaˈe Pamipiria rene ranamúe ˈunama roˈi kaivo hu pu puˈúmo kaukara pavena vaˈana.

39 'Ejumakame pu panimaa vetiarame rana'arame Panapasira Makaho aheme sisima ajime Saiparasi va'ana.
40 'Ejume vwehwapo 'urine Natohwi jihuni maiji vwihaniuni vajijino irechamiume Porura Sairasi aheme va'ana.
41 'Ejume hu va'e Siria 'e'une 'ee va'e Sirisia va'ana. 'Ene sosia ka'ene ijino hijujija ata kisi nami'avarono vu'a ni'ajihe 'waramana.

16

Timotira Poru'o Sairasi Pu'úmo Va'ajina

1 'Enarena hu Tepi 'ee Risitara 'u'o roana. 'E'eme tisaiporua pina ijí hinuna. Huni ihijaho Timotina. Huni ohijaho Jua 'ee hu nimaa roji'ina kaivo huni omijaho Kuriki.
2 Ea ka'ene nimaa roji'inaka Risitara hine Aikoniami hijujija Timoti ta'arohare'e hu ea maa 'wavura.
3 'Ejumakame Jua mapoka ka'ene ijino hijujipo hejajaho huni omijaho Kuriki orijihuna'e Poruho ura Timotira hu hu'úmo va'amarono hu apene sisa 'uhuahara.
4 'E'eme pu va'e arara kajino vai'i raka ka'ene Jerusaremi apasorua 'ee emakinijipo 'warahunaka 'wama amairiajaho ve'avarono 'warama apena ojara.
5 'Ejume hu sosia ni'ajihume puni nimairoa kisina re'eme veku veku ea roe ahumahi'i namana.

Turoasi Vaji Porura Masatonia Ora Visoni Kamajina

6 'Enareja pu Esia vu'a pa'wara'avarono Godoni 'Aveni rarejume pu va'e Pirijia useme 'ee Karesia usevara.
7 'Ejume pu va'e Maisia va'areja pu ura Pitinia va'i 'ahiana kaivo Jesuni 'Aveni tanu'urihana.
8 'Ejume Maisia asime pu kami Turoasi roara.
9 'Enarena ijino na'i Poruho visoni kavume ea pina Mesatonia ori arini namiji'i ijá 'wama A Mesatonia roe nú ni'ajúha 'wamana.
10 Poruho visoni kajaho kavume pa'are'eme ni'aha kwino 'urine 'unama ka'ene Mesatonia vahuniji samana. 'Ena'omo Godi ura nú va'e Huni vu'a maa maiu'ina ea ka'ene Mesatonia hijuji najahuna ura reju'e nú 'umenuu.

Piripai Vaji Ritiara Godoni Ea Renajina

11 'Ena'omo nú va'e sisima 'ahi ajime Turoasi rena arira va'e Samataresi usevara'omo ijihuni sú'u kajino va'e Niaparisi usevara.
12 'Ejara'omo ijí rena va'e Piripai usevara. Ijaho Mesatonia opuni kwaa ni'ina'omo nitama Romuupo 'ajohara'omo nú ijino na'ia makacharo hijara.

13 Sapati veijino nú ari vwicha asima tohurori vwihajajaho
siporua 'ohuni tinia namu ro'ika'i va'ara. 'Ene nú va'e
asuma hine napara ka'ene ijino ahuvajihi vu'a 'waravara.
14 'Enakaivo napara pina huni iha Ritiane 'ee hu Taiataira
ora kaivo hu ateha avi'ina vene ea 'aho'a 'imenauna 'ee Godi
oja mahi'ina'omo Natohwijara huni oja jaraume Porura
'waramajaho hene venana.
15 Hua 'ee huni kachi'ina toi samaume 'urinareja ijá 'iama
Ja na kive na Natohwi jihuni ea nimaa'e ki'avajaho roe nuni
sei hiha 'iamana. Nú huni sei va'e hi'avarono hu niho'o
'ejahúana.

Piripai Tipura Ari Tipurea 'Ajohi'ini Godoni Ea Renajina

16 Na'i pini nú va'e siporua 'ojuri ruhijino va'iro va'i
kavume napara pina ea pipuni pwea'omo hu piunúmana.
Ijí napara kajaho 'avena sisea ajivi'ina'omo ijí 'avena sisea
kajara hu veju'e hu vu'a ka'ene mai'o rehunijija 'warame 'ee
huni natohwijihuni monia mapoka'e venahuna.
17 Ike napara kajara nú Poru'i pu'úmo 'ararihua roi'i ajira
ijá 'umena Ike ea kijahija Godia ka'ene Ichuto Maijihuni
pwehija pu nú Godira ni'ajihuni 'unamiji najuhu 'umenana.
18 Hu na'ia mapoka ijaiharu vejume Poru hene sevume hu
ta'arohe 'avena sisea kajaho ijá 'wama Na Jesu Keriso oni ihi
'urahi'i 'waravukúne ro 'e'una 'wamana. 'Ejume nijakaru
roe 'e'unana.
19 Vea ka'ene huni mama'inijipo kavume pura monia'e
kú'o 'ekahuni 'unama pa'arejumakame pu Poru'o Sairasi'o
iji 'unirame irisamie maketia vejuri tinijino va'e emakipo
hijari una'ijino irechamiara.
20 'Enareja pu 'eka va'e 'otua heji'ina mama'ini jihipuni
va'e ijá 'iava Ike Juakipo núni ara ikaho veju'e niho'o puruva
rene namu.
21 Pu no'o tamana ka'ene nú Romu ora pavejuji nú
ve'avarono pu roa 'waruvara 'iavara.
22 'Ejukame ea mapoka ka'ene ijí ahuma hija kajija pu
'u'o namahara. 'Eju'ukame 'otua hiji'ina ea mama'ina
kajipo 'urine ateha jahenahe isokuni'i 'waravume hisi apene
hijihara.
23 'Enareja pu hijihareja iji'a pu tipurai irechamiareja ea
ka'ene tipura 'ajohi'inijara hami 'aiha venahuna 'waravara.
24 Hu ijí hinarena hu pu no'o irechamiume tipura ara
ka'ene vamaa kahino hijara. 'Ejumakivi'i hu 'eke puni
mumora kamorame irechamiume hijara.
25 'Ejara'omo na'ia rimai Poru'o Sairasi'o hine siporua
'one 'ee javaa vene Godi ta'arohi'i hi'eme tipura ea
'aho'ijaho hine heji'i hijara.

26 'E'eme ni'aha kwino mwe varivura ni'ima'uri roarena
ijí tipura ara kajaho niho'o erapo 'unamapene 'usivuja
re'eme vwichaka mapoka kajaho ni'aha kwino tirausahe
'ee senia ka'ene mumora 'ahi kamoravajaho ni'aha kwino
rausahe arihara.
27 'E'eme ea ka'ene ijí tipura ara kaji 'ajohi'inijaho 'uriji'i
kamajaho vwicha mapokijaho tira'usunaha navuma ki-
marena hu vwihanajaho eaka mapoka ka'ene tipura ea
kajija ni useme juhaha va'ara ronarena hu 'urine huni so'wa
ta'arohe apene ori'ini pija'ara'i venana.
28 'Enakaivo Porura ajira ijá 'umena A orono
pa'anaara'amana. Nú ikeho hijukúninɑ 'umenana.
29 'Ejume tipura ara 'ajohi'ina kajara ajira ijá 'umena Ira
ape roa 'umejume ape roumakivi'i ninuma vaji va'e hu jume
simavi'i 'ona apene arihe Poru'o Sairasi'o puni nini namana.
30 'Enarena hu pu no'o aherame va'e ma'ahi 'e'une ijá
'iama Eakije! Na ichá'ina veje Godi na ni'ajihe maraniama
'iamana.
31 'Ejume pu hu ijá 'wava Jesu ka'ene Natohwiji ni-
maa rojakama'e aa'e oni kachi'ina 'u'o ni'ajihe maraniama
'wavara.
32 'Enareja pu Natohu ijihuni vu'a hua 'ee ea 'aho'a ka'ene
huni sei hijajija najahara.
33 'Ejumakame ijí na'ia rira kajino hu pu no'o aherama
va'e puni túpɑ 'aha 'ai sama nama kajaho somahana. 'Ejume
pu ni'aha kwinu hua 'ee huni kachi'ina kajihi pu'úmo
'unirame toi samaara.
34 'Ejume hu pu no'o aherame huni sei va'e 'iruma vaji-
hume pu ijara. 'Ejume hu 'ee huni kachi'ina pu'úmo Godi
nimaa rojajihuna'e pu ni'ima'ura teamanavara.
35 'E'eme vea nituvume sú'o ea ka'ene 'otua heji'ina
'ajohaujipo hirisima irechamiume pu roe ijá 'iava Ike eakija
irechamie va'a 'iavara.
36 'Ejume ea ka'ene tipura ara 'ajohi'inijara vu'a kajaho
hene roe Poru 'waramarena ijá 'wama Ea ka'ene 'otua
heji'ina 'ajohujipo nú ja irechamie va'avarono 'waruvara.
'Enakúne ike tipura arakaho are'i kaivo 'urine va'aha.
'Ejakame joni oja masuani na'avara 'iamana.
37 'Enakaivo Poru pu ijá 'iama Nú Romu ora kaivo pu nú
unenu'u pina sisei veje 'otu vetúhunɑ pana. Pu majikari nú
'anúɑrɑ. Eaka mapoki jihipuni nia 'ahi. 'Enareja pu 'ekua
roe tipurai samuara. 'Ena'omo iviamaa pu nesi 'wamonu
va'o nú irechamú'irono avajo? Niho'o areri parenu. Pu
opuipo roe nú aheruma va'e ma'ahi irechamúhunɑ 'iamana.
38 'Ejume hirisima kajipo vu'a kajaho roe ea ka'ene 'otua
heji'ina puni 'ajoha'inijihi 'waravara. Pu ijá 'iava Pu Romu

ora ˈiavume hejajaho pu nihoˈo tea junavara.
39 ˈEjume pu temukavume vaˈe ˈajorame nirisamu vaˈume
irechamiume pu maˈahi vaˈara. ˈEjume pu ijá ˈiava Niji-
nakúne vaˈajiha ˈiavara.
40 ˈEjume pu tipura rene usema Ritia oni sei vaˈara. ˈEjiˈi
kivume ea kaˈene nimaa rojiˈinijija ijino hijuma kimareja pu
vuˈa niˈajihe ˈwaramareja ijiˈa vaˈara.

17

Tesaronaika Vaji Hijajina

1 ˈEnareja pu vaˈe Emipiporisi asima vaˈe Aparonia asima
vaˈe Tesaronaikai Jua puni Sinakoku naminunaˈomo ijí use-
vara.
2 ˈEjume Poru oni tamanaˈomo hu puni vaˈe Sapati
noˈopisu pu puˈúmo Godoni ira vaji tahe piraˈaravara.
3 ˈEnarena hu pu Godoni vuˈijihuni maiji najaharena
hu ijá ˈiama Godira vejume Keriso kajaho siseˈi ˈahaume
kwamarena kúˈo ˈurinana. ˈEnarena ike Jesu kaˈene na ja
ˈwaravu kajaho Kerisona ˈiamana.
4 Pu ea ˈahoˈa nimaa ronareja Poruˈo Sairasi punaˈi re-
jara ˈee Kuriki mapoka kaˈene Godi juhaviˈina ˈee napara
uraniiˈina kaˈene ijí hijujija pununaˈi rejara.
5 ˈEnakaivo Jua pu nihoˈo senavumakame pu maketi ea
sisea aherame ahuma hina ara vaja kajaho karokaha vejara.
ˈEne Jesani oni sei pu sarame aherame emaapuni vaˈirono
roara.
6 ˈEnakaivo pu papiunimareja pu Jesaniho ˈee ea ˈahoˈa
kaˈene nimaa rojiˈinijija pu irisama vaˈe ara kajihuni ea
mamaˈina puni nini vaˈara. ˈEnareja pu ijá ˈumeja Ea kaˈene
mweˈakake ˈunama apene taˈarohujija ˈuˈo iki roara.
7 Jesanira Sisa oni varapa ˈenareˈe ea ikija aherame ijá ˈúvu
Kinia pina Jesuna ˈúvu ˈumejara.
8 ˈEjumakame eaka mapoka kaˈene ara kajino hijura
ˈee ara kajihuni ea mamaˈina ijí henareja pu nihoˈo
ˈurimaravume ani renana.
9 ˈEnareja pu Jesaniho ˈee ea ˈahoˈa kajihi puni moni ˈekaˈi
kaivo pu irechamiume vaˈara.

Peria Vaji Hijajina

10 ˈEnareja ijihuni naˈi kajino ea kaˈene nimaa rojiˈinijipo
Poruˈo Sairasiˈo irechamiume Peria vaˈara. ˈEnareja pu vaˈe
usevajaho Jua puni Sinakoku vaˈara.
11 ˈEjume ea kaˈene ijí hijujaho puni vwiha mamaa vwi-
hajiˈinaˈomo pura Tesaronaika ora asitahara. Ijihuni mai-
jaho pu Godoni irijaho ura rena paraniˈeme apene ˈee naˈia
mapoka tahe ˈee ˈeka manura vene kivura.

12 'Enareja ea mapoka ijihunaˈe nimaa rojume 'ee Kuriki napara 'ee parua 'ahoˈa kaˈene iha rukinijija 'uˈo nimaa rojara.
13 'Ejumakame Jua kaˈene Tesaronaika hijujipo hejajaho Poruho Godoni vuˈa Peria 'uˈo najahuma henareja pu vaˈe eaka mapoka kajihipo varapa veˈavarono oja inaara.
14 'Ejumakame niˈaha kwino ea kaˈene nimaa rojiˈina kajipo Poruho ranavume soha rori vaˈana. 'Eˈeme Sairasiˈo Timotiˈo ijino hijara.
15 'Eˈeme ea 'ahoˈa Poru ahema apene vaˈe Etenisi usevume hu ona vene ijá 'iama Sairasiˈo Timotiˈo marako nuni roˈavara 'iavume pu vaˈara.

Etenisi Vaji Huriˈi Vuˈa 'Waramajina

16 'Eˈikaivo Poruho ijino Etenisi pua ajiha hinajaho huni oja nihoˈo areri parenana. Ijihuni maijaho ijí ara kajaho godia kaˈene iji vejajipo nihoˈo ani rena navara.
17 'Ejumakame hu vaˈe Sinakoku vaji vaˈe Jua 'ee Jenitarua kaˈene Godi juhaviˈinijihi puˈúmo piraˈarame 'ee maketi vaji ea irahipo roe ijí hijujihi puˈúmo piraˈaravara.
18 Epikuriani ora 'ee Sitoika ora kaˈene hena kaviˈinijipo Poru piuname pu puˈúmo nakaravara. 'Ejume ea kajihuni ea 'ahoˈijipo ijá 'wava Ike eakaho iraka vene hina kasiˈuamo 'wavara. 'Ejume ea 'ahopo ijá 'iava Nú vwihajujaho hu ea 'ahopuni Godi rona 'waramu. Ijihuni maijaho Jesuni vuˈa 'ee Huni 'urinaji rone 'warumu 'wavara.
19 'Enareja pu Poruho ahema Eriopakasi puni roara. 'Enareja pu hu apoma ijá 'wava A raka maiuˈina kaˈene najahujaho nú 'waruva heja?
20 Ijihuni maijaho a uneunecha aniˈina kaˈene 'waruvuˈe nú hejujihi puni maiji heˈi 'ahúu 'wavura.
21 'Ejume pu ea mapoka kaˈene Etenisi hijujaho 'ee ea 'ahoˈa kaˈene ara 'ahoˈi rena roe ijino hijujija naˈia mapoka pu mahine vuˈa maiuˈina hene 'ee 'waviˈi hijura.
22 'Ejume Poru 'urine Eriopakasi puni riri namijiˈi ijá 'iama Etenisi orakije na kivujaho ja 'unama jaa jaa akuma parajiˈina kivu.
23 Na iki joni ara vaji hina 'urahojiˈi ja uneunecha mapoka kaˈene vejuˈe unenuˈu 'ahoˈa punaˈi rejiˈinijaho na nikivu kaivo ruha pinaka ja asura vejajaho Godi pina kaˈene nú pakavu jihuni ruha 'wavaraˈe kavuta. Ja Godi kajaho pahejura kaivo ja oja mahu kaji na Hu rone 'waravu.
24 Godira mweˈa vene uneunecha mapoka kaˈene ijihuni toi navujaho venana. Hu akúpa mweˈa ijihuni Natohwaˈomo Temiporua kaˈene emaapo iji vejujihi puni vaja pahinuna.

25 Emapo uneunecha ka'ene iji vejuji Huna'e venahuna
pane 'ee unenu'u pina Hua ura rehuna pana. Ijihuni
maijaho Hura Huhusu hia 'ee uruhoa 'ee uneunecha maho'o
vajihuna.
26 Hu ea mapoka ka'ene kwaaka mapokaki hijujija vejume
ea kwinu huni rena roara. 'Enarena Hu vejume ea mapoka
kwaaka mapokakino va'ajime hijara. Hu pura mwe'a iki
hihuni vea raname kwaa ka'ene hina apena ohunijaho
mwe'a sisa 'uhua vajihana.
27 'Enajihuna'e Hu ea mapoka Huni rohunijara ura renu.
'Ene pu ura renakame Godi sa'avajaho pu nimaa kahuna.
Ijihuni maijaho Hu núni romai hinuna.
28 Ijihuni maijaho Huni vajiji nú hine 'ee 'urahone 'ee hina
apena va'u. Areri joni ea 'aho'a ka'ene vu'a 'waravi'inijipo
'waramareja ijá 'úvare Nú Huni amuhija 'úvara.
29 Nú nimaa Godoni amuhija'omo nú ija'ina pavwi-
hahuna. Huni kara ijaho areri korutia 'ee siruva 'ee muna
ijino emaapo iji vejara parohuna.
30 'Ene Godi nitama kama'ahuni emaapo pahena pakava-
jaho pavwihanu kaivo Hu 'waramajaho eaka mapokake
mwe'a kakino hijujija maho'o sisea aremamaa are'i kaivo
ta'arohuna'e ura renu 'iamana.
31 Ijihuni maijaho Hura mwe'ake 'otua arimaa ea ka'ene
iji pijaha jihuni vaji vetihunijaho vea niranamana. Hu
ijí ea maho'o najaharena Hu vejume kwamajaho 'urinana
'iamana.
32 Pu he'eme ijí kwama 'urina kaji 'waravume hejajaho ea
'aho'a ijasahume 'ee ea 'aho'a ijá 'wava Nú kú'o vu'a ikaho
he'i 'ahúu 'wavara.
33 'Ejume Poruho puni vaja are'ika'i samai va'ana.
34 Ea 'aho'a pu pu'úmo rene nimaa rojara. 'E'eme puni
vaja kajino Taionisiasi Eriopakite opuni ea 'ee napara pina
huni iha Tamarisi 'ee ea 'aho'a 'u'una'omo pu nimaa rojara.

18

Poru Koritia Vaji Hinajina

1 Ikihi puni túna'i hu Etenisi areme 'urine Koriniti va'ana.
2 'Enarena hu ijino Jua pina huni iha Akwiraho piuna-
mana. Ea kajaho Ponitasi nahejara. 'Ena'omo hu naparaha
Pisira'i Itari rene roara. Ijihuni maijaho Korotiasira Jua
maho'o Romu are'avarono 'waramana. 'Ena'omo hu puni
roana.
3 'Ejume hu pura kaukara ka'ene vejuja'ina'e hu 'u'o
venuna'omo hu pu pu'úmo ahuma hine kaukara vejara.
Ijihuni maijaho pu harai ara veji'ina.

4 'Enare'e Sapati vea mapoka kajija hu va'e Sinakoku vaji
Jua 'ee Kuriki epo hununa'i ro'avarono 'waramana.
5 'E'eme Sairasi'o Timoti'i Mesatonia rene roara. Poruho
na'ia mapoka huni vea natohwa Godoni ira toi raname hine
Jua najahe ijá 'iama Jesuho Kerisona 'iamana.
6 'Ejume Jua kajija pu huni ira pataarohe pu hine ira sisea
'waravara. 'Ejume hu huni ateha túa tairevi'i ijá 'iama Joni
'aa ijaho joni húmata 'ahina'omo na ahija pa'ana. 'Ena'omo
na iviasi rene Jenitaru puni vahuna 'iamana.
7 'Enarena hu ijaho are'ika'i va'e ea pina huni iha Taitasi
Jasitasi ka'ene Godi oja mahi'ini jihuni sei va'ana. Huni
seijaho Sinakoku romaina.
8 'Enakaivo ea pina huni iha Karisipasina hu Sinakoku
'ajohi'ina'omo hu Natohwijaho nimaa ronana. 'Ejumakame
huni kachi'ina no'one 'ee Korinitia ora mapoka hene nimaa
rojara. Ijihuna'e pu toi samaara.
9 'E'eme na'ii Natohwijara Poru visoni vaji ijá 'wama A
niho'o paju'amana kaivo siheria pave'ika'i 'wara'amana.
10 Na a hu'úmuna'omo ea pina niho'o a pasise'i 'ahahuna.
Ijihuni maijaho Nuni ea mapoka'e ara ikino hiju 'wamana.
11 'Ejume Poruho juara kwinune masapa iropu'a kwino ijí
hine Godoni vu'a pu najahana.
12 'Enakaivo vea ka'ene Kario Akaia opuni ea Natohwa
renajihuni vea kajino Juapo 'urine Poruna'i sena vejara. Pu
hu apena 'otua asúki va'ara.
13 'Enareja pu hu namahe ijá 'wava Ike eakaho nuni
tamana pataarohe ea 'waravu'e pu Godi ani'ina oja mahu
'iavara.
14 'Ejume Poruho mai'o 'wara'i ve'eme Kariora Jua ijá
'iama Ikaho unenu'u pina sisea re'ipisa na joni ira hene
veju'u.
15 'Enakaivo ja joni ira 'ee iha 'ee joni tamana ijihuna
apori'avajaho na pahe'ejukúne va'e ojono kaha 'iamana.
16 'E'ikaivo hu 'otua asúka 'ararihiume pu usema va'ara.
17 'Enareja Sositanisi Sinakoku kajihuni ea ni'ina'omo pu
'unama apena 'otua asúka una'i hijahara kaivo Karioho
kima pataararohana.

'Unama Enitioki Va'ajina

18 'Ejume hu Poruho ijino 'aha jora'e hinarena ea ka'ene
nimaa roji'inijihija irechami'i kaivo sisima ajime Pisiraho
'ee Akwirai pu'úmo Siriai va'ara. 'Ene Senikeria 'e'une huni
húmata sapasa 'uhuana. Ijihuni maijaho hu varapa areme
hinana.

19 'Enareja pu va'e Epasasi usemareja hu pu ijí irechami'i
kaivo hu va'e Sinakoku vaji arume va'e pu pu'úmo hine
'wame pira'aravi'i hijara.
20 'Enareja pu hu ijí 'aha jora hi'amarono pu jarivara kaivo
hu rarenana.
21 'Enarena hu pu irechamie ijá 'iama Godira kú'o na iki
ro'urono ura re'amajaho na rohuna 'i'i kaivo hu Epasasi
rene sisima 'ahi ajima va'ana.
22 'Ene va'e Sesaria 'e'une ajima va'e Keriso oni ea
'ajoramarena Enitioki va'ana.
23 'Enarena hu ijino na'ia 'aho'a hinarena hu iji'a va'e
Karesia 'ee Pirijia opuni ara ara kajino va'ana. 'Enarena hu
ea ka'ene nimaa roji'inijija ni'ajihe 'ata kisi nami'avarono
'waramana.

Aporasi Epasasi 'Ee Koritia Vaji Hinajina

24 Jua ea pina huni ihijaho Aparasina. Hu Arekisanituria
nahejara 'ee vu'a arira 'waravi'ina'omo hu roe Epasasi
hinana. 'Ene hu Godoni ira hena kavi'ina.
25 Hu Natohwi jihuni 'unama nahara'omo huni oja vaja
venakaka re'eju'e hu Jesu rone 'warame 'ee arira najahuna
kaivo hu Jonira ea toi samaajiru henuna.
26 'Ena'omo hu va'e Sinakoku vaji paju'ika'i najahuna.
'Ejume Akwira'o Pisira'o henareja hu ahema va'e Godoni
'unama huri kú'o hami nahara.
27 'Ejume hu Akea va'iro ura rejume ea nimaa roji'ina
ka'ene ijino hijujipo ni'ajahe tisaiporuapo roe hu 'ajahe
ahehuna'e vejara. Hu va'e ijí 'e'unarena ea ka'ene maiji
vwihani'ina vaji nimaa rojajija ni'ima'ura'e ni'ajihana.
28 Hu ea mapoka kajihi puni una'i Jua ninama'e Godoni
irijino najahi'i ijá 'iama Jesuho Kerisona 'iamana.

19

Poru Epasasi Vaji Hinajina

1 Aparasiho Koriniti hi'eme Poruho 'unama hurunami
Epasasi roe tisaiporua 'aho'a piunimana.
2 'Enarena pu ijá 'iama 'Ú veaka ja nimaa rojajaho ja
Godoni 'Avena niapejare? 'iavume pu hu ijá 'wava Pana. Nú
Godoni 'Avena ijino hinu ho pa'ajaho puruva renu 'wavara.
3 Hu ijá 'iama Ea irara toa samahajihunijino samahare?
'iamana. Pu ijá 'wava Jonira toa samahajihunijina 'wavara.
4 'Ejume Porura ijá 'iama Jonira ea samajaho emaapo puni
sisea are'i kaivo ta'aro'avarono samai'i ijá 'iama Ea ka'ene
nuni túna'i rouji nimaa ro'avara 'iamana. Ijaho Jesuna
'iamana.

5 'Ejume pu ijí henareja Jesu ka'ene Natohwi jihuni iha 'ahi
toi samaara.
6 'Ejume Porura huni ija puni húmata 'ahi irecha'eme
Godoni 'Avena ariha roe pu samahume ira ani ani 'wame 'ee
túna'i raka ka'ene rehunijaho 'waravara. 'Ejume pu Godoni
vu'a ea 'aho'a 'waravara.
7 Pu ea ka'ene ija'ina vejajaho ea iropu ropu no'o avajara.
8 'E'eme hu va'e Sinakoku vaji Godoni vu'a hine paju'ika'i
naja'eme masapa no'opisu pa'arenana. Hu venae pu Godoni
ariji nimaa ro'avarono hu pu pu'úmo hine pira'aramana.
9 'Enakaivo ea 'aho'a kirasaha parane 'ee vu'a pahene
'ee ira sisea 'Unama kaji rone ea mapoka puni una'i
'waravumakame Poruho pu irechami'ika'i tisaiporua aher-
ame va'e Tiranasi oni sikuru ari najahe 'ee pira'aravi'i
hijara.
10 'Ejumakame juara no'o vaja kajino Jua 'ee Kuriki ora
ka'ene Esia vaji hijujija Natohwi jihuni vu'a hejara.

Emapo Areri Pavejujipo Epasasi Rejajina

11 'Ejume Poruho Godira harura mahume hu uneunecha
mapoka'e ani ani ea areri pavehuna venana.
12 'Enare'e pu hununa'i akisia 'ee ateha hasa ijino ea
ka'ene atama 'uniravi'ina'e 'ee 'avena sisea 'ajima'ina va-
jihu'e atama sonahiu'e 'ee 'avena sisea ariha va'ura.
13 'Eju'ukame Jua 'aho'a ka'ene kwaaka mapoka kajino
'urahoji'i ea marirama apena ojujipo Jesu ka'ene Natohwi
jihuni ihi 'urahi'i ea ka'ene 'avena sisei ajimahi'inijihi siom-
ahe ijá 'iava Jesu ka'ene Porura najahu jihuni ihi 'urahi'i
'waravukúne useha 'iavara.
14 Ijaho Jua puni pirisitia ni'inijaho Sivana'omo harih-
waha ea iropu no'o ijipo ija'ina vejara.
15 'Enakaivo 'avena sisea kajara eha vene ea kajihi ijá 'iava
Nú Jesuho nihene kame 'ee Poruho nihene kavura kaivo ja
irahipune? 'iavara.
16 'Ejume ea ka'ene 'avena sisei ajivi'ina kajara ohurikune
puni haha 'ahi ajime rarene 'anie haha puachamie 'ee ateha
isokuniume maisu sea kajaho areme juhaha samai va'ara.
17 'Ejumakame ea ka'ene Jua 'ee Kuriki ora ka'ene Epasasi
hijajipo ijí vu'a kaji henareja pu tea junavara. 'Ejumakame
pu Jesu ka'ene Natohwijaho ta'arohara.
18 'Ejumakame ea ka'ene nimaa roji'inijipo puni roajime
pu raka ka'ene sisea vejuji samai nahama 'waravu.
19 'E'eme ea mapoka ka'ene atama rukina 'ee 'úsia
veji'inijihipo pu puni puka ka'ene 'úsia ichá'ina vejujija
mapoka ni'aha kwinu 'eke eaka mapoki jihipuni una'i veni

jaara. Uneunecha ikija monia mapoka mapoka (50,000 kina)
ˈimejara.
20 ˈEjume Natohwi jihuni vuˈa emarene ˈee rausahe ˈee
kisinaˈe renana.

Epasasi Vaji ˈUraˈaravajina

21 ˈEˈeme ijihuni túnaˈijino Poruho hina oja vaji vwihana
ijá rona Na vaˈe Mesatonia ˈeˈune vaˈe Akea ˈeˈune vaˈe
Jerusaremi vahuna. ˈEnareje ijihuni túnaˈi na vaˈe Romu
ˈuˈo kahuna ronana.
22 ˈEnarena hu Timotiˈo Irasitasiˈo hu niˈajahiˈinaˈomo
nimarako irechamiume Mesatonia vaˈara. ˈEˈeme hu ijino
Esia vea maˈuako hinana.
23 ˈEˈeme ijihuni vea kajino ea ˈahoˈa Epasasi hijujija
Natohwi jihuni ˈunama senavumakame pu hine nihoˈo
niˈimaˈura ˈuraara.
24 ˈEˈeme ea pina huni iha Timiturisi ˈwavuraˈomo ijaho
sirivaˈi ˈwavuji uneunecha venunaˈomo huni kaukara siriva
kajino godia naparaˈe Aritimisi ˈwavuji vesamuna. ˈEjuˈe ea
mapokaˈe kaukara kajaho vejura.
25 ˈEnarena hu ea kaˈene kaukara nikwinuˈina hura venu
kajaˈina vejiˈinijihija ˈumenaume ahuma roume hu ijá ˈiama
Ehu nune ja niheju. Nú ike kaukara iki venareˈe nú hami
mamaa hijura.
26 Ja nikama hejujaˈinaˈe Epasasieru pana kaivo Esia
mahoˈo ike Poru ikara venauˈe ea mapoka ijá ˈwavo godia
kaˈene iji vejujija godia pana ˈúvu.
27 Ike núni kaukara ikara paˈarene ˈee varapi rehuneru
pana kaivo napara godia iraˈata natohwa kaˈene Aritimisi
oni Temiporua maa paˈana reje ˈee Esia ˈee mweˈa ikino
hua oja mahe ˈee huni pinanaka mamaijaho nihoˈo paˈarena
vaˈu ˈiamana.
28 Vea kaˈene pu ijí hejajaho nihoˈo ajinama parajume ira
ajira ijá ˈumeja Aritimisiho Epasasi opuni niˈina ˈumejara.
29 ˈEnareja pu ea mapoka kaˈene ara kajiˈura kajija pu
urimaravume ani rejumakaviˈi Keasiˈo Arisitakasiˈo irisame
ˈeka vaˈe ˈotua vejuri sei vaˈara. Pu noˈo Mesatonia ora kaivo
pu Poru oni napuhijaˈomo hu ˈajahe ojura.
30 ˈEnaˈomo Poruho hu ura eaka mapoka kajihipuni
vaji vaˈi ˈahaana kaivo ea kaˈene nimaa rojiˈinijipo
tanuˈurahara.
31 ˈEjume Esia ora mamaˈina ˈahoˈa kaˈene huni napuhiji-
jipo hura hara tanuˈurahe nuˈúhaˈ vaja pavaˈe aruˈamarono
ˈwaravara.
32 Ea mapoka kaˈene ijí hija kajija puni vwiha ijaho puruva
rene ani ani vwihajara. Ea ˈahoˈa vuˈa kwino vwihajume ea

ˈahoˈa pu vuˈa ˈahoˈa ˈumejara kaivo pura roe ahuma hija kajihuni maijaho pahejara.

33 ˈEnareja Juaka mapoka kajipo Arekisanitaho tairia apena vaˈe raname ˈejahaume hu vaˈarena pu niˈajiˈirono ija ahasirime ruramana.

34 ˈEnakaivo eaka mapokijipo kama hejajaho hu Jua ora hejara. ˈEnareja pu vea muka noˈoheˈi ea mapoka ˈurina pakame ajira ijá ˈumeja Aritimisiho Epasasi opuni niˈinaˈe ˈumejiˈi navara.

35 ˈEˈeme Epasasi opuni ara huni karaka ijara ea mapoka ruramarena ijá ˈiama Epasasi orakije! Ja ea irara Aritimisi kaˈene niˈini jihuni Temiporua ˈee emaa saˈina kaˈene kahi akúpa ˈahi rene ˈonajiˈi Epasasi opo ˈajohaujaho pahejure?

36 ˈEnaˈomo ea pina nú ike pavejura ˈiahuna areria panakúne pavwihaˈikaˈi masuani hine ˈohura paapeha.

37 Ja ea kaˈene aherama roakija pu unenuˈu pina joni Temiporua vaja kajaho nesi paapejara ˈee pu ira sisea pina muni napara godia kehunaˈa paˈwaravara.

38 ˈEnakaivo ike ˈotua vejuri ruhakaho vwicha tatiranavuˈe ea kaˈene ˈotua vejiˈinijaho ijí hinunaˈomo Timitiriasiho ˈee pwehwa puˈúmo ea irahijaˈe ˈotua vetihuna reˈavajaho roe ˈotua vetia.

39 ˈEnakúne joni vuˈa ˈahoˈa naˈavajaho kanisoruapo vea kaˈene pu ahuma hiˈavaji ˈwama amairihuna.

40 Nú iki hine ani ani vejujihuni maa panamunaˈomo kamati maiˈo ˈotua niˈimaˈura nú vetúhuna. ˈEje nisi ike nú roe ahuvukaho maa paˈanaˈe rehuna ˈiamana. Noinnisi ike nú roe ahuvukaho maa paˈanaˈe rehuna ˈiamana.

41 ˈEjume hu ijá ˈwaraˈi kaivo ea kaˈene ahuma hija kajija irechamiume vaˈara.

20

Masatonia ˈEe Akaia Vaˈajina

1 Ea kajipo iranoˈa kaˈene apejajaho paˈareˈeme Porura tisaiporu ˈwaravume nianaa roume pu vuˈa niˈajihe ˈwaramarena irechamiˈikaˈi hu Mesatoniai vaˈana.

2 ˈEnarena hu ijí ara ara kajino ea kaˈene nimaa rojiˈina kaˈene hinapene oju kajihi vuˈa niˈajihe ˈwarame roe Kurisi ˈeˈunana.

3 ˈEnarena hu ijino masapa noˈopisu hinarena hu ˈurine sisima ˈahi Siria vaˈi veˈeme Juapo hu ˈanae kwahuna ˈwavuma henarena hu areme ˈuname Mesatonia ˈunami vahuna vwihanana.

4 Ea ˈahoˈa Sopata ho Peria ora kaˈene Pairusi oni harihijaho ˈee Arisitakasi ho ˈee Sekunitasiˈo Tesaronaika ora ˈee

Keasi ho Tepi ora ʼee Timoti ho Tichikasi ho Turopimasi ho ijano Esia oraʼomo pu puʼúmo vaʼara.

5 ʼEʼeme ikeja pu urasaha vaʼe Turoasi ʼajúha hijara.

6 Puretia kaʼene isitia paʼajihuni vea paʼarejumakaviʼi nú sisima ʼahi ajime Piripai rena vaʼeme naʼia iropu paraʼeme pu Turoasi hiʼeme nú ro ijí usevara. ʼEnareja nú ijí hiʼeme hura kwino paʼarenana.

Porura Túchamaa Turoasi Vaʼajina

7 Hura Natohwijino nú ahuma hine puretia tuachama iʼi veʼeme Poruho hu niari vahuni jihunaʼe huni vuʼa ʼaha joraʼe ʼwarama apene vaʼe naʼia rimai aremana.

8 ʼEʼeme ijí huri núra hija kajaho naheha mapokaʼe navara.

9 ʼEʼeme Poruho hine vuʼa ʼwaramapene vaʼeme ea pina huni iha Utikasiho ichutoi ʼwitu ʼahi hina vuʼa henanaʼomo nihoʼo nii nama parajume ijino nisunama namu vaʼume ʼona apena arihe kamino mweʼi ʼahi ninamana. ʼEjume pu hu ʼunama apene ʼurijiʼi kavajaho nikwamamaa kavara.

10 ʼEjume Porura ariha vaʼe raurahe namiʼikaʼi apene tahurine ʼurijiʼi ijá ʼiama Hu maiʼo hinukúne ja pajume ʼee pavwihaha ʼiamana.

11 ʼEnarena Poru kahi icha toi ajima vaʼe puretia tuchama ine vuʼa ʼwaviʼi hiʼeme vea aharajume vaʼara.

12 ʼEʼeme pu paruisea kajaho maiʼo hijumakame pu niʼimaʼuraʼe oja sonahiana.

Turoasi Rena Mairitasi Vaʼajina

13 Poruho mumori vuhunaʼe vwihana jihunaʼe nú sisima ʼahi urasahe ajima vaʼa kami Esosi ʼajaʼeje hu ijino aji-vakame vahunaʼe amairiaramana.

14 Esosi roe piunúvume nú hu aheme sisima ʼahi ajime pu puʼúmo Mitarini roara.

15 ʼEnaʼomo ijihuni súʼuhijino nú vaʼe Kaiasi karaʼi naʼeme ropunaʼi usevaraʼomo ijihuni súʼuhijino nú Semasi use-varaʼomo ijihuni súʼuhijino kúʼo vaʼe Mairitasi vaʼara.

16 Porura Esiai hihuna ura parejume hu Epasasi asima roana. Ijihuni maijaho hu marako Jerusaremi ʼeʼuʼeje Penitikositi vea rehunaʼe ura renana.

Porura Epasasi Eruta Túchamaa ʼAjorama ʼWaramajina

17 ʼEnakaivo nú Mairitasi hiʼeme Poruho ʼona ranavume vaʼe Epasasi sosi huni eruta puni ʼona vene roʼavarono ʼwaramana.

18 ʼEjume pu roume hu pu ijá ʼiama Vea kaʼene na Esia roujino ja na kivara. Na ichá'ina hine na ichá'ina ʼurahone ʼee ichá'ina vejujaho ja nikivara.

19 Ja niheju. Juaka mapokijipo na sise'i 'ahiujaho na pavwihajura kaivo na Masuani ajuarana nituaji'i Natohwi jihuni kaukara vejura.
20 Ja niheju. Na niho'o vu'a kajaho parana'o'ujuta kaivo maiji najaha apena va'u. Na uneunecha mapoka ka'ene ja ni'ajihunijaho 'waramare'e na samaumai 'ee sea seakino najaha apena ojuta.
21 Na'ia mapoka vu'aka rona 'waravujaho nikwinu'inake Jua 'ee Kuriki puni sisea aremamaa are'i kaivo ta'arohe Godoni roe 'ee núni Natohwa Jesu Keriso nimaa roha 'iavura.
22 'Ena'omo heha! Na iviamaa nuni oja ahisina'e re'eju'e Godoni 'Aveni na apeniu'e Jerusaremi va'u. 'Enakaivo ijino iraki renihunijaho na pahena pakavu.
23 'Enakaivo ara ara ikino na va'ujaho Godoni 'Aveni 'warimare'e ijá 'wimuna A tipurai hihuna 'ee ahisina apehuna ajaha navu 'wimuna.
24 'Enakaivo na nuni hiijaho natohwa pakavura kaivo Godira maiji vwihanúani vu'a mamaa ka'ene ea naja'urono Natohwa Jesura mihaji na ve parahuniji kavu.
25 Heha! Na niheju. Ea ka'ene na hu'úmo 'urahe o'eju'e na Godoni ariji najahujaho ja nuni varira kú'o pakihuna.
26 'Enakaivo ea mapoka kehi puni 'aijaho nuni ija 'aha panamu.
27 Na niho'o Godoni ura ijí 'wara'irono vejujaho na pajuvuta kaivo na 'waravuta.
28 'Enakúne hami ojono 'ajoarame 'ee ea ka'ene jara 'ajoha'avarono Godoni 'Aveni ja 'ajohai'ina'e irechamie 'ee Godoni sosia ka'ene Hura Huni 'aijino 'imenajaho 'ajoha'avara.
29 Na niheju. Na va'eje nuni túna'i 'uaneapo joni vaja iki roareje ja ruraháreje niho'o pina paranahuna.
30 'Eje joni ehija 'aho'akipo 'urine ira ani ani 'warame tisaiporua aherame puni túna'i vahuna.
31 'Enajihuna'e 'aiha veji'i vwiha'avara. Juara no'opiso vajijino na'i veiri'a nituiji'i ihajinaname ea kwinu kwino nimaiji najahe 'waravuta.
32 Godoni ija tahi irechamie 'ee Huni ira ka'ene mai ijí vaji irechamiura'omo ijara areri ni'aji'eje ja emarene 'ee Godoni ehipuni vaji ja joni aachia 'ekahuna.
33 'Enajihuna'e na niho'o siriva 'ee korutia 'ee ateha ea 'ahopuna paitunivura.
34 Ja niheju. Na nuni ija ikino uneunecha onuno vene 'ee ea ka'ene na hu'úmo ojujija ni'ajihura.
35 Nara uneunecha mapoka ka'ene vejujaho jara ija'ina'e venareje ea ka'ene pivusahuji ni'aji'avarono najahuta. 'Ene

Natohwa Jesura Huni iri 'waramaji vwiha'avara. 'Ekujaho mamaa kaivo vajihujaho mavarasa'ina vejura 'iamana.

36 'Enarena 'waravume pa'arejumakavi'i hu nitupari same pu pu'úmo siporua 'ojara.

37 'Enareja pu Poruho aharu 'oname niramaruvi'i apene ura mina vetiara.

38 'Ejume niramarume úchia 'ejajihuni maijaho ira ka'ene hura 'waramarena ja nuni urania kú'o paka'eja 'iamajara temukama paraniana. 'E'ejume pu hu ahema va'e sisima 'ahi ranavara.

21

Porura Maritasi Rena Jerusaremi Va'ajina

1 'Ejume nú pu 'ajoramareja irechamie va'ara. Nú va'e sisima 'ahi ajime arira va'e Kasi usevara. 'Ena'omo ijihuni sú'uhijino 'urina va'e Rotesi usemareja va'e Patara va'ara.

2 'Enareja nú ijino sisima ka'ene Ponisia vahunijaho piunamareja ijihuni toi ajima va'ara.

3 'Enareja nú Siria va'iro vai'i Saiparasi 'ana'inija'i kavi'i va'e Taia Siria vaja kajina'omo va'ara. Sisima kukua 'aho'a irecha'irono va'ana.

4 'Enareja ijino tisaiporuepo ijí hi'ava ronareja sarama kimareja hura kwino ijí pu pu'úmo hijara. 'Ejumakame Godoni 'Avenijara 'waravume pu Poruho Jerusaremi pava'amarono 'waravara.

5 'E'eme veijaho paare'i vejume pu 'urine va'e pu pu'úmo napahwaha 'ee sesahwaha ijihi pu'úmo ara kajaho are'i kaivo va'e soha rori nitupari same pu pu'úmo hine siporua 'ojara. 'Enareja ea kwinu kwinu ija 'eka'e 'ajoravume va'ara.

6 'Enareja nú pu pu'úmo 'ajosarame nú va'e sisima 'ahi ajivume pu kú'o 'unama ari va'ara.

7 'Enareja ijino Taia rene va'e kehi hijajaho Tarimeisi usevi'i kivajaho ea ka'ene nimaa roji'inijija 'ajorame na'ia kwino pu pu'úmo ijí nejara.

8 Ijihuni sú'uhijino nú 'urina roe Sesaria usevara. 'Enareja Piripu ka'ene Ivenijarisi jihuni sei va'ara. Hu ea iropu no'o pijihara vajijino ea pina ka'ene pijahajina.

9 Ea ikehuni 'apahija no'ona no'ona parua paveji'ina kaivo pu poropetia.

10 Nú ijino na'ia mapoka'e hi'eme ea pina huni iha Akapasina 'wavujaho Jutia rena roana. Hu 'u'o poropetia.

11 'Ena'omo hu núni roana. 'Enarena hu Poru oni charia ka'ene hu 'ahi iramajaho rasame huni ija mumoraji'i vevahavi'i ijá 'iama Godoni 'Avena na ijá 'wima Ike charia kehuni

omijaho Juapo kahino Jerusaremi apene ikaˈina vevahame
apene Jenitarua mihuna ˈwimu ˈiamana.
12 ˈEjume núa ˈee ea mapoka kaˈene ijino hijajija Poruho
Jerusaremi pavaˈamarono rarejara.
13 ˈEjume Porura eha vene ijá ˈiama Ja raka vene nira-
maruvuˈukame nuni oja turaˈi ˈahio? Na Natohwa Jesuni
ihijihunaˈe Jerusaremi vaˈe tipura vahune ˈee kwahunijaho
pavwihaju ˈiamana.
14 ˈEjumakame núra ijí rarehuna areri parenana. ˈEjume
nú ijá ˈwava Makaˈeje raka kaˈene Natohwijara ura
renujaˈina venama ˈwavara.
15 Nú ijihuni túnaˈi ˈurine núni uneunecha ˈeka Jerusaremi
vaˈara.
16 ˈEjumakame tisaiporu ˈahoˈa Sesaria ora nú puˈúmo
vuˈajivaraˈomo pu nú aherume Nesani kaˈene Saiparasi
orijihuni sei vaˈara. Hu nihoˈo nitama tisaiporua rene
hinapene roajihuni sei hijara.

Porura Jemisi Kaˈi Vaˈajina

17 Nú vaˈe Jerusaremi usevume vwehu núna niho'o tea-
manaˈeme nú ˈajorume aheruvara.
18 ˈEnaˈomo ijihuni súˈuhijino Poruho nú puˈúmo vaˈe
Jemisi kaˈi vaiˈi kivajaho sosi puni eruta ijí hijara.
19 ˈEnarena hu pu ˈajoramarena Hura kaukara kaˈene
venana vaji Godi raka kaˈene Jenitaru ijihipuni vaji venajaho
hine kwinu kwino tahe ˈwaramana.
20 ˈEjume pu ijí henareja Godi taˈarohara. ˈEne pu ijá ˈwava
Vwea núne Jua mapoka mapoka nimaa rojura. ˈEnakaivo pu
Mosisi oni tamana vehuniji niho'o harura veju.
21 Pu ijá ˈwava Ara Jenitaru puni ari hina ˈonujiˈi na-
jahukame pu Mosisi oni tamana pataarohu. ˈEne pu puni
harihija sisa paˈuhuˈavarono ˈwaravu. ˈEne Jua puni tamana
paveˈavarono ˈwaramuna ˈwavara.
22 Ara roajaho pu nimaa heˈeja. ˈEnaˈomo nú ichá veˈeja?
23 Nú raka a ˈwarava heˈamajaho ijá veˈamana. Ike ea
noˈona noˈo ikija ˈaura arevara.
24 Ara pu puˈúmo vaˈe pura raka kaˈene veˈavajaho a ˈuˈo
ijá veˈamana. Ara oni húmata ˈusimareje ea noˈona noˈo
ikihi ˈusimahakiviˈi a puni eha veˈamana. ˈEjakame pu
ea mapoka hena kamareje oni vuˈa kaˈene hejajaho iraˈata
reˈamana. ˈEnakaivo a ˈuˈo tamana kajaho ˈajohe vejiˈinaˈe
kaˈavara.
25 ˈEnakaivo Jenitaru kaˈene nimaa rojiˈini jihipuni
pasi vene ijá ˈwaravara Pu ˈiruma kaˈene godi iraˈatiji
vajiˈavajaho paine ˈee ˈaa paine ˈee hanuha ˈaa rukina paine
ˈee ˈuasa paveˈavara ˈiavara ˈwavara.

26 Ijihuni súˈuhijino Poru ˈurine ea kajija aherame tamana
kajaho ijá vejara. ˈEnareja pu vaˈe Temiporu vaji arume
ˈaura areˈiraˈomo vea kaˈene kúˈo ˈaura kaji ihunijaho ijaˈina
nahama ˈwaravara. ˈEnareja pu ea kwinu kwino puni swasa
venahara.

Poru Temiporua Vaji Kamovajina

27 Hura kwinu paˈareˈi veˈeme Jua kaˈene Esia orijipo
kavume hu Temiporu vaji hijume kama pu aneja vene ea
mapoka puni oja inaume pu hu iji ˈunavara.
28 ˈEnareja pu ira ajiraˈe ijá ˈumeja Isureri orakije roe
niˈajúha. Eakara kwaaka mapokijino eaka mapokijija ehu
núna ˈee núni tamana ˈee ruhakaho ninama ˈwaramujiru
pana kaivo hu Kuriki aherame núni Temiporua vaji rouˈe
akuavuri ruhakaho nihoˈo siseranu.
29 Pu ijá ˈwavajihuni maijaho pu kiˈeme Turopimasi kaˈene
Epasasi oriji'o Poru'o ijino ari ˈurahojara. ˈEnareja pu
vwihajajaho Porura hu aheme ijino puni Temiporu vaja kaji
aruma vaˈana roˈikaˈi avajara.
30 ˈEˈikaivo pu ea mapoka ajinama parajume niˈaha kwino
ninukujaha roe ahumareja pu aruma vaˈe Temiporu vaji
Poruho ˈuname tairie apena roe maˈahi roˈeme vwicha
kajaho marako kuvara.
31 Pu hu ˈanaˈirono ˈunama saˈeme vuˈarena vaˈe Romu
puni sorutia niˈini jihuni vaˈana. ˈEjume Jerusaremi niho'o
miˈija punaˈi tamui namana.
32 Hu niˈaha kwino sorutia ˈee puni mamaˈina ˈahoˈa aher-
ame ninukujahe puni vaˈume pu sorutia ˈee puni natohwiji
kimareje Poru ˈanaajaho arevara.
33 ˈEjumakame ea niˈinijara vuˈe iji ˈunaˈi kaivo
ˈwaravume pu seni noˈoheˈi ˈeke kamome aneja vene hu
irane ˈee hu irakaˈe venaji apovara.
34 Pu ea ˈahoˈa ˈurine ani ˈwaravume pu ea ˈahoˈa
ani ani ˈwaravara. ˈEjumakame ijí ea natohwa kajaho
ˈunama kaˈene icháˈina venareja ijí vejajaho puruva re-
nana. ˈEjumakame hu huni ehija ˈwaravume pu Poruho
aheme kahino huni sea kaˈene amiapo hijujino vaˈavarono
ˈwaramana.
35 Hu Poruho pu puˈúmo ˈurina vaˈe kami vwicha jiami
vaˈume amia kajipo apene pikima ichutoi ˈunama vaˈara.
Ijihuni maijaho eaka mapokijipo ˈanaˈiro vejumakame ava-
jara.
36 ˈEjumakame ea mapoka puni túnaˈi vaiˈi ˈanae kwa-
mama ˈumenapene vaˈara.

Porura Huni ˈUnama Amairie Juapuni Unaˈi ˈWaramajina

37 'Enare'e ijí sorutia kajipo Poruho apene puni sei vaji va'i
vejumakivi'i hu iji amia epuni ea natohwa kajaho ijá 'wama
'Ú na unenu'u pina a 'wara'ejo? 'wamana. 'Ejume hu ijá
'wama 'Ú a Kuriki puni ira henune? 'wamana.
38 Ivi'a a Ijipiti ora ka'ene ni'ahuka ea mapoka mapoka
(4,000) ka'ene ea 'aniu'e kwamasahi'ina oja ina'e aherame
nechi'i va'ajaho pane? 'wamana.
39 'Ejume Poru ijá 'wama Na Jua Tarisasi ora Sirisia vajina
kaivo ara kajaho natohu varesima'ura. 'Enajihuna'e na ura
ea mapoka vu'a 'wara'i 'ahiu. 'Enajihuna'e na ura jarirame
'waravukúne ruha aremie na ea ikija vu'a 'waravuma.
40 'Ejume hu ruha aremahe nijina 'wavume Poruho ijí
siasa 'aha kajino nami'i kaivo huni iji hararajihana. 'Ejume
ea mapoka iruno'a are'eme hu Hipuru puni iri 'waramarena
ijá 'iamana.

22

1 Vwehu nuna 'ee emahu nuna. Nuni vu'ake ataa apús*ama*
heha. Nara raka ka'ene vejuji iviamaa joni una'i namine
'wara'i veju 'iamana.
2 'Ejume hu huni vu'a Jua puni ira 'waravuma henareja pu
niho'o areme varira re'asahe hina hejara.
3 'Ejume Poru ijá 'iama Na Jua nuni ohijara Tarisasi Sirisia
vaji naheniana kaivo ike arakino renarejo Kamerieri oni
hari emahu nupuni tamana hena ka parajuta. 'Ena'omo ja
iviasi Godoni jihuna'e sena veju kaja'ina'e na 'u'o ija'ina
vejuta.
4 'Enare'e na ea ka'ene 'Unama ikehunake vejajaho sise'i
'ahiura. 'Ene na ura pu 'anie kwamasa'avarono vejura. 'Ene
na parui napari 'eke tipurai irechamiura.
5 'Ene ea ka'ene pirisiti natohwa 'ee emakina ka'ene
kanisoru ijija vu'aka na iviamaa ja 'waravukaho pu nihena
kavara. Ijihuni maijaho pura pasi ka'ene veja kajara harura
mihume na va'e Jua ka'ene Tamasikasi hiju jihipuni va'e ea
puna ka'ene ijí hijujihija'e kamorame aherama Jerusaremi
sise'i 'ahi'i va'uta.

Porura Juapuni Una'i Ori'ini Anakarame 'Waramajina
(Akisi 9:1-19; 26:12-18)

6 'Enarejo na va'e Tamasikasi va 'e'u'irono va'eme vea
rira mu'oi nami'eme ni'aha kwino kahino akúpi 'ahi rene
hanana tauhuhiana.
7 'Ene na ni'aha kwino 'ona apena arihe mwe'i ninavi'i
hejume ira kahi akúp*a* 'ahi rena roe ijá 'wima Soru Soru a
raka vena Na sise'i 'ahiu? 'wimana.

8 'Ejume na eha vene Hua apome ijá 'wavo Natohwe A
rarane? 'wavume Na Jesu ka'ene Nasareti orijina'omo a Na
sise'i 'ahiu 'wimana.
9 'Ejumakame ea ka'ene nú pu'úmo vu'a kajija ijí hanana
kajaho kavara kaivo ira ka'ene ea irara na 'warimajaho
pahejara.
10 'Ejume na apoma ijá 'wavo Natohwe iviamaa na ichá
ve'ejo? 'wavuta. 'Ejume Hu ijá 'wima 'Urine Tamasikasi va'e
ea ka'ene ijí hinujara ara raka ka'ene ve'amarono Nara iji
pijahujaho hu a 'warava he'amana 'wimana.
11 'E'eme ijí hanana kajara vejume na paniriarejo pivu-
jume ea ka'ene nú pu'úmo roa kajipo na iji 'unirimapene
Tamasikasi va'ara.
12 'Ejume ea pina huni iha Ananaiasiho puni tamana hami
hami vejukame Jua maho'o ka'ene ijino hijujija hua ea
mamaa 'wavura.
13 'Ena'omo ijara roe nuni rori nami'i kaivo ijá 'wima
Vwea nuna Soru oni nia niria 'wivume nuni nia kú'o
maranana. 'Ejume na hu kavuta.
14 'Ejume hu ijá 'wima Emahu nupuni Godijara a Huni ura
ijí hena kame 'ee ea ka'ene arimaa ijí hena kame 'ee Huni
irititi vu'iji he'amarono iji pijahana 'wimana 'iamana.
15 'Ena'omo a raka ka'ene kama 'ee henajaho Hu rone ea
maho'o najahuna.
16 'Enakaivo a irakijihuna'e tetama hino? 'Urije Huni
ihijino 'urahi'i toi apúsama'e oni sisea soma'e pa'arenama
'wimana.

Porura Va'e Jenitaru Vu'a 'Waramarono 'Umenajina

17 'Ejume na kú'o 'unama Jerusaremi roarejo ijino Temi-
poru vaji hine siporua 'oji'i navaha rojuta.
18 Ijí navaha kajino na kavume Hu ijá 'wima Mamako
Jerusaremi are'i kaivo 'urine va'a. Ijihuni maijaho a Nuni
vu'a iki naja'amajaho pu pahe'ejakúne 'wimana.
19 'Ejume na ijá 'wavuta Natohwe pu na nihejura. Nitama
na va'e Sinakoku pina aruma 'e'une 'ee pina aruma 'e'uji'i
ea ka'ene Aa'e nimaa ronaujija 'eke hijihae 'ee tipurai
irechamiuta 'wavuta.
20 'Ejume ea ka'ene oni vu'a 'waravi'ina hena kavi'ina
huni iha Sitivini oni 'aa ka'ene arihajaho na ijí nimaa veji'i
ea ka'ene hua'e 'anaajihipuni ateha 'ajoha namijuta.
21 Hu ijá 'wima Nara a kwai natohwi Jenitaru puni kwai
ranamaukúne va'a 'wimana 'iamana.
22 Pu hine huni vu'a kajaho henapena va'u va'u hu ijí
'waravuma heji'i pu ira ajira ijá 'umeja 'Anaa kwamama!
Ea ija'ina ikaho mwe'a pahihunakúne pamaka'eje hinama
'umejara.

23 Pu ijano ʼumena apene ojiʼi puni atehi ʼeke atoʼarume
ʼee útiti ʼene icha toi atoʼaruvara.
24 Sorutia puni natohwijara apene puni kwai roe hijahiʼi
apomakame irakijihunaʼe pu hu mwasiritia jihuni maijaho
hu ʼwaramaro avajara.
25 ʼEjume pu hu kamoʼeme Porura sorutiaʼe ʼajohaʼiniji
ijá ʼwama ʼÚ ja Romu ora areri ʼotua pavene heʼi kaivo
hijihaure? ʼwamana.
26 ʼEjume ea kaʼene ʼajohiʼinijara ijí vuʼa kajaho hene vaʼe
ea kaʼene Natohwijaho ijá ʼwama Eakaho Romu oraʼomo a
irakaʼe veʼi veno? ʼwamana.
27 ʼEjume ea Natohwa kajara huni roe ijá ʼwama ʼÚ a Romu
ora reʼamajaho ʼwarima ʼwavume hu Iʼa ʼwamana.
28 ʼEjume ea Natohwa kajara ijá ʼwama Na roe Romu opuni
ea reʼi vejujaho monia eha niʼimaʼura vejuta ʼwamana.
ʼEjume Porura ijá ʼwama Na iki nahenia jihunaʼe na Romu
ora rejuta ʼwamana.
29 ʼEʼeme ea kaʼene ijí hu apome ʼee hua hijaʼi ʼahiume
roajivajija niʼaha kwinu jumareja arevara. ʼEjume ea Nato-
hwa kajara vwihanajaho hu Poruho Romu ora ʼee majikari
kamomana ronarena hu tea jumana.

Poru Kanisoru Puni Unaʼi Ahema Vaʼajina

30 Ijí ea Natohwa kajaho hu irakijihunaʼe pu Jua Poru
namahu ronarena ijihuni maiji hami heʼi ʼahaana. ʼEjume
ijihuni súʼuhijino senia kaʼene hu kamovajaho rasamaʼi
kaivo ʼona ranavume ea kaʼene pirisiti mamaʼina ʼee
kanisorua mahoʼo roe hiʼeme hu Poru ahema apene roe puni
unaʼi roana.

23

1 ʼEjumakame Poruho nia ajira kanisoru kajija kiviʼi ijá
ʼiama Vwehu nunakije na Godoni unaʼi hami hinuvaʼo roe
iviasi ʼeʼuju ʼiamana.
2 Ananaiasi kaʼene pirisitia niʼinijara ʼwaravume ea kaʼene
huni rori namijajipo hu inu tahijahara.
3 ʼEjume Porura huaʼe ijá ʼwama Godira a ʼanahuna. Kare
ea kaʼene aroaroti namijiʼina karera. A oni tamana ʼahakino
namine na ʼotua vetiʼi kaivo vu a oni varapa orono tuama
rena ʼiavuʼe na ʼaniare? ʼiamana.
4 ʼEjume ea kaʼene huni rori namija kajipo ijá ʼwava A
Godoni pirisitia natohwijaho ira sisea ijaʼina ʼwaramune?
ʼwavara.
5 ʼEjume Porura ijá ʼiama Vwehu nune hu pirisiti na-
tohwijaho na pahejuta. ʼEnakaivo Godira Huni ira vaji
ʼwarumajaho nú ira sisea ea ʼajohaʼina paʼwaraʼavarono
ʼwarumana ʼiamana.

6 Hu kimajaho ea 'aho'a Sajusi 'ee ea 'aho'a Parasia
kimarena hu kanisorua kajija ijá 'umena Vwehu nune na
Parasia 'ee Parasi puni hariha kaivo ea ka'ene kwamasahu-
jipo kú'o 'urihuniji na nimaa rojujihuna'e na 'otua vaja
namiju.
7 Hu ijá 'waravumakame Parasia 'ee Sajusi puni vaji
nakaramareje ea maho'o kajaho ahaama namana.
8 'Ejume Sajusiapo 'waravajaho ea kwamasahajija kú'o
pa'urihune? 'Ee 'ona oji'ina pa'ana 'ee 'avena pa'ana kaivo
Parasia ike no'opisukija nimaa rojura.
9 'Enajihuna'e pu iranoa ape'eme Sikuraipi 'aho'a Parasi-
jihi puni ehija'omo pu ijá naminareja ira ajira ijá 'iava Nú ea
ikehuni vaja unenu'u pina sisea pakavura'omo vi 'avenina
ho 'ona oji'ini hu 'waramana raka? 'iavara.
10 'Ejumakame pu niho'o ni'ima'ura nakaravume Poru ija
'unave haha puachama usehuna'e kimarena ea natohwijaho
tea juvume huni sorutia irechamiume pu haruri vene apene
puni tinii va'ara.
11 Ijihuni na'ia kajino Natohwijara roe huni rori nami'i
kaivo ijá 'wama Paju'amana kaivo a ichá'ina'e rone a
iki Jerusaremi 'warama ja'ina'e Romu 'u'o 'wara'amana
'wamana.

Poru 'Anaa Kwa'amaro Kosaravajina

12 'E'eme vea nituvume pu Jua mapoka nesi ahuma hine
'wame 'iruma toa pai'ika'i hinuva'o Poru 'anaareje iji'a
ihuna 'wavara.
13 Ea ka'ene Poru 'anae kwahuna kosarama ojajaho ea
mapoka (40) asima huna'ina.
14 'Ejume pu va'e pirisiti mama'inijija 'ee ea mama'ini
jihipuni va'e ijá 'iava Nú vu'a nimaae vejara'omo nú une-
unecha 'aho'a paina apene va'u va'u va'e vea ka'ene Poru
'anaa'avajino ihuna.
15 'Enakúne iviamaja ja kanisoru pu'úmo 'ona ranave
va'e ea natohwijara Poruho aheme joni ro'amana. Ja
ijá 'wara'avara Nú ura huni vu'ijihuni maiji he'i 'ahúu
'wa'avara. 'Enareje ja iki ahema ro'iro ro'eje nú vu'e
'unamutoi 'ajohe 'anaa kwa'ena 'iavara.
16 'Ejume Poru oni ma'ini jihuni harihijara ijí pura júhi
hine 'anahuni vu'iji henarena hu va'e sorutia puni tinii va'e
Poru 'waramana.
17 'Ejume Porura ea ka'ene 'ajohi'ina pina 'umene ijá
'wama Ike kasimaa kaho unenu'u pina 'warahuna ura
renukúne aheme ea natohwa karohuni va'a 'waramama
'wamana.
18 'Ejume ea natohwa kajara hu aheme apena va'e ea
natohwa pinijihuni va'ana. 'Enarena hu ijá 'wamana

Poru ka'ene tipura eijara ike kasimaa ike nara aheme oni ro'urono 'warivume na ahema routa.
19 'Ejume ea natohwa kajara ea kajaho iji 'unama apena va'e kara rori pu no'o pu pusumano nami'i kaivo hu apoma ijá 'wama A raka na 'warihuna ura renao? 'wamana.
20 'Ejume hu ijá 'wama Jua 'wama nimaa venareja 'warave ja Poru niari aheme kami kanisoru puni va'e pu ira'atijino huni vu'iji he'irono 'wavi'i 'wara'eja.
21 'Enakúne a puni ira pahe'amana. Puni ea mapoka (40) pu maraku hu 'anaa kwavakavi'i pu iji'a 'iruma ine toa i'iroreja pu vua 'wama nimaa vene iviamaa 'ajoha hiji'i ara 'warave he'irono 'ajahu 'wamana.
22 'Ejume ijí ea natohwa kajara kasimaa kajaho rana 'ahaume ijá 'wama Ike vu'a ka'ene ara na 'warimukaho a pava'e ea 'aho'a 'wara'amana 'wamana.

Poru Ranavume Kavana Pirikisi Oni Va'ajina

23 'Ejume ijí ea natohwa kajara ea 'ajohi'ina no'o 'umenaume roume hu pu ijá 'iama Ja no'o sorutia ea mapoka (200) 'eke 'ee hosi rukina 70 aherame 'ee ea juha rukina mapoka (200) ahera'avara. Iviasi na'i naina koroki Sesaria vahuna amairiara'avara.
24 'Ene Porura hosi ka'ene ijihuni toi ajihunijaho amairi'avara. 'Enareje ja hu hami hami ahema apene va'e ea Pirikisi ka'ene kavana ijihuni nini va'avara 'iamana.
25 'E'ikaivo hu pasia ika'ina venahana.

26 Pirikisi ka'ene kavana natohwiji'o esi. Na Karotiasi Risiasira ike pasikaho veju.
27 Juapo ea ikaho apene 'anae kwa'amarono ve'eme na va'e nuni sorutia pu'úmo hu ni'ajahe 'ee hejujaho hu Romu ora'e hejuta.
28 Na ura pu iraka'e vene hu namahu jihuni maiji he'irono ahema apene puni kanisoru ijihuni va'uta.
29 'Ejume na hejujaho pu puni tamani ihuna'e hu namahara kaivo hua'e 'anae kwame 'ee tipurai ranahuna areri pana.
30 Iviamai puni vu'a kajaho rene roume na hejuta. Pu nesi vu'a 'wamareja ea kaji 'anae kwahuna 'wavara. 'Ejukame ijihuna'e na hu ranavu'e oni vu'u. Na ea mapoka ka'ene Poru namahu kajihija pu vu'e oni nini 'otua vene raka ka'ene Poru venaji a 'wara'avarono na 'waravu. 'Enakúne pu oni una'i vu'a kajaho amairiakame a he'amana. Pirikisi ese 'wamana.
31 'Ejume ijí na'ia kajino sorutia kajipo Poruho apene Anitipatirisi va'ara.

32 'E'eme vea nituvume sorutia 'aho'a 'unama puni ari va'ara kaivo ea ka'ene hosi 'ahi va'ajipo Poruho aheme Sesaria va'ara.
33 'Enareja pu va'e Sesaria usemareja pu Poruho aheme kavana ijihuni una'i rana'i kaivo pasi mahara.
34 'Ejumakame kavana kajara pasia kajaho taharena hu apoma ijá 'wama A ara ichi'ure 'wavume hu ijá 'wama Na Sirisia ora 'wamana.
35 'Ejume hu ijá 'wama Namahi'inijipo ro use'avaji'a na oni vu'a he'eju 'wamana. 'Ejume hu 'waravume pu Heroti oni sei raname 'ajoha hijara.

24

Poru Namahajina

1 'Ejume hu hi'eme na'ia iropu pa'are'eme pirisitia natohwa ka'ene Ananaiasina 'wavujaho 'ee puni emakina 'ee ea ka'ene 'otua arimai 'waravi'ina 'ajohi'ina huni iha Taturiasi 'wavujihi pu'úmo roe kavana ijihuni una'i Poru 'otua veti'i roara.
2 'Eju'e ea natohwijara Poruho 'umejume roume Taturiasi hine 'otua veti'i 'ahaume aneja vene hu namahe ijá 'wama

Kavana! Ara nú ni'ajúhu'e kame nú mamaa hina rou. Ara oni vwiha ka'ene mamaijino nitama núni ehija ni'ajihu'e ararakino veju'e siserasahujaho marasahara.

3 'Eju'ukame nú niho'o 'unama jajaa 'ee kwaa mapokakino ijaho 'wamare'e teamanuma parajura. Ijihuna'e nú a Pirikisi ka'ene ea mamaakere teimani 'wavu.
4 'Enakaivo na hine veje a túkirahuna senumu. 'Ena'omo a ichá'ina vehuniji 'waru'amarono jariravukúne a núni vu'ake hena.
5 Nú kavujaho eakaho niho'o ani ani vene 'ee ruaruhuna. 'Eju'e Poruho veju'e Juaka mapoka ka'ene kwaaka mapokakino hina apenojujijahija ajinama parajura. Hu ea sisea ka'ene Nasareti 'wavujihipuni húmatijina.
6 Hu Temiporu vejume chiha renana. 'Eju'ukame nú hu 'uname nuni tamanijara 'warumu ja'ina'e 'otua vetihuna'e ura veju.
7 'Eju'ukavi'i Risiasiho Romu opuni sorutia puni natohwijara roe harura vene núni ija tahi apetujúha va'ana.
8 'Eju'ukame hu ea mapoka 'waravu'e ea irahipo hu namahujaho oni una'i roe 'otua vetihuna 'wamana. 'Ena'omo ara ea kajaho apovakame hura huni irijino 'warave a hehuna. Núra raka ka'ene hu namahare'e 'otua veti vejujaho hu 'warave a hehuna 'wamana.

9 'Ejumakame Jua 'aho'a vu'a kaji henareja pu 'u'o ijaho
nimaa 'wavara.

Porura Pirikisi Oni Una'i Huni 'Unama Amairie 'Waramajina

10 'Ejume kavanaijara Porura 'wara'amarono 'waramana.
'Ejume Porura ijá 'wama
Na niheju. A juara mapoka 'otua veji'ina'omo na tea-
mani'eju'e vu'a ikaho 'waravu.
11 'Enakaivo nara vu'a nimaa ka'ene 'waravuke hena. Na'ia
iropu ropu no'o pa'are'eme na Jerusaremi Godi oja ma'i
va'uta.
12 'Enakaivo Temiporu vajina ho Sinakoku vajina ho ara vaja
kakino na ea 'ahopu'úmo 'urae varapa vehuna pana.
13 'Ena'omo iviamaa pura vu'a ka'ene na 'otua vetihuni
jihuni maijaho pura a najahuna niho'o areri parenau.
14 'Enakaivo na ura vu'a kwinu a 'wara'i veju. 'Unama
ka'ene ea mapoka nimaa rojujihunijaho pu sisea nimarako
a 'warava kaji na a 'wara'i veju. 'Enareja emahu nupo Godi
ka'ene nimaa rojuji na oja mahuta. 'Ene vu'a ka'ene tamana
vaji navujija na nimaa rojura. 'Ene vu'a ka'ene poropetiepo
vejajija 'u'o nimaa rojura.
15 Na nimaa rojujaho ea ka'ene kwamasahi'inaka ea arira-
maa 'ee ea siseijipo kú'o 'urihunaka pura nimaa rojaja'ina'e
na 'u'o nimaa rojura.
16 'Enajihuna'e na na'ia mapoka harura vejukame nuni
vwiha veju'e Godoni una'a 'ee emaapuni 'una'i arira'e
navu'e na namihuna areri parenuna.
17 'Ejume juara 'aho'a pa'are'eme na swara 'eke nuni ara
kwaa kú'o nuni ehija'e vaji'irono routa.
18 Na Temiporu vaji marani'ama tamana'e vejujaho ijihi'a
ea mapoka pane 'ee irano'a pana kaivo Jua ka'ene Esia rena
roajipo kivara.
19 'Ena'omo ijipo iviamaa oni una'i namine unenu'u 'aho'a
na namihe 'ee 'otua vetihuna re'amajaho 'otua vetia.
20 'Enakúne ea ka'ene ike namijukehi aporave na kanisoru
puni 'una'i sisea raka'e veje kivara'e re'avajaho pupusu
'warave hena.
21 'Ene unenu'u pina kwinu puni una'i namiji'i 'umejujaho
ikena. Na ea ka'ene kwamasahi'inijipo kú'o 'urihuniji
nimaa rojujihuna'e ja na iviasi joni nini 'otua vetiu 'iavuta
'wamana.
22 Pirikisiho 'Unamijaho hami hena kavi'ini jihuna'e
tanuma ijá 'iama Risiasi ka'ene sorutia puni natohwijara
roe arihakame hura joni 'otujihuni ehijaho vwihane mihuna
'iamana.

23 'Enakaivo hu ea ka'ene 'ajohi'iniji 'waravume Poruho
apene 'ajohai'i ranave 'urahoje Poru oni napuhija roe une-
unecha hu ni'aja'i ve'avajaho patanu'uri'avara 'iamana.

Porura Pirikisi Oni Una'i Naminajina

24 Pirikisi oni naparijaho Jua. Huni ihijaho Turusir-
ana'omo Porura roe Jesu Keriso nimaa rojuji 'warave
he'irono roana'omo 'waramana.
25 'Ejume Porura 'unama ariramaaru vehuna 'warame
'ee hia hami 'ajohuna 'ee Godira 'otua túna'i ni'ima'uraka
vehunijaho 'waravume Pirikisiho ijí henarena tea juvume
raname ijá 'wama Va hino'eje nara kú'o 'umena heji'i
ro'amana 'wamana.
26 'Ene veaka nikwinu'ina kajino Pirikisira vwihanajaho
Porura hua'e monia vaja'eje ranava va'amarorena hu na'ia
mapoka Poru 'umeju'e hu va'e hu hu'úmo vu'a 'wavura.
27 'E'eme juara no'o pa'arejume Posiasi Pesitasira Pirik-
isi oni tinijaho apenana. 'E'eme Pirikisiho Jua tea-
mana'avarono hu Poru tipurai rana'ika'i va'ana.

25

Porura Ea Natohwiji Ka'iro Jarima 'Waramajina

1 Pesitasiho huni kwai roe hi'eme vea no'opisu pa'arejume
hu Sesaria rene Jerusaremi va'ana.
2 'Ejume pirisiti mama'inijija 'ee Jua urani'inijija Poru
namahareja 'ejaha hu 'waravara.
3 'Ene pu ea Natohwa kajaho 'ejahae ijá 'wava A nú
ni'ajúhareje a va'ika'i Poru ranava Jerusaremi roe nú 'otua
ve'avara 'wavara kaivo pu vwihajajaho hu ro'amajaho pu
'unama toi 'anaa kwahuna vwihajara.
4 'Ejume Pesitasi eha vene ijá 'iama Poruho Sesaria'i tipura
ranavu'e hinuna'omo hu mai'o túna'i vuhuna.
5 'Enakúne joni ea mama'ina irechamie nú pu'úmo va'e
heje ea kajara sisea venana he'avajaho ja iji'a hu apene nuni
nini 'otua vetihunakúnina 'iamana.
6 'E'ikaivo hu na'ia ija ropune no'opisuna ho ironu
ronu raki ijí pu pu'úmo hinarena iji'a kú'o Sesaria va'ana.
'Enarena hu nenana'omo sú'u 'urine va'e 'otua vejuri sei hi'i
kaivo Poruho 'umejume pu aheme roajivara.
7 'Ejumakavi'i Jua ka'ene Jerusaremi rena roajivajipo huni
rori nami'ika'i apene ira'ata kajino namahara. 'Enakaivo
pura Poru namahajaho mai'o nimaa parenana.
8 'Ejume Porura eha vene ijá 'iama Na niho'o sisea pave-
juta. Jua puni tamana ho Temiporu vajina ho ea natohwa
ka'ene Sisa ho na niho'o sise'i pa'ahiuta 'iamana.

9 'Enakaivo Pesitasira Jua teamana'avarono hu eha vene
Poru ijá 'wama A ura Jerusaremi va'e nuni una'i 'otua
vehuna ura renao? 'wamana.
10 'Enakaivo Poruho ijá 'wama Na Sisa oni una'i 'otu
vetihuna. Ijihuni maijaho na Jua puni unenu'u pina sisea
pavejujaho a nihenu.
11 Na unenu'u pina sisea vejuta re'ipisa nijina'omo na
'anie kwahuna parare'eju kaivo vu'a ka'ene pura na 'otua
vetihuna nimaa pa'ana re'amajaho ea pina na areri paape-
nie mihuna. 'Ena'omo na Sisa 'warave hura nuni 'otuijaho
hehuna 'wamana.
12 'Ejume Pesitasira hine kanisoru pu'úmo 'wamuva'o ijá
'wama A ura Sisara oni 'otua hehuna re'amajaho a Sisa oni
va'amana 'wamana.

Porura Akuripa'o Penisi Puni Una'i Va'ajina

13 Vea 'aho'a pa'are'eme Kini Akuripa'o Penisi'o Pesitasi
'ajo'i 'ahiume roajivara.
14 'Ejumakame pu ijino na'ia mapoka hi'eme Pesitasira
Poru oni vu'ijaho kiniji ijá 'wama Ea pina Pirikisira hinajiri
tipurai ranavume hinana.
15 'Ena'omo na Jerusaremi va'ume ea ka'ene pirisiti
mama'ina 'ee Jua puni ea mama'inapo nara ea kaji ape
mihakame 'otua vene nama'irono 'warivara.
16 'Ejume na ijá 'iavo Romu opuni tamana nú ea majikari
pairechamiura kaivo ea ka'ene varapa rukinijihi puni vu'a
hene 'ee ea ka'ene pu namahu jihipuni vu'a henare'e ijí
tipurai irechamiura.
17 'Ejumakame ijihuna'e pu nianaa ro ikino ahuvara.
'Ejume na patetavuta kaivo ijihuni sú'uhijino na va'e 'otua
vejuri ruhijino hi'ika'i pu 'waravume hu ahema roara.
18 Eaka hu 'otui ranavajipo 'urine nami'ika'i namahara
kaivo sisea ka'ene nara vwihaju ja'ina pu panamahara.
19 'Enakaivo pu vu'a 'aho'a pura ichá'ina'e nimaa rojuji
rone 'wame 'ee Ea pina kwavi'ina ka'ene Jesuho Porura ijino
mai'o hinu 'iavume panimaa vetiara.
20 'Enakaivo ijá vejumakame nara 'unama ka'ene
'warahunijaho puruva rejume na roe apoma hejuta. Hu
Jerusaremi va'e 'otua ikija kú'o ve'ena ho pa'aji he'irono
apovuta.
21 'Enakaivo Poru ura renajaho hu Sisa oni nini 'otua
ve'i 'wimana. 'Eju'e huni vwiha ijí he'irono hiji'i ranavu'e
hinuna'omo na ranave Sisa oni vahuna 'wamana.
22 Akuripara Pesitasiho ijá 'wama Na ura ea kajihuni vu'a
he'i 'ahiu 'wamana. 'Ejume Pesitasira ijá 'wama A niari
he'ena 'wamana.

23 'Ejume nenana'omo sú'u 'urine Akuripaho no'o Penisi'i
va'e 'otua vejuri ruhijino va'iro va'ajaho ea 'ajorame kehi
kehi 'otua asúki va'ana. 'E'eme sorutia puni natohwijija 'ee
ea mama'ina ka'ene ara kaji orijija pu pu'úmo ijí ahuma
aruma va'umakivi'i Pesitasira 'waravume pu Poruho ahema
puni roara.
24 'Ejume Pesitasira Akuripaho 'ee ea 'aho'a ka'ene pu
pu'úmo hija kajija ijá 'iama Ea ka'ene nú pu'úmo hijukije Jua
ka'ene Jerusaremi hine 'ee iki hijujipo eakaho apene nuni
una'i 'otua vetiara. 'Enareja pu ajira ijá 'umeja Eakaho 'anaa
kwahuna! 'umejara.
25 'Enakaivo na kavujaho hura unenu'u pina ve'ira'omo
hura kwahuni 'unamijaho na pakavuta. 'Enakaivo hu ori'ini
Sisa 'warave huni vu'a hehuna 'wimana. Ijihuni hahi nara
hu ranave vahunijaho 'waravu.
26 'Enakaivo na mai'o huni vu'a pini samaumai rejakame
nara venareje nuni ea natohwijihuni ranava vahunijaho
papiunavuta. 'Enajihuna'e nara eakaho ja ea mapoka
ikehipuni una'i apena routa kaivo kini Akuripa na nimaa
a naja'irono apena routa. 'Enakúne jara henu va'o nara
vu'aka maa ka'ene veja vahunijaho sama kavakame na
veuta.
27 Nara tipurearu ranave va'eje vu'a maa ka'ene hu 'otua
vetiajihuni maa paranave hu hu'úmo va'amajaho pama-
rahuna.

26

Porura Akuripa Oni Una'i Huni Vu'a Amairiajina

1 'Ejume Akuripara Poruho ijá 'wama Ivi'a a oni vu'a
'waruma 'wamana. 'Ejume Porura 'urine huni ija ahasiri'i
kaivo hu huni vu'a aneja vene 'waramana.
2 Uneunecha mapoka ka'ene Juapo na namihujija na
onuno vwihajujaho mamaa vene Kini Akuripa na iviasi oni
una'i 'wara'eju.
3 Ijihuni maijaho a tamana 'ee aposaraa ka'ene Jua puni
vaji navujaho a niho'o he paraji'ina. Ijihuni hahi na jarirame
'waravukúne masuani hine he'amana.
4 'Ena'omo Jua hia ichá'ina ka'ene nara sesamu'uru rene
hina apene roe iviasi 'e'ujijaho nihene kivura. Na anejijaho
ehu nu pu'úmo ike nuni kwaa Jerusaremi vajakino hijuta.
5 Pu marako 'aha jora'e na hena kivajihuna'e pu ura
na rone 'wara'i 'ahi'amajaho pu 'warahuna kaivo na
Parasi'e hijujaho nuni nimaa roijihuni tamanijaho niho'o
kikisima'ura.
6 Godira emahu nuna'e nahama 'waramajara roe nimaa
rehuni jihuniji kavi'i hijujihuna'e iviamaa 'otua vaji namiju.

7 Núni ituha iropu ropu noˈo nahama ˈwaravajara roe
nimaa reˈamarono ˈajaha hijiˈi naˈia veiriˈa siporua ˈojiˈi
hijura. Oo kini ijaˈinaˈe na ˈuˈo nimaa rojujihunaˈe Juakaho
na namihe avaju.
8 Ja rakijihunaˈe Godira ea kwamasahiˈina veje
ˈurihunijija joni vaja panimaa rojo?
9 Nitama na ijaˈina vwihajuta. Na uneunecha mapoka
sisea areri parehuna venareje Jesu kaˈene Nasareti orijihuni
iha ruarahunaˈe vwihajuta.
10 Ikaho iraka kaˈene Jerusaremi nara vejujina. Na ea
kaˈene nimaa rojiˈinijija tipurai samahunaru pana kaivo
pirisitia mamaˈinapo harura mihume ea ˈahoˈa ˈaniume
kwamasahajaho na ˈuˈo nimaa vene ˈwaravuta.
11 ˈEne naˈia mapoka na Sinakoku mapoka vajijino pu
siseˈi ˈahiura ˈee ira sisea ˈwaraˈavarono ˈejahiura. ˈEne
nihoˈo ajinima paranujaho vaˈe apiopuni kwaa kajino ˈanie
ruarahura.

Porura Godoni Ea Renaji Rona ˈWaramajina
(Akisi 9:1-19; 22:6-16)

12 ˈEnaˈomo pirisiti mamaˈinijipo harura mihe ranamiume
na Tamasikasi vaˈiro vaˈuta.
13 Oo kinia vea uariri namiˈeme ˈunamu toi na vaˈi kavume
akúpa ˈahi niˈimaˈura hanaˈeme nuni haha hanana. Ijara
hananajaho veakara rinujaho asimana. ˈEˈeme ea kaˈene nú
puˈúmo vaˈajija ˈuˈo hananiana.
14 ˈEˈeme nú niˈaha kwinu mweˈi apúsama naviˈi na
hejume ira kahi akúpi ˈahi rene roe Hipuru puni iri ijá ˈwima
Soru Soru a irakijihunaˈe Na siseˈi ˈahiu? Ijí usa rukimaˈura
ˈaha kajino ˈanahuna areri pana ˈwimana.
15 ˈEjume na ijá ˈwavo Natohwe A irarane ˈwavuta. ˈEjume
Natohwijara ijá ˈwima Na Jesu kaˈene a siseˈi ˈahaujarana.
16 ˈEnakúne ˈurine namina. Nara oni roujihuni maijaho
a Nuni kaukara vejiˈina rene raka kaˈene Nara vejume a
kamaji najahe ˈee Nara najaˈuji ˈwaraˈamana.
17 ˈEne Nara Jua punaˈijaho ˈajoahe ˈee Jenitaru puni Na a
ranamauˈe vaˈujaho ˈajoahuna.
18 ˈEjakame a veje puni nia jaraahuna. ˈEne pu nututi hiju-
jaho areˈi kaivo taˈarohe hanajiˈiniji roajihuna ˈee Setani oni
harura hari hijujaho areˈikaˈi Godoni rohuna. ˈEjakamareje
sisea vwihanie arevujaho apene ˈee ea kaˈene nimaa roja-
jihuna Na iji pijihujipo aachia kaˈene ˈekahunijaho pu ˈuˈo
ijihuni vaji ˈekahuna ˈwimana.

Porura Huni Kaukara Ijí Rona ˈWaramajina

19 ˈEnajihunaˈe O kini Akuripa akúpa huni visoni kaˈene
kavujaho na pauchavuta vo vejuta.

20 'Enakaivo na marako Tamasikasi najahuta. 'Enarejo
iji'a roe Jerusaremi najahe va'e Jutia puni ara kwaa vaja
najahuta. 'Ene Jenitaru 'u'o najahuta. 'Enarejo Na
ika'ina 'waravuta Pu puni sisea niarevarepo hine ojuja'ina'e
o'avarono 'iavuta.
21 Ijihuni hahi Jua 'ahopo Temiporu vaji apene 'anie
kwa'urono vejara.
22 'Eju'e Godira ni'ajiha apene rou va'o roe iviamaa
'e'unukena. Ijihuna'e Godira ni'ajihukame na iviamaa ikino
ea ma'u'umae 'ee ea mama'ina puni nii 'ahi vu'a 'waravu. Ijí
nara 'waravu kajaho ea ka'ene poropetia 'ee Mosisi pu'úmo
raka ka'ene rehuna'e 'waravaji na rone 'waravuta.
23 Pu ika'ina 'waravara. Kerisoho Hu sise'i 'ahae kwa-
mareje kú'o 'urihuna kaivo Jua 'ee Jenitaru Hura amura'e
vu'a ka'ene hanaji'iniji najahe 'wara'ena 'iamana.
24 Poruho huni vu'iji vahame 'waravume Pesitasira ira
ajira ijá 'wama Poru! Oni henaka ni'inijara venau'e a
nanamu 'wamana.
25 'Ejume Porura ijá 'wama Pesitasi ka'ene ea natohwak-
era na niho'o pananavu kaivo na vu'a nimaa 'waravu.
26 Kinijaho ike raka ka'ene rejajaho nihene kimuna.
'Enajihuna'e na raka'e hu 'wara'i ve'uji 'u'o matauma
'warahuna. Na nihejura raka ka'ene rejajaho hu nihena
kivi'ina. Ijihuni maijaho ijí vu'a kajaho nesi parejara.
27 'Ú kini Akuripa a poropetia nimaa vetiune? Ara ija'ina
ka'ene venujaho na niheju 'wamana.
28 'Ejume Akuripara eha vene ijá 'wama Poru iviamaa vea
tu'uakino a na venie na Keriso oni ea re'i veju 'wamana.
29 'Ejume Porura ijá 'wama Ike senia ka'ene nuni haha 'ahi
namujina vo Na vea tu'ua 'wara'eju 'uho jora 'wara'ujaho
nijina. Na Godi jarivu jihuna'e na ura a'asu pana vo ja ea
mapoka ka'ene hina nuni vu'a iviamaa heju kijahija nara
rejuja'ina'e ja rehuna 'wamana.
30 'Ejume kinijine kavana ijine Penisine 'ee ea ka'ene ijí pu
pu'úmo asuma hijajija 'urijara.
31 'Ene pu 'urina kararu va'i aneja vene ijá 'wava Eakaho
unenu'u pina sisea ve'ira'omo kwahuna ho tipurai apehuna
pana 'wavara.
32 'Ejume Akuripara Pesitasi ijá 'wama Ea kara Sisa oni
va'e 'otua ve'irono 'waramajaho pa'are'ipisa a hu ranave
va'a 'wamana.

27

Porura Sisimai Romu Va'ajina

1 'Enareja nú vea ka'ene Itari sisima ajima va'iro vejajino
Poruho 'ee tipura ea 'aho'a Juriasi ka'ene Aukasitani opuni
sorutia ni'inijihuni ija 'ahi irechamiana.
2 Aturamitiami opuni sisima ka'ene Esia va'iro venajino ea
pina huni iha Arisitakasi ka'ene Tesaronaika vaji Mesatonia
orijaho nú pu'úmo va'ana.
3 'Ena'omo ijihuni sú'uhijino nú kwaa iha Sairani usevara.
'Ejume Juriasi hu Poruna'i hami venarena hu ranavume na-
puhwaha ki'i va'ana. Uneunecha ka'ene hu areria pa'ajihi
vaja'avarono va'ana.
4 Nú ijí rena va'eme puuri hiravumakame Saiparasi
hana'ija'i va'ara.
5 'Enareja nú va'e Sirisia 'ee Pamipiria puni soha rori va'e
Mara Risia vaji usevara.
6 Ijí ara kajino sorutia puni 'ajohi'ina kajara Arekisani-
turia opuni sisima Itari vai vejume kame hu nú ijihuni toi
irechamúana.
7 'Ejume nú hine masuani vai'i hi'eme na'ia mapoka ijí
pa'arejara. 'Enareja nú harura ni'ima'ura vejume va'e Nai-
tusi usevara. 'E'eme puuri hirama rena tanu'u rúhumakame
nú kaha pava'ara kaivo nú va'e Kuriti Saramoni hana'i
va'ara.
8 Nú vea kisina soha 'aha apeji'i asima roe Rasia ara
ni'inijaho Pea Heveni rorina'omo ijí usevara.
9 Vea ni'inijaho manisame pa'are'eme núra sisima 'ahi
va'ajaho niho'o varapa piunahuni 'unama renana. Ijihuni
maijaho vea ka'ene 'aura arevujaho 'u'o niroe pa'arena
jihuna'e Poruho pu nahame pava'avarono 'waramana.
10 'Ejumakavi'i Porura pu rurame ijá 'iama Ea kije na
kavujaho nú iviamaa va'ukaho sisea piunahune kukua
'ee sisima 'u'o pa'are'eje 'ee nú 'u'o kwamasahi'i ve'eja
'iamana.
11 'Enakaivo sorutia ijaho sisima anesura 'ee kaputini iji-
hipuni vu'a nimaa ro'ika'i Porura raka ka'ene 'waramajaho
pavejara.
12 Ruha kajaho sisei jihuna'e sisima na'ia mapoka nahu-
nijaho areri parenana. 'Enajihuna'e ea mapokijipo 'wame
nimaa vejajaho ijí ruha kaji areme vahuna ura renaara.
'Enakaivo pu ura renajaho mamako va'e Pinikisi Kuriti
vajina'omo useme ijino hihuna ura renajihuni maijaho ijí
sisimapo namijuri ruhijaho puura karo'ahuni vea 'onuja'i
parene 'e'ununa.

Soha 'Ahi Puuri Hiramajina

13 'Enajihuna'e hwasisia kama'i ikikahi masuani ni-
navume pu vwihajajaho sisima vahuni 'unama maranu

roˈikaˈi sisima anika tajahene apena vaˈe Kuriti soha romai
ijikari vaˈara.
14 ˈEˈeme ˈaha josu pareˈeme niˈaha kwinu puura
niˈimaˈura kaˈene Urakwiro ˈwavujara hiramana.
15 ˈEjume nú puura vaja kajino vaˈajaho areri parejume nú
ijá areˈeme maiji soha rira kajino vaˈana.
16 ˈEnareja sisima ninuma vaˈe mutumutua iha Karota rori
vaˈana. ˈEnareja nú nihoˈo harura niˈimaˈura vene eaha
maˈuˈua kaˈene sisima ˈahi namajaho vevahanavara.
17 Pu nihoˈo jumareja sisima niˈajaˈamarono aja
niˈimaˈura apene sisima ˈaha muˈoa kaji vevahavara. Pura
juvajihuni maijaho Seritisi ajataki ajimareje kirana nahuniji
vwihanareja avajara. ˈEnareja pu sisima kajihuni aja kaˈene
ateha vevahivajaho rasaˈi sisima kajaho mapirana ˈoˈojume
mají vaˈana.
18 Ijihuni súˈuhijino puura kajara majama hiramarena
apena karohi kahi vejumakame pu ˈiruma kaˈene ijino
sisima vaji navajaho ˈeka atoˈaruvara.
19 ˈEjaraˈomo naˈia noˈopisu paareˈeme ijihuni súˈuhijino
sisima kajihuni aja ˈee ateha pu puni iji ˈeke atoˈaruvara.
20 Naˈia mapoka nú vea pakame ˈee china pakivara.
ˈEˈejuˈe puurijara natohwa majama hine hiravume nú vwi-
hajajaho núni iha nipaˈarehuna ˈwavara.
21 ˈEˈeme ea mapoka ˈiruma paiˈi kaivo hiˈeme naˈia
mapoka paˈarenana. ˈEjume Porura ˈurine puni rira kajino
namiˈi kaivo ijá ˈiama Eakije nuni irake heha. Nitama nú
Kuriti hijaji ja nuni ira hene veˈipisa uneunecha mapoka
pasiserasahaˈa.
22 ˈEnakaivo na iviamaa ja ˈwaravukaho ja nihoˈo tea-
manaˈavara. Ja ea pina pakwahuna vo sisima ijara huhusu
parahuna.
23 Iviasi naˈiakino Godi kaˈene na Huni kaukara vene ˈee
na Huni ea rejujihuni ˈona ojiˈini roe nuni ˈunaˈi naminana.
24 ˈEnarena ijá ˈwima Poru jumujaho arema. ˈEnakaivo
vaˈe Sisa oni unaˈi namine ˈotua veˈamana. ˈEne hena! Ea
mapoka kaˈene ike sisima vaji hiju kakihija Godira a vajaha
jihunaˈe pu pakwamasahuna ˈwimana.
25 ˈEnakúne ea kije ja teamanaˈavara. Na Godi nimaa
roju. Ijihuni maijaho Hura raka kaˈene rehuna ˈwarimajaho
ijaˈina rehuna.
26 ˈEnaˈomo nú vaˈe mutumutua pina ˈahi ninama sisima
siseraˈena.
27 Naˈia iropu ropu noˈona noˈo ijino nú aherume Eturi-
atiki soha ˈahi vaˈara. ˈEˈeme naˈia riri sisima kaukara
vejiˈinijipo vwihajajaho pu niroe amari ˈahi rou rojara.

28 'Enareja pu mina vene kavajaho toa jopatu'uma'ura (40
mita) kavara. 'Enareja pu ma'uako vanamareja iji'a kú'o
mina vene kavajaho toa ma'uako arii roe (30 mita) rejume
kavara.
29 'Enareja pu veju ro'i kaivo va'u va'o muna 'aha reha
ninama ve'ena ronareja juvara. Pu ni'aha kwinu anika
no'ona no'o ijá sa'i kaivo pu hine vei nitu'amarono ura rena
parajara.
30 'Enareja ijí sisima kaukara veji'inijija sisima ka-
jaho rana'ika'i va'i 'ahiumakame pu hine 'unama savara.
'Enareja pu eaha kajaho ma'uako ape karokaru ranavu-
makame ea 'aho'a ka'ene hija kajipo kivajaho pu anika
apúsavu rojara kaivo pu nesi apena va'i 'ahiumakame ava-
jara.
31 'Ejume Porura sorutia 'ee sorutia puni natohwijihi
pu'úmo ijá 'iama Ea karipo sisima vajaki pahi'avajaho ea
pina niho'o pahihuna 'iamana.
32 'Ejume sorutia kajipo eaha ka'ene sisima 'aha kajino
vevahavajija aja 'uhusavume 'ona toa vaji va'ana.
33 Sú'o vea ajiru 'e'u'i ve'eme Poru ea maho'o 'ejahie ijá
'iama Jara 'iruma pai'i kaivo hi'eme vea iropu ropu no'ona
no'o ijá pa'arenanakúne 'urine 'iruma 'ekaha! 'iamana.
34 Ijihuni hahi na ja 'waravukúne ja areme 'iruma 'eka iha.
'Ejakame 'iruma kajara reje joni harura namama. Ijihuni
maijaho ja ea kwinu niho'o joni húmata sapasa kwinu
patausiuhuna 'iamana.
35 Hu ijá 'waravume pa'are'eme puretia apene puni una'i
Godi teimani 'wa'ika'i tuachame aneja vene inana.
36 'Ejumakame ea mapoka kajija niho'o teamana'eme pu
'iruma 'aho'a 'eka ijara.
37 Nú ea ka'ene sisima vaji hijajaho ea mapoka mapoka
(276) hijara.
38 'Enareja pu ijume eaka mapoka kajija tú'ama parajara.
'Ejume 'witia ka'ene ijí sisima vaji navajaho ni'aha kwinu
ato'aruvume sohi va'ara. Ijihuni maijaho sisima kajara
nasina re'amarono avajara.

Sisima Siseranajina

39 'E'eme vea ajiru 'e'u'ejume pu kwaa kaji kavajaho
puruva renaana. 'Enakaivo pu tohwira ora sama kamareja
pu ura va'e ijihunijino va'i 'ahiara.
40 'Ejumakame pu puni anika sirirame 'ee aja ka'ene
sisima vevahavajaho rasavara. 'Ejume sisima kajaho 'urina
va'e asiasia roe sisima vaji ariha vejume sisima kajaho iji'a
va'e kari ora rori va'iro va'ana.

41 'Enuva'o va'e toa kaha'a roe tohwira rejume kama'a
sohi amena roe piunaravajaho muna navara'omo ijihuni
toi ajimarena kirana namana. 'E'eme soha ka'ene ajira
amena roajara vipuna'ija'i ninamarena niho'o mutuusaha
paranana.
42 'Ejume sorutia tipuraepo ariha isume juhaha va'aji'eja
ronareja 'ania kwamasahuna'e kosarame 'wavara.
43 'Enakaivo sorutia puni ea natohwijara Poru ni'aja'i
'ahaume ruravume pu are'eme ea ka'ene areri isuavi'inijija
ijá 'iava Ja marako mwama ato'arume isuama va'a 'iavara.
44 'E'eme ea 'aho'a ka'ene ijí hijajija 'urimarame sisima
ka'ene ijí mutu'usaha jihuni hasijaho 'ekume ea 'ahopo icha
hasa 'eke ijihuni toi isuama va'ara. 'Enareja ea pina niho'o
unenu'u pina parenana kaivo nijaa ihena va'e kari amari
va'ara.

28

Moruta Mamaa Va'e Usevajina

1 'Ejume pu mamaa roe amari ajivara. Nú iji'a hena kava-
jaho ijí mutumutua kajihuni ihijaho Morutana 'wavura'e
hejara.
2 'Ejume ijí ara kaji'urijipo nú hami hami 'ahúara. 'Ene
nehi pina atuatuma jihuna'e pu vena jae roe nú aheruma
va'ume nú ijí rori hijara. 'Ejume pu nú 'ajoruvara.
3 Porura vena mwene iramana'omo tapara ijihuni vaji
hi'eme apena va'e veni aporuvume vena kajihuni ohoi
rejuma aseha ru'e'une Poru oni ija 'ahi mwatuma utiha
namana.
4 'Ejumakame ara kajiupo ka'eme tapara kajara Poru oni
ija 'ahi mwatunanama kurima navuma kamareja pu aneja
vene ijá 'wava Nimaa eakara ea 'aniu'e kwamasahara kaivo
hu soha vaji roakaho unenu'u pina pare'eme hami roana
kaivo mamaijaho pamaka'eje hu mai'o hihuna 'wavara.
5 'Enakaivo hu tapara kajaho ahaijiuvume va'e veni re-
nana kaivo hu unenu'u pina parenana.
6 'Ejumakame pu vwihajajaho hu kwa'ena ronareja pu
'ajoha hina apene va'ajaho huni ija pahwene 'ee pa'ona
kwamana. 'Ejumakame pu vwihajajaho hu godi 'wavara.
7 Kwaa ka'ene núra useva kajaho ea natohwa ka'ene
Pupiriasina 'wavujihuni mwe'a. 'Ena'omo hura nú aheruma
va'e huni sei irechamúe hami 'ajohu'i hi'eme na'ia no'opisu
pa'arenana.
8 'Enakaivo ijí ea kajihuni omijaho atami 'uname huni
haha ohoa ani rene tea arihe ijá venana. 'E'eme Porura
va'e huni siporua 'one 'ee huni ija ea kajihuni húmata 'ahi
ranamahume ea kajaho maranana.

9 'Ejumakame ea mapoka ka'ene mutumutua kaji'ura
ka'ene atami 'uniravi'inijija nianaa apene huni roume
maraniara.
10 'Enajihuna'e pu núni hura vene 'ee mavarasa veji'i
hinuva'o sisima pina roume nú va'iro vejumakavi'i raka
ka'ene núra pivusahajija maho'o vajúhara.

Moruta Rene Romu Va'ara

11 'Enakaivo nú masapa no'opisu ijí ara kajino hi'eme
vea ka'ene asiasia 'anauni veijino nú Arekisanituria opuni
sisima ka'ene hwaharisina puni urania navi'inijaho ijí mu-
tumutua kajino namana'omo ijihuni 'ahi ajima va'ara.
12 Nú va'e ara iha Serakusi usevara. 'Enareja nú ijino na'ia
no'opisu hijara.
13 'Enareja nú Serakusi are'i kaivo 'urina va'e Rijiami
va'ara. 'Ena'omo ijihuni sú'uhijino asiasia kama'i ikiki
hwasihumakavi'i nú 'urine Putiori va'iro va'eme na'ia no'o
pa'arejara.
14 'Enareja ijí ara kajino Godoni ea 'aho'a piunivara.
'Enareja nú ijino pu pu'úmo na'ia iropu'a no'ohe'i
hi'avarono 'waruvume hijara. 'Enareja iji'a Romu va'ara.
15 'Ejume Godoni ea ka'ene Romu hijajijahija ijí henareja
Apiasi oni maketia 'ee Hoteru no'opisu namijuji rene nú
piurihe roara. 'Ejume vea ka'ene Porura pu kimajaho niho'o
Godi teimani 'wame oja sonanana.

Poru Romu 'E'unana

16 Nú va'e Romu usevajaho Poruho huhusumano sorutia
pini 'ajoha'eje hihuna'e 'waravara.
17 'E'eme vea no'opisu pa'are'eme Porura Jua puni ea
ka'ene urani'inijija 'umenaume pu roe ahuma hijumakivi'i
hu aneja vene ijá 'iama Ehu nunakije na ehu nuna ea
'aho'a pasise'i 'ahiuta. 'Ee emahu núpuni tamana 'aho'a
papataarohuta kaivo pu na Jerusaremi tipura apenie Romu
puni ija 'ahi ranamiara.
18 Pu na apenia Romu mihumakame pu hejajaho nara un-
enu'u pina sisea vejakame pu na 'ania kwahuna pahenareja
ranamie vahuna ura renaara.
19 'Enakaivo Jua kajija Romu opuni ira pata'arohumakame
nuni 'unama pa'arenana. Ijihuna'e na Sisa 'waravakame
hura nuni vu'a kaji he'ena 'iavuta. 'Enakaivo nara ehu
nunijihi unenu'u pina vetihuna pana.
20 Ijihuni hahi na ja kivi'i vu'a ijí 'wara'iro 'waravume
ja iviasakaho roajivara. Isureri opo raka ka'ene túna'i
reje kahuna ka'ene vwihaji'i hijujihuni hahi senia ikaho na
kamorivara 'iamana.

21 'Ejume pu hu ijá 'wava Jutia ea 'ahopo oni vu'a rone pasi veja rohuna pane 'ee núni ehija 'ahopo iki roajimareje nahama 'waruhuna pa'ane 'ee oni vu'a sisea rone 'warahuna pana.
22 Nú ea ikihi puni vu'a ani'ina'e 'wamape ojukame nú ura oni vwiha ijí he'i 'ahúu 'wavara.
23 'E'ikaivo vea ka'ene vu'a kaji 'wahunijaho iji pijahara'omo vea kaji apejumakavi'i ea mapoka nianae apena roe sea ka'ene hura hinaji roara. Hu Godoni arijihuni maiji najahe 'ee Mosisi oni tamana tahe najahe 'ee poropetia puni vu'a taha vejakame pu Jesu nimaa ro'avarono 'warama avanana. Hu vea sú'u sú'u rene vu'a 'warama va'e vea nutu 'o'unaji aremana.
24 'Ejume ea 'aho'a nimaa rojume ea 'aho'a nimaa parojara.
25 Pu paavacharame vai ve'eme Poru ijá 'iama Godoni 'Avenijara vejume poropeti Aisea oni vaji nimaa amuhu núna 'warama ijá 'iama
26 Va'ajime eakihi ijá 'warahuna. Ja niho'o hehuna kaivo ijihuni maa pahena pakahuna. 'Ene ja niho'o hine kihuna kaivo ijihuni maa pakihuna.
27 Ijihuna'e eakija puni oja kisina rene puni ataa pa'arena'e 'ee nia pa'areja jihuna'e pu pahehune pakihune pavwihanareje ta'arohe roe Nara veje pu maranihuna 'iamana.
28 'Ena'omo na ura ja hami hami ataa apúsame hehuna. Godoni vu'a ka'ene ea ni'ajihunijaho Hu iviamaa ranavu'e Jenitaru puni vaja 'u'o va'una'omo pu 'u'o hehuna 'iamana.
29 Hu ira kaji 'waravume pa'arejume Jua 'urina vai'i pu nakarama apene va'ara.
30 'E'eme hu juara no'ohe'i sea ka'ene hura 'imenajino hinana. 'Enare'e erapo hu ka'i roujaho hu 'ajorama nirisamuna.
31 'Ene hu Godoni arijihuni maiji najahe 'ee Natohwa Jesu Keriso oni vu'a najahuna. 'Eju'ukame ea pina hura vu'aka 'waramujaho pararejura.

Romani

Vu'a Anejijihina

1 Na Poru Jesu Keriso oni pwea 'ee apasorua re'urono iji
pijihe 'ee Godoni vu'a maiu'ina 'warahuna'e ranamiana.
2 Ijaho Hu nimarako Huni ira ka'ene akuavi'ina vajijino
Huni poropetia nahame 'waramana.
3 Huni Harihiji Huni 'unamiji rone 'waramana ka'ene
haha huni 'unamijino Teviti oni amuhipo roe nahejara.
4 'Avena ka'ene arimaijara 'warumajaho Hu Godoni Har-
iha ka'ene haruriji'i kwama 'urinajine 'ee Hu Jesu Keriso
ka'ene núni Natohwijina.
5 Huni vaji nú maiji vwihanúajaho apene 'ee apasorua'e
rejajihuna'e nú Huni ihijihuni hahi Jenitaru maho'o 'warave
roe hene nimaa rone vehuna.
6 'Ene puni vaja kajino ja 'u'o Jesu Keriso una'i 'umenaana.
7 Ja ea ka'ene Godira oja mihe 'ee Huni ea ariramaa'e
rehuna'e iji pijihana ka'ene Romu hijujije Godi ka'ene núni
Omijine 'ee Natohwa Jesu Keriso ja maijí vwihanie 'ee
matauvi'ina mihu.

Teimani 'Wame Siporu 'Ojujina

8 Na nimaraku ijaho Keriso oni vaji jonijihuna'e núni
Godiji teimani 'wavu. Ijihuni maijaho jara nimaa rojuji
kwaa ara mapokakaho maho'o ijí 'wama apene oju.
9 Ijihuna'e Godi ka'ene nuni oja 'aveniji'i mahujara
ki'eju'e vu'a maa maiu'ina ka'ene Huni Harihiji rone na-
jahujaho na'iaka mapokakaho na ja rone 'waravura.
10 Na na'ia mapoka'e siporua 'ojura'omo Godoni ura'e
re'amajaho 'unama samaa'e reje na vu'a ja kihuna.
11 Na ja ki'irono ura renia paranu jihuni maijaho na ura
'Avena Huni swara 'aho'a joni vaji irechavakame ja Huni ira
ija kisi apene joni una'i saname vehuna.
12 Nuni nimaa roijara ja ni'ajihe 'ee joni nimaa roijara na
ni'ajihuna. 'Ejakame nú ja pu'úmo ni'ajarahuna.
13 Ehu nune na nimarako ura roe ja ki'iro 'ahiana kaivo
unenu'u pini rejumakame na parou kajaho ja nihena kavu.
Ijihuni maijaho na Jenitaru 'aho'a kajihi puni vaji 'ina 'aho'a
'ekuja'ina'e 'aho'a joni vaji 'ina rukina'e rehuna ura reniu.
14 Na ura Kuriki 'ee ea ka'ene Godi pahena pakavi'ina 'ee
ea ka'ene kama heji'ina 'ee ea ka'ene pahena pakavi'ina 'u'o
ni'ajihe najahuna.
15 Nuni vajaki na ura renia paranujaho na ijino Romu joni
vu'areje Godoni vu'a maa maiu'inake ja 'u'o najahuna.

Vu'a Maiu'ini jihuni Harura

16 Na niho'o vu'a maa maiu'inakake 'warahunijaho paju-
nimu. Ijihuni maijaho vu'a kakaho Godoni harura ka'ene
emaapo nimaa rojakame maranihunijina. Ike vu'a kakaho
maraku'a Juaru najahareja iji'a Kurikia najahara.
17 Ijihuni maijaho Godoni vu'a maiu'ina vajijino Godoni
'unama ariramaijaho nimaaroa vajijino totari najaha apene
roara. Godoni ira vajijino ika'ina vejara Ea ka'ene ariramai-
jaho nimaaroa 'ahi hihuna 'úmana.

Emai Panimaa Ronujihuni Ehijina

18 Godoni sena kahi akúpa 'ahi rena samai najuhujaho ea
ka'ene arira pahine 'ee sisearu vene 'ee Huni 'unama nimaiji
panajuhujija Godiho pununa'i sena venu.
19 Ijihuni maijaho Godi hena kahunijaho Godi pu nisamai
najahana.
20 Nitama aneja mwe'ake renaji roe iviamaa 'e'unakino
eaka mapokakija uneunecha mapokaka iki mwe'i navuji
kime 'ee mwe'ake kame 'ee akúpa kahe kamare'e Hura
Huni majama namuni harurijine 'ee Hu icha'inijaho nikavu
jihuna'e pu 'unama pa'ana'e rehuna.
21 Pu nimaa Godi nihena kavu kaivo pu Hua Godia
ronareje Huni hura vene 'ee ta'arohuna pana 'ee pateimani
'wavura. 'Enakaivo puni vwiha ijija niho'o unenu pina maa
pana 'ee puni oja sisei nutuma parane navu.
22 Pu niarerina 'wa'ika'i nanamie ojura.
23 'Ene pu Godi ka'ene pakwahunijaho oja pama'ika'i pu
ichina ho muni raki 'eka veju'e tapara uka emaa hanuhasa
reju'ukivi'i oja mihura.
24 Ijihuni hahi Godi pu ruha aremahume pu 'unama
sisemaa ka'ene puni ojijipo itunavuji vejara 'ee pu puni
hahijihipuni hura pavejura ka'i puni haha majikari 'eke
vajúsaravura.
25 'Ene pu Godoni 'unama ka'ene ariraka nimaa nimaijaho
pataaro'ika'i ira'atiji nimaa rojura. Ijihuna'e pu uneunecha
ka'ene Godira venajihi oja mi'ika'i Godi Venina ka'ene
majama merajahi'inijaho oja pamahura. Ameni.
26 Ijihuna'e Godira pu ruha aremahu'e 'unama ka'ene
juname itunavuji vejura. 'Eju'e 'unama arira ka'ene parua
napara 'wa'aravujaho are'ika'i 'unama ka'ene emaa pave-
juji vene napapo napara ihanie ojura.
27 'Unama nikwinu'ina kajino parua 'u'o 'unama arira
ka'ene parupo napara ihaniu jakajaho are'ika'i 'unama
ka'ene emaa pavejuji vene parupo parua 'aho'a kivujaho
niho'o itunama parajura. 'Eju'e paruapo parua aherame

ˈunama kaˈene ea pavejujaho vejura. ˈEnajihunaˈe pura sisea kaˈene vejujihuni eha ijaho pu apejura.

28 Pu Godi hena kahuna areri parejumakame Godira pu ruha aremahume vwiha sisearu vwihane ˈee uneunecha kaˈene areri parehuniji vejura.

29 Ijihunaˈe pu nihoˈo sisea mapoka niˈimaˈura ani aniˈina vejiˈi hijura. Pu nihoˈo sisea vene nisaˈarame senapo rarene ea ˈaniuˈe kwamasahe roarame pisivarame ea ˈahoˈa siseˈi ˈahiˈi vwihane ˈee ea ˈahoˈa hanaˈi irechamiura.

30 ˈEne ea sisea ronahe Godi sename ea vejuˈe juname kivasuame kehi kehi one sisea vehuni ˈunama saraviˈine ˈee emahwa puni ira pahejura.

31 ˈEne pu ea ˈahoˈa puni temuka pakime ˈee ea ˈahoˈa panimaa vetie ˈee ea oja pamihe ˈee ea ˈahoˈa panumiravura.

32 Pu Godoni varapijaho nihejura. Ea kaˈene uneunecha ijakaji vejujaho areri kwamasahuna kaivo ijiru pana vo ea ˈahoˈa kaˈene ijihi vejujija puni ojijiˈi nimaa vetiˈejuˈe pu vejura.

2

Godoni ˈOtuijaho Hu Ronukwinuˈina Pana

1 ˈEnavo ijihunaˈe joni ˈunama pina panamu. Ja ea irahipo ea ˈahoˈa namahujaho joni ˈunama pina panamu. Ijihuni maijaho a ea irara ea ˈahoˈa namahujaho a orono oni ahijaˈe vene avanu. Ja ea irahipo ea ˈahoˈa namahujaho iraka kaˈene pura vejujaho ja ˈuˈo ijaˈina vejura.

2 Nú niheju Godiho ea ijaˈina vejiˈinijija ˈotua arimaa vetiuna.

3 ˈÚ ea ikije vea kaˈene ea ijaˈinaˈe vejujihi namahiˈi ja ˈuˈo ijí ˈunama nikwinuˈina kaji vejujaho ja vwihajujaho Godoni ˈotua asúkɑ asinaˈeja?

4 ˈÚ Godira ja hami ˈahiˈi kaivo Hu eha marako pamihe ˈee makiviˈi hinujaho ja senavo? Godi ja hami ˈahiu jihuni maijaho ja joni sisea areˈi kaivo taˈarohe roˈavarono avanujaho ja vi hena kavo?

5 ˈEnakaivo ja joni oja kisimaˈura rejuˈe ja pataaroha roujihuna ja Godoni sena jonaˈe nianauraˈomo Godoni sena vea kaˈene Hura ˈotua arimaaˈe veˈamajino roe samaahirave kahuna.

6 Hu ea kwinu kwino pura raka kaˈene vejajaˈinaˈe eha areri ijaˈina vajihuna.

7 ˈEnakaivo ea kaˈene naˈia mapokaˈe masuani hine mamaa vene ˈee pinana maiji sarame ˈee hura vene ˈee uneunecha kaˈene majama nahuniji saravujija Hu majama hihunijaho pu mihuna.

8 'Enakaivo ea ka'ene pu pusumano vwiha'ika'i nimaiji
pata'arohujaho 'ee uneunecha sisearu vejujija Godoni sena
'ee ajira pu mihuna.
9 Ea ka'ene sisea veji'i hijujija pu haha hianame 'ee sisei
hihuna. Amura Jua renareje iji'a Kuriki 'u'o renahuna.
10 'Enakaivo ea ka'ene mamaa'e vejujija pu pinana 'ee
hura 'ee matauvi'ina mihuna. Amura Jua mihareje iji'a
Kuriki mihuna.
11 Ijihuni hahi Godiho ronu kwino reji'ina pana.
12 Ea ka'ene Godoni varapa paheji'i sisea venujaho hu
varapa pa'a eha sisea apehuna kaivo ea ka'ene Godoni
varapa nihe'i kaivo sisea vejujaho pu varapijara eha sisea
mihuna.
13 Ea ka'ene Godoni tamaneru hejujija niho'o Godoni
una'ijaho ariramaa pana. 'Enavo ea ka'ene Huni tamana
hena vejujija Godoni una'a ariramaa rehuna.
14 Jenitarua Godoni tamana pahejura vo puni oja vaji
rakijara maa'e rakijara siseijaho nihena kavu. Godoni
tamana pu pahejura kaivo puni tamanijaho puni varapa
'wavi'i vejura.
15 'Unama ka'ene pu vejujipo najuhujaho pu Godoni
tamana kima heju. Godoni tamana 'aho'a puni oja vaji navu.
'Ena'omo pu sisea vejujaho pu niho'o junavura. Ijihuni
maijaho Godoni tamana 'aho'a puni oja vaji navu. 'Ene puni
oja vaji vwihane henare'e rakijara sisee rakijara maa ijaho
vwihajura.
16 Ijí vea kajino Godira emaapuni hema Jesu Keriso oni vaji
namahuna. Ikaho nuni vu'a.

Jua Varapijara Namahajina

17 'Enakaivo a Jua 'i'eme 'ee tamana venuna 'iavi'i Godoni
arovua 'warame 'ee
18 Huni ura ijí hene 'ee uneunecha mamaiji kime avavu
jihuni maijaho varapijara najuhana.
19 'Ejume ja vwihajujaho ja ea ka'ene nia supavi'iniji
'ajoha'ina rone 'ee ea ka'ene nututi ojujihi puni hanaji'ina
roju.
20 Ja vwihajujaho ja tamana nimaijaho hena kavi'ini ji-
huna'e ja sesamaa najahe 'ee ea ka'ene puruva reti'inijija
najahuna roju.
21 Ijihuna'e ja ea 'aho'a najahu ja'ina'e ja vi ojono nasar-
avure? Ja ea 'ahopo nesa paape'avarono 'waravujaho 'ú ja
nesa apejure?
22 Ja ea pipuni napara paturaha 'iavujaho 'ú ja napara
turamaure? Ja godi ira'ata senavujija 'ú ja Temiporua
paninamaure?

23 Ja Godoni tamana kajara jonunaˈi namujihunaˈe saˈaii
ˈurahoju kaivo ja varapa kaji ˈejujaho ja vi Godoni hura
vejure?
24 Godoni ira vaji vejajaˈinaˈe ja ijaˈina vejujihunaˈe Jeni-
tarua puni vajijaho Godoni ihijaho matahura ˈúmana.
25 Ja varapiji hene vejiˈina reˈavajaho sisa ˈuhuujaho
nimaa unenu pina niˈinaˈe rehuna kaivo ja varapa kaji
tuaviˈinaˈe reˈavajaho joni sisa kaˈene ˈuhuajaho sisa
paˈuhuaha repunaˈi rehuna.
26 ˈEnavo vu ea kaˈene sisa pahuahiˈinijara varapijara
ˈwarama jaˈinaˈe veˈamajaho ˈú sisa paˈuhuaˈinijaho sisa
ˈuhuahare punaˈi reˈeja?
27 Ea kaˈene puni haha sisa paˈuhuiˈinijipo varapa hene
vejiˈina reˈeje ja ea kaˈene sisa ˈuhue ˈee varapa he
parajiˈinijipo eˈavajaho ˈú pu ja panamaˈeja?
28 Hu hahijaho Jua saˈinaˈe kavu kaivo hu nimaa Jua pana.
ˈEne ea ˈahoˈa Jua puni tamana kaji maiji vene sisa ˈuhuˈi
kaivo nimaa nimaa Jua pana.
29 Ea kaˈene Jua nimaa nimaijaho ˈAvenijara huni oja vaji
sisa ˈuhuahajina kaivo varapa ˈararihau jihunaˈe Jua rehuna
pana. ˈEnajihunaˈe emaapo hu aromahuna pana kaivo huni
arovu ijaho Godinaˈi rene rouna.

3

1 ˈEnajihunaˈe iviˈa iraka maijihunaˈe nú Jua rejare? ˈEne
iraka maijihunaˈe nú sisa ˈuhuure?
2 Jua rejujaho nihoˈo mamaa. Marakuˈijaho Godira Juaˈa
Huni ira ˈee Huni tamana ijiˈi vajihana.
3 Jua kajija ea ˈahoˈa panimaa roju. ˈÚ ijí pura panimaa
roju kajara veje Godira iraka kaˈene pu nunaˈi veˈiro na-
hama ˈwaramajaho paveˈena?
4 Ijaho veje nihoˈo nimaa paˈarenama. Ijihuni maijaho
Godiho nimaa nimaa kaivo ea mahoˈo iraˈasina. Godoni ira
vaji ikaˈina ˈwaramana.
Ijihunaˈe Oni irijara najaˈamajaho A nihoˈo nimaa nimaa ˈee
ea ˈahopo A vena kaˈavajaho A nihoˈo nimaa nimaaˈe
kahuna ˈúmana.
5 ˈEnakaivo núni siseijara reje Godiho ariramaa
reˈamajaho nú iviˈa ichá ˈwaˈeja? Godira nú eha
múhujihunaˈe Hu sisea raka? Na emaijihunaˈe nuni vwiha
ˈwaravu.
6 Nihoˈo Godiho ijaˈina pana. Hu mweˈakaho icháˈinaˈe
ˈotua vetiˈena?
7 Na iraˈata veˈipisa ijara veje Godoni nimaa nimaijaho
samaahiravakame Hu icháˈinaˈe na ˈotua vetie eha mihaˈe?

8 Ea 'ahopo nú hana'i irechamúe núra 'waravara 'wavi'i
ijá 'wavura Roe sisea vejakame mamaapo roa 'wavura.
'Enajihuna'e puni eha sisea ijaho niho'o arimaa apehuna.

Ea Maho'o Sisea 'Ee Ariramaa Pa'ajina

9 'Enajihuna'e nú ichá'ina 'wa'eja? 'Ú nú mamaa kaivo pu
sisee? Niho'o pana. Nú nimaraku najahujaho ea mapoka Jua
'ee Kuriki pu'úmo sisea.
10 Godoni ira vaji ika'ina 'warumana
Ea kwinu'wi niho'o ariramaa pa'amaa.
11 Ei pini Godi hena kamuna pana 'ee Godoni 'unama ariraka
nimaa nimaiji sahuna pana.
12 Ea maho'o 'unama ani va'ara 'ee ea maho'o maa pa'ana'e
rejara. 'Ene niho'o ea kwinu mamaa vehuna pana. Niho'o
pamamaa.
13 Puni irijaho areri ea sakahapo 'uvuja'ina hejura. 'Ene
puni mitara 'ahijaho ira'ati itu'o'una navu. Uneunecha
mapoka ka'ene puni ira vaji 'wavujaho areri tapara ka'ene
'úsia rukini ja'ina.
14 Puni ira vajijaho ea siripame 'ee seni itu'ona navura.
15 Puni mumorijaho mamako va'e ea 'anae kwahuna ura
renaura.
16 Pura 'unama ka'ene ojujaho uneunecha tirakune 'ee ea
mapoka sise'i 'ahiura.
17 'Ene pu matauhuni 'unamijaho pahena pavwihajura.
18 'Ene puni una'ijaho Godi pu pajuhavura 'úmana.
19 'Ena'omo nú niheju Godira Huni tamana iraka ka'ene
'waramajaho Jua ka'ene varapa hari hijujihi 'waramana.
Ijihuna'e ea maho'o ira pa'a rene 'ee kwaa ara maho'o
Godoni 'otua asúkijaho paasihuna.
20 'Enajihuna'e Godoni tamana kajara 'waramaji hina
vejujihuna'e niho'o ei pini Godoni una'i ariramaa rehuna
pana. Godoni tamana kajihuni maijaho sisei jihuni maiji
najuhana.

'Unama Ichá'iniji Nú Godoni Una'i Ariramaa Rejajina

21 'Ene tamani jihuni 'unamijaho pana kaivo Godi iviamaa
'unama arimaa Huna najuhu. Ike 'unamakaho Godoni
tamaniji'o poropetijihipo nimaa vejara.
22 Ea irahipo Jesu Keriso nimaa ro'avajaho pu Godoni una'i
ariramaa rehuna. Godiho ronu kwino parehuna.
23 'Enajihuna'e nú ea mapoka sisea 'ee Godoni manuriji
areria pana.
24 Ea ka'ene Jesu nimaa roji'inijija Godi pu ariramaa
'iamu. Nú Huni unenu'u pina pavenahara vo Hu nú maiji
vwihanúana 'ee Hu nú Jesu Keriso oni vajijino kú'o 'imenue
'ekana.

25 Nú nimaa rojujaho Godira Jesuho ranavume roe núni
tinia apene kwame Huni 'aa ka'ene arihajara vejume
Godiho oja sonanana. Ija'ina'e venajaho Hu arimaiji na-
juhana. 'Enajihuna'e nitama ea ka'ene sisea vejajaho
Godiho maraku'a matauma puni sisei jihuni eha pamihana.
26 'Enajihuna'e Godi iviamaa Huni arimaiji najuhe ea
ariramaa 'iamujihuni maijaho pu Jesu nimaa rojujihuna'e
'waramuna.
27 Nú irakijihuna'e sasu'eja? Ijaho niarevara. Varapa
iraka sa'ine 'ee kaukara mamai irakiji vejare? Niho'o pana.
'Enaka'i nú nimaa rojujihuni maiji hene vejara.
28 'Enajihuna'e emaijaho hura nimaa ronujara reju'e ea
arira'e renuna tamana ka'ene vejujara reje arira rehuna
pana.
29 'Ú Godiho Jua punaruna raka? 'Ú Hu Jenitaru puni
Godia 'u'o pana raka? 'I'a Jenitaru puna 'u'una.
30 Nimaa Godiho ea ka'ene sisa 'uhui'inijija puni ni-
maaroa 'ahijino veje pu arira'e rehune 'ee ea ka'ene sisa
pa'uhuahajija puni nimaa roijara reje pu kwinu rehuna.
31 'Ú nú nimaa rojujihuna'e Godoni varapa tamanijaho
pataaro'eja? Niho'o ija'ina pave'avara. 'Enakaivo nú varapa
kajaho veje núni una'i kisima'ura'e rene nahuna.

4

Eparahami Nimaa Ronaji Ariramaa Renana

1 Eparahami ka'ene núni amujijaho hahijihuni 'unamijaho
iraka'e piunamane?
2 'Ejume Eparahamira uneunecha mapoka ka'ene vena-
jara reje hu arimaa'e re'ipisa ijara reje hu ori sasuva'a.
'Enakaivo Godoni una'i hu areri pasasuva'a.
3 Ijihuni maijaho Godoni ira vaji ika'ina 'warumana.
Eparahamiho Godi nimaa ronajihuna'e Godi hu ariramaa
'wamana.
4 Ei pini kaukara ve'amajaho hu eha apehuna kaivo swara
vene mahuna pana vo hura kaukaraka venajihuni eha
mahura.
5 'Enakaivo ea irara unenu'u pina parenuna vo Godi
ka'ene ea siseijija ariramaa 'iamaji nimaa ronujaho Godi
huni nimaa roijaho niho'o ariramaa 'iamana.
6 Teviti 'u'o ija'ina 'warumana. Ea sisea veji'inijija Godi
pu ariramaa 'iamu jihuna'e pu merajihe paranuna. Pu
unenu'u pina vejakame Hu ariramaa 'iahuna pana kaivo pu
Hu nimaa rojumakame 'waramana.
7 Ea irara Godira vejume huni sisea vwihana arevume niho'o
pa'arenana ronujaho teamanama paranu.

8 Ea sisea kaˈene Godira puni sisea vwihane aremaume
nipaˈarejajija nihoˈo teamanama paranu ˈúmana.
9 Teamanavu kajaho sisa ˈuhuiˈina punaru roana ˈaho ea
sisa paˈuhuiˈini jihipuna ˈuˈo roane? Kaena. Nú nihenareˈe
ˈwarama avaju. Eparahamiho Godi nimaa ronajihunaˈe
Godi hu ariramaa ˈwamana.
10 Vea vecha Godiho Eparahami ariramaa ˈwamane? Hu
vea kaˈene sisa ˈuhuajina ho sisa maiˈo paˈuhuiˈinijino
ˈwaramane? Hu maiˈo sisa paˈuhuiˈini veijino ˈwaramana.
11 Eparahami Godi nimaa rojume Hura ariramaa
ˈwamajihunaˈe túnaˈi pu hu sisa ˈuhuahara. Ijihunaˈe
Eparahamiho eaka mapoka kaˈene nimaa roˈikaˈi sisa
paˈuhuahiˈini jihipuni oma. ˈEnajihunaˈe ea irara Godi
nimaa ronajaho Godi hu ariramaa ˈwamana.
12 Eparahami ˈuˈo Jua ˈahoˈa kaˈene sisa ˈuhuiˈini jihipuni
oma. Ijihuni maijaho Eparahami maiˈo sisa paˈuhuaˈeme
nimaa ronajaˈinaˈe pu ˈuˈo nimaa roˈavajaho pu arira'e
rehuna.

Godira Nahama ˈWaramajija Nimaaroa Vajiji ˈEkahuna

13 Godira Eparahami huni amuhijijihi puˈúmo kwaa ara
mahoˈo kakaho miˈiro nahama ˈwaramana. Ijihuni mai-
jaho hu Godi nimaa rojume Hura arimaa ˈwamajihunaˈe
avanana. Hu tamana vejakame ijí mihuna pana.
14 Nú Jua puni tamana vejakame Godi merajúˈipisa ea
kaˈene Godi nimaa rojujaho iraˈata reje ˈee Hura nahama
ˈwarumaji ˈuˈo iraˈataˈe rejaˈa.
15 Ijihuni maijaho ijí tamana kajarahara venue nú ˈotua
vehuna. Varapa ijaho panaˈipisa nú paˈejaˈa.
16 Ijihunaˈe nú Godi nimaa rojajihunaˈe Hu nú maijí
vwihanúe múhajihunaˈe Hu nú nahama ˈwarumajaho Huni
amuhi puni vaji nimaa rehuna. Godi Juaru pameraji-
hana vo ea kaˈene Eparahamira nimaa ronujaˈina nimaa
rojiˈinakaho ijá merajihuna. Eparahamiho nú eaka mapoka
kehi puni oma.
17 Ijihunaˈe Godoni ira vaji Eparahami rone ijaˈina
ˈwarumana. Nara a vena kamareje kwaaka mapokakino
eaka mapoka kaˈene hiju jihipuni oma rehuna ˈúmana.
Kwaaka mapokakino eaka mapoka kaˈene Eparahamira
nimaa ronajaˈinaˈe nimaa rojiˈinijija Godira ˈekahuna. Godi
kaˈene ea kwamasahiˈina vejuˈe ˈurine ˈee uneunecha
kaˈene paˈajiˈi vejuˈe rejiˈinijina.
18 ˈEjume uneunecha kaˈene túnaˈi nimaa parehuna
saˈinijija hu majama nimaa ronana. Ijihunaˈe hu ea mahoˈo
ikihi puni oma rehunaˈe nahama nitama ˈwarame ijá ˈwama
Oni amuhijijija ijaˈinaˈe rehuna ˈwamana.

19 Eparahamiho ema juara mapoka mapoka (100)
paˈarejume naparaha Seraho paranamaa renajihunaˈe
hariha nahehuni ˈunama nitanumana. ˈEnakaivo
Eparahami ni ema renana vo huni nimaaroijaho maiˈo
paajuranana.
20 ˈEnakaivo Godira raka kaˈene nahama ˈwaramaji hu
panimaa rone arena oˈunana kaivo maiji nimaa ronama
hijiˈi huni nimaaroa kisina rene naˈejuˈe hu Godi taˈarohiˈi
hinana.
21 Eparahami ijaho nihena kamajihunaˈe Godira raka
kaˈene nahama ˈwaramajaho areri ijá vehuna.
22 Eparahami Godi nimaa rojumakame Godi hu ariramaa
ˈwamana.
23 Godoni ira ikaˈina ˈwaramana A ariramaa ˈwamana.
Ijaho Eparahami onaru rona ˈwarahuna pana
24 kaivo Godi nú eaka mapoka kihi rona ˈwarumana.
Godira Jesu vejume kwama ˈurinaji nú nimaa rojajihunaˈe
ariramaa ˈúmuna.
25 Jesuho núni sisei jihunaˈe kwamana. ˈEnarena Hu kúˈo
ˈurinajaho nú venue ariramaa reˈavarono ˈurinana.

5

Godi Nimaa Rojujihunaˈe Huni Unaˈi Ariramaa Rejujina

1 ˈEnajihunaˈe nú nimaa rojajihunaˈe arimaaˈe rejaraˈomo
Godi puˈúmo matauma hihunijaho núni Natohwa kaˈene
Jesu Keriso oni vaji apejara.
2 Nú Huni vaji nimaa rojajihunaˈe maiji vwihanúajaho
apene ijihuni toi namijuˈe aneja vene najuhe ˈee túnaˈi
Godoni mamaaˈe kaˈene ˈekahuniji teamanuˈejuˈe ˈajaha
hiju.
3 Ijiru pana kaivo nú sisei hiˈeja vo nú teamanuma
paranúhuna. Ijihuni maijaho ijí sisei hiˈavajara niˈajúˈeje nú
masuani hina apena vahuna.
4 Matauvujara venue nú ea kisina rejura ˈee ea kisina
rejujara vejuˈe nú túnaˈi raka kaˈene rehunijaho masuani
ˈajahe hijura.
5 ˈEne ijí túnaˈi raka kaˈene rehunijara paveje nú
temukuhuna. Ijihuni maijaho Godira ea oja mihujaho
Godoni ˈAvena kaˈene núa múhajihuni vaji ranamana.
6 Nú vea kaˈene onúno niˈajarahuna areri parenani veijino
Kerisora roe ea sisesa punaˈe kwamana.
7 Ea pina nihoˈo areri ea mamaa pipuni jihunaˈe kwahuna
ura pareˈena. ˈEnakaivo ea kwinu kwino ea mamaa puniji-
hunaˈe kwamasahura.

8 'Enakaivo Godi nú oja ka'ene múhaji najuhu jihuni maijaho nú sisea kaivo Hu Jesuho ranavume roe núnijihuna'e kwamana.
9 Ijihuni hurijino Huni 'aijara núnijihuna'e ariha jihuna'e nú arimaa 'úmana. 'Ene nú Godoni sena ijaho asihuna.
10 Vea kajaho nú Huni naka rejara vo Huni Harihijaho núnijihuna'e kwamana'omo Hu nú venume nú kú'o Godoni napuhija'e rejara. Ijiru pana kaivo Huni hiijara veje nú maranúhuna.
11 Ijiru pana kaivo núni Natohwa ka'ene Jesu Keriso oni vaji nú Godina'i teamanuma paranu jihuni maijaho Huni vaji núni napura rehunijaho apejara.

Atamu 'Ee Keriso Puni Vu'a

12 Ijihuni hahi ea kwinu sisea ka'ene venajara rejume sisea mwe'akaho maho'o apenana. 'Enajihuna'e siseijara rejume kwamasahuna aneja renana. 'Enajihuna'e kwamasahunijara ea maho'o kihi puni vaji rausahana. Ijihuni maijaho pu maho'o sisea vejura.
13 'Enakaivo nitama ike Godoni tamanakaho mai'o pana'eme sisea ijí namana kaivo Godi puni sisea kajijahija pu panamahana. Ijihuni maijaho vea kajihijaho Huni tamana mai'o panamana.
14 Vea ka'ene Atamura hinaji rena roe Mosisi oni veiji rene ea ka'ene hijajija kwamasahara. Ijí ea kajija sisea ka'ene Atamura venaja'ina pavejara vo majama pu kwamasahara. Atamuho areri Jesu ka'ene mai'o túna'i rohuni jihuni manura sa'ina.
15 'Enakaivo swara ka'ene mamúhajaho siseiji vare'ina pana. Ea kwinu sisea ka'ene venajara rejume ea maho'o kwamasahara kaivo Godoni maiji vwihanúajaho maho'o ni'ini jihuna'e Ea kwinu Jesu Keriso swara vene múhajara reju ea mapoka maraniu.
16 'Enajihuna'e Godoni swarijaho areri ea kwinu ijara sisea ka'ene venaja'ina pana. 'Ene ijihuni ropuna'ijaho ea kwino sisea ka'ene venajihuni eha ijaho sisea apehuna kaivo ija ropuna'ijaho swara kajara reje ea mapoka sisea vejara vo arimaa'e rehuna.
17 Sisea ka'ene ea kwinu Atamura venajara kwamasahuni 'unamijara emaa puni una'i natohwa renana kaivo ijihuni hurijino Ea ka'ene maijí vwihanúe 'ee swara ka'ene arimaiji apejajija pu Ea kwino Jesu Keriso oni vajijino majama hihuna.
18 Ea kwino sisea ka'ene venajara rejume ea maho'o eha sisea apeja ja'ina'e vu Ea kwino arimaa'e venajara reje ea maho'o arimaa'e majama hihuna'e renahuna.

19 'Ejume ea kwinu ira pahene pavena jihuna'e ea maho'o
sisea rejara kaivo Ea kwino ira hene venajihuna'e ea
mapoka arimaa'e rehuna.
20 Siseiji 'oi'oi naja'eje mapoka re'avarono Godoni varapi-
jaho roana. 'Enakaivo siseijara emarenajaho Godira maijí
vwihanúajara maijí ani'ina'e asima paranana.
21 Ni areri sisei jihuni 'unamijara natohwa rejume kwa-
masaha ja'ina'e vu ma ijí vwihaniujaho arimaa ijihuni vaji
natohwa'e rene núni Natohwa Jesu Keriso oni vaji majama
hihuna.

6

Sisei Rejume Kwamasahara Vo Keriso Oni Vaji Mai'o Hiju

1 'Ú nú ichá 'wa'eja? 'Ú nú hine sisea majaa veje maijí
vwihanúajaho emare'ena?
2 Niho'o pana. Nú ichá vene sisea ni arevajaho kú'o hine
ve'eja?
3 Jesu Keriso oni vaji samue 'ee Hura kwamajino nú 'u'o
pu pu'úmo kwamasahajaho ja vi hena kavo?
4 'Enajihuna'e Hura kwamajino nú 'u'o pu pu'úmo kwa-
masahara'omo Amo oni haruri vejume Kerisoho 'urina
ja'ina'e nú 'u'o ija'ina'e 'urine 'unama maiu'ini 'urahe
ohuna.
5 Nú Hura kwamaja'ina'e kwamasa'avajaho Hura 'urina
ja'ina'e nú 'u'o nimaa nimaa 'urihuna.
6 Núni 'unama sahasijaho pu pu'úmo 'aniara. 'Ene núni
haha ka'ene sisea rukinijaho vejume pa'arenana'omo nú
iviamaakaho kú'o sisei jihuni pwea parehuna.
7 Ea irara kwamujaho sisea vehuni harurijaho niranana-
mana.
8 'Ene nú Keriso pu'úmo kwamasahara'e re'amajaho nú
nimaa rojujaho nú kú'o pu pu'úmo 'urina hihuna.
9 Kerisoho nikwama 'urinana'omo niho'o kú'o pak-
wahuna. Kwamasahuni harurijaho Hununa'a niho'o
panamu.
10 'Enajihuna'e Hura kwamajaho Hu sisei jihuna'e ni'aha
kwino kwamana kaivo Hu iviamaa 'urine hia ka'ene hinu-
jaho Hu Godona'e hinu.
11 'Enajihuna'e ja vwihaha ja sisei jihuni 'unamijaho
nikwamasahara kaivo Jesu Keriso oni vaji 'urine Godi
pu'úmo hiju.
12 'Enakúne ja paveje siseijara joni haha kehuni
'unamijaho natohwa'e rejakame ja joni haha kehuni ituniji
hene ve'ava.

13 'Enakaivo ja paki'eje joni haha pwinana kehi 'eke
'unama ka'ene sisea vejuri kukuijihi re'ava kaivo kwamasa-
hara'e 'urina hijuja'ina'e joni hahakaho maho'o Godi vajahe
Godoni 'unama arira vejuri kukua'e reha.
14 'Enajihuna'e siseijaho mai'o joni natohwa parehuni
maijaho ja iviamaa varapa huni hara pahiju kaivo ja maijí
vwihania jihuni hari hiju.

Ariramaa Huni Pwehija

15 Nú ichá'ina ve'eja? Nú varapa hara pahiju kaivo
maiji vwihanúani harijino hijujihuna'e nú majaa hine sisea
ve'eja? Niho'o ija'ina pave'avara.
16 'Ú ja paheju? Vea ka'ene ja ea 'ahopuni ira hene
vejujaho ijí ea ka'ene ja huni ira hene vejujihuni pwehija
rejura. Areri ja sisei jihuni ira hene vejujihuni eha ijaho
kwamasahuna. 'Ene mamai jihuni ira hene vejujihuni eha
ijaho arimaa'e rehune?
17 'Enakaivo Godi teimani 'waha. Ijihuni maijaho ja sisei
jihuni pwehija rejara kaivo ja joni oja vaji 'unama ka'ene
najahuke hene vejara.
18 'Ejume siseijaho ja irechami'ejume ja ariramai jihuni
pwehija rejara.
19 Na ema puni 'unamijino ikaho 'waravu jihuni maijaho
joni hahijaho majano ajuasina'e rena namu. Ja maraku sisei
jihuni pwehija rene 'ee joni haha pwina sisei jihuni pwehija
rene 'ee hine hura hara sisea vena apene roarakúne ivia-
maa joni haha pwinakaho vajahe arimai jihuni pwehija'e
rejakame ja Hua'ina'e rena apene va'i hi'avara.
20 Ijihuni maijaho ja vea ka'ene sisei jihuni pwea rejajaho
arimaijaho ja irechamiana.
21 'Ú vea ka'ene ja uneunecha ka'ene iviamai kivu'e
junavuji ja nitama veji'i hijajihuni maijaho iraka mamaa'e
apejare? Ijí uneunecha ka'ene jara veji'i hijajihuni eha ijaho
kwamasahuna.
22 'Enakaivo iviamaa siseijaho ja ni irechamiu'e ja
Godoni pwehija rejajihuna'e ja eha ijaho ariramaa ani'ina.
Hua'ina'e rene 'ee majama hihuna rejara.
23 Sisei jihuni 'ehijaho kwamasahuna kaivo Godira swara
ka'ene mamúhajaho Jesu Keriso ka'ene Natohwi jihuni vaji
majama hihuna.

7

Napasinejuri Mina Veji'i 'Waravajina

1 Ehu núne ja ea kaˈene Mosisi oni tamana hejiˈinijija
maiˈo hijuri veijaho hine tamana venu venu vaˈo kwa-
masaˈavajaho tamana kaji kúˈo vehuna paˈarehune?
2 Napari parua venujaho tamana ijaˈinaˈomo napara ka-
jaho paruaha kajiˈi hina apena vaˈu vaˈuˈe paruaha kajara
kwamujino huni harura hari hinujaho paˈarenuna.
3 ˈEnavo paruaha hiˈeje hu vaˈe parua pina veˈamajaho
hu parua turaviˈina ˈwahuna. ˈEnakaivo napara kajihuni
paruijaho kwaˈeje parui pini hu ˈwaˈamajaho hu napara
kajaho paturahuna.
4 ˈEnajihunaˈe vwehu núne ja ˈuˈo venaume varapa huni
harura hari hijajaho Keriso oni haha vaji kwamasahara.
Ijihunaˈe ja iviamai Keriso kaˈene kwama ˈurinaji jaha
hijujihunaˈe nú Godoni ˈina renahiˈinaˈe rehuna.
5 ˈEne nú hahijihuni ˈunamijino hijajaho sisea ani ani vara-
pijara vejume núni haha pwina vaji kaukara vejumakame
nú kwamasahuni ˈinaˈe rejara.
6 ˈEnakaivo nú iviamaa varapijara ˈuninamúajaho ni
irechamúana. Nú ijí ˈunama kajihuni hari hijujaho arevara.
Ijihunaˈe nú iviamaa ˈAvenijihuni ˈunama maiuˈinijiru ve-
huna kaivo varapa sahasi jihuni ˈunamijaho ni arevara.

Varapa ˈEe Sisea

7 ˈEnaˈomo nú icháˈina ˈwaˈeja? ˈÚ Mosisi oni tamanijaho
sisea raka? Nihoˈo pana. Mosisi oni tamanijara rakijara
maaˈe rakijara siseijaho najuhu. Na ijí itunavu kajaho
sisea pavwihajuta kaivo tamana kajarahara ˈwarimajaho
ea ˈahopuni uneunecha pakime itunahunaˈe ˈwarumaji
henarejo ijiˈa itunavujaho ˈunama sisea kavuta.
8 ˈEnakaivo siseijaho varapa huni ˈunamijino nuni vaji
ruha apene veniume na sisea ani aniˈina ura renie ituni-
mana. ˈEnakaivo varapijara panamujaho siseijaho harura
paˈana reˈena.
9 Vea kaˈene varapa paroani veijaho na maiˈo hijuta kaivo
varapi roani veijaho sisea maiˈo hijume na kwavuta.
10 Na vwihajujaho varapijara veje na mamaaˈe hiˈeju
rojuta kaivo na iviˈa hejujaho na kwahunaˈe heju.
11 ˈEnakaivo siseijara varapa vajijino nuni vaji ruha apene
pisivisivume ijihuni vaji ˈaniume na kwavuta.
12 ˈEnakaivo tamanijaho akuaviˈine ˈee arimaaˈe ˈee ma-
maa.
13 ˈEnajihunaˈe varapijipo najahujaho siseijaho nihoˈo
sisemaaˈe rena paranu.

Ninakaraa Kaˈene Núni Vaji Namujina

14 Tamana kajaho kahino Godoni rena roana kaivo na
haha rukine ˈee sisei jihuni pwea.

15 Nara raka kaˈene hene vejujaho na pahena kavu. ˈEne
nara raka kaˈene ura veˈi ˈahiujaho na paveju. ˈEnakaivo na
hine iraka kaˈene na ura pareniuji veju.
16 ˈEnakaivo na uneunecha kaˈene ura pareniujihi hina
vejujaho na varapijiˈi nimaa vene avaju.
17 ˈEnaˈomo nara iviamaa iraka kaˈene vejujaho na pana
kaivo sisea kaˈene nuni vaji namujara veniuˈe veju.
18 ˈEnajihunaˈe na nihena kavu. Raka kaˈene nuni haha
vaji navujija nihoˈo pina maa panamu. Na ˈunama ariramaa
ani ani samareje maaru veˈiro savura kaivo areria pareniu.
19 ˈEne na ura maa veˈiro ˈahiujaho na hina sisea veju. ˈEne
na sisea ura paveˈiro ˈahiu vo na hina sisea veju.
20 ˈEnaˈomo nara iviamaa iraka kaˈene vejujaho na pana
kaivo sisea kaˈene nuni vaji namujara veniuˈe veju.
21 Na varapakaho kaˈejuˈe nuni hia vajijino kaukara venu.
ˈEne na mamaa veˈi ˈahiu vo siseijaho majama ijí na huˈúmo
namu.
22 Nuni vajijaho Godoni varapa kaˈene namujaho na
nihoˈo teamanima paranu.
23 Na kaˈejuˈe varapa pina kúˈo nuni haha pwina ˈahopuni
vaji name nuni vwiha ijiˈi ninakaramu ˈee veniuˈe na sisei
jihuni harura vaji hiju.
24 Na nihoˈo sisei haha hianime ˈee kwaˈi ˈahiˈejuˈe hi-
jukaho ea irara niˈajiˈena?
25 Jesu Keriso kaˈene nuni Natohwijara niˈajihajihunaˈe
Godi teimani ˈwavu. ˈEnaˈomo nuni vwiha ijaho Godoni
varapi jihuni ˈunamiji venu. ˈEnakaivo nuni hahijaho sisei
jihuni ˈunamiji venuna.

8

Godoni ˈAveni Jihuni Vaji Hihuni Vuˈa

1 ˈEnajihunaˈe ea kaˈene Jesu Keriso oni vaji hijujija nihoˈo
panamaˈena.
2 Ijihunaˈe ˈAvena kaˈene majama hijiˈini jihuni harurijara
Jesu Keriso oni vaji ja venaume sisei jihuni harura ˈee
kwamasahuni harurijija ijá irechamiara.
3 Tamani jihuni harura ajuarana jihunaˈe varapijara
niˈajúhuna areria parenana. ˈEnajihunaˈe Godiho Huni
Hariha nikwinu ijaho ranavume roe ema puni haha siseiji
apenana ˈee areri sisea huni swasa renana ˈee haha vaji sisea
kaˈene namujaho ˈotua vetiana.
4 ˈEnajihunaˈe varapi jihuni ura ijara núni vaji roe nimaaˈe
reˈamarono nú haha huni ura ijaho paˈurahe oju kaivo nú
ˈAveni jihuni ura ijiru veju.

5 'Enajihuna'e ea ka'ene hahijihuni ura ijí 'ararihaujija
hahijihuni ura ijiru vwihane vejura. 'Enakaivo ea ka'ene
'Aveni jihuni ura ijí 'ararihaujija pu 'Aveni jihuni ura ijiru
vwihane vejura.
6 'Enajihuna'e ea ka'ene hahijihunijiru vwihaji'inijija pu
kwamasahuna kaivo ea ka'ene Godoni 'Aveni jihunijino
vwihaji'inijija mataume majama hihuna.
7 'Enajihuna'e ea ka'ene hahijihunijiru vwihaji'inijija pu
Godi senavura 'ee Godoni varapa hara pahijura'omo niho'o
nija'ina'e areria pavehuna.
8 Ea ka'ene sisei jihuni iraru hena vejujipo veje Godi niho'o
teamahuna pana.
9 'Enakaivo ja sisei jihuni hara pahiju. 'Enavo ja
Godoni 'Aveni jihuni hari hiju. Ijihuni maijaho Godoni
'Avenijaho joni vaji hinu kaivo ea irara Keriso oni 'Avena
paape'amajaho hu Huni ea pana.
10 'Ene Kerisoho joni oja vaji hinu vo sisei jihuna'e joni
hahijaho kwamasahuna. 'Enakaivo joni 'avenijaho majama
hihuna. Ijihuni maijaho ja ni ariramaa rejara.
11 'Ene Godoni 'Avena ka'ene Jesu vejume kwama
'urinajara joni oja vaji hi'amajaho ja kwamasahuna vo Hura
vejume Jesu Keriso 'urina ja'ina'e Huni 'Avena ka'ene joni
vaji hinujara venae ja 'u'o 'urihuna.
12 'Enajihuna'e vwehu nune núni chimua namujihuna'e
hahijara ura renuni 'unamijaho nú pahihuna.
13 'Enajihuna'e ja hahijihuni ura ijí veji'i hi'avajaho ja
kwamasahuna kaivo ja 'Avenijara ura renuja'ina'e hijujaho
ja hahijara raka ka'ene venujaho 'aniu'e pa'arenujihuna'e
ja majama hihuna.
14 Ea iraharaha Godoni 'Avenijara urani'eju'e ojujija
Godoni harihija.
15 'Enajihuna'e ja 'avena ka'ene apejajaho kú'o 'uname
va'e juvujihuni pwea re'irono apehuna pana. 'Enakaivo ja
'Avena ka'ene vena'e Godoni hariha rehuniji apejara'omo
nú ivi'a Amo Amo 'wavu.
16 Godoni 'Avenijara núni oja vamaa kamino Huhusu
ija'ina 'warumu. Nú nimaa nimaa'e Godoni harihija 'úmu.
17 Nú Godoni harihi jihuna'e Huni aachia 'ekahuna.
'Ene Jesunijaho nú pu pu'úmo ahuma 'ekahuna. Hu sisei
hinaja'ina'e nú Hunijihuna'e sisei hi'ava jihuna'e nú pu
pu'úmo túna'a núni pinana 'urihuna.

Túna'i Jesuni Vaji Núra Mamaa Asima Apehunijina

18 Ijihuni maijaho nara iviamaa sisei hijukaho iraka ma-
maa ka'ene túna'i rehuni jihuni manura vehuna areri pana.

19 Uneunecha ka'ene Godira venajija vea ka'ene Godoni
harihipo roe samaahirave kihunijara ura renae oja hi-
ana'eju'e 'ajaha hiju.
20 'Enajihuna'e uneunecha mapoka ka'ene iki mwe'i
navujija sakarasahuni harura hari navu. 'Ene puni ura
ijino sakarasahuna pana kaivo Hura siripama jihuna'e
sakarasahu kaivo túna'i marasahuniji kavu.
21 'Enajihuna'e uneunecha mapoka ka'ene iki mwe'i navu-
jija sakarahuni harura hari navura'omo sakarahuni harurí-
jaho pa'are'eje Godoni harihija pu'úmo mari'uvi'i hihuna.
22 'Enajihuna'e uneunecha ka'ene iki mwe'i navujija areri
napari hariha'e nahe'irono hahuna'e venuja'ina'e vena
apene rouva'o iviamai ro 'e'unu.
23 Mwe'a kakara huhusu 'ajaha nahuna pana 'avo nú
'u'o vea kaji 'ajaha hiji'i núni tatua amurijaho Godoni
'Avena ka'ene nú apejajina kaivo nú 'u'o hahuna veji'i
Hura aheruve harihwaha'e rene 'ee núni haha hianiji 'eka
ruva'amarono 'ajaha hiju.
24 'Enajihuna'e nú raka ka'ene mai'o rehuniji nimaa roja-
jihuna'e nú maranúana. 'Enakaivo iraka ka'ene nú 'ajiha
hijuji ni'ekujaho nú kú'o pa'ajiha hijura. 'Enakaivo ea
irara raka ka'ene hu 'ajahaji kama apenajaho hu rakiji kú'o
'ajaha'e?
25 'Enakaivo unenu'u pina ka'ene nú pakavi'inijihi 'ajaha
hijujaho nú matauma 'ajaha hiju.
26 'Enajihuna'e 'unama nikwinu'ina kajino Godoni
'Avenijara núra pivusahujaho ni'ajúhuna. Ijihuni maijaho
nú siporua ichá'ina'e areri 'ohunijaho puruva retúuna.
'Eju'e Godoni 'Avenijara Huhusu núni siporua ira ka'ene
emaa areri pa'wahunijino 'ohuna.
27 Hu emaapuni ojijija tina ki parane 'ee Huni 'Aveni jihuni
vwiha ijaho ka paranana. 'Enajihuna'e Hu Godoni ehijijihi
puni siporua Godira ura renuja'ina'e 'onuna.
28 Nú nihena kavu. Ea ka'ene Godi oja mahe 'ee Huni ura
ijí ve'avarono iji pijihajija uneunecha maho'o ahuma rejujija
Godira 'eke veju'e pua maranihuna'e venuna.
29 Nitama mwe'a kakaho pavenani veijikano ea
ka'ene Huni Harihiji vare'ina rehunijija Hu iji pijihana.
'Enajihuna'e Godoni Harihijaho vwehwaha kajihipuni Poka
rehuna.
30 Ea ka'ene Godira mwe'akaho mai'o pavenani veijino iji
pijihajija Hu vejume pu ariramaa rejara 'ee 'u'o Hu venaume
ea ka'ene arimaa'e rejajija vejume puni pinana 'urijara.

Godira Jesu Keriso Oni Vaji Oja Múhajina

31 Uneunecha mavarasaˈina kaˈene ike ˈwaramakaho nú
icháˈinaˈe ijihuni maa kaˈene aririjaho ˈwaˈeja? Godi
núnunaˈi reˈamajaho ea irarahara nú tanuˈurúˈena?
32 Godi kaˈene núnijihunaˈe Huni Hariha paˈunasuˈi kaivo
ranavuma nú ea mahoˈo punijihunaˈe roana. ˈEnajihunaˈe
ˈú Hu uneunecha mapokakija pamavajúˈena?
33 Irara ea kaˈene Godira iji pijúhajija namaˈena? Godira
pu ariramaa ˈiamu.
34 ˈEnaˈomo ea irara nú namuˈena? Jesu Kerisorane?
Hu núnijihunaˈe kwamane ˈee ˈurinane ˈee Hu Godoni ija
manaˈinijaˈi asuma hine núni siporua ˈonuna.
35 Ea irara Kerisora oja kaˈene múhajaho ahauˈena? Nú
sisea piunime sisei hine ea ˈahopo siseˈi ˈahie ora vea rene
maisu hine hami pahine erapo soˈwi pijúˈava jarane?
36 ˈEnajihunaˈe Godoni ira vajaki vejajaho

Onijihunaˈe nú veku veku ˈanúue kwamasahu. Nú areri
sipia ˈaniˈirono vejujaˈinaˈe ˈahúu ˈúmana.

37 ˈEnakaivo Hura nú oja múhani vajijino nú uneunecha
ikija mahoˈo asitaha parajara.
38 ˈEnajihunaˈe na nihoˈo nimaa rona parajujaho kwa-
masahuni jarana ho maiˈo hijujarana ho ˈona ojiˈina puna
ho ˈavena sisea puni harura puna ho unenuˈu pina iviamaa
navuji puna ho unenuˈu pina túnaˈi maiˈo rehuniji puna ho
harura ˈahoˈa puna ho
39 iki kahi ichutoi vaˈeja ho iki kami mweˈa vaji vaˈeja ho
unenuˈu pina kaˈene vejajara areri veje Godira oja kaˈene
Jesu Keriso núni Natohwi jihuni vaji múhaji ahaahuna areri
pana.

9

Godiho ˈEe Isureri Ora Huni Ehija

1 Na Keriso oni vaji nimaaˈe ˈwaravu. Na iraˈata paapeju
kaivo nuni vwiha ijaho Godoni ˈAvenijara nimaa veˈejuˈe
ˈwaravu.
2 Na nuni ehija kaˈene Jua ˈwavujihi vwihaniujaho nuni
ojijaho hianime ˈee nihoˈo niˈimaˈura temukivura.
3 Nara iviamaa tinia kaˈene Keriso oni ea rene hijuji
ranaˈikaˈi kwahuni tinijino ruvaˈujara veje vwehu nuna ˈee
ehu nuna Keriso nimaa rohunaˈe reˈipisa na ijaˈinaˈe vejuˈu.
4 Pu Isureri ora Huni harihijaˈe reˈavarono iji pijihana.
Hu Huni mamaa pu najahe Hu pu puˈúmo ˈwame nimaa
vetiˈaravara. Hu Huni varapa mihuˈe pu Hu Temiporu vaji
oja mahe taˈarohura. ˈEne Hura nahama ˈwaramajija ˈekara.

5 Puni amuhi puni vaji Kerisoho rene roe haha apenana.
Hu uneunecha mapoka kihipuni Húmata 'ee Hu Godi.
'Enajihuna'e majama Hu ta'arohuna. Ameni.
6 Godoni ira vaji Isureri ora nahama 'waramajija parejura
sa'ina. Ea ka'ene Isureri vaji nahenajija maho'o Isureri ora
pana.
7 Ijí 'unama nikwinu'ina kajino Eparahami oni amuhijiji-
jahija maho'o Eparahami oni harihija pana. 'Enakaivo Aisiki
oni vajijino oni amuhija rehuna 'wamana.
8 Ijihuni maijaho ea ka'ene hahijihuni 'unamijino na-
henajija Godoni harihija pana kaivo ea ka'ene nahama
'waramajihipo amuhija nimaa nimaa Huna.
9 Ikaho vu'a ka'ene nahama 'waravajina.

Ike vea ikino na kú'o roujino Seraho hariha nahehuna
'úmana.

10 Ikeru pana kaivo Repeka 'u'o Aisiki ka'ene nuni omiji-
huni hariha hwaharisina 'ekana.
11 Ijí hwaharisina kajija mai'o panahena'e 'ee sisea maa
mai'o paveji'ina. 'Enakaivo Godiho Huni urijino ea irá Hu
ura renujihi iji pijihuna kaivo ea kajipo siseaho mamaa'e
vejakame iji pijihuna niho'o pana.
12 Ijihuni hahi Hu ika'ina'e 'waravara

Amurijaho 'u'uijihuni pwea rehuna 'wavara.

13 Areri Godoni ira vaji vene 'warama ja'ina'e

Jekapiho na oja mahu kaivo Isoho na senimu 'wamana.

14 Ijí Godira ija'ina ka'ene venajaho Hu sisea vena avanana
raka? Niho'o pana.
15 Ijihuna'e Hu Mosisi ija'ina 'waramana. Na ura ea irá
numi'i ve'ujaho Na numihuna 'ee Na ea irahuna'i temuka
ape'i 'ahiujaho Na temuka apejura 'wamana.
16 Godira ea 'aho'a'e numiramu jihuni maijaho ea 'ahopo
harura vene 'ee ura renakame numirahuna pana kaivo
Godira Huni ura ijino pu numirame vajihuna.
17 'Enajihuna'e Godoni ira vaji Pero rona ijá 'wama

Ikehuni hahi Na venaume a 'urinana. Ijihuni maijaho
Nuni haruriji oni vaji ea'e najahakame Nuni ihijaho
mwe'akino maho'o 'wamape ohuna 'wamana.

18 'Enajihuna'e Hu ea irá ura renuji numimuna 'ee Hu
Huni ura ijino ea irá huni oja veje kisina'e rehuna'e ura
renuja'ina'e venu.

Godoni Sena 'Ee Numirumujina

19 Ja ike he'avajaho ja ika 'wihuna Hu irakijihuna'e nú
namuho? 'Ene ea irara Huni urijaho tanu'ena? 'wihuna.

20 Aae! Emaa! A ea iranaˈomo Godi eha vetio? Uneka
kaˈene vejajara ea kaˈene hua venajaho paapome ijá ˈwaˈena
A iraka vene ikaˈina veniane ˈwaˈena?
21 ˈÚ ea kaˈene siˈuara vejiˈinijaho huni harura na-
mujihunaˈe anata nikwisuˈina kajino siˈuara pina vea
mamaˈinaˈe reˈeje nihehunaˈe vene ˈee pina ma vea mama-
hakino nihehunaˈe venune?
22 ˈEnajihunaˈe Godiho Huni harura ˈee ˈotua vetihuniji ea
najahunaˈe ura reˈamajaho ijaho Huni ura. ˈEne Hu ura ea
kaˈene ˈotua vetie ˈee veje paˈarehunijihi masuani makiviˈi
ˈajiha hihunaˈe ura reˈamajaho Huni ura.
23 Hu ikaˈinaˈe venajihuni maijaho Huni pinana mamai-
jija siˈura kaˈene numirame nimarako pinana ˈuriˈamarono
amairiarama jihipuni vaji najahuna.
24 Hu Juaru pana kaivo Jenitaru puni vajakino nú ˈuˈo iji
pijú*hajina*.
25 Hu Hosea oni vaji ˈwarama jaˈinaˈe
Nara ea kaˈene marakuˈa Nuni ea pana ˈiavujija Nuni ehija
ˈiahuna. ˈEne ea kaˈene marakuˈa Na oja pamihujija
oja mihuna.
26 ˈEne roe ikaˈinaˈe rehuna. Ijí kwaa kaˈene Nuni ehija pana
ˈiavu kajino pu Godi kaˈene majama hijiˈini jihuni harihija
ˈwahuna.
27 Aisea Isureri ora rona ijá ˈiama
Isureri ora kakihipuni harihija ea mapoka mapoka ajara
saˈina rehuna kaivo ea kwinu kwinu Godoni ea nimaa
nimaa rehuna.
28 Godiho nimarako roareje mweˈa kakino eaka mapoka
kaˈene hijujaho niˈaha kwinu ijá ˈeke ˈotua arimaaˈe vehuna
ˈiamana.
29 Areri Aiseara ˈwarama jaˈinaˈe
Godi kaˈene niˈimaˈurijara nú ea ˈahoˈa pairechamúˈipisa nú
areri Satamiˈo Kamoraˈo rejajaˈinaˈe rejaˈa ˈú*mana*.

Isureri Ora ˈEe Vuˈa Maiuˈinijina

30 ˈEnaˈomo nú ike uneunecha mapoka kaˈene nú*ra* heja-
jija nú ichá'ina ˈwaˈeja? Jenitaru kaˈene marakuˈa arimaa
pasaviˈinijija pu nimaa rojajihunaˈe arimaa rejara.
31 ˈEnakaivo Isureri ora kaˈene tamana ˈararihae arimaaˈe
reˈirono ˈararihaajija arimaa parejara.
32 Irakijihunaˈe pu parejare? Ijihuni maijaho pu pani-
maa rojara kaivo varapiji veˈavajara reje ariramaa reˈeja
rojara. ˈEnakaivo muna kaˈene vejuˈe emaa arihu jihuni ˈahi
amaaresume arihara.
33 Areri Godoni ira vaji vejajaˈinaˈe
Heha! Nara Saioni muna kaˈene emaapo pitachinamie
arihe ˈee muna kaˈene emaapo ijihuni toi pijauˈikaˈi

arihunijaho ranavuta. 'Enakaivo ea irara Hu nimaa ronujaho hu oja pahiahuna 'iamana.

10

1 Vwehu nune nuni ojijara ura rena paranujaho Isureri opo Godoni ea re'avarono na Godoni siporua 'ojura.
2 Na nihena kivu. Pu Godina'i maa reju ronare'e hina harura veju kaivo pu Godi nimaa pahena pakavura.
3 Ijihuni maijaho pu Godoni arimaijaho pakama paheju jihuna'e pu opuipu puni 'unama arimai vejujihuna'e pu Godoni 'unamaka aririjaho pataarohura.
4 Mosisi oni tamana kajihuni urijaho Kerisora roana. 'Enajihuna'e ea ka'ene Hu nimaa ro'avajija pu arimaa'e rehuna.

Ea Maho'o Maranihunijija Nikwino Nimaa Ro'avajina

5 Mosisira ika'ina venana Ei pini nuni tamana ve'amaji ari-ramaa re'i ve'amajaho hu maaru ve'ika'i sisea ma'uaku'wi pavena'amajara ariramaa rehuna venana.
6 'Enakaivo arimaa rejujaho nimaa rojujihuna'e reju. Joni oja vaja ika'ina paro'avara. Ea irara akúpa 'aha va'e Keriso ahema ariha ro'ena?
7 'Eje ea irara ariha va'e mwe'a vaja kamaho Kerisoho ahema ape ajiru 'e'u'ena?
8 Niho'o pa'amaa kaivo Godoni ira vajiji 'waramajaho ika'ina 'warumana. Godoni vu'ijaho oni ira rora 'ee oni oja vaja ijiano namu. Ijí ara vu'a ka'ene nimaa ronujaho nú ika'ina a 'waravu.
9 Ara oni iri Jesuho oni Natohwa 'wa'ika'i Hura kwavume Godira vejume 'urinaji oni oja vaji nimaa ro'amajaho a Godoni ea ariramaa rehuna.
10 Ijihuni maijaho ea oja vaji nimaa ronujaho hu ea ariramaa renuna. 'Ene huni irijino nahame 'waramajaho hu Godoni ea renana.
11 'Enajihuna'e Godoni ira vaji ija'ina 'warumana.
Ea irara Hu nimaa ronujaho hu niho'o oja hehuna 'úmana.
12 Ijihuni hahi Jua 'ee Kuriki ani'ina pana. Ijihuni maijaho Natohwa nikwisu'ina kajaho ea maho'o kehipuni Natohwa 'ee ea irara Hu 'uraha 'umenujaho swara vajihuna.
13 'Ena'omo ea irara Natohwi jihuni iha 'urahe 'umenujaho hu Huni ea renuna.
14 'Enakaivo ea ka'ene panimaa roji'inijija ichá'ina'e Hu 'urahe 'ume'eja? 'Ene Hu pahena pakavi'inijija ichá'ina'e pu Hu nimaa ro'eja? 'Ene erapo Hua'e parone naja'avajaho pu ichá'ina'e Hu hena ka'eja?
15 'Ene ea 'ahopo pu pairechamie va'ipisa pu ichá'ina'e najaha'e? Godoni ira vajakiano ija'ina 'warumana.

Ea ka'ene Godoni vu'a maa maiu'ina mataume apena roa-
jiva jihipuni mumorijija mavarasa'imaa 'úmana.
16 'Enakaivo pu ea mapoka ka'ene Godoni ira hejujija
panimaa rojura. 'Enakaivo nitama Aisea 'warama ja'ina'e
iviamaa renu. Hu ija'ina 'warumana
Natohwiji núra raka ka'ene 'waravajaho ea irara nimaa
ronane? 'wamana.
17 'Enajihuna'e Keriso oni vu'a hejuri vajijino nimaaroi-
jaho rouna.
18 'Enakaivo pu nimai ira kaho pahejare?
Pu nihena kavara. Ijihuni maijaho puni ira uhoa kwaaka
mapokakino va'ara 'ee puni vu'a kwaa ara maho'o
kino va'ara.
19 Isureri ora pahena pakavare? Maku'ijaho Mosisira ijá
'waramana
Pu nihena kavara. Na Nuni majama hiji'inijaho kwaa
'ahosura mi'ujihuna'e ja senama parahuna. 'Ene
Na ea 'aho'a ka'ene niho'o pavwihaji'inijihi 'u'o
mi'ujihuna'e ja niho'o ajinama parahuna 'wamana.
20 'Enakaivo Aisea 'u'o ika'ina 'waramana
Ea ka'ene maraku'a Na pasarivajija iviamaa pu Na piuni-
vara. 'Ene ea ka'ene Na pasarime aporavajihi Na
pununa'i samaahiravuta 'úmana.
21 'Enakaivo Hu Isureri ora ronarena ika'ina 'waramana
Na na'iaka mapokakino ija jorananame hijura kaivo ja Nuni
ira pahene pataarorihe 'ee Nú pu'úmo pitena vejura
'wamana.

11

Godira Isureri Ora Numiramajina

1 'Enarena 'Ú Godiho Huni ehija pataarorahi'i
ato'urumahane? Niho'o pana. Ijihuni maijaho na 'u'o
Isureri ora Eparahami oni amuja ka'ene Penijimani oni
amuja.
2 Godiho mai'o ehwaha ka'ene nitama anejijino hena
kimajaho paato'aruma'ena. Godoni ira vaji Iraija rona
'waramajaho ja runamiu raka? Iraijaho Isureri opuna'i
chicha vene ijihuna'e Godoni siporua 'ona ijá 'wama
3 Natohwe pu Oni poropetia mapokijija 'aniume tira-
hara. 'Ene pura tinia ka'ene Oni swasa vejujaho
tiraku ranavara. 'Ena'omo iviamajai nanasumano
hiju'ukame pu na 'ani'irono veju 'wamana.
4 Eha ichá'ina'e Godiho huna venane?
Na ea mapoka (7,000) Peara nuana pavetihe 'ee nitupari
pasatiura. Nuna'e 'ajohau'e hiju 'wamana.

5 Iviamaa kakaho areri ijaˈina renu. Ea ˈahoˈa Godira maiji
vwihanie iji pijihana.
6 ˈEnaˈomo nú Godira maiji vwihanú*aj*a*ra* reje nú Godoni
ea rejaraˈe reˈamajaho mamaa venareje rehuna paˈanaˈe
rehuna. Vejuroˈi maiji vwihanúuj*a*ho maa paˈanaˈe rehuna.
7 ˈEnajihunaˈe nú ichá ˈwaˈeja? Isureripo savujaho maiˈo
papiuname apejara. ˈEnakaivo ea kaˈene Godira iji pijihajipo
apejara. ˈEˈejuˈe ea ˈahoˈijija oja kikisimaˈura rejara.
8 Godoni ira vaji ea kaˈene oja kisina kajihi ronarena
ijaˈina ˈwaramana.

Godira pu venaˈe pu nihoˈo pavwihane Hu pu nia kaˈene
kiame ataaka mihajija pu nihoˈo pahena pakamuvaˈo
roe iviasi veakino usevu ˈwamana.

9 Godoni ira vaji Tevitira ijá ˈwaramana

Puni ˈiruma maiˈo uneunecha ˈahoˈa kajihipo pu pisivi-
akame pu Godinaˈa niareri rena hiju rohuna. Puni
uneunecha kaˈene maa kajipo pu pisimiakame pu
hina pivusahiˈi hihunijaho puni eha.

10 ˈEjakame puni niijaho nihoˈo nutuma navakame pu nihoˈo
areri nia paniriˈuhuna. Puni siseijara pu ˈahinavuˈukame
majamano tútúpi arunamie ohuna ˈwamana.
11 Na kúˈo ˈwaravu. Pu tachinamia kajara pu venakame
Godi pu pataarorahune? Nihoˈo pana. ˈEnakaivo pu siseaka
veja kajihunaˈe ariramaijaho puni nakijihipuni roume pu
apejara. Jenitarupo ijí apejajihunaˈe pu senama parahuna.
12 Juapo sisea kaˈene vejajara reje ea kaˈene mweˈakino
hijujija maranie ˈee pura pavejajara reje Jenitarua marani-
anaˈe reˈamajaho vo Juapo vea kaˈene Godoni kúˈo ˈunama
roˈavari veijaho nihoˈo niˈimaˈuraˈe maranihuna.

Jenitaru Maraniajina

13 ˈEnakaivo na ja ea kaˈene Jenitarua ˈwaravu. Na
Jenitaru puni apasoru ijihunaˈe na nuni kaukara kehuni
arovuaˈe ˈwaravu.
14 Nara Jua venakame pu Jenitaruapo raka kaˈene apejaji
ura renaˈe ariramaa ijí apeˈavarono na ˈunama savu.
15 Godira Jua karaa ani irechamiˈi kaivo eaka mapoka
kaˈene mweˈakaki hijujijahija venue ˈunama roe Godi
puˈúmo napura veju. ˈEnakaivo tú*n*aˈi Godira ˈunama
ˈekaˈamajaho pu areri ea kwamasahiˈinapo ˈurimaravu
jarahuna.
16 Oni ahaja amura Godi mahe akuaviˈinaˈe reˈamajaho
ahaja mahoˈo akuaviˈinaˈe rehuna. Icha tanapa kamara
chinuma maa saˈamajaho icha maijaho anuama maaˈe re-
huna.

17 Arivia ʼahoʼa kajipo anuama uriʼusahe ariha kiʼavajaho
vu icha ʼahoʼa puni anuamijikano urimareje ʼeka roe ijija
ihenamiʼavara. ʼEjakame ijipuhipo marasahe ariviaʼe re-
huna.
18 Ja icha kajihuni anuama reʼavarono Godira ja irechami-
anakúne ja kehi kehi paʼuraho'avara. Ijihuni maijaho ja icha
kajihuni tanapijaho pana kaivo ja maijihuni anuama.
19 Ja ijá ʼwahuna Icha anuama kija tuʼusahe ariha jihunaʼe
na ijí ihenamiara ʼwahuna.
20 Ijaho nimaa. Pu panimaa rojajihunaʼe tuʼusahe arihara.
ʼEnakaivo a nimaa ronujihunaʼe a puni tinia apenana. Ja
nihoʼo pakehi kehi ʼurahe oʼavara kaivo ijihuni hura vejiʼi
hiʼavara.
21 ʼEnajihunaʼe Godi ijí icha anuama nimaa kajihi pina
paʼarenaʼikaʼi ʼuhuku ranama kajaʼinaʼe ja ʼuʼo ijaʼinaʼe
ʼahiʼenakúne hami vwihaʼavara.
22 Ja nihoʼo hami vwihaʼavara. Godi ea hami ʼahiʼine ʼee
ea ʼahoʼa eha mihiʼina. Ijihuni maijaho ea kaʼene panimaa
rojujija Hu nihoʼo hami paʼahiu kaivo ja nimaa rone Huni
arimai ijí vejujihunaʼe Hu ja hami ʼahiuna. ʼEnakaivo ja ʼuʼo
panimaa roʼipisa Hu ja ʼuʼo ʼuhua atoʼarumaaʼa.
23 ʼEnaʼomo Juapo roe nimaa roʼavajaho Hu pu ʼuʼo ʼekaʼe
ihehuna. Ijihunaʼe Godi areri kúʼo pu ʼekaʼe ihenahuna.
24 Icha kaʼene aniʼini jihipuni anuamijiano ʼeka roareje
arivia kajihuni ʼahi ihenamiajaho Godi teamamana kaivo
arivia kajihuna anuama maa kaʼene ʼuriʼusahe arihe
kamino mweʼi navujihi ʼeka kúʼo arivia kajihuni ʼahi
iheʼavajaho Godi teamama parahuna.

Godira Ea Mahoʼo Numiramajina

25 ʼEne vwehu nune ja hema kaʼene namuke hena
veʼavarono ʼwaravu. Ijihuni maijaho ja Huni ea rejajihunaʼe
jarika pareʼavara. Ijaho nimai Isureri ora ea pwinanaʼa
oja kisinaʼe rene hiʼejuʼe Jenitarua roajiame Huni ea re
paraʼejaʼe ijiʼa Isureri mapoka nimaa rohuna.
26 ʼEnareje Isureri ora mahoʼo Godoni ea rehuna. Godoni
ira vaji vejajaʼinaʼe.
ʼEne puni niʼajihiʼina Saioni rena roe Jekaponi sisea ʼeka
atoʼaruhuna.
27 Ikaho raka kaʼene Na pu puʼúmo ʼwame nimaa vejujina.
Vea kajino Na puni sisea ʼeke ruvahuna ʼwamana.
28 Núnijihunaʼe pu ea mapoki jijahija Godoni vuʼa maa
maiuʼini jihuni naka rejara. ʼEnakaivo Hu pu iji pijihe ʼee
emahwaha nahama ʼwarama jihunaʼe Hu majama oja mihu.
29 Ijihuni maijaho Godira swara ʼee ʼumenaujaho Hu kúʼo
paʼeka ruvaʼuna.

30 Ja nimarako Godoni ira pahene vejaja'ina'e pu Godoni
ira hejura kaivo paveja jihuni hahi Hu ja numiramana.
31 Pu iviamaa Godoni ira pahene vejaja'ina'e ja Godoni ira
hene veju'e Hura ja numirama ja'ina'e pu 'u'o numirahuna.
32 Godoni vwiha túchamaa ijaho ea maho'o Huni ira
pahene vejujihuna'e Hu ea maho'o 'u'o numirahuna.

Godi Ta'arohu

33 Godira ichá'ina ka'ene hena kama vwihanunaka
ni'ima'uraka mavarasa'inijaho nú areri niho'o pahena
pakavu. Hura 'unama ichá'ina'e uneunecha 'aho'a ve'iro
'ahaujaho nú niho'o pahena pakavura 'ee raka ka'ene Hura
vehuna vwihanujaho nú areri pahena pakahuna.
34 Godoni ira ika'ina 'warumana
Ea irara Natohwi jihuni vwiha hena kamo? 'Ee ea irara Hu
vwiha ni'ajahe nahi'ina'e re'ena?
35 Ea irara areri Godi iraka mahana'omo Godi kú'o ta'arohe
ijí ea kajaho eha ma'ena 'úmana.
Niho'o pa'amaa.
36 Uneunecha mapokakija Huni rene roara 'ee Huni
vaji rejara 'ee maho'o Huna. Ijihuna'e nú Hu majama
ta'arohuna. Ameni.

12

Godoni Kaukara Vaji Hia Ka'ene Hijujina

1 Vwehu nune na ja jariravi'i 'waravukúne. Godira ja
numiramani vajijino joni hahijaho mai'o hine akuavi'ine 'ee
swasa ka'ene Godi teamahuni ja'ina'e vene ma'avara. Ijaho
raka mamaa ka'ene núra Godi oja mahe venahunijina.
2 Ja ike mwe'a kehuni 'unamijaho pa'ararihaha kaivo
ta'arohe joni vwiha veje maiu'ina re'avara. 'Ejakame ja
Godoni ura ka'ene mamaa 'ee ariramaa 'ee hu teamahuni
ja'ina'e najaha.
3 Ijihuni maijaho Godi na maiji vwihaniarena na Huni
pwea re'urono iji pijihana. Ijihuna'e ja eaka mapokakihi
ika'ina 'waravu. Ja joni haharu vwihanareje pa'unirame
'eke ichutoi 'ahasiri'avara. Vea ka'ene ja joni haha vwihajuri
veijaho ariramaaru vwiha'avara. 'Enakúne veje ea kwinu
kwino Godira hu nimairoa ichá'ina'e vajahajaho vwihaji'i
hi'amana.
4 Núni haha ikehuni pwina mapoka kaivo ijí pwina kajihija
kaukara 'unama kwisu pavejura.
5 Nú ea mapoka kaivo Keriso oni vajijaho haha nikwisuna.
'Enajihuna'e nú ea kwinu kwino ea pipuni pwinana'a.
6 Godira nú ea kwinu kwino maiji vwihanúa swara ani
ani'ina vajúhana. Ea pipuni swara vu'a 'waravi'ina'e
re'amajaho maka'eje huni nimaaroa 'ahijino 'wara'amana.

7 'Ene Godira swara ea pina ea 'aho'a'e ni'ajihuna
ma'amajaho maka'eje ni'aji'amana. 'Ene Godira ea pina'e
swara ea najahuna'e ma'amajaho maka'eje naja'amana.
8 'Ene Godira ea pina'e vejakame hu ea 'aho'a vu'a
ni'ajiha 'wara'amajaho hu ijá ve'amana. 'Ene Godira ea
pina'e vejakame ea 'aho'a ni'ajihe vaji'i veja ka'avajaho
maka'eje ea vajihi'ina'e re'amana. 'Ene Godira ea pina'e
vejakame hu ea 'aho'a 'ajoha'amajaho maka'eje ea hami
hami 'ajoha'amana. Godira ea pina'e vejakame hu ea
'aho'a numiravi'ina'e reja ka'avajaho maka'eje teama'eje
hu numira'amana.
9 Ja majikari ea oja mihu pa'ia'avara vo nimaa nimaa oja
mi'avara. Siseijaho sena'avara kaivo 'unama maijaho ija
hami 'unanama hi'avara.
10 Ja vwea vwipu jona'e oja mihujakaji ea 'aho pu'úmo oja
ma'ara'avara. 'Enareje teamana'eje ta'arosara'avara.
11 Ja kaukara vejuri veijaho niho'o paucha'asa'avara kaivo
Godoni jihuna'e harura vene hami ve'avara.
12 Godira raka ka'ene jonijihuna'e venahunijaho tea-
manama para'avara. Ja sise'i joni haha 'ahi re'avajaho
mataume Godoni siporua majama 'o'avara.
13 Godoni ehija 'aho'apo unenu'u 'aho'a pivusa'avajaho
ni'aji'avara. Ea 'ahopo joni ari roajiva ki'avajaho aherame
'eka joni sei va'e 'ajorame 'iruma vajihe ruha ka'ene pura
nehunijaho arema'avara.
14 Ja Godoni eijihuna'e ea 'ahopo jonuna'i sisea ve'avajaho
niho'o pasiripa'avara kaivo ira maaru 'wara'avara.
15 Ea 'aho'a'e teamanava ki'avajaho ja pu pu'úmo
temarasa'avara. Pu temukave niramaruva ki'avajaho ja pu
pu'úmo niramaru'avara.
16 Ja ea mapoka oja nikwinu'wi vwiha'avara. Jarika
parena o'avara. 'Ene ja ea ka'ene mena iju orijihi
pu'úmo teamanahunaru pavwiha'avara kaivo ea sisea mai-
jihi pu'úmo teamana'avara. 'Ene ja hena kavi'ina ronareje
ojono ta'arosara'ava.
17 Ea 'ahopo ja sise'i 'ahi'avajaho ja pa'unama arohe pu
sise'i 'ahi'avara. 'Ene ea maho'o puni una'a hura vene 'ee
nimaaru ve'avara.
18 'Unama onuna areri re'amajaho ea maho'o pu'úmo
matauma hi'amana.
19 Ehu núne ea 'ahopo ja sise'i 'ahi'avajaho ja eha
pave'avara kaivo Godoni seniji ruha arema'avara.
'Enakaivo ijaho Godira eha ve'enakúne maki'avara. Ijihuni
maijaho nitama ika'ina vena 'waravara. Eha vejujaho Nuna.
Nara eha vehuna ija'ina'e Natohwijaho 'waramana.
20 'Enajihuna'e joni nakijipo matuna'avajija 'iruma

vaji'avara. 'Ene pu toapo huana'avajija toa vaji'avara. Ja ija'ina ve'avajaho ea kajijahija niho'o junama parahuna 'úmana.
21 Ja paveje siseijara ja asita'ama kaivo veje maa kajara siseijaho asi'amana.

13

Kara Ka'ene 'Ajohwi'ina Puna'i Vehunijina

1 Ea mapoka kavamanitia puni hahuneru hi'avara. Ijihuni maijaho harura kajija majikari pavejara kaivo Godira iji pijihajipo reju. 'Ene iviamaa rena hijujija Godira irechamianepo hiju.
2 'Enajihuna'e ea ka'ene kwaa ara 'ajohi'ina mama'ini jihipuni ira pataarohujija pu nimaa Godi pataaroha avajura'omo túna'i pu eha apehuna.
3 'Enakaivo ea ka'ene 'unama maaru vejujija pu ijí 'ajohi'ina kajija pajuhavura kaivo ea ka'ene sisea veji'inijija ijí 'ajoahi'ina kajaho juhavura. 'Enajihuna'e ja 'ajoahi'ina kajihi pajuha'i ve'avajaho puni ira hena ve'avara. 'Enareje ja pu pu'úmo hami hi'avara.
4 Pura mama'ina ka'ene rejajaho Godira ura pu ijí renareje ja ni'ajihe 'ajoha'avarono ijihuna'e rejara. 'Enakaivo ja 'unama ka'ene sisei jihuniji ve'avajija ja pu juhahuna. Ijihuni maijaho pu pamajikaria parejihuna'e eha mihuna. Ijihuni maijaho Godira pu irechamiarena ea ka'ene sisea ve'avajija eha mi'avarono 'waramana.
5 Puni ira kajija hene ve'avara. Ijihuni maijaho ja eha sisea apehuni jihuna'e avahuna pana kaivo ja 'unama mamaa hihunijihuni hahi ava'eja.
6 Ijihuna'e ja takisia vejura. Ijihuni maijaho 'ajohai'inijija Godoni pwea kaukara ikihi ve'avarono irechamiana.
7 'Ene ea eha mi'avajija areri pura kaukara ka'ene vejuja'ina mi'avara. Ea ka'ene takisia apeji'inijihi puna'i takisia ve'avara 'ee kasitomu 'ime'avarono ve'avajaho 'imena'avara 'ee ea irá juhahunijaho juha'avara 'ee ea irahuni hura vehuna re'amajaho huni hura vehuna.

Kara Ka'ene Epuna'i Vehunijina

8 'Ene ea 'ahopuni chimua onuna'a pana'amana. 'Enakaivo ea 'aho pu'úmo oja ma'ara'avara. Ijihuni maijaho ea irara ijí venujaho varapijara 'warama ja'ina'e vene avanu.
9 'Enajihuna'e Godoni tamana kajara ijá 'wama Ja ea 'ahopuni napara patura'avara 'ee ea pina pa'anae kwa'amana. Ja nesa paape'avara. Ea 'aho'a parona'avara. 'Ene ea 'ahopuni uneunecha paituna'avara 'úmarena ijá

ˈwarumana. Ike tamana ˈahoˈijaho ike ˈwarama kehuni vaji navu. Ja ojono joni hahiji oja mihujaˈinaˈe ea ˈahoˈa oja miˈavara.

10 Ea oja mihujara ea ˈahoˈa siseˈi ˈahihuna pana. Oja maˈaravujaho varapijara ˈwarumaji vene avaju.

11 ˈEne vea kaˈene iviamaa renu ke kaha! Vea oma kaˈene jara notuhujaho areˈikaˈi ˈurihuna niapenana. Ijihuni maijaho nú maranúhunaka núra marako nimaa rojajaho niroe turana paranu.

12 ˈEne naˈimajaho nipaˈareˈi venu kaivo vea hanahuna nituˈu renu. ˈEnajihunaˈe nú ˈunama sisea kaˈene nutuviˈini jihunijaho arehuna kaivo hanajiˈini jihuni nanaˈejuri kukuijino ˈeka same ohuna.

13 ˈEnajihunaˈe uneunecha kaˈene ja vejujija ariramaa samaumaaru veˈavara. Areri ja veiriˈi hijujaˈinaˈe veˈavara. ˈEne ˈunama sisei jihuniji ahume toa sisea paiˈavara ˈee ˈuasa paveˈavara ˈee toa sisea ine ˈuasa vejuri ˈunama ani aniˈina paveˈavara ˈee paˈarahe ˈee pitena paveˈavara.

14 ˈEnakaivo núni Natohwa kaˈene Jesu Keriso oni vaji hine ˈee joni hahijara itumuni ˈunamijija paveˈavara.

14

Ea ˈAhoˈa Panamaˈavara

1 Ea kaˈene Godi nimaa rojara kaivo ija kisi paˈunaviˈinijija hami ˈajoraˈavara. ˈEnakaivo ja unenuˈu pina kaˈene rakijara maaˈe rakijara sisea ijijahija pu puˈúmo panakaraˈavara.

2 Ea pini nimaa ronujaho hu uneunecha mapoka maˈitu kwino vaˈuna ˈee ea pina kaˈene huni nimaaroa ajuarajiˈinijaho ˈirumaru inuna.

3 Ea kaˈene uneunecha mapoka iparajiˈinijaho ea kaˈene uneunecha mapoka paijiˈinijaho paseˈamana. ˈEne ea kaˈene uneunecha mapoka paisihiˈinijaho ea kaˈene uneunecha mapoka isihiˈinijaho paseˈamana. Ijihuni maijaho ijijahija noˈoheˈi Godira Huni ea ˈekaana.

4 A ea iranaˈomo ea pipuni pweijaho namaho? Hu ˈonu ho naminujaho huni natohwijihuni temuka kaivo Natohwijara veje hu kisina namihuna.

5 Ea pini vwihanujaho vea kwinu kwino mamaˈina ronu kaivo ea ˈahopo vwihajujaho vea mapokakija aniˈina pana kaˈi nikwisu nijaˈina roju. ˈEnakúne ea kwinuˈwi hu oriˈini icháˈinaˈe vwihaˈama jaˈinaˈe nimaa ronama.

6 Ea kaˈene naˈia kwinuˈwi Godoni vea natohua ronujaho huni urijino Godonaˈe venaha avanu. Ea kaˈene ˈiruma mapoka ijiˈinijaho hu Natohwi jihunaˈe venaha avanu. Ijihuni maijaho hu raka kaˈene inu kajaho hu Godi teamani ˈwamuna. ˈEnakaivo ea kaˈene ˈiruma mapoka painujaho hu

Natohwi jihuna vene avanu. Ijihuni maijaho hu raka kaˈene
painu kajaho hu Godi teamani ˈwamuna.
7 ˈEnajihunaˈe ei pini hunaru hihuna pane ˈee ei pini
hunaru kwahuna pana.
8 Nú iki hiˈavajaho nú Natohwi jihunaˈe hihuna ˈee nú
kwamasaˈavajaho nú Natohwi jihuna kwamasahuna. Nú
hihuna ho kwamasahuna vo nú Natohwi jihuna.
9 Ikehunaˈe Kerisoho kwama ˈurinana. Ijihunaˈe ea kaˈene
kwamasahe ˈee maiˈo hiju jihipuni Natohwa renana.
10 ˈEnakaivo a rakijihunaˈe vweuna namaho? ˈEne oni
vwea hanaˈi ranamo? Ijihuni maijaho nú ea mapokaˈe
Godoni unaˈi ˈotua asúki namihuna.
11 Ijihuni maijaho Godoni ira vaji ijaˈina ˈwarumana.
Na hijujihunaˈe ea mapoka mahoˈo ira jajaa Nuni unaˈi
nitupari saviˈi Godi taˈarohuna ˈúmana.
12 ˈEnajihunaˈe nú ea kwinu kwinu Godoni unaˈi namine
raka raka kaˈene nú vejujija nahama ˈwarahuna.

Ea ˈAhoˈa Pavenae ˈAriˈavara

13 ˈEnakúne ja ea ˈaho puˈúmo kúˈo sisea panakaraˈavara.
ˈEne ja nihoˈo paveje vwehu jona amaarenamie apúsaˈava.
14 Na Natohwa Jesuni vaji hene nimaa ro paraju. Ea irara
vwihajuˈe unekakaho sisea ronujaho hununaˈijaho uneka
kajaho sisea.
15 ˈEnakaivo ja ˈiruma kaˈene ijujara veje vweuna
temuˈamajaho a vweuna kajaho oja pamahe avanu. A
pakaˈeje ˈiruma huni hahi vweuna kaˈene Kerisora huniji-
hunaˈe kwamajaho ruaraˈama.
16 Ja maa kaˈene vejujaho pavejakame ea ˈahoˈa ja sisea
ˈwaˈavara.
17 ˈEnakaivo Godoni arijaho toa ine ˈee ˈiruma ihuna pana
kaivo arira ˈee matauma hine ˈee Godoni ˈAvena vajijino
mariˈuviˈi hihunijina.
18 Ijihunaˈe ea irara Kerisonaˈe venahujaho Godiho tea-
mavuˈe ˈee emaa ˈuˈo nimaaˈe vehuna.
19 ˈEnakúne roe uneunecha kaˈene ja venaakame
mataume ahuma ura kwisu rene ˈee niˈajaraviˈi hiˈavara.
20 Ja nihoˈo ˈiruma huni hahi ja Godoni kaukara ruaraˈava.
Uneunecha mahoˈo kaho mamaa kaivo ea irara ijí sisea
ronujaho nimaa ea kajihunaˈijaho sisea.
21 Ja ˈiruma kaˈene ine toa sisea ine ˈee unenuˈu pina
vejakame ehuana sisea veˈeja roˈavajaho nihoˈo paveˈavara.
22 Ja raka kaˈene nimaa ronareje veˈavajaho ja noˈo
Godiˈi jajaso hena kaˈavara. Enakaivo ea irara uneunecha
kaˈene venujaho mamaa rojiˈi veˈamajaho oriˈina pani-
nakaraˈamana.

23 'Enakaivo ei pini unenu'u pina i'iro ve'ika'i ikaho na
sisea'e i'iro veju ro'amajaho niho'o pai'amana. Ijihuni mai-
jaho hu sisea'e vena avanu ro'enakúne niho'o pai'amana.
Ei pini huni ojijiano vwihane kavi'i hu sisea nivenu roji'i
ve'amajaho hu sisea vena avahuna.

15

Jonaru Pave'avara Vo Ea 'Aho'a Teamanahunaru Ve'avara

1 Nú ea ka'ene haruriji'i hijujipo ea ka'ene ajuasinijija
ni'ajihuna kaivo nú núni haharu pavwihahuna.
2 Roe nú ja pu'úmo ea ka'ene núni rori hijujija veje tea-
manamava 'ee pu maranihuni jihuna'e ni'ajihe pu Godoni
ira ija kisi apene puni una'i saname ve'avara.
3 Ijihuna'e Kerisoho Hu ori'ina'e teamahuni ja'ina pave-
nuna vo Godoni ira vaji vene ika'ina 'warumana Ea ka'ene
ira sisea a 'waravajaho Na 'warima avajara 'úmana.
4 Uneunecha kija nitama vejajihuni maijaho nú na-
juhakame nú masuani matauma hi'avari vajijino Godoni
irijara ni'ajúhe núra nimaa rojujaho ija kisi 'unahuna.
5 Godi ka'ene matauvi'inaka ni'ajúhi'inijara venae ja
vwiha kwinu'wi rene Jesu Kerisora ura renuja'ina'e vehuna.
6 'Enajihuna'e ja ea mapokakija vwiha 'ee ira ni'aha kwinu
Godi Amo ka'ene Jesu Keriso núni Natohwi jihuni Omiji
ta'aro'avara.

Jenitaru Puni Vu'a Maiu'ina

7 Ijihuni hahi ea 'aho'a hami 'eka'avara areri Kerisora nú
'u'o 'ekua ja'ina'e 'eka'e Godoni pinana 'uri'amana.
8 Ijihuna'e na ja 'waravu. Kerisoho roe ea ka'ene sisa
'uhuahajihi puni pwea re'i roana. Nitama Godira nahame
Jua puni emahwaha 'wamajarahara nimaa re'amarono
roana.
9 'Enajihuna'e Jenitarua Godira pu numirama jihuna'e pu
Hu 'u'o ta'arohuna. Godoni ira ika'ina 'warumana
Ijihuna'e na A Jenitaru puni javaa vaji Oni iha 'urahe
venahuna 'úmana.
10 Godoni ira vaji pini 'u'o ika'ina 'warumana
Jenitaru kihije Huni ehijajihi pu'úmo temarasaha 'úmana.
11 Godoni ira vaji pini 'u'o ika'ina 'warumana
Jenitaru maho'o Natohwiji ta'aroha 'ee veje ea maho'o Hua
ta'aroha 'úmana.
12 Godoni ira vaji Aiseara ika'ina 'warumana
Jesi oni amujijara Jenitaru puni Natohwa rejakame pu Hu
nimaa rohuna 'úmana.
13 Jara Godia ka'ene nimaa rojujara temara 'ee matauvi'ini
samahakame jara nimaa rojajaho Godoni 'Aveni jihuni
harura vajijino itusahe ameurahe ariha.

Porura Paju'i Kaivo Asura Venajihuni Maijina

14 'Ejume vwehu nune na nimaa vejujaho ja 'u'o mamai-
jara itu'ona'e 'ee henaka'i maho'o ituona'e parajara 'ee ja
areri ea 'aho'a pu'úmo ni'aja'arahuna.
15 'Enakaivo vu'a mama'ina 'aho'a pasia vajakino na
paju'ika'i vejuta. Ja Godoni maiji vwihanúana ka'ene Godira
na mihaji ja runami'amarono kú'o 'waravuta.
16 Na Jesu Keriso oni vu'a Jenitaru najahu. Na Godoni vu'a
maiu'iniji najahi'ina'omo na Jenitaru puni swasa Godira
pu kime teama'amarono veju. Ijihuni maijaho Godoni
'Avenijara Hunijihuna'e venaume ariramaa rejara.
17 'Enajihuna'e na Jesu Keriso oni vaji Godoni kaukara
ka'ene vejujihuna'e na temaraji'i hiju.
18 Na vu'a 'aho'a pa'warahuna kaivo Kerisora nuni vaji ve-
jume Jenitaru raka ka'ene nara 'warame vejujara venaume
hene nimaa rojajiru 'warahuna.
19 Godoni 'Aveni jihuni harura vajijino aacha ani ani ea
areri pavehunijija vejuta. 'Enajihuna'e Jerusaremi rena va'e
Iririkami na Keriso oni vu'a maa maiu'ina maho'o najahuta.
20 Nuni ura ka'ene natohwijaho na kwaa ka'ene Keriso
oni ira panajahi'inijino najahuna. Ijihuni maijaho na ura ea
'ahopo ni aneja vejajihuni 'ahi vehuna senimu.
21 'Enakaivo Godoni ira vaji ika'ina 'warumana
Ea ka'ene Huni vu'a mai'o pa'waravume pahena pakavajija
niho'o hena kahuna. 'Ene ea ka'ene pahejajija hehuna
'úmana.
Na ijí hejujaho 'unama kajaho vejura.

Porura Romu Vahuna Vwihanajina

22 'Enajihuna'e na marako paroe ja kivujihuni maijaho
na ea ka'ene Godoni vu'a mai pahena pakavi'inijihi najahe
ojura.
23 'Enakaivo ikiano nuni kaukara ijaho niparanana.
'Ena'omo juara mapoka na ja kihuna'e ura rena paranuna.
24 Na Sipeni va'iro vu'ujino vu'e ja kihuna. 'Enareje ijiano
ma'uaku'wi ja pu'úmo hami hinareja'e iji'a ja na ni'ajihe na
vahuna.
25 'Enakaivo na iviamaja Jerusaremi va'e Godoni ea 'aho'a
ka'ene ijí hijujihi naja'irono va'u.
26 Godoni ehija 'aho'a ka'ene Masatonia hine 'ee Akea hiju-
jipo teamanavumakame Godoni ea 'aho'a ka'ene Jerusaremi
hami pahijujihi puna'e swara nianae irechamihaji na 'eka
va'e vajihe ijí monia kajara pu ni'ajihuna.
27 Pu niho'o teamanavume vajihara. Ijihuni maijaho
pu puni chimua 'ejara. 'Ejume pu Jenitarua 'Avena huni

ˈunamijino niˈajiha jihunaˈe vu Jenitarua puni chimua ˈene haha huni kukuijino vajihara.
28 Na monia kakaho ˈeka vaˈe ijí vajihe pura rakaka na ˈwarivajaho venareje ijí Sipeni vaˈiro vuˈareje ja kihuna.
29 ˈEne na nimaa rojujaho vea kaˈene nara routi veijaho Keriso oni merajihiˈinaka ituˈoˈujiˈiniji apene joni vuhuna.
30 Vwehu nune na nimai ja jariravu. Nuni Natohwa kaˈene Jesu Kerisoho ˈee ˈAvena kaˈene oja ˈekaravuri vajijino na huˈúmo joni siporua vaji namine Godoni siporua ˈoniˈavara.
31 Siporua ˈonihakame ea kaˈene panimaa rojiˈina kaˈene Jutia hijujija nununaˈa unenuˈu pina paveˈavara. Nara kaukara kaˈene Jerusaremi veˈi vaˈukaho Godoni ehija hami apeniˈavara.
32 ˈEne siporua ˈojakame Godira na iji pijihajaho na teamanima paraˈeje na roe ja kiuta. ˈEnareje na ja niˈajiuta.
33 ˈEnaˈomo Godi kaˈene matauviˈinijara ja ea mahoˈo merajiha. Ameni.

16

Nara ˈAjoravujina

1 Na núni maˈina Pipiho Senikeria sosia vaji kaukara vejiˈina iji pijahe ranavukúne aheˈavara.
2 ˈEnareje hu raka kaˈene veˈiro ura renujaho ja hu niˈajaˈavara. Ijihuni maijaho hu ea mapoka mapoka niˈajiharena na ˈuˈo niˈajihana. ˈEnakúne hu roˈamajaho ja hu aheme hami ˈahae niˈajahe areri Godoni ea ˈahoˈaˈe ˈajoravu jaˈinaˈe ˈajoˈavara.
3 Pisiraˈo Akwiraˈo marakoˈa nú puˈúmo Jesu Keriso oni kaukara vejurakúne ˈajoraˈavara.
4 Pu unenuˈu ˈahoˈapo renae kwamasahunijaho pavwihajara kaivo nuni hahijihunaˈe pu na niˈajihara. ˈEnajihunaˈe na pu noˈo teamanime ˈee Jenitaru puni sosi mahoˈo ijihi punaˈi na teamanimu.
5 ˈEne sosia kaˈene puni sei ahuvujihija ˈajoraˈavara. ˈEne Epinetasi kaˈene Esia oraka Keriso urana nimaa ronaji na hu oja maha parajuji ja hu ˈuˈo ˈajoˈavara.
6 ˈEne Meri kaˈene joni kurai niˈimaˈuraˈe venaji ˈuˈo ˈajoˈavara.
7 ˈEne Enitaronakasi Juniasiˈo nuni ehijaˈomo marakuˈijaho Keriso onijihunaˈe nú puˈúmo tipura hijara. Pu apasoru puni vajijaho ea mapoka hena kivura. Na marakuˈa Kerisoho panimaa roˈeme pura marakuˈa nimaa rojara.
8 ˈEne Emapiriatasi kaˈene Natohwi jihuni vaji na oja mahujaho ˈajoˈavara.

9 'Ene Uripanasi ka'ene nú pu'úmo Keriso oni kaukara
veji'inijaho 'ee Sitekisi ka'ene na oja mahi'inijaho
'ajora'avara.
10 'Ene Aperisi nú nimaa veti'eju'e hu Keriso oni 'unama
ka'ene arimaijikano 'urahe onukúne 'ajo'avara. 'Ene Arisi-
topurasi oni kachi'ina 'ajora'avara.
11 'Ene Herotiani ka'ene nuni eiji 'u'o 'ajo'avara. 'Ene
Nasisa oni kachi'ina ka'ene Natohwiji nimaa rojujija
'ajora'avara.
12 'Ene Tiraipina'o Tiraiposa'o Natohwi jihuni kaukara
veji'inakúne 'ajora'avara. 'Ene Perisisi ka'ene na oja mahu-
raka hu Natohwi jihuni kaukara harura vene veji'inijaho
'ajo'avara.
13 'Ene Rupasi ka'ene Godoni kaukara ve'amarono Nato-
hwijara iji pijahaji 'u'o 'ajo'avara. 'Ene huni oha ka'ene nuni
ohiji 'u'o 'ajo'avara.
14 'Ene Asinikaraitasi ho Pirekani ho Herimisi ho
Patiropasi ho Herimasi ho 'ee vwehwaha 'aho'a ka'ene
pu pu'úmo hiji'inijihija 'ajora'avara.
15 'Ene Pirarokasi ho Juria ho Nerusi ho huni ma'ina
'ee Orimipasi ho 'ee Godoni ea 'aho'a ka'ene pu pu'úmo
hiji'inijihija 'ajora'avara.
16 Ja pu pu'úmo 'ajosarame nirisa'avara. Keriso oni
sosiajipo maho'o ja 'ajoravu.

Vwiha Túchamaa Najahajina

17 'Ene vwehu nune ea ka'ene roe vena'e ja 'ahaahunijija
nia hami ki'avara 'ee iraka ka'ene nara najahujaho are'ika'i
'unama ani'ina'e najaha ki'avajaho juhame ani va'avara.
18 Ijihuni maijaho ea ija'inijija núni Natohwa Keriso oni
kaukara pavejura kaivo pu opuipu teamanahuni ja'ina'e
'wame 'ee puni ira kajikano vu'a 'aho'a kajija 'eke 'warame
amairia nirisame mama'ina vena 'eke usee 'ee ea ka'ene
hami pavwihaji'inijija pisivisavura.
19 'Ene eaka mapokijipo hena kivujaho ja Godoni ira ija kisi
apene joni una'i sanama hina vejujihuna'e na teamanimu.
Na ura ja raka ka'ene ariramaijiru ka'avarono ura reniu
kaivo uneunecha ka'ene sisei jihunijija juha'avara.
20 Godi ka'ene matauvi'inijara Setaniho mai'o joni
mumora hari apene tautahuna. Núni Natohwa Jesu ka'ene
Godoni rena roajara ja maiji vwihaniu.
21 Timoti ka'ene Godoni kaukara nú hu'úmo ahuma vena-
jaho Rusiasiho Jesaniho Sosipata ka'ene nuni eijaho ijá ja
'ajoravu.
22 Na Tetiasira asurakaho Natohwi jihuni vaji veji'i ja
'ajoravu.

23 Keasi ka'ene na 'ajohie 'ee sosia 'u'o maho'o 'ajohaujara
'ajoramu. 'Ene Irasitasi ka'ene ara kwaa ikehuni mo-
nia 'ajohi'inijaho 'ee ea Kworitasi ka'ene núni vweijara ja
'ajoravu.
24 Núni Natohwa Jesu Kerisora ja ea mapoka maiji vwiha-
niu. Ameni.

Siporua Vaja Ta'arohe Tanumajina

25 Hu areri vena'e ja kirasahe namihuna 'ee nuni vu'a
'ee Jesu Keriso rone najahujara ni'ajihuna 'ee hema ka'ene
mwe'akara aneja venaji rene nesi nama roajaho iviamaa
samaahiramu.
26 'Enakaivo Godi ka'ene majama hiji'inijara poropetia
'waravume vejara'omo iviamaa roe samaahiravu'e kwaa
ara maho'o nimaa rone veju.
27 Jesu Keriso oni vaji nú majama Godi ka'ene hena kama
paraji'inijiru ta'arohi'i hina apena vahuna. Ameni.

1 Koritia

Vu'a Anejijihina

1 Na Poru Godi oni ura ijino Jesu Keriso oni apasorua
re'urono iji pijihajara Sositanisi ka'ene núni vweiji'i veju.
2 Godi oni sosia ka'ene Korinitia namuna 'ee ea maho'o
ka'ene Jesu Keriso oni vaji iji pijihume ani'ina ariramaa'e
rejara 'ee ea ka'ene iji pijihume akuavi'ina'e rejara 'ee
ea 'aho'a ka'ene kwaa ichihichi núni Natohwa Jesu Keriso
oni ihi 'urahi'i oja mahura ka'ene núni Natohwa 'ee puni
Natohwijihi puna'e veju.
3 Maiji vwihanii'ina 'ee matauvi'ina ka'ene Godi núni
Omiji'o Jesu Kerisona'i rena roajija vajihama.

Keriso Oni Vaji Merajúhe 'Ee Ahuma Hihuna 'Waramajina

4 Godoni maiji vwihanii'ina ka'ene Jesu Keriso oni vaji ja
mihajihuna'e na na'ia mapoka nuni Godijaho jonijihuna'e
teimani 'wavura.
5 'Ene Huni vaji uneunecha 'ee ira 'warahuna 'ee henaka
maho'o venaume niareri rena paranana.
6 Vu'a ka'ene Keriso rone 'waravajaho niroe joni vaji
tusame nimaa'e rena namu.
7 'Enajihuna'e núni Natohwa Jesu Kerisora rohuni veiji
'ajahuri vajakaho Godoni swara papivusahuna.
8 Hura ja 'u'o 'uninamie kisina'e rena va'e vea
túchamai 'e'une 'ee núni Natohwa Jesu Keriso oni veijaho
panamúhuna.
9 Godiho pauchavi'ini jihuna'e Huni Hariha ka'ene núni
Natohwa Jesu Keriso ipu'úmo ahuma hi'avarono ja Huni vaji
iji pijihana.

Sosi Vaji Ahaaravujina

10 Vwehu nune na iviamaa núni Natohwa Jesu Keriso
oni iha vaji 'waravukúne veje joni vaja panakarame 'ee
paahaame hiha kaivo vwiha kwinu vwihane 'ee ura nikwino
rene hiha.
11 Vwehu nune Karoi oni ehipo na 'warivu'e hejujaho joni
vaja hine ninakarame 'ura'aravu 'wivu.
12 'Ejume na iviamaa raka ka'ene rona 'waravujaho ikena.
Ja ea kwinu kwino na Poru 'ararihau 'iavu'e 'ee vu ea
pina na Aporasi 'ararihau 'iavu'e 'ee vu ea pina ija 'iamo
Na Sipasi 'ararihau 'iavu'e vu ea pina ijá 'iamo Na Keriso
'ararihau 'iamu.

13 'Ú Kerisoho apene 'ahaasavare? 'Ú Porura jonijihuna'e
korosia 'ahi kwamane? 'Ene 'ú ja Poru oni iha 'ahi toi
samahare?
14 Na Godi teimani 'wavujaho na ja ea 'aho'a toa
pasamahuta kaivo na ea Kurisipasi'o Keasi'o toi samauta.
15 'Enajihuna'e ja ea pina areri ija'ina pa'wahuna. Ja nuni
iha 'ahi toi samahara pa'iahuna.
16 Na nimaa'e Sitepanasi oni kachi'ina 'u'o toi samauta
kaivo vu na ea 'aho'a'e toi samahuna na puruva retiu.
17 Ijihuni maijaho Kerisoho na ea toi sama'urono ranami-
huna pana kaivo vu'a maa maiu'ina'e naja'urono ranami-
ana. 'Enakaivo na emaapuni vwiha ijino 'wara'ipisa Keriso
oni korosijihuni vu'ijaho maa pa'ana'e reja'a.

Keriso Ka'ene Godoni Harure 'Ee Vwiha Mamaa Ijina

18 Ea ka'ene panimaa roji'ini jihipuni una'ijaho korosi
ijihuni vu'iji hejujaho ira'ata'e reju. 'Enakaivo nú ea ka'ene
nimaa roji'inijipo hejujaho ijaho Godoni harurijina.
19 'Enajihuna'e Godoni ira vaji ika'ina vejara.
Nara ea ka'ene vwiha mamaijihi puni vwiha ijija ruarahe
pa'arehuna. 'Ene ea ka'ene hena kama paraji'ini
jihipuni henaka ijija 'eka karaa rori 'aninamihuna
'wamana.
20 'Ene ea ka'ene vwiha mamaijija ichihune? 'Ene Siku-
raipia ichihune? 'Ene ea ka'ene mwe'a kehuni vwiha rukina
ka'ene ninakaravi'inijija ichihune? Godira mwe'a kehuni
vwiha mamaijija 'eka venaume vwiha pa'ana'e rejara.
21 Mwe'a kehuni vwiha mamaa vajijaho paroe Godi hena
kahunijaho nikimana. Godi teamamajaho ike vu'a ka'ene ea
'ahopo kavume maa pa'ana'e renuna vajakino najahume ea
ka'ene nimaa rojajija maraniana.
22 'Enakaivo Jua uneunecha ka'ene ea areri pavejuji jari-
rame 'waravura. 'Eju'e Kuriki vwiha mamaijihi saravura.
23 'Enakaivo núra najahujaho Kerisora korosia 'ahi kwa-
maji najahe 'waravura. 'Enakaivo ike vu'akaho Jua
puna'ijaho ijara venau'e amaaresume arihujina. 'Enakaivo
Jenitaru puna'ijaho ike vu'akaho maa pa'ana.
24 'Ene Jua 'ee Kuriki ka'ene 'umenajija Kerisoho Godoni
harura 'ee Godoni vwiha mamaa aririjina.
25 Ijihuni hahi emaapo vwihaju'e Godi vwiha mamaa pana
rojujara emaapuni vwiha mamaijija asita paranana. 'Ene
emaapo vwihaju'e Godi harura pa'ana rojujara emaapuni
harura asita paranana.
26 Ijihuna'e vwehu nune ja 'umenajija hami vwiha'avara.
Joni vaja ea mapoka vwiha mamaa vwihaji'ina ka'ene haha

ikehunijija ija papijihana. 'Ene ea mapoka harura rukina ija papijihana. 'Ene kinia 'ee kwinia mapoka ija papijihana.
27 'Enakaivo Godira uneunecha maa pa'ana ka'ene iki mwe'i navujino 'eke veje ea ka'ene vwiha mama'ina rukinijihi juna'avarono iji pijihana. 'Ene Godira uneunecha ajuasina ka'ene iki mwe'i navujino 'eke harusinijihi juna'avarono iji pijihana.
28 Hu mwe'akino uneunecha ka'ene emaapo túa vetie 'ee senavujija iji pijihana. Godira ijí 'eke mwe'a iki emaapo kime mama'ina rojujihi túa veti'i 'ahaume iji pijihana.
29 'Ejakame ea pina Godoni una'a pakehi kehi ve'amarono iji pijihana.
30 'Enakaivo Hura venaume ja Jesu Keriso oni ea'e rejara. 'Ene Hura núni vwiha mamaa ka'ene Godoni rena roajaho rene 'ee núni ariramaijaho rene 'ee núa'e 'imenúa 'eki'ina'e renana.
31 Nitama Godoni ira vaji ika'ina vejara. Ea irara kehi kehi o'iro 'aha'amajaho Natohwi jihuni vaji kehi kehi o'amana.

2

Poru Oni Vu'a Ka'ene Jesu Kerisoho 'Ee Godoni 'Avenijihi Puni Ira 'Aharu 'Waramujina

1 Vwehu nune vea ka'ene na joni roe Godi rone najahe 'waravujaho na ira ka'ene ja pahehuni ira ho vwiha mama'ina ka'ene ja pahehunijaho paahuvi'i 'waravuta.
2 Na ja pu'úmo hijuti veijaho jara Jesu Kerisoho 'ee Hua'e korosi 'anaajiru hena kahuna'e ura reniana.
3 Na ja pu'úmo hijujaho haha ajuaranie 'ee jume 'ee ni'ima'ura'e simavi'i 'waravuta.
4 Nuni vu'a ka'ene nara najahujaho ira ka'ene ja oja 'urinahuni irijaho pana kaivo 'Avenijara ori Huni irijaho vejume harura'e re'eme na najahuta.
5 'Enajihuna'e joni nimaa roijaho emaapuni vwiha mamaa 'ahijija pami'avara kaivo Godoni harura 'ahijino mi'avara.

Godoni Vwiha Mamaijina

6 'Enakaivo ea ka'ene ni 'Avena vaji emakina rejajihi puni vajijaho nú vwiha mamaiji rone 'waravara. 'Enakaivo mwe'a kehuni vwiha ija'ina pane 'ee 'ajohai'ina puni vwiha mamaa ka'ene pa'arena va'uja'ina pana.
7 'Enakaivo nú Godoni vwiha mamaa hema ka'ene maku'ijaho renamiume navajija mwe'akaho mai'o pareji'ini núa'e maranúhuni jihuna'e niamairiume navara.
8 Ike vwiha mamaakaho mwe'a ikehuni 'ajoha'ina pini hena kahuna pana. 'Enakaivo pu hena kahuna'e re'ipisa pu Natohwa ka'ene pinana rukinijaho korosi 'aha pa'anaa'a.

9 'Enakaivo nitama Godoni ira vaji ika'ina vene
'warumana.
Godira uneunecha ka'ene Hua'e oja mahi'ini jihipuna'e
amairiaramana ka'ene mai'o nia pakivi'ina 'ee mai'o
ataa paheji'inijija mai'o emaapuni oja vaja paroe
arina navu 'úmana.
10 'Ene núnijihuna'e Godira Huni 'Aveni jihuni vaji vejume
roe samahiramana. Ijihuni maijaho Godoni 'Avenijara
uneunecha mapokakija maho'o tinuna 'ee Hu Godoni hema
ka'ene Huni vamai navujija 'u'o tinuna.
11 Ijihuna'e emaapuni vaji vwiha ijija irara hena kimune?
Ei pini hena kihuna pana kaivo emaahuni 'avena ka'ene
huni vaji hinujara hena kimuna. 'Ena'omo ija'ina'e Godoni
vwiha ijija ei pini hena kihuna pana kaivo Godoni 'Avenijara
Huhusu hena kimuna.
12 'Enajihuna'e nú mwe'a kehuni 'avena paapejara.
'Enakaivo nú 'Avena ka'ene Godoni rena roaji apejara.
'Ena'omo nú uneunecha ka'ene Godira mavajúhajija hena
kihuna.
13 Uneunecha ka'ene Godira vajúhaji nú ja najahu kaivo
emaapuni vwiha mamaiji rone 'warahuna pana kaivo
'Avenijara najuhajihi najahu. Nú Godoni 'Aveni jihuni
vwiha 'ee 'Avena huni iriji'i ahuvi'i 'waravu.
14 'Enakaivo ea ka'ene Godoni ea pa'ajija Godoni 'Aveni
jihuni uneunechijija pu panimaa'e vejura. Ijihuni maijaho
ijija huni una'ijaho maa pa'ajihuna'e hu areri pahehuna. Iji-
huni maijaho ijija 'Avena huni kukui jihuna'e pu pahehuna.
15 Ea ka'ene Godoni 'Avena apeji'inijara uneunecha
maho'o hena kimuna. 'Enakaivo hu ijí 'Avena huni kukuijihi
rone ea 'aho'a 'waramujaho pu pahenahuna.
16 'Enakaivo ea irara Natohwi jihuni vwiha hena kamune?
'Ene ea irara Hu nahune?
'Enakaivo nú Keriso oni vwiha apejara.

3

Godoni Pwehipo Ichá'ina Aneanesina Rena Hihunijina

1 'Enakaivo vwehu nune na ja 'Aveni vaji emaina'e rejara
'waravu ja'ina'e 'warahuna pana kaivo emaa haha ruk-
ina'e 'waravu ja'ina'e 'warame 'ee Keriso oni vaji musia'e
'waravu ja'ina'e 'waravu.
2 Na ja 'iruma kisina pavajihuta kaivo musaru vajihuta. Iji-
huni maijaho ja mai'o areri pa'ekahuna'e kimarejo avajuta.
'Ene ja iviamaa 'u'o areri paapehuna.
3 Ijihuni maijaho ja majano haha huni 'unamijino hiju-
jihuna'e joni vaja ja hine 'ura'arame 'ee sena veti'aravi'i

hiju. 'Ú ja Godoni ea pana rakaʹomo ja ea mamahapo ʹurahe ojujaʹinaʹe ojo?
4 Ijihunaʹe vea kaʹene ei pini na Poru ʹararihau ʹiavuʹe ea pina na Aporasi ʹararihau ʹiamujaho ʹú ja ea kaʹene mweʹa kehunijipo ʹwavujaʹinaʹe ʹwavu raka?
5 Aporasiho ea iraka saʹine? ʹEe Poruho ea iraka saʹine? Ijija pwea kaʹene ja puni vaji hena kame nimaa rojajihina. ʹEnavo Natohwijara ja ʹwaraʹavarono vejume samaʹe rejume pu ja ʹwaravume hejara.
6 Nara ʹina ʹojume Aporasira toa vajihana. ʹEnakaivo Godira vejume marasahe emarejara.
7 ʹEnajihunaʹe ea kaʹene ʹina ʹonujine ʹee toa vajihujiʹo unenuʹu pina pana kaivo niʹinijaho Godina. Hura huhusu venauʹe marane ʹurijura.
8 Ijihunaʹe ea kaʹene ʹina ʹonujiʹo toa vajihujiʹo nikwinuʹina. ʹEnakaivo ea kwinu kwino pura kaukara kaʹene vejajaʹinaʹe eha ijaʹinaʹe ʹekahuna.
9 ʹEnajihunaʹe nú Godiʹi puʹúmo ahuma kaukara vejiʹina. ʹEjuʹe ja Godoni juara ʹee Godoni ara.
10 Godi oni maiji vwihaniʹinijaho na mihana. Na anesurijinaʹomo vwiha mamaiji vwihajiʹi tukeja savuta. ʹEjuʹe ea pina ijihuni toi ara vena ajimu. ʹEnakaivo veje ea kwinu kwino tukeja ʹaha kajino ara kaʹene vena ajimujaho hami kaviʹi vena ajiʹamana.
11 ʹEnajihunaʹe ei pini tukeja aneanesina kaʹene Hura samajaʹinaʹe sahuna areri pana. Ijí tukeja kajaho Jesu Kerisona.
12 Ea irara tukeja ʹaha kajino uné raki ʹeke venanaʹe reʹamajaho kahuna. Hu korutia ho siriva ho muna mavarasaʹina ho icha ho mwacha ho nipuati venanaʹe reʹamajaho kahuna.
13 ʹEnaʹomo vea nituma roe saʹeje ea kwinu kwino puni kaukara ichá'ina kaʹene venujaho ʹotua veijino veni vena kive samaaʹe rehuna. Ijihuni maijaho vena kajara huhusu ea irara uné raki ʹeke ara venajaho vena kihuna.
14 Ea irara huni ara uné raki apene venajara parene ariʹamajara hu eha mamaa apehuna.
15 ʹEje ea irara huni kaukara ijaho veni rene ariʹamajaho hu eha paʹarehuna kaivo hu huhusu marahuna. ʹEnavo hu veni nirenanaʹe aremana.
16 Ja pahene pakavo? Ja Godoni Temiporuaʹomo Godoni ʹAvena joni vaji hinu.
17 ʹEnaʹomo ei pini Godoni Temiporua kaji ruaraʹamajaho Godira ea kajaho ruarahe paʹarehuna. Ijihuni maijaho Godoni Temiporu ijaho ariramaa akuaviʹinaʹomo ja ijí Temiporua kajiana.

18 'Ene paveje emaa ori'ini papisivara'amana. Ea irara
vea ikehuni vajakino vwihaje hu vwiha mamaa vwihaji'ina
ro'amajaho veje maijaho hu roe túa'e renareje iji'a vwiha
mamaa vwihaji'ina'e re'amana.
19 'Ene ike mwe'a kehuni vwiha mamaa ijija Godoni
una'ijaho maa pana. Ijihuni maijaho Godoni ira vaji ika'ina
vejara. Hura Huhusu ea ka'ene vwiha mamaa ijija puni
pisivaraa vajijino iji 'uniramuna 'iamana.
20 'Ene vukú'o ika'ina'e vejara. Natohwijara ea ka'ene
vwiha mamaa vwihaji'inijipo vwiha ichá'ina'e vwihajujaho
hena kimuna. Puni vwiha ijija maa pana 'úmana.
21 'Enakúne ja paki'eje emaapuni vwiha ijija'e 'ararihie
kehi kehi o'ava. Ijihuni maijaho uneunecha maho'o ikija
jona.
22 'Ena'omo Poruna ho Aporasina ho Sipasina ho
mwe'akena ho hia ikena ho kwamasahujina ho uneunecha
ka'ene iviamaa ikehunijina ho mai'o rohuna ho uneunecha
ikija maho'o jona.
23 Ijihuni maijaho ja Keriso one 'ee Kerisoho Godona.

4

Keriso Oni Apasorua

1 'Enakúne veje emaa nú Keriso oni pwehija 'ee Godoni
hemiji 'ajoha'ina'e kú'avara.
2 Ikehuna'e ea irahija'e 'ajoha'ina re'avajaho ea kajija
paucha'asahi'ina'e re'avara.
3 Jara mwe'a kehuni 'otuhuni 'unamijino na namihujaho
ni'ima'ura pana. 'Enakaivo na onuno pakakarame pavwi-
hajura.
4 'Ene nuni vwiha ijaho arira 'ee unenu'u pini na nami-
huna pana. 'Enakaivo ijara reje na arira rehuna pana kaivo
Natohwijara Huhusu na piuhihe kihuna.
5 'Enajihuna'e marako vu'a nimaijaho pahe'i kaivo ea
namaha va'ava. 'Enakaivo masuani 'aja'eje Natohwijara
ro'amajino iraka ka'ene nututi tanume navujija veje roe
samaumaa re'amana. 'Ene emaa huni oja vaji ichá'inijaho
Hura veje roe samaumaa'e rehuna. 'Ejakame ea kwinu
kwino ta'arorahujaho Godina'i rena rohuna.
6 'Ena'omo vwehu nune na iviamaa uneunechakija nuni
toi veji'i hiju'e Aporasi 'u'o jonijihuna'e ija'ina venu.
'Ejakame ijí iraka ka'ene vene 'waravajaho ja núni vaji hena
kúme vehuna. 'Ejakame ira ka'ene vene 'waravajaho ja
paasisame kaha'ahuni va'e 'ee ea 'aho pu'úmo ninakarame
jarika pare'avara.

7 Irara venaue ja natohwaˈe rene namijo? ˈEne ja iviˈa pina
irakiji paapejare? Ja niapejaraˈe reˈavajaho vu irakijihunaˈe
ja paapejare punaˈi kehi kehi vejo?
8 Ja vwihajujaho ja niroe areri rena paraniana roju ˈee ja
uneunecha rukimaˈura rejara roju. ˈEne ja nú paˈa kiniaˈe
rejaraˈomo na ura reniujaho ja nimaaˈe roe kiniaˈe rejakame
nú ja puˈúmo ea ˈajohaˈinaˈe reˈipisana roju.
9 ˈEnajihunaˈe na vwihajujaho Godi nú apasorua túchamai
ˈeke nú namahe ˈania kwamasahunaˈe ˈwaravuˈe hi-
jujaˈinaˈe irechamúana. Ijihuni maijaho nú ˈona ojiˈina ˈee
emaa ijihipo riruˈavarono irechamúuˈe hiju.
10 Nú Keriso onijihunaˈe vwiha paˈanepo vejujaˈinaˈe veju
kaivo ja Keriso oni vaji hami vwihajiˈina reju roju. ˈEne nú
harura paˈarenujaho ja harura rukina roju. ˈEne pu ja ˈeke
niriri irechamiura kaivo pu núni hura pavejura.
11 ˈEne ike iviamaa veakaho nú matunume ˈee toa hunume
ˈee kukua maa pasame ˈee siseisei ˈahúe ˈee ara paˈanaˈe
renúu.
12 ˈEne nú nihoˈo kaukara ahisina onúno núni iji vejara.
ˈEne ea kaˈene nú ira sisea ˈwaruvajija nú merajihura ˈee pu
nú siseˈi ˈahúajaho nú kirasahe hijura.
13 Vea kaˈene nú ronuhe ˈwavujaho nú eha mamaa pu-
nunaˈi vejura. ˈEne nú iviamaa roe vea ikino nú mweˈakino
ea kaˈene maa paˈajihi reju. ˈEne uneunecha mahoˈo kehi
puni túa saˈinaˈe reju.
14 Ikijahija ja junaˈavarono na vehuna pana kaivo ja nuni
harihija kaˈene na oja mihure saˈini jihunaˈe na ja niˈajihe
ˈwaravu.
15 Ijihunaˈe Keriso oni vaji joni najahiˈina mapoka mapoka
reˈipisa joni oma mapoka paˈanaˈe rejaˈa. Ijihunaˈe ike vuˈa
maa maiuˈina vajakino na Keriso oni vaji joni omaˈe rejuta.
16 Ijihunaˈe na ja jariravukúne ja naˈia mapoka nara
vejujaˈinaˈe hina veˈavara.
17 Ijihunaˈe Timoti nuni hariha kaˈene Natohwi jihuni
vaji na oja mahe ˈee pauchaviˈinijaho ranavuˈe vuˈu. ˈEne
hura nuni ˈunama kaˈene Keriso oni vajijaho niareri nara
kwaa ichihichihi sosia mapoka vajijino najahu jaˈinaˈe ja
ˈuˈo ˈuname najahe ˈwarahuna.
18 ˈEne na jona paroˈeju ronareja ja ea ˈahoˈa kehi kehi
jonano vejara.
19 ˈEnakaivo Natohwijara ura reˈamajaho na túnaˈi maiˈo
vuˈe kiˈeju. Vea kaˈene na vuˈujiˈa ea kaˈene kivasuame ma
iraru ˈwaravu jihipuni harurijija kihuna.
20 Ijihuni maijaho Godoni arijaho ma iraru ˈwaviˈina pana
kaivo haruriji ˈina.

21 Ja iraka ura renao? Na vuˈe ichi hijihahuna ho masuani
ajuarane oja mihiˈi ˈwarahunaˈe ura renao?

5

Sosi Vaji ˈUasa Vejuji ˈUraraha ˈWaramajina

1 ˈEne vuˈa kaˈene ˈwaravuˈe hijujaho ijí joni vajijaho
ea hine ˈuasa veju. Ijí ˈuasa vejuri ˈunama kajaho nihoˈo
Jenitarua puni vaja parejiˈini renu. ˈEne ea pina omahoni
napara turame ojiˈi hinu.
2 ˈEne ja ijihunaˈe kehi kehi oˈi kaivo patemukavu.
ˈEnaˈomo maijaho ja temuka apene ea kaˈene joni vaji
ijaˈinaˈe venajaho ranave samai vahune saˈinijaho avaju.
3 Ijihunaˈe nununaˈijaho nuni hahijaho ijá pahinu kaivo
nuni ˈavenijaho ijí ja puˈúmo hinujihunaˈe na ijí ea kaˈene
sisea kaji venujaho eha mahuta. Areri na hahijiˈi ijino
hiˈujaˈinaˈe vejuta.
4 Ja núni Natohwa Jesu Keriso oni iha ˈahi roe vea kaˈene
ahuˈavajaho na ˈavena vajijaho ja puˈúmuna. ˈEne nuni
Natohwa Jesu Keriso oni haruriji'i ijina.
5 ˈEnaˈomo ea ijaˈinijaho Setani mahakame hura huni
haha ruaraha parahuna vwihajuta. ˈEnakaivo huni
ˈavenijaho Natohwa Jesura roˈamani veijaho marahuna.
6 Jara jarikaˈe rejujaho maiˈo maa paˈana. Ja isitia
maˈuˈumaijipo harava mahoˈo arumauˈe niˈimaˈuraˈe renu-
jaho ja vi kivure?
7 ˈEnakúne isitia sahasijaho atoˈaruvakame ja harava
maiuˈinaˈe reˈavara. Ijihuni maijaho ja venaume harava
isitia paˈanaˈe rejara. Ijihuni maijaho Keriso kaˈene núni
Pasova ijaho apene núnijihunaˈe swasa vejara.
8 Roe nú ijihunaˈe sora ijava. Harava kaˈene isitia sahasi
jihunijaho pane ˈee isitia kaˈene sisea vwihajujaho pane ˈee
siseijija pana. ˈEnakaivo harava isitia paˈana kaˈene nimaa
nimaa ˈee ariramaajino vena ijava.
9 ˈEnajihunaˈe na nuni asura vaji vene ˈwaravujaho ja
ea kaˈene marisi ˈuasa vejiˈinijihi puˈúmo paahuhunaˈe
ˈwaravuta.
10 ˈEnakaivo na mweˈakino ea kaˈene ˈuasa vejujihi rone
ˈwarahuna pana. ˈEne ea kaˈene uneunecha rukinaˈe
rehuna itunaviˈinijija pane ˈee nesa apejiˈinijija pane ˈee
godi iraˈata oja mihiˈinijija pana. ˈEnakaivo na ijihi rone
ˈwaraˈipisa ja mweˈakaho arema vaaˈa.
11 Nimaaˈe na joni asura vene ea kaˈene nimaa rojiˈina
ˈiˈikaˈi ˈuasa vejiˈina ˈee ea ˈahopuni kukua kima itunaviˈina
ˈee godia iraˈata oja mihiˈina ˈee ea ira sisea ˈwaraviˈina ˈee

ea kaˈene toa sisea isaˈora ˈee ea kaˈene nesa apejiˈiniji'i paahume ˈee ˈiruma paihunaˈe rone vejuta.

12 Irakijihunaˈe na ea kaˈene samai hijujija namahune? ˈÚ ja ea kaˈene sosi vaji hijujija panamahune?

13 ˈEnakaivo ea kaˈene samaumai hijujija Godira ˈotua vetihuna. ˈEnakúne ea sisea kaˈene joni vaji hinujaho ranave samai vaˈama.

6

Godoni Ehipo ˈOtua Vetiˈaravujihuni Vuˈa

1 Ja rakijihunaˈe Godoni ea ˈahoˈa kaˈene joni rori hijujija aherame ˈeka vaˈe ea kaˈene Godi panimaa rojujihi puni unaˈa ˈotua vetiure? ˈEne ja irakijihunaˈe paaherame Godoni eijihi puni vaˈe ahume ˈunama kajaho amairiuˈe marasahure?

2 ˈÚ ja pahejo? Godoni ehija kaˈene akuaviˈinijipo mweˈakaho ˈotua vetihuna. ˈEne mweˈakaho jara ˈotua vetihunaˈe reˈamajaho ˈú ja areri ike varapa maˈuˈuakaho areri pahene amairiˈeja raka?

3 ˈÚ núra ˈona ojiˈina ˈotua vetihunijaho ja pahejo? ˈEnajihunaˈe ja uneunecha kaˈene ike hiakino vejujija areri pahene amairiˈeja?

4 Ijihunaˈe ja ea ˈahopuˈúmo ˈotu irecharavujaho ˈú ja ea kaˈene samai sosia vaja huni hura pavenahiˈinijihi iji pijahuˈe joni ˈotua henaho?

5 Na ikaho jaae veje junaˈavarono ˈwaravu. ˈÚ ea ike joni vajakaho arireˈa vwihajiˈina pahinunaˈomo hu ja noˈo vweuneˈi joni ˈunamijaho areri paamairiˈena?

6 ˈEnakaivo vweahi vweahaˈe panimaa rojiˈina puni unaˈi ˈotui ranamujaho maa raka?

7 Ja ijaˈinaˈe pavejuraˈe reˈavajaho nimaijaho ja niarihara. Ijihunaˈe ja ehu jo puˈúmo hine ˈotua vetiˈaraviˈi hiju. ˈÚ ja irakaˈe vene ijí sisea kajija pamakavo? Ja irakijihunaˈe pamakiˈejuˈe ijara pisimisamo?

8 ˈEnakaivo aniˈinijaho ja ojono sisea vene vwehu jona pisimisame siseˈi ˈahiujina.

9 ˈÚ ea kaˈene arira pahijujija Godoni ara areri pavahunijaho ja vi hena kavo? Ja pakiˈeje emaapo pisimiˈava. Ijihuni maijaho ˈasúra kivasa kaˈene ˈuasa vejiˈinijija ˈee ea kaˈene godia iraˈataˈe oja mihiˈina ˈee ea ˈahopuni napara ˈee parua aherame ojiˈina ˈee parua kaˈene puni haha ˈeke monia ˈimenaˈina ˈee parua paruaˈe aherame ˈojuˈe ˈee napara napara aherame ojiˈinijija areria Godoni ara pavahuna.

10 ˈEne nesa apejiˈinijija ˈee ea kaˈene uneunecha pupusumano rarena ˈekahuna itunaviˈinijija ˈee toa sisea

ine nanamiˈinijija ˈee ea sisea namahe ronahiˈinijija ˈee iraˈatijino pisimisame nesa apejiˈinijija Godoni ara pavahuna.

11 Ja ea ˈahoˈa ikija nimarako ˈunama ijaˈiniji ojara. ˈEnakaivo ja somahe ˈee venaume ea akuaviˈinaˈe rejara. ˈEne Jesu Keriso oni ihijihuni vaja ˈee núni Godijihuni ˈAveni jihuni vaji ja venaume ea ariraˈe rejara.

Joni Hahijija Godi Ura Renujaˈinaˈe Veˈavara

12 ˈEne uneunecha mahoˈo na areri vehuna. ˈEnakaivo uneunecha mahoˈo na niˈajihuna pana. ˈEne uneunecha mahoˈo na areri vehuna kaivo ijihipuni harura hara na pahihuna.

13 ˈEne ˈirumijaho tehwa kehuna ˈee tehwijaho ˈirumi jihuna. ˈEnakaivo hahijaho ˈuasa veˈavarono vehuna pana. ˈEnakaivo hahijaho Natohwijihuna ˈee Natohwijaho hahijihuna.

14 ˈEnaˈomo Godiho Natohwijiru veje ˈurihuneru pana kaivo Huni harura vajijino nú ˈuˈo venue ˈurihuna.

15 ˈEne ja joni hahakija Keriso oni haha pwinana ijaho ja maiˈo pahejo? ˈEnajihunaˈe ˈú na iviˈa ijí Keriso oni haha pwinanaˈa kajaho apena vaˈe ˈuasa vena oˈejo? Nihoˈo ijaˈina maiˈo pana.

16 ˈEne ˈú ja pahejure? Ea irara napara ˈuasa vejiˈiniji'i puni haha vajúsaravujaho pu noˈo haha kwinu rejura. Ijihuni maijaho Godoni ira vaji ikaˈinaˈe ˈwaramana. Noˈo roe haha kwinu rehuna ˈúmana.

17 ˈEnakaivo ea kaˈene Natohwijiˈi ihenujaho huni ˈavenijaho Huni ˈAveniji'i nikwinu renuna.

18 ˈEnakúne ˈuasa vejujija juhaˈavara. Ijihuni maijaho sisea ˈahoˈa kaˈene emaapo vejujaho ijija haha huraruna kaivo ea irara huni haha ea irai ˈuasa vejuri ˈunamijino ahumujaho huni haha siseˈi ˈahae avanu.

19 ˈÚ oni hahakaho Godoni ˈAvena kaˈene Godoni rena roana kaˈene oni vaji hinujihuni Temiporu ijaho a maiˈo paheno? ˈEnajihunaˈe oni hahijaho aˈasu onaru pana.

20 ˈEne ja aneja niˈimaˈuri ˈimena ˈekarakúne joni hahijaho Godoni pinanaˈe ˈurihunijiru veˈavara.

7

Napasinejuji Aposaravuri Vuˈa

1 ˈEnakaivo na iviˈa uneunecha kaˈene ja vejajihuniji rone eha veju. ˈEne parua napara pavwenaˈavajaho mamaaˈe vehuna.

2 ˈEnakavo ˈuasa vejujaho niˈimaˈuraˈe renujihunaˈe maijaho parua kwinu kwinu napara rukinaˈe reˈavara ˈee

ˈunama nikwinuˈina kajino napara kwinu kwino parua
rukinaˈe reˈavara.
3 ˈEnakúne paruaha huni hahijaho naparaha mahe ˈee
ˈunama nikwinuˈina kajino naparaha ˈuˈo huni hahijaho
paruahaˈe maˈamana.
4 Napara huni hahijaho hunaru pana kaivo paruahoni
haha pwinanaˈa. ˈEne ˈunama nikwisuˈina kajaˈinaˈe parua
huni hahijaho hunaru pana kaivo naparahona.
5 ˈEnakúne ja pakiˈeje tanuˈaraˈavara. ˈEnakaivo vea
kaˈene ja siporuaˈe ˈoˈirono veˈavajino ja noˈo nimaa veˈikaˈi
tanuˈavara. ˈEnakaivo siporua ˈoja paˈareˈavajaho mako roe
ahuˈavara vejuroˈi ja ojono pakairasaˈavajaho Setanira ja
vena kima veˈenakúne.
6 ˈEnakaivo na ikaho nuni vwiha ijino ˈwaravu kaivo na
paˈejahie ˈwaravu.
7 ˈEnakaivo parua mahoˈo naˈinaˈe reˈipisana roju.
ˈEnakaivo ea ˈoiˈoi puni swara Godinaˈi ˈekara. ˈEne ea
pina swara kaˈene napasi nehuniji apejuˈe ˈee ea pina
panapasi nehuni swara apenuna.
8 ˈEnakaivo ea kaˈene paparui nejiˈina ˈee panapasi
nejiˈina ˈee amuna ijihi rone ˈwaravu. Nara hijujaˈinaˈe
paparui nene ˈee panapasi neˈipisa mamaaˈe vejaˈa.
9 ˈEnakúne ea irahipo areri pu opuipo pakirahunaˈe
heˈavajaho makiˈeje napasi neˈavara. Ijihuni maijaho na-
pasi nehunijara mamaijahuna vo itunijara nihoˈo vena
punaˈi renaˈamajaho areri pana.
10 ˈEnakaivo na ikaho napasina ˈee paruina ijihi ˈwaravu.
Na pana kaivo Natohwijarana. Napara paruaha paranama
vahuna.
11 ˈEnakaivo hu paruaha raname vaˈamajaho hu parua
pina paveˈamana. ˈEnavo paˈanaˈe reˈamajaho kúˈo
ˈunama paruahoni vaˈamajaho paruaha naparaha paranave
vaˈamana.
12 ˈEnakaivo Natohwijara paˈwarimanaˈe nara ea ˈahoˈijija
ˈwaravu. Ijaho vwea irara napara rukina kaivo napara
kajaho panimaa rojiˈinijara ura reje hu huˈúmo hihuna ura
reˈamajaho hu napara kajaho paranave vaˈamana.
13 ˈEne napara pina parua panimaa rojiˈinaˈe jaˈamajaho
parua kajaho teamaˈeje hu huˈúmo hija kaˈamajaho
paraname vaˈamana.
14 Ijihuni maijaho parua kaˈene panimaa rojiˈinijaho na-
parahoni vaji akuaviˈinaˈe renana. ˈEne napara kaˈene pani-
maa rojiˈinijaho paruahi nimaa ronuni vajijino akuaviˈinaˈe
renana. Vejuroˈi joni sesamaijija paakuaviˈinaˈe reˈejakúne.
ˈEnakaivo iviamaa pu akuaviˈinaˈe rejara.
15 ˈEnakaivo ea kaˈene panimaa rojiˈinijara raname vai

veja kaˈavajaho makaˈeje vaˈamana. Ijihuni maijaho ijí vwea núna ho maˈina núna kajaho hu areri mataume napasi nehuna ho parui nehuna. Ijihuni maijaho Godiho nú mataume hihunaˈe iji pijúhana.

16 ˈÚ napare a icháˈinaˈe oni parua niˈajahe Godoni ea rehunijaho hena kamo? ˈEne parue a icháˈinaˈe oni napara niˈajahe Godoni ea rehunijaho hena kamo?

Godira ˈUmenajaˈinaˈe Hiˈavara

17 ˈEnajihunaˈe Natohwijara ea ˈoiˈoi Godoni ea rejari veijino irechamia jaˈinaˈe hinoˈamana. ˈEne na sosia mahoˈo ikija ijaˈina vehuna ˈwaravura.

18 Ea irara sisa ˈuhuaˈeme ijiˈa Godoni eaˈe renanaˈe reˈamajaho paveje hu sisa ˈuhuaˈavara. ˈEne ea irá sisa paˈuhuahara huni vaji Godoni ea renanaˈe reˈamajaho hu sisa paˈuhuaˈavara.

19 ˈEne sisa ˈuhuahura ho sisa paˈuhuahajaho unenuˈu pina pana kaivo natohwijaho Godoni tamaniji ˈajohe vehunijina.

20 ˈEne veje ea ˈoiˈoi hu icháˈinaˈe hina roe Godoni ea renajaˈinaˈe hiˈamana.

21 A pwea rena hinani veijino Godoni ea renanaˈe reˈamajaho natohwa pavwihaˈamana kaivo a iviamaa mataume onanaˈe reˈamajaho ijaˈinaˈe veˈamana.

22 Ijihunaˈe ea irara hu pwea rene hina roe Natohwi jihuni vaji Godoni ea renanaˈe reˈamajaho hu mataume Natohwi jihuni vaji matauma onu. ˈEne ˈunama nikwinuˈina kajino ea irara hu matauma hinani vajijino roe Godoni ea renanaˈe reˈamajaho hu iviˈa Keriso oni pwea.

23 A nihoˈo aneja niˈimaˈuri ˈimenaara. ˈEnakúne a pakaˈeje emaapuni pwea pareˈama.

24 ˈEnakúne vwehu nune veje hu ea icháˈinaˈe hina roe Godoni ea renajaˈina Godi ijaˈinaˈe hiˈamana.

ˈAsúra Kivasa ˈEe Amuna Puni Vuˈa

25 ˈEnakaivo ˈasúpuni vuˈiji rone ˈwaravu. Na varapa Natohwijara ˈwarivaka ˈwarahuna pana. ˈEnakaivo na nuni vwiha Natohwijara ea numiramuni vajijino vwiha mamaa kaˈene nimaa vehunaka mihajihuni vaji na pu ˈwaravu.

26 Iviamajaa ikehuni ahija varapi rejujihunaˈe na vwihajujaho parua hu icháˈina kaˈene hinu jaˈinaˈe hihuna.

27 ˈEnaˈavo a napara samanaˈe reˈamajaho a pakaˈeje hu ranaˈirono ˈunama saˈama. ˈEne naparuni a ranamae vaˈanaˈe reˈamajaho a napara pina pasaˈamana.

28 ˈEnakaivo a napasi nenana reˈamajaho a sisea pavenuna. ˈEne ˈasúri parui neˈamajaho hu sisea pavenuna.

'Enavo ea irahipo parui nene 'ee napasi ne'avajaho ahija piunihuni jihuna'e na rone 'waravu.
29 'Enakaivo vwehu nune na ika 'iavu. Vea niroe samatu'u rena paranu. 'Enakúne ea ka'ene napasi neji'inijija Godoni kaukara areri pura panapasi ne'i kaivo hinareja vejaja'ina'e ve'avara.
30 'Enakúne vea ka'ene ja niramaruvujija paniramaruvu ja'ina'e reje 'ee ea ka'ene teamarasahujija patemarasahu ja'ina'e reje 'ee ea ka'ene uneunecha 'imeji'inijija pa'imejure sa'ina'e re'avara.
31 'Ene ea ka'ene mwe'a kehuni uneunecha 'eka vejujija hami ve'avara kaivo uneunecha kajija oja pami'avara. Ijihuni maijaho mwe'a kehuni 'unamijaho pa'arena va'u.
32 'Enakaivo ja 'unama ijakajihi puna'i pavwihahuna'e ura reniu. 'Ene parua ka'ene panapasinijaho hu Natohwi jihuni kaukara ijiru vwihanuna 'ee ichá'ina ka'ene veje Natohwiji ura rehunijiru vwihanuna.
33 'Enakaivo ea ka'ene napasinijija mwe'a kehuni uneunechiji hine vwihane 'ee naparaha'e teamahuni 'unamiji vwihahuna.
34 'Ene ijihuna'e huni ura ijija ahaamuna. 'Ene napara ka'ene parua paveji'inijaho 'ee 'asúrijaho hu Natohwi jihuni kaukara 'ee uneunechijiru vwihanuna. 'Ene hu huni haha 'avena akumahunijiru venuna. 'Enakaivo ea ka'ene paru'inijaho hu uneunecha ka'ene mwe'a kehunijiru vwihane 'ee hu paruaha'e teamahuni ja'ina'e vwihanuna.
35 Na ike 'waravukaho ja ni'ajihare'e 'waravu. Na ja tanu'urihuna pana kaivo 'unama raka ka'ene mamaa areri rehuniji najahu. 'Ejakame ja Natohwi jihuni kaukara ojiji vehuna.
36 Parua irara vwihaje napara ka'ene hu nahama 'warava jihuna'i ori pa'ajo'arahuna'e he'eje napara kajihuni juara asisame ajima va'eje hu 'wahuna he'amajaho maka'eje hu ura renaja'ina'e vene 'wa'amana. Hu napasi ne'amajaho hu sisea pavehuna.
37 'Enakaivo ei pini napasi nehuna ura parene 'ee niho'o paitume 'ee hu huni ura ijaho areri kisina'e rene hihuna'e he'amajaho nijina.
38 'Ena'omo ea ka'ene huni 'apaja mihe parua ve'amajaho hu mamaa'e venu. 'Ene vu ea irara huni 'apaja pamihe parua ve'amajaho hu mamaa'e vene avanu.
39 Napara ka'ene paruaha pakwa'ika'i hinujaho hu paruahoni harura hari hinu. 'Enakaivo paruahi kwa'amajaho hu areri mataume parua ka'ene Natohwi jihuni vaji hinuji huni ura ijino va'e jahuna.
40 'Enakaivo nuni vwiha ijaho hu parua pave'i kaivo

hinujaˈinaˈe hiˈipisa hu teamavaˈa roju. Na vwihajujaho na Godoni ˈAveni jihuni vwiha ijí ˈwaravu.

8

Godi Iraˈata Puni Swasa Vejuri ˈIruma Ijuri Vuˈa

1 Iviamai godi iraˈatijihi puni swasa vene ˈiruma vajihu jihipunaˈe ˈwaravu. Nú nihena kavu nú ea mahoˈo henaka rukina. ˈEne henaka pu vejuˈe kehi kehi vejura kaivo oja ˈekaravujara niˈajihe ˈunirame ˈurinaura.
2 Ea irara vwihajuˈe hu uneunecha mahoˈo he parajiˈina ronujaho hu hura hehuni jaˈinijaho pahenuna.
3 ˈEnakaivo ea kaˈene Godi oja mahujaho Hu hu nihena kamuna.
4 Ijihunaˈe godi iraˈatijihi puni ˈiruma swasa kaˈene vejuji ijujihi puni vwiha ijí rone ˈwaravu. Nú nihena kivujaho godi iraˈatijipo mweˈa kino nimaa hihuna pana. ˈEne godi ˈahoˈa pana kaivo Godi nikwinuna.
5 ˈEnakaivo ea ˈahopo vwihajujaho Godi nihoˈo mapoka mapokaˈomo ˈahoˈa kahi ˈakúpi ˈahi hijuˈe ˈahoˈa ikino mweˈi hiju rojura.
6 ˈEnavo núnunaˈijaho ˈahoˈa paˈana kaivo Godi Oma kaˈene Hununaˈi uneunecha mahoˈo rena roara kaˈene nú Hunijihunaˈe hijujina. ˈEne Natohwa kwino Jesu Kerisona. ˈEne Huni vaji uneunecha mahoˈo rejaraˈomo nú Huni vaji hiju.
7 ˈEnavo nimaa rojiˈina ˈahoˈa ike henakakaho paˈana kaivo ea ˈahoˈa nijaˈinaˈe godi iraˈata mapokijihi nimaa rone puni ˈiruma swasa vena roe iviamaikino usevu. ˈEne pu ijí ijujaho pu godi nimai jihuni swasa vejaraˈe iju rojiˈi ijura. ˈEjuˈe puni vwiha nihoˈo siserasaha parajura.
8 Núra ˈiruma kaˈene ijujara reje Godiho nú nimaa vetúhuna pana. ˈEne nú ˈiruma paiˈava jihunaˈe siser-anúhuna pana ˈee ˈiruma iˈava jihunaˈe maranúhuna pana.
9 ˈEnakaivo hami ˈajohe kaˈavara. Vejuroˈi jara matausahe ine vejura paveje ea kaˈene puni nimairoa ajuasiˈinijipo amaarenamie arihuniji reˈava.
10 ˈEnajihunaˈe ea kaˈene huni nimairoa ajuasiˈinijara kaˈeje a ea kaˈene nihena kaviˈinijara godi iraˈata puni temiporua vaji ˈiruma ija kaˈamajaho hu ijiˈi harura apene ˈiruma kaˈene godia iraˈatijihi puni swasa vejura kaˈene hu sisea ronujaho hu ihuna.
11 Ijihunaˈe ike vwea kaˈene Kerisoho hunijihunaˈe kwa-majaho joni henaka vajijino ea kaˈene huni nimairoa ajuasiˈinijaho a ruarahana.

12 'Ene ijihunaʹe a ijaʹina kaʹene venujaho Keriso unaʹi
sisea venu ʹee vwehu punaʹi sisea venu. ʹEne areri pu
uneunecha kaʹene sisea rojujaho veʹavarono harura mi-
hujaʹinaʹe venu.
13 Ijihuni hahi ʹiruma irakijara vejuʹe nuni vwea onunaʹe
reʹamajaho na kúʹo ʹiruma kajija paihuna. ʹEnareje paveje
núni vwea amaarename ohuna.

9

Apasoru Huni Harura ʹEe Huni Kaukara Ijihuni Vuʹa

1 ʹÚ na pamataume ojura raka? ʹÚ na apasorua pana raka?
ʹÚ na nuni Natohwa Jesu Kerisoho pakavuta raka? ʹÚ ja nara
kaukara kisina kaʹene Jesuni vaji vejujihuni eha pana raka?
2 Ea ʹahopo naʹiijaho na apasorua pana kaivo jonunaʹijaho
na apasorua. Ijihuni maijaho jara Godoni ea rene hijujara
najahujaho na Natohwi jihuni apasorua.
3 Ja ea kaʹene na piuhiha kiʹi ʹahiuʹe vejujihi puni eha ijaho
ikena.
4 ʹÚ núni harura ʹiruma ʹee toa ijihi ihuni ʹaha panavu
raka?
5 Apasorua ʹahoʹa ʹee Natohwi jihuni ʹuʹuhija ʹee Sipasi epo
napahwa kaʹene nimaa rojiʹinijija ʹee napara kaʹene nimaa
rojiʹinijihi puʹúmo kaukara vene ojujaʹina ʹú nú ʹuʹo ijaʹina
paveʹeja raka?
6 ʹÚ nú Panapasiʹi kaukara kaʹene nú ʹunúnamúe
niʹajúʹejuʹe vaʹuji arehuna núni harura panamu raka?
7 Irara sorutiaʹe renujihuni anejijaho oriʹini venune? ʹÚ
ea irara ajina ʹonareʹe ijihuni maijaho painune? ʹÚ ea irara
sipia ʹee kotia ʹajohareʹe ijihipuni mirokia painune?
8 Na ema puni ʹunamiji namahareʹe rone ʹwaravu raka?
ʹEne varapa tamanijaho ijí ʹuʹo paʹwaramana raka?
9 Ijihuni maijaho Mosisi oni tamana vaji ikaʹinaʹe vene
ʹwaravara. Purumakaui ajime tautae oja kaʹavajaho ja
pakiʹeje huni ura kuatana arinamaʹava. ʹEjuʹe Godiho
purumakaua kajaho pavwihanuna raka?
10 ʹEne Hu núnijihunaʹe ahume ʹwaramu raka? Kaena!
Núnijihuni hahi Godoni ira vaji ikaʹinaʹe vene ʹwaramana.
Ijihuni hahi ea kaʹene soa apene soa saʹamajaho hu vwi-
hanujaho ijihipuni maa ʹekahuna ronuna. ʹEjuʹe ea kaʹene
uja jahejiʹinijaho uja jahejiʹi ʹahoʹa ihuna vwihajiʹi jahenuna
ʹúmana.
11 Nú ʹAvenahuni uneunecha joni vaji ʹojara. ʹEnajihunaʹe
ʹú nú joni vaji haha huni ʹunamijino uneunecha jonunaʹi
ʹekahunijaho jonunaʹa ahijaʹe reju raka?

12 Ja ea 'aho'a ni'aji'avajaho núni harura panamuna'omo
nú 'u'o paasisama huri ni'ajúhuna raka? 'Enakaivo nú
harura ikaho paapene ija'ina vejara vo nú uneunecha
maho'o puni vajijaho kirasahe va'ara. Ijihuni maijaho nú
vu'a maa maiu'ina tanume akarekaro uraname nahuna ura
parenúana.
13 Ea ka'ene Temiporu vaji kaukara vejujija 'iruma ka'ene
ijí Temiporua kaji 'eke roujino ijujaho ja mai'o pahejo? 'Ene
ea ka'ene swasa vejujija 'iruma ka'ene swasa ve'avarono
'eka roujino ijujaho 'ú ja mai'o pahejure?
14 'Ene 'u'o Natohwijara ea ka'ene vu'a maa maiu'ina
najahujihi 'waramajaho pura vu'a maiu'ina ka'ene najahuri
toi puni 'iruma piunime ina vahuna.
15 'Enakaivo na mai'o uneunechakija na mai'o pa'eke
ojuta. 'Ene nara asura ka'ene vejukaho vejakame ja nuni-
jihuna'e ve'avarono na paveju. 'Enakaivo mamaijaho na
kwa'ipisa ijara areri rejakame nara kaukara ka'ene eha pa'a
najahu jihuni pinana pa'ana'e reja'a.
16 Ijihuna'e na vu'a maa maiu'ina naja'ujaho na ijihuna'e
pakehi kehi ohuna. Ijihuni maijaho na ijihuni hari hihuna.
Na vu'a maa maiu'ina kaji parone 'wara'ujaho nununa'a
sisea.
17 'Ene kaukarakaho nara ma nuni ura ijino matauma
vejuta'e re'ipisa na eha apehuna'e reja'a kaivo Godira na
iji pijiharena ike kaukarakaho na 'ajohi'i ve'urono mihaji-
huna'e ivi'a unenu'u pina nara kara'aja vehuna pana.
18 Nuni eha ijaho irake? Vea ka'ene na vu'a maa maiu'ina
ike rone najahujaho na ja unenu'u pina pajariravuta. Areri
nuni harura ka'ene ike vu'a maa maiu'ina toakino na
vehune sa'inijaho na pavejuta.
19 'Ena'omo na iviamaa emaapuni una'ijaho mataume oju.
Ijihuni maijaho na ea maho'o puni pwea rejuta'omo na ea
maho'o venae Keriso una'i ro ranahuna.
20 'Ene Jua puna ijaho na areri pua'e vena'e Keriso una'i
ro'ava ronarejo Jua puna'i hijuta. 'Ene ea ka'ene tamana
hari hijajaho na areri tamana huni hari hijuta kaivo na
nimaa nimaa tamana hara pahijuta. 'Ene ea ka'ene tamana
huni hari hijaji venae Keriso una'i ro'ava ronarejo avajuta.
21 Ea ka'ene varapa hara pahijujihija na pua'ina'e rejuta
kaivo Keriso oni tamani jihuni hari hijuta. 'Ene venae
ea ka'ene Godoni varapa hara pahijujipo Keriso oni ro
para'avarono avajuta.
22 Ea ka'ene ajuasi'inijihi puna'ijaho na ajuasina'e rejuta.
'Enareje pua venae Keriso una'i ro'ava ronarejo avajuta. Na
ea maho'o puna'ijaho na uneunecha maho'o re ranavuta.
'Ene are'eje na maho'o pua'e ni'ajihuma ronareno avajuta.

23 'Enajihuna'e na vu'a maiu'ini jihuni hahi uneunecha
maho'o veju. 'Enajihuna'e na ea pina ka'ene ijihuni eha
apehunijina.
24 Ja pavwihajo? Ea ka'ene chacharame ninukujahujaho
ea maho'o ninukujahura kaivo ea kwinu eha apenuna.
'Enakúne eha apehuni 'unamijino chacharame ninukujaha.
25 'Enajihuna'e ea ka'ene tacharavujija pu uneunecha
maho'o hami akuavura. Ija'ina ka'ene pu vejujaho pu eha
ka'ene pa'arehuniji ape'irono avajura. 'Enakaivo nú eha
ka'ene papa'arehuniji apehuna.
26 'Enakaivo na pamajikari vwihaji'i ninukujahu ja'ina'e
vejura. Na pamajikari arasarame nuni ija maiji ichutoi
mwame 'aniu ja'ina pavejura.
27 'Enakaivo na nuni hahijaho hami akume veju'e nuni
pwea renuna. Na juvujaho vejuro'i na ea naja'ika'i nara eha
ka'ene apehuniji asusame paapehunijaho areri pana.

10

Godi Ira'ata Puni Jujuvu'a

1 Vwehu nuna ja paki'eje pahena ve'avarono na ike
'waravu. Ijihuni maijaho emahu núna maho'o 'imitia hari
'ee soha vaji roe ika'i ajivara.
2 Pu Mosisi 'arariha'ajihuna'e 'imitia 'ee soha vaji sama-
hara.
3 'Ene pu maho'o 'avena huni 'iruma kajaho ahuma ijara.
4 Pu 'Avena huni toa nikwinu'ina kajaho ijara. Ijihuni
maijaho pu 'Avena huni muna na'a pu pu'úmo ahuma
roajihuni vaji toa ijara. 'Ene ijí na'a kajaho Kerisona.
5 'Enakaivo Godiho ea mapoka puna'i patea mamai ji-
huna'e Hu venaume pu ijí nechi'a kajino pa'arejara.
6 'Ena'omo unekakipo rejajaho núra kime vwihahuni
jihuna'e rejara. 'Ejakame núra núni oja uneunecha sisesa
ijihi pura itunava ja'ina'e paitunuhuni jihuna vejara.
7 'Enakúne ja paki'eje ijí ea 'aho'a kajihipo godia ira'ata
oja mihaja'ina'e ve'ava. Godoni ira vaji ika'ina'e vejara. Ea
kakija sora ine 'ee toa sisea ine 'ee 'urine ruasaravara.
8 'Ena'omo puni ea 'ahopo 'uasa vejaja'ina'e nú pavehuna.
'Enarena vea nikwisu kajino ea mapoka mapoka (23,000)
kwamasahara.
9 'Enakúne roe Natohwijaho pavena kava. Areri ea 'ahopo
vejume taparapo ja'ihume pa'areja ja'ina'e paveja.
10 'Enakúne pura ea 'ahopo vejaja'ina'e pasu'avara. 'Ene
ona'oji'ina ka'ene ea 'aniu'e kwamasahi'inijara roe 'aniume
kwamasahara.

11 'Ene ike uneunecha ka'ene pua'e renakija núra
ki'avarono vejara. 'Ena'omo nú ea ka'ene iviamaa vea ka-
jaho niroe samatu'u re'eju'e hijukipo hena vwiha'avarono
vejara.
12 'Enakúne hu vwihaje hu kisi naminu ro'amajaho hami
'ajoara'amana. 'Enareje hu pa'o'amana.
13 'Ene joni una'i venakaa ka'ene roujija ani'ina pana.
'Enakaivo ijaho ea mapoka ikehi puni una'i nija'ina'e
rena'inapo rejura. Godiho niho'o pauchavi'ini jihuna'e Hu
ruha paaremahe venakaa ka'ene a panamiuhunijaho vena
kahuna. 'Ene Hu kú'o ijí venakaa vaja kajino ara va 'e'uhuna
'unama venahuna. 'Eje a areri kisina'e rene namihuna.
14 Ijihuna'e na oja mihi'ine godi ira'atijihi oja mihujaho
juhame ruava'avara.
15 Na ea ka'ene vwiha mamaa aririjihi 'waravukúne nara
raka ka'ene 'waravujaho apene manura vene ka'avara.
16 Kapusia ka'ene merajihi'ina ka'ene nú teimani 'wa'i
kaivo nú ea maho'o ijí ijujaho 'ú Keriso oni 'aijara nú
merajúhaji vwihaji'i ijo? 'Ene puretia ka'ene núra tuachame
ahuma ijujaho 'ú nú Keriso oni hahiji vwihaji'i ijo?
17 Núni puretia nikwinu'wina'omo nú ea mapokakaho
haha nikwinuna. Ijihuna'e nú puretia nikwinu kajino
ahuma tuachame ihuna.
18 'Ene Isureri ora kiha. 'Ú ea ka'ene swasa vejuraka ijujija
swasa vejuri ruha huni pwinana'e rejura raka?
19 Nara raka ka'ene 'waravu kehuni maijaho irake? 'Ú
uneka ka'ene 'eka godia ira'atijihi puna'e swasa vejujija
nimaa vejura raka? 'Ene ike godia ira'atakija maa ijina raka?
20 Pana. 'Enakaivo na Jenitaruepo uneka ka'ene 'eke
swasa vejujaho pu 'avena sisea puna'e venahura kaivo
Godona pavenahura. Ijihuna'e ja 'avena sisea puni
pwinana'a parehuna ura reniu.
21 'Ene ja areri Natohwi jihuni kapusia vaji i'avajaho ja
'avena sisea puni kapusia vaja paihuna. 'Ene ja Natohwi
jihuni 'aiju 'ahi 'iruma i'avajaho ja 'avena sisei jihuni 'aiju
'aha 'iruma paihuna.
22 Nú Natohwiji veje aji'amarono avaju raka? 'Ene 'ú núra
harusima'ura kaivo Hu pana raka?
23 Uneunechaka maho'o kijahija na areri ihuna 'ee ve-
huna kaivo ijipuhipo na ni'ajihuna pana. Uneunecha
maho'o areri na vehuna kaivo uneunecha maho'o kajija na
pani'ajihe emarehuna.
24 Paveje ea kwinu huni ura ijiru sara'amana kaivo ea
ka'ene huni rori hijujihi puni ura ijí sara'amana.
25 'Ene oni vwiha ijihuni hahi a paka'eje aposara'ama vo

uneunecha ka'ene hanuha 'imejuri kwaa ijino 'imejajija ma i'amana.
26 Ijihuni maijaho mwe'a 'ee uneunecha ka'ene ijihuni vaji navujija Natohwi jihuna.
27 'Ene ea pina panimaa roji'ini a va'e hu hu'úmo 'iruma i'amarono 'warave he'amajaho va'e uneunecha ka'ene hura venajaho matauma i'amana kaivo oni vwiha ijihuni hahijihuna'e paapo'amana.
28 'Enakaivo ei pini ijá 'wa'amajaho ike hanuhakija godi ira'ata ijihi puni swasa vejara 'wa'amajaho pai'amana. Ijihuni maijaho ea ka'ene a nahama 'warama jihuni hahijihuna'e 'ee vwiha ijihuna'e pai'amama.
29 Na ike 'waravukaho oni vwiha ijí rone 'warahuna pana kaivo ea pinijihuniji 'waravu. Ijihuni maijaho ea pinijaho irakijihuna'e huni vwiha vajijaho nara matauma ojujaho 'eke manura vene ki'ena?
30 'Enakaivo na teimani roji'i ijuji vu irakijihuna'e ijihuna'e ronihe iraka ka'ene na ni teimani 'wavujaho 'wa'eja?
31 'Enajihuna'e ivi'a a toa i'ena ho a unenu'u pina iraka'e ve'amajaho pinanijaho Godi maho'o ma'amana.
32 Paveje Jua ho Kuriki ho Godoni sosia ari'ava.
33 Na uneunecha mapoka ka'ene ija'ina'e vejujaho ea maho'o teamanahuni jihuna'e veju. Na uneunecha ka'ene na'e maranihunijaho pasaravura. 'Enakaivo iraka ka'ene veje pua'e ni'ajihe maranihuniji saravura.

11

Húmata Hwama Godi Oja Mahuri Vu'a

1 'Enajihuna'e na areri Kerisora venujakaji na vejujihuna'e ja 'u'o nara vejuja'ina'e ve'avara.
2 Ja uneunecha mapoka vajijaho na vwihaniu jihuna'e na iviama ja ta'arorahu. 'Enakúne tamana ka'ene nara ja vajihujija ija kisina'e 'uninamiu.
3 'Enakaivo Na ura ike hehuna'e ura reniu. Kerisoho parua maho'o puni húmata 'ee napari jihuni húmata. 'Eju'e Godiho Keriso oni húmata.
4 Parua irara huni húmata 'ahi unenu 'aho'a na'eje siporua 'o'ena ho poropeti epuni ira 'wara'amajaho huni húmatijihuni hura pavenu.
5 'Ene napara ka'ene huni húmata pavaha'ika'i siporua 'onuna ho poropetia puni iri 'waramujaho huni húmati jihuni hura pavenu. Ijihuni maijaho hu areri ea ka'ene huni húmata tihi'ini ja'ina.

6 Napara irara huni húmata kaji pavahana'amajaho veje
huni húmata sapasa kajaho usi'amana. 'Enakaivo na-
para kajara huni húmata 'uhu'ena ho usivakame juha'e
re'amajaho veje huni húmata hwa'amana.
7 'Enajihuna'e paruijaho huni húmata isúa pahwa'amana.
Ijihuni maijaho hu Godi vare'ina 'ee Huni temarijina.
'Enakaivo naparijaho paruijihuni temarijina.
8 Ijihuna'e parua napara huni vaji rena rohuna pana kaivo
naparijaho parua huni vaji rena roana.
9 Ikaho nimaa. Paruijaho napari jihuna'e vehuna pana
kaivo naparijaho parui jihuna'e venana.
10 Ona'oji'ina punijihuna'e napara hura harura hari hinuji
najahareje huni húmata sipoa vahanahuna. Ijihuni maijaho
huni paruijaho huni 'ajohi'ini jihuna'e vahanahuna.
11 'Enakaivo Natohwi jihuni vajijaho napari paruijaho
maka'i huhusu 'ajoarahuna pana 'ee parui naparijaho
maka'i huhusu 'ajoarahuna pana.
12 Ijihuna'e napara paruhuni vaji rena roaja'ina'e parua
napapu nahenaura. 'Ene uneunecha maho'o Godina'i rena
roara.
13 Ja ma ojono ijí mina vene kaha. Napari siporua 'o'iro
ve'amajaho hu huni húmata pavahana'amajaho areri re'ena
raka?
14 'Ene uneunecha ka'ene mwe'akino rejarakija ja najahu.
'Ene parua ka'ene húmata sapasa jojorijaho ijara hu veju'e
jumuna.
15 'Enakaivo napara huni húmata sapasa ka'ene jojorijara
reju'e hu teamamuna. Ijihuni maijaho ijí húmata sapasa
kajara hu veju'e marana parane 'ee nuhahuna'e mahana.
16 'Enakaivo ea irara hu ijihuna'e ura'e chicha ve'i
ve'amajaho nú 'unama 'aho'a 'ararihihuna pa'ana. 'Ene
Godoni sosijara 'unama 'aho'a 'ararihihuna pana.

Natohwiji Vwihaji'i Ihuni 'Irumijina
(Matiu 26:26-29; Maka 14:22-25; Ruku 22:14-20)

17 'Enakaivo na vu'a ike 'waravukaho na ja aroma-
hare 'warahuna pana. Ijihuni maijaho ja roe ahuvu-
jaho mara'amarono ahuhuna pana kaivo niho'o siserana
parahuna ahuvu.
18 Amurijaho vea ka'ene ja sosi roe ahuvujaho na hejujaho
joni vajakaho ahaame hiju. 'Eju'e na ijaho nimaa roju.
19 Joni vaja kajaho ahaavakame nú iji'a ja ea irahipo
aririjaho roe samaa'e reje kihuna.
20 Ijihuni hahi ja vea ka'ene roa ahu'avajaho ja Natohwi
jihuni puretia 'ee toa i'irono roe ahuhuna pana.

21 Na hejujaho ja ea 'aho'a ea pa'aji'i kaivo jajasu maraku'a
ijura. 'Enajihuna'e jara ijuri vajijaho ea 'aho'a matuna'eju'e
ja ea 'aho'a niho'o nanamiu.
22 Irake? 'Ú ja sea 'iruma toa ihuna pa'ana raka? 'Ene
ja Godoni sosia senavu raka? 'Ene ea ka'ene uneunecha
pa'ajihi juna'avarono avajo. 'Ú na ja ija'ina'e 'warahune?
'Ú na ja ta'arorahune? Ikehunijaho na ja pata'arorahuna.
23 Ijihuni maijaho na Natohwi jihuni apejuji na ja 'u'o
'waravu. Ijí na'ia kajino nahama'avarono Hu puretia
apenana.
24 'Ene Hu teimani 'wavume parajume Hu tuachavi'i
ijá 'iama Ikaho Nuni haha ka'ene jonijihuna'e mihujina.
'Enakúne ika'ina'e veji'i Na vwihani'avara.
25 Ni 'unama nikwinu'ina kajino kapusia 'u'o apeji'i ijá
'iama Ike kapusia toa ikaho 'unama maiu'ina ka'ene Nuni
'aa vaji nimaa vejujinakúne ike vene iji'i na'ia mapoka'e Na
vwihani'avara.
26 Vea irakijino ike puretia ike ine 'ee kapusi toa 'eke
i'avajaho ja Natohwijara kwamaji 'wame nasaravi'i inava'e
Hura ro'amaji 'e'u'avara.
27 'Enajihuna'e ea irara Natohwi jihuni pureti 'ee kapusiji
'unama areri parehuni jihuniji i'amajaho hu Natohwi jihuni
haha 'ee 'aa ijihuna'i sisea vehuna.
28 'Enakaivo ea irara puretia 'ee kapusia toa i'irono
ve'amajaho marako veje ori piuha'aramareje iji'a i'amana.
29 'Enajihuna'e ea irara huni haha papiuha'ara'ika'i pure-
tia 'ee kapusia toa inujaho hu eha sisea apene huni haha
'ahi rou. Ijihuni maijaho hu Natohwi jihuni hahijaho hami
pavwihaji'i majikari inujihuna'e ara'ena.
30 Ikehuni hahi ea mapoka joni vajakaho haha ajuaranie
'ee atami 'unirame 'ee ea 'aho'a kwamasahu.
31 'Enakaivo nú onúno hami piuha'ara'avajaho nú
panamúhuna.
32 'Enakaivo vea ka'ene nú namuhujaho Natohwijara núra
vu'ataa he'avarono najuhe avanu. 'E'ira'omo ike mwe'a
ikihi pu'úmo paahume namuhuna.
33 'Enakúne vwehu nune ja ahuma roe i'i ve'avajaho hami
'aja'ara'avara.
34 'Enakaivo ea irara matu'amajaho hu huni sei 'iruma
ina ro'amana. 'E'irakúne ja paroe 'otua hara ahuma
aru'avara. 'Enakaivo vu'a 'aho'ijaho nara vea ka'ene
vu'ujino ichá'ina'e vehunijaho 'warahuna.

12

Godoni 'Aveni Jihuni Swarijihuni Vu'a

1 Vwehu nune ja pahene ve'avarono na ivi'a 'Avena huni
swariji rone 'wara'i veju.
2 Ja ni hena kavu. Vea ka'ene ja Godi pahene 'ee pakavari
veijino ja godi ira'ata ka'ene ira pa'ajipo venaume 'unama
ani ruva'ara.
3 'Enajihuna'e na ura ja ike hehuna'e ura reniu. Ea
irara Godoni 'Avenijara 'wara'eju'e 'waramujaho hu mai'o
ika'ina pa'waramune Jesuho sirivara pa'iamuna. 'Ene ea
irara Godoni 'Avena apenajara huhusu Jesuho Natohwa
'iamuna.
4 'Ena'omo iviamaa swara ani ani'ina kaivo 'Avena
nikwisu'ina.
5 'Ene kaukara ani ani'ina mapoka kaivo Natohwa nikwi-
nuna.
6 'Ene 'unama ani ani'ina kaukara venuna kaivo Godi
nikwinu'wi kajara uneunecha maho'o ea maho'o puni vaja
kaukara venuna.
7 'Enakaivo sosia ike ni'ajahuni jihuna'e ea 'oi'oi swara
vajihana.
8 Ijihuna'e Hu ea pina 'Avena vajijino vu'a ka'ene vwiha
mavarasa'iniji vajahuna. 'Ene vu ea pina vu'a ka'ene
henaka ijí 'Avena nikwisu'ina kajara vajahuna.
9 'Ene ea pina nimaa roiji ijí 'Avena nikwinu'ina kajara
mahana 'ee ea pina swara ka'ene ea siporua 'onahe marani-
huniji 'Avena nikwinu'ina kajara mahana.
10 'Ene ea pina uneunecha ka'ene ea areri pavehuniji
mahuna. 'Ene ea pina poropetia puni iri 'warahuna'e
vajahuna. 'Ene ea pina 'avena ichá'inijihi puni ani'inijihi
kihuna'e mahuna. 'Ene ea pina ira ani ani'ina 'warahuna'e
mahuna. 'Ene ea pina ijí ta'arohuna'e mahuna.
11 'Ene 'Avena nikwinuna 'ee nikwinu'ina kajarahara
ikihija maho'o venu. 'Ene ijí nikwinu'ina kajara 'oi'oi ea irá
Hu ura renujihi vajihuna.

Haha Kwinuna Kaivo Pwinana'a Mapoka

12 Areri haha kwinuna kaivo huni pwinana'a mapoka.
'Ene pwina mapoka kaivo haha kwinuna. 'Ena'omo
Kerisoho ija'ina.
13 'Enajihuna'e 'Avena nikwinu'ina vaja kajino nú maho'o
samume 'urine haha nikwinu rejara. 'Ene nú Jua ho Kuriki
ho pwea ho matauma oji'ina nú ijí 'Avena nikwinu'ina kaji
apejara.
14 Ijihuna'e haha pwinana'a huhusu pana kaivo pwina'a
mapoka.
15 'Ene mumorijara ika'ina'e 'wara'ipisa na ija pana'omo
na haha ikehuni pwina'a pana. Hu ija'ina'e 'warama
jihuna'e hu haha ikehuni pwina pana raka?

16 'Eje ataa karaʹajara na nia panaʹomo na nihoʹo haha
pwinanaʹa pana 'waʹipisa areri rejaʹe? Hu ijaʹina 'warama
jihunaʹe haha kehuni pwinaʹa pana raka?
17 'Ú hahakaho mahoʹo niaru remaraʹipisa iviʹa vu nú ichi-
hichano hejaʹe? 'Ene hahakaho mahoʹo ataaru remaraʹipisa
iviʹa nú vu ichihichano amua hejaʹe?
18 'Enakaivo iviamaa Godi haha pwina kwinu kwino Hura
ura renajaʹinaʹe haha vaja irechamana.
19 'Ene ijí pwinanaʹa kajija mahoʹo nikwinu reʹipisa iviʹa
hahijaho icháʹinaʹe rejaʹe?
20 'Enakaivo iviamaa haha pwina mapoka kaivo haha
kwinuna.
21 Niijara areri ijijaho ijaʹina paʹwamune na a ura pareniu
paʹwamuna 'ee kúʹo húmatijaho areri mumorijaho ijaʹina
paʹwamune na a ura pareniu paʹwamuna.
22 'Enakaivo aniʹinijaho nimaaʹe haha pwinanaʹa kaʹene
kivuʹe ajuarasahiʹinijija paʹa unenu 'ahoʹa vehuna areri
pana.
23 'Enakaivo núni haha kakihipuni pwina kaʹene puni hura
hami pavejujija puni hura vene vu haha pwina 'ahoʹijija
rinamie nirisavuʹe ea nihoʹo pakivura.
24 'Enakaivo núni haha pwinanaʹijaho hura pavenahuna.
'Enakaivo Godi haha pwinanaʹakija 'eka ahumahuna. 'Ene
haha pwina kaʹene ijaho paʹajaho puni hura niʹimaʹuraʹe
venahuna.
25 'Ene ike hahakaho paahaame hihuna saʹina kaivo 'eke
haha kehuni pwinanaʹakija hami niʹajaraviʹi hiha.
26 'Ene haha pwinanaʹi pini haha hiamujaho haha
pwinanaʹa 'ahoʹa kajaho mahoʹo haha hiamuna. 'Ene
vu haha pwinanaʹa pinijihuni hura venahujaho haha
pwinanaʹa mahoʹo ahume temarasahura.
27 Ja iviamaa Keriso oni hahaʹomo ja ea kwinu kwino
ijihuni pwinanaʹa.
28 'Ene Godira sosi vaji amura apasorua iji pijihe 'ee
ijihuni rorijaho poropetia pijihe 'ee vu ijihuni huna ijaho
najahunaʹe iji pijihana. 'Enarena ijiʹa ea kaʹene uneunecha
ea areri pavehuniji vehuna iji pijihe 'ee swara huna ea
siporua 'onahe maranihunijija pijihe 'ee pina swara kaʹene
ea kaukara ani aniʹina vehuniji 'ajoahunaʹe iji pijihe 'ee ea
kaʹene ira ani aniʹinaʹe 'warahuniji iji pijihana.
29 'Ene ea mahoʹo kaho apasorua pana raka? 'Ene ea
mahoʹo ikaho poropetia pana raka? 'Ene ea mahoʹo kaho
najahiʹina pana raka? 'Ene ea mahoʹo kaho uneunecha
kaʹene emaa areri pavehuniji vejiʹina pana raka?
30 'Ú ea mahoʹo swara kaʹene ea siporua 'onahe maraniu-

jija paˈekura raka? ˈEne ea mahoˈo ira ani ani ˈwaravujija paˈekura raka? ˈEne ˈú ea mahoˈo swara kaˈene ira ani aniˈina ˈwaravuji taˈarohujija paˈekura raka? ˈEnakaivo swara kaˈene mamaˈinijihi ura rena paraniˈamana.
31 ˈEne na iviamaa ˈunama mavarasaˈiniji najaˈi veju.

13

Oja Maˈaravujara Natohwana

1 ˈEne na emaapuni ira ani aniˈina ˈwarame ˈee ˈona ojiˈina puni ira ˈwaraˈikaˈi ea oja pamiˈipisa na areri maa paˈanaˈe rejuˈu ˈee tini ata punaˈi ˈumene ˈee kurupate punaˈi kure kurevuˈu.
2 ˈEne na swara kaˈene poropeti epuni ira ˈwaravuji apene ˈee hema mahoˈo hena kiparane henakaˈa mahoˈo heparane ˈee nimairoa kaˈene huriˈa ˈwarave jahena ruvahuna apeˈi kaivo ea oja mihujara paˈanaˈe reˈipisa na maa paˈanaˈe rejuˈu.
3 ˈEne na nuni kukua mahoˈo ea kaˈene pivusahuji vajihe ˈee nuni hahakaho veni aporuˈavarono miˈikaˈi na nihoˈo ea oja pamihiˈinaˈe reˈipisa ijí uneunecha kajija na paniˈajihaˈa.
4 ˈEne oja mihuni ˈunamijaho masuanu ajuarane hijujine oja mihuni ˈunamijaho epunaˈi mamaaˈe vejujina kaivo paajiname oja sisea vwihajura. ˈEne oja mihuni ˈunamijaho pajarika rene ˈee kehi kehi vejura.
5 Ea oja mihuni ˈunamijaho areri parehuni ˈunamijaho pavenune ˈee huni ura ijiru pasaramune ˈee hu maraku paajiviˈine ˈee hu siseˈi ˈahaujaho ruvuˈe paˈarenuna.
6 ˈEne ˈunama arira paˈajaho patemaranuna kaivo nimai jihunaˈe temaranuna.
7 Ea oja mihunijaho mají vena apene vaˈuna ˈee hu uneunecha mahoˈo mají nimaa vena apene vaˈuna ˈee uneunecha kaˈene ijiˈa rehunijija nimaa ronuna ˈee uneunecha aniˈina vejuri vajijaho hu nihoˈo kirane hina apene vaˈuna.
8 Oja mihuni ˈunamijaho maiji nama apene vaiˈi nahuna. ˈEnakaivo swara ˈahoˈa poropeti epuni ira ˈwarahuna kaivo ijija paˈarehuna. ˈEne ˈahoˈa ˈira ani ani ˈwarahuna kaivo ijija paˈarena vahuna. ˈEne ˈahoˈa henaka kaivo ijija paˈarehuna.
9 Ijihuni maijaho nú pwina maˈuaku hena kavara ˈee nú poropetia puni ira pwina maˈuaku ˈwaravu.
10 ˈEnakaivo vea kaˈene nimaa nimaijara roujaho nimaa paˈajaho paˈarena vahuna.
11 Vea kaˈene na kasimaa hijuti veijaho kasimaa puni iri ˈwaravuta ˈee na sesamaa punaˈi vwihajute ˈee sesamaa

puna'i hene vejuta. 'Enakaivo na vea ka'ene emakina rejujaho kasimaa puni uneunechijija ni irechavume pa'arejara.
12 Ijihuna'e iviamaa nú mane'a vaja hami pakasaravu. 'Enavo vea ka'ene roe ura varira kakara'avaji'a nú hena kahuna. 'Enareje iviamai ijí pwina kwinu nara hejujaho maho'o he parahuna. Areri Hura na hena kima paranu ja'ina'e hehuna.
13 'Enakaivo ike 'unama no'opiso ikehipo majama nahuna. Ijija nimairoa 'ee iji'a túna'i rehuniji nimaa rojujine 'ee oja mihi'inijina. 'Enakaivo ikehi puni vajakino niho'o ni'ima'urijaho oja mihunijara asitaha paranana.

14

Godoni 'Aveni Jihuni Swara 'Aho'a U'una

1 Oja mihuni 'unamijaho 'ararihaha kaivo veje 'Avena Huni swariji 'ekahunijara ura rena'amana kaivo swara ka'ene poropeti puni iri 'waravuji niho'o ura rena para'amana.
2 Ijihuna'e ei pini ira ani'ini 'waramujaho hu emaa'e 'warahuna pana kaivo Godi 'waramuna. Ijihuni maijaho ea pahejura kaivo hu hemiji huni 'avena vaji 'waramuna.
3 'Enakaivo ea ka'ene poropetia puni iri 'waramujaho hu emaapo emare'asa'avarono 'warame 'ee ni'ajihe 'warame 'ee oja sonahi'amarono 'waramuna.
4 Ea pini hu ira ani'ini 'waramujaho hu huhusu ni'ajaramuna. 'Enakaivo ea ka'ene poropetia puni iri 'waramujaho sosia ni'ajahu'e emarena 'urinuna.
5 Na ura ja ea maho'o ira ani ani'ina 'wahuna ura reniu kaivo na natohwa ka'ene ura reniujaho jara poropetia puni iri 'warahunijara ura renia paranu. 'Enajihuna'e ea ka'ene poropetia puni iri 'waramujara ea ka'ene ira ani ani 'waramujaho asimana. 'Enakaivo hu ijí ira kaji ta'arohe 'wara'amaji'a sosia pirave emarehuna. 'Eje iji'a pu no'o areri rehuna.
6 'Enakaivo vwehu nune na iviamaa roe ira ani ani'ini 'wara'ujaho na ichá'ina ja ni'aji'ejo? Na areri 'unama ka'ene veje samaumaa re'eje 'wara'ujiana 'ee henaka vajijino 'wara'ujiana 'ee poropetia puni iri 'warame naja'ujiana 'ee naja'uji'a ijara samaa'e rehuna.
7 'Enajihuna'e uneunecha ka'ene mai'o paheji'ina ka'ene areri hurisia ho kita puni ira anuka ka'ene pura savujipo ira areri pa'umejujaho ivi'a ichá'ina'e ijí hurisia ho kita 'aha kajino javaa ira anuka raka ka'ene savujaho he'eja?
8 'Ene tauja ira hami pa'ume'amajaho hu ichá'ina'e ajira vehuna amairiara'ena?

9 'Enajihunaˈe ja 'uˈo ira anuka kaˈene jara 'wavujara
paroe samaaˈe reˈamajaho iviˈa jara raka kaˈene 'wavujaho
icháˈinaˈe heˈeja? Ijihuni maijaho a iruhoa maiji ichutoa
kajino nisame avanu.
10 'Ene ira ani aniˈina mapoka mweˈa ikaho navu. 'Ene ira
mapoka kajija maa rukina.
11 'Enajihunaˈe na ira kajaho paheˈujaho na ea kaˈene ijí
ira kaji 'waramu jihuni unaˈijaho ea suja reje 'ee ea kaˈene
'waramajaho nuni unaˈijaho 'uˈo ea sujaˈe rehuna.
12 'Enajihunaˈe ja 'uˈo 'Avena huni swara ura rena paraniu
jihunaˈe niˈimaˈurijaho sosia niˈajahe emarena 'urihuniji
same ura renaˈava.
13 'Enajihunaˈe ea kaˈene ijí ira aniˈina 'waramujaho
siporua 'ojakame hu areri ijihuni maijaho taˈarohe
'waraˈamana.
14 Ijihunaˈe na ira aniˈini siporua 'oˈujaho nuni 'avenijara
siporua 'onuna kaivo nuni vwiha ijaho maa paˈana.
15 'Enajihunaˈe ijihuni maijaho irake? Na nuni ojijiˈi
siporua 'one 'ee na nuni vwiha ijiˈi siporua 'ohuna. 'Ene na
nuni ojijiˈi javaa vene 'ee na nuni vwiha ijiˈi javaa vehuna.
16 Ja hine 'avena vajaru taˈaroˈavajaho vu icháˈinaˈe
ea kaˈene swara ijaˈina paˈana kaˈene roe ruha apene
hiˈamajaho avame Ameni 'waˈena? Ara siporua kaˈene 'one
teimani 'wamujaho ijihuni maijaho hu ara iraka kaˈene rone
'waramujaho pahenuna.
17 A teimani 'wamujaho niarerina kaivo vu ea pinijaho
ijaho paveju'e emarenuna.
18 Na Godi teimani 'wavujaho nara ira ani ani 'waravujara
ja mahoˈo asita ranamana.
19 'Enakaivo na ura ira oma iropu hejiˈi ea niˈajihe
'warahunaˈe ura reniu kaivo vu ijiˈa ira mapoka mapoka
(10,000) ira pahehunijino 'warahunijaho ura pareniu.
20 Vwehu nune sesamaa punaˈi pavwihaˈavara. Musiapo
sisea pavwihaju jaˈinaˈe vwihaˈavara. 'Enakaivo joni vwiha
ijija emakinepo vwihaju jaˈinaˈe vwihaˈavara.
21 Varapa vaji Natohwijara ikaˈinaˈe 'waravume vejara.

Ira aniˈina 'ee ea aniˈina puni vaji Na emaa vuˈa 'warahuna.
'Enakaivo ijí 'uˈo pu Nuni ira pahehuna 'iamana.

22 'Enaˈomo ira ani aniˈinijaho ea kaˈene Godi nimaa
rojiˈini jihipuni aacha pana kaivo ea kaˈene panimaa rojiˈini
jihipuni aacha. 'Enakaivo poropeti epuni iri 'waravujaho
panimaa rojiˈina puni aacha pana kaivo nimaa rojiˈina puni
aacha.
23 'Enajihunaˈe sosia kajipo roe ahuma hine ea mahoˈo
ira ani ani 'waˈeje ijihuni swara paapejajipuna ho ea

ka'ene mai'o panimaa roji'inijipo ijí va'e aru'ipisa pu vwiha'avajaho ea ikija húmɑtɑ siseraniu'e nanamiu roja'a.
24 'Enakaivo ja ea maho'o poropeti epuni iri 'wara'eje panimaa roji'ina ho ea swara ija'ina pa'ajara roe aru'amajaho ijí ea maho'o pura 'waravu kajara huni vwiha jarae 'ee ijara hu sisea veji'inijaho namahuna.
25 'Ene hema ka'ene huni oja vaji navujija veje roe samaahiravakame hu aruha arihe Godi oja mahi'i ijá 'iava'e Godiho nimai joni vaji hinu 'iahuna.

Sosi Vwiha Vajahani Vu'a

26 'Ena'omo vwehu nune ichá'ina ve'eja? Vea ka'ene ja roe ahu'avajaho ea kwinu kwino javaa veje 'ee ea pina najahe 'ee ea pina vu'a hema nahume hununa'a samaumaa'e renaji najahe 'ee ea pina ira ani'ini 'warave 'ee ea pina ijí ta'arohuna kaivo veje uneunecha maho'o ea ni'ajihe emarene 'urihunijiru re'amana.
27 'Ene ea pini ira ani'ini 'wahuna'e re'amajaho veje ea no'ona ho no'opisu 'wara'avara kaivo ei pini 'warame arevakavi'i iji'a ea pina 'wara'amana. 'Eje vu ei pini ijaho ta'arohe ijihuni maijaho 'wara'amana.
28 'Enakaivo ea pina ijí ta'arohe 'warahuna pa'ana'e re'amajaho veje sosia vaja ira pa'arene hi'amana. 'Ene veje hu huhusu no'o Godi 'wa'avara.
29 'Ene veje poropetia no'ona ho no'opisu 'wara'eje vu ea 'aho'ijaho hine 'eke manura vena ki'avara.
30 'Enakaivo ea pina ka'ene asuma hinuji vu'a hema hu mahe hununa'a samaumaa reje hu 'wara'i ve'amajaho ea ka'ene amura'e 'waramujaho ira pa'arehuna.
31 Ijihuni maijaho ja ea 'oi'oi poropeti puni ira 'wara'eje ea maho'o ijija henakame 'ee ijipo ni'ajihava.
32 Ea ka'ene poropeti puni iri 'waravujija puni ojijija puni harura hari navura'omo opo 'ajo'aravi'i 'warahuna.
33 Ijihuni maijaho Godiho ura arini veji'ina 'ee matauvi'ina. Ijihuna'e sosia ka'ene akuavi'ina puni vaja kajaho maho'o pamajikari vejura.
34 Pu napara sosia vaja ira pa'warahuna 'warava jihuna'e ira parasahe hi'avara. 'Enakaivo veje pu areri varapijara 'warama jihuni hari hi'avara.
35 'Ene pu unenu'u pina hena kahuna'e ura rena'amajaho pura sosia vaji vua'e 'warahuna areri pa'ajihuna'e va'e paruhwaha'e puni sea vaji aporave 'warave he'avara.
36 'Ene 'ú joni vaji Godoni irijaho aneja venane? 'Ene 'ú jonaru roane?
37 'Enajihuna'e ei pini vwihaje hu poropetia ho hu 'Avena vaji emarenana'e vwiha'amajaho veje ike uneunecha ka'ene

na jonaˈe vejukija Natohwijara ˈwaramanaˈe vejukaho kiˈavara.
38 ˈEnakaivo ea irara ikihi hena pavenujaho ijí ea kajara
vuˈa ˈwaramajaho ea hu pahenahuna.
39 ˈEnajihunaˈe vwehu nune nimaaˈe poropetia puni iri
ˈwarahunijaho ura renaˈe paraˈavara ˈee ja pakiˈeje ira ani
ani ˈwaravuji tanuvu roˈava.
40 ˈEnakaivo veje uneunecha mahoˈo ˈunama nimaa ni-
maijino hami vene ˈee ura arini rene veˈavara.

15

Kerisora ˈUrinani Vuˈa

1 ˈEne iviamaa vwehu nune na vuˈa maa maiuˈina kaˈene
nara ja najahume ja apejara kaˈene ijara niˈajihume ja
maraniana kaˈene ja ijihuni toi namijuji ˈwaraˈi veju.
2 ˈEnaˈomo ira maa maiuˈina kaˈene nara ja najahume ja
maraniaji ija kisinaˈe ˈunaˈavajiana vo jara nimaa rojujaho
maa paˈanaˈe reˈena.
3 Ijihuni maijaho iraka kaˈene nara apejujaho na amuraˈe
areri unenuˈu pina niˈimaˈura ja mihuta. Ijaho Godoni
irijara ˈwaramajaho Kerisoho núni sisei jihunaˈe kwamana.
4 ˈEjume Hu ranavaraˈomo naˈia noˈopisu paˈareˈeme
Godoni irijara ˈwarama jaˈinaˈe kúˈo ˈurinana.
5 ˈEne Hu Sipasi oni unaˈi vaˈana. ˈEne ijiˈa ea iropu ropu
noˈo puna vaˈana.
6 Ijihuni túnaˈijaho Hu vwehu núna mapoka mapoka (500)
puni unaˈi niˈaha kwinu vaˈana. Ea ˈahoˈa iviamaa majaa
hina rou kaivo ea ˈahoˈa ni kwamasahara.
7 ˈEne hu Jemisi oni unaˈi vaˈarena ijiˈa apasorua mahoˈo
puni unaˈi vaˈana.
8 ˈEne túchamaijaho nuni unaˈi roana. Areri ijí vea kajaho
nuni vea paapeˈeme nahenihare saˈina.
9 ˈEnajihuni maijaho na nihoˈo apasorua kaˈene hamaijina
ˈene ˈuˈo na apasorua ˈwihuna areri pana. Ijihuni maijaho
nara Godoni sosia siseˈi ˈahie ruarahiuta.
10 ˈEnakaivo Godoni maiji vwihaniˈinijara renajihunaˈe
na iviamai ea irakijaho reju. ˈEne Huni maiji vwi-
haniˈina kaˈene nununaˈi venajara maa paˈanaˈe rehuna
pana kaivo nara kaukara niˈimaˈura kaˈene vejujara ea
ˈahoˈijija asitahuta. ˈEnavo ijaho na pana kaivo Godoni maiji
vwihaniˈina kaˈene na huˈúmo namujarana.
11 Narana ho purana vo nú najahume ja nimaa rojara.

Núra ˈUrihuni Vuˈa

12 ˈEnakaivo iviamaa Kerisora kwama ˈurinaji rone na-
jahujaho ja icháˈinaˈe vene ea ˈahoˈa joni vajakaho ijá ˈwavo
Ea kaˈene kwamasahiˈinijija paˈurijura ˈwavu.

13 'Enakaivo kwamasahujija pa'urihuna'e re'ipisa
Kerisoho 'u'o pa'urija'a.
14 'Ene Kerisoho pa'urinana'e re'ipisa vu'a ka'ene najahu-
jaho ira'ata'e reja'a. 'Ene joni nimairoa 'u'o ira'ata maa
pa'ana'e reja'a.
15 Ija'ina'e re'ipisa ivi'a nú 'u'o ira'ata'e 'waravi'ina'e
reja'a. Ijihuni maijaho Godira Kerisoho vejume 'urinaji
ninama 'warava'a. 'Enajihuna'e ea ka'ene kwamasaha-
jipo pa'urihuna'e re'ipisa Godiho Hu pavejume Kerisoho
'urinana'e reja'a.
16 Ijihuna'e kwamasahi'inijija pa'urijura'e re'avajaho
Keriso 'u'o pa'urinana.
17 'Ene Kerisoho pavejume 'urinana'e re'ipisa joni ni-
maa roijaho maa pa'ana'e reje ja majama joni sisea vaji
hija'a. Keriso oni hari uneunecha maho'o irechamajara
Huhusumano Keriso oni hara pahinu.
18 'Enajihuna'e ea ka'ene Keriso oni vaji kwamasahajaho
'u'o maho'o pa'areja kajina.
19 'Enakaivo iviamaa hia ka'ene nú hijukeru Kerisoho
nú*na*'a mamaa'e re'amajaho nú ea ka'ene niho'o arisi
chachanamihuniji rehuna.
20 'Enakaivo iviamaa Kerisoho vejume 'urinajaho Hu kwa-
masahajihipuni amura 'urinajina.
21 Ijihuni maijaho emahuni vaji kwamasahunijaho rena
roana'omo 'u'o emahuni vaji kwamasaha 'urihunijaho rena
roana.
22 Ijihuna'e Atamu oni vaji ea maho'o kwamasahura. 'Ene
'u'o Keriso oni vaji venu'e majama hihuna.
23 'Ena'omo 'oi'oi huni 'unama namu. 'Ejume Kerisora
amura 'urinana vo tú*na*'i Kerisora ro'amajino Huni ehija
'u'o 'urihuna.
24 'E'eje iji'a vea tú*chamaijaho* roa 'e'uhuna. 'Ene vea ka-
jino Hu 'ajohai'ina maho'o 'ee mama'ina 'ee harura maho'o
veje parasahuna. 'E'ikaivo ara kwaa ijaho Godi ka'ene Omiji
'unama mahuna.
25 'Ene Hu 'ajoha'e hi'eje Huni nakijija maho'o Huni
umora hari roa parahuna.
26 Naka tú*chamaa* ka'ene veje pa'arehunijaho kwa-
masahujina.
27 Ijihuni maijaho Godira uneunecha maho'o vejume
Keriso oni umora hari ro parajara. 'Ene Hu ika 'iamujihuni
maijaho uneunecha maho'o Huni hari ro paranana
'iamujara najahujaho Godi ka'ene Keriso oni hari
uneunecha maho'o irechamajara Huhusumano Keriso oni
hara pahinu.

28 'Ene vea ka'ene maho'o Huni hari na'avajaho Harihi-
jaho Hu 'u'o Godi ka'ene Hura uneunecha maho'o Huni hari
irechamajihuni hari hihuna. 'Enakaivo Godiho uneunecha
kehipuni Natohwa ni'ima'ura.
29 'Ene vejuro'i ea ka'ene kwamasaha ijihipuni jihuna'e toi
samahajija pu ichá'ina'e ve'eja? Ea ka'ene kwamasahajija
pa'urihuna'e re'ipisa 'ú pu irakijihuna'e toa samahare?
30 'Ene irakijihuna'e nú vea oma kwinu kwinu varapi vaji
aruvo?
31 Vwehu nune na nimaa'e 'waravu. Na veku veku
veniu'e kwavura. 'Ene na núni Natohwa Jesu Keriso oni vaji
jonijihuna'e mari'uvura.
32 'Ene nuni hahijihuni ura ijino na hanuha nea pu'úmo
Epasasi 'arahuta'e re'ipisa ijaho iraka'e na ni'ajiha'e?
'Ena'omo kwamasahi'inijija pa'urihuna'e re'avajaho veje
nú niari nikwamasahe para'enakúne roe ahaja ine 'ee toa
sisea ine nanamie oja.
33 'Enakúne ja paki'eje emaapo pisivisa'ava. Ea sisesa
pu'úmo ahuma ojujipo veju'e kara mamaa siserasahura.
34 'Enakúne hami vwihanareje sisea vejujaho areha! Iji-
huna'e ja ea 'aho'a Godi pahene pakavura. Na ikaho ja
juname vahi'ena'amarono 'waravu.

Haha Ka'ene 'Urihunijihuni Vu'a

35 'Enakaivo ea 'ahopo ika'ina'e aporahuna. Ea ka'ene
kwamasahi'inijija 'unama ichá'ina'e 'uri'eja? 'Ee pu haha
ichá'ina vaji ro'eja?
36 Vwiha pa'akere ara 'ina iraka ka'ene 'ojujija pamajikari
ahuha ajivura kaivo marako 'uhe 'ee mutausahare'e iji'a
ahuha ajivura.
37 Ara raka ka'ene 'onujaho maa ka'ene ichá'ina'e re-
hunijaho pa'onuna kaivo a 'inaru 'onuna. Ijí 'ina kajaho
'witia'ina ho 'ina 'aho'a.
38 'Enakaivo Godira ura renuja'ina'e haha mahuna. 'Ene
'ina kwinu kwino haha 'oi'oi punanuna.
39 'Ene haha maho'o ani ani'ina hiju. 'Enakaivo emaapuni
hahijaho nikwinu'ina 'ee hanuha puni hahijine 'ee pina uka
puni hahijine 'ee pina kija puni hahijina.
40 'Ena'omo akúpa huni haha 'u'una. 'Ee mwe'a puni haha
'u'una. 'Enakaivo akúpa huni hahijihuni mamaijaho ani'ine
'ee mwe'a puni hahijihuni mamaijaho ani'ina.
41 'Ene veakara hananuni 'unamijaho ani'ine 'ee mas-
apijara hananujaho ani'ine 'ee chinapo hanajujaho ani'ina.
'Ene china nikwinu'wi pana 'ee puni hanaji'inijaho ani
ani'ina.

42 'Ene kwamasahujipo 'uri'avajaho ija'ina. Haha
ka'ene sakarahuna ka'ene mwe'i vaji savujaho vea ka'ene
'uri'avajaho pasakarasahuna.
43 Ike haha ikehipuni hura paveji'i kwama namu kaivo
vea ka'ene kú'o 'uri'amajaho niho'o mamaa'e rehuna. Ike
hahakaho ajuasina'e rene kwama namu kaivo vea ka'ene
kú'o 'uri'amajaho niho'o haruriji 'urihuna.
44 'Enakaivo emaahuni haha ka'ene mwe'i vaji
apúsavujaho vea ka'ene 'uri'amajaho 'Avena huni haha'e
rehuna. 'Ena'omo emaa huni haha na'amajaho 'Aveni
jihuni haha 'u'o namu.
45 Ika'ina 'u'o vejara. Atamu ka'ene ea amurijaho mai'o
hiji'ina'e renana kaivo Atamu ka'ene túchamaijaho 'Avena
ka'ene majama hihuna vajihi'ina'e renana.
46 'Enakaivo 'Aveni jihuni hahijaho amura pana kaivo
maraku'a hahijihuni jarana kaivo iji'a 'Aveni jihuni jahuna.
47 Ea amurijaho iki mwe'i rene roana. 'Enajihuna'e hu
mwe'a ikehuna. 'Enakaivo vu Ea ka'ene Huni nijahijaho
kahi akúpa 'ahi rena roana.
48 'Enakaivo ea ka'ene mwe'akino 'venajija mwe'a ike-
huna. 'Ene 'u'o Ea ka'ene akúpa 'ahi rena roajaho akúpa
huna.
49 'Enajihuna'e iviamaa kakaho núni hahijaho mwe'a ke-
huni haha sa'ina. 'Ena'avo túna'ijaho akúpa 'ahi hinujihuni
haha sa'ina rehuna.
50 'Ena'omo vwehu nune na ijá 'iavu Haha 'ee 'aa rukini-
jaho Godoni ara kwaa pavahuna. 'Ene pa'areji'inijaho
papa'arehunijaho areri paapehuna.
51 Heha! Na hema pina'e 'wara'i veju. Nú ea maho'o
pakwamasahuna kaivo nú maho'o arohe ani'ina'e rehuna.
52 'Ene areri nia ahatihu ja'ina'e re'eje tauja ka'ene
túchamaa ijara 'ume'eje ea ka'ene kwamasahajija
papa'arehuni hahiji'i 'urihuna. 'Ene nú ta'arohe ani'ina'e
rehuna.
53 'Enajihuna'e ike pa'arehuni hahakaho haha ka'ene
papa'arehuniji sahuna. 'Ene ike kwahuni hahakaho rana'i
pakwahuni hahijino sahuna.
54 'Enakaivo vea ka'ene ike pa'arehuni hahakaho are'i
kaivo papa'arehunijiano sa'avajaho ike kwamasahujaho
pakwamasahunijino sahuna. 'E'eje iji'a ira ka'ene ika'ina'e
vejajaho nimaa rehuna. Kwamasahuni harurijaho asivume
paranana.
55 'Ú kwamasahuji oni harura ka'ene niho'o asitaha
paranajaho ivi'a ichine? 'Ú kwamasahuji oni mwatumiajaho
ivi'a ichine?

56 'Ene sisei jihuni harurijara mwatumiu'e kwamasahura.
'Ene sisea huni harurijaho Varapijina.
57 'Enakaivo nú Godi teimani 'wahuna. Ijihuni maijaho
Jesu Keriso oni vajijino kwamasahuniji asihuni harurijaho
múhana.
58 'Enajihuni hahi vwehu nune na ja oja mihi'ine
kikisima'ura'e rene nami'avara. 'Ene pavarivarivi'ina'e
re'avara. 'Enakaivo na'ia mapoka Natohwi jihuni kaukara
asisame huri ve'avara. Ijihuni maijaho jara Natohwi jihuni
vaji kaukara ka'ene vejujaho maa rukima'ura.

16

Nimaa Roji'ina Ka'ene Pivusahi'ina Puni Swarijina

1 Na iviamaakaho monia ka'ene akuavi'inijihi puna'e
ichá'ina'e nianahuni 'unamiji rone 'wara'i veju. Ja areri
nara Karesia puni sosiji naja'eme 'unama ka'ene vejaja'ina'e
ve'avara.
2 'Enakúne hura kwinu kwino vea amurijino veje ja ea
'oi'oi jara ichá'ina monia 'ekuri 'unamijino kivi'i karaa
irechame 'ajohi'i va'avara. 'E'irakúne vea ka'ene nara
vu'ujaho ja monia paahuma niana'avara.
3 'Ene ja ea irahija'e iji pijihe hi'avajija vea ka'ene
na vu'ujaho na ma asura vene mihe pu joni swara 'eke
Jerusaremi va'avara.
4 'Enareje na 'u'o vahuna areri re'amajaho nú pu pu'úmo
vahuna.

Porura Raka Ka'ene Vehuniji Vwihanajina

5 Ijihuni maijaho na Masatonia vu'e 'e'unareje iji'a jona
vuhuna.
6 'Ene vinaho na ja pu'úmo ijí atuata vea kajaho hihuna.
'Ejakame iji'a ja na ranamie na ichá vahunijaho vahuna.
7 Na iviamaa roe ja kivi'i asitaha vahuna ura pare-
niu. Ijihuni maijaho na vwihajujaho Natohwijara ruha
aremi'amajaho na 'aha josu ja pu'úmo ijí hihuna.
8 'Enakaivo Penitikosi huni veijaho na majaa Epasasi
hihuna.
9 'Ene nara kaukara vehuna nuni vwicha ni'ima'ura'e
jarau'e namu kaivo naka maho'o mapoka ani reju.
10 'Ene iviamaa Timotira roe ja pu'úmo hi'amajaho paveje
tea ju'amana. Ijihuni maijaho areri nara vejuja'ina'e hu
Natohwi jihuni kaukara venu.
11 Hura vu'amajaho ja pakame sena'avara. Ijihuni mai-
jaho vwehu núna 'aho'ijihi pu'úmo hu rohuniji na 'ajaha
hiju.
12 'Enakaivo núni vwea Aporasi hu vwehi pu'úmo
vuhuna'e na ni'ima'ura 'ejahauta. 'Enavo hu iviasa vuhuna

ura parenu. 'Enakaivo hu vea irakijino areri re'amajino vuhuna.

Vwiha Túchamaa Vajihe 'Ee 'Ajoramajina

13 'Enakúne nia niri'i hine 'ee nimairoa vajijino kisi namine 'ee ata kairasahe parupo hijuja'ina'e hiha.
14 'Ene veje iraka ka'ene ja maho'o vejujija ojiji'i ve'avara.
15 'Enakaivo vwehu nune ja Sitepanasi oni kachi'ina nikivura. Pu Akea opuni 'ina amurijina. 'Enajihuna'e pu hine ea ka'ene nimaa roji'inijihi ni'ajihi'i hijujihuna'e na ja 'ejahie 'waravu.
16 'Ena'omo ja ea ija'ini jihipuni hari hine 'ee ea maho'o ka'ene kaukara vajakino ni'ajihe kaukara vejujihi puni hari 'u'o hi'avara.
17 Na niho'o Sitepanasi ho Pochunatasi ho Akeakasi ijano roajipo na oja sonahie paranu. Ijihuni maijaho pura jo-nuna'i iraka ka'ene areri pa'ajija ni'ajihara.
18 Ijihuna'e pu jaai naai venume núni oja sonahúana. Ijihuna'e ea ijá kajihija nia hami kiame hura vena'avara.
19 'Ene Esia vaji sosi ka'ene navujipo 'ajoravu. 'Eju'e Akwira'o Pisira'o ni'ina'e ojiji'i Natohwi jihuni vaji 'ajoravu 'ee puni sei sosijara 'ajoramu.
20 'Ene vwehipo maho'o ja 'ajoravu. 'Ene akuavuri 'unamijino 'ajosara'avara.
21 Ike 'ajoravukaho nara Porura nuni iji veju.
22 'Ene ea irara Natohwiji oja pama'amajaho veje hu siripavuri vajijino hi'amana. Natohwe roa!
23 'Ene Natohwa Jesuni maiji vwihanii'inijaho ja pu'úmuna.
24 'Ene Jesu Keriso oni vaji ja ea maho'o na oja mihe 'ajoravu. Ameni.

2 Koritia

Vu'a Anejijina

1 Na Porura Keriso oni apasorua Godira Huni ura ijino
iji pijihana. 'Ene Timoti ka'ene núni vweiji'o Godoni sosia
maho'o ka'ene Korinitiai namuna 'ee nimaa roji'ina maho'o
ka'ene Akea vaji hijujihi puna'e veju.
2 Maiji vwihaniuji'o matauvi'ina ka'ene Godi núni Oma 'ee
Natohwa Jesu Keriso una'i rena roujaho ja pu'úmuna.

Porura Godi Teimani 'Wamajina

3 'Ene Godi Amo ka'ene núni Natohwa Jesu Keriso oni Oma.
'Ene Amo ka'ene numiruvi'ina 'ee Godi ka'ene veju'e haha
sonahi'iniji ta'aroha.
4 Núra ahija 'ee varapa piunivujaho Hura nú maho'o
venu'e oja sonahúuna. 'Ejura'omo vu núra areri ea ka'ene
ahija 'ee varapa ija'ina'e piuni'avajaho Godira nú oja ka'ene
vejume sonahúa ja'ina'e nú veje pu 'u'o oja sonahihuna.
5 Ijihuni maijaho areri Kerisora haha ka'ene hiama
ja'ina'e núni vajakaho mapoka'e ija'ina'e renujihuna'e nú
'u'o Keriso oni vaji haha ni'ima'ura'e sonahúhuna.
6 'Enakaivo nú ahija 'ee varapa piunivujaho ijara reju'e ja
hami hene 'ee ijara ni'ajihuna. 'Ene nú sonahúujara reju'e
ja sonahiu. 'Ejakame ijaho ja masuani ajuarasahe ahija
nikwisu'ina ka'ene núra siseisei hijujaho kirasahe vahuna.
7 Núni vwiha vajijaho joni nimaa roijaho nianesina'e
rejara. 'Ene nú hena kivujaho ja nú pu'úmo ahume sisei
hijujihuna'e ja nú pu'úmo hami hihuna.
8 Ijihuna'e vwehije nú jara pahene pavwihahuni jihuna'e
'waravu. Esia vaji sisea ahija ichá'ina'e núni 'ahi roajaho nú
niho'o ahija ni'ima'ura vaji aruvara 'ee núni haruriji'i areri
parenana. 'Ejume núni vwiha ijaho núni hia niroe paraju
rojara.
9 Nú nimaa'e nikwamasahuniji núni vajakino irechamúe
hijujihuna'e nú onúno panimaa veti'arahuna kaivo Godi
ka'ene ea venaue 'urijuji nimaa vetihuna.
10 Hura ahija ni'ima'ura ka'ene kwamasahuni vajijaho
ni'ajúhe 'ekue karaa ruva'uana. 'Ene Hura ni'ajúhuna.
Nú Huni toi núni nimaa roijaho ranavura'omo Hu majaa
ni'ajúhe vahuna.
11 'Ene ja 'u'o ni'ajúhe núni siporua 'onuhu. 'Ene ea
mapokijihi siporua eha vene núnuna'i mamaa ka'ene vena-
jihuna'e teimani 'wa'avara.

Porura Amairiarama Aremajihuni Vu'a

12 Ijihuna'e núra teamanumujaho ikena. Núni vwiha ijara
'warumujara nú Godoni maiji vwihanii'ina vajijino mwe'a
ikehuni vaja 'ee jonuna'a kara mamaa vejara. Nú akuavare
Godi ura renuni 'unamijino nimaa nimaiji vejara kaivo
mwe'a kehuni vwiha ijihunijaho pana.
13 'Ene nú uneunecha 'aho'a ani'ina paveju kaivo ike
jara tahe hejukeruna. 'Enajihuna'e na nimaa'e vejujaho ja
ijihuni maijaho hena va'e urisahuna.
14 Jara areri pwinana'a hena kúvaja'ina'e nú joni mai-
jihuna'e nú núni Natohwa Jesuni veijaho mari'uve ja 'u'o
núnijihuna'e mari'uhuna.
15 'Ene ike nimaa vejuri vajakino ja'e 'aha no'ohe'i mer-
aji'amarono na ura nunijaho nimako joni vu'i 'ahiana.
16 Ijaho na Masatonia va'iro va'ujino vuhuna. 'E'ira'omo
kú'o Masatonia rena rouji vuhuna. 'Ene jara iji'a ni'ajihe
ranamie Jutia vahuna.
17 Ijihuni maijaho na ike ura vu'i vwihajuta ka'ene arevu-
jaho na majikari arevuta raka? 'Ú nuni vwiha ijija na haha
huni vwiha ijino vwihane 'ee nara i'a 'ivujija pana 'iame
avajura raka?
18 'Enakaivo areri Godi pauchavi'ini ja'ina'e núni vu'ijaho
i'a 'iavujaho i'a 'ee pana 'iavujaho pana.
19 Ijihuni maijaho Godi oni Hariha Jesu Keriso rone joni
vaja kajino núrane 'ee Siruvenasine 'ee Timotine ijá naja-
hajaho i'a 'iavujaho i'a 'ee pana 'iavujaho pana kaivo Huni
vajijaho i'a.
20 Ijihuna'e Godira nahama 'waramajija mapoke 'ee
icharu navu ijija Huni vaji nimaa. Ijihuna'e Huni vaji Ameni
'wavujaho Godi ta'arohe 'wavu.
21 'Enakaivo Godira nú ja pu'úmo Keriso oni vaji venume
kisina'e rene 'ee merajúhana.
22 'Ene Hura nú 'u'o Huna'e nimaa venarena areri
'Avenijaho núni oja vaji tatua'e vene múhana.
23 'Ene Godira nuni ojijaho kame nimaa'e veti'eju'e ikaho
'waravu. Na Koriniti pavu'ujihuni maijaho na joni hura'e
vene makimarejo ijihuna'e pavu'uta.
24 Nú joni nimaa roijihuni natohwa rene 'ajoahuna
pana kaivo joni temari jihuna'e ja pu'úmo ahume kaukara
veji'ina. Ijihuni maijaho joni nimairoa vajijaho ja kik-
isima'ura'e rene namiju.

2

1 'Ene núra pavuhuna vwihaja jihuni maijaho nara
ki'irono vu'u kara reje ja kú'o temukahunijaho na ura

pareniana.
2 Ijihunaˈe na veje ja temukaˈamajaho vu irara na venie
teamaniˈena? Ijaho ea kaˈene nara vejume temuma parana-
jara.
3 Ike uneka kehuni hahi na joni asura vejuta. ˈEne vejuroˈi
vea kaˈene na vuˈujaho ea kaˈene na venie teamanihunijija
paveje na temukiˈavarono avajuta. Ijihuni maijaho na ja
mahoˈo nimaa vetiu jihunaˈe nuni temarijaho ja mahoˈo joni
temaraˈe rehuna.
4 Ijihunaˈe haha ˈee oja niˈimaˈuraˈe hejuta vajijino na
nituˈijiˈi joni pasia vejuta. Na ja venae temukaˈavarono
vehuna pana kaivo nara oja icháˈina kaˈene ja mihuji hena
kaˈavarono vejuta.

Ea Kaˈene Siseˈi ˈAhúuji Vwihania Arehuni Vuˈa

5 ˈEnakaivo ei pini veje ja temukaˈamajaho hu pavejuˈe na
temukimu. ˈEne ike temukakaho jonijihunaˈe na ikehuni toa
vuˈa niˈina paˈwarahuna.
6 ˈEne eha icháˈina kaˈene ea mapokijipo hu mahajara ni
arerina.
7 ˈEnakúne ja unenu pina aniˈina paveha vo ma vwihane
areme ˈee veje oja sonahiˈamana. ˈEne vejuroˈi ea ijá ka-
jaho temuki nihoˈo rarena parajakame huaˈe kúˈo niˈajahe
marahuna areri parehuna.
8 Ijihunaˈe na ja jarirame ˈwaravu. Jara oja kaˈene hu
majaa mahujaho naˈavara.
9 ˈEne ˈuˈo ja uneunecha mahoˈo areri hene vejiˈiniji vene
kiˈi ˈahiume na joni asura vejuta.
10 ˈEne ja ea irá uné raka hunaˈe vwihane areˈavajaho
na ˈuˈo pu vwihanie arehuna. Na nimaaˈe vwihanie arevu
jihuni maijaho na nimaa joni hahijihunaˈe Keriso oni unaˈi
avajuta.
11 ˈEne nú ijaˈinaˈe vejakame Setaniho núnuna̗ˈi vehuna
ija paˈareˈamana. Ijihuni maijaho hura iraˈata kaˈene
pisimisamuni ˈunamijaho nú maiˈo papuruva retúu.

Porura Toroasi Vaji Oja Hejiˈi Hinajina

12 ˈEnaˈomo vea kaˈene Keriso oni vuˈa maa maiuˈini
jihunaˈe Toroasi roujaho Natohwi jihuni vaji nuni vwicha
jaraana.
13 ˈEne na maiˈo Taitasi kaˈene nuni vweijaho papiuname
nuni oja maiˈo paarihe asuma namana. ˈEjuˈe na pu
irechamiˈi kaivo Masatonia vaˈuta.

Keriso Oni Vaji Asita Ranavajina

14 ˈEnakaivo Godi teimani ˈwavujaho Keriso oni vaji Hura
naˈia mapoka venue uneunecha asitaha paraju. ˈEne nuni

vaji Huni henaka mamaijaho kwaa ara mapokakino na-
jahuʹe pu areri amua maaʹe ʹuvujaʹina.
15 Ijihuni maijaho nú Keriso oni vaji Godoni unaʹi amua
mamaaʹe ʹuvu. ʹEnakaivo ea kaʹene nimaa rojiʹina ʹee
panimaa rojiʹina mahoʹo amua kajaho urahuna.
16 Nú ea pihunaʹijaho amua kaʹene kwamasahuniji hunaʹi
rena rouʹe kwamasahu jaʹina. ʹEne ea pihunaʹijaho amua
kaʹene majama hihuniji hunaʹi rena rouʹe majama hihu-
nijaʹina renuna. Ea irara kaukara areri ijaʹina veʹena?
17 ʹEne ea ʹahopo vejujaʹinaʹe Godoni irijaho paapene
monia vene oju. ʹEnakaivo nú Godoni irijaho nimaa Keriso
oni vaji ʹwaravuʹe Godi kaʹene nú irechamúume roajihuni
unaʹi ʹwaravu.

3

Vuʹa Maiuʹinijihuni Pwehija

1 ʹÚ nú aneja vene kúʹo nú ea irahijijaho rone ʹwaraʹeja?
ʹEne ʹú ea ʹahopo vejujaʹinaʹe asura vene nú ea irahijijaho
rone ʹwaraʹeja?
2 Ja núni asura kaʹene joni oja vaji vejara kaʹene ea mahoʹo
hena kime tahujina.
3 Ja Keriso oni asura kaʹene emaapo taʹahunijina. Ike
asura ikija ipua pavejara kaivo Godi kaʹene maiʹo hijiʹini
jihuni ʹAveni muna ʹaha pana kaivo emaapuni oja vaji vejuʹe
núra ʹajoha hiju.
4 ʹEne ijija Keriso oni vaji Godinaʹi nimaa vena paraju.
5 Nú onúno areria pana. ʹEne uneunecha núnunaʹi rena
rohuna pavwihaju kaivo nú areri renuhunijaho Godoni rena
roana.
6 Hura ʹuʹo venume areri renúana. ʹEjume areri vuʹa
maiuʹina huni pwea rejara. ʹEne asuri jihuna pana kaivo
ʹAveni jihunaʹina. Ijihuni maijaho asurijara ʹanie kwa-
masahuna kaivo ʹAvenijara majama hihunijaho mihuna.
7 Ijí tamana kaʹene muna ʹahi vejara kaʹene kwamasahu-
nijaho hanajiʹiniji ʹi roana. Ijara nihoʹo Mosisi oni niura
niʹimaʹura hanajumakame Isureri ora areri huni niura
pakavara. ʹEnakaivo ijí hanana kajaho pujaha parana
vaʹana.
8 ʹÚ ʹAveni jihuni kaukara ijaho pinana niʹimaʹura
paʹuriʹena raka?
9 ʹEne kaukara kaʹene nú namuhunijaho mavarasaʹinaʹe
reʹamajaho iviʹa vu kaukara maiuʹina kaʹene núaʹe venume
arираʹe rejajaho nihoʹo maijihi ani mavarasaʹi maa.

10 Ijihunaˈe nimaaˈe iraka kaˈene mavarasaˈinijaho iviamaa maa paˈana. Ijihuni maijaho mamaa pina kaˈene hananajara ijaho asima paranana.
11 ˈEnajihunaˈe ijí pujaha vaˈajara nihoˈo hanajiˈinaˈe renanaˈe reˈamajaho iviˈa ike majama nama vahuna kara hananujara maraku orijaho asima paranana.
12 Nú ijaho nimaa rojujihunaˈe nú harura vene kirasahiˈi ˈwaravura.
13 ˈEne nú Mosisira venajaˈina pana. Hu huni urania atehi tanuvuˈe Isureri oni harihija arираˈe raka kaˈene pujaha vaˈujaho pakavara.
14 ˈEnakaivo puni vwiha ijija tanume kisimaˈura rena roe iviasi veakino usevu. Ijihuni maijaho pu vuˈa sahasiji tahujaho ijí ateha kaˈene urania vahinamia savu kajaho majaa paˈekaru vaˈejuˈe navu. Ijihunaˈe Keriso oni vaji ijija ˈekaru vaˈana.
15 ˈEne nitama rene roe iviasi ˈeˈunujaho vea kaˈene Mosisi oni tamaniji tahujaho atehi puni oja vahinamiuˈe navura.
16 ˈEnakaivo vea irakijino ea irara taˈarohe Natohwi jihuni roujaho ijí ateha kaˈene puni oja vahanamiuˈe navu kajija ˈeka ruvaˈuˈe paˈarenu.
17 ˈEne Natohwijaho ˈAveni jihunaˈe ichihachano Natohwi jihuni ˈAvenijara hinujaho ijihi kajaho matauviˈinijara namuna.
18 ˈEnakaivo nú mahoˈo núni Godi urania unenuˈu ˈahoˈa pavahúnamúuˈe navujihunaˈe nú areri maneˈaˈe ahanihu jaˈinaˈe Natohwi jihuni hanajiˈinijaho núni vaji majama ahanihuna. ˈEne nú taˈarohe Hu vareˈinaˈe rena apene ajima vaiˈi nahuna. ˈEne hahajiˈina kajaho Natohwa kaˈene ˈAveni jihuni vaji rouna.

4

ˈAvena Huni Kukua Mamaijaho Siˈuara Vaji Navu

1 Ijihuni hahi nú kaukara ike apeja jihunaˈe numiruviˈinijaho apejara. ˈEnakúne ja pakiˈeje oja ajuarasahu roˈava.
2 ˈEnakaivo nú uneunecha kaˈene hemijija junuhuni jihunaˈe niarevara. ˈEne nú ea papisimisame ˈurahoju. ˈEne Godoni irijaho unenu ˈahoˈa ijí puˈúmo ahuviˈi ˈwarahuna pana kaivo nimaijino epuni unaˈa vene ˈee Godoni unaˈa ˈuˈo ˈwaravura.
3 ˈEne nuni vuˈa maiuˈinakaho tanuve namunaˈe reˈamajaho ijaho ea kaˈene paˈarehuni jihipunaˈa tanume namu.
4 Mweˈa kehuni Godijara ea kaˈene panimaa rojiˈini jihipuni vwiha ijija tanuˈurihuˈe puruva retiu. ˈEjuˈe vuˈa

maa maiuˈini jihuni hanajiˈinijaho ˈee Keriso oni mamaijaho
pahena pakavu. Hu Godi arerina.
5 ˈEne nú núni vuˈa parone ˈwaravu kaivo Jesu Keriso Hu
Natohwiji rone ja ˈwaravu. ˈEne nú Jesu onijihunaˈe joni
pwea rejara.
6 Ijihunaˈe Godira ijaˈinaˈe ˈwaramana. Ira nututa vajijino
hanahuna ˈiamana. Ijaho Hura núni oja vaja vejuˈe hanavuˈe
Godoni henaka ijihuni mamaijaho Keriso oni urania vaji
kahuna.
7 ˈEjuˈe nú ike vuˈa mamaakaho mweˈa huni haha vajakino
ranavuˈe namu. ˈEnajihunaˈe harura natohwa kaˈene areri
mina pavehunijaho Godoni rena roana kahuna kaivo núna
parene roana.
8 Nú nihoˈo ˈunama ani ani siseˈi ˈahúu kaivo nihoˈo
pamutua túa reju. Nú ˈunama vahuna puruva renu kaivo
nú maiˈo paˈarevu.
9 ˈEne nú siseˈi ˈahúara kaivo papataaroruhura. ˈEne
ˈanúume arihara kaivo paruruhume paˈarejara.
10 ˈEne naˈia mapoka haha vaji siseisei hijujaho nú Jesura
kwamajihuni pwinanaˈe rene avaju. ˈEjukame Jesu oni hia
icháˈinijaho ˈuˈo núni haha vaji najahuna.
11 Ijihuni hahi nú ea kaˈene hijukija Jesuni jihunaˈe
kwaˈavarono aheruma vaˈu. ˈEjakame Jesuni hiijaho ike
haha kaˈene kwamasahuni haha vajakino veje roe samaahi-
rahuna.
12 ˈEnaˈomo nú kwamasahunijino hijukame majama hihu-
nijaho joni vaji kaukara venu.
13 ˈEnakaivo nú ˈAvena nikwinuˈina kaˈene nimaa rojuji
apejara. ˈEne ikaˈinaˈe vene ˈwaravara. Na nimaa rojuji-
hunaˈe ˈwaravuta ˈiamana. Nú ˈuˈo nimaa rojujihunaˈe nú
ˈwaravu.
14 Ijihuni maijaho nú nihene kavu. Godi kaˈene Natohwa
Jesu vejume ˈurinajara venuˈe nú ˈuˈo ˈurine Jesu puˈúmo
ahume Huni unaˈi vahuna.
15 Ike uneunecha mahoˈo ikija ja maranihuni jihunaˈe
veju. ˈEne maiji vwihaniujaho rausahe vaˈe ea mapoka puni
vaˈu. ˈEnajihunaˈe ea mapoka teimani ˈwame ˈee Godiho
nihoˈo mahoˈo hura hara taˈarohuna.

Nimairoa Vajaru Hiˈavara ˈEe Uneunecha Maiˈo Paˈarehuna ˈEe Uneunecha Majama Nahuni Vuˈa

16 Ijihuni hahi oja vaja pasenuvuˈe arevura kaivo núni
hahakaho uhe matoha parane vaˈu kaivo ˈavena kaˈene núni
vaji hinujaho veku veku vejuˈe maiuˈinaˈe renu.
17 ˈEne ike ahija kaˈene núra iviamaa maˈuˈumaa kaˈene
apejukihi ˈeke temara niˈimaˈura kaˈene núra majama ape-
huniji'i manura vehuna nihoˈo areri pana.

18 Ijihunaˈe nú núni nia uneunecha kaˈene iviamaa navuˈe
kivujihi puni toa pairechavu kaivo uneunecha kaˈene nú
pakiviˈinijihi puni toi irechavu. Ijihuni maijaho iraka kaˈene
iviamaa kivujija ˈaha jora panama vahuna kaivo iraka
kaˈene pakivujipo majama nama vahuna.

5

1 ˈEne nú nihena kavu. Ike mweˈi ara kaˈene vejara kaˈene
núni sea kara tiraˈusahe ariˈamajaho nú ara Godinaˈi namuji
apehuna. Ijí ara kajaho ija pavejara kaivo ijí majama akúpa
ˈahi navu.
2 Ijihunaˈe nimaaˈe nú arakino hijujaho nú hahunaˈe vejiˈi
hiju. ˈEne ara kaˈene akúpi ˈahi namuji hihuna ura renúa
paranu.
3 ˈEnajihunaˈe nú ˈavena rene maiso paˈurahohuna kaivo
nú haha maiuˈina sahuna.
4 Ijihunaˈe nimaaˈe nú haha ikehunikino hijuri vajakaho
nú hahuna vene ˈee ahija piunivu. Ijihuni maijaho nú
haha paˈana hihuna ura parenúu kaivo nú haha rukina
rehuna ura renúu. ˈEjakame ike kwamasahukaho majama
hihunijara rarene parahuna.
5 ˈEjume Godira ikehuni maijihunaˈe nú venuana. ˈEne Hu
Huni ˈAvenijaho tatuaˈe vene múhana.
6 Ijihuni hahi nú naˈia mapoka nimaa vene hena kavujaho
nú haha vaji hiju vo Natohwijihi puˈúmo maiˈo pahiju.
7 ˈEne nú nii kiviˈi hine ojuri ˈunamijaho pahiju kaivo
nimaa roa ˈahi hina oju.
8 ˈEnakaivo nú ikaho nimaa roju. ˈEne na ika ˈwarahunaˈe
ura reniu na hahake ranaˈujaho Natohwijiˈi ari hiju.
9 ˈEnajihunaˈe núni ura ijaho nú maiˈo hiˈeja ho kwa-
masahuna kaivo nú veje Hu teamahuna.
10 Ijihunaˈe nú ea mahoˈo Keriso oni ˈotua asúki ijihuni
unaˈi namihuna. ˈEne nú ea kwinu kwinu núra hahijiˈi hijari
veijino icháˈina kaˈene mamaa ho sisea vejajaho eha areri
ijaˈinaˈe apehuna.

Jesu Keriso Oni Vaji Godi Puˈúmo Napura Vehunijina

11 ˈEnajihunaˈe nú Natohwi jihuni hura vene emaapo ni-
maa roˈavarono ˈejahiu. ˈEne núni kara icháˈinijaho Godoni
unaˈa samaaˈe renu ˈee joni vwiha vajijaho núni kara ijaho
samaaˈe rejuˈe ja kivu.
12 Nú kúˈo paonuno taˈarosarame ˈwaravu kaivo ja vea
mihe núnijihunaˈe temarahuna. ˈEne ea kaˈene haha
huhuni jihunaˈe jarikaˈe reˈi kaivo oja vaja maa paˈajija eha
ˈwarahuna amairiarahuna.

13 Nú húmata siseranu'amajaho nú Godoni jihuna'e
avahuna. 'Enakaivo núni vwiha arira'e na'avajaho ijaho
jonijihuna'e avahuna.
14 Ijihuna'e Keriso oni oja mihujara nú 'ajohujaho ivi'a
nú hena kavujaho Ea kwinu ea maho'o puna'e kwamana
re'amajaho ea maho'o kwamasahara.
15 Hu ea maho'o punijihuna'e kwamana. 'Ejakame pu
ea irahipo hi'avajaho punaru pahihuna kaivo Hunijihuna'e
hihuna. Ijihuni maijaho Hu puni hahijihuna'e kwame
'urinana.
16 Ijihuni hahi iviamaa iki rene iki kahi ijaho ea haha huni
'unamijaho paki'avara. Nú haha huni 'unamijino Kerisoho
hena kavara kaivo nú kú'o 'unama ija'inijaho pakavu.
17 'Enajihuna'e ea irara Keriso oni vaji hi'amajaho
hu ea maiu'ina'e rehuna. 'Ene uneunecha sahasijaho
nipa'arenana kaivo heha! Uneunecha maiu'inaru rejara.
18 'Ene iviamaa uneunecha ikija maho'o Godoni rena
roara. Hura Keriso oni vaji kú'o aheruma roe napura
vetúana. 'Ene kaukara ka'ene ea aherama roe kú'o Huni
napura rehunijaho múhana.
19 'Enakaivo Godiho Keriso oni vaji ea ka'ene mwe'i
hijukihi pu'úmo kú'o napura venana. Hu puni siseijija kú'o
pavwihaniana. 'Ene Hu Ira ka'ene ea aherame roe kú'o Huni
napura'e rehunijaho múhana.
20 'Enajihuna'e nú Keriso oni iruhoa apene 'waravi'ina
areri Godi núni vaji vu'a 'waramu jihuna'e Keriso oni tinia
apene jarirame 'waravujaho Godoni napura kú'o re'avara.
21 'Enajihuna'e Hu vejume Keriso ka'ene sisea pa'ajaho
sisea renana. 'Ejakame nú Huni vaji Godoni una'i arimaa'e
re'avarono avanana.

6

Pura Kaukara Mamaa Ka'ene Vejuji Rone Ta'arohe 'Waravajina

1 Nú Godi pu'úmo ahuma kaukara vejujihuna'e nú jari-
rame 'waravujaho ja paki'eje Godira maiji vwihaniajaho
majikari apene tau'avara.
2 Ijihuna'e Hu ijá 'waramana
Vea nimaa nimaijino Na oni vu'a ataa apúsavura. 'Ene
maraniani veijino Na ni'ajahuta 'wamana.
Heha! Iviamaakaho vea ka'ene nimaa nimaijina. 'Ene
iviamaakaho maranahuni veijina 'iamana.
3 'Ene núra unenu'u pina veje ijara ahija rena nave
emaapo kaukara ka'ene núra vejuke namuhuna na ura
pareniu.

4 'Enakaivo uneunecha mapoka nú vejujara ea najahujaho
nú areri Godoni kaukara pwea. 'Ene vene kirasahura 'ee
varapa vaja 'ee vea kisina vaja 'ee haha hiana vaja 'ee
5 nú hijúhura vaja 'ee tipurai irechamúari vaja 'ee 'uraara
vaja 'ee kaukara kisina vejara vaja 'ee nia panotuara vaja 'ee
matuna vaji hijara.
6 'Ene ariramaaru vejara vaja hinaka vaja masuani
ajuarasahe hijuri vaja 'ee mamaa'e vene ni'aja'aravura vaja
'ee Godoni 'Aveni jihuni vaja 'ee oja nimaiji mihuri vaji
hijara.
7 'Ene ira nimaa vaja 'ee Godoni harura vaja 'ee kukua
arimaijino mana'inija'i 'anihuna'e apene 'ee ana'inija'i
tanuhuna apejara.
8 'Ene ta'aroruhe hura pavenuhura 'ee sisea ronuhe
'wavura 'ee mamaa ronuhe 'wavura 'ee pisimisavi'ina
'wavura vo nú majano nimaa veji'ina.
9 'Ene areri pahena kúhune sa'ina kaivo hena kúvara 'ee
areri kwamasahune sa'ina kaivo nú mai'o hiju. 'Ene sise'i
'ahúara vo pa'anúume kwamasahara.
10 'Ene areri temuki rarenuhuna vo majamano
temarasahura. 'Ene uneunecha pa'ana vo nú venau'e
ea mapoka puni hia areri renaura. 'Ene nú pa'ana vo nú
uneunecha maho'o rukima'ura.
11 'Ene nú ira núnakino samai matauma 'waravara. Oo
Korinitinie núni oja vajakaho niho'o jaraa navu.
12 Núra ja oja mihuji tanuhuna pana kaivo jara ojono
núnuna'a tanuvu.
13 'Ene nú sesamaa puna'i 'waravu jihuna'e ja 'u'o
núnuna'a joni oja jaraa'avara.

Panimai Roji'inijihipuni Jujuvu'a 'Waramajina

14 'Ene panimaa roji'inijihi pu'úmo paahu'avara. Icháina'e
arira maiji'o siseiji'o roe ahume napura ve'eja? 'Ene
ichá'ina'e hanaji'iniji'o nutuvi'iniji'o ahu'eja?
15 'Ú 'unama irakijino Keriso'o Piriari'o nimaa veti'ara'eja
'ee vu 'unama irakijino ea ka'ene nimaa roji'iniji'o panimaa
roji'iniji'o nikwinu'wi re'eje?
16 'Ene ichá'ina'e Godoni Temiporu iji'o godi ira'atiji'o roe
nimaa veti'ara'eja? Ijihuni maijaho nú Godi ka'ene mai'o
hiji'ini jihuni Temiporua. Godira nú ijá 'warumana
Na puni vaji hine 'ee puni vaji 'urahe ohuna. 'Ene Na puni
Godia'e reje 'ee pu Nuni ea rehuna 'úmana.
17 'Enajihuna'e Natohwijara ijá 'iama Puni vaja kajaho
are'i kaivo usema roe ea ani'ina'e reha. 'Ene uneunecha
ka'ene chiha rukinijaho ija pa'uniraha. 'Eje Na 'ajorame
aherahuna.

18 'Eje Na joni Oma reje 'ee ja Nuni harihija 'apahija rehuna.
Natohwa ni'ima'urijara ija'ina 'waramana 'iamana.

7

1 'Enajihuna'e vwehu núna ka'ene nú oja mihi'ine ike
nahama 'warumake henareje roe ja pu'úmo uneunecha
ka'ene veje núni haha 'ee 'avena siserasahunijija areva.

Porura Huni Oja 'Ee Hu Teamamuji Rona Najahajina

2 'Ene núni ruha joni oja vaji aremu'avara. Nú ea pina
pasise'i 'ahaara 'ee pavenaume sisea vejara. 'Ene ea pina
papisimie unenu 'aho'a hununa'a 'ekara.
3 Ja namahe 'warahuna pana. Na nimarako 'waravu
ja'ina'e ja nuni oja vaji navujihuna'e nú kwamasahuna ho
mai'o hihuna kaivo nú ja pu'úmo ahuma ni'ajaravi'i hihuna.
4 Na ja ni'ima'ura'e nimaa vetie 'ee jonijihuna'e na
ni'ima'ura'e temaraju. Na niho'o oja sonahia paraniu'e 'ee
núni haha hiana vajijaho temari rareniu.
5 'Ene nú Masatonia roaji 'u'o nú niho'o pasonasahe hijara
kaivo rora rora kajaho niho'o ahija rarenuna 'ee núni vaja
tejuhi rarenana.
6 'Enakaivo Godi ka'ene ea ija'ina temuka apeji'ina ve-
nau'e oja sonahiujara Taitasi ranavume roume oja son-
ahúana.
7 'Ene hura roujiru pana kaivo ja hua'e vejume hu oja
sonanajine 'ee jara núa'e kú'i 'ahi'eju'e hine temuka ka'ene
apeji'i hijura 'ee jara niho'o na kihuna'e ura renaujara
veniu'e natohwa'e temukimu.
8 Ijihuna'e nuni asurijara venaume temukamana'e
re'amajaho na ijaho patemukimu. Ijihuni maijaho na
kavujaho asura kajara ja venaume temukamana vo 'aha
jora pana. 'Enavo na ijaho temukimu.
9 Na jara temuka ka'ene apeju jihuna'e temarahuna pana.
'Enakaivo temukijara rarejume ja niho'o ta'arohajara veju'e
teamanimu. Ja Godoni ura ijara vejume temukamana.
'Ejakame ja nuni vajijaho unenu pina papivusahuna.
10 Ijihuna'e temuka ka'ene Godoni ura ija'ina'e apeju-
jara venau'e temuka paape'i kaivo sisei jihuni 'unamijaho
ta'arohura. 'Ene roe maraniuna kaivo mwe'a ikehuni
temukijara venau'e kwamasahura.
11 Ma ike temuka maa kara joni vaji raka ka'ene venaji
kiaha. Ijara vejume jonuna'a samaa'e renana 'ee ja sisea
irakiji kime senavare 'ee sisea juhavare? 'Ene ja ura ijara
roe samaa'e rehuna ura renaara 'ee ja sisea kara parehuna
niho'o ura rena parajure 'ee ja rakijihuna'e eha vehuna ura
renaara. 'Ene jara uneunecha kihi vejajara najahujaho ja ijí
sisea kajihuni pwina pana.

12 'Ena'omo na joni asura ka'ene vejujaho ea ka'ene
sisea venajihuna'e vehuna pane 'ee ea ka'ene omaha sise'i
'ahaajihuna'e vehuna pana kaivo jara iraka mamaa ka'ene
nunijihuna'e vejaji Godoni una'i veje jonuna'a samaa'e
re'amarono vejuta.
13 'Enajihuna'e ikehuni hahi nú venume oja sonahúana.
Nú oja sonahúani rorijaho nú niho'o natohwa'e Taitasi oni
temarijara vejume nú temarasahara. Ijihuni maijaho ja
vejume huni oja areri rene sonanana.
14 Ijihuna'e na jonijihuna'e Taitasi oni una'i ja aromahuta
re'amajaho ijaho paveniu'e na junimu. 'Enakaivo une-
unecha maho'o ja nimaa 'warava jihuna'e núra Taitasi oni
una'i ja aromahajaho ivi'a nimaa.
15 Ijihuni maijaho jara huni ira hene vene 'ee huni hura
vene 'ee hura ichá'ina venuji ni'ima'ura'e vwihajaji vwi-
hanare'e hu niho'o ja ea mapoka'e ikihi puna'i oja nato-
hwa'e henu.
16 Na temaraju jihuni maijaho uneunecha mapoka vaji-
jaho na ja nimaa vetia paraju.

8

Nimai Roji'inapo Teamana'eje Hura Hara Vajihunijina

1 'Enajihuna'e Masatonia puni sosia vaji Godoni maiji
vwihani'ina ka'ene mihaji nú ja 'warave hehuna'e ura
renúu.
2 'Ene pu sisea 'ee ahija piunivara vo pu ni'ima'ura'e
temarasahe 'ee uneunecha pa'arena'e paraniana vo mava-
jihi'i nahunijara ura rena paraniana.
3 'Enajihuna'e na ja nahama 'waravujaho pu areri vaji-
huna ho pavajihunijaho paka'avara kaivo pu puni ura ijino
asisame kahaho vajihara.
4 'Ene pu ea ka'ene akuavi'inijihi ni'aji'irono ura renaume
'ejahúe puni pwinana'e re'avarono jarirume 'waruvara.
5 'Ene ikaho núra ichá'ina'e vwihaji'i hijuja'ina pana kaivo
Godira ura renuja'ina'e pu maraku'ijaho puni hia Natohwi
jihuni ija tahi irechamareja iji'a nuni ija taha roara.
6 'Enavo nú Taitasi 'ejahaume hura nimarako aneja ve-
nana. 'Ena'omo hura kú'o joni vaji kaukara mavarasa'ina
kaho vena va'e urisahuna.
7 Ja niho'o uneunecha mamaaru vejura areri nimaaroa
'ee ira arira'e 'warame 'ee henaka rukine 'ee niho'o nimaa
nimaa'e vene oja mihuni 'unama ka'ene nú joni vaji aneja
vejajaho veje rausa'amana. 'Ene kaukara mamaakaho 'u'o
veje rausaha para'amana.
8 Na ikaho 'ejahie 'warahuna pana kaivo na ja ea 'aho'a
nimaa nimaijino oja mihu ho pana ijí ki'irono 'waravuta.

9 Ijihuni maijaho núni Natohwa Jesu Kerisora maiji vwi-
hanúajaho ja nihena kavara. Hu niho'o arerina kaivo Hu roe
jonijihuna'e pa'ana'e renana. 'Ejakame Hura pa'ana renana
vajijino jara roe areri rena parani'amarono avanana.
10 'Ene vajihuri 'unamijaho nuni vwiha ichá'ina ka'ene
ni'ajihunijaho ike 'waravu. 'Ene juara pina ka'ene
nipa'arenajaho ja amuraru pavajihara kaivo 'u'o ija'ina
vehuna ura renaara.
11 'Enakaivo ijí 'u'o temarasahi'i aneja vene vejaja'ina'e
vena va'e pa'are'avara. 'Ene uneunecha ichá'ina'e ja areri
vajihuni ja'ina'e vaji'avara.
12 Ijihuna'e ja vajihuna'e amairiara'avajaho ijaho ea irara
hununa'a areri navuja'ina'e vaji'amana kaivo hununa'a
ija'ina pa'ajaho pavajihuna.
13 'Enajihuna'e ja maho'o vají parave pu hami hi'eje ja
sisei hihuna na parone 'waravu kaivo ahume areri re-
nahuna'e 'waravu.
14 'Ene ike vea vutuakaho jara asisame huri vaji'avajara
pura pivusahujija ni'ajihuna. 'Ene pura asisame huri vaji-
hujara 'u'o jara pivusa'avajaho ni'ajihuna. 'Ejakame ijara
areri rehuna.
15 'Ene ika'ina'e vejara.

Ea irara niho'o mapoka'e eiriajaho nijara areri renana.
'Ejume ea ka'ene mapoka paeiriajaho hu 'u'o nijara
areri renana 'úmana.

Taitasi 'Ee Huni Napuhijijihipuni Vu'a

16 'Enakaivo Godi teimani 'wavu. Hura Taitasi oni oja vaji
vwiha nikwisu'ina ka'ene nara jona vwihaju ja'ina'e huni
vaja ranamana.
17 Ijihuni maijaho hu núra raka ka'ene jarivajiru panimaa
venana kaivo hura huni ura ijino teama'eme joni vu'ana.
18 'Ene nú vwea pina ka'ene huni pinana ike vu'a maa
maiu'ina ikehuni sosia vaji 'wama apene ojujaho ranavu'e
hu hu'úmo vu'u.
19 'Ene ijiru pana kaivo sosi hu nú pu'úmo 'uraha ohuna'e
iji pijahara. Ike kaukara maiu'inakaho núra 'ajohi'i Nato-
hwiji ta'arohe 'ee jara ni'ajarahuniji najahe avaju.
20 'Ene hami akuavi'i ike swara mapoka mamaa ka'ene
núra 'ajo'avarono vajúhajaho 'ajoha. 'Ejakame ea pina
panamuhe 'waruhuna.
21 Ijihuni maijaho nú niho'o iraka ka'ene aririjihuni hura
veju. 'Ene Natohwi jihuni una'eru pana kaivo ema puni
una'a 'u'o hura hami veju.
22 'Ena'omo nú núni vwea pu pu'úmo ranavu'e vu'u. Nú hu
vena kavajaho hu uneunecha mapoka vajijaho hu ea nimaa

ura reji'ina'e kavara. 'Enakaivo iviamaa hu majano ura rena paranu. Ijihuni maijaho hu ni'ima'ura ja nimaa vetiu.

23 'Ene Taitasina'ijaho hu nuni napure 'ee nú hu'úmo joni vaji kaukara veji'ina. 'Enakaivo vwehu núpuna'ijaho pu sosi puni ona'e 'eke ojura 'ee pu ea ka'ene veju'e Kerisoho teamavi'inijina.

24 'Enajihuna'e jara vwehu núna ikihija'e oja mihujaho samaumaa sosia puni una'i naja'avara. 'Ene irakijihuna'e núra ja ta'arorahu jihuni maijaho pu ka'avara.

9

Nimai Roji'ina Kukua Pa'ajihi Ni'aji'eje Godira Mapokijaho Vajihuna

1 Ijihuna'e na swara ka'ene Godoni ehija vajihuri kaukara ijí kú'o huri asura vehuna areri pana.

2 Ijihuna'e jara vajihuna'e amairiaravujaho na nihena kivu. 'Ene na ijihuna'e ta'arorahare'e Masatonia ora 'waravuta. Juara pina ka'ene nipa'arenajino Akea ora vajihuna'e amairiaravara. Jara ea vajihuji henareja ea pwina oja 'urina paraniume avajara.

3 'Enakaivo na vwehu núna niirechamiume va'ara. 'Ene núra ja ta'arorahe jara niamairiaravajaho 'waravara. 'Enajihuna'e pu vui'i kive ja mai'o paamairiara'e re'amajaho ijara veje núra ja'e ta'arorahujaho maa pa'ana'e rehuna.

4 'Ene Masatonia opo na hu'úmo roi kive ja paamairiaravara'e ki'avajaho nara ja nimaa vetie 'waravujaho ijara venie na junihuna.

5 'Ene na vwehu nuna 'ejahie irechamiume urasahe joni vu'e ki'eje swara ni'ima'ura ka'ene jara vajihuna'e nahama 'waravaji 'eke amairie irecha'avarono 'iavume vu'ara. 'Enakaivo na ura reniujaho swara ni'ina kajaho ja'e itunavujara reje 'aho'a ura renahuna pana kaivo maho'o icha'ina'e vajihuna'e amairiaravajaho niija'ina'e ihene vaji'avara.

6 'Ene iviamaa na ikaho rone 'waravu Ea irara uja kwinu kwinu 'o'amajaho hu kwinu kwino jahene 'ekahuna 'ee ea irara uja mapoka mapoka 'o'amajaho hu mapoka mapoka jahena 'ekahuna.

7 'Enakúne ea 'oi'oi huni oja vaji ichá'ina'e vajihuna'e vwihana ja'ina'e vaji'amana. A sena paveji'i vajihe 'ee ea 'ahopo 'ejahiu'e vajihu ja'ina pave'amana. Ijihuni maijaho Godiho ea ka'ene teamana'eju'e vajihi'inijija oja mihuna.

8 'Ene Godiho maiji vwihaniujaho areri venahe jonuna'a ani renahuna. 'Ejakame na'ia mapoka uneunecha mapoka

maho'o areri renahuna. 'Ene jara kaukara mamaa ka'ene ve'avajaho uneunecha mapoka areri renahuna.

9 Godoni ira vaji ika'ina'e vejara
Hu ahaijikujume jirijiri va'ara. Hu ea ka'ene pivusahuji-
hija'e vajihana. Huni mamaijaho aneja púsa pa'ana
'úmana.

10 'Ena'omo Godi ka'ene uja 'oji'iniji 'ina vajihe 'ee puretia 'iruma ihuna'e vajúhujara Hura vajihe 'ee joni 'ina veje mapoka mapoka 'ohuna re'amana. 'Ene arira maiji juara puna'i sahunijaho veje mapoka renahuna.

11 Jara iswasina ka'ene rejujihuna'e joni hiijaho marana parahuna. 'Ene jara nuni vaji pu vajihajara reje pu Godi teimani 'wa'eja.

12 'Ena'omo ike vajihuri kaukara ea ka'ene akuavi'inijipo pivusahuji vajihe areri renahunaru pana kaivo 'u'o vaji-hukara venau'e Godi teimani 'wavi'i navu.

13 Ijí jara vajihuni kaukara mamaa ka'ene vejujara reje pu Godiho ta'arohuna. Ijí swara ka'ene ja pua 'ee ea 'aho'a vajihujara najahujaho ja Keriso oni ira maiu'ina mamaijara 'waramuji henare'e vejara'e renu.

14 'Ene pu 'u'o siporua vajijino joni oja vwihaniura. Iji-huni maijaho Godoni maiji vwihani'ina ka'ene joni vaji ni'ima'ura renujihuna'e avajara.

15 Godira Huni swara mamaa ka'ene niho'o iri ta'arohe amairie 'warahuna areri pa'ana ka'ene múhajihuna'e teimani 'waha.

10

Porura Hu Ea Irane 'Ee Huni Kaukara Irakiji Rona 'Waramajina

1 Na Porura onuno ja 'ejahie Keriso oni ajuarana masuani hijura vajijino 'waravu. Na vea ka'ene ja pu'úmo ura varira kakaravujaho ajuasina'e rejura kaivo na karaa ani hijujaho na niho'o ira kisina'e jonuna'a 'waravura.

2 Nara 'waravujaho vea ka'ene na ijí hi'ujaho nara nimaa vene harura ka'ene apene ea ka'ene nú kúme vwihaju'e nú mwe'a kehuni ura ija'ina'e 'uraha oju rojujija ira kisina'e ninama'e 'warahuna.

3 Nú haha vaji oju vo nú haha huni 'unamijaho nana pa'ejura.

4 Ijihuna'e 'arasaravuri kukua ka'ene núra 'eke nana'ejujaho mwe'a kehuni kukuijija pana kaivo Godoni kukua ka'ene harura rukima'ura ka'ene uneunecha kisima'urijihi tirakuhunijina.

5 'Ene nú vwiha ka'ene mahine vwihajujija 'ee uneunecha mama'ina ira'ata ka'ene ijipo veju'e Godi hena kahuniji'i

ninakaravujija tirakuju. 'Ene núni vwiha ichá'inijija 'oi'oi 'ajoha venau'e roe Keriso oni ura ijaho hene veju.

6 'Ene vea ka'ene vu'ataa hejujara roe areri rene para'amajino nú amairiarame areri rene uneunecha ka'ene vu'a ataa pahejujija eha mihuna.

7 Ja hine uneunechakija ma huri pu ichá'ina navuja'ina'e kivu. 'Enakúne ei pini huhusu hu Keriso oni ea renaji niarerina ro'amajaho maka'eje hu ikaho kú'o ori'ini huni vaji vwiha'amana. Hu Keriso oni ea renajihuna'e nú 'u'o rejara.

8 Ijihuna'e na harura ka'ene Natohwijara nú múhajihuna'e ta'arosara'ujaho na pajunihuna. Ijí harura kajaho ja ni'ajihe 'urihuna kaivo parurahihuna.

9 Ijihuni maijaho nuni asura ikipo veje ja tea junahunijaho na ura pareniu.

10 Ijihuna'e pu ijá 'wavu. Huni asurijija ahisima'ure 'ee harura rukina 'wavu kaivo hu ea maijaho harura pana. 'Ene hura iraka ka'ene 'waramujija senahuna 'wavu.

11 'Ene veje ea ijá kajija ikaho hami vwiha'avara. Nú ijaho pahijujaho ira ichá'ina asura vaji vejuja'ina'e vea ka'ene nú hamai piunivujaho nú ija'ina'e vejura.

12 Nú harura pa'ana'omo nú pa'eke manura vene irechamie ea 'aho'a ka'ene opu rone 'waravu ja'ina pavejura. 'Enakaivo vea ka'ene pu opo manura vene pirahujaho pu pahene pakavi'ina'e kavu.

13 'Enakaivo nú núni manurijaho paasime huri ta'arosarahuna. 'Enakaivo núni tinia ka'ene Godira mina vene múhajihuni vajijino hine vu'e joni usehuna.

14 Ja núni harura hari hihunijaho arerina. Ijihuni maijaho núra amura Keriso oni vu'a maa maiu'inijaho 'warama 'unama jojora kaho roe jara hiju kaho usevara.

15 Nú areri núni chahijaho paasime ea 'ahopo kaukara ka'ene vejajihuna'e ta'arosarahuna. 'Enakaivo nú vwihajujaho joni nimaa roijara 'urine emare'amajino núni kaukara ka'ene joni vajijaho 'urine natohwa'e rene rausaha parahuna.

16 'Ene areri vu'a maa maiu'ina 'warama va'e jara hijujaho asime kaha'ana'i vahuna arerina. 'Enajihuna'e nú kaukara ka'ene ni ea pipuni ara kwaa vaji nivejajihuna'e pataarosara'i 'ahúu.

17 'Ene Godi oni ira vaji ika'ina'e vejara Ea irara mari'ui ve'amajaho hu Natohwi jihuni vaji mari'u'amana 'iamana.

18 Ijihuna'e ea ka'ene ori ta'arosaramujaho nimaa vetihuna pana kaivo Natohwijara nimaa vene ta'arohe 'waramujarana.

11

Porura Huni Apasoru Kaukara Nimaa Nimaijine 'Ee Apasoru Ira'atijihi Rona Najahajina

1 'Ene na hine puruva reti'inapo vejuja'ina'e vene 'warave he'avajaho maki'avara. 'Enakaivo masuani hine ataa apúsame heha.
2 Ijihuna'e Godira jonijihuna'e oja ka'ene henuja'ina'e na 'u'o joni oja ija'ina'e heju. Ijihuna'e na parua kwinu vehuna'e nahama 'waravuta. 'Enareje na ja areri 'asúra ariramaa Keriso vajahuna.
3 'Enakaivo vejuro'i taparijara huni henaka ira'atijino Ivi pisimia ja'ina'e hu joni vwihaiji 'u'o veje ja Keriso oja nimaa ka'ene mahuji arehunijara na tea junimu.
4 Ijihuna'e ei pini roe Jesu pina ka'ene nú panajahaji roe naja'ena ho 'avena pina ani'ina ka'ene jara apeja ja'inijaho pana ka'i ani'ina ho vu'a maa maiu'ina ka'ene jara apeja ja'inijaho pana kaivo ani'iniji najahe ja ijihi nimaa vena'e ve'avarono tea junimu.
5 'Ene na onuno pavwihajujaho na apasorua ka'ene mama'inijihi puni hara ka'ene niho'o túchama ijina paroju.
6 'Enakaivo na ira hami pa'waravi'ina vo na henaka rukina. Nú ikija nimaa nú vejume jonuna'a uneunecha maho'o samaa renana.
7 'Ene nara niho'o joni hari roe ja 'unirame ahasirima'e 'ee Godoni vu'a maa maiu'iniji ja'e eha pa'a najahujaho na sisea vene avajuta raka?
8 Na sosia 'aho'a nesavu ja'ina'e vejuta. Ijihuni maijaho pura na aneja mi'eju'e ja najahu.
9 'Ene vea ka'ene na ja pu'úmo hijujaho na pivujuta kaivo na ea pina ahija pamahuta. Ijihuni maijaho vea ka'ene vwehipo Masatoniai rena roajino nara pivujujaho maho'o vajihara. 'Enajihuna'e na uneunecha mapokijaho pavejume joni ahija'e renana. 'Ena'omo majaa ija'ina'e vehuna.
10 'Ene areri ike Keriso oni nimaa ka'ene núni vaji hinujihuna'e nara ike temarane vejujaho Akea vaja ea pina patanuhuna.
11 Irakijihuna'e? Ijihuni maijaho na ja oja pamihura raka? Nara ja oja ka'ene mihujaho Godira hena kimu.
12 'Enakaivo nara iraka ka'ene vejujaho na majano vena vahuna. 'Ejakame ea ka'ene 'unama savujija uhusamihuna. 'Ene ea ka'ene 'unama same nú pu pu'úmo kaukara niareri nikwisu'ina veju ronare'e ta'arosaravujija uhusamihuna.
13 Ijihuni maijaho ea ijá kajija apasorua ka'ene ira'asini jihina. 'Ene kaukara ira'ata veji'ini jihina. 'Ena'omo pu Keriso oni apasorue puna'i veju.

14 'Ene Setani 'u'o ta'arohe areri hanaji'ini jihuni 'ona oji'ina sa'ina'e rehuna.
15 'Enajihuna'e huni pwea 'u'o areri arimaa ijihuni pwea puna'i matesaravujaho na mai'o patata'eju. 'Ene pura kaukara ka'ene vejujihuni eha sisea apehuna.

Porura Apasoru Kaukara Veji'i Siseisei Hinajina

16 Na kú'o ijá 'iavu Veje ea pina na vwiha pa'ana paro'amana kaivo ja ija'ina'e ro'avajaho vwiha pa'ane puna'i apeni'avara. 'Ejakame na ma'uako temarauta.
17 Nara raka ka'ene 'waravukija Natohwijara 'waramu ja'ina'e pa'waravu. 'Enakaivo ea vwiha pa'ajipo vejuja'ina'e na onuno nimaa veti'aravi'i ta'arosaravu.
18 Ijihuna'e ea mapoka mwe'a kehuni 'unamijino temaraju jihuna'e na 'u'o temarahuna.
19 Ja vwihajujaho ja hami vwihaji'ina ronare'e ea ka'ene vwiha pa'ajija nimaa teamana'eju'e 'ekura.
20 Ijihuna'e ja ea irara pwea 'ekahareje 'anie ruarahe 'ee 'eke hura ura renuja'ina'e 'ahie 'ee huhusu ta'arosarame varinu tahijihujaho ja majaa ata kairasahe hu hu'úmo hijura.
21 'Ene na niho'o juni'eju'e 'waravu kaivo nú manura vene kúvajaho nú niho'o harura pa'ana. Na kú'o vwiha pa'apo 'waravu ja'ina'e 'waravu. Pu 'unama iraka sa'inijino harusina'e rejaja'ina'e núni harura 'u'o ija'ina.
22 'Ú pu Hipurue? Na 'u'o Hipuru. Pu Isureri ore? Na 'u'o Isureri ora. 'Ú pu Eparahami oni amuhije? Na 'u'o Eparahami oni amuja.
23 'Ú pu Keriso oni pwehija raka? Na húmata siseapo 'waravu ja'ina'e 'waravu. Nara niho'o pu asitahuta. Nara kaukara ka'ene vejujara pu asitahana. 'Ene nara na'ia mapoka'e tipurai hijujara pu asitahana. 'Ene na'e hijihiaji tahuna areria pana 'ee niho'o na'ia mapoka'e kwahuni hari hijuta.
24 Jua na na'ia iropu 'aha mapoka (39) hijihiara.
25 Na na'ia no'opisu ajiaki hijihiara. 'Ene na'ia kwino muni 'one hijihiara. 'Ene 'aha no'opisu sisima siserajara. 'Ejume vea kwinune 'ee na'ia kwinu ijá karo soha rira karohi imwasami'i venana.
26 Na veku veku 'unama jojora va'e roura vajijaho na ahija mapoka piunivura. Toa puni ahija anuameji'ina puni ahija nuni aepuni ahija Jenitaru puni ahija 'ee taunua vaja 'ee nechi'a 'ee soha 'ee vwehija ka'ene ira'ata rukinijihi puna'ijaho ahija piunivura.
27 Na niho'o kaukara kisina'e vene 'ee 'unama kisinijino hijuta. Na na'ia mapoka'e na'ia nia panejuta 'ee matunime

ˈee toa huaniˈejuˈe ˈiruma pai ojura ˈee nihoˈo atuatiˈejuˈe
naˈia ateha paraane nejura.
28 ˈEne uneunecha ikeru pana vo na sosia mahoˈo ikihi
puni ahijiji oja vwihaniareˈe siseisei hijura.
29 Ea irara harura paˈarenujaho na ˈuˈo paˈareniuna. ˈEne
ea irara sisei vaji arumujaho na nihoˈo natohwaˈe hunij-
hunaˈe vwiha kisinaˈe vwihajura.
30 ˈEnakaivo na temaraˈi veˈujaho iraka kaˈene nuni vaji
ajuaranuji na ijihunaˈe temarahuna.
31 Godi kaˈene núni Natohwa Jesu Keriso oni Oma kaˈene
aneja púsa paˈa taˈarohujara kiˈejuˈe na iraˈata paapeju.
32 Tamasikasi vaji kavana ijara Eritasi kaˈene kinijihuni
hari Tamasinesi taunua kajaho ˈajohe kamoriˈi ˈahiume
vejara.
33 ˈEne na namea vaji ranamie vera titi apúsamiume na
huni ijaˈe juhame arihe aseha vaˈuta.

12

*Poru Oni Visoni ˈEe Raka Kaˈene Túnaˈi Rehunaka Naha-
jina*

1 ˈEne taˈarosaravujaho nijina kaivo ijaho ea maiˈo
paniˈajihuna. ˈEnajihunaˈe na iviamaa visonia ˈee Natohu
ijara raka kaˈene vejuˈe samaaˈe rejujihi ˈwaravuma.
2 Na Keriso oni ea pina hena kavuraˈe juara iropu ropu
noˈuna noˈo ijá paˈarena ijino vinaho hahijiˈina ho haha
paˈana puruva reniu kaivo Godira hena kamu. ˈEnavo ea
kajaho akúpa ˈahi ruha kaˈene noˈupisu jihunijino apejume
vaˈana.
3 ˈEne ijí ea kajaho huni hahijiˈi vaˈana ˈaho huni
ˈavenijara vaˈajaho na puruva reniu kaivo Godira Huhusu
hena kamu.
4 Hu Parataisi vaˈana. ˈEne ira kaˈene areri
paˈwarahunijija henana. Ijí vuˈa kajaho ea areri
paˈwarahunaˈe tanuˈurahara.
5 Na ea ijá kajihi punijihunaˈe mariˈuhuna. ˈEne na
nunijihunaˈe pamariˈuhuna kaivo nara pivujuri vajijino na
mariˈuhuna.
6 Ijihunaˈe na ura temaraˈi ˈahiˈamajaho na vwiha papu-
ruva retiˈinaˈe reˈeju. Ijihunaˈe na nimaiji rone ˈwarahuna.
ˈEnakaivo na ijaho paˈwarahuna. ˈEjakame ei pini iraka
kaˈene nuni vaji kime ˈee nununaˈi henujiru aromihuna.
7 ˈEne uneunecha mapoka kaˈene vejume samaahirava
ijihunaˈe haha hiana niˈinaˈe nuni haha vaja ranamana.
Ijaho Setani oni onaˈojiˈinijina. Ijara ˈwija oma rene nuni
haha vaji hine ruarihakame na onuno pataˈarosaraˈurono
avanana.

8 Ikehuni vuˈijaho na ˈaha noˈupisu natohwiji jarime ijí
ˈeka ruvaˈamarono ˈwaravuta.
9 ˈEjume Hu ijá ˈwima Nuni maiji vwihaniiˈinijara ve-
nauˈe a huˈúmo niareri renau. Ijihuni maijaho a harura
paˈarenaujino Nuni harurijara venauˈe a areri renauna
ˈwamana. ˈEnajihunaˈe na harura paˈareniujino mariˈume
kehi kehi ojuˈukame Keriso oni harurijaho nuni vaji na-
muna.
10 Ijihuni hahi Keriso onijihunaˈe nara pivujuri vajijaho
ira sisea ˈwarivura ˈee vea kisina vaji aruvura. ˈEne sisei
ˈahie rurihuri vaja ˈee kisina rene puruva retiuni vaji na
nijihunaˈe teamanimuna. Ijihunaˈe vea kaˈene na harura
paˈareniujaho na harura renihuna.

Porura Koriniti Ora Vwihaniani Vuˈijina

11 Ja ojono veniume na vwiha paˈanaˈe rejuta.
ˈEnajihunaˈe jara asura vene na ea icha'inijaho rone
ˈwaravaˈa.
12 Apasorua nimai jihipuni ˈunamijija joni vaja masuani
ajuarane vene najahajaho ikena. Acha ani aniˈina ˈee ea
areri pavehunijija ˈee ea kime vwiha puruva retihunijija
vene najahara.
13 Ijihuni maijaho na ˈunama irakijino venaume ja sosia
ˈahoˈi jihipuni haraˈe rejare? Nara unenuˈu pina kaˈene
jonunaˈa pavejujaho na ja ahija pamihuta. ˈEnakúne nara
sisea kaˈene vejujaho vwihanie areha.
14 ˈEne na iviˈa ˈaha noˈupisu ijí ja vuˈe kiˈirono amairi-
aravu. ˈEne na paveje jonunaˈa ahija renahuna. Ijihuni
maijaho na joni kukuiji ˈekaˈirono avahuna pana kaivo ja
ˈekaˈirono avaju. Ijihunaˈe sesahwapo emahwa puni une-
unecha patamuvanihura kaivo emahwapo sesahwa puna
tamuvaniura.
15 ˈEne na teamaniˈejuˈe joni ˈaveniji maraniˈavarono nuni
uneunecha ˈee nuni haha mahoˈo atoˈuruve paˈarehuna.
Na nihoˈo oja niˈimaˈuraˈe mihu kaivo ja na oja maˈuako
mihuna raka?
16 ˈEnakaivo areri ijaˈinaˈe rehuna vo na pavejume jo-
nunaˈa ahija renahana. ˈEne na ea kaˈene ˈunama ani aniˈini
pisivisaviˈina ˈwavura. ˈEne na ja papisimisamareno ˈekauta
ˈwahuna.
17 Na ea kaˈene irechamiume vuˈajihi puni vaji unenuˈu
pina mamaa jonaˈe na paˈekahuna saˈinaˈe ˈekuta raka?
18 ˈEna na Taitasi ˈejahaume vaˈeme vweijaho ranavume
hu huˈúmo vuˈana. ˈEnakaivo Taitasiho jonunaˈa unenu
ˈahoˈa paˈekahuna saˈinijaho ˈekana raka? ˈÚ nú ja puˈúmo
kara nikwinu rene vejara raka? ˈEne kara kwinu parene
ˈunama ura kwinu parene vejara raka?

19 Jara hine vwihana apene roujaho núra raka ka'ene
'waravujaho nú núni haha anakarame ijihuna'e 'waravu
roju. 'Enakaivo nimaijaho Godoni una'i nú Keriso oni vaji ja
oja mihujihuna'e ja vena'e marasahe 'uri'avarono 'waravu.
20 Ijihuna'e na vea ka'ene kú'o 'uname roujaho jara
ichá'ina ka'ene rehuna'e na vwihajujaho parena vehunijara
na oja hianimu. 'Ene nara ichá'ina ka'ene veje ja ura
parenahuniji vwihaju. 'Ene joni vaja hine 'ura'aravu ho ea
'ahopuni kukui jihuna'e sename ajinavu ho ajiri pivaroramu
ho 'ura'arame ninakaravu ho ea ira'atijino namahe 'wavu
ho epuni vu'a sisea ronahu ho jarika reju ho 'ee uneunecha
mai'o ura arini paname 'ee pareju.
21 'Ene vea ka'ene na kú'o joni vu'ujino nuni Godijara
venie na joni una'i vahi'a apehunijara tea junimu. 'Eje
na ja'amu vehuna. Ijihuni maijaho ea mapoka ka'ene
itunavume nimako rene hine sisea ka'ene vena apene roe
'ee hine hurecharame 'uasa vejajaho mai'o pataarohe puni
sisea vwihane arevi'ina.

13

Túchamaa Onúno Piuharahuna 'Ee 'Ajorumajina

1 'Ene ikaho nuni 'aha no'opisu ijí na ja ki'irono vu'u. 'Ene
vu'a nimaijija ea no'ohe'ina ho no'opiso avavukame iji'a roe
nimaa'e rejura.
2 Na nimarako vea ka'ene na ja pu'úmo hijuti veijino ona
aruna mihuta. 'Ene kú'o na ijaho ja pu'úmo pahiju vo na
nimarako 'warave ja hehuna. 'Ea ka'ene nimarako sisea
vejajija 'ee ea maho'o ijija 'u'o Na kú'o roujaho ea pina
paasinahuna kaivo eha mihuna.
3 Ijihuni maijaho ja Kerisora nuni vaji 'waramu jihuni
maiji ka'i 'ahiu'e savu kaivo Hu joni vaji harura pa'ana'e
rehuna pana vo niho'o joni vaja kajaho harura ni'ima'ura'e
renu.
4 Ijihuna'e Hu nimaa ajuaranana vajijino korosi 'ahi
'anaara. 'Enavo Godoni harurijara reju'e Hu majama
hinu. Ijihuna'e nú 'u'o Huni vajijaho ajuasina kaivo nú Hu
hu'úmo hihuna. Ijihuni maijaho Godoni harurijaho jonuna'i
ranavume vu'ajihuna'e.
5 Ja nimairoa vajijino hiju ho pa'ajaho ojono mina vene
ka'avara. 'Ene ja ojono piuha'arame kaha. 'Ú ja Keriso
ka'ene joni vaji hinujaho mai'o pakavu raka? 'Ene ja vejuro'i
ma irijino Godoni ea 'wavara'e re'ira'omo 'ari'ava.
6 'Ene na nimaa vejujaho ja hena kú'avajaho nú vena
kúvajaho pa'arihara'e kú'eja.

7 Nú iviamaa Godoni siporua 'ojukame ja sisea paveju. Núra ikaʼina kaʼene vejukaho núra raka kaʼene najahajara mamaaʼe rejakame avahuna pana kaivo nú ura renujaho vea kaʼene núra arihune saʼinaʼe kúʼavajaho ja 'unama kaʼene aririji vehunaʼe ura renukame avaju.

8 Ijihunaʼe nú unenuʼu pina nimaiji niname vehuna pana kaivo nú nimai jihuneru vejura.

9 Nú temarasahu jihuni maijaho vea kaʼene nú harura paʼarenujaho ja nihoʼo harura renau. 'Enajihunaʼe nú ike 'uʼo siporua 'ojuraʼomo ja venaʼe mahouʼinaʼe renahuna.

10 Ikehuni maijihunaʼe na ijaho pahiju vo na uneunechak-ija vene 'waravura. 'Eʼiraʼomo vea kaʼene na ijí hiʼujaho na nuni harura kaʼene Natohwijara mihajaho paapene ja ira kisina 'warahuna. Ijihunaʼe na ja niʼajihe emarene 'urihuna kaivo ja pavenaʼe arihuna.

11 'Enajihunaʼe vwehu nune túchamaijaho temarasaha 'ee venaʼe mahouʼinaʼe reha. 'Ene niʼajaraha 'ee oja sonahiaha 'ee vwiha nikwinu rene matausahe hiha. 'Eje Godoni oja mihiʼina 'ee matausahiʼinijara ja puʼúmo nahuna.

12 'Ene akuavuri 'unamijino 'ajosaraʼavara.

13 'Ene nimaa rojiʼina mahoʼokipo 'ajoravu.

14 Natohwa Jesu Keriso oni maiji vwihaniiʼinijaho 'ee Godoni oja mihujaho 'ee 'Avenijihi puʼúmo ahuvujaho mahoʼo ja puʼúmuna. Nijina.

Karesia

Vuʹa Anejijihina

1 Na Poru apasorua kaʹene emaapo iji pijihe rehuna pane ʹee emaapuni haruri rehuna pana kaivo Jesu Keriso oni vaji Godi Amo kaʹene Huaʹe vejume kwama ʹurinajara iji pijihana.
2 ʹEne vwehu núna maohʹo kaʹene nú puʹúmo hijukipo sosia kaʹene Karesia vaji navujihi ʹajorame veju.
3 ʹEne maiji vwihanúe ʹee matauviʹina kaʹene Godi kaʹene núni Oma ʹee Natohwa Jesu Keriso oni rena roajaho ja puʹúmuna.
4 Hu núni sisei jihunaʹe kwamana ʹee areri Godi kaʹene núni Omijara Huni ura ijino niamariarama jaʹinaʹe ike mweʹa sisea vajakino niʹajúhe siriruma ruvaʹana.
5 Ijihunaʹe pinanijaho nihohʹo aneja púsa paʹanaʹe mahohʹo majama Huna. Ameni.

Vuʹa Mamaa Maiuʹina Nikwinuna

6 ʹEne na nihohʹo puruva retiu. Ijihuni maijaho Godi kaʹene Keriso oni vaji maiji vwihanúe ʹumenuajaho ja nimarako ranaʹi vo vuʹa aniʹina maiuʹina ʹararihau.
7 Ijaho nimaiʹe ira pina aniʹina pana kaivo pu ea ʹahohʹa hine a ruarahau. ʹEne Keriso oni vuʹijaho apene taʹarohe ani najahu.
8 ʹEne núrana ho ʹona ojiʹini kahi akúpa ʹahi rene roe ira kaʹene nú ja najahukeja areʹi kaivo ira pina aniʹina najaʹamajaho makaʹeje Godira hu siriʹamama.
9 Na nimarako ʹwaravutaʹe na kúʹo ʹwaravu. Ei pini roe ira núra ʹwaravu jaʹina pana vo ira pina aniʹinaʹe ʹwarave heʹavajaho makaʹeje Godira sirimama.
10 Ijihuni maijaho na iviamaa emaaʹe ura renaʹavarono avaju ho Godi ura reʹamarono ʹunama saravu raka? ʹÚ na emaaʹe ura renaʹavarono harura veju raka? ʹEne na emaaʹe ura reʹavarono saravuta reʹipisa na Keriso oni pwea pareju ʹu.

Porura Apasoru Renani Vuʹa

11 ʹEne vwehu nune maijaho na ura ja nimaa hami hehunaʹe ura reniujaho nara vuʹa kaʹene najahujija emaapuni rene roe na najahuna pana.
12 Ijihuni maijaho na emaapunaʹa paapejuta ʹee ei pini najihuna pana kaivo Jesu Keriso oni vajijino vejume roe samaa rejume na apejuta.

13 Nara ˈunama kaˈene Jua puni tamana vajijino vejujaho
ja nihejura. ˈEne nara icháˈinaˈe vene Godoni sosia siseˈi
ˈahaˈe ˈee tirakuje paˈareˈamarono vejuji manura vehuna
areri pana.
14 Na ea kaˈene nú puˈúmo urijajija Jua puni tamanijihuni
ˈunama nihoˈo asitahe hena ka parajuta ˈee na harura
natohwa vene amuhu núpuni ˈunama tamana kajija mahoˈo
ˈararihie ve parajuta.
15 ˈEnakaˈivo nuni ohijihuni tei vaji Godira veniume na roe
ˈarihujino Hu ura rejume Huni maiji vwihaniuri vajijino iji
pijihana.
16 Hu teamavume Huni Hariha nuni vaji vejume samaaˈe
rejumakame na Jenitaru puni vaji najaˈurono avanana kaivo
na makuˈa ea kaˈene haha ˈee ˈaa rukini jihipunaˈa vuˈa
pasaravuta.
17 ˈEne na Jerusaremi pavaˈe apasorua kaˈene nimarako
reja jihipuni vaˈuta kaivo na vaˈe Arepia rene kúˈo
Tamasikasi routa.
18 ˈEne juara noˈopiso paˈareˈeme na ijiˈa Jerusaremi Sipasi
(Pita) kaˈirono vaˈuta. Na ijino naˈia iropu ropune ˈee umora
ronu kwino hijuta.
19 ˈEnakaivo na apasorua ˈahoˈa pakivuta kaivo Jemisi
kaˈene Natohwijihuni ˈuˈuijiru kavuta.
20 Nara iviamaa raka kaˈene jonaˈe vejukaho na nimaaˈe
Godoni unaˈi ja papisimie ˈwaravu.
21 ˈEnarejo na ˈurine Siria ˈee Sirisia vaˈuta.
22 ˈEnajihunaˈe sosia kaˈene Keriso oni vaji Jutia hijujija na
pakiviˈina.
23 ˈEnakaivo pu nuni vuˈa ikaˈineru hejura Ea kaˈene
nitama sisei ˈahúajaho iviˈa nimairoa kaˈene hu nimarako
tirakui venaji najahu.
24 ˈEne pu nuni hahijihunaˈe hine Godi taˈarohura.

2

Poruho ˈEe Apasoru ˈAhoˈijina

1 ˈEne juara iropu ropu noˈona noˈo paˈareˈeme ijiˈa na
kúˈo ˈuname Jerusaremi Panapasi ho ˈee Taitasi ho ijá
aherame vaˈuta.
2 Nara ijí vaˈujihuni maijaho Godira najihumakame iji-
huna vaˈuta. ˈEne nara vuˈa iraka kaˈene Jenitaru puni vaji
najahujaho hemi ea mamaˈini jihipuni unaˈeru ˈwaravuta.
Ijihuni maijaho na ˈunama reha asisame ani najaˈeju
ronarejo avajuta.
3 ˈEnakaivo Taitasiho na huˈúmo hinana vo hu Kuriki kaivo
pu paˈejahae sisa ˈuhuhuna ˈwaravara.

4 Ijihuni maijaho vwehu nuna 'aho'a ira 'atijino júhi roe
kúme núra Jesu Keriso oni vaji ahija varapa pa'a ijí matauma
hinojujihi kúmareje aheruma va'e sisea huni harura hari
hi'avarono avajara.
5 'Enaka'ivo pura ija'ina'e vejakame pu ruha aremahareje
vea oma kwino aremahuna pana. Ijihuni maijaho vu'a
nimaijara joni vaji majamano na'amarono avajara.
6 'Enakaivo ea ka'ene pina'inijija pu mai'o núnuna'a
ani'ina pareju. Ijihuni maijaho Godiho ronu kwino
pareji'ina. Ijí ea mama'ina pina'ina kajija na unenu'u pina
pani'ajihara.
7 'Ene pura ani'ina ka'ene hejajaho na sisa
pa'uhuahi'inijihi vu'a maa maiu'ina najahuna mihana
hejara. 'Ene ija'ina'e Pitaho sisa 'uhua'inijihi najahuna'e
ranavara.
8 Godi ka'ene Pita oni vaji kaukara maa vejume sisa
'uhuahi'ini jihipuni vaji apasorua kaukara venajara nuni
vaja kaukara maa 'u'o vejume na Jenitaru puni vaja kaukara
vejuta.
9 Jemisine Sipasine (Pita) 'ee Joni ijano tukeja'omo maiji
vwihani'ina ka'ene na mihaji kamareja pu nú Panapasi'i
ahuma Jenitaru puni va'e ni'ajihe 'ee pu sisa 'uhua'ini
jihipuni vahuna'e nimaa vetiarame ija 'ekuara.
10 Pu ea ka'ene uneunecha pa'anaka pivusahi'inijiru vwi-
hani'avarono 'waravara. Ijaho iraka ka'ene na 'u'o ve-
huna'e ura renia paranajina.

Porura Pita Enitioki 'Urarahe Ira Kisina 'Waramajina

11 Vea ka'ene Sipasira (Pita) Enitioki roajaho na huni una'i
ninama 'urarahuta. Ijihuni maijaho hu 'unama ka'ene areri
parehuniji vena jihuna'e avajuta.
12 Iji'a ea 'aho'a Jemisi oni una'i rena ro'avarono hu
va'e Jenitaru pu'úmo 'iruma inuna kaivo vea ka'ene pura
roajaho hu sisa 'uhuahi'iniji juhame Jenitaru maki'ika'i
ruva'e hunanu hinana.
13 'Ejume Jua 'aho'a ni'ajahe ira'ata kaja'ina vejara. 'Ene
pura ira'ata ka'ene ija'ina veja kajara rejume Panapasi 'u'o
ira'ata kajara tairiume va'ana.
14 'Enaka'ivo na kivume pu vu'a maa maiu'ina nimaiji
areri pavejume kimarejo na puni una'a kajino Sipasi (Pita)
ijá 'wavo A areri Jua kaivo a Jua puna'i pahi'i kaivo Jenitaru
epuna'i hinu 'ee a ichá vene Jenitaru Jua puna'i hi'avarono
'ejahio?

Jua 'Ee Jenitaru Ahuma Nimairoa Vajijino Maranihuna

15 Nú Jua'e nahenuajija nú Jenitaru puni sisea vaji rena
rohuna pana.

16 'Enavo hena ka'amana! Emaa varapa tamaniji venareje
ariramaa'e rehuna pana kaivo Jesu Keriso nimaa ro'avajina.
'Ene nú 'u'o Jesu Keriso nimaa rojara. 'Ejume Keriso
nimaa rojajara venume ariramaa'e rejara. 'Ene varapa
tamana'e venareje ariramaa'e rehuna pana. 'Ena'omo
varapa tamana'e ve'avajara ea pina veje ariramaa rehuna
mai'o pana.
17 Nú Jua Keriso oni vaji ariramaa'e re'irono savari vajijino
nú roe hena kavajaho areri Jenitarua ea sisei ija'ina'e nú
'u'o sisea rukina'e kavara. 'Ú Kerisoho sisea vehuniji
'waravi'ine? Niho'o pana.
18 Ijihuni maijaho nara niruarahume pa'arenaji na kú'o
'uname vena aji'ipisa ijara naji'amajaho na sisea vejuta
reja'a.
19 Ijihuni maijaho varapa tamani jihuni harura vaji hijuta.
'Enarejo tamana vaja kajaho kwavume pa'are'eju'e Godoni
jihuna'e hiju.
20 Na Keriso'i korosia 'ahi 'aniara. 'Ena'omo iviamaa nara
nanasu hihuna pana kaivo Kerisora nuni vaji hinu. 'Ene
nara hia ka'ene iviamaa haha kehunijino hijujaho Godoni
Hariha ka'ene na oja miharena Huhusu nunijihuna'e mihaji
nimaa roji'i hiju.
21 'Enajihuna'e na Godoni maiji vwihani'inijaho pakarano
ranavura. Ijihuni maijaho varapa tamana 'arariha'areje ari-
ramaa rehuna'e re'ipisa Kerisora kwamajaho maa pa'ana'e
reja'a.

3

Varapa Ho Nimairoa Vo Nimairoi Rejue Arira Rejura

1 Karesia ora ka'ene vwiha pa'akije ea irara ja pisimiane?
Jesu Keriso korosia 'ahi 'anaajaho na eriri joni una'a pana-
jahume samaa'e parenane?
2 Na unenu'u pina kwinu ikeru hehuna'e ura reniu. 'Ú
Godoni 'Avena ka'ene ja apejajaho varapa tamani jihuni
kaukara'e venareja apejara ho ja hene nimaa ronareja
apejare?
3 Ja vwiha pa'ane ja Godoni 'Avena vajijino
marani'amarono aneja ka'ene vejajaho are'ika'i ja ivi'a
hahijihuni ura ijino veje mara'amarono vejo?
4 A uneunecha mapoka vajijino sisei hinajaho maa pana
raka? Ijija maa pa'ana'e re'avajaho nimaa'e maa pa'ana.
5 'Ú Hu 'Avena ka'ene mihe emaa areri pavehuna ka'ene
veju'e joni vaji rejajija ja tamana hene vejujihuna'e vajihana
ho ja henareja nimaa rojajihuna'e venune?

6 Ijí 'unama nikwinu'ina kajino Eparahamiho Godi nimaa
rojumakame Godira hu ea arira 'wamana.
7 'Enajihuna'e ea ka'ene nimaa roji'inijija Eparahami oni
harihija.
8 'Ene Godoni irijara Godira túna'i Jenitarupo nimaa
rojakame venae arira'e rehuniji kamarena mai'o Godoni
vu'a maiu'inijaho Eparahami ika'ina'e 'waramana Kwaa ara
maho'o ikija oni vaji merajihuna.
9 'Ena'omo ea irahipo nimaa rojujaho Eparahamira nimaa
rojume merajaha ja'ina'e merajihuna.
10 'Enakaivo ea mapoka ka'ene Varapa Tamana 'ahi mine
hijujija ijara siripamani hari hiju. Ijihuni maijaho ika'ina'e
vejara Ea irahipo Varapa Tamanijaho pa'ajohe 'ee une-
unecha maho'o ka'ene puka vajakino vejajija'e pahene ve-
jujija siripavara 'iamana.
11 'Unama ka'ene samaa'e rehunijaho ikena Ea pina
varapijara veje Godoni una'i arira'e rehuna pana. Ijihuni
maijaho ika'ina'e vejara Ea aririjaho Huni nimairoa 'ahijino
hihuna 'úmana.
12 'Enaka'ivo Varapa Tamanijaho nimairoa vaja parena
roana. 'Enakaivo ani'inijaho ika'ina'e vejara Ea irara ijihi
venujaho hu ijihuni toi hinuna 'úmana.
13 'Enavo Kerisora Varapa Tamani jihuni vaji siripumajaho
siriruma 'ekuana. Ijihuni maijaho varapijara siripuma
jihuni eha ijaho Hura apenana. Ijihuni maijaho ika'ina'e
vejara
Ea irahipo icha 'ahi 'aninamiume kurinamie navujija siri-
pavara 'úmana.
14 'Ene Jesu Keriso oni vaji Jenitarua merajihi'ina
nikwinu'ina ka'ene Eparahami merajahajino merajihuna.
'Ene pu nimaa rojajihuna'e Godoni 'Avena ka'ene nahama
'waramajaho apehuna.

Varapa 'Ee Nahama 'Waramajina

15 Vwehu nune uneunecha ka'ene na'ia mapoka veji'i
hijujino manura veji'i 'waravu. Emaapo 'wame nimaa
vejajija vea ka'ene ijara roe nimaa'e renujaho ei pini ijí ani
ranahuna pane 'ee 'unama 'aho'a huri vehuna areri pana.
16 'Ene ikaho Eparahamiho 'ee huni 'Iniji nahama
'waramana. Hu 'ina mapoka'e rone 'warahuna pana
kaivo Hu Ea kwinu rone 'waramana. Ijaho Keriso rone
'waramana.
17 Na 'unama ike 'wara'i 'ahiu'e 'waravu. Varapa Tamana
ka'ene juara mapoka mapoka (430) pa'are'eme mihajaho
pavejume Godira nimako nimaa venajaho pataurumana. Hu
ijí tauru'ipisa Hura nahama 'waramaji 'eja'a.

18 'Enajihuna'e aachijaho varapiji 'ajohareje 'ekahuna'e re'amajaho ivi'a nahama 'waravaji venareje 'ekahuna pa'ana'e rehuna. 'Enakaivo Godira nahama 'waramani 'unamijino Eparahami aachia vajahana.
19 'Enakaivo vu irakijihuna'e varapijaho múhane? Varapiji múhajihuni maijaho emaapo puni siseiji ki'avarono múhana. 'Enakaivo varapakaho ona'oji'inapo apena roe emaa 'ee Godiho ea ka'ene riramo'oi hinuji mahakame varapa huni 'unamijino veji'i hi'eje ijí 'ina ka'ene nahama 'waravajara roajino pa'arenana.
20 'Enaka'ivo ea ka'ene rira mu'oijaho ea ronu kwinu reji'ina pana kaivo Godira Eparahami nahama 'wara'i venajaho Hu rira mu'oi ea pa'a Huhusu 'waramana.

Varapa Huni Maijina

21 'Enajihuna'e 'ú varapiji'o nahama 'warumaji'o ajikaravu raka? Niho'o pana. 'Enakaivo varapa ka'ene múhajara hia maa múhuna'e re'ipisa varapijara reje nú arira reja'a.
22 'Enaka'ivo Godoni irijara 'warumajaho ea maho'o sisea huni hari hiju. 'Enajihuna'e ea irahipo Jesu Keriso nimaa ro'avajaho pu raka ka'ene nahama 'waravajaho apehuna.
23 'Enakaivo nimaa roijaho iji'a ro'amarono nú varapi jihuni harura hari hijara. Nimairoa ka'ene túna'i roe samaa'e reje kahuni 'unamiji kuturúhume hijara.
24 'Enajihuna'e Varapijara núni najuhi'ina'e rene aheruma roe Kerisora roajino 'e'unana. 'Ejume nú nimaa rojajihuna'e nú venume arira'e rejara.
25 'Enakaivo nimaa rojujaho niroajihuna'e nú iviamaa varapa najuhi'ini jihuni hara pahiju.
26 Ijihuni maijaho ja iviamaa Jesu Keriso oni vajijino nimai rojajihuna'e ja maho'o Godoni harihija'e rejara.
27 Ja ea maho'o ka'ene Keriso oni vaji samaume 'urijajija Kerisora ateha puna'i samahana.
28 'Enajihuna'e ja Jua 'aho Kuriki 'ee pwea ho pwea pana 'ee napara ho parua ja ijá maho'o Jesu Keriso oni vajijino nikwisu'ina.
29 'Ene Keriso ona'e rejara'e re'avajaho ja Eparahami oni harihija. 'Ene aachia ka'ene nahama 'waramajaho ivi'a jona'e renana.

4

1 Na iviamaa ja 'waravu Omahi kwamajaho hariahi omahoni aachia mapokijaho 'ekahuna. 'Ene ijí hariaha kajaho areri uneunecha mapoka 'ajohi'ina parehuna kaivo vea ka'ene hu emakina re'amajiano hu 'ekahuna. 'Eju'e hariaha kajaho areri pwea sa'ina rena hinu.

2 'Enaka'ivo hu ea ka'ene hua'e 'ajohau jihipuni hari hine
'ee ijipo aachi'a kajija 'ajoha va'u va'o omahi vea ka'ene
ranamaji ape'eju'e iji'a 'ekuna.
3 'Ena'omo nú sesamaa'e hijajaho nú mwe'a ikehuni
ichá'ini jihuni harurijara unúnamúume ijihuni hari hijara.
4 'Enaka'ivo vea nimaiji roa apejumakavi'i Godi Huni Har-
iha ranavume roe varapa tamana vajijino napari nahenana.
5 'Ejakame Hura tamani jihuni hari ea ka'ene hijujija kú'o
nú 'imene 'eke piruve Huni harihija nimaa'e re'avarono
avanana.
6 'Ene ijihuna'e ja Huni harihija'omo Godira Huni Harihi-
jihuni 'Avena ranavume núni oja vaji roana. 'Ene Amo Amo
'umenuna.
7 Ijihuni hahi ja pwea pana kaivo Huni harihija'e rejara. A
Godoni hariha'omo Godoni vaji aachi'a 'ekahuna.

Porura Karesia Ora Vwihaniajina

8 'Enavo nú nitama Godi pahene pakavari veijaho nú
mwe'a ikehuni godi ira'ati jihipuni hari pwea rene hijara.
9 'Enaka'ivo ja iviamaa roe Godi hena kavu'e vu ika'ina'e
'warahuna Godiho ja hena kimu kaivo irakijihuna'e ja kú'o
'unama va'e uneunecha maa pa'ana ka'ene sisei jihipuna'a
va'o 'ee ijihipuni pwea kú'o 'unama rehuna ura renao?
10 Ja vea masapa juara 'ee vea vutua kwinu kwino puni
veijihi hine akuma 'ararihiu.
11 Na jonijihuna'e juvu. 'Ene nara kaukara ka'ene jonij-
huna'e vejujaho maa pa'ana vejuta'e roe renu.
12 Vwehu nune na ja jarirame 'waravukúne ro naa'ina'e
re'avara. Ijihuni maijaho na varapa tamanijaho niare'i
kaivo roe jaa'ina'e rejuta. 'Ene ja na maraku'a pasise'i
'ahiara.
13 'Enakaivo ja nihena kivaja'ina'e na vu'a amura ka'ene
najahujaho haha vaja atami 'uniri'eme 'waravuta.
14 'Ene nuni haha vaji atamijaho jonuna'a ahija renana vo
ja na papataarorihare 'ee pasenamana kaivo ja na areri Godi
oni 'ona oji'ina 'ekau ja'ina'e apeniara 'ee Jesu Kerisora Ori
roakame ape'ava ja'ina'e apeniara.
15 Ja marako merajiha paranajaho ichihune? Na ijá roju Ja
areri ija'ina vehuna re'ipisa joni niakuha jahene vajiha'a.
16 Na nimai ijí rone 'waravu jihuna'e na ivi'a joni naka
rejuta raka?
17 Ira'ata najahi'inijija pu ura rena para'eju'e ja saravu.
'Enakaivo pu mamaa'e ve'irono sarahuna pana kaivo pu ja
tanu'urihe ja nuna paro'avarono avaju. 'Ejakame ja puni
ura ija'ina'e ve'avarono avaju.

18 'Enakaivo mamaijaho naʹia mapokaʹe ura rena paraʹeje
kaukara veʹavara. 'Ene nara ijine ja puʹúmo hiʹeje vehunaru
pana vo naʹia mapokaʹe veʹavara.
19 Sesahu nune na kúʹo hejujaho hariha naheʹirono haha
kaʹene hejujaʹinaʹe heju. 'Eʹeje Kerisoho joni vaja areri rena
parahuna.
20 'Enakaivo na ura ja puʹúmo ijí hihuna ura reniu. 'Ene
jara icháʹina kaʹene hine 'ee vejuji hejujaho na ira icháʹinaʹe
'warahunijaho puruva retiu.

Hekaʹo Sera Puni Mina Vejiʹi 'Warumajina

21 Ijinakúne ja ea kaʹene Varapa Tamanahuni hari hihuna
ura renaujija 'wariva hejuma. Ja Varapa Tamani jihuni ira
hene vejura raka?
22 Ijihuni maijaho Godi oni ira vaji ijaʹinaʹe vejara. Epara-
hamiho harihwaha noʹoheʹinaʹomo pina pwea naparijara
nahejume 'ee pina huni napara maijara nahenana.
23 'Ene pwea naparijara hariha kaʹene nahenajaho haha
huni ura ijino nahenana kaivo napara maijara nahenajaho
'unama kaʹene nahama 'warama jihunijino nahenana.
24 Ikeja areri haa saʹina. Ijihuni maijaho napara ikeja
tamana noʹo kaʹene 'wame nimaa vetiaravajina. 'Ene pina
huriʹa kaʹene Sainai rena roe sisemaa kaʹene nahenajaho pu
pwearu rehunaʹe nahenanaʹomo ijaho Hekana.
25 'Enaʹomo ikehuni maijaho Hekaho Sainai huriʹa kaʹene
Arepia vaji naminujina 'ee ijaho areri Jerusaremi kaʹene
iviamaa namujina. 'Enaʹomo pu sesahwa puʹúmo pwea rena
hiju.
26 'Enakaivo Seraho Jerusaremi kaʹene ichutoi namujina.
'Enaʹomo hu varapa huni hara pahinu. Hu núni oha.
27 'Enaʹomo Godi oni ira vaji ijaʹinaʹe vejara.
Napara kaʹene amuja paveji'inijija temarasaha. 'Ene ja
hariha panahene haha hejujihunaʹe mwasiriha. Iji-
huni maijaho napara kaʹene temuka apeji'ini jihuni
sesamaijija mapoka kaivo parua rukini jihunijaho
mapoka pana 'úmana.
28 'Enaʹomo vwehu núne ja Aisiki vareʹina kaʹene nahama
'waramani sesamaijihina.
29 'Enakaivo vea kajino hariha kaʹene haha huni
'unamijino nahejajara Godoni 'Avenijara 'waraʹeme
nahejajaho siseʹi 'ahaa rurahana. 'Enaʹomo iviamaa
ijaʹinaʹe renu.
30 'Enakaʹivo Godoni irijaho icháʹinaʹe 'waramane?
Ikaʹinaʹe 'waramana. Napara kaʹene pweijaho noʹo
hariaheʹi irechamie vaʹava. Ijihuni maijaho pweijihuni

harihijaho hariha pina kaˈene napara nimai jihuni aachijija paˈekahuna ˈwamana.
31 ˈEnaˈomo vwehu nune nú napara kaˈene pweijihuni sesamaa pana kaivo napara kaˈene nimai jihuni sesamaa.

5

Matauhuniji ˈAjohiˈi ˈAvena Vaji Ohunijina

1 Nú ˈahijaho unenuˈa ˈahopuni harura hara pahihuni jihunaˈe Kerisoho nú venume hanasinaˈe rejara. ˈEnakúne majamano kisinaˈe rene namina vaˈavara kaivo kúˈo pwea rene harura hari hijujaˈinaˈe pareˈavara.
2 Heha! Na Porura ja ˈwaravu. Ja sisa ˈuhuaˈavajaho Kerisoho jonunaˈa maa paˈanaˈe rehuna.
3 Na kúˈo ˈwaravu. Ea irara sisa ˈuhuujaho hu tamana mahoˈo ˈararihihuni harura hari hinu.
4 ˈEnakaivo ja tamanijara venae arira rehunaˈe saraˈavajaho ja maiji vwihaniujaho ja niarihume paranana. ˈEne Kerisoho jonunaˈa ˈuhuusahana.
5 Ijihuni maijaho nú ˈAvena vaja ˈee nimairoa vajijino ariramaiji nimaa rojiˈi ˈajaha hiju.
6 Ijihuni maijaho Jesu Keriso oni vajijaho sisa ˈuhuahiˈina ho paˈuhuahiˈinijaho natohwa pana kaivo nimaa rone oja ˈekaravujara natohwijahuna.
7 Ja nimamaaˈe vejara vo irara tanuˈurihuˈe nimaijaho pavejo?
8 Ike iraka kaˈene venauˈe ja panimaa vejujaho Godi kaˈene ja ˈumena jihunaˈi rena rohuna pana.
9 ˈEnakaˈivo isitia maˈuˈua vo ijara vejuˈe harava emarena ˈurinuna.
10 ˈEne na Natohwi jihuni vaji nimaa vetiujaho ja vwiha ˈahoˈa karaa ani paˈekahuna. ˈEnakaivo ea kaˈene joni vwiha vejuˈe puruva retiujaho hu ea irara avamajaho hu maiˈo huni eha apehuna.
11 ˈEnakaivo vwehu nune na sisa ˈuhuahuji rone majaa najahujaho irakijihunaˈe Jua na majaa ruariho? Ijaˈinaˈe reˈamajaho korosi jihuni vuˈa kaˈene rone ˈwavujaho areve parahuna.
12 Maijaho ea kaˈene ja ruarahujija sisa ˈee maijiˈi mahoˈo ˈuhuahe paareˈipisa mamaa vejaˈa.
13 Vwehu nune ijihuni maijaho ja unenuˈu ˈahopuni harura hari pahihuni jihunaˈe iji pijihana. ˈEnakúne hanasina kaˈene jara apejujaho paveje hahijihuni ura ijaho paveˈavara. ˈEnakaivo oja ˈekaravuri vajijino niˈajaravara.

14 Ijihuni maijaho varapa mapokijaho roe ira kwinuˈwi
ikehuni vaji ahume ˈwaramana. Ja joni haha oja mi-
hujaˈinaˈe ea kaˈene joni rori hijujija oja miˈavara.
15 ˈEnakaivo ja kari mwatume iki mwatume ˈee
pijaˈoˈaraviˈi hiˈavajaho hami ˈajoˈaravara vejuroˈi ja
mahoˈo iˈisúmahe paˈareˈejakúne oja maˈaraˈavara.

Godoni ˈAvena ˈEe Emahuni Karaijina

16 ˈEne na ijá ˈiavu ˈAvena vaji hina onareje hahijihuni ura
ijija paveˈavara.
17 Ijihuni maijaho hahijihuni ura ijija ˈAveni jihuni ura
ijiˈo ninakaramuna ˈee ˈAveni jihuni ura ijiˈo hahijihuni ura
kwino parena namuna. ˈEne pu noˈo ninakaravu jihunaˈe ja
iraka kaˈene ura renaujija pavejura.
18 ˈEnakaivo ja ˈAvenijara uranie vaˈamajaho ja tamana
huni harura hara pahiju.
19 ˈEnaˈomo hahijara ura rejuˈe miˈimiˈimujaho ikena.
ˈUasa vejujine hurecharavujine ˈee hahijara itumujihi veju-
jina.
20 ˈEne godi iraˈataˈe oja mihura ˈee masiharame ˈee sena
vitiˈarame ˈee uraˈarame ea ˈahopuni ruha ho kukua kime
ajiname ˈee matatasu vene ˈee ranaˈarame ˈee ahaarame ˈee
ituha ˈoiˈoi remaravura.
21 ˈEne itunume ˈee toa sisea ine nanamie ˈee ruasarame
ˈee uneunecha ikaˈina kaˈene na niˈwaravu jaˈinaˈe ˈwaravu.
Ea kaˈene uneunecha sisea ikihi vejujija Godoni ara kaˈene
Hura Kiniaˈe rena hinuni kwaa ijaho areri pavahuna.
22 ˈEnakaivo ˈAveni jihuni ˈinijija ikena. Oja ˈekaravujine
ˈee mariˈuvujine matauma hijujine ˈee chochumano hijujine
ˈee swasina rejujine ˈee mamaa vejujine ˈee paucha'asahiˈi
vena ihajinanavujina.
23 Vivinui hijiˈine ˈee ˈajoˈaravujine uneunecha ikaˈinijija
varapa paˈana.
24 ˈEnaˈomo iviamaa ea kaˈene Kerisounaˈe rejajija pu
hahijara itumuna ˈee ura rena paranujija nikorosia ˈahi
ˈaniara.
25 ˈEne nú Godoni ˈAvena vaji hijura reˈavajaho roe ijí
Godoni ˈAvena vaja kajino ˈurahoja.
26 ˈEnakúne roe nú pakehi kehi one ˈee ea sivia ˈwaravujija
areme ˈee ea ˈahopuni ruha ˈeka kaˈirono itunavujija areva.

6

Ea ˈAhoˈa Niˈajihe Puni Ahija ˈEkahuni Vuˈijina

1 Vwehu nune ei pini sisei vaji oja kaˈavajaho ja ea kaˈene
ni ˈAveni vaji emakinaˈe rejajipo vaˈe masuanu niˈajahe

'uri'amana. 'Enakaivo ojono hami 'ajo'ara'avara vejuro'i ja 'u'o ija'ina'e vena ve'ejakúna.

2 Keriso oni tamaniji venareje ea 'ahopuni ahija ni'ajihe 'uri'avara.

3 Ea irara vwihaju'e hu ea pina ni'ina ronujaho hu ori pisivaramuna. Hu niho'o maa pa'ana.

4 'Enakaivo veje ea kwinu kwino huni kara ijija ori pi-uhara'amana. 'Enareje iji'a ijara rejakame hu ori kehi kehi ohuna kaivo ea 'ahopuni jihuna'e pajarika'e rene ohuna.

5 Ijihuni maijaho ea kwinu kwino puni ahija ori tapahuna.

6 'Ene veje ea ka'ene ira naja'eme henajara ea ka'ene hu nahajaho uneunecha mamaijija hu hu'úmo vajúsara'amana.

7 'Ene ja papisivarame Godi sivaa'ava. Ijihuni maijaho ea irara hu uné raka uja 'onujija hu uneka kajihi jahene 'ekuna.

8 Ijihuni maijaho ea irara huni hahijihuni 'unami ja'ina'e hinujaho haha huni 'unamijino sisea piunihuna. 'Enakaivo ea irara 'Avena huni 'unamijino 'ina 'onujaho hu 'Avena vajijino majama hihuna apehuna.

9 Roe nú mamaiji vehunijaho paucha'asa'avara. Ijihuni maijaho vea nimaa ro ape'eje a pasena'eje ve'amajaho ijihuni eha apehuna.

10 'Enakúne nú vea mamaa ape'avajaho roe nú ea maho'o puna'i hami ve'avara vo maraku'a ea ka'ene nimaa roji'ini jihipuna'i hami ve'avara.

Túchamaa Jujuvu'a 'Warame 'Ajoramajina

11 Asura oma mama'ina ka'ene nara nuni ijijino vejujija ki'avara.

12 Ea ka'ene haha kehunijino ta'arorahuni jihuna'e ura renaukame ja sisa 'uhuhuna'e 'ejahiu. Ijihuni maijaho Keriso oni korosi jihuna'e pasise'i 'ahi'avarono avaju.

13 Ijihuni maijaho ea ka'ene sisa 'uhuahi'inijija tamana 'u'o paakuavura. 'Enakaivo pu mají ja sisa 'uhu'avarono ura renau. 'Ejakame joni hahijihuna'e kehi kehi o'irono avaju.

14 'Enakaivo 'unama ija'inijaho na pakehi kehi o'i'ahiu. 'Enavo núni Natohwa Jesu Keriso oni korosi jihuna'e ijiru mari'uvi'i ojura. 'Ene nuni ura ka'ene mwe'a ikehunijaho korosi 'ahi 'anaume paranana 'ee mwe'a kehuni ura ka'ene nuni vaji navajija 'u'o korosi 'ahi 'anaume pa'arenana.

15 'Ena'omo sisa 'uhuahura ho sisa pa'uhua'ujaho unenu'u pina pana kaivo ea maiu'ina'e rejujara ni'ima'urijahuna.

16 'Ene ea ka'ene 'unama maiu'ina 'arariha'i o'avajaho matauvi'ina 'ee numiravujaho puni toine 'ee Godoni Isureri 'ahina.

17 Iviamai iki rene iki kaha ijaho ja ea pina varapa 'aho'a
nununaa pave'avara. Ijihuni maijaho Jesuni jihuna'e na
sise'i 'ahiari matana 'avena nuni haha 'aha navu.
18 Vwehu nune núni Natohwa Jesu Keriso oni maiji vwi-
hanú'inijaho joni 'avenijihi pu'úmuna. Ameni.

Epasasi

Vu'a Anejijihina

1 Na Porura Godoni ura ijino Jesu Keriso oni apasorua rejuta. 'Ena'omo Godoni ehija Epasasi hijura ka'ene Jesu Keriso oni vaji uchaha pa'ajihi puna'e veju.

2 Maiji vwihani'ina 'ee matauvi'ina ka'ene Godi núni Oma 'ee Natohwa Jesu Keriso oni rena roajija ja pu'úmuna.

Keriso Oni Vaji 'Avena Huni Merajihi'ina

3 Núni Natohwa Jesu Keriso oni Godi 'ee Omiji ta'aroha. Hura 'Avena Huni merajihi'ina ka'ene akúpi 'ahi navujija Keriso oni vaji maho'o merajúha paranana.

4 'Ene Hu nú mwe'a paveji'ini Huni vaji iji pijúhana. 'Ejakame nú Huni una'i oja mahi'ina rene akuavi'ina rene 'ee sisea panamuhi'ina'e re'avarono iji pijúhana.

5 'Ene Jesu Keriso oni vaji Huni Harihija'e 'ekuhunijaho nitama Huni ura ijino Hu ura renaja'ina'e amairiaramana.

6 'Ene Huni maiji vwihanii'ini jihuni pinaniji ta'aro'avarono Hura oja múhi'ini jihuni vaji ma'ekuana.

7 'Ene Hura ori Huni 'aa vajijino ni'ajúhe kú'o 'ekuana. Huni maiji vwihanii'ina ka'ene itu'o'una namuna vajijino núni sisea vwihanúe aremana.

8 'Ene Hura Huni maiji vwihanii'ina ka'ene itu'ona namuna vajijino vwiha mamaa maho'one 'ee henaka maho'o 'usesamúhana.

9 Godi Huni ura ijihuni hemijaho vejume núnuna'a samaumaa renana. Godi Huni ura ijino Keriso oni vaji Hu ura renaja'ina'e venana.

10 'Ene vea roe areri rena parajakavi'i uneunecha mapoka Keriso oni vaji ichutoi navura 'ee mwe'i navura 'ekaroe Huni harura hari nahuna.

11 Hura nitama Huni ura ijino iji pijúhana. Hura amairiarama ja'ina'e 'ee Huni aachia 'u'o 'ekara. 'Ene uneunecha maho'o Hura ura rene 'ee 'warama ja'ina'e rejara.

12 'Ejakame ikehuni urijaho nú ea ka'ene amura'e Keriso nimaa rojujaho Huni mamaiji ta'arohuna.

13 Ja 'u'o Huni vaji Huni ira nimaiji hene 'ee vu'a maa maiu'ina ka'ene ja ni'ajihana ka ja nimaa rojume Huni 'Avena ka'ene nahama 'waramajaho joni vaji Huni tatua vene mihana.

14 Huni 'Avena ka'ene nú múhajaho Huni aachiji 'ekahuna tatua vene múhana. 'Ene Godi Oma'e rehuna'e kú'o 'uname

'imenúa avanana. 'Ene Huni mamaiji ta'aro'avarono avanana.

Poru Oni Siporua

15 Ikehuni hahi na joni vaji Natohwa Jesu nimaa rojuji hene 'ee jara Godoni ehija maho'o oja mihuji hejujaho pa'uhuname paturana'ika'i

16 na jonijihuna'e joni ihi 'urihe siporua 'one teimani 'wavura.

17 'Ejakame núni Natohwa Jesu Keriso oni Godi 'ee Oma ka'ene pinana rukinijara vwiha ka'ene vwiha mamaa vwihane 'ee jonuna'a veje samaumaa rene 'ee Hu hena kahunijaho samaumaa rehuna.

18 'Ene na siporua 'ojujaho joni oja jaraa kame Hura maa irakijihuna'e ja 'umenaajaho hena kahuna. 'Ene Huni uneunecha mapoka mavarasa'ina ka'ene Huni ehijijipo 'ekujija hena kihuna.

19 'Ene Huni harura ni'ima'ura ka'ene nú nimaa roji'ina kihipuna'i ve'amajaho hena kahuna. Ike harura ni'ima'ura ka'ene núni vaji kaukara venujaho

20 ijí harura kajara Kerisora kwamajaho vejume 'urinana. 'Ene vejume akúpi 'ahi Godoni ija mana'inija'i asuma hinana.

21 Iviamai ikehuni vea ikeru pana kaivo túna'a 'u'o 'ajohai'ina mama'ina harura 'ee harura maho'o 'ee iha icha'ina ka'ene ja 'urihujaho asitaha parane huri hinana.

22 'Ene Godira uneunecha maho'o Huni mumora hari irechamana. 'Ene uneunecha maho'o 'ee sosia Hura húmata rehuna'e mahana.

23 'Ene sosijaho Huni haha ka'ene Hu ijihuni vaji maho'o areri rena paranujina 'ee Hu uneunecha maho'o areri rena paranu.

2

Kwamasahara'e Jesuni Vaji 'Urijara

1 'Ene ja sisea vaji hijajihuna'e ja kwamasahara.

2 Ja nimako ijaho ike mwe'a kehuni 'unamijino 'urahe ojara. 'Ene 'avena sisea ka'ene ichutoa 'ajohu jihuni harura hari ojara 'ee hu ea ka'ene vu'ataa paheji'ini jihipuni vaji iviamaa kaukara venujina.

3 Nú 'u'o puni vaja kajino nitama hine núni hahijihi puni ura ijí vejara. 'Ene núni hahijihuni ura 'ee núni vwiha sisesa ijipo rosamúa parajara. 'Ene núni kara ijija sisea ijihuna'e nú Godoni sena hari ea 'aho'a kajihi pu'úmo hijara.

4 'Enakaivo Godiho niho'o ni'ima'ura numiruvi'ina 'ee Hu ni'ima'ura oja mihi'ina. Ijihuna'e Hu nú oja múhana.

5 'Ene nú siseijara venume kwamasahara vo Hu venume
nú Keriso pu'úmo ahuma mai'o hiju. Ijihuna'e maiji vwiha-
niajara vejume ja maraniana.
6 'Ene Godira venume nú Keriso'i pu'úmo ahuma 'urijara.
'Ene Jesu Keriso oni vajijino venume Godi pu'úmo akúpa 'ahi
ahuma asuma hiju.
7 'Enajihuna'e Godiho Huni maiji vwihanii'ina ni'ima'ura
ka'ene niho'o areri pamanura vehunijaho 'ee mamaa ka'ene
núna'e venujaho Jesu Keriso oni vajijino vea túna'i na-
juhuna.
8 Godira maiji vwihanúani vajijino ja nimaa rojajihuna'e
maraniana. Ijaho jara joni harurijino vehuna pana kaivo
Godira swara vene múhana.
9 Ijaho kaukara'e ja vejakame ijihuna'e veje maranihuna
panakúne ja ea pina jarika pare'amana.
10 Ijihuni maijaho nú Huni Isura'e Jesu Keriso oni vaji
venuana. 'Ejakame kaukara mamaa ka'ene nitama Hura
amairiaramaji ve'avarono venuana.

Keriso Oni Vaji Nikwisu'ina Rejara

11 Ijihuna'e vwiha'avara. Ja Jenitaru nimarako hahi-
jihuni 'unamijino hijajaho ea ka'ene sisa 'uhuahi'ina
'wavura ka'ene emaapo iji haha sisa 'uhuahi'inijipo ja sisa
pa'uhui'ina 'iavura.
12 Ja ma vwiha'aha. Vea kajiha kajaho ja Kerisoho raname
karaa ani hijara 'ee ja Isureri puni vaja asinamiara. 'Ene ja
raka ka'ene nahama 'waravajija suja 'ee raka ka'ene túna'i
rehunijija ja puruva rena'eme hijara. 'Ene iki mwe'i Godi
pahena pakavi'i hijara.
13 'Enakaivo ja ea ka'ene nimarako karori kaheri hijajija
iviamai Jesu Keriso oni vaji Keriso oni 'aijara aherame nimaa
roana.
14 Ijihuni maijaho Hu núni matauvi'inijina'omo Hura no'o
'eke ahuvume nú roe nikwinu'wi rejara. 'Ene vera ka'ene
núa'e 'ahaume namajaho tirakunana.
15 'Ene Hura Huni haha 'ahi núra naka'e vetiaravara
'ee Jua puni varapa 'ee varapijara 'waramajaho 'ekume
pa'arenana. 'Ene Huni ura ijaho ea no'ohe'i kajija 'ekaroe
ahuma'e irechamie Jesuni matauvi'ina vajijino ea kwinu
maiu'ina'e rena hi'avarono avanana.
16 'Ene Huni korosia 'ahi ea no'ohe'i kajija ahume
kwinu'wi rejakivi'i Godi pu'úmo kú'o 'unama napura
ve'avarono avanana. Ijihuni maijaho ijí korosia 'aha kajino
pura naka'e veti'aravuri 'unamijaho 'anaume kwamana.
17 'Ene Hu roe ja ea ka'ene karori kaheri hijajija matauma
hihuni vu'a 'warame 'ee ea ka'ene nini hijujija 'u'o matauma
hihuni vu'a 'waramana.

18 'Enaʹomo nú ja puʹúmo Huni vaji Godoni 'Avenijara venue Amo oni areri ma arira vahuna.
19 'Enajihuni hahi ja iviamaa suja 'ee apiora pana. 'Enakaivo ja Godoni ehi puʹúmo anesurijina 'ee Godoni kachiʹina rejara.
20 Ja Huni ara kaʹene apasorua 'ee poropetiepo najaha jihuni toi venajihina. 'Ene Jesu Kerisoho Huhusumano muna anesina kaʹene ijihuni toi vejajina.
21 Ijí ara kajaho Huni vaji vena ajivuʹe Hura ahuma 'unanavuʹe 'urina Temiporua akuaviʹinaʹe Natohwi jihuni vaji rene naminu.
22 'Ene Huni vaji ja 'uʹo 'eke ahumaʹe Godira Huni 'Aveniji'i hihuni araʹe venaana.

3

Porura Kaukara Kaʹene Jenitaru Punaʹe Venajina

1 Ikehuni hahi na Poruho ja Jenitarue punijihunaʹe Jesu Keriso oni tipurea.
2 Godoni maiji vwihaniʹini jihuni kaukara kaʹene jonijihunaʹe na mihajaho ja nihejara.
3 Hema kaʹene vejume núnuna'a samaumaa renajaho na ni marako maʹuako vene 'waravujina.
4 'Enaʹomo ja ijí taʹavari vajijino Keriso oni hema kaʹene nara hena kavujaho ja hena kahuna.
5 'Ene ijaho emaa puni harihija 'ee amuhija 'ahoʹa kaʹene nimarako hijajija panajahana. 'Enakaivo iviamaa Huni apasorua kaʹene akuaviʹina 'ee poropetia kaʹene 'Avena vaji hijiʹini jihipunaʹi vejume samaumaa renana.
6 Hemijaho ikena Godoni vuʹa maa maiuʹina vajijino Jenitaru Isureri opuʹúmo ahume aachiʹa kaʹene nahama 'waramajaho 'ekahuna. 'Ee Jesu Keriso oni vuʹa maa maiuʹina vajijino haha nikwinu Huni pwinaʹe rejara.
7 Godoni swara kaʹene maiji vwihaniʹina kaʹene na mihajiʹo 'ee harura kaʹene nuni vaji kaukara venujara ijí vuʹa maa maiuʹina kaji rone 'warahunaʹe rejuta.
8 Na ea mahoʹo kaʹene nimaa rojiʹina puni vaji túchamaa ijina vo ike maiji vwihaniʹinakaho na mihana. 'Ene Keriso oni vaji uneunecha mapoka mamaa kaʹene areri pamanura vene 'warahunijija Jenitaru najaʹurono vajihana.
9 'Ejakame hema ikehuni kaukara kaʹene nitama Godoni vaji nesi namajaho veje samaumaa reʹamarono Hu uneunecha mahoʹo venana.
10 'Ejakame Godoni vwiha mamaa mapokijija iviamaa veje sosi vaja 'ee 'ajohaiʹina 'ee mamaʹina kaʹene ichutoi hijujihi puni unaʹa samaa rehuna.

11 Ikaho Godira Jesu Keriso ka'ene núni Natohwi jihuni vaji
majama aneja púsa pa'ana'e Hura ura renaja'ina'e venana.
12 'Ena'omo nú Hu nimaa rojuri vajijino paju'i kaivo
matausahe arira maiji Huni una'a va'u.
13 Ijihuni hahi na ja 'waravujaho nara jonijihuna'e sisei
hijujaho ja paki'eje joni oja veje areri paretiama. Ijihuni
maijaho ijija joni hura vene ta'arorahuna.

Kerisora Oja Ka'ene Múhajina

14 Ikehuni hahi na Amo oni una'i nitupari savuta.
15 Kachi'ina mapoka ka'ene akúpi 'ahi hijura 'ee mwe'i
hijura puni iha huni vaji 'ekura.
16 'Ene Hura Huni uneunecha mapoka ka'ene pinana
rukinijija ja vajihuna. 'Ejakame Huni 'Aveni jihuni haruri-
jara harura mihe ni'ajihe joni oja vaja areri renaama.
17 'Ejakame Kerisoho jara nimaa ro'avari vajijino joni oja
vaji hi'amana. 'Ejakame oja 'ekara'avari vajijaho niho'o
chinuma same areri rena'a parani'amana.
18 'Ejakame ja areri Godoni ehijijihi pu'úmo maho'o oja
'ekaravujaho hena kahuna. Ichá'ina ka'ene oja 'ekaravujara
ikikahia jorane 'ee ira ichá'ina'e rausahana 'ee ikikamia
huna joranajaho hena kahuna.
19 'Ene Kerisora oja múhajaho hena kahuna. Ijara henaka
asitaha paranana. 'Ena'omo ja maho'o Godoni henaka ijara
itu'onahe areri renahuna.
20 'Ena'omo harura ka'ene núni vaja kaukara venujara
raka ka'ene nú vwihane 'ee Godi jarima 'warahunijaho ijí
Harura kajara niho'o asima paranuna.
21 Godiho sosia vaja 'ee Jesu Keriso oni vaja 'ee ea
maho'o hina apena va'ujihi puni vaja aneja púsa pa'ana'e
ta'arohuna. Ameni.

4

'Avenijara Venu'e Nikwinu'ina Rejujina

1 Na Natohwi jihuni tipura eijara ja jarirame 'waravujaho
ja 'unama mamaa ka'ene ja 'umena jihunijino 'uraha oha.
Ijihuni maijaho ja Godira 'umenaana.
2 'Enakúne oja 'ekaravuri vajijino masuani ajuarasaha
hine 'ee ea hami 'ahie 'ee haha sonahi'eje hine 'ee ea 'aho
pu'úmo matausahe vivinui hine 'ee ea 'aho pu'úmo mamaa'e
veji'i hi'avara.
3 'Ene Godoni 'Avenijihi pu'úmo ahuma hijuri 'unamijaho
hami 'ajohi'i matauvi'iniji vevahame hiha.
4 'Ene haha nikwinune 'ee 'Avena nikwinuna. 'Ene ma-
maa ka'ene túna'i rehuna vajijihuniji ja 'umenaana.

5 'Enajihuna'e Natohwa nikwinune 'ee nimairoa nikwinuna 'ee toi samaujaho nikwinuna.
6 'Ene Godi nikwinuna 'ee Hu ea maho'o puni Oma. Hu ea maho'o ikehi puni hú*mata* 'ee Hu uneunecha maho'o arerina. 'Ene Hu nú ea maho'o puni vaji hinu.
7 'Enakaivo nú ea kwinu kwinu Kerisora swara ka'ene maiji vwihanúuji Hu ura renaja'ina'e vajú*hana*.
8 'Enajihuna'e ika'ina'e 'waruvara.

Vea ka'ene Hu ajima ichutoi va'ajaho Hu ea ka'ene tipura hiji'inijija aheramana 'ee swara Huni ehija vajihana 'ú*mana*.

9 Ike ira ka'ene ajima va'ajihuni maijaho irake? 'Ú Hu 'u'o arihe kami mwe'a vaja kamino va'ane?
10 Hu ariha roaja'ina Hu kú'o ajima va'e maho'o asisama kahi ichutomai va'areje uneunecha maho'o mwe'a 'ee akú*pa* 'ahi navujija 'ajoha'i 'ahaume avanana.
11 'Ene Hura swara 'aho'a apasorua vajihe 'ee 'aho'a poropetia vajihe 'ee 'aho'a ivenijarisia'e vajihe 'ee 'aho'a pasita'e vajihe 'ee 'aho'a najahi'ina'e vajihana.
12 'Eje ijara ea ka'ene akuavi'inijija ni'aji'eje Huni kaukara vehuna. 'Ene Keriso oni hahijaho veje emarena ajihuna.
13 'Ene pura najuhe ajima va'eje nú*ni* nimaa roijaho nikwinu rena paraje 'ee Godoni Harihiji hena kavujaho roe emarena parahuna. 'Ene areri Kerisora emarenani manuri ja'ina'e rehuna.
14 'Ene ijara reje nú sesamaa puna'a parehuna areri vú*rui* amena 'anú*a* ato'urumue haeme ojuja'ina'e pavehuna. 'Ene emaapuni nimairoa ira'atijija panimaa vetihuna 'ee 'unama ira'atijino pisivisave niho'o nimaa puna'i rehuna.
15 'Enakaivo oja 'ekauri vajijino nimaaru 'waravi'i hiha. Ijihuni maijaho nú Huni vaji uneunecha maho'o ikihi puni vajijaho emarene 'urihuna. 'Ene Kerisoho Huni sosia ijihuni Hú*mata*.
16 Ijí Huni harura hari hahakaho maho'o roe ihene namu. Ijara haha pwina 'aho'akaho ni'ajihue puni kaukara 'oi'oi hami veju. 'Ene ijara veju'e oja 'ekaravuri vajijino hahakaho emarena 'urinu.

Keriso Oni Vaji Hia Maiu'iniji Hine 'Ee Ohunijina

17 'Enajihuna'e ike nara 'waravukaho nú Natohwiji huni una'i nimaa 'waravu. 'Enakú*ne* ja paki'eje 'unama ka'ene Jenitaru pu ojuja'ina'e o'avara. Ijihuni maijaho pu niho'o vwiha puruva reti'eju'e maiji ojura.
18 'Ene puni vwiha ijaho niho'o nutuma namu. 'Eju'e Godira hia ichá'ina ka'ene hihuna ura renujaho asinavara.

Ijihuni maijaho pu puni vwiha ijaho puruva retiuna 'ee puni oja Hununa'a niho'o kuma kisima'ura'e vene hiju.

19 'Ene pu niho'o roe kisina'e rejara. 'Ene 'unama ka'ene 'uasa vejujara pu niho'o hivahimana. 'Ene 'unama sisemaa ka'ene pu vene 'ee pupusu vwihajujara pu niitunavume pa'arenana.

20 'Enakaivo ja 'unama ikehunakino Kerisoho hena kahuna niho'o pana.

21 Ijihuni maijaho ja Huni vu'a nimaa'e nihejara. 'Ene Hura ja najahana. Ijihuni maijaho nimaijaho maho'o Jesuni vaji namu.

22 Enakúne joni kara sahasa 'ee unama ka'ene ja nimarako itunijara pisivisavume sakarasahajija maho'o irechave pa'are'amana.

23 'Enakaivo jara vwihajuri 'unamijija veje maiu'ina'e rehuna.

24 'E'eje kara maiu'ina saha. Ijihuni maijaho kara kajaho maiu'ina Godi vare'ina 'ee ariramaa 'ee akuavi'ina 'ee nimaa nimaa'e venana.

25 'Enakúne 'unama ka'ene ira'atijaho irecha'i kaivo ea ka'ene joni rori hijujija ira nimaijino 'waraha. Ijihuni maijaho nú ea kwinu kwino puni pwinana'a.

26 'Ene ja ajina'avajaho sisea paveha 'ee sena vena apena va'eje vea va 'o'ama.

27 'Ene Setaniho tinia pa'arema'amana.

28 'Ene veje ea ka'ene nesa apeji'inijaho kú'o nesa paape'amana. 'Enakaivo huni ijijino kaukara raka ka'ene mamaijaho ve'irakúne hu ea ka'ene pivunujaho areri ni'aji'amana.

29 Ja paki'eje ea ira sisea 'wara'ava. 'Enakaivo veje ja ira mamaa ka'ene ea kaji ni'ajahe emarena 'urihuniji 'wara'avana. 'Eje ea irahipo ijí he'avajaho ijara pu mer-aji'avara.

30 'Ene ja paki'eje Godoni 'Avena veje temu'ama. Ijihuni maijaho Hura nahama 'waramarena tatua ka'ene múhajaho nama va'e vea ka'ene Hura 'ekuhunijino 'usehuna.

31 'Enakúne ike 'unama ka'ene 'uraura 'ee sena ajira mwasiriti'aravura vu'a ronahura naka veti'aravuri 'unamijija irechave maho'o pa'are'avara.

32 'Enakúne ea 'aho pu'úmo hami veti'araha 'ee oja purasina'e rene 'ee vwihane arekaravi'ina'e reha areri Godira Keriso oni vaji ja vwihanie arema ja'ina'e ve'avara.

5

Hanaji'ina Vaji Hine Godira Venuja'ina Ve'avara

1 Ijihuni hahi areri sesahu nuna ka'ene oja mihi'inakije
Godira venuja'ina'e ve'avara.
2 'Ene Kerisora ja oja mihaja'ina'e oja 'ekaravi'i o'avara.
'Ene Hu Huhusu nú múharena areri swara vene swasa
Godona'e amua 'u'amarono venana.
3 'Enakaivo ja Godoni ehijakúne 'uea vejura 'ee hurichar-
avura 'ee jonaru vwihajura 'ee rarene 'ekura joni vaja
parejakame ea ja ronaha pa'wa'avara.
4 'Ene ira sakaha ka'ene siseijaho pa'wame 'ee sipana
ka'ene areri parehunijija paasuhuna kaivo Godi teimani
'wahunijiru 'waha.
5 Ijihuni maijaho ja nimaa hene kavuja'ina'e ea ka'ene
'uasa vene huricharavura. 'Ene ea ka'ene epuni kukua
kime ituname ura rena'inijija ea ija'inijija godi ira'atijihi
oja mihi'ina. Godi'o Keriso'o Kinia rene hihuni kwaijaho
pahihuna.
6 'Enakúne veje ea vu'a maa pa'ajino ja papisimisava.
Ijihuni maijaho Godoni sena ea ka'ene ija'ina'e vu'ataa
pahene uneunecha ija'ina'e vejujihi puni toi namu.
7 Ijihuni hahi puni pwinana'a pare'avara.
8 Ijihuni maijaho ja marako nututi hinojara kaivo iviamaa
ja Natohwijihuni vaji hanaji'ini hiju. 'Enakúne hanaji'ina
puni harihipo 'uraha ojuja'ina'e o'avara.
9 Ijihuni maijaho hanaji'ini jihuni 'inijija ahume maho'o
mamaa vene arira maijihi vene 'ee nimaijihi vehunijina.
10 'Ene Natohwijara ura rehunijihi hena ve'irono 'unama
savujina.
11 'Ene uneunecha ka'ene nututi hine vejujihi puni
pwinana'a pare'avara. 'Enakaivo ijija hina 'warave roe
samaumaa re'avara.
12 Ijihuni maijaho pura nesi iraka ka'ene vejujihi
'warahuna juha.
13 'Enakaivo uneunecha mapoka hananujara veju'e roe
samaumaa rejura. Ijihuni maijaho uneunecha mapoka
ka'ene roe samaahiravujija hanaji'ina.
14 Ikehuni hahi Godi oni ira vaji ija'ina'e 'waramana.

Niima neji'ine ara kwama namujaho 'urina! 'Ejakame
Kerisora a hanana'ama 'úmana.

15 Ijihuni hahi jara 'uraha ojujaho hami vwihane paraji'i
ea ka'ene hami pavwihaji'inapo ojuja'ina pana kaivo hami
vwihaji'inapo ojuja'ina'e o'avara.
16 Ijihuni maijaho vea ikaho siseakúne ja vea iraka
apenareje uné raka ve'avajaho hami ve'avara.
17 'Enakúne papuruva reti'avara kaivo Natohwi jihuni ura
ijija hena ka'avara.

18 'Ene toa sisea paine nanamie 'unama sisea ani ani
ve'avara kaivo 'Avenijara joni vaja tinia apena para'amana.
19 'Ejakame ja Godoni ira vaji vu'ijihi 'wame Samusi vaji
javaa vene Godi ta'arohuri javaa ijihi vene 'ee 'Aveni jihuni
javaa ijihi vene joni oja vaja mamaa re'eje Natohwi jihuna'e
vena'avara.
20 Na'ia mapoka núni Natohwa Jesu Keriso oni ihijihuni
vaji Godi Omijaho teimani 'wa'avara.

Paruina 'Ee Napasina Puni Vu'a

21 'Ene Keriso oni hurijihuna'e ea 'aho pu'úmo hura
veti'aravi'i hi'avara.
22 Napare paruhu jopuni hahuneru hi'avara. Areri ja
Natohwi jihuna'e vena'ava ja'ina'e ve'avara.
23 Ijihuni maijaho paruijaho naparahoni húmata areri
Kerisora sosi huni húmati ja'ina. 'Ene Hura Huhusu Haha
(sosi) Ni'ajahi'ini jahuna.
24 'Enakaivo sosia Keriso oni hari namuja'ina'e napara
'u'o uneunecha maho'o paruhwa puni hararu hine ve'avara.
25 Parue napahu jona oja mi'avara. Areri Kerisora sosi 'u'o
oja maharena Huni haha mahaja'ina'e ve'avara.
26 'Ene sosia veje akuavi'ina'e rene 'ee chiha pa'ana
re'amarono toa 'ee Huni irijino somahana.
27 'Ene Hu sosia chiha maka pa'ana kaivo akuavi'ine 'ee
panamahi'ina mavarasa'ina'e reje Hu Huhusu ape'irono
avanana.
28 Ijihuna'e parua puni haha oja mihuja'ina'e napahwahi-
jija 'u'o oja mi'avara. Areri puni haha oja mihuja'ina'e
mi'avara. Ea irara huni napara oja mahujaho hu areri huni
haha oja mahi'ina.
29 Ijihuni maijaho ei pini huni haha kame sehuna pana
kaivo hu 'iruma vajahe 'ee hami 'ajohuna. Areri Kerisora
sosia'e 'ahauja'ina.
30 Ijihuni maijaho nú Huni haha pwinana'a.
31 Ijihuni hahi parua huni oha oma irechami'i kaivo va'e
huni napara samuna. 'Eju'e no'o ijaho roe kwinu renuna.
32 Ike hema ikaho ni'ima'ura kaivo na Kerisoho 'ee sosi ijí
rone 'waravu.
33 'Enavo veje ea kwinu kwino joni vaji hijujija naparaha
oja ma'amana. Areri hura huni haha oja mahuja'ina'e. 'Ene
veje naparaha paruahoni hura venahi'ina'e re'amana.

6

Sesamae 'Ee Emahwaha Puni Vu'a

1 'Enajihuna'e sesamae Natohwi jihuni vaji emahu jopuni
ira hene veha. Ijihuni maijaho ijaho 'unama aririjina.

2 'Ene oni omiji'o ohiji'u puni hura hami ve'amana. Ikaho
varapa amura ka'ene eha mihuna'e nahama 'waramajina.
3 'Ejakame oni hia mamaa'e reje a 'aha jora'e iki mwe'i
hina vahuna.
4 'Enakúne emahwahe ja paveje sesahu jona
ajina'avara. 'Enakaivo Natohwijihuni 'unamijino opuipo
'ajo'arahunijaho najahe hena ka'avara.

Pwea 'Ee Puni Mama'ina

5 'Ene pwea joni mama'ina ka'ene mwe'i hiju jihipuni ira
hene tea juname 'ee simarame 'ee oja nimaiji same Keriso
ona'e vena'ama ja'ina'e ve'avara.
6 'Enajihuna'e ja paki'eje joni mama'ina puni nia 'aharu
vene 'ee joni mama'ina'e teamanahuni jihuna vehuna pana
kaivo Keriso oni pweapo puni ojiji'i Godi oni ura ijí ve-
juja'ina'e ve'avara.
7 'Ene ja emaapuni kaukara'e ve'avajaho teamana'eje
areri Natohwijihuna'e venahu ja'ina'e vena'avara.
8 'Enajihuna'e nú nihena kavu. Pwe'ina ho matauma
oji'ini uné raka mamaa'e ve'amajaho ijí raka ka'ene hu vena
kajihuni eha Natohwi jihuna'i apehuna.
9 'Ene mama'ine ja 'u'o pununa'a 'unama ija'ina ve'avara.
'Ene ja veju'e pu tea junavujaho are'avara. Ijihuni maijaho
ja nihena kavuja'ina'e puna 'ee joni Natohwijaho akúpa 'ahi
hinu. 'Ene Hu ronu kwino pareji'ina.

Godoni Nana'ejuri Kukua

10 'Ene vu'a túchamaa ijaho ikena. Natohwi jihuni harura
ni'ima'ura vajijino kirasahe para'avara.
11 'Enakúne Godi oni kukua ka'ene nana'e'irono savu-
jino maho'o sa'avara. 'Ejakame ja Setanira pisimisamuni
'unamijija areri kisina'e rene namihuna.
12 Ijihuni maijaho nú ea haha rukina 'ee 'aa rukina pu'úmo
nana pa'eju. 'Enakaivo 'ajoha'ina 'ee harura 'ee harura
nutuvi'ina ka'ene iki mwe'i hijura 'ee 'avena sisesa ka'ene
ichutoi hijujihi pu'úmo nana'eju.
13 Ijihuni hahi Godi oni nana'ejuri kukuijino maho'o saha.
'E'irakúne vea ka'ene vea sisea kajara ape'amajaho ja iji-
huna vaji rarara'avara. 'Ene ja uneunecha maho'o ve'ava
jihuna'e ja areri kisina'e rene namihuna.
14 Ja ika'ina'e ve'avajara reje ja areri kisina'e rene nami-
huna. Joni 'aha mo'oa charia ka'ene nimaijino irame 'ee joni
túra ariramaijino vahanaha.
15 'Ene joni umora ira maiu'ina ka'ene matausahuji saha.
16 'Ene ikehuni pwina ijaho tarera ka'ene nimairoiji
ape'irakúne Setani oni juha ka'ene jaijasahe roujija iji
'aniku'avara.

17 'Ene i'esa ka'ene marani'inijino same 'ee 'Aveni jihuni so'wijaho Godi oni irijinakúne ape'avara.
18 'Ene na'ia mapoka'e siporua 'ojuri veijaho 'Avena vaji 'o'avara. Na'ia mapoka'e nia nirii'i siporua ea ka'ene nimaa roji'ini jihipuna'e 'one ihajinanami'avara.
19 'Ene nuni siporua 'onihakame nuni ira nasina re'eje na vu'a maiu'ina kehuni hemijaho paju'i kaivo najahe pu hena ka'avara.
20 Ijihuni maijaho na Godi oni iruhoa apene 'waravu jihuna'e na tipurai hijura'omo vea ka'ene ijí 'wara'ujaho na ichá'ina'e 'warahuni ja'ina'e matauma 'warahuna.

Túchamaa 'Ajoramajina

21 'Enakaivo Tichikasiho núni vwea nú oja mahi'ine 'ee uchaha pa'ana ka'ene Natohwi jihuni kaukara veji'inijara ichá'ina ka'ene nununa'i rejujija maho'o 'warave ja hehuna.
22 Na ike 'warahuni maijihuna'e ranavu'e vu'u. Hura núra ichá'ina ka'ene hijujaho 'warave ja hene oja sonahihuna.
23 'Ene matauvi'ina 'ee oja mihi'ina nimairoa ka'ene Godi Amo 'ee Natohwa Jesu Keriso oni rena roajaho vwehi pu'úmuna.
24 Ea ka'ene Natohwa Jesu Keriso oja aririji mahi'inijija maiji vwihani'inijaho maho'o pu pu'úmuna. Ameni.

Piripai

Vuˈa Anejijihina

1 Poruˈo Timoti kaˈene Jesu Keriso oni pwehipo ea kaˈene
nimaa rojiˈina ˈee eruta ˈee tikonia kaˈene Jesu Keriso oni
vaji Piripai hijujihi punaˈe veju.
2 ˈEne maiji vwihanie ˈee matauviˈina kaˈene Godi núni
Omijaho ˈee núni Natohwa Jesu Keriso puni rena roajaho
jona.

Porura Teimani ˈWamani Siporuijina

3 ˈEne naˈia mapokaˈe ja vwihaniareˈe nuni Godiji teimani
ˈwavura.
4 ˈEne na naˈia mapokaˈe mariˈuviˈi mahoˈo jonijihunaˈe
siporua ˈone jarima ˈwaravura.
5 Ijihuni maijaho ja vea kaˈene nimaa rojajino rene vuˈa
maiuˈina ike niˈajihe ˈwaramapene roe iviasi usevu jihunaˈe.
6 Na ike unekakaho nimaa rojujihuni maijaho Hu joni vaji
kaukara mamaa kaˈene aneja vena kajaho Hu veje marana
apene vaˈu vaˈo Jesu Kerisora roˈamajino ˈeˈuhuna.
7 Na ˈunama ikaˈinaˈe ja mahoˈo vwihaniu jihuni maijaho
ja ea kwinu kwino nuni oja vaja joni tinia navu. Ijihuni
maijaho na tipurai hijuta ho vuˈa maiuˈiniji vahame nimaiji
rone ˈwaravujaho ja na niˈajiharaˈomo nú ja puˈúmo maiji
vwihanúajaho ahuma apeju.
8 ˈEne Jesu Kerisora oja kaˈene ˈekauni vajijino nara jaˈe
kiˈi ˈahiuˈe oja kaˈene hejujaho Godira na kimu.
9 ˈEne na siporua ˈojujihunaˈe jara ea ˈahoˈa oja mihujaho
nihoˈo emarena parane ˈee joni henaka hami vwihane
vejiˈinaˈe rehuna.
10 ˈEnajihunaˈe na ura reniujaho ja uneunecha nimai-
jija hami vwihane hena kiviˈi mamaaru vejakame ea ja
panamaˈeje hina vaˈe Kerisora roˈamani veijino useˈavara.
11 ˈEne ˈunama arira kaˈene Jesu Keriso oni rena roajara
joni vaja nihoˈo tinia apena paraˈama jihunaˈe Godiho arom-
ahe ˈee taˈarohuna.

Keriso Onijihunaˈe Hijiˈi Godoni Ira Najahuna

12 ˈEne vwehu nune na ura ja ike hehunaˈe ura reniu. Nuni
haha ˈahi uneunecha mapoka kaˈene rejajipo rejume Godoni
vuˈa maiuˈinijaho niˈimaˈuraˈe rausahana.
13 ˈEnajihunaˈe sorutia kaˈene kavana ijihuni ara
ˈajohiˈinijija nara Keriso unijihunaˈe tipurai hijujaho ea
mahoˈo nihejume paranana.

14 'Ene nara tipurai hijujara reju'e vwehu nuna ka'ene
Natohwi jihuni harura ni'ina'e apene paju'ika'i Godoni vu'a
'waravu.
15 Ea 'aho'ijija niho'o sename ajina'eju'e Keriso rone
najahu kaivo ea 'aho'ijija oja maiji vwihaji'i najahu.
16 'Enakaivo vu ea ka'ene vwiha maijija puni ojiji'i najahu.
Ijihuni maijaho na vu'a maiu'iniji vaha'urono iji pijihana.
17 'Enakaivo vu ea 'aho'ijaho pu pupusumano vwihajura.
'Enajihuna'e pu oja maa pasavi'i nara tipurai haha heji'i
hi'urono vwihaji'i najahu.
18 Irakijara natohwane? 'Enakaivo pu vwiha mamaiji
vwihaji'i najahu ho vwiha siseijino vwihaji'i najahujaho
unekajaho pana kaivo nimaijaho pu Keriso rone najahujara
ni'inijahuna. Ijihuna'e na mari'uvu. I'a ijihuna'e na
mari'uhuna.
19 'Ene na niheju jara siporua nuna ka'ene 'ojujara reje
Jesu Keriso oni 'Avenijara ni'ajihe na vahanime samai
ranamihuna.
20 Na ura renia para'eju'e raka ka'ene rehuniji nimaa roji'i
hijujaho uneunecha 'aho'a pareje na junihuna. 'Enakaivo
na Keriso onijihuna'e paju'ika'i marako vejuja'ina vehuna.
'Ene nuni hia vajakino na mai'o hi'eju ho na kwahuna kaivo
na na'ia mapoka'e Kerisoho ta'arohuna.
21 'Ene na Keriso onijihuna'e hiju kaivo kwa'ujaho na 'u'o
eha mamaa'e apehuna.
22 'Enakaivo na hahiji'i hijukaho na kaukara ka'ene 'ina
rukiniji vehuna. 'Enajihuna'e na ichá'ina'e vehuna puruva
reniu.
23 'Enakaivo ijí ura no'ohe'i kajipo niho'o 'unirime isoma
irechami'i veju. Na ura va'e Keriso'i hi'i 'ahiu. Ijihuni
maijaho ijaho niho'o mavarasa'i maijina.
24 'Enakaivo joni hahijihuna'e ike hahiji hijujara mamai-
jahuna.
25 Ijaho na nimaa'e vejujihuna'e na arema ja pu'úmo
maho'o hina va'eje ja 'urina joni nimairoa vajijino emarene
temarasahuna.
26 'Ejakame na 'uname joni vu'e ja na ki'ava jihuna'e Jesu
Keriso oni vaji niho'o teamaname oja sonahia parahuna.
27 'Enakaivo joni kara 'unama mamaa ira maiu'ina ka'ene
Jesu Keriso rone 'waramu ja'ina'e heha. 'E'irakúne na vu'e
ja ki'eju ho na arema hi'ujaho nara hehuna'e ura reniujaho
ja kisina'e namine oja 'ee vwiha kwisu rene ahume vu'a
maiu'ina ka'ene nimaa roijihuna'e harura pina veju.
28 Ja paki'eje joni nakijipo ninamaujipo veje tea juna'ava.
Ijí kara kajara najahujaho pu tirausahe parahuna. 'Enakaivo
Godira ja ni'ajihuna.

29 Ijihuni maijaho ja Keriso nimaa rohuneru pana kaivo
Hunijihunaˈe sisei hihuna ˈuˈo mihana.
30 Nú iviamaa ijihuni vaji ja puˈúmo ahume ahija apeju.
Ja na nikiˈeme na Hunijihunaˈe nimako sisei hijuta. ˈEne ja
nihena kiˈejuˈe na iviamaa ijihuni vaja kajino hine harura
natohwaˈe veju.

2

Keriso Oni Masuani Hijiˈinijine ˈEe Pinanijina

1 Keriso oni vaji hijujara vejuˈe harura renau ˈee Huni
oja ˈekaravujara vejuˈe oja sonahiu. ˈEne ˈAvenijihi puˈúmo
hinoju. ˈEne ea ura renae ˈee epunaˈi temuka apeju.
2 Ikija nimai jihunaˈe vejakame temari rarenihe
paraniˈamana.
3 Ja jasumano jonaru vwihajuri ˈunamijaho pavene
ˈee vwiha maa paˈajihunaˈe kehi kehi vejujaho arehuna.
ˈEnakaivo vwiha jonijija ˈeka masuani ajuarasahe ea ˈahoˈa
mamaˈina rone vwihanihuna kaivo jajasu pavwihaˈavara.
4 ˈEne joni ura ijiru paˈajoˈavara kaivo ea ˈahopuni ura ijija
ˈuˈo kiˈavara.
5 Ike kara kaˈene Keriso oni vaji navajija ˈeke joni vaja ˈuˈo
naˈavara.
6 Hu Godi kaivo Godi Huni tinia ranamana.
7 ˈEne Hu uneunecha mahoˈo irechaˈi kaivo roe pwea
punaˈi rene ˈee emaa punaˈi renana.
8 Hu emaa kavara ˈee masuani ajuarane ˈee Omahoni ura
ijaho vena vaˈe kwahuni vutuiji ˈeˈune korosi ˈahi kwamana.
9 ˈEne Godi Hu niˈimaˈura taˈarohe ˈunama ahasirima rena
iha kaˈene Hu mahajaho iha mapokakaji asitaha paranaji
mahana.
10 ˈEne Jesuni ihiji heˈavajaho akúpa ˈahi hijura ˈee mweˈi
hijura ˈee mweˈi hari hijura mahoˈo Hu nitupari satihuna.
11 ˈEne ira mahoˈo nahame Jesu Keriso Natohwa ˈwahuna.
ˈEje Godi Amo oni pinana ˈurihuna.

Mweˈaki Ira Punaˈi Hanaˈavara

12 ˈEnajihunaˈe ehu nune na ja oja mihiˈine ja naˈia
mapokaˈe nihene vejura. Nuni unaˈeru pana kaivo na
ani ruvaˈuri vajijaho ja niveju kajaˈinaˈe ja niˈajihuni
ˈunamijaho ojono akume juviˈi veˈavara.
13 Ijihuni maijaho Godira joni vaji kaukara venu. ˈEne
venaˈe ura renaˈeje Hu ura renujihi venahuna.
14 ˈEne uneunecha mahoˈo iraka kaˈene jara veˈavajaho
pasuˈarame ˈee ˈuraˈaraˈavara.
15 ˈEjakame ja Godi oni harihija kaˈene sisea paˈane sisea
paveji'ina ˈee sisea panamahiˈinijihi rene ike ea kaˈene arira

pave'i kaivo ani ani veju kihipuni vajijaho ira puna'e rene mwe'i hana'avara.
16 'Ene Ira ka'ene majama hihunakaho ija kisi 'una'avara. 'Ejakame Keriso oni veijaho na ijihuna'e mari'u'uta. Ijihuni maijaho nara kaukara ka'ene vene 'ee hijujaho vea panisame vejuta'e re'amana.
17 'Enakaivo na toa ijuri swasa puna'i vene joni nimaa roiji ni'ajihuna'e usekuniara. 'Ena'omo na mari'ume teamani'eju'e nuni temarijaho ja pu'úmo 'wame nasaravu.
18 'Ene na ja 'u'o 'waravu Temarasa'avara! 'Unama nikwisu'ina ka'ene nara temaraju ja'ina'e joni temarijaho nú pu'úmo 'wame temarasa'avara.

Timotiho 'Ee Ipapirotaitasi

19 'Enakaivo na Natohwa Jesu nimaa rojujihuna'e na Timotiho 'aha josu pare'eje ranave joni vuhuna. 'Ejakame na joni vu'a ichá'ina ka'ene jara hine 'ee ojuji henareje ijara ni'ajihuna.
20 Ijihuni maijaho ea pina oja na'ina piunahuna pana kaivo hura huhusuna. Huni ura nimaa nimaijaho jara ichá'ina ka'ene hijujihuni toi namu.
21 Ijihuni maijaho pu ea maho'o puni ura ijiru sara'i kaivo Jesu Keriso oni ura ijija pasaravura.
22 'Enakaivo ja hu nihena kavuja'ina'e hu arerina'omo na ni'ajihe vu'a maa maiu'ina kehuni kaukara vejume emarenana. Areri hariahi omaha'e ni'ajahe kaukara venahu ja'ina'e venuna.
23 Ijihuna'e vea ka'ene na kive uneunecha nununa'i ichá'ina'e re'avajaho na vwihajujaho na marako ranave vuhuna.
24 'Ene na Natohwiji nimaa vetiura'omo na 'u'o aha josu pare'eje rohuna.
25 'Enakaivo na vwihajujaho maijaho na Ipapirotaitasi vwea nuna ka'ene nú pu pu'úmo kaukara veji'ina ka'ene nuni sorutia pina vo 'u'o joni 'ona oji'ina'e nuni ura ijija ni'ajihi'ina'omo ranave vuhuna.
26 Na ranavu'e vu'ujihuni maijaho hu ja kihuna ura rena paranana. 'Enakaivo hu atami 'unavume ja hejaji henarena hu temume haha henana.
27 Hu niho'o nimaa'e atami 'unamarena kwahuna'e renana kaivo Godira hu numimana. 'Ene huhusu pana vo na 'u'o numirimana. 'Ejakame na temuka hura hara paape'urono avanana.
28 Ijihunihahi na hu ranave vuhuna'e ura renia paraniujaho hura vu'e ja kú'o hu kamareje temarasahuna. 'E'eje na iji'a ja vwihaniujaho ma'uako sonahihuna.

29 'Enakúne Natohwi jihuni vaji temaraji'i hu ape'avara.
'Ene ea ijákajihi puni hura venahuna.
30 Ijihuni maijaho hu Keriso oni kaukara ijihuna'e kwama
ape taharonamana. Hu huni hia vajijaho varapa piunihuna
renana vo hu jara areri nuna vehuna sa'inijaho hura ve-
nana.

3

Hia Nimaijihuni Uraijaho Nú Ariramaa Rehunijina

1 Vwehu nune túchamaijaho Natohwi jihuni vaji
temarasaha. Na uneunecha nikwinu'ina kehi kú'o
vehunijija mai'o pasenimu. Ijihuni maijaho ijara 'ajoahe
veje ja maranihuni jihuna'e veju.
2 'Ene 'ua sisesa kajija hami ki'avara. 'Ene ea sisesa
kajihipo kaukara ka'ene vejujija hami ki'avara. 'Ene ea
ka'ene 'unama ira'atijino sisa 'uhuahujija hami ki'avara.
3 'Enakaivo nú ea ka'ene nimai jihunijino sisa 'uhuahajina.
Ijihuni maijaho nú Godoni 'Avena vaji Hu oja mahe 'ee Jesu
Keriso oni vaji Hura raka ka'ene núna'e venuha jihuna'e Hu
'unama apene ichutoi ahasirivu. 'Ene ijihuna'e hahijihuni
'unamijaho panimaa vetiu.
4 'Enavo haha huni 'unamijino na onuno nimaa
veti'arahuna arerina. Ijaho ea 'ahopo haha huni 'unamijino
nimaa veti'ara'ipisa nara pu asitaha paraju'u. Ijihuni
maijaho 'unama kajihuna kajaho nununa'a niho'o mapoka.
5 Ijihuna'e na vea iropune no'opiso pa'are'eme sisa
'uhuihara. Na Isureri ore 'ee na Penijamani oni amujiji'ura
'ee na nimai nimaa'e Hipuru 'ee Varapa Tamani jihuni
'unamijaho na Parasi.
6 Na ea ka'ene Varapiji ura renia parana jihuna'e na chicha
vene sosia sise'i 'ahi'ina'e rejuta. Ijihuni maijaho na varapi
jihuni 'unamijaho arira'e hene vejujihuna'e na namihuna
areria parenana.
7 'Enakaivo ni maku'ijaho ike 'unamakija nuni una'a
mama'ina'e rejara kaivo ijija Keriso oni hahijihuna'e na ni
irechavume pa'arejara.
8 'Enakaivo natohwijaho ikena. Nara Jesu Keriso nuni
Natohwi jihuni mavarasa'iniji maho'o hena kavujara re-
jume uneunecha mapoka kajija maa pa'ana'e rejara. 'Ene
Keriso ape'i 'ahiume uneunecha maho'o kajija túa'e vetiume
pa'arejara.
9 Na ivi'a Huni vaji hena kavujaho varapi jihuni 'unamiji
'ararihakame nuni vaji arira'e rehuna pakavu. 'Enakaivo na
Keriso nimaa rojuti vajijino ariramaa'e rejuta. 'Enajihuna'e
arira'e rehunijaho nimai rojakame Godina'i rena rohuna.

10 'Enajihunaʹe na Hu hena kahuna ura renie 'ee harura kaʹene Hu vejume 'urinajaho hena kahunaʹe ura renie 'ee Hura sisei hinajaʹinaʹe hihuna ura renie 'ee Hura kwama jaʹinaʹe kwahuna ura reniu.
11 Hura ijaʹinaʹe venajihunaʹe na 'uʹo túnaʹi kwaʹujaho na kúʹo 'urihuna.

Ninukujahe Vaʹe Uri Usehunijina

12 Na ikija niʹekahuna pana 'ee na niroe ariramaaʹe rehuna pana kaivo na majaa maiʹo hine kaukara vejiʹi vaʹuraʹomo vaʹe na icháʹinaʹe reʹurono Jesu Kerisora na iji pijiha jaʹinaʹe rehuna.
13 Vwehu nune na onuno vwihajujaho na vuatua kajaho maiʹo paʹeʹujiʹina. 'Enakaivo unenuʹu pina kwino na vejujaho ikena. Ijaho raka kaʹene nimako vejujija na niareʹikaʹi raka kaʹene nuni unaʹi navujihi veʹi 'ahiu.
14 'Ene na harura niʹimaʹura vene vaʹe paʹarehuni vutuiji 'eʹune eha kaʹene Godira Jesu Keriso oni vaji ichutoi hunaʹe 'umenuajaho apehuna.
15 Ja ea mapokaʹe ni emainaʹe rejajihunaʹe roe ja puʹúmo vwiha ikehuna kino vwihaʹavara. 'Ene unenuʹu 'ahopuni jihunaʹe ja vwiha ani ani vwihaʹavajaho Godira ijija 'uʹo veje jonunaʹa samaaʹe rehuna.
16 'Enakaivo roe ja puʹúmo tinia mamaa kaʹene nú ajima vaʹe usevajino kirasahe ni ijí hija.
17 'Ene vwehu nune ahume nuni maʹaja 'ahi 'ararihie one 'ee ea 'ahoʹa kaʹene núra ojuʹe kúvajaʹinaʹe ojujihi puni mwapunijihi kiʹavara.
18 Na naʹia mapokaʹe niʹwaravuraʹomo kúʹo iviʹa niituijiʹi 'waravu. Ea mapokaʹe pura kara kaʹene ojujara najuhujaho pu Keriso oni korosi ijihuni naka.
19 Ea kajihi puni urijaho paʹarehunijina. Ea kajihi puni godijaho 'iruma hunaʹe rimurojujina. 'Ene pu uneunecha kaʹene junahunijihi aromahura. 'Ene pu naʹia mapokaʹe ike mweʹa ikehuni kukuijiru vwihajura.
20 'Enakaivo nú akúpa huni ehijaʹomo núni Niʹajúhiʹina kaʹene Natohwa Jesu Kerisora ijí rene rohuniji nú teamanuʹejuʹe 'ajaha hiju.
21 Hura núni haha harura paʹana kaʹene kwamasahuni hahakaho veje arohe Huni haha kaʹene hanajiʹini jaʹinaʹe rehuna. 'Ene Huni harura kajara reje uneunecha mahoʹo roe Huni harura hari nahuna.

4

'Unama Najahujina

1 Ijihuni hahi vwehu nune na ja oja mihiˈina kaˈene nara
kihuna ura reniˈinakije ja nuni temare ˈee nuni kuraunua.
Na oja mihiˈinakije Natohwijihuni vaji kisimaˈuraˈe rene
hami namiˈavara.
2 Na Uotiaˈo Sinitikeˈo ˈejahie ˈwaravukúne Natohwi jihuni
vaji ahuma mamaaˈe hiˈavara.
3 Ehu nune nuni napura nimaa nimaaˈe na a jariravujaho
naparakija niˈajiˈamana. Pura vuˈa maa maiuˈini jihunaˈe
na huˈúmo vea kisina apejiˈinakúne niˈajiˈamana. ˈEne
Karemeniti ˈuˈo niˈajahe ˈee pu nuni ehija ˈahoˈa kaˈene na
pu puˈúmo kaukara vejiˈina kaˈene puni iha majama hihuni
puka vaji navujija niˈajihara.
4 Natohwi jihuni vaji naˈia mapoka temarasaˈavara. ˈEne
na kúˈo ijá ˈiavo Temarasaha ˈiavu.
5 ˈEne veje joni oja kaˈene masuani ajuarasahe hijiˈinijaho
ea mapoka hena kiˈavara. Ijihuni maijaho Natohwijaho
nikehu nimaina.
6 ˈEnakúne unenuˈu ˈahoˈa pavwihane temukaˈavara
kaivo ja uné raka ura renaˈavajaho siporua ˈone ja iraka ura
renaujija teamanaˈeje Godi jarima ˈwaraˈavara.
7 ˈEne Godoni matauviˈina kaˈene uneunecha mahoˈo
asitaha ranamajara Jesu Keriso oni vaji joni oja ˈee vwihijija
ˈajohaˈamana.
8 Túchamaijaho vwehu nune irakijara nimaaˈe ˈee irakijara
hura vejura ˈee irakijara arire ˈee irakijara ariramaaˈe ˈee
irakijara mavarasaˈinaˈe ˈee irakijara iha mamaa ˈurihuna
ˈee unenua ˈahoˈa mamaa areri taˈarorahuna ijákajihuni toi
joni vwiha ijija irechaˈavara.
9 Uneunecha iraka kaˈene jara nununaˈi henakame apene
ˈee nuni vaji kivaji manura pirame veˈavara. ˈEjakame Godi
kaˈene matauviˈinijaho ja puˈúmo hiˈamana.

Godoni Swariji Teimani ˈWaˈavara

10 ˈEnakaivo na Natohwi jihuni vaji niˈimaˈuraˈe temara-
jujaho ja iviamaa kino jara na vwihaniujaho kúˈo ˈuname
na vwihaniiˈinaˈe rejara. Nimaa ja na vwihaniura vo vea
paapenareˈe avajura.
11 Na unenu ˈahoˈa ura reniakame ˈwarahuna pana. Iji-
huni maijaho na nihena kavu ichá'inaˈe na niijara tea-
maniˈeje hihunaˈe kavuta.
12 Na ichá'inaˈe uneunecha paˈa hihunijaho henakame ˈee
uneunecha rukinaˈe rene hihunijaho hena kavuta. ˈEne
uneunecha mapoka vajijino na ichá'inaˈe túiˈeje hihunijaho
kame ˈee matuniˈeje hihunijaho kavuta. ˈEne uneunecha
mapoka renihunijaho kame ˈee pivujiˈi hihunijaho kavuta.

13 'Ene uneunecha maho'o Huni vaji Hura harura mi'eje
na areri ve'eju.
14 'Enavo ja mamaa'e vene nara pivujuti vajijaho
ni'ajihara.
15 'Ene ja Piripai orakija 'u'o ojono nihena kavu. Mai'o
amura'e na vu'a maa maiu'ina ike najahareno na Masatonia
arema va'ujaho sosi pini na ni'ajihareje vajihuri 'unamijino
vajihe 'ee 'ekahuna pana kaivo jara jajasumanu vajihura.
16 Ijihuni maijaho na Tesaronaika hine pivujujaho ja
ni'aha mapoka'e swara ni'ajihara.
17 'Ene jara swara vaji'avarono 'unama same avahuna
pana kaivo jara vajihuri 'unamijara joni eha ka'ene jara
apehunijara mapoka re'amarono avajuta.
18 'Enakaivo uneunecha maho'o areri 'ekuta. 'Enareno
ijipo mapoka'e areri renihara. 'Ene jara Ipapirotaitasina'i
irechavajija na ni 'ekuta. Ijija swara mamaa ka'ene amua
mamaa Godi teamama parahunijihi vejara.
19 'Enajihuna'e nuni Godijara jara iraka ka'ene pivujujija
Huni uneunecha ka'ene Huni ari navujino Jesu Keriso oni
vaji areri maho'o vajihuna.
20 'Ene iviamaa núni Godi 'ee núni Omijihuni pinanijaho
aneja púsa pa'ana'e Huna. Ameni.

Túchamaa 'Ajoramajina

21 'Ene Godoni ehija maho'o Jesu Keriso oni vaji
'ajora'amana. 'Ene vwehija ka'ene na hu'úmo hijujipo
ja 'ajoravu.
22 Godoni ehipo maho'o 'ajoravu'e 'ee Sisa oni
kachi'inijipo 'ajoravu.
23 'Ene Natohwa Jesu Keriso oni vaji maiji vwihani'inijaho
joni 'avenijihi pu'úmuna.

Korasia

Vu'a Anejijihina

1 Na Poru ka'ene Jesu Keriso oni pwea Godoni ura ijino
rejujara Timoti ka'ene núni vweiji'i veju.
2 Godoni ehija akuavi'ina 'ee vwehu nuna ka'ene Keriso
oni vaji pauchavi'ina ka'ene Korasi hijujihi puna'e veju.
'Enakúne maiji vwihanie 'ee vivinui matauma hiji'ina
ka'ene Godi núni Omijihuna'i rena roajaho ja pu'úmuna.

Teimani 'Wavuri Siporua

3 Nú na'ia mapoka'e siporua 'ojujaho Godi Amo ka'ene
núni Natohwa Jesu Kerisoho jonijihuna'e teimani 'wavura.
4 Ijihuni maijaho Jesu Keriso oni vaji joni nimaaroa 'ee jara
Godoni ea ka'ene akuavi'iniji oja mihuji henare'e avajura.
5 Ijihuni maijaho iraka ka'ene ja nimaarojura ka'ene akúpi
'ahi navuji'ina. 'Ene nimarako ja vu'a nimaa ka'ene vu'a
maa maiu'ina vajijino hejajina.
6 Ijí vu'a maiu'ina kajara joni roaja'ina'e 'u'o 'e'une kwaa
ararakino va'e hine majaa 'ina renu 'ee rausahe emarenu.
'Ene ni areri vea ka'ene ja Godoni maiji vwihanie ijihuni
nimaiji hene kavume renaja'ina'e renu.
7 'Ene ja Epaporasi na'i vu'a kajaho hene kavara. Hu
nú pu'úmo kaukara veji'ine 'ee ea pina ka'ene nú oja
mahujina. Hu Keriso oni pwea pina ka'ene núni ijihuna'e
pauchavi'inijina.
8 'Ene jara Godoni 'Aveni jihuni vaji ea oja mihujaho hura
'warumana.
9 Ijihuni hahi nú 'u'o vea ka'ene ijí hejaji rene ojuta
pahwe'i hine joni siporua 'ona 'waravakame joni henaka
vaja areri rene 'ee Huni ura ijaho hene 'ee 'avena huni vwiha
maho'o hena kama parahuna.
10 'Ene ja 'unama mamaa ka'ene Natohwiji ura
renuja'ina'e one 'ee Huni hura ve'avara. 'Ene kaukara
mamaa ka'ene ja vejujija 'ina rukina'e rene 'ee Godoni
henaka vajijino emare'avara.
11 'Ene ja Huni hanaji'ina vajijino harura maho'one
'ee vivinui matauma hine 'ee ata kairasahe hihunijaho
'ekakame niho'o temarijara joni vaji rarena'e
parani'amana.
12 Nú Amo teimani 'wavujihuni maijaho Hu venume nú
Godoni ea akuavi'ina ka'ene hanaji'ini hijujihi puni aachijija
ahuma 'ekahuna.

13 Ijihuni maijaho Hu nú nututa huni ara kwaijino vahanume siriramúe 'ekue Huni Hariha ka'ene Hu oja mahujihuni ara kwai irechamúana.
14 'Ene Huni vaji nú kú'o 'imenue 'ekuana 'ee Huni vaji sisea vwihane arevume pa'arenana.

Keriso Oni Kara 'Ee Huni Kaukara Ichá'inijina

15 'Ene Hu Godia ka'ene nia pakavi'inijihu vare'ine 'ee mai'o uneunecha maho'o re'avarono Hu amura'e ijí hinajina.
16 Ijihuni maijaho uneunecha kivura ho pakivujaho maho'o mwe'a 'ee akúpa 'ahi navujaho Hura venana. 'Ene Hura kiniepo 'ajoahuri ara kwaa 'ee 'ajohai'ina 'ee Huni harura hari hijujija irechamie 'ee uneunecha maho'o kija Hura venarena Huna'e venana.
17 'Ene uneunecha kija maho'o pareji'ini Hu iji hinana. 'Ene Hura uneunecha kija maho'o 'uninamiu'e ahuma navu.
18 Hu 'u'o sosia ikehuni húmata 'ee sosijaho Huni haha. Hu uneunecha maho'o ikihi puni húmata. 'Ene Hura amura kwama 'urinana.
19 Ijihuni maijihuna'e Omaha teamavume Huni kara ijaho maho'o Keriso oni vaji namu.
20 'Ene na Huni vaji 'waravu. Godiho uneunecha maho'o kehi pu'úmo 'unama vene kú'o napura venana. Huni 'aa ka'ene korosia 'ahi hirama arihajara uneunecha maho'o ka'ene mwe'i navura ho akúpa 'ahi navujija venaue matauvu.
21 'Ene ja nimaraku'ijaho apiora 'ee naka'e rene vwiha sisea vwihane sisea veji'i hijara.
22 'Enakaivo Hura hahiji'i kwamana vajijino ja venaume 'unama Hu hu'úmo napura vejara. 'Enarena aherume roe Godoni una'i irechamiu'e ja ivi'a akuavi'ina'e 'ee panamahi'ina 'ee niho'o sisea pina pa'ana'e namiju.
23 'Enakúne ike nimaaroakaho hena vene 'ee ija kisi 'uname namiha. 'Ene ja paki'eje vu'a maiu'ina kara iraka ka'ene rehuna 'waravume hejaji raname arema va'ava. Ijihuni maijaho ike vu'a mamaa maiu'inakaho kwaa ara mapoka ka'ene ike akúpa hari navukipo he'avarono 'waravara. 'Enajihuna'e na Poruho ijí ve'urono iji pijihana.

Porura Sosihuni Pwea Rene Kaukara Venajina

24 Na teamanimu jihuni maijaho na jonijihuna'e haha hianimu. 'Ene Kerisora Huni haha ka'ene sosijihuna'e sisei hinajihuni pwina ijaho nara sisei hiju'e pa'arenu.
25 'Ejume Godira kaukara ka'ene sosia'e 'ajoahe 'ee Godoni ira maho'o ni'ajihe naja'urono iji pijihana.

26 'Ene nitama rene juara juara pa'arene 'ee ea tuama
apene roajaho hema kaho pavejume samaahiramana kaivo
iviamaa Huni ea akuavi'inijihi najahana.
27 Ijihuni maijaho Godoni ura ijaho uneunecha mamaa
ka'ene ike hema vaji navujija veje Jenitaru hena kahuna. Ijí
hema kajaho Keriso ka'ene joni vaji hinujina. 'Ene nimaa
roji'inijija. Huni mamaijaho túna'i 'ekahuna.
28 'Ene nú ichihichano va'ujaho Keriso rone ea mapoka
'waravu. Nú pu ni'ajihe 'warame 'ee vwiha mamaiji na-
jahura. Ijihuni maijaho nú ea kwinu kwino Keriso oni vaji
marana areri rena para'eje vajahuna.
29 Na 'u'o ikehuni maijihuna'e kaukara niho'o kisina'e
Huni harura natohwa ka'ene nuni vaji namujara veniu'e
veju.

2

1 Jaa 'ee ea ka'ene Reatasia hijura 'ee ea maho'o ka'ene
nuni urania pakavi'ini jihipuni jihuna'e oja ni'ima'ura hejuji
na ura ja hehuna ura reniu.
2 'Ejakame puni ojijija ni'ajihuna. 'Eje oja 'ekaravuri
vajijino ahuma parahuna. 'Ejakame uneunecha ka'ene
maho'o hena kavura 'ee henaka ka'ene nimaa Godoni hemiji
hena kahuna. Ijaho Kerisona.
3 Huni vaji vwiha mavarasa'ina arira 'ee henaka maho'o
rinamiu'e navu.
4 Na ija'ina'e 'waravu jihuni maijaho ea 'aho'apo vu'a
ira'atijino pisimisave ja nimaa vena ve'avarono 'waravu.
5 'Ene hahijaho na ijaho pahiju kaivo 'avena vajijaho na ja
pu'úmuna. Jara mamaa'e ojono 'ajo'arame 'ee Keriso nimaa
rojuji kirasaha paraju jihuna'e teamanimu.

Hia Ka'ene Keriso Oni Vaji Marana Parahunijina

6 'Enakaivo ja Jesu Keriso ka'ene Natohwiji apejarakúne
Huni vaji 'uraho'avara.
7 'Enakúne Huni vaji chinuma same emarena aji'avara.
'Ene ja najahe 'waravume hejaja'ina'e joni nimaa roijaho
veje kisina'e rena para'avara. 'Ene temari itu'ona parani'eje
o'avara.
8 'Ene paveje emaapuni vwiha 'ee vu'a maa pa'ajipo
pisimie 'ee emaapuni tamana 'ee mwe'a kehuni 'unama ani
ani'ina najahe 'waravujipo pisimie ani ruva'ava. Ijihuni
maijaho ijí 'unama kajija Keriso oni 'unama pana.
9 Hura haha ka'ene apenana vajijino Godoni kara
icha'inijaho maho'o Huni vaji navu.
10 'Ene Huni vaji ja maho'o ni areri renaana. 'Ene Hu ea
maho'o 'ajohai'ine 'ee harura mapokijihi puni húmata.

11 'Ene Huni vaji ja 'u'o sisa 'uhuahara. Sisa ka'ene emaapo iji 'uhuahuja'ina pana kaivo sisa ka'ene Kerisora 'uhuahajaho sisei jihuni kara ijí 'uhuana.

12 Hua mwe'i vaji apúsavume 'urina ja'ina'e ja 'u'o pu pu'úmo toi samaume 'urijara. 'Ene Hua'e nimaa rojari vajijino Godira Hua'e kwamana ka'ene vejume 'urina ja'ina'e ja 'u'o venaume 'urijara.

13 Vea ka'ene ja joni sisea vajijino kwamasahe 'ee sisa pa'uhuari vajijaho Hura núni sisea maho'o vwihanúe arevume paranana. 'E'ikaivo venume 'urine pu pu'úmo mai'o hiju.

14 'Ene núni chimua 'ee varapijara núa'e ninamu'e ruruhajaho Hura 'eka ruva'e korosi 'ahi 'aniume parajara.

15 Hura 'ajoha'ina 'ee harura mama'ina sisesa ijija Huni vaji korosia 'ahi eriri samaumai túa vetie venaume harura pa'arenaana.

16 Ijihuni hahi paveje ea pina joni 'irumijihuna 'ee toijihuna 'ee sora ijuri vea 'ee masapa maiu'ina huna 'ee Sapatia huni vea panamahi'ina'e re'amana.

17 Ikija raka ka'ene mai'o rohuni jihuni 'avena kaivo nimaijaho Keriso ona.

18 Ja paki'eje ea 'ahopo ja pisimisave joni haha ruarahe 'ona oji'ina oja mihuna'e 'warame visoni toi namuji'i ike veha 'iame 'ejahie 'ee puni vwiha ijí ani ani kehi kehi veji'i 'waravakame joni eha ka'ene 'ekahunijihi are'ejakúne hena pavanami'avara.

19 'Enakaivo pu húmati rene ihena roe haha maho'o kaho ni'ajahuna pana. 'Enavo nú Huni haha 'ahi tanuka 'ee chinumijipo roe ihenuara. 'Enajihuna'e harura ka'ene Godoni rena roujara harura múhe ni'ajúhu'e emareju.

Kwamasahara'e Keriso'i Pu'úmo 'Urina Hijujina

20 Ja Keriso oni vaji mwe'a kehuni 'unama ani ani'ina ka'ene najahujija nikwamasahume paranana kaivo ja irakijihuna'e mwe'a kehuni varapa hara kú'o hijo? Ijija ikehina.

21 Ikaho pa'unira'avara. Ikaho paina he'avara 'ee ikaho pavwena'avara. Ikaho paina he'avara 'ee ikaho pavwena'avara.

22 Ijaho emaapo 'warume najuha jihuna'e nú ikehi 'eke ve'avajaho pa'arehuna.

23 Ike varapa ikija nimaa puna'i rehuna. Ijihuni maijaho puni oja vwiha ijija niijihi miha parane 'ee haha puna ruarahe sise'i 'ahiura. 'Enakaivo ijipo puni vwiha sisesa ka'ene itunavujihi ni'ajihuna pana.

3

1 'Ejume ja Keriso pu'úmo 'urijara'e re'avajaho uneunecha ka'ene akúpi 'ahi Hunijiru sara'avara. Ijihuni maijaho ijino Kerisoho Godoni ija mana'inija'i asuma hinuna.

2 Joni vwiha ijaho uneunecha ka'ene ichutohuneru vwiha'avara. 'E'ika'i mwe'a kehuni uneunechijija pavwiha'avara.

3 Ijihuni maijaho vea ka'ene ja kwamasahajino Godoni vaji joni hiijaho Kerisoi pu'úmo apúrinanamiu'e namu.

4 Vea ka'ene Keriso núni hiijara roe samaahira'amajaho ja 'u'o pu pu'úmo Huni mamaa ijihuni vaji samaahirahuna.

Hia Tamana 'Ee Hia Maiu'ina

5 Ijihuna'e joni haha pwinana'a vaji 'uasa vehuni 'unama 'ee huricharame 'ee sisea vehuna ura renae ituname 'ee jajaso uneunecha rukina'e rehuna itunavura ka'ene joni vaji navujija 'anie kwamasa'avara. Ijipuhipo joni godi ira'atijaho rejukúne 'ania kwamasaha!

6 Ijihuni maijaho ike uneunecha ikipo reje Godoni sena rohuna.

7 'Ene kú'o 'unama ikija nimarako ja ijihuni vaji hine 'ee ojara.

8 'Enakúne 'unama ikija 'u'o are'avara. Ajira 'ee sena 'ee ea sise'i 'ahi'i ura renaura 'ee vu'a ira'atijino ea 'ahopuni hia ruarahura 'ee ira sisea ka'ene joni ira vaji roe usevujija areme are'avara.

9 'Ene ja ira'ata paapene pisivara'avara. Ijihuni maijaho ja joni kara sahasijaho ni areme 'ee ijihi veji'i hijujija ni arevara.

10 'Enakaivo ja iviamaa kara maiu'ini savara. 'Ena'omo ike kara maiu'inakaho Venina ka'ene ijí venajara Hua'ina re'avarono majaa veju'e maiu'ina rejara'omo roe maho'o Hua'ina'e rehuna.

11 'Ene ike kara maiu'inakaho a ea irakijaho hu patahu. Areri Kurikia ho a Jua ho a sisa 'uhua'ina ho pa'uhua'ina. 'Ene a pahena pakavi'ina ho Sitiani ka'ene ea mají 'anikuvi'ina ho a pwea ho a pwea pana kaivo Kerisoho ea maho'o ikihi puna. 'Ena'omo Hu ea maho'o kehi puni vaji hinu.

12 'Enajihuna'e ja ea ka'ene Godira akuavi'ina 'ee oja mihe iji pijihakije oja ka'ene ea 'aho'a kime temukame 'ee epuna'i mamaa'e vene 'ee epuni hari hijura 'ee ea ajuarasahi'ina rene masuani hijuri ojijino saha.

13 'Ene matausahe ni'ajarame 'ee vwihana arekarame 'ee ea 'ahopo chicha vene sua he'avajaho areri Natohwijara ja vwihanie arema ja'ina'e vwihana are'avara.

14 'Ene oja 'ekaravujara kara ikija asitahana. Ijihuni maijaho ijara venaue ea ahuma hami hijura.
15 'Ene veje Keriso oni matauvi'inijara joni oja 'ajoha'amana. 'Ene ijihuna'e ja haha kwino rene matauma hi'avarono nimaa iji pijihanakúne teamana'eje hiha!
16 'Ene veje Keriso oni irijara joni vajijaho maho'o tinia apenama. 'Eje ja ira kajara vwiha mamaa najahe 'ee ni'aja'aravi'i Samusi vaji javaa vene 'ee Godi ta'arohuni javaa vene 'ee 'Avena huni javaa vene 'ee joni oja vaja temari rarena'eje Godoni javaa vena'avara!
17 'Enajihuna'e ja uneunecha iraka'e 'wa'eja ho ve'avajija maho'o Natohwa Jesuni iha 'ahi veha 'ee Huni vaji Godi ka'ene Amoho teimani 'wa'avara!

Kachi'inapo Hia Maiu'ina Vaji Ichá'ina Hihunijina

18 'Enakúne napahwahe paruhu jopuni hari hiha. Ija'ina'e vejujara Natohwijaho teamamuna.
19 'Ene paruhwahe napahu jona oja miha 'ee pasise'i 'ahie venae temukava.
20 'Ene sesamae uneunecha maho'o ja vejujaho emahu jopuni ira hene ve'avara. Ijihuni maijaho ijara Natohwijaho teamamuna.
21 Omahwahe ja paki'eje veje sesahu jona ajiname oja vaja areri parena'ama.
22 'Ene pwee joni mama'ina ka'ene iki mwe'i hijujihi puni ira hene ve'avara. Ja paki'eje joni mama'inapo kihuni jihuna'e puni nia aharu kaukara ve'ava kaivo joni ojiji'i Natohwiji juhavi'i ve'avara.
23 'Enajihuna'e ja uné raka'e ve'avajaho ojiji'i veha. Areri ja ojiji'i Natohwi jihuna'e vena'ava ja'ina'e emaapuna'e venahu paro'avara.
24 'Enajihuna'e ja nihena kavuja'ina'e Natohwi jihuna'i ja aachijija eha vene 'ekahuna. Ijaho ja Natohwi jihuna'e venahe avaju.
25 Ea ka'ene sisea venujaho hura sisea ka'ene venujihuni eha ijaho apehuna. Ijihuni maijaho Godiho Hu ronu kwino parehuna.

4

1 Pwea puni mama'ine pwehu jona arira 'ee mamaa 'ahi'avara. Ijihuni maijaho ja niheju. Ja 'u'o joni Ni'ina kahi akúpi 'ahina.

'Unama Ichá'ina Siporua 'Ohune 'Ee Kara Ichá'ina Hihunijina

2 'Enakúne siporua'e 'oja maha paranareje hami 'ajoaravi'i teimani roji'i 'o'avara.

3 'Ene núni siporua 'u'o 'onu'avara. 'Ejakame Godira ira
ikehuni vwicha núna jaraakame nú Keriso oni hemijaho
areri 'wara'avara. Na 'u'o ijihuna'e tipurai hiju.
4 'Ejakame na hemijaho veje samaa'e re'eje nara
'warahuni ja'ina'e 'warauta.
5 'Ene ea ka'ene samai hiju jihipuna vwiha mamaiji vwi-
haji'i ja iraka ka'ene ve'avajija hami ve'avara. 'Ene vea
mamaa ape'avajaho vea kajaho hami ape'avara.
6 'Ene veje joni vu'a iraka ka'ene 'wa'avajija na'ia mapoka
maiji vwihaniuji misa puna'i save vwea re'eje 'waravakame
jara ichá'ina'e pu eha vetihunijaho ja hena ka'avara.

Túchamaa 'Ajoramajina

7 Tichikasi ka'ene núni vwea nú oja mahi'ina 'ee uchaha
pa'ana ka'ene Natohwi jihuni pweijara nuni vu'a ichá'inijija
apena vu'e 'warahuna.
8 Ijihuni hahi jihuna'e na hu ranavu'e vu'u. 'Ejakame núra
ichá'ina ka'ene hijujaho ja hena kúme 'ee hura vu'a ni'ajihe
'warave joni oja sonahihuna.
9 Onesimasi ka'ene núni vwea nú oja mahi'ina ka'ene
uchaha pa'aji'i hu'úmo ranavu'e rou. Hu joni ea pina'omo
pura roe 'unama maho'o ka'ene ikino rejujija 'warahuna.
10 'Ene Arisitakasiho na hu'úmo tipurai hinuna'omo ijara
ja 'ajoramu 'ee Panapasi oni vwina Maka ka'ene ja hununa'i
vu'a 'aho'a hejajara joni roa ka'avajaho 'ajome 'ahe'avara.
11 'Ene Jesu ka'ene Jasitasina 'wavujaho 'ee ea ikipo pu-
puso Godoni arijihuni kaukara veji'ina ka'ene sisa 'uhua'ini
jihipuni vajijaho rena roara. 'Ene pu na areri ni'ajihume
kivuta.
12 Ipaparasiho joni ea pina ka'ene Jesu Keriso oni pwea
pinijara ja 'ajoramu. Hu na'ia mapoka jonijihuna'e siporua
nimaijino 'onuna. 'Ejakame ja kirasahe Godoni ura ijija
maho'o hene kime areri renahuna.
13 Ijihuni maijaho na hu hena kavujaho hu joni oja
ni'ima'ura'e vwihaniuna. 'Ene ea ka'ene Reatisia hijura 'ee
Haiaraparisi hijujija 'u'o oja ni'ima'ura'e vwihaniuna.
14 Ruku ka'ene núni juketa nú oja mahi'inijara 'ajoravu'e
'ee Timasi 'u'o 'ajoramu.
15 Vwehija ka'ene Reatisia hijujija 'ajorame 'ee Nemipaho
'ee sosia ka'ene huni sei ahuvujija 'ajora'avara.
16 Vea ka'ene asura ike joni vaji tahe pa'are'amajaho
Reatisia sosia vaja 'u'o ta'avara. 'Ene joni vea rejakavi'i nuni
asura ka'ene Reatisia rena rouji ta'amana.
17 'Ene Achipasi 'wara'avara kaukara ka'ene hura Nato-
hwi jihuni vaji apenajaho hami na'ia mapoka ve'amana
'wa'avara.

18 Na Porura nuni iji ike 'ajoravujija veju. 'Enakúne na tipurai hijujaho vwihani'avara. 'Ene maiji vwihaniujaho ja pu'úmuna.

1 Tesaronia

Vuʹa Anejijihina

1 Nú Poru ho Sivenasi ho Timoti ho ijano sosia kaʹene
Tesaronia Godi Amoho ʹee Natohwa Jesu Keriso puni vaji
hiju jihipunaʹe pasikaho veju. ʹEne maiji vwihaniujine ʹee
matauviʹinijaho jona.

Tesaronia Puni Nimairoa ʹEe Icháʹina Hijuji Teimani ʹWavajina

2 Nú jonijihunaʹe Godi teimani ʹwavura. ʹEne nú naʹia
mapoka siporua ʹojuri veijaho nú joni iha ʹurihiʹi ʹojura.
3 Naʹia mapokaʹe jara nimaa rohuni kaukara ijí vene ʹee
ea oja mihe ʹee nimairoa kaʹene núni Natohwa Jesu Keriso
oni vaja ʹee núni Godi ʹee Omijihuni unaʹi ija kisina ʹunama
hijuji vwihaniura.
4 Vwehu núne Godi ja oja mihe ʹee Hura ja iji pijihajaho
hena kaʹavara.
5 ʹEnajihunaʹe vuʹa maa maiuʹina kaʹene nú apena roajaho
iraru paʹwaravara kaivo harura ʹee Godoni ʹAvena vaji roe
raka kaʹene núra ʹwaravajaho nimaa hene ja nimaa rojara.
ʹEne nú jonijihunaʹe icháʹina kaʹene hijajaho ja nikúvara.
6 Ja ʹuʹo núra vejujaʹinaʹe vene ʹee Natohwijara ve-
najaʹinaʹe vejara. Uneunecha sisea ani ani rejara vo ja Godi
oni ʹAvena vajijino teamanaʹeme ira ikaho apejara.
7 ʹEnajihunaʹe ja ʹunama maa kaʹene veju kaji Masatonia
ʹee Akaia ora kaʹene nimaa rojiʹinaka hijujihija ʹunama kaji
najahara.
8 ʹEnaʹomo iviamaa Natohwi jihuni vuʹijaho joni rene
rausahe vaʹe Masatonia ʹee Akaiaru pavaʹara vo kwaaka
mapokaki vaʹana. Jara Godi nimaa nimaa rojujaho pu
nihe parajara. Ijihunihahi nú pu areri unenu ʹahoʹa
paʹwarahuna.
9 Pu opuipo núra ja kiʹi roume jara ʹunama icháʹina kaʹene
ʹekuajaho ʹwaruvara. ʹEnareja jara godia iraʹata kaʹene iji
vejuji nimaa rojujaho areʹi kaivo taʹarohe Godi nimaa kaʹene
majama hijiʹiniji oja mahujaho ʹwaruvara.
10 ʹEnajihunaʹe ja iviamaa Huni harihijara kúʹo akúpa ʹahi
rena rohuniji ʹajaha hiju. Jesu kaʹene Hura vejume kúʹo
ʹurinajara sena kaʹene roajaho vahanumana.

2

Porura Kaukara Kaʹene Tesaronia Venajina

1 Vwehu núne ja ojono nihena kavu. Nú joni vu'ajaho nú
núni vea panisame vu'ara.
2 Ja niheja ja'ina'e nú nimarako Piripai sise'i 'ahúume haha
hianumana kaivo nú núni Godijihuni vaji harura ape'ika'i
ja Godoni vu'a maiu'ina ijí ninakaraa renana vajijaho
'waravara.
3 Núra ja 'waravajaho puruvare'e 'warahuna pana 'ee
'unama siseijino 'warahuna pana 'ee pisivisame 'warahuna
pana.
4 'Enakaivo Godira nú nimaa vetúarena Huni vu'a maa
maiu'inakaho múhana'omo nú emaa teamanahuna'e ve-
huna pana kaivo Godira núni ojijaho nivena kúmana.
5 Ja niheju ja'ina'e nú ira toa vene 'warahuna pana 'ee
joni uneunecha 'eka'irono pisivihuna pana. Ijihuni maijaho
Godiho núni vu'a nimaa vetúu.
6 'Ene emaa 'ee jaa 'ee ea 'aho pu'úmo nú ta'aroru'avarono
avahuna pana. Nú Keriso oni apasorua'omo nú núni haruri-
jino vehune sa'ina
7 kaivo nú masuani ajuarasahe joni vaji hijara areri oahi
huni sesamaa'e 'ajohau ja'ina'e vejara.
8 Nú ja niho'o oja miha paraja jihuna'e nú Godoni vu'a
maiu'inijiru pamihara kaivo nú niho'o ura renua para'eme
núni hia 'u'o ja vajihara.
9 Vwehu núne ja mavwihaha. Nú joni vaji hijari vei-
jaho nú ja ahija mihuna senuvume nú onúno harura vene
na'ia veiri'a kaukara veji'i Godoni vu'a maa maiu'ina ja
'waravara.
10 Godiho nú nihena kúme nimaa veju'e ja 'u'o nimaa
veju. Núra ichá'ina'e ja pu'úmo akume 'ee arimaa'e hine
'ee unenu 'aho'a ea 'aho'a panamuhe 'waru'eme nú nimaa
roji'ina pu'úmo hami hijura.
11 Ja niheju núra ichá'ina ka'ene ni'ajihe 'ee ta'arorahe
'ee hine hami nirisame ea kwinu kwino areri omahi sesah-
waha'e 'waramu ja'ina'e nú hine ja 'waravara.
12 Ijihuna'e Godi ka'ene ja 'umenau'e Huni ara 'ee
hanaji'inijino vahuna 'iamajihuni 'unama ka'ene Hura kive
areri rehunijino o'avara.
13 Ikehuni hahi nú 'u'o na'ia mapoka'e Godi teimani
'wavura. Ja vea ka'ene Godoni ira ike núnuna'i apejari
veijaho ja emaapuni ira puna'a paapejara kaivo ja Godoni
ira nimaa'e apeju ja'ina'e apejara. Ijihuna'e ja ea irara ijí
ira kaji nimaa ronujaho joni vaja 'u'o kaukara venu.
14 'Enajihuna'e vwehu núne Godoni sosia ka'ene Jesu
Keriso oni vaji Jutia namijujipo vejaja'ina'e ja vejara. Ja ehu
jopuna'i sisea ichá'ina ka'ene piuniva ja'ina'e pu 'u'o Jua
puna'i sisea ija'ina'e piunivara vo kirasahara.

15 Pu Natohwa Jesu 'anae 'ee poropetia 'ania ja'ina'e
nú 'u'o 'ararihúume usevara. 'Enajihuna'e pu Godira ura
renuja'ina pavene 'ee emaapuni nana'eji'ina'e rejara.
16 Jenitarupo Godi nimaa rohuni jihuna'e pu tanu'uruhu'e
nú vu'a pa'waravura. Ijihuni hahi pu puni siseijaho veju'e
tiresa hina apena ajimu. 'Enakaivo puni eha siseijaho niroe
areri rena parana namu.

Porura Tesaronia Kú'o 'Unama Va'e Ki'iro Vwihanajina

17 'Enakaivo vwehu núne nú ja hahijino ma'uako
irechamie va'ara kaivo núni ojijaho ijí ja pu'úmo navu.
'Ene núni ura ijaho roe joni urania kihuna'e ura renua
paranúu.
18 Ijihuni maijaho nú roe ja kihuna'e ura renu 'ee na Poru
na'ia mapoka'e roe ja kihuna'e ura reniu kaivo Setanira hine
roturúhu.
19 Núni nimaa roijaho irahije 'ee núni eha maa ka'ene
núa'e ta'aroruhe vajúhunijaho irahije? Núni Natohwa Jesura
ro'amani veijino jara Huni una'i namihunijina.
20 Ijihuni maijaho ja núni pinana mamaijina 'ee temari-
jina.

3

1 Ijihuni hahi vea ka'ene nú areri pakirasahuna'e henareja
nú vwihajajaho maijaho areme iki Atenisi hi'ipisana
ronare'e hiju.
2 'Ene hu Timoti núni vwea ka'ene nú pu'úmo Godoni
kaukara veji'ina ka'ene Keriso oni vu'a maa maiu'ina
'waravi'ina ranavu'e ja ni'ajihe joni nimairoa kisina'e
re'amarono vu'u.
3 'Ejakame jara siseisei hijujara ja patanu'urihuna. Ijihuni
maijaho ja niheju nú nika'ina hihuna'e iji pijúhana.
4 Núra ja pu'úmo hijajino nú ja pu'úmo sise'i 'ahúhunaka
'waravajaho ja nihejara'omo iviamaa ija'ina renu.
5 Ijihunihahi na areri pakairahuna'e henarejo joni nimaa
roijí he'i 'ahiu'e ranavu'e vu'u. Ijihuni maijaho na oja
hianimujaho vejuro'i pisivisavi'inijara pisimiakame núra
kaukara ka'ene vejajaho maa pa'ana'e rena ve'amarono
ranavu'e vu'u.
6 Iviamai Timotiho ijí joni rene joni pinana maa apene
'unama núni roana. 'Ene jara Godi nimaa rone oja mahe ija
kisi apene joni una'i saname vejujaho ro 'warumana. Jara
na'ia mapoka nú vwihanúe nú ura ja ki'i 'ahúu ja'ina'e areri
ja 'u'o ura nú kú'i 'ahiu.
7 Vwehu núne nú ijihuni hahi iki hijujaho sisea piuname
ahisina apeji'i hijura kaivo jara niho'o nimaa rojujihuna'e
nú oja sonahúu.

8 Jara Natohwi jihuni vaji kirasahe namijujara reju'e nú
hami hiju.
9 Nú ichá'ina'e jonijihuna'e Godi teimani 'wa'eja? Ijihuni
maijaho núra temara ka'ene jonuna'i 'ekajihuni hahi nú
Godoni una'i jonijihuna'e temarasahura.
10 'Ene nú na'ia 'ee veiri'a majaa hine joni niura kihuna'e
siporua 'ojura'omo roe kime raka ka'ene joni nimairoa vaji
panavujaho ni'ajihe areri rehuna.
11 Godi ka'ene núni Omijara Huhusune 'ee Jesu ka'ene núni
Natohwiji'o núni 'unama venuhakame nú vu'e ja kihuna.
12 Natohwijara venae jara ea kwinu kwino oja 'ekaravura
'ee emaa maho'o oja 'ekaujaho emarene 'ee ameurahe
arihama areri núra jonuna'i vejuja'ina'e renama.
13 'Ene Hu ja vena'e joni oja Godi ka'ene núni Omijihuni
una'i ariramaa rene panama'eje núni Natohwa Jesuho 'ee
Huni ea ariramaijipo Hu hu'úmo roavari veijaho matauma
namihuna.

4

Kara Ka'ene Godi Teamahunijina

1 Vwehu núne Vu'a túchamaa pina ikena. Nú Natohwa
Jesuni vaji ja jarirame 'waravu núra vu'a ka'ene 'waravume
ja hene oju kaja'ina'e nija'ina oje Godiho teama'amana. 'Eje
ja maranie ajime va'amana.
2 'Ejume nú Natohwa Jesuni harura vaji varapa raka
ka'ene vajihajaho ja nihena kivu.
3 Ijihunihahi ikaho Godoni uraijina ja niho'o ea ariramaa
rehuna'e ura renukúne 'uasa pave'avara.
4 'Ene ja ea kwinu kwino joni hahi jihipuni hura vene hami
'ajo'eje arira'e nava.
5 'Enakúne ja Jenitaru ka'ene Godi pahene pakavujipo
puni hahapo napara itunama parajukame 'unama ka'ene
vejuja'ina paveha.
6 'Ejume ja 'unama ikehunakino sisea vene vweuna
panama'amana. Ijihuni maijaho Natohwijara ike une-
unecha ikihipuni eha ijaho venuna. 'Ene nú nimarako
'waravaji kú'o nahama 'waravu.
7 Ijihuni maijaho Godira nú 'umenuajaho nú 'unama
sisea ka'ene 'uasa ve'avarono ija pijúhuna pana kaivo nú
ariramaa rehuni jihuna'e iji pijúhana.
8 'Enajihuna'e ea irara ike hene pataarohujaho hu
emaa papataarohu kaivo Godi ka'ene Huni 'Avena mahaji
pataaroha avanu.

9 Jara vwehu jona ichá'ina'e oja mihunijaho ea pina mai'o
pavene 'warahuna. Ijihuni maijaho 'unama ka'ene vwehu
jona'e ichá'ina oja 'ekarahunijaho Godira ja najahana.
10 Nú niheju. Ja 'unama kajaho vwehu jona ka'ene
Masatonia hijujihi pu'úmo vejura kaivo vwehu núne nú ja
jarirame 'waravujaho ja maji vene ihajinanama apene vaha.
11 Nú ja ni'waravu ja'ina'e masuani hine jomaaru vene 'ee
joni iji kaukara veji'i hihunijaho joni ura nimaa rena'ama.
12 'Ejakame ja ea ka'ene samaa hiju jihipuni una'a hami
hine 'ee uneunecha 'aho'a papivusahuna.

Keriso Oni Vaji Kwamasahajihi Aherama Rohunijina

13 'Enakaivo vwehu núne jara ea ka'ene kwamasahu
jihipuni vu'ijí pa'warave he'ava jihuna'e hine ea ka'ene
panimaa rojujipo vejuja'ina temuka apehuna nú ura parenu.
14 Nú Jesura kwame kú'o 'urinaji nimaa ro'avajaho Godira
ija'ina'e ea ka'ene Jesuni vaji kwamasahajija Hu hu'úmo
aherame rohuna.
15 Na ikaho Natohwi jihuni iri vaji rena roaji ja 'waravu.
Nú ea ka'ene mai'o hijukija Natohwijara ro'amajaho nú
urasahe pavahuna kaivo nú mahi'eje ea ka'ene kwamasa-
hajipo 'urihuna.
16 Ijihuni maijaho Natohwijara Huhusu 'ona oji'ina puni
natohwiji'i mwasirivi'i ariha Godoni viti'iniji'i ro'eje ea
ka'ene Keriso oni vaji kwamasahajipo urasahe 'urihuna.
17 'Ejakame nú ea ka'ene mai'o hi'avajija 'urina va'e kahi
'imitia vaji pu piunime ahuma ajima va'e ichutoi Natohwi-
jaho piunahuna 'ee nú Natohwijihi pu'úmo majama hihuna.
18 'Enakúne ike vu'a ikino ea kwinu kwino 'wame
ni'ajarave oja sonahi'eje hiha.

5

Natohwijara Rohuni Veiji Amairiara Hunijina

1 'Enakaivo vwehu núne iviamaikino ichá'ina ho vea
irakijino ikara rehunijaho na jona pavene 'warahuna.
2 Ja ijaho ni maho'o hejume pa'arena ja'ina'e Nato-
hwi jihuni veijara ro'amajaho areri nesa apeji'inijara na'i
rouja'ina'e rohuna.
3 'Ene pu vea ka'ene unekajaho pare'ena 'wavi'i matauma
hi'avajino ni'aha kwino sisea puni haha 'ahi rehuna. Areri
napari hariha nahe'i 'ahau'e veji'i haha ka'ene henuja'ina'e
hehuna kaivo pu juhaha usehunijaho areri parehuna.
4 'Enakaivo vwehu núne ja nututa pahiju jihuna'e ijí vea
kajaho ja nesa apeji'ina puna'i paroe asitahuna.

5 Ijihuni maijaho ja hanajiˈini jihuni harihija ˈee
veˈiriˈijihuni harihija. Nú naˈiaho nututi jihuni harihija
pana.
6 ˈEnakúne roe ja puˈúmo ea ˈahopo vejujaˈinaˈe panotui
kaivo ˈurine nia nirie ˈaiha vejiˈi hija.
7 Ijihuni maijaho ea kaˈene notujaho pu puni nia naˈi
notuura ˈee ea kaˈene toa sisea ine nanamiujaho pu naˈi toa
sisea ine nanamiura.
8 ˈEnakaivo nú ea kaˈene veirihuni jihunaˈe roe masuani
núni túratakaho nimairoa ˈee oja ˈekaravujino same ˈee isúa
nimairoa kaˈene niˈajúhajino sava.
9 Ijihuni maijaho Godiho nú Huni sena vaji aruhuna iji
pijúhuna pana kaivo niˈajúhajaho núni Natohwa Jesu Keriso
oni vaji apehunaˈe ija pijúhana.
10 Hu núnijihunaˈe kwama jihunaˈe nú maiˈo hiˈeja ho
kwamasahuna kaivo nú pu puˈúmo ahuma majama hihuna.
11 Ijihuni hahi ojono ˈwame niˈajarame ˈee ojono nasarame
ˈurine emareˈavara. ˈEne ja niveju kajaˈinaˈe veˈavara.

Túchamahuni Kara Ichá'iniji Ohunijine 'Ee 'Ajoramajina

12 ˈEnakaivo vwehu núne nú ja jarirame ˈwaravujaho ea
kaˈene joni vaja kajino kaukara kikisinaˈe vene ˈee Nato-
hwi jihuni vaji ja ˈajohaˈe ˈee vuˈa kaˈene pu ˈwaravujaho
taˈaroraˈavara.
13 ˈEne oja ˈekauri vajijino pura kaukara kaˈene vejuji-
hunaˈe puni hura vene ira mamaa ijino ˈwaraˈavara. ˈEne
ea ˈaho puˈúmo matauma hiˈavara.
14 ˈEne vwehu núne nú ja jarirame ˈwaravujaho ja ea
kaˈene vuˈataa paheji'inijija ˈuraraˈavara. ˈEne ea kaˈene
tea junaviˈinijija ˈee ea ajuasina niˈajiˈavara. ˈEe ohura
paapeˈavara kaˈi ea ˈaho puˈúmo masuani hiˈavara.
15 Ja pakiˈeje ea ˈahopo ja siseˈi ˈahiakame ja eha vene
pununaˈi sisea veˈava. ˈEnakaivo naˈia mapoka ˈunama
kaˈene vejakame ea kwinu kwino maranie ˈee ea mahoˈo ˈuˈo
maranihunijiru sarame veˈavara.
16 ˈEne naˈia mapokaˈe temarasaˈavara.
17 ˈEne naˈia mapokaˈe siporua maijí ˈojiˈi naˈavara.
18 Uneunecha mapoka kaˈene rejujija Godi teimani
ˈwaˈavara. Ijihuni maijaho ijaho Godoni ura kaˈene jara Jesu
Keriso oni vaji vehunaˈe ura renujina.
19 Ja Godoni ˈAveni jihuni vena paveje utaˈamana.
20 Vuˈa kaˈene túnaˈi rehuniji ˈwarave heˈavajaho
pasenaˈavara.
21 ˈEnakaivo uneunecha mapokakija ˈeke hami piuhihu
vaˈo mamaijija ija kisinaˈe ˈeke ˈuninamiˈavara.

22 'Unama ka'ene sisea rehuna sa'ina'e ki'avajaho
juha'avara.
23 'Ene ivi'a Godia ka'ene matauvi'inijara maho'o venae
arimaa'e rene 'ee joni 'avena 'ee joni oja 'ee joni haha
maho'o 'ajohakame vea ka'ene núni Natohwa Jesu Kerisora
ro'amajaho niho'o panamu'amana.
24 Hu niho'o pauchavi'inijara a 'umenana'omo Hu aneja
venajaho ve parahuna.
25 'Ene vwehu núne núni siporua 'onu'avara.
26 'Ene vwehu núna 'ajorame ura mina vena'avara.
27 Na Natohwi jihuni ihi 'urahi'i 'waravukúne ike asur-
akaho tahe vwehu núna maho'o he'avara.
28 Núni Natohwa Jesu Keriso oni maiji vwihanúujaho ja
pu'úmuna.

2 Tesaronia

Vuʹa Anejijihina

1 Poru ho Siruvenasi ho ʹee Timoti ijipo sosia kaʹene
Tesaronia Godi núni Oma ʹee Natohwa Jesu Keriso puni vaji
hijujihi punaʹe pasikaho veju.
2 Godi kaʹene Omijine ʹee Natohwa Jesu Keriso'o maiji
vwihaniiʹina ʹee matauviʹiniji vajihama.

Kerisora Roʹamaji Eha Kaʹene Mihunijina

3 Vwehu núne nú naʹia mapokaʹe jonijihunaʹe Godi
teimani ʹwavura. Ijihuni maijaho joni nimaa roijaho niho'o
emarena paranu. ʹEne jara oja ʹekaravujaho ʹu'o niho'o
emarena paranu.
4 Ijihuni maijaho jara nimaa rone ʹee ea ʹahopo ja siseʹi
ʹahiuʹe haha hinavuri veijino kirasahe namiju jihunaʹe nú
Godoni sosia vajakaho ja rone taʹarorahe ʹwaravura.
5 Jara iki sisei hijujara najuhujaho ja Godoni ari vahuna
arerina ʹee Godoni ʹotua aririji najuhu. Ijihuni mai jihunaʹe
ja sisei hiju.
6 Godiho ariri jihunaʹe ea irahipo ja siseʹi ʹahiujija Hu ʹu'o
pu siseʹi ʹahihuna.
7 ʹEnaʹomo túnaʹi Jesu kaʹene Natohwijara Godoni ʹona
ojiʹina mamaʹina puʹúmo akúpi ʹahi rene roʹavari veijino
núni ahisinijaho piʹonave nú ja puʹúmo ʹojuta hwene hihuna.
8 Pu vena harura vaji ea kaʹene Godi pahena pakame
ʹee núni Natohwa Jesuni vuʹa maiuʹina pahene vejajihi eha
mihuna.
9 ʹEne pu eha sisea kaʹene apeʹavajaho niho'o aneja púsa
paʹanaʹe apene ʹee Natohwi jihuni unaʹa ʹee Huni hanajiʹini
jihuni harura rora maho'o ranave paʹarehuna.
10 Vea kaʹene Hu kúʹo ʹunama roʹamajaho ea maho'o
kaʹene Hu nimaa rojiʹinijija ʹee Huni ea arimai jihipuʹúmo
Hu taʹarohe ʹee tataʹora pihuna. Ijihuni maijaho nú raka
kaʹene ʹwaravajaho ja nimaa rojara.
11 Ijihunihahi nú ʹu'o naʹia mapokaʹe joni siporua ʹojura.
ʹEjakame núni Godijara ja ʹumenajaho arerina ʹiahuna.
ʹEne uneunecha mapoka kaʹene mamaa reʹavarono ja ura
renaujija rehuna ʹee raka kaʹene nimaa rojujija haruriji'i
rehuna.
12 Ijihunaʹe núni Natohwa Jesuni ihijaho joni vaji taʹarohe
ʹee Hu ja taʹarorahuna. Ijihuni maijaho núni Godi ʹee
Natohwa Jesu Keriso maiji vwihanúara.

2

Ea Sisemaijina

1 Vwehu núne núni Natohwa Jesu Kerisora roakame núra
ahume Hua'e piunahuniji 'wara'i veju.
2 Ja heje 'avena sisei pini 'wara'ena ho emaapo 'wara'eja
ho núra asura vene 'waravu 'iavi'i Natohwi jihuni vea
niroana 'iava he'avajaho joni oja pahwa'usahe 'ee joni
vwiha papuruva reti'amana.
3 Ja paveje ea 'ahopo 'unama ani ani'inijino ja pi-
sivi'ava. Ike vea ikaho mai'o paro'eje maraku'ijaho emaapo
Godi túchahae vahuna. 'E'eje ea sisea ka'ene uneunecha
tirakuji'ini jihuni harihijara roakavi'i iji'a vea kajaho re-
huna.
4 Hu ori'ini ta'arosarame 'ee uneunecha ka'ene godia
'wame 'ee uneunecha ka'ene godia roji'i oja mihujija ni-
namahuna. 'Ene huni tinia Godoni Temiporua vaji apene
hu Godia 'iavi'i hihuna.
5 Na vea ka'ene ja pu'úmo hiji'i ijí rona 'waravujaho 'ú ja
pavwihajo?
6 Irakijara Hu iviamaa tanu'urahe namujaho ja niheju.
'Ena'omo huni vea ape'eje hu roe samaahirahuna.
7 Ike siseakaho niji hemi kaukara venu kaivo Hu tanuma
hinuna'omo hu aperu vahuna.
8 'E'eje iji'a ea siseijaho roe samaahirahuna kaivo vea
ka'ene Natohwijara ro'amajino Huni ira ohoa 'ee Hura
ro'amani harurijara 'anae pa'arehuna.
9 Ea kajaho Setani oni harura vaji aacha ira'ata 'ee une-
unecha ka'ene ea areri pavehunijaho vehuna.
10 'Ene sisea ira'ata kajino maho'o ea ka'ene kwamasahu-
nijaho pisimisahuna. Ijihuni maijaho pu nimaa ka'ene pu
maranihunijaho oja pamahe 'ee paapejara.
11 Ijihuna'e Godira pu puruva retihunijaho ranave
roakame pu ira'atiji nimaa rohuna.
12 Pu maho'o eha apehuna. Ijihuni maijaho pu sisemaiji
ura rena para'ika'i nimaijaho panimaa rojara.

Ja Maranihuna Iji Pijihajina

13 'Enakaivo vwehu núna ka'ene Natohwijara ja oja mi-
hukije nú na'ia mapoka jonijihuna'e Godi teimani 'wavura.
Ijihuni maijaho nitama anejijino Godira ja maranihuna'e iji
pijihana. 'Ene 'Avenijara somahume ja nimaijaho nimaa
rojara.
14 Godoni vu'a maa maiu'ina ka'ene nú ja 'warava ji-
huna'e Hu ja iji pijihana'omo núni Natohwa Jesu Keriso oni
hanaji'ina pwinana apehuna.

15 'Enajihuna'e vwehu núne ata kaisi namine 'ee iraka
ka'ene núra iri 'waravara ho asuri vene 'waravajija ija kaisi
'una'avara.
16 'Ena'omo iviamaa núni Natohwa Jesu Kerisora
Huhusune 'ee Godi ka'ene núni Omijara maiji vwihanúani
vajijino oja múhe 'ee majama matauma hihuna 'ee nimairoa
mamaa múhana.
17 'Enakúne kaukara mapoka mamaa ka'ene jara vejujaho
ira ke veje joni oja sonahie 'ee harura mi'eje ve'avara.

3

Núni Siporu 'Onu'avara

1 Vwehu núne túchamaijaho núni siporua 'ojakame Nato-
hwi jihuni vu'akaho mamako rausahakame joni vaji pinana
mamaa ka'ene 'urina ja'ina'e ea kajihipuni vaja 'u'o pinana
'uri'amana.
2 'Ejakame ea ka'ene vuataa pahene 'ee ea sisea ijihipuni
vajijaho 'ajohu'amana. Ijihuni maijaho nú ea 'aho'a mai'o
panimaa roji'ina.
3 'Enakaivo Natohwijaho pauchavi'ini jihuna'e Hu ja
harura mihe 'ee sisea veji'ini jihipuna'ijaho 'ajoahuna.
4 Jara raka ka'ene venape vahuna ka'ene núra
'waravajaho nú Natohwijihuni vaji nimaa vetiu.
5 Natohwijara joni oja 'ajohe 'eka'e Godoni oja 'ekaravuri
vajijino irechamie 'ee Keriso oni vaji kirasahe namihuniji
irechamiama.

Kaukara Ka'ene Mahaji Teamana'eje Vehuna

6 Vwehu núne nú ja Natohwa Jesu Keriso oni ihi 'urahi'i
'waravu. Ea ka'ene núra najahu ja'ina'e pahi'ika'i maiji
ucha'asahe hiju jihipuni rora paruva'avara.
7 Ja ojo nihena kavu. 'Enakúne núra vejuja'ina'e niho'o
ve'avara. Ijihuni maijaho jara nú kú'eje nú joni vaji
karokaha vehuna niho'o pana.
8 Nú joni 'iruma majikari pa'ekara kaivo nú 'imejara. Nú
'iruma 'imehuni jihuna'e na'ia veiri'a harura vene kaukara
vejura. Ijihuni maijaho ijara veje joni una'i ahija rehuna nú
senumana.
9 Nú jona'e venahu jihuna'e nú ja jarirave ja núni 'iruma
venu'ipisa areri reja'a kaivo ja ija'ina venareje joni 'iruma
'ekahuni 'unamiji naja'iro 'ahiu.
10 Nú ja pu'úmo hijari veijino nú ja ni'waravara. Ea irara
kaukara pave'ika'i mahi'amajaho 'iruma pai'amana.
11 Nú heju'e ja ea 'aho'a karokaha vene kaukara pave'i
ucha'asahe mahine earu ronahura.

12 Núni Natohwa ka'ene Jesu Keriso oni vaji nú jarirame
'waravukúne ea ija'inijija 'warave masuani sonasahe hine
puni 'iruma ihuna kaukara opu ve'avara.
13 'Enakaivo vwehu núne ja 'unama mamaa vehunijaho
pasena'avara.
14 Ike pasia vajakino raka ka'ene núra 'waravaji ea pini
hena pave'amajaho ja hu hami kavi'i pu pu'úmo paahu-
vakame hu niho'o juma para'amana.
15 Ja hu naka'e 'ahauja'ina paaha'avara kaivo vweuna
'waramu ja'ina'e ira kisina 'warave he'amana.

Vu'a Túchamaijina

16 Natohwa ka'ene matauvi'inijara Huni matauvi'iniji
na'ia mapoka 'unama ani ani ja vejujihuniji matauhuna
mihu. 'Ene Natohwijaho ja pu'úmo hinu.
17 Na Porura iviamaa 'ajora'i vejukaho na nuni ijakino
veju. Nuni pasia mapoka ikihipuni urijaho na nuni iji ve-
jujihuni maijaho ja ki'avajaho nara pasikaho vejuta rohuni
jihuna'e veju.
18 Núni Natohwa Jesu Keriso oni maiji vwihaniajaho ja
pu'úmuna.

1 Timoti

Vu'a Anejijihina

1 Na Poru Jesu Keriso oni apasorua 'ee Godi ka'ene núni
Ni'ajúhi'ina 'ee Jesu Keriso ka'ene núra nimaa rojujara
'warivume rejuta.
2 Timoti a nimaa ronujihuna'e a nuni hariha renana.
'Ena'omo Godi Amo'o Jesu Keriso ka'ene núni Natohwiji'o a
maiji vwihanae 'ee numirame 'ee matauvi'iniji 'waramare'e
veju.

Siseisei Najahi'inijihi Puni Jujuvu'ijina

3 Na Masatoniai va'irono a Epasasi hi'amarono 'ejahae
'waravu jihuni maijaho ea ka'ene vu'a ani'ina vajahuji
tanu'urihe arehuna'e 'waravuta.
4 'Enakúne 'waravakame mamiha sisea 'ee amuja nirisar-
avujaho areva. Ijihuni maijaho ijipo veju'e nakaravi'i hijura.
'Ene ijipo venau'e Godoni kaukara ka'ene nimaaroijaho
pani'ajahu'e emarenuna.
5 Nara vu'a ka'ene najahu jihuni maijaho oja 'unama
mamaijino 'ekarame 'ee hami vwihane 'ee hami nimaa
ro'avara.
6 Pu ea 'aho'a 'unama ikehunakija are'ika'i vu'a ka'ene
maa pa'ajihija'e 'wamojura.
7 Pu tamana najahuri tisa ura renau kaivo pu pa-
hena pakavi'ina kaivo vu pura 'wara'avajaho niho'o he
paraji'inapo 'waravu ja'ina rehuna.
8 Nú nihena kavu. Ea irara Tamana kaji hene venujaho
tamana kajaho mamaa.
9 Nú ja pu'úmo nihena kavu. Tamanijaho nimaa'e ea
ka'ene ariri jihipuna'e vehuna pana. 'Enakaivo ea ka'ene
varapa tuvi'ina ka'ene vuataa paheji'ina 'ee Godi paheji'ina
'ee sisea veji'ina 'ee paakuavi'i majikari hiji'ina 'ee 'unama
aririjihi 'ijahi'ina 'ee opwaha 'ee ohwaha 'aniu'e tirahi'ina
'ee ea 'aniu'e tirahura.
10 'Ene parua ka'ene 'uasa veji'ina 'ee parupo parua
hurichavi'ina 'ee napapo napara hurichavi'ina 'ee moni-
huna'e ea nesi 'eki'ina 'ee ira'asina 'ee ira'atijino ea hemahe
'waravi'ina 'ee uneunecha 'unama aririjaho panajahu ji-
hipuna'e Tamanakaho vejara.
11 'Ene Godi ka'ene merajúhi'inijara vu'a mavarasa'ina
ikaho nara naja'urono mihana.

Godira Manumirumaji Teimani 'Wa'avara

12 Na Jesu Keriso kaˈene núni Natohwiji teimani ˈwavujaho
Hu na harura mihana. Ijihuni maijaho Hu na uchaha
paˈanaˈe kimarena Huni kaukaraˈe veˈurono iji pijihana.
13 Na nimarako ijaho ˈunamakaho matihe ˈee ea sisei
ˈahie ˈee ea siseˈi ruarahuta. ˈEnakaivo Hu ijihuni vaji na
numirimana. Ijihuni maijaho na panimaa rojujihunaˈe na
pahene pakaviˈi avajuta.
14 ˈEnakaivo núni Natohwi jihuni maiji vwihaniˈinijaho ˈee
nimaa roijaho ˈee oja ˈekarahunijaho Jesu Keriso oni vaji
niˈimaˈura rena paranana.
15 Ikaho vuˈa nimaa kaˈene nú ea mahoˈo apehunijina.
Jesu Kerisora iki mweˈi roajaho ea sisea vejiˈinaˈe niˈajiˈi
roana. ˈEnaˈomo ijihipuni vajijaho sisea kaˈene sisee mai-
jaho nana.
16 Ikehuni hahi na numirivakame nuni vaji ea ˈahoˈa
kaˈene nihoˈo sisee maijija Jesu Keriso oni masuani ajuarane
ˈajiha hinujaho ea kaˈene Hu nimaa rone majama hihunaˈe
apehunijihi najaˈi ˈahaume avanana.
17 Hu iviamaa Kinia kaˈene majama hijiˈinijina ˈee pak-
waviˈinijina ˈee haha pakaviˈinijina ˈee Hu Godi nikwinuna
ˈee Huni hura venahura ˈee pinanijaho aneja púsa paˈanaˈe
Huna. Ameni.
18 Ike vuˈakaho nuni hariha Timoti na a ˈwaravu. Nitama
poropetiepo a rone ˈwarava jaˈinaˈe puni vaji mamaa iji-
hunaˈe ˈarasaraˈamana.
19 ˈEne oni nimaaroijaho vwiha hami vwihajiˈi ˈajoˈamana.
Ijihunaˈe ea ˈahoˈa puni nimairoa pataˈaroha jihunaˈe pu
sisima epunaˈi tiraˈusahara.
20 ˈEne puni vaja kajino na Haimaneasiˈo Arekisanitaˈo
Setani vajahuta. ˈEjakame ijara najahe pu Godi matahujaho
arehuna.

2

Sosi Vaji Godi Oja Mahunijina

1 ˈEne amurijaho na ja ea mahoˈo punaˈe jarirame
ˈwaravukúne ja pura raka kaˈene pivusahu jihipunaˈe
siporua ˈonahe ˈee puni siporua ˈahoˈa ˈonahe ˈee puni
ahija ˈee varapi jihipunaˈe ˈone ˈee teimani ˈwavuri siporuiji
ˈoˈavara.
2 ˈEne Kini epuna ˈone ˈee ea mamaˈina kaˈene ˈajohaˈina
puni siporua ˈojakame nú mamaaˈe matausahe hine ˈee
arimaa akuaviˈinaˈe hihuna.
3 Ikija Godi kaˈene nú Niˈajúhiˈini jihuni unaˈijaho mamaa
ˈee Hu ura rena paranujina.
4 Hu ura renujaho ea mahoˈo roe nimaiji hena kame ˈee
maranihunaˈe ura renu.

5 Ijihunaˈe Godi nikwinuna ˈee ea vahanuviˈina nikwinuna. ˈEne Godine ˈee emaa rira muˈoi vahanuviˈijaho Jesu Kerisona.
6 Ijihunaˈe vea nimaa nimaa kaˈene ˈwaramajara ro apejume Hu Huni hahijino miharena ja mahoˈo ˈimenae ˈekana.
7 ˈEne ikehuni hahi na vuˈa najahiˈina ˈee apasoruaˈe iji pijihana. Ijihunaˈe na nimaa ˈwaravu kaivo na iraˈata paapeju. ˈEnajihunaˈe na Jenitaruepo nimaiji nimaa rohunaˈe najahiˈina.
8 ˈEnajihunaˈe na ura reniujaho parua kaˈene kwaa arakino hijujija ˈurine akuaviˈi ija ahasirime siporua kaˈene ˈoˈavajaho paajiname ˈee paninakaraviˈi ˈoˈavara.
9 ˈEne ˈunama nikwinuˈina kajino na ura napara ˈuˈo ateha mamai same ˈee puni haha hami amairiarame ohuna kaivo húmata pamuchame ˈee korutia ˈee perua unecha ˈee ateha kaˈene aneja mamaˈini ˈimejujaho pasaˈavara.
10 ˈEne napara pu Godi ura renujaˈinaˈe vejiˈina ˈwavujihunaˈe pu kara mamaijiru vehuna.
11 ˈEne napara masuani vuˈataa hene vuˈa kaˈene ˈwaravu jihipuni hararu hiˈavara.
12 ˈEne na napara ruha paaremahuˈe ˈurine parua asitahe iki kami vuˈa najahura. ˈEnakaivo masuani ajuarasahe hijura.
13 Ijihuni maijaho Godi marakuˈa Atamu venarena ijiˈa Iviho venana.
14 ˈEne Atamu pisimihuna pana kaivo napariji nimaaˈe pisimiume sisea venana.
15 ˈEnakaivo naparijija pu nimaa rone oja ˈekarame ˈee akume ˈee arimaaˈe hiˈavajaho vea kaˈene hariha nahejuri veijaho mamaaˈe renahuna.

3

Sosi ˈAjohaˈina

1 Ikaho vuˈa kaˈene nimaijinakúne ei pini sosi vaji ruha kaˈene ea ˈajohauji ura reˈamajaho kaukara mamaa ura venu.
2 Ijí ea kaˈene ˈajohaˈina kajaho ea hu panamahiˈine ˈee napara nikwinune ˈee oriˈini ˈajoˈaraviˈine ˈee hami hijiˈine ˈee huni hura vejiˈine ˈee ea suja mapoka aherame huni sei roiˈine ˈee areri ea najahunijara reˈamana.
3 Hu ea kaˈene toa sisea oja pamihiˈine ˈee paˈaraˈiro ohura apejiˈina kaivo vivinui matauma hihuna ura rejiˈine ˈee monia oja mihuri ˈunamijaho aremajara reˈamana.
4 Hu ea kaˈene huni kachiˈina hami ˈajohaiˈine ˈee hura ˈunama aririjino vejuˈe sesahwaha huni hura vene ˈee huni ira hene vejiˈinijara reˈamana.

5 'Enakaivo ea ka'ene huni kachi'ina hami pa'ajohi'inijara
re'amajaho hu 'unama ichá'inijino Godoni sosia 'ajo'ena?
6 Hu ea ka'ene mai'o Godoni ea renajaho pare'amana.
Ijihuni maijaho ruha ka'ene ma'ava kajihuna'e kehi kehi
onareje 'avena siseijara eha sisea ka'ene apena ja'ina'e
ape'enakúne.
7 Hu ea ka'ene sosia paaru'ika'i samai hijujihi puni
una'ijaho huni kara mamaa'e re'ama jihuna'e ea huni vu'a
pa'wavakame hu 'avena sisei jihuni kwavaha paaruhuna.

Sosi Kaukara Ni'ajihi'ina

8 Ijí 'unama nikwinu'ina kajino tikoni 'u'o ea puni hura
vene 'ee mitara patukaravi'ine 'ee toa sisea oja pamihi'ine
'ee 'unama siseijino monia 'eki'inijija parehuna.
9 'Enakaivo pu hema ka'ene nimaiji najahi'ine 'ee vwiha
puna arira'e navi'inijipo rehuna.
10 'Ene ea ikija marako vena kive areri vehuna'e 'ee
panamahi'ina'e ki'avajaho iji'a 'warave tikoni huni kaukara
ijaho ve'avara.
11 'Ene 'unama nikwinu'ina kajino napahwaha epuni hura
veji'ine 'ee ea 'ahopuni vu'a sisea pakosarame oji'ine 'ee
opuipo hami 'ajo'aravi'ine 'ee uneunecha maho'o ariraru
pauchauchahi veji'ina.
12 'Ene veje tikoni napara kwinu kwino savi'ine 'ee puni
sesamaa 'ee puni kachi'ina hami 'ajohai'inijipo reja.
13 'Ene tikoni ka'ene hami kaukara vejujija puni hura vene
'ee Jesu Keriso oni vajijino pura nimaa rojujaho pajuma
pavehuna.

Hema Ni'inijina

14 Na ike uneunecha kija jona'e veju vo na nimaa rojujaho
mai'o josu pare'eje na roe ja kihuna.
15 'Enakaivo vejuro'i na tetama vehuni jihuna'e na ik-
ija veju. 'Ejakame ja ea kwinu kwino ichá'ina'e Godoni
kachi'ina vajijino kara ichá'ina'e veji'i hihuni 'unamijaho
kame hehuna. Ijí kachi'ina kajija Godi ka'ene ma-
jama hiji'ini jihuni sosia 'ee pu tukeja ka'ene nimaiji
'unanamujina.
16 Ike aposarahuna pana vo ikaho núni nimaa roijihuni
hemaka ni'inijina. Hu roe haha apejume kavara. 'Ejume
Godoni 'Avenijara Hu arimaa 'wamajaho 'ona oji'inapo Hu
kavara. 'Ene kwaa ara mapokakaho 'waravume hejara.
Hu mwe'a ikino nimaa rojara 'ee Hu apene akúpa 'ahi
hanaji'ina vaji va'ana.

4

Najahiʹina Ira Asinijina

1 ʹEnakaivo Godoni ʹAvenijara samaumai ijá ʹwaramana.
Vea túchamaa ijaho ea ʹahoʹa puni nimairoa areʹi kaivo
vaʹe ʹavena kaʹene pisimisaviʹini jihipuni vuʹa ataa apúsame
hehune ʹee ʹavena sisei jihipuni tamaniji vehuna.
2 Pura ʹunama iraʹata kaʹene najahujipo vejuʹe puni vwiha
ijaho areri ajaniaʹe veni jae sirirame pijihuʹe swirasahu
jaʹinaʹe rejura.
3 ʹEne pu tanuʹurihe panapasi nehuna ʹwarame ʹee
ʹiruma ʹahoʹa paihunaʹe ʹwaravura. ʹEnakaivo ijija Godira
venarena ea kaʹene nimaiji hena kame nimaa rojujipo
teamanaʹeje vajúsarame ine hinohunaʹe venana.
4 Ijihuni maijaho uneunecha mapoka kaʹene Godira ve-
najija mamaaruna. ʹEnaʹomo unenuʹu ʹahoʹa pasenuhuna
kaivo teimani rojiʹi ʹekahuna.
5 Ijihuni maijaho Godoni Ira ʹee siporuijara venaume
marasahara.

Jesu Keriso Oni Pwea Mamaa Ijihina

6 A ikihi rone vwehu nuna najaʹamajaho a Jesu Keriso oni
pwea mamaaʹe rehuna.
7 ʹEne naʹia mapokaʹe nimaaroa ʹee vuʹa mamaa kaʹene
ara ʹararihae roajihuni ʹahi hina rouni eiji rehuna.
8 Hahake ʹajoʹarahuna manura piravu jihipuni eha
ijaho maʹuʹua kaivo Godira ura renujaʹinaʹe uneunecha
mapoka manura piravujija iviamaa kehuni hia ʹee hia
kaʹene nahama ʹwaruvara ʹee hia kaʹene túnaʹi hihunijaho
niʹimaʹuraʹe niʹajihuna.
9 Ikaho vuʹa nimaa kaʹene nú ea mahoʹo apehunijina.
10 Ijihuni maijaho nú ikehuni hahi kaukara harura vene
haha heju. Ijihuni maijaho núni nimaa roijaho Godi kaʹene
majama hijiʹina kaʹene ea mahoʹo puni Niʹajihiʹini jihuni
toi namu. ʹEnavo Hu nimaa hu ea kaʹene nimaa rojiʹina
kehipuni Niʹajúhiʹina.
11 Ike vuʹa ikija ira kisinaʹe ʹwarame najaʹamana.
12 ʹEne veje a ea maiuʹini jihunaʹe a túa paveta ʹavara.
ʹEnakaivo ara vuʹa ʹwaramuna ʹee onuna ʹee oja mihuna
ʹee nimaa ronuna ʹee arira maa kaʹene venujara ea kaʹene
nimaa rojiʹinijija najahakame pu ʹuʹo ijaʹina veʹavara.
13 Oni oja vwiha ijiʹi ea rira Godoni vuʹa tahe hami niʹajihe
ʹee najahiʹi hiʹeje na ijiʹa vuuta.
14 Godoni ʹAveni jihuni swara kaʹene oni vaji namuna
kaʹene erutaepo puni ija oni toi irechaviʹi poropeti puni ira
kaʹene ʹwaravajaho pakaʹeje aremuroama.

15 Ike uneunecha kija teamanaˈeje veje oni pwinanaˈe
reˈavara. ˈEjakame ara mamaa kaˈene venujaho ea kaˈavara.
16 A oni hia orono hami ˈajoˈamana ˈee hami kiviˈi najahe
ˈee ˈunama iraka kaˈene nimaijiru veˈamana. Ijihuni mai-
jaho a ijaˈinaˈe veˈamajaho a orono niˈajarame ˈee ea kaˈene
oni vuˈa hejujija niˈajihe avahuna.

5

Godoni Ehija Ichá'ina 'Ahihunijina

1 ˈEne ira kisi emaa paˈuraraˈavara vo omunaˈe jarima
ˈwaramu jaˈinaˈe ˈwarame ˈee kivasijija vwehuanaˈe
ˈwaramu jaˈinaˈe ˈwaraˈamana.
2 ˈEne paranahijija ohuanaˈe ˈwaramu jaˈinaˈe ˈwarame
ˈee ˈasúrijija maˈipuanaˈe ˈwaramu jaˈinaˈe arираˈe vwihajiˈi
ˈwaraˈamana.
3 ˈEne amuna kaˈene paranamai jihipuni hura hami
veˈavara.
4 ˈEnakaivo ijí paranaha amuna kajaho sesahwaha ˈee
sahwaha hiˈavajaho makiˈeje Godi ura renuji najahareje pu
kachiˈina opuipo ˈajohaˈavara. Ijihunaˈe areri emahwapo pu
ˈajoaha jaˈinaˈe eha veja. Ijihuni maijaho ˈunama ijaˈinijara
Godiho ura renuna.
5 ˈEne amuna paranamaa kaˈene huhusu hijiˈinijaho huni
nimaa roijaho Godoni ˈahi raname ea ˈahopuni siporua
ˈonahe ˈee naˈia veiriˈa siporua ˈohuna.
6 ˈEnakaivo napara amuna kaˈene huni hahiji mahoˈo
huni ura ijí aremahujaho hu maiˈo hinu kaivo hu nimaa
nikwamana.
7 Ike uneunecha kija ˈuˈo najahakame ˈunama kaˈene pu
namahunijaho paveˈavara.
8 ˈEnakaivo ea irara huni kachiˈina ˈee huni kachiˈina
kaˈene humaiji hami paˈahiˈamajaho hura raka kaˈene ni-
maa ronujaho hekajahuna. ˈEnajihunaˈe ea kaˈene panimaa
rojiˈinijipo vejujaho asitahe aniˈinaˈe rehuna.
9 Napara amuna kaˈene huni juara mapoka mapoka (60)
kaˈene parua nikwinu vena hinajihuni iha niˈajihuni vajijino
apeˈavara.
10 Ijí amuna kajihuni kara mamaaˈe ˈee huni sesamaa
ˈajoahe piraˈeme emarejara ˈee ea apiora hami ˈahiune ˈee
ea aririjija umora somahiˈine ˈee ea kaˈene ahija vaji hijujija
niˈajihiˈine ˈee hu mamaijiru vehuna ura rejiˈina.
11 ˈEnakaivo napara maiuˈina kaˈene amuni jihipuni iha
paveˈavara. Ijihuni maijaho puni hahijihuni ura kaˈene
parua vehunijara vejakame Kerisoho oja pamahuna.
12 Pura nimako nahama ˈwaravaji tuava jihuni maijaho
eha sisea apehuna.

13 'Ene ijiru pana kaivo pu ucha'asahe hine sea sea kino va'e vea nisame ea 'ahopuni vu'a sisea kosarame 'ee ea 'ahopuni kaukara vaji arume raka ka'ene pu pa'warahuna sa'inijaho 'waravi'i hiju.

14 'Enajihuna'e na ura reniujaho napara amuna ka'ene ea maiu'inijija parua vene 'ee sesamaa nahena'e 'ee huni sea 'ajohakame nakijaho vea pamahe pu areri panamahuna.

15 Ijihuni maijaho ea 'aho'a nita'arohe va'e Setani 'ararihau.

16 'Enakúne napara ka'ene nimaa roji'inijaho huni kachi'ina vajijino amuna hi'avajaho hura ni'aja'amana. 'Ejakame sosijaho ahija paape'amana vo sosia amuna ka'ene niho'o nimaa nimaa ni'ajihuniji ni'ajihama.

17 'Ene eruta ka'ene puni kaukara hami 'ajohe 'ee harura vene ira 'warame 'ee najahu jihipuni hura hurahara vena'avara.

18 Ijihuni maijaho Godoni irijaho ika'ina'e 'warumana. Ja paki'eje purumakaua kuatana arinamiava kaivo maka'eje 'iruma iji'i ajima tautae 'o'amana 'ee ea ka'ene kaukara veji'inijija puni eha hami apehuna.

19 Ja paki'eje eruta namahe henareje nimaa'e ve'ava. 'Enakaivo ea no'ohe'ina ho no'opisu nimaa vene 'warave he'avajino he'avara.

20 'Ene ea ka'ene hine hura hara sisea veji'i hijujija ea maho'o puni unaa kajino ira kisi 'urara'avara. 'Eje ea 'aho'ijija ijí kimareje tea junave sisea pave'avara.

21 Na Godiho 'ee Jesu Kerisoho 'ee Huni 'ona oji'ina ka'ene iji pijiha jihipuni una'i pa'uama 'ivi'i 'waravukúne ike 'unama nimaa kija hami 'ajohe ve'avara. 'Enakaivo ja paki'eje ira ka'ene ja najahume hejaja'ina'e vwihaji'i ve'ava. 'Ene oja ka'ene ronukwino rejujaho pasa'avara.

22 A paka'eje mamako ea 'aho'a iji pijihe nama'ama 'ee ea 'ahopuni sisei jihuni pwinana'a re'ama. 'Ene sisea ija irechami'amana.

23 A tomaaru mapoka pai'amana kaivo oni tea vaji atama ka'ene namuna 'ee atama na'ia mapoka'e 'unaramu ji-huna'e 'wainia ma'uaku'uku i'amana.

24 Ja nivwihaju ea 'aho'a hine sisea veji'i hiju'e ea mapoka hena kime pu eha ape'eja 'wa'eju'e hijura. 'Eju'e ea 'aho'a pura sisea ka'ene vejujaho paki'eju'e navu vo iji'a túna'i samaahiravu'e kivura.

25 Ijí 'unama nikwinu'ina kajino ea 'aho'a mamaa ka'ene vejujija kima hejura kaivo vu ea 'ahopo mamaa ka'ene vejujija pahene paki'eju'e navura'omo túna'i roe samaa reje kihuna.

6

1 Veje pwea kaˈene puni mamaˈini jihipuni harura hari
hijujija puni hura venaˈavara. ˈEjakame núni Godijihuni
iha ˈee núra vuˈa kaˈene najahujaho areri paninamue
ˈwaruˈavara.
2 Ea irahipo puni mamaˈinijija nimaa rojiˈinaˈe reˈavajaho
puni hura venaˈavara. Pu núni vwehiji jihunaˈe puni
kaukara hami hami veje pu ijara niˈajiˈamana. Ijihuni
maijaho pu nimaa rojiˈine ˈee oja mihiˈina. ˈEnakúne vuˈa
kija ˈwarame najaˈamana.

Najahiˈina Ira Asina ˈEe Kukua Rukina Nimaa Nimaa Rehunijina

3 Ea irara Jesu Keriso kaˈene núni Natohwi jihuni vuˈa
kaˈene núra ˈwaravu jaˈinaˈe pana kaivo aniˈina najahe
ˈee Godoni ura ijaˈinaˈe panajaha kaˈavajaho hu huhusu
vwihane kehi kehi onujihunaˈe pahena pakaviˈina.
4 ˈEnakaivo huni ura ijija nihoˈo sisearune ˈee ni-
nakaraarune ˈee aposaraarune ˈee ira ikihi ˈeke ninakarame
aposaramuna. ˈEne ijipo vejuˈe ajiname ˈee ˈuraarame ˈee
ira sisea ˈwame ˈee ea ˈahopunaˈi vwiha sisea vwihajura.
5 ˈEne hura hara ea kaˈene vwiha sisesa ijihi puˈúmo
vuˈa nimaijaho areˈi kaivo vwihajujaho Godi ura renujihi
veˈavajaho unenu ˈahoˈa ˈekahunaˈe vwihajura.
6 Godi ura renujaˈinaˈe hijujara nú eha mamaa múhe nú
ijara areri retúhuna.
7 Ijihuni maijaho nú unenu pina paˈa maisu roaraˈomo nú
unenu pina paˈa vahuna.
8 ˈEnaˈomo nú ˈiruma ˈee ateha rukinaˈe reˈavajaho niijipo
nú teamanuˈeje nú hihuna.
9 ˈEne ea kaˈene kukua rukina rehuna ura renaujija ijipo
venauˈe sisea ani aniˈina vaji arihe ˈee itunavujara venauˈe
majikari haha hianame ˈee junahuni ˈunama kaˈene puaˈe
pivahinamie paˈarehuna rejura.
10 Ijihuni maijaho monia oja mihujaho sisea ani aniˈina
puni chinuma. ˈEne ea ˈahoˈa monia ura renaujihunaˈe puni
nimairoa areˈi kaivo vaˈe haha hianame temuka piunivura.

Oriˈini Icháˈinaˈe Hine Vehuniji ˈWaramajina

11 ˈEnakaivo a Godoni eijihunaˈe ˈunama ijaˈinijija
juhaˈamana. ˈEˈikaivo arira maiji ˈararihae vene ˈee Godi
ura renuji vene ˈee nimaa rone ˈee oja ˈekarame masuani
ajuarame mamaaˈe veˈamana.
12 Nimairoa vajijino ˈarasaraa kaˈene nimaiji ˈaraˈamana.
ˈEne majama hihuna kaˈene a ijihuni vaji ˈumenaara ˈee ara
ei riri epuni unaˈi ira mamaa kaˈene ˈwaramajaho ija kisi
ˈunaˈamana.

13 'Ene na Godi ka'ene uneunecha maho'o veju'e mai'o
hijura 'ee Jesu Keriso ka'ene Ponachasi Pairati oni una'i ira
mamaa ka'ene rone nahama 'warama jihuni una'i 'waravu.
14 'Enakúne ike vu'a ikija sisea titana rukina rone ea
panamahe 'wara'eje a ija kisi 'unama va'e núni Natohwa
Jesu Kerisora ro'amajino 'e'u'amana.
15 Godiho Huni vea 'ahi Jesu ka'ene merajihi'ina 'ee
Huhusu 'ajohai'ina ka'ene kini epuni Kinia 'ee natohwe puni
Natohwijaho ranave rohuna.
16 Majama hihunijaho Hununa'i namu 'ee Hu hanaji'ina
vaji hiju'e ea areri Huni una'a pava'ura. 'Ene ea Hu
pakavi'ina 'ee Hua'e kahuna areri pana. 'Ene harura 'ee
hura vejujaho maho'o majamano Huna.
17 Ea ka'ene monia 'ee kukua rukina ronare'e iviasi
iki mwe'i hijujija 'warave pakehi kehi o'avara. 'Ene
puni nimaaroijaho pairechave ijí puni monia ho kukua
kajihi puni toi na'avara. 'Enakaivo Godoni toi irechave
na'avara. Ijihuni maijaho Hura uneunecha maho'o núra
'eke temarasahuna vajúhuna.
18 'Ene 'warave mamaa vene 'ee mamaa'e vejujara pu-
nuna'a rarena parani'amana. 'Ene ea swara rukina rene 'ee
ea vajihuna amariarama para'avara.
19 Ja ija'ina'e ve'avajino pu uneunecha mamaa túnahuna
opo amairiarame avahuna. 'Ene ijaho hia mamaa ka'ene
pura apehunijina.
20 Oo Timoti iraka ka'ene a vajahajaho hami 'ajo'amana.
'Enakaivo mwe'a ikihipuni ira'atijaho juha'amana. 'Ene
henaka 'wa'i kaivo ira'atijino 'uraujija pataarora'amana.
21 'Ejume ijihi ea 'aho'a nimaa vejujija puni nimaaroijaho
are'i kaivo ani ruva'ara. Maiji vwihaniujaho ahu'umuna.

2 Timoti

Vu'a Anejijihina

1 Na Poru Godoni ura ijino Jesu Keriso oni apasorua. 'Ene
Jesu Keriso oni vaji majama hihuna'e nahama 'warumaji
najahi'ina.
2 Timoti nuni hariha ka'ene na oja mahuji'i na ona'e veju.
Maiji vwihanii'ina 'ee numiravi'ina 'ee matauvi'ina ka'ene
Godi Amoho 'ee núni Natohwa Jesu Keriso oni rena roajaho
ona.

Timoti Onijihuna'e Teimani 'Wame 'Ee Ni'ajahe Vu'a 'Waramajina

3 Godi ka'ene na Huni kaukara vejujaho areri sahunupo
vejaja'ina'e nuni vwiha arira na'eju'e teimani 'wavura.
Na majama na'ia veiri'a nuni siporua'e 'ojuri veijino a
vwihanaura.
4 Nú no'o rana'aravari veijino oni nitua ka'ene arihajaho
na majaa vwihanare'e na a kahuna ura renia paranu. 'Ene
vea ka'ene na ka'ujino na niho'o teamanihuna.
5 Na vwihajujaho oni vaji nimairoa ka'ene namujaho
ira'ata pana. Ijaho amura oni sasa Roisi oni vaji na-
mana'omo ohuna Unisi oni vaji namu. 'Ene na nimaa
rojujaho oni vaja 'u'o namu.
6 'Enajihuna'e na kú'o 'waravujaho vea ka'ene na ija oni
haha toi ranavujino Godira swara ka'ene mahajaho ihajihe
re'amana.
7 Godira 'Avena ka'ene múhajaho tea junuhuna pamúhana
kaivo harura 'ee ea oja mihuna 'ee onúno 'ajoarahuniji
múhana.
8 'Enajihuna'e núni Natohwiji rone 'warahunijaho
paju'amana. 'Ee nara Hunijihuna'e tipura hijujihuna'e
pajuna'amana kaivo roe ja pu'úmo Godira harura ka'ene
múhana vajijino ahuma Huni vu'a maiu'ini jihuna'e sisei
hija.
9 Núra kaukara mamaa'e vejakame Hu nú ni'ajúhuna
pana kaivo ijaho Hura mahuni ura ijino maiji vwihanúarena
mai'o mwe'a paveji'ini Jesu Keriso oni vaji nú ni'ajúhana 'ee
hia arira akuavi'i hihuna'e iji pijúhana.
10 'Ena'omo Hu iviamaa vejume Huni ura ijaho Jesu
Keriso ka'ene núni Ni'ajúhi'inijara roana vajijino samaahi-
ramana. 'Ene Hura kwamasahuni harurijaho tirakui Huni
ira maiu'ina vajijino majama hihuna 'ee pakwamasahuna
vejume roe samaa'e renana.

11 Ijí ˈunama kajihuna kaji na ˈwaravi'ina ˈee apasorua ˈee
najahi'ina reˈurono iji pijihana.
12 Ijihuni hahi na ˈuˈo ike uneunecha kehi punijihunaˈe
na sisei hijuta kaivo na pajunimu. Ijihuni maijaho na irá
nimaa rojujaho na nihena kavu ˈee na nimaa rojujaho Hu
nara raka kaˈene Hu veˈamaro mahujaho hu areri ˈajoˈeje
vaˈe vea kajaho apehuna.
13 Nara ˈunama arira kaˈene a najahuma a nununaˈi Jesu
Keriso oni vaji nimaa rohuna ˈee oja mihuna hena kamajaho
ija kisi ˈuninami'amana.
14 ˈEne Godoni ˈAvena kaˈene núni vaji hinujara niˈajaˈeje
mamaa kaˈene mahajaho ˈajoˈamana.
15 A nihenu jaˈinaˈe ea mahoˈo kaˈene Esia hijujija na
ranamie vaˈara. ˈEˈeme puni vaji Pijarasiˈo Hamajinisiˈo
vaˈara.
16 Natohwijara Onesiporasiho ˈee huni akana niˈimaˈura
numiraˈamana. Ijihuni maijaho na tipurai hijujaho hu
pajuˈikaˈi vuˈe kikime ˈee niˈajihiˈi hinana.
17 ˈEnakaivo hu vea kaˈene Romu roajaho hu roe nihoˈo
niˈimaˈura sarimuvaˈo piunimana.
18 ˈEnaˈomo vea kaˈene Natohwijara roˈamani veijino
Natohwijara numihuna. ˈEne hu Epasasi na ichá'inaˈe
niˈajihajaho a nihena kamana.

2

Jesu Keriso Oni Sorutia ˈEe Huni Hura Veji'ina

1 Ijihunaˈe nuni harihe a maiji vwihanii'ina kaˈene Jesu
Keriso oni vaji namujihuni vaji kisimaˈura rena paraˈamana.
2 ˈEne iraka kaˈene a heˈeme na eriri ea mapoka puni unaˈi
ˈwaravujaho ara ea kaˈene uchaha paˈajihi vajihe ˈwarave
pura areri ea ˈahoˈa ˈuˈo najahe ˈwaraˈavara.
3 Nara vea kisina apene sisei hijujaˈinaˈe a ˈuˈo areri Jesu
Keriso oni sorutia mamai jihunaˈe ijaˈinaˈe hiˈamana.
4 Ea irara sorutia renujaho hu kaukara ˈahoˈa kaˈene
ea mamahapo vejujija pavenuna kaivo ea irara hu sorutia
pijahume renajihuni ura ijiru venuna.
5 ˈEne ea irara chacharavi'inijaho hu majikari chacharame
asitahuna pana kaivo hu varapa ˈahi ˈararihaiˈi chacharame
ea asitahe eha apenuna.
6 Ea kaˈene juara arisi ˈoji'inijaho hu ea amura kaˈene huni
juasiˈi ˈiruma mako ˈekahunijina.
7 ˈEne iraka kaˈene nara ˈwaravujija hami ˈeke piraha
kiˈamana. ˈEjakame Natohwijara uneunecha mapoka veje
hena kama parahuna.

8 Nuni vuˈa maa maiuˈinijara ˈwaramujaho vwihaˈamana.
Jesu Keriso kaˈene Teviti oni amujijaho kwame ˈurinana.
9 Ijihunaˈe na siseisei ea sisea punaˈi tipurai hiju.
ˈEnakaivo Godoni Irijaho tipura panamu.
10 Ijihuni hahi uneunecha mapoka ani aniˈina nuni unaˈi
rejujija na ijihipuni vaja kajino kirane vaˈura. Ijihuni mai-
jaho ea kaˈene iji pijihajihi punijihunaˈe avajura. ˈEjakame
pu ˈuˈo roe Jesu Keriso oni vaji niˈajihiˈinijaho apene ˈee
pinana kaˈene majama nahuniji ˈuˈo apeˈavarono avajura.
11 Ikaho ira mamaa kaˈene rone ˈwarumujina. Ijihunaˈe
nú Huni vaji kwamasaharaˈe reˈavajaho nú pu puˈúmo
hihuna.
12 ˈEne nú kirasahe hina vaˈavajaho nú pu puˈúmo
ea ˈajoahuna. ˈEne nú Hu hekajaˈavajaho Hu ˈuˈo nú
hekajúhuna.
13 Vea kaˈene nú panimaa rojujaho Hu majama maiji ihaji-
nanamuna. Ijihuni maijaho Huni kara ijí oriˈini hekajahuna
areri pana.

Nimaa Vetiˈejuˈe Vejiˈina

14 Ike vuˈakeja kúˈo nahame Godoni unaˈi ira kisina
ˈwarave pu hene ira kaˈene maa paˈajihunaˈe ˈuraujija
arehuna. Ijihuni maijaho ijara ijí hejiˈinijija ruarahiura.
15 Oni kaukara hami hami vejakame Godiho onijihunaˈe
teamama paraˈamana. Oni kaukara hami veˈirakúne niho ˈo
pajunaˈamana. ˈEˈeje Godoni Ira ariramaa nimaiji amairia
nirisame najaˈamana.
16 ˈEnakaivo mweˈa kehuni vuˈa kaˈene maa paˈajija
juhaˈamana. Ijihuni maijaho ijipo aherame vaˈe Godi ura
parenujihi veˈenakúne.
17 ˈEne puni vuˈijija areri ˈajúi sakahi ˈume vaˈujaˈinaˈe
vaˈuna. Ijihipuni vajijaho Haimaneasiˈo Piritasi una.
18 Ea ikija ˈunama nimaijaho areˈi kaivo ˈunama ani
vaˈiˈi ijá ˈwavu Kwamasahe ˈurihunijaho nirejume paranana
ˈwavu. ˈEne ea ˈahopuni nimairoa ruarahe vejuˈe puruva
retiu.
19 ˈEnakaivo Godira iraka kaˈene ˈwaramajija anesimaˈuri
jihunaˈe nijaˈinaˈe nama vaˈura. ˈEne ikaˈinaˈe vejara
Natohwijaho ea irahipo Hunijija nihena kimuna. ˈEne ea
irara Natohwi jihuni ihiji ˈuraˈamajaho huni siseijija arema
paraˈamana.
20 Sea niˈimaˈura vaji minikia ani aniˈina navu. ˈAhoˈa
korutia vejare ˈee ˈahoˈa sirivai vejarepo nahuneru pana
kaivo icha ˈee ˈanatai vejara ˈuˈo navura. Ijija ˈahoˈa vea
mamaˈinaˈe rejuji vena ijura kaivo ˈahoˈa naˈia mapoka vena
ijura.

21 Ijá ve'eje ei pini ijí huni uneunecha siseakihi ato'aru'i
kaivo hu areri minikia ka'ene vea mama'inijino vena
ijuja'ina'e rehuna. Iji pijahe karaa ranave Natohwi jihuni
kaukara mamaiji venahuna.
22 Ea maiu'inapo hahijipo itunavuri 'unamijija
juha'amana kaivo ariramaa 'ee nimairoa 'ee oja 'ekaravura
'ee matausahe hijuji 'ararihi'amana. 'Ene ea ka'ene
Natohwiji oja mamaiji vwihaji'i 'uraha 'wavujihipo
vejuja'ina'e ve'amana.
23 'Enakaivo vwiha pa'anepo puruva reti'eju'e majikarino
vu'a 'wame vahacharavi'inijija pataarora'amana. Ani
henuja'ina ijipo veju'e 'ura'aravura.
24 Natohwi jihuni pweija pa'uraaravi'ina'e rehuna kaivo
ea maho'o hami 'ahie areri najahe 'ee erapo sise'i
'aha'avajaho masuani makivi'i ajuarane hihuna.
25 Ea ka'ene ninakaravi'inijija hami kivi'i ni'ajihakame
Godira veje ta'arohe roe nimaijaho hena ka'avara.
26 'Ene pu 'avena sisei jihuni tivisi pinaname hine huni ura
ijí venahujija nimaijara vwiha punijija jaraa kame juhame
ruva'e use'avara.

3

Vea Túchamaijina

1 A ikaho hami he'amana. Vea túchamaijaho niho'o vea
kisima'ura rehuna.
2 'Enareje emaa pupusumaru oja ma'arahuna 'ee moniaru
oja mihuna 'ee kehi kehi ohune 'ee jarika rene 'ee Godina'i
ira sisea 'wahune 'ee emahwa puni ira pahene veji'ina
rehuna 'ee patemarasahi'ina rehune 'ee ea paakumahi'ina'e
rehuna.
3 'Ene oja pama'aravi'ina'e rene 'ee pavwihana arekar-
avi'ina'e rene 'ee ea 'ahopuni vu'a sisearu kosaravi'ina rene
'ee opuipo pa'ajoaravi'ina rene 'ee ea panumiravi'ina rene
'ee mamaijija niho'o senavi'ina'e rehuna.
4 'Ene hekajihe 'waravi'ina rene 'ee majikari hiji'ina rene
'ee pu pusumano vwihaji'ina rene 'ee niho'o temarasahuniji
oja mi'i kaivo Godiho oja pamahuna.
5 'Ene pura 'unama ka'ene ve'avajaho a kime Godi heji'ina
rohuna kaivo ijí harura ka'ene venae arira'e rehunijaho
pataarohuna. 'Enakúne ea ija'inijija juha'avara.
6 Ijihuni maijaho ijí puni vaja kajino ea 'aho'a ani ani'ina
itunavi'inijipo venau'e va'e ea 'ahopuni sei va'ajime napara
harura pa'ana ka'ene puni siseapo hivahivu'e hiju jihipuni
va'ura.
7 'Ene ea ijákajija 'unama sisea hena kahuna'e ura renau
jihuna'e pu roe 'unama nimaiji hena kahuna areri pana.

8 'Ene ea ikakajipo 'unama ka'ene nimaijija ninamaura
areri Jenisi'o Jemipirisi'o Mosisi ninava ja'ina'e vejura. Iji-
huni maijaho puni vwihaijija sakarasahara 'ee nimaaroijara
'waramujaho pu pataarorahara.
9 'Enakaivo pu majama pavena vahuna. Ijihuni maijaho
'unama sisea ka'ene pura vejujija samaa'e reje piunihuna.
Areri ea no'ohe'i kajihi piuniva ja'ina'e rehuna.

Túchamaa 'Unama Ichá'ina Vehunijina

10 'Enakaivo nara a najahuta 'ee nuni kara nikamune 'ee
nuni ura 'ee nuni nimaaroa 'ee nara ea 'aho'a vwihaniura
'ee ea oja mihura 'ee masuani kirane hijura ka'ene najahuji
a 'ararihie venana.
11 Nara haha hiana ka'ene Enitioki 'ee Aikoniami 'ee
Risitara apejujija a nihena kimana. Ijí haha hiana iraka
ka'ene nara apejuta vajijaho Natohwijara na vahanimana.
12 'Enajihuna'e ea Jesu Keriso oni vajijino hia arira'e
hihuna'e ura re'amajaho nimaa'e ea pu sise'i 'ahihuna.
13 'Enakaivo ea sisesa 'ee ea pisivi'ina kajija hine ea
pisiviujaho roe siseranuna'omo niho'o siserana parahuna.
'Ene pisivisavujara pu 'u'o pisimisama parahuna.
14 'Enakaivo a uneunecha ka'ene najahume henajihija'e
veji'i hine 'ee ijija nimai jihuna'e ea irahuna'i a hena
kamajaho a nihenu.
15 'Ene a mai'o sesamu'uru rene Godoni Ira ka'ene
akuavi'inijaho najahara'omo ijara vwiha mamaa vaja'eme
a Jesu Keriso oni vajijino nimaa ronarena ni'ajahi'ina
apenana.
16 Godoni Irakaho maho'o Godoni ira uhoi renajihuna'e
mamaa'omo ea najahune 'ee ea ni'ajihe ira kisina
uranahune 'ee ijara ni'ajúhe 'ekue 'unama ariri
irechamúhune 'ee ijara 'unama aririjaho najuhuna.
17 'Eje Godoni ehija amairiarama areri rena'e kaukara
mamaa ka'ene Godira ura renujaho areri vehuna.

4

1 Na Godiho 'ee Jesu Keriso puni una'i a Ira naja'amarono
'waravu. Ijihuni maijaho Hura Kinia'e rene hi'iro'amajino
ea ka'ene mai'u hijura 'ee kwamasahajija 'otua vetihuna.
2 'Enakúne Irijaho naja'amana. Vea 'aha ho vea 'aha
pana kaivo maiji amairiara'amana. 'Ene ni'ajihe amairie
najahe 'ee ira kisina ni'ajihi'i 'urarahe 'warame 'ee hami
chochumano masuanu hiji'i hami najaha 'wara'amana.
3 Ijihuni maijaho vea mai'o rouna'omo pu vu'a nimaiji
hehuna ura parenahuna kaivo pu najahi'ina nianaa roe puni
ura ijí 'warave he'irono ataa apúsahuna.

4 'Ene pu nimaijaho ataa paapúsahuna kaivo ta'arohe
mamiha sisei jihipuni ataa apúsahuna.
5 'Enakaivo uneunecha maho'o hami 'ajoara'amana. 'Ene
'unama kisinijija kairane namine ivenijarisi huni kaukara
ijaho ve'amana. 'Enakaivo oni kaukara ka'ene Godira
mahajaho ve para'amana.
6 Ijihuni maijaho na toa ijuri swasa puna'i vene niusekujuta. 'Ena'omo nara vahuni vea niroe apenu.
7 Na ajira ka'ene mamaiji 'arahuta. 'Enarejo iraka ka'ene
nara vehunijaho niroe paranana. 'E'eju'e na nimaaroiji
'unaname hiju.
8 'Ena'omo vea túna'i Natohwijara ariramaa huni i'esa
ka'ene ranavu'e nunijihuna'e namujaho 'otua veji'ina ariramaijara roamani veijino mihuna. 'Ene nanasu pana kaivo
ea maho'o ka'ene Hura rohuniji oja mahajija 'u'o vajihuna.

Huni Vu'aruna

9 'Enakúne mako harura vene 'unama same nuni
ro'amana.
10 Ijihuni maijaho Timasiho iviamaa ikehuni mwe'a ike
oja maharena na ranamie Tesaronaikai va'ana. 'Ejume
Kuresianisiho Karesia va'ana. 'Ejume Taitasiho Taramesiai
va'ana.
11 'Enakaivo Rukura huhusu na hu'úmo hinu. 'Enakúne
Maka aheve a hu'úmo ro'amana. Ijihuni maijaho hu kaukara
vajakaho ni'ima'ura'e ni'ajihuna.
12 'Enakaivo Tichikasiho na ranavume Epasasi va'ana.
13 'Enakúne vea ka'ene a ro'amajaho nuni ateha ka'ene
nara Turoasi Karipasi'i ranavujaho apene 'ee puka 'eke 'ee
heha mama'ina 'aho'a ka'ene ijí navujija 'eka ro'amana.
14 'Ene Arekisanita ka'ene kapa'e venujara na niho'o
ni'ima'ura'e ruariha paranana. 'Enakaivo Natohwijara hura
vena kaja'ina'e eha ija'ina mahuna.
15 'Enakúne núra najahujaho hu harura niname 'warumu
jihuna'e a orono hununa'ijaho hami 'ajo'ara'amana.
16 Nara amura'e 'otui aruvujaho ea pina na pani'ajihana
kaivo ranamie varanavara. 'Ena'omo veje Hu pununa'a
sisea pavwiha'amana.
17 'Enakaivo Natohwijara na hu'úmo namine Hura harura
mihana. 'Ejumakame nuni vaji ira ikaho maho'o najahukame Jenitaru maho'o hejara. 'Ene na hanuha ka'ene
ea inahi'ini jihuni ira vaji 'ena apenie ruva'iara.
18 Natohwijara sisea ani ani'ina vajijija ni'ajihe aherime
Huni kwai akúpi 'ahi vahuna. Pinana mamaa ijaho aneja
púsa pa'ana'e Huna. Ameni.

Túchamaa 'Ajoramujina

19 Pisirane 'ee Akwirane 'ee Onesiporasi oni kachi'inijija
ijá 'ajora'amana.
20 Irasitasiho Koriniti hinu kaivo Turopimasi atamiji'i
Mairitasi hinu.
21 'Enakúne marako 'unama same ro'eja'e iji'a atuata vea
re'amana. Upurasira 'ajoravu'e Putenisine Rainasine 'ee
Karotiane 'ee vwehu nuna ea maho'o ijipo 'ajoravu.
22 'Ene Natohwijaho oni 'aveniji'ine 'ee maiji vwihaniu-
jaho a hu'úmuna.

Taitasi

Vuʹa Anejijihina

1 Na Poru Godoni pwea ʹee Jesu Keriso oni apasorua. ʹEne
ea kaʹene Godira iji pijiha jihipuni nimaaroa ʹee nimaiji
henakame ariramaa hihuna najahu.
2 Ijí majama hihuna apehuna kaʹene Godi iraʹata paʹajara
nitama nahama ʹwarumaji ʹajaha hiju.
3 Huni vea apejume ike Huni vuʹakaho najahe ʹwaravume
samaa renana. Godi kaʹene núni Niʹajúhiʹinijara nara
veʹurono ʹwarimana.
4 Taitasi nuni hariha nimaa kaʹene núni nimaaroa
nikwinuʹini jihunaʹe veju. ʹEne maiji vwihanúana ʹee
matauviʹina kaʹene Godi Amoho ʹee Jesu Keriso kaʹene núni
Niʹajúhiʹinijaho a huʹúmuna.

Taitasi Kureti Kaukara Vejiʹi Eruta Iji Pijihajina

5 Nara a Kuriti ranamau jihuni maijaho kaukara
pwinanaʹa kaʹene namuji veʹamarono avajuta. ʹEne arara
kino nara ʹwaravu jaʹinaʹe eruta iji pijiʹamana.
6 A ea iji pijiʹamajaho ea kaʹene sisea vejiʹinijija pa-
pijiʹamana. ʹEnakaivo ea kaʹene napara kwinu kwino
saviʹinijino pijiʹamana. ʹEʹirakúne puni harihija Natohwi-
jaho nimaa rone sisea ani ani pavene ʹee emahwapuni ira
papataararohuna.
7 Ea kaʹene ʹajohaʹinijaho Godoni kaukara hami ʹajohareʹe
nihoʹo ariraʹe ʹuraha onuna. ʹEne hu jarika parene ʹee
marakuʹa paʹajime ʹee toa sisea huni harura hara pahine
ʹee ea majikari paʹanie ʹee monia ʹunama sisei jihunijaho
paʹekahuna.
8 ʹEnakaivo hu apiora oja mihe hami ʹajoahuna. ʹEne
maijiru oja mihuna ʹee hu hami vwihajiʹi vehuna ʹee hu
ea mamaa ʹee huni kaukara oja mihiʹi venuna ʹee hu oja
pahiaviʹina ʹee paʹuriji'ina.
9 Pu vuʹa kaʹene arimaaka pu najahujaho ija kisi apene
puni unaʹi saname vejura. Ijá veʹava jihunaʹe vuʹa kajara
pu ea mapoka areri arira najahe ijara veje ea ʹahoʹa kaʹene
huaʹe ninavujija niʹajihe najahe pu nimaa rohuna.
10 Pu ea mapoka vuʹa kajaho pahene veju kaivo pu ira
karokaha ʹwame iraʹata kajino ea pisivisavura. ʹEne ea
kaʹene sisa ʹuhuiʹinijipo ijaʹina vejura.
11 ʹEnaʹomo ea ijaʹina vejiʹinijija veje areva. Ijihuni
maijaho uneunecha kaʹene panajahuna saʹinijaho hine

kachiˈina mahoˈo ruarahe najahu jihuni maijaho pu monia
ˈeki ˈahiuˈe ˈunama sisea hine avaju.
12 Puni ea pina poropetiaˈomo ijara ijaˈinaˈe ˈwaramana.
Ja Kuriti ora naˈia mapoka iraˈata apejura ˈee hanuha sisesa
ˈee uchaha rukine ˈiruma isaˈora.
13 Ijí raka kaˈene hura ˈwarama kajaho nimaa ariramaa.
ˈEnakúne a nihoˈo hami ira kisi najahakame puni nimaaroi-
jaho ija kisi apene puni unaˈi saname veˈavara.
14 ˈEˈirakúne Jua puni mamiha ˈee emaapuni tamana ani
aniˈinijija ataa paapúsaˈavara. Ea kaˈene nimaa nimaiji
pataaroˈikaˈi ani vaˈajihipuni vuˈa ataa paapúsaˈavara.
15 Ea mapoka puni oja vaja nihoˈo maa navujaho pu maaru
vwihajura kaivo ea kaˈene puni oja vaja sisea name panimaa
rojujaho sisearu vwihajura. Puni oja vaja nisakarasaha ji-
hunaˈe pura uneunecha kaˈene kime vwihajujaho sisearuna.
16 Pu Godoni ea ˈúvu kaivo raka kaˈene pura vejuji nú
kivujaho pu nimaa Godoni ea pana. Pu nihoˈo sakarasahiˈini
jihunaˈe Godoni ira pataarohura. Pura unenu pina mamaa
areri vehuna pana.

2

Emaina ˈEe Ea Maiuˈina Puni Vuˈa Nimaa Nimaijina

1 ˈEnakaivo a vuˈa nimaa ariramaa ijiru najaˈamana.
2 ˈEne emaa ˈuˈo ˈwarave areme sonasahe hine hura vene
vwiha hami vwihane ˈee huni nimaaroa arira name ˈee oja
aririji mihe ˈee masuani ajuarana hija.
3 ˈEne paranaha ˈuˈo ˈwaravakame pu ˈunama maaru vene
pu majikari ea panamahe toa sisea puni harura hara pahija
kaivo pu uneunecha kaˈene mai ijihunijiru najaˈavara.
4 ˈEne pu napara kaˈene maiuˈinijija najahe pu masuani
mamaa hine paruhwaha oja mihe ˈee kasihwaha oja miha.
5 ˈEnareje pu puni vwiha hami ˈajohe ˈee nia pakairasahe
ˈee puni sea hami ˈajohe ˈee paruhwapuni ira hene veja.
ˈEjakame pu ea ˈahoˈa Godoni vuˈa areri sisea paˈwaˈavara.
6 ˈEne ˈunama nikwinuˈina kajino kivasa ˈuˈo
ˈwaravakame puni vwiha hami ˈajoˈavara.
7 A ˈuˈo uneunecha mapoka kaˈene a veˈamajaho unama
mamaaru vejakame pu ˈuˈo mamaaru veˈavara. A ea
najaˈamajaho ariraru najahe pu ara raka kaˈene najahu
jihuni hura veˈavara.
8 A nihoˈo vuˈa maaru ea najaˈamana. ˈEjakame ea pina
a sisea areri paˈwaraˈamana. ˈEne ninakaraviˈinijija junave
nú ira sisea areri paˈwaruˈavara.

9 'Ene 'unama kajihuna kajino pwea 'u'o 'waravaka puni
mama'ini jihipuni iraru hena veja. 'Ene najahakame une-
unecha mapoka ka'ene pu ve'avajara puni mama'ina tea-
manahuna. 'E'irakúne pu ira puna patu'avara.
10 'Enakaivo pu puni mama'ini jihipuni uneunecha
ma'u'umaa nesa pa'ekakame pu nimaa vetihuna. 'Ejakame
Godi ka'ene núni Ni'ajúhi'ini jihuni irijaho richama
para'amana.
11 Ijihuni maijaho Godira maiji vwihanúajara ea maho'o
maranihuna apena roana.
12 Ijí Godoni maiji vwihani'inijara nú najuhe nú 'unama
sisea arehuna. Mwe'a kehuni 'unama paitunume 'ee hami
vwihaji'i hine 'ee ariramaa hine 'ee mwe'i hina apena
va'ukaho Godoni 'unama maijino veji'i hi'avara.
13 'Ena'omo nú vea ka'ene Hura rohuni vea mamaa kaji
'ajaha hine 'ee núni Godia ka'ene ni'ima'urijaho 'ee núni
Ni'ajúhi'ina Jesu Kerisora eajarame roa arihuniji 'ajaha hiju.
14 Hu núnijihuna'e kwamana. Nú sisei vaji hi'eme nú
Huni ea re'avarono 'eka ruva'uana. Hu nú venume Huni ea
arimaa rene 'ee Huni ea ka'ene Hu mamaa nimaijihi rene
'ee nú mamaaru vehuna ura renau.
15 A unekakihi haruriji'i maho'o ni'ajihe najahe
'wara'amana. Veje ea 'aho'a a túa paveta'avara.

3

Godoni Eapo Kara Ichá'ina Vehunijina

1 Kú'o huri 'warave pu vwiha'avara. 'Ene puni 'ajoha'ina
'ee kamatia puni hari hine puni ira hene ve'avara 'ee
mamaaru vehuna'e amairiaravi'i hi'avara.
2 Pu ea 'aho'a paronahe 'warame 'ee pa'urara'avara kaivo
ea 'ahopuna'i mamaa vene 'ee ea 'aho'a oja vwihani'avara.
3 Nú marako'a hami pavwihane 'ee vuataa pahene 'ee
pisimúu'e nú hahijihuni ura ani ani'ina vene 'ee hahijara
teamahuni jihuni pwea rejara. 'Ene sisea vaji hine 'ee ea
'ahopuni kukua kime itunume 'ee senuma paranúe 'ee ea
'aho'a pu'úmo sena vejara.
4 'Enakaivo Godi ka'ene núni Ni'ajúhi'inijara Hu mamaa
vene 'ee ea oja 'ekaujaho najuhana.
5 'Enarena Hu nú ni'ajúha jihuni maijaho núra uneunecha
mamaa arira'e vejakame ijihuna'e ni'ajúhuna pana kaivo
Huni numisaraa 'ee Huni 'Avena vajijino kú'o nahenu'e
somuhume nú ea maiu'ina rejara.
6 Godira Huni 'Avena Jesu Keriso ka'ene núni Ni'ajúhi'ini
jihuni vaji maho'o samuhana.

7 Huni maiji vwihanúani vajijino Hu venume nú ariramaa
rejajihunaʼe nú nimaa rojujaho majama hihunijaho núni
aachiaʼe renana.
8 Ike vuʼa kaʼene nara ja ʼwaravukija nimaa nimaaʼomo na
ura ja ʼunama kajaho hina ʼejahiʼi ʼwavakame Godoni eijija
naʼia mapoka mamaa kaji vehuniji hami hami ʼajoʼavara.
ʼEjakame ike ʼunamakaho mamaakúne ijara ea niʼajiʼamana.
9 ʼEne ja ira ani aniʼina sisea karokaha aposaravura
areme amuja nirisaravujaho areme tamana nakaravujija
areʼavara. Ijija nihoʼo areri ea paniʼajihunakúne areʼavara.
ʼEne ijaʼina ʼunama maa pana.
10 Ei pini ja puʼúmo ahuma hiʼi kaivo hu veje ea ʼahoʼa
ani ani vwihaja kaʼavajaho ʼaha noʼo ruviʼi kave paʼareva
kaʼavajaho roturaʼavara.
11 Ea ijaʼina ʼunama kaʼene maijaho niaremana. Ijihunaʼe
hu sisea venu. Hu oriʼini huni ahija vene avanuna.

Túchamaa Ichá'ina Vehuniji Najahajina

12 Nara Atemasiho Tichikasi araki ranave oni vuhuna.
ʼEnakúne hu vuʼa kaʼamajaho marako ʼurine na Nikaporisi
hijukúne roe na piuniʼamana. Atuata veijaho na roe ijí
hihuna.
13 Sinasina ʼotua vejiʼiniji'o Aporasiʼo uneunecha kaʼene
ʼeka vahunijaho niʼajihakame papivusaʼavara.
14 Ehu nuna najahakame kaukara mamaa vene ʼee ivia-
maa huni temukaho ahija niʼajihakame pu uneunecha puni
iji vejiʼinaʼe reʼavara.
15 Ea mahoʼo iki na huʼúmo hijujipo ʼajoravu. ʼEnakúne ea
kaʼene nimairoa vaji oja múhujija ʼajoraʼamana. ʼEne maiji
vwihaniiʼinijara mahoʼo ja puʼúmuna.

Pairimani

Vuʹa Anejijihina

1 Poru Jesu Keriso oni tipurea ʹee núni vwea Timotiʹi
Pairimani núni vwea kaʹene nú oja mahe ʹee nú puʹúmo
kaukara vejiʹini jihunaʹe veju.
2 ʹEe Apia kaʹene núni maʹinijaho ʹee Achipasi sorutia
kaʹene núni napurijaho ʹee oni sea vaji sosijihi punaʹe veju.
3 ʹEnakúne areve Godi kaʹene núni Oma ʹee núni Natohwa
Jesu Kerisora maiji vwihanúe ʹee matauviʹinijaho mihama.

Pairimoni Oja Kaʹene Mahajine ʹEe Huni Nimaaroijina

4 Na naʹia mapokaʹe nuni Godiji teimani ʹwaviʹi oni iha
ʹurahe siporua ʹojura.
5 Ijihuni maijaho ara Godoni ehijaʹe mahoʹo oja mihe ʹee
núni Natohwa Jesu nimaa ronuji henare avajura.
6 Nara siporua kaʹene ʹojujaho raka kaʹene ara nimaa
ronuji ea ʹahoʹa ʹwaraʹamajaho maa rukinaʹe rehuna. ʹEne
Keriso onijihunaʹe henaka mapoka mamaa kaʹene oni vaji
navujaho roe maa rukina rehuna.
7 Vwea nune ara ea oja mihujara rejuʹe na nihoʹo tea-
manime oja sonahie ʹee Godoni ehija mapoka ijara niʹajihu.

Onesimasi Onaʹe ʹOna Vejajina

8 ʹEnajihunaʹe na Keriso oni vaji nimaa vejiʹi ʹwaravukúne
ʹunama mamaa aririjiru veʹamana.
9 Emaa oja mihujihuni hurijihunaʹe na a jarirame
ʹwaravu. Na Poru kaʹene iviamaa Jesu Keriso oni tipurea
rena hiʹeme ema rejujara ʹwaravu.
10 Na nuni hariha Onesimasi kaʹene na tipurai hijiʹi
nahume Godoni ea renanaʹomo na hunijihunaʹe jarirame a
ʹwaravu.
11 Hu nimarakuijaho oni unaʹa areri pavenana. ʹEnakaivo
hu iviamaa oni unaʹa ʹee nuni unaʹa areri vehuna.
12 ʹEnaʹomo na hu ranavuʹe ʹunama vuʹu. Na oja mahuri
eiji ranavuʹe vuʹukúne teamanaʹeje aheʹamana.
13 Na vuʹa maiuʹini jihuni hahi tipurai hiju. ʹEne na ura hu
ranave nú huʹúmo hine oni tiniji apene na niʹajihunaʹe ura
reniu.
14 ʹEnakaivo a patea manaʹeje nara unenu pina ijaʹina
vehuna arira paʹajihunaʹe na paʹejahaukúne a ichaʹinaʹe
mamaa vwihanu jaʹinaʹe veʹamana.
15 ʹEne vi ijihunaʹe hu a maʹuako ranamaʹi ani ru vaʹana.
ʹEjakame a kúʹo huaʹe apeʹamajaho ranave ani pavahuna.

16 'Ena'omo hu iviamaakaho pwea kaivo pwea puni
'unami ja'ina pana vo nuni vwea ka'ene na oja mahujina.
Ikaho nara hu oja mahujina vo iviamaa hu oni vu'ujaho ha-
haru pana vo Natohwi jihuni vaji vu'ujihuna'e ijara marana
asima paranana.
17 'Enajihuna'e a nuni napura re'amajaho areri nara
vu'akame a naa'e ahe'ama ja'ina'e hu ahaamana.
18 'Ene hu oni unenu'u pina sise'i vene 'ee hu oni unenu'u
pina apenana re'amajaho nuni chimua 'ahi muna'amana.
19 Na Porura ike asura kaho nuni iji vejujihuna'e nara
ijihuni eha vehuna kaivo are'eje na ike 'waravuma nuni
chimua onuna'i namu ijaho oni hiijina.
20 I'a nuni vwee! Natohwi jihuni vaji na ni'aji'amana. 'Eje
Keriso oni vaji na oja sonahi'amana.
21 Na ara hene vehuniji nimaa roji'i pasia ikaho ona'e
vejujihuna'e na nihejujaho nara 'waravukaho a venareje
'aho'a huri vehuna.
22 'Ene ija'ina'e veji'i nuni tinia amairi'amana. 'Ejakame
Godira oni siporua eha veje na vu'e a kauta.

Túchamaa 'Ajoramajina

23 Iparasi nuni napura Jesu Keriso oni tipureijara hinujara
'ajoramu.
24 'Ene Maka ho Arisitakasi ho Timasi ho 'ee Ruku ka'ene
nú pu'úmo kaukara veji'inijipo 'ajoravu.
25 Natohwa Jesu Keriso oni maiji vwihanii'inijaho oni
'aveniji'i hinama.

Hipuru

Godoni Vu'a Huni Harihijihuni Vaji 'Waramajina

1 Nitama Godira vea ani ani'inijino Huni vu'a 'unama ani ani'inijino poropetia 'waravumakame amuhu núna najahara.

2 'Enakaivo ike vea túchamaikaho Hu Huni Harihi jihuni vaji nú 'warumana. 'Ene Godira aachi'a maho'okaho Huna'e rehuna nahama 'waramana. 'Ene Huni vaji 'u'o mwe'a vene 'ee uneunecha maho'okaho vesihana.

3 Godi Hu ichá'inijaho Hariaha ija'ina'omo Hu najuhana. Hariahijara raka ka'ene venajaho Godi ija'ina venuna. 'Ene Huni harurijino uneunecha mapoka ka'ene maira 'wara'eme rejajija Hu 'uninamiu'e puni tiniji navura. 'Enavo Hu kwama núni sisea sovume paranajaho akúpa huni Godi ni'ima'uri jihuni ija mana'inija'i tinia ka'ene Hu ta'arohuniji asuma hinana.

Godoni Harihijihuni Nimaa Nimaijina

4 Hu niho'o Godoni 'ona oji'ina asitaha paranana. 'Ene Huni ihijaho ni'ima'ura 'ona oji'ina puni iha asitahana.

5 Godiho Huni Hariha ijá 'wama
A Nuni Hariha. Iviasi Na Oni Oma reju 'wamana.
Ija'ina'e 'ona oji'ina pina pa'waramana. 'Ene kú'o Godi ijá 'wama
Na Huni Oma reje Hu Nuni Hariha rehuna 'wamana.

6 Godira vea ka'ene Huni Hariha ranavume iki mwe'i roani veijino Godi kú'o ika'ina 'waramana.
Veje Godoni 'ona oji'ina maho'o Hu oja ma'avara 'wamana.

7 Hu Huni 'ona oji'ina rone ika'ina 'waramana.
Hu Huni 'ona oji'ina hwasisia sa'ine 'ee Hu pu venae Huni pwea vena harura puna'i rehuna 'iamana.

8 'Enakaivo Huni Hariha rone ika'ina 'waramana.
Oo Godi! Oni toronuijaho majama nama apena va'una. Oni kini huni harurijaho Oni ariramaa vajijino najuhu.
9 A iraka ariramaiji oja mahu. 'Enavo siseijija A senamuna. Ijihuni hahi Godi, Oni Godijara 'werua ka'ene teamanama parahunijino A useta'ika'i ea 'aho'a pausetiana 'wamana.

10 'Ene kú'o ika'ina 'waramana.
A Natohwa! Mwe'a kehuni anejijaho Ara venana. 'Ene akúpa 'ee uneunecha ka'ene navujija Oni isura.
11 Pu pa'are'eja vo A majama hina apena vahuna. Pu ateha puna'i sahasa rehuna.

12 Ara pu ateha puna'i tahuahuna. Pu atehapo siserasahu
ja'ina'e pu 'u'o siserasahuna. 'Enakaivo A ani'ina parehuna
vo A majama ija'ina hina apena vahuna 'wamana.
13 'Enakaivo Hu Huni Hariha ijá 'wama
Nuni ija mana'inija'i asuma hi'eje Na Oni naka Oni mumora
hari irechahuna wamana.
Ija'ina 'ona oji'ina pina pa'waramana.
14 'Enavo 'ona oji'inijija pu ma pwea. Pu 'avena'omo
Godira irechamiu'e ea irahipo maranihuna apejajihi
'ajoahura.

2

Maranúani Nimaa Nimaijaho Ija Kisi 'Unahunijina

1 Ijihuni hahi nú iraka ka'ene hejajaho hami hami hena
vwiha'avara. Vejuro'ika'i nú 'unama ani rova'ejakúna.
2 'Enavo 'ona oji'inapo vu'a ka'ene 'waravajija ani'ina
parehuna. 'Ene ea sisesa ijija 'ee vupahevura ijá eha areri
vajihuna.
3 'Ena'omo nú marania parahuniji pataaro'avajaho nú eha
sisea ka'ene apehunijaho ichá'ina asina'eja? Ijihuni maijaho
Natohwijara 'waramana'omo ea ka'ene hejajipo ijaho nimaa
'wavara.
4 'Ejumakame Godira ijí nimaa 'iamarena najahajaho
aacha 'ee uneunecha ani ani vejuma rene 'ee ea areri
pavehuniji vejume ea oja hwa'usahara. 'Ene Godoni 'Aveni
jihuni swara ea irá vaja'iro ura renajaho Hu vajahuna.

Ea Ka'ene Nú Aheruma Roume Maranúajina

5 Ijihuni hahi mwe'a pini ka'ene rohunaka 'waravujaho
'ona oji'ina mwe'a kajaho pa'ajohuna.
6 'Enakaivo ea pini Godoni ira vaji vena ika'ina
'waramana.
Emaijaho iraka'omo A hine hu vwihano? Emaa Puni Harihi-
jaho iraka'omo A hina Hu vwihananamo?
7 A emaa venajaho Godoni 'ona oji'ini jihipuni hari ma'uako
hihuna venana. 'Enavo A Huni pinana vejuma 'urine 'ee
Huni iha ahasirimana. Ara Hu iji pijaharena Ara Oni iji raka
ka'ene venajaho Hura 'ajoahuna vajahana.
8 Ara uneunecha maho'o Huni mumora hari irechamana
'wamana.
Nú uneunecha maho'o 'wavujaho pina paasinavara rona
'wavura. 'Enakaivo nú mai'o uneunecha 'aho'a ka'ene Huni
hara panavujija pakivura.
9 'Enakaivo nú Jesu kavara. Vea ma'uako Hu 'ona oji'ina
puni hari hinana. Ijihuni maijaho Hura núnijihuna'e kwa-
mana'omo Godira vejume Huni pinana 'urine 'ee Huni
iha ni'ima'ura renana. Godira maiji vwihanúajara rejume

Jesuho ea mapoka kaˈene mweˈakaki hiju jihipunaˈe kwamana.
10 Godira uneunecha mapokakaho Hunijihunaˈe
venanaˈomo Hu areri Huni harihija mapokijihi puni pinana
veje ˈurihuna. Ijihuni maijaho Hura ahija kaˈene apena
jihunaˈe pu maraniajaho nimaa nimaa renana.
11 ˈEnaˈomo Jesuho ˈee ea kaˈene Hura venaume ariramaa
rejajija pu puˈúmo ahuma Oma kwinuna. Ijihuni hahi Hu nú
ˈuˈuhu Nuna ˈee maˈipu Nuna ˈúˈiro venujaho pajumuna.
12 Hu ikaˈina ˈwaramana
Na Nuni vwehijija Oni iha rone pu ˈwarahuna. Na sosi epuni
vaji A rone javaa vene taˈarorahuna ˈwamana.
13 ˈEne Hu kúˈo ikaˈina ˈwaramana.
Nuni nimairoa Huni vaji nahuna ˈwamana.
ˈEne Hu kúˈo ikaˈina ˈwaramana
Ike kaha! Na ˈee harihija kaˈene Godira vajihajihi kiha!
ˈwamana.
14 Ijihuni maijaho Godoni harihijijija emaijihunaˈe pu
haha ˈee ˈaa rukina. ˈEjume Jesu ˈuˈo roe haha rukina
rene ˈee ˈaa rukina rejume emaapuni ˈunamiji nahejara.
Hu Emaa renajihunaˈe Hu areri kwahuna. Setanira kwa-
masahuri harura kaˈene ˈunanamuji Jesura kwavakame
harura kajaho tiraˈusaha paraˈamarono ijihunaˈe Emaa re-
nana.
15 Ike ˈunama nikwisuˈinakino ea kaˈene kwahuna juviˈini
jihipuni pwea rena hijuji niˈajiha kwamana.
16 Nú niheju. Jesura roajaho Hu Eparahami oni amuhija
niˈajiˈahauma roana kaivo Hu ˈona ojiˈina paniˈajiˈiro roana.
17 Ijihuni hahi Jesuho emaa icháˈini jaˈinaˈe Hu ˈuˈo
ijaˈinaˈe renana. Ijihuni maijaho Hu areri hami ˈahúe ˈee
núni Niˈajúhiˈina rena Godoni unaˈi majama ˈajouhuna. ˈEne
Hu areri emaapuni swasa vejakame puni sisea paˈarehuna.
18 ˈEnajihunaˈe Hu oriˈini vaˈe ahija apene ˈee venaka
vaji vaˈana. ˈEˈiraˈomo nú ahija apeˈeja ho venakúa vaji
vaˈavajaho Hu areri niˈajúhuni jihunaˈe avanana.

3

Jesuho Niˈajúhiˈina Natohwa Kaˈene Mosisi Asimajina

1 ˈEnajihunaˈe vwehu nuna ariramaa Godoni ehija
kaˈene Godoni ari vaˈiro vaˈukije Jesu Godoni Apasoru
ˈee Niˈajúhiˈina niˈiniji nú rona ˈwaravuji vwihaˈavara.
2 Hu Godi kaˈene Hu iji pijaha jihunaˈi majama hami
venuna. Areri Mosisira Godoni vuˈa ˈwavuri sei uneunecha
mapoka kaˈene navuji majama hami venujaˈina venana.
3 Mosisi oni pinana kaˈene taˈarohunijaho Jesuni pinana
kaˈene taˈarohunijara nihoˈo niˈimaˈura. Areri ara

mavarasaˈina kaˈene vejaji taˈarohujaho ea kaˈene ara kaji venaji taˈarohujara asima paranana.
4 Ara kwinu kwino ea kaˈene ara vejiˈinijara venuna kaivo Godiho uneunecha mahoˈo Hu vesihana.
5 ˈEnakaivo Mosisiho pwearu rene Godoni sei majama hami ˈajohiˈi venuna. Hu raka kaˈene kame henajaho túna*a*ˈi ijija rona ˈwarahuna.
6 Keriso kaˈene Godoni Harihijara majama hami Huni sea ˈajohuna. ˈEnaˈomo nú nimaa rojiˈi ija kisi ˈunanama hina vaˈe uri useˈavajaho nú sea kajina.

Godoni Ehipo ˈOjuta Hwena Hihunijina

7 Ijihuni hahi Godoni ˈAvena ikaˈina ˈwaramana.
Iviasi ja Huni ira heˈavajaho
8 ja joni oja paveja kisina reˈama. Areri Isureri opo nechi riri Godinaˈi ninakarame ˈee pataarohe ˈee vena kavajaˈina paveˈavara.
9 Nechiˈa kajine joni opipo Na pu ajihukiviˈi pu hine Na vena kivara. Nara raka kaˈene ea areri pavehunaka juara mapoka mapoka (40) vaji vejujaho pu nikaviˈi pataarorihara.
10 ˈEjumakame Na ike amuja kaˈene hijukipo ajinivumakame Na ikaˈina ˈwaravuta. Puni ojijaho veko veko nikwinu Na túch*a*hehunijiruna. ˈEne raka kaˈene veˈavarono ˈwaravujaho pavejura.
11 Nuni sena vaji ikaˈina ˈwaravuta. Pu nihoˈo Nuni tinia kaˈene ˈojuta hwena hihunijaho pavaˈe useˈeja ˈiavuta.
12 ˈEnakúne vwehu nuna hami vwihaˈavara! Vejuroˈikaˈi joni oja sisea ˈee panimaa rojujara veje Godi kaˈene majama hijiˈiniji túch*a*ha*a*ˈejakúne vwihaˈavara.
13 ˈEnajihunaˈe iviasi ˈwarumu kajaˈinaˈe veku veko ˈwame niˈajaraˈavara. Vejuroˈi joni vaji ea pina siseijara pisimie huni oja kisimaˈura rehuna.
14 ˈEnavo nú ija kisi ˈuname marako nú hami vejajaˈinaˈe hami vena vaˈe uri useˈavajaho nú Jesu puˈúmo Huni uneunechijaho ahuma ˈekahuna.
15 Ruramareˈe ˈwaravukaho parunamiˈavara.
Iviasi ja Huni ira heˈavara. Ja joni oja paveje kisina reˈama. Areri Isureri opo ninakarame pataaroriha jaˈina paveˈavara ˈiamana.
16 Ea ijija irahipo Huni ira hejiˈi Godinaˈi ninakarame ˈee pataarohare? Ea kaˈene Ijipiti rene Mosisira aherama roajipo avajare?
17 ˈEne ea irahipo juara mapoka mapoka (40) vajijaho Godi vejume ajimane? ˈÚ ea kaˈene nechiˈi sisea vejumakame kwamasahajine?

18 'Ee ea irahija'e Godi Huni sena vaji pu pava'e Huni tinia
ka'ene 'ojuta hwena hihunijaho usehuna 'waramane? 'Ú Hu
ea ka'ene Huni ira hene pavejujihi rona 'waramane?
19 Ijihuni hahi nú ivi'a kivujaho pu Huni 'ojuta hwena
hihuni tinijaho pavahuna. Ijihuni maijaho pu Godi panimaa
roju.

4

1 Nú va'e 'ojuta hwehunijaho Godi nahama
'waramana'omo majama ija'ina namu. Ijihuni maijaho
ja ea 'ahopo ijí pavahuni jihuna'e tea junumuna.
2 Godira 'ojuta hwehuni tinijaho amairiaramana.
'Ena'omo ijaho vu'a maa maiu'ina ka'ene iviamaa nú
'warumukaho nikwisu'ina kaji pu 'waravara. 'Enakaivo ijí
vu'a kajara pu ni'ajihuna pana. Ijihuni maijaho Godira raka
ka'ene 'waramajaho pu panimaa rojara.
3 'Enavo nú ea ka'ene nimai roji'inijiru ijí Huni 'ojuta
hwena hijuri tinijaho vahuna kaivo ea ka'ene panimai
roji'inijija Godi ika'ina 'waramana.
Nuni sena vajijino ika'ina 'waravuta. Pu niho'o pava'e Nuni
tinia ka'ene 'ojuta hwehunijaho use'eja 'iamana.
4 Nú nihejura. Godoni ira vaji vea iropu no'o ijí rone
ika'ina 'waramana. Na kaukara vena va'u va'u vea iropu
no'o ijaho 'ojuta hwena hijuta 'iamana.
5 'Ene Godoni ira pina vaji ika'ina 'waramana. Pu Nuni
'ojuta hwena hijuri tinijaho pava'e use'eja 'iamana.
6 Ijihuni hahi Godoni 'ojuta hwejuri tinijara namujaho
emaapo ijí vahuni jihuna'e namu. 'Enakaivo ea ka'ene
marako vu'a maa maiu'inake hejajija pu tinia kajaho
pava'ara. Ijihuni maijaho pu Godi panimaa rojara.
7 Ijihuni hahi 'ojuta hwena hihuni tiniji vahuna'e Hu vea
pina amairia ranamana. 'Ena'omo vea kajaho iviamaina.
Godira vu'a ka'ene nimarako pu 'waramajaho Hu kú'o Teviti
'waramarena ika'ina 'waramana.
Iviasi ja Huni ira hena ve'avara vo joni oja paveje kisina
re'ama 'wamana.
8 Ike 'ojuta hwena hihuni tinia maiu'inakaho Kenani
Josuara aherama va'e arumajaho parona 'waravu. Ijí tinia
kaji re'ipisa Godiho 'ojuta hwena hihuni tinia pina parona
'warava'a.
9 Ijihuna'e vea pina namuna'omo Godoni ehija Sapati kaji
'ojuta hwehuna.
10 'Ena'omo ea irara Godoni 'ojuta hwejuri tinia kaji
va'ajaho huni kaukara ka'ene venajara pa'arejume 'ojuta
hwe'iro va'ana. Areri Godira Huni kaukara ve paramarena
'ojuta hwena ja'ina'e hwenana.

11 Ijihuni hahi nú harura venareje ijí ˈojuta hwena hihuna
kaji vahuna. ˈEnavo ea irahipo panimaa roˈavajaho areri
Isureri opo panimaa rojajaˈinaˈe veˈava jihunaˈe pu tinia
kajaho pavahuna.
12 Godoni irijaho maiˈo hijiˈini harurijaraituˈoˈuna
paranana. Huni enijaho soˈwa kaˈene ˈena ronu ronujaho
asitaha paranana. ˈEnaˈomo soˈwa kajihuni enijara nuni ura
ˈee vwihijaho ˈuhua aruma vaˈe ˈeˈuhuna. ˈEnareje núni oja
icháˈinijaho najuha parahuna.
13 Uneunecha mapoka kaˈene venaji pakiˈeje nahuna
paˈamaa. ˈEne uneunecha mapokakija Huni nia ˈahijaho
samaumaa areri maisu namijujaˈina. Ike Godikara raka
kaˈene nú vejujaho veje samaahiravakame nú ijihuni mai-
jaho Hu ˈwarahuna.

*Jesuho Niˈajúhiˈina Natohwa Kaˈene Arira Nimaa Nimai-
jina*

14 Ijihuni hahi Jesu kaˈene Godoni Harihijaho núni
Niˈajúhiˈina Mavarasaˈina Niˈimaˈurijara akúpi ˈahi vaˈana.
ˈEnaˈomo nú ijihunaˈe Hu ija kisi ˈuname nimaa rojiˈi hina
apena vahuna.
15 Ike núni Niˈajúhiˈina Niˈimaˈurakara núni ajuasinijaho
hena kamuna. Ijihuni maijaho venakúa kaˈene nú vaˈe
aruvukaho Hu ˈuˈo ijaˈina vaˈe arumana vo Hu sisea kwinu
pavenana.
16 ˈEnakúne núni Godi mavwihanúa aremu jihuni toronu
rori pajuˈikaˈi Huni unaˈi vaˈajiva. ˈEˈavajihunaˈe Huni
numisaraa ˈee mavwihaniiˈinijaho nú pivusaˈavajaho Hu
niˈajúha vajúhuna.

5

1 Nitama sosi puni niˈajihiˈina natohwa emaaˈe iji pijahuˈe
hura emaa ˈahoˈijihi punijihunaˈe Godoni unaˈi niˈajihuna.
ˈEjukame pura puni swara kaˈene ˈeka roe vajahujaho hura
ˈeke punijihunaˈe Godoni swasa venana. ˈEne kúˈo puni sisei
jihuni swara kaˈene ˈeka roe vajahujaho hura ˈeke puni sisei
jihunaˈe swasa venana.
2 ˈEne hu emaaˈomo hu areri kiviˈi ea kaˈene pivusahiˈina
ˈee ani ani ro vaiˈiniji niˈajihuna. Ijihuni maijaho hu ijaˈini
jihuni hahi hu areri niˈajihuna.
3 Ijihuni hahi hu ea ˈahopuni sisei jihuni swasa vene ˈee
huni sisei jihuni swasa ˈuˈo venuna.
4 Ei pini hu maoriˈini urareje niˈajihiˈina natohwa
rejakame ea na taˈaroriha roˈamajaho hu parehuna.
ˈEnakaivo Godira Eroni iji pijaha jaˈinaˈe pijaˈamaji rehuna.

5 Ijihuni hahi Kerisoho Hu oriˈini taˈarosaravakame iji-
hunaˈe Niˈajihiˈina Natohwa rehuna pana. ˈEnavo Godi
kaˈene ikaˈina ˈwaramajara
A Nuni Hariha ˈee Na iviasi Oni Oma ˈwamajara iji pijahana
ˈwamana.
6 ˈEnakaivo ea pina Godoni ira vaji vena ikaˈina Hu rona
ˈwaramana.
A Merakisiteka oni amujaˈomo Niˈajihiˈina Natohwa kaˈene
majama hina apena vahunijina ˈwamana.
7 Vea kaˈene Hu iki mweˈi hinajino Hu pakwahuniji
niˈajaˈamarono Godoni siporua ˈonarena ira ajira ˈee niraviˈi
jarimana. Hu Godoni siporua ˈonajihuni maijaho Hura
Huhusu niˈajahuni jihunaˈe ˈonana. ˈEjumakame Godi Huni
siporua henajihuni maijaho Hu Godoni hura venana.
8 Jesu Godoni Hariha vo ahija kaˈene Hu apena jihunaˈe
Omahoni ira hene vejiˈina renana.
9 Ijihuni hahi Godira vejume Hu Niˈajúhiˈina Nato-
hwa ariramaa renana. ˈEnaˈomo Jesuho majama hihuni
Anesuraˈomo ea irara Huni ira hena veˈamajaho hu majama
hihuna.
10 Jesu Merakisiteka oni amujaˈomo Godira Hu iji pi-
jahume Hu Niˈajúhiˈina Natohwa renana.

Nimairoa Patúchahahuni Jujuvua

11 Nú Huni vuˈa ˈahoˈa mapoka ˈwarahuna vo ja pahehuna
kivu. Ijihunaˈe nú icháˈina vuˈa ja ˈwarave heˈeja?
12 Ja Godoni ea nitama ora. ˈEnaˈomo ja areri ea ˈahoˈa
najahune saˈina. ˈEnavo ea ˈahopo roe ja niˈajihe Godoni ea
maiˈo rejare puni vuˈijaho ja kúˈo ˈwarahuna. Ja areri musia
saˈinaˈomo ja musaru iju kaivo ˈiruma kaisina ja paijura.
13 ˈEnaˈomo ea irara musaru ijiˈi hinujaho hu maiˈo Godoni
ira ariramaijaho areri pahenu jihunaˈe hu musia.
14 Godoni ea emaakina rejajija puni ˈirumijaho kisina. Pu
opuipo rakijara maa ˈee rakijara siseijaho nasarama hena
kaviˈi maijiru vejura.

6

1 ˈEnakúne Keriso oni ea maiˈo rejari vuˈa hura hara
pahine nasaraviˈi naˈavara. ˈEnavo harura vena paramareje
Keriso oni vaji emaakina reˈavara. ˈEnajihuni hahi nú kúˈo
ˈunama vuˈe sisea areha ˈiahuni vuˈa paˈwarame ˈee Godi
nimaa roha ˈiame hura hara paˈwarahuna.
2 ˈEne kúˈo paˈunama vuˈe toa samauri vuˈa ˈee ija hú*mata*
ˈahi irechamiuri vuˈa ˈee kwamasahiˈinijipo kúˈo ˈurihuni
vuˈa ˈee ˈotua vene majama eha sisea apehuni vuˈa kúˈo hura
hara paˈwarahuna.
3 ˈEnajihunaˈe Godoni ura reˈamajaho nú ijaˈina vehuna.

4 Ikaho ea kaˈene hanajiˈina nihena kavajihipuni vuˈa. Pu
akúpa huni swara mamaijaho niapene ˈee Godoni ˈAvena
apejara.
5 ˈEne pu Godoni irijihuni maijaho hene ˈee harura kaˈene
maiˈo rohunijija nihena kavara.
6 ˈEnakaivo pu Godi ranama vaˈajihunaˈe pu puni sisea
vwihana temukave areˈikaˈi kúˈo ˈunama rohuna areri pana.
Ijihuni maijaho pu kúˈo Godoni Harihiji korosi ˈahi ˈanae
ranavuˈe Hu jumujaˈina vena avaju.
7 Godira juara mejiˈiniji merajaha jihunaˈe neha pinareˈe
kukua huna ˈurina marasahura.
8 ˈEnakaivo juasiˈa kajara ija oma rukine ˈee ˈwitita ijipo
ˈurine rareˈavajaho juasiˈa maa paˈana renana. Ijihunaˈe
juara anesurijara namahareje veni jae rehuna.
9 Ehu núne kaˈene nú ja oja mihukije nú ˈwaravu jihuni
maijaho ja ijaˈina ˈiamareje ˈwarahuna pana vo joni maijara
ijija asitahana. Ja Godoni ea renareja marania jaˈinaˈe hina
vahuna.
10 Godi nimaa nimaaˈomo ja Huni iha ˈahijino kaukara
kaˈene vejiˈi Hu oja mahe ˈee jara Godoni ehija kaˈene oja
mihareˈe niˈajihe apena vaiˈi hijukaho Hu paruhuna.
11 Núni urijaho jara ea kaˈene oja mihujaho majama nama
apena vahuna ura renua paranu. Ijihuni maijaho raka
kaˈene ja ˈajaha hijujihuni maijaho nimaa roe ˈeˈuje kahuna.
12 Ja paucha'asa'avara kaivo ea kaˈene Godi nimaa rone
raka kaˈene nahama ˈwaramaji apeˈiro ˈajaha hijujaˈinaˈe
hiˈavara.

Godira Nimaa Nimaa Kaˈene Nahama ˈWaramajina

13 Godira Eparahami nahama ˈwaramajaho Hu ichutoa
papikiviˈi ˈwaramana. Ijihuni maijaho ea pini Hu asima
hihuna pana. Ijihuni hahi Hu Huni iha ˈurahiˈi nahama
ˈwaramana.
14 Hu ikaˈina ˈwaramana. Na a nimaa nimaa merajahuna.
ˈEne Na nimaa nimaa a venaˈe oni amuhija mapoka mapoka
rehuna ˈwamana.
15 ˈEnajihunaˈe Eparahami nahama ˈwarama kaji masuani
ˈajaha hina vaˈu vaˈo vaˈe piunamana.
16 Ea pu ichutoa pikivujaho pu asitahiˈini jihipuni ihi
ˈurihiˈi ichutoa pikivura. Ijaˈina kaˈene pu vejujaho pu
iraˈasina paˈwaˈavarono avajura.
17 ˈUnama nikwisuˈina kajaˈinaˈe raka kaˈene Godira na-
hama ˈwaramujaho Hu venuna. ˈEnaˈomo ea kaˈene Godira
nahama ˈwaramajija Godiho Huni vwiha ani paveˈena
ˈwaviˈi hihunaˈe Godi ura rena paranu.
18 Ijihunaˈe Godiho Huni ihi ˈurahiˈi nahama ea
ˈwaramuna. Ike noˈokija ani ani vehuna pana. Ijihuni

maijaho Godiho iraˈata areri paveˈena. Ijihuni hahi nú ea kaˈene Huni niha vaji vaˈajija nú pajuˈikaˈi Hu raka kaˈene nahama ˈwaramajaho ija kisi ˈunanama hihuna.

19 Ike nimairoa kaˈene nú apejakaho núni ˈavena niˈajahe niho'o kikisina rehunijina. Ike nimaaroakaho nimaa nimaa ˈee kikisina namihunijine ˈee ateha kaˈene tanumanamaji areri vaˈe aruhunijina.

20 Jesura ijí ateha kaˈene tanumanama jihuni vajijaho núnijihunaˈe Hu vaˈe urana arumana. Hu Merakisiteka oni amuji jihuni vaji Niˈajúhiˈina Natohwa rena hinu.

7

Merakisiteka Niˈajihiˈina

1 Merakisiteka Serami opuni kinia ˈee Godi Ichutoi Maa kaˈene niˈimaˈuri jihuni niˈajahiˈina natohwa. Vea kaˈene Eparahami vaˈe kinia mapokijihi puˈúmo ajira vene hura rarene ˈanie parana roumakame Merakisitekara ˈunamutoi piuname Eparahamiho merajahana.

2 ˈEnarena Eparahamira ajira vene kinia ˈanii ranaˈikaˈi puni kukua mapoka ˈeka roana. ˈEnaˈomo kukua kajihuni taisijaho Godonaˈe pwinanaˈa Merakisiteka vajahana. Merakisiteka ˈwavujihuni maijaho Kinia Ariramaa ˈee hu Seramiopuni kinia. Serami ˈwavujihuni maijaho Matauviˈina.

3 Merakisiteka oha oma paˈane ˈee hu amuja ichihi rena roajaho pahejiˈina. ˈEne hu nahejajaho pahena pakame ˈee huni hia aneja púsa paheji'ina. ˈEnakaivo hu majama niˈajihiˈina rena apena vaˈana. Hu Godoni Harihiji vareˈina.

4 Merakisitekara hu ichá'ina niˈina renaji vwihaha. Eparahami Isureri opuni ea tamanijara huni kukua taisi pwinanaˈa vajahaji vwihaha.

5 ˈEne Rivai oni amuhija kaˈene niˈajihiˈina rejajipo Mosisi oni tamanijara ˈwarama jaˈinaˈe taisi emaapuni vaji nianae ˈee puni kachiˈina vaja ˈuˈo nianaara.

6 ˈEnakaivo Merakisitekaho hu amuja ichihi rena roajaho pahene ˈee Rivai oni amuja vaja parena roana vo Eparahamira Merakisiteka taisi vajahana. ˈEne Godira Eparahamiho nahama ˈwaraviˈina vo Merakisitekara merajahana.

7 ˈEnavo ea mapoka paninakaravu vo nihena kavu. Ea kaˈene ea pina merajahujaho hura hu asimajihunaˈe avanu.

8 Jua puni sosi ˈajohiˈinijija ea pununaˈi taisi vejura vo pu kwamasahura. ˈEnakaivo Merakisitekaho ˈuˈo ea hununaˈi taisi vejura vo hu majama hina apena vaˈena.

9 Rivaiho Eparahami oni 'aa rena naʹeme Eparahamira
taisi kaʹene Merakisiteka vajahajaho Rivai 'uʹo huni taisi
vajahu jaʹina renana.
10 Rivaiho panahejiʹini veijino Merakisitekara Epara-
hamiho piunamana.
11 Rivai epo kaukara kaʹene vejujara reje nú Godoni ea
reʹipisa rakijihunaʹe Godi núni niʹajúhiʹina Eroni oni vaji
paranavume roʹeme Hu Merakisiteka oni vaji ranavume
roane?
12 'Enaʹomo sosi niʹajihiʹini jihipuni 'unamijaho aniʹina
rene 'ee varapiji 'uʹo aniʹina renana.
13 Ijihuni hahi núra Ea kaʹene rona 'waravujaho amuja
aniʹina rona 'waravu. 'Ene Huni amuhija ea pina swasa
vejuri tini kaukara pavejiʹina rona 'waravu.
14 'Ene na 'waravujihuni maijaho nuni Natohwa kaʹene
Juta oni amuja vaji rena roaji rona 'waravu. 'Enavo Mo-
sisira Juta oni amuja vaji ea pina sosi niʹajihiʹina parehuna
'wamana.

Ea Pina Niʹajúhiʹina Merakisiteka Vareʹina

15 Niʹajihiʹina pina Merakisiteka vareʹina kaʹene roajaho
samaumaa renana.
16 Hu roe Niʹajihiʹina renajaho Rivai opuni tamana ve-
jakame Hu Niʹajihiʹina rehuna pana. 'Enakaivo Huni hiiji-
huni harura majama namajihunaʹe Hu niʹajihiʹina renana.
17 'Ene Hu rone ikaʹina 'waramana
A majama Niʹajihiʹina Merakisiteka vareʹina rena apena
vaiʹi nahuna 'wamana.
18 Niʹajihiʹina rehuni varapa mapokijija mahoʹo 'eka
ani irechavume paranana. Ijihuni maijaho varapa kajija
ajuarasahe harura parajara.
19 Ijihuni maijaho varapijara rejume ariramaa parejara.
'Ene iviamai ijihuni tinijaho unenu pina mavarasaʹina ape-
jara. Ijihunaʹe ijaho Godoni nini roajina.
20 Godira Huni iha 'urahiʹi A majama Niʹajihiʹina rena
apena vahuna 'wamana.
21 Pu ichutoa pikiviʹi 'warave niʹajihiʹina rehuna pana
kaivo Godira Huni ihi 'urahiʹi Jesuru ikaʹina 'waramana.
Natohwijara Huni iha 'urahiʹi raka kaʹene 'waramajaho ani
pavehuna. A majama Niʹajihiʹina rena apena vahuna
'wamana.
22 'Enajihuni hahi Jesu Huhusu ike nahama 'waramakaho
veje marana parahuna.
23 Nitama sosi niʹajihiʹini jihipuni aniʹinijaho ikena pu sosi
niʹajihiʹina ea mapoka rejuraʹomo ea kwinu kwamujaho ea
pini huni tinia apena apenuna.

24 'Enakaivo Jesura ea Ni'ajihi'ina renajaho Hu majama
hiji'ini jihuna'e Hu Ni'ajihi'ina rena apena vahuna.
25 Ijihuni hahi ea irara Jesuni vaji Godoni nini ro'amajaho
Jesu areri venae majama marania apena vahuna. Ijihuni
maijaho Hu punijihuna'e majama hine pu vahaname puamu
vena apene vahuna.
26 Núni Ni'ajúhi'ina Natohwa ija'inijaho mavarasa'ina.
Ijihuni maijaho Hu ariramaa'e 'ee sisea pane 'ee sisea
pavwenavi'ina. Hu ea siseijihi pu'úmo nikwisu'ina pana.
'Enajihuna'e Hu 'unama ahasirime ta'arohunijaho une-
unecha asitaha paranana.
27 'Enavo Hu veku veko swasa pavenuna. Areri sosi
ni'ajihi'ina natohwepo vejuja'ina pavenuna. Ijihuni mai-
jaho pu maraku'a puni sisei jihuna'e vene 'ee iji'a ea
'ahopuni sisei jihuna'e venare'e avajura. 'Enakaivo Jesura
ija'ina ka'ene venajaho Hu 'aha kwinu ea mapoki jihipuna'e
korosi 'ahi swasa venana.
28 'Enajihuna'e ea ka'ene Mosisi oni varapa tamana ijihuni
hari ni'ajihi'ina mama'inijija rejara vo pu emaijihuna'e
areri pana. 'Enavo varapa tamanijaho vajihuma para'eme
Godira Huni ihi 'urahi'i Hariaha iji pijahana. Ijihuna'e
Hariaha vejume majama ariramaa renana.

8

Jesu Núni Ni'ajúhi'ina Natohwa

1 Nara 'waravu jihuni vu'a nimaa nimaijaho ikena. Núni
Ni'ajúhi'ina Natohwijaho akúpa 'ahi Godi ni'ima'uri jihuni
toronua ka'ene namujihuni toi ija mana'inija'i asuma hinu.
2 'Ena'omo Hu Huni harai ara nimaa nimaijino Huni
kaukara nimaa nimaa venuna. Ijí ara kajaho Natohwijara
venana vo emaapo iji vehuna pana.
3 'Enavo Juapuni sosi ni'ajihi'inapo Godi vajahu 'wavi'i
swasa vejura kaivo núni Ni'ajúhi'ina Natohwiji 'u'o swasa
venana.
4 Hu iki mwe'i hi'ipisa Hu Ni'ajihi'ina pareja'a. Ijihuni
maijaho ni'ajihi'ina mapoka Mosisi oni varapa tamani jihuni
hahi swara vajihura.
5 Ike tinia ka'ene pura kaukara vejajaho tinia nimaa
nimaa ka'ene akúpa 'ahi namujihuni manura. 'Enajihuna'e
Mosisira harai ara ve'iro amairiaramajaho Godira ara kaji
ichá'ina vehunijaho 'waramana. Hu ika'ina 'waramana.
'Enakúne ara kaji ve'amajaho Nara manura ka'ene huri'a
'ahakino najahu ka'ina ve'amana 'wamana.
6 'Enajihuna'e núni Ni'ajúhi'ina Natohwijara kaukara
ka'ene venajara Mosisi oni tamana huni kaukara veji'inijija
asitaha paranana. Ijihuna'e vu'a maiu'ina ka'ene nahama

'warama jihuni vaji ni'ajúhuna renana. Vu'a maiu'ina ka'ene nahama 'waramajija mamaaruna.

7 'Enavo vu'a ka'ene maraku nahama 'waravajara areri re'ipisa vu'a pina ka'ene túna'i nahama 'waravajaho pa'ana reja'a.

8 'Enakaivo Godi Huhusumaro amurijihuni vaji areri parenajaho kamana. Ijihuni hahi Hu ika'ina 'waramana. Ike heha! Natohwijara ijá 'wama Vea mai'o rouna'omo ro'eje Isureri ora 'ee Juta ora Na Nuni vu'a maiu'ina pu nahama 'warahuna.

9 Ijí vu'a maiu'ina kajaho joni opija ka'ene Ijipiti opuni kwai hi'eme Nara Nuni iji 'eka roe samai 'e'umarejo roi'i vu'a ka'ene nahama 'waravujihu vare'ina pana 'wamana. Natohwijara ika'ina 'waramana. Nara pu nahama 'waravuji hami pavejumakame Na pu túchahiuta.

10 'Enakaivo Nara Isureri ora kajihipuni 'unama maiu'ina vehuna. Nara Nuni 'unamijino Huni vwiha vajijaho samahune 'ee puni oja vajijaho samahuna. 'Ejakame pu Nuni ea reje 'ee Na puni Godia'e rehuna.

11 'Ejakame pu ehwaha 'ee kachihwaha Natohwiji hena kavi'ina re'ipisana pa'wahuna. Ijihuni maijaho emaina sesamaa maho'o pu Na hena kivi'ina rehuna.

12 Ijihuna'e Na puni sisea vwihania areme 'ee runamie pa'arehuna 'wamana.

13 Vea ka'ene Godira ijá 'wama Ikaho vu'a maiu'inijina 'wamajino Hu vejume vu'a amurijaho maa pa'ana renana. Raka ka'ene maa pa'ane 'ee sahasa 'wa'avajaho ani ranave pa'arehuna.

9

Mwe'a 'Ee Akúpa 'Ahi Godi Oja Mahunijina

1 'Enakaivo vu'a amurijaho ichá'ina Godi oja mahuniji rona 'waramana. 'Ena'omo mwe'aki tini nimaa nimaa Godi oja mahunijaho namana.

2 Harai ara ka'ene vejajihuni vajijaho ruha no'ona. Pinijaho naheha jauri tinijine 'ee akuavuri harava useuri 'aiju ijina. 'Ena'omo ruha kajaho Ariramai jihuni Ruha 'wavura.

3 Atehi tanuva jihuni túna'i ruha pinijaho Ariramaa Nimaa Nimaijina 'wavura.

4 Ruha kehuni vajijaho koruti 'aijua ka'ene inisenisi jau'e amua tuama ajimujine 'ee pukesia ka'ene Nahama 'warama jihuni Aka 'wavujara namujina. Aka kajihuni pukesi nupiijaho koruti vene 'ee Aka kajihuni vaji korutia kavapwa vajijaho puretia ka'ene mana 'wavujipo navara. 'Ene Eroni

oni pijuhijaho ihu vene aˈa nahene ˈee muna kaˈene varapa iropu ropu vejajipo Aka vaja kajaho navara.

5 Onaˈojiˈina mavarasaˈina kaˈene Serapini ˈwavujipo Aka rori namijiˈi puni tahi rauraha namijajaho numiramuni tinia. ˈEnakaivo uneunecha mapoka kajihuni maijaho iviamaa nú areri paˈwarahuna.

6 Uneunecha mapokakija puni tiniji areri naˈejuˈe ijí tinia kajino niˈajihiˈinijija naˈia mapoka va aruma usevura. Pu ijaˈina vejujaho puni sosi kaukara vena avajura.

7 ˈEnakaivo niˈajihiˈina natohwijara huhuri ijí Ariramaa Nimaa Nimaa tinia kajaho juara kwinu kwino vaˈe arumuna. Hu vaˈe arumujaho veku veko ˈaa kaˈene Godinaˈi swasa vejakame huni sisei vahame ˈee emaapo sisea kaˈene vejuji vahahuniji ˈekareˈe vaˈa arumuna.

8 ˈEnakaivo Godoni ˈAveni ˈwaramajaho ruha kaˈene Ariramaa Nimaa Nimaijaho emaapo vaˈe aruhuna areri pana. ˈEnavo ruha amurijara majama ijaˈina naviˈi naˈipisa ea areri pavaˈe aruvaˈa.

9 Ike nara ˈwaravukaho iviamaa raka kaˈene renuji rona ˈwaravu. ˈEnavo emaapo swara kaˈene swasa vehunaˈe ˈeka roujaho niˈajihiˈinapo ˈeke swasa vejujaho ea kajihipuni sisea areri pasomahuˈe paˈarejura.

10 ˈUnama kaˈene tamanijaho ijí tamaneru vejuri ˈunamijina. Tamana kajaho icháˈinaˈe ˈiruma ine icháˈinaˈe toa ine icháˈinaˈe ija some ˈee icháˈinaˈe haha ˈajohe vejujina. Pu hine ˈunama tamana kaji vena apene vaiˈi naˈeje naˈi pini vea aniˈini nituˈeje ijaho parahuna.

11 ˈEnakaivo ˈunama maa mavarasaˈina maiuˈinaka Godira múhajaho Kerisoho Niˈajihiˈina Natohwa renana. ˈEne harai ara nimaa nimaa mavarasaˈina kaˈene kahi akúpa ˈahi namujaho emaa ija pavene ˈee mweˈa kehuna pana vo Hu ijí vaˈe arumana.

12 Ijí ruha kaˈene Ariramaa Nimaa Nimaijino Hu ˈaa apena vaˈe arumana. ˈEnavo ˈaa kajaho kotia ˈee purumakau ijihipuni ˈaa pana vo Huni ˈaa kajino ea mahoˈo majama maranihunijaho ijí niˈaha kwisu apena vaˈe arumana.

13 Tamana ˈunamijaho kotia ˈee purumakau puni ˈaa ˈee purumakau ˈuˈua kaˈene veni jaujihipuni túa iji'i ahuma ˈekareˈe emaa puni sisea vahaˈavarono haha ˈahi otiura.

14 ˈEnakaivo ikaho nihoˈo vwihaha! Nihoˈo niˈimaˈurijaho ikena. Nú kwamasahuni ˈunama kaˈene vejujaho Keriso oni ˈaijara núni oja sovuma paranana. ˈEnajihuni hahi Godi kaˈene majama hijiˈinijaho nú oja mahe ˈee taˈarohu. Ijihuni maijaho Kerisora majama hinuni ˈAvena vajijino oriˈini sisea paˈajara núnijihunaˈe Godinaˈi swasa kaˈene ariramaijaho venana.

15 Ijihuni hahi Hu vuˈa maiuˈina kaji ˈajohareˈe Godiho ˈee emaa puni rira muˈoi hinu. ˈEnaˈomo ea kaˈene iji pijihajija areri majama hihuna kaˈene Godira nahama ˈwaramajaho apehuna. ˈEnavo Kerisora kwamajino ea kaˈene vuˈa tamana vajijino sisea vejajija sovume paˈarena jihunaˈe pu eha paapehuna.

16 Ea pina kwaˈi ˈahae ea ˈahoˈa iji pijihareje huni kukua ˈekaˈavarono ˈwaramajaho vea kaˈene hu kwaˈamajaho eaka hu ija pijiha kajipuhipo ijí kukuaka hu nahama ˈwarama kajija pu ˈekahuna.

17 ˈEnakaivo ea kajarahara pakwaˈikaivo maiˈo hiˈamajaho ea ˈahoˈa paˈekahuna kaivo hu kwaˈamajiˈa pu huni kukua kajaho ˈekahuna.

18 Ijihuni hahi vuˈa tamanijaho ˈaa paariˈamajaho unenu pina pareˈena.

19 Godira tamana kaˈene Mosisi mahaji hu marakoˈa ea mapoka taha ˈwaramana. Vea kaji hu purumakau ˈee kotia ˈanie ˈaa vejume tevua vaji arihume ˈee toa ˈuˈo ijí usesame sipi sapasa amapuˈura ijí apúsame ˈee icha kaˈene hisapi ˈwavujihuni tuamijino taurime ijí apúsaviˈi ˈena ˈurine tamana huni puka ˈahijino ijitie ˈee ˈena ˈurine ea mapoka kajija ijitiana.

20 Ijitiˈi ijá ˈiama Ike ˈaakaho Godira vuˈa kaˈene ja mihajara nimaa reˈamarono avaju ˈiamana.

21 Hu venajaˈinaˈe ˈaa kajino harai arijaho ˈena ijitie uneunecha mapoka kaˈene vaji navajija ˈena ijitiana.

22 Ijihuni hahi nú ijá ˈwahuna. Mosisi oni varapa tamanijara ˈwarama jaˈinaˈe uneunecha mapokakija ˈaa kaji ijitia vaji chiha paˈarehuna. ˈEnaˈomo ˈaa paariˈamajaho sisea vwihania arehuna paˈana reˈena.

Kerisora Swasa Kaˈene Venajara Niarerina

23 ˈEnajihunaˈe mweˈa kehuni harai ara ˈee ijihuni vaji uneunecha kaˈene navujija akúpa huni kukuaˈe matesaramareja vena usearaˈomo hanuha puni ˈaijara reje chiha paˈarehuna. ˈEnaˈomo akúpa huni kukua nimaa nimaijihuni swasijara mweˈa kehuni swasijaho asimana.

24 Ijihuni hahi Kerisora Arira Maijihuni Ruha kaˈene matesaramareja ijí vejari ruhijaho pavaˈana kaivo Hu ruha kaˈene Ariramaa Nimaa Nimaiji akúpa ˈahi núnijihunaˈe Godoni unaˈi vaˈana.

25 Sosi niˈajihiˈina natohwijara juara kwinu kwinu paˈareˈejuˈe hanuha ˈai ˈeka vaˈe Ariramai jihuni Ruhi vajahu jaˈina pana vo Kerisora akúpa ˈahi vaˈajaho Huni ˈaijino ˈaha kwinu mahume paranana.

26 'Enakaivo 'aha kwinu 'aa ka'ene mahajara areri pare-
huna re'ipisa mwe'akara aneja renaji rene Hu hura hara
kwavi'i nava'a.
27 Emaa kwinu kwino kwamasahuni vea iji pijahu'e na-
muna'omo kwamasahareje 'otua vehuna.
28 Ijihuni hahi Kerisoho ea maho'o kehipuni sisei jihuna'e
'aha kwinu kwamana. 'Ena'omo Hu kú'o ro'amajaho
sisehuna pakwa'i ro'ena vo ea ka'ene Hu 'ajaha ura rena
para'eju'e hijujipo marani'avarono rohuna.

10

1 Mosisi oni tamanijaho raka mamaa ka'ene rohuni jihuni
manura. Nitama swasa ka'ene vejujaho juara kwinu kwinu
pa'are'eju'e vena vejura. 'Enavo ijara ea ka'ene roujihi areri
venae ariramaa rehuna pana.
2 'Enavo ijipo somae ariramaa rena para'ipisa swasa
ka'ene vena vejujaho areva'a. Ijihuni maijaho pu niarira-
maa renae 'ee puni siseiji vwihana temukavu ja'ina pareja'a.
3 'Enakaivo juara kwinu kwino pura swasa ka'ene vejujara
reju'e puni siseijaho vwinamuna.
4 Ijihuni maijaho kotia 'ee purumakau 'aijija sisea sove
pa'arehuna areri pana.
5 'Enajihuna'e Keriso ka'ene mwe'i roajara ika'ina
'waramana.
A hanuha swasa 'ee swara ura parenau kaivo Ara haha
ka'ene amairia mihaji ura renau.
6 Nitama rene sisei jihuna'e swasa ka'ene veni jae 'ee swara
ka'ene vejujaho A mai'o tea pamanamuna.
7 Ijihuna'e Na ika'ina 'waravu. Ike heha! Oo Godi Na roujaho
Oni uraiji ve'i routa. Areri Godoni ira vaji nitama Na rona
'warimaji ve'i routa 'wamana.
8 'Ene Na kú'o ika'ina 'waravu. A nitama rene hanuha
swasa 'ee swara 'ee hanuha veni jaura 'ee swara 'aho'a
ka'ene Mosisi oni tamanijara 'waramu ja'ina'e vejujaho A
mai'o ura parenae 'ee tea pamanamuna 'wamana.
9 'Ene Hu kú'o ika'ina 'waramana. Ike heha! Na Oni ura
ijí ve'i routa 'wamana. Hu tamaniji pi'ona'i vo maiu'ina
rana'iro roana.
10 'Enakaivo Jesu Keriso oni hahijara núnijihuna'e 'aha
kwinu swasa vejakame nú ea ariramaa re'avarono Godi ura
rena paranana.
11 Sosia ni'ajihi'ina natohwijara swasa venuni 'aiju rori
namine veku veku swasa nikwisu'ina ka'ene sisea veje
niho'o papa'arehuniji hine hura hara venuna.
12 'Enakaivo Hu sisei jihuni swasa ka'ene venajaho
niji 'aha kwinu vejuma parana jihuna'e Hu Godoni ija
mana'inija'i asuma hinu.

13 Hu Huni nakijihi Huni mumora hari irechamiˈi ˈahaue
ijí ˈajiha hinu.
14 Hura ijí swasa kaˈene kwino venajino Hu ea kaˈene iji
pijihajija mahoˈo majama ariramaa rehuna rejara.
15 Godoni ˈAvenijara vuˈa kahaˈi raka kaˈene ˈwaramaji
nimaa ˈiamarena Hu ikaˈina ˈwaramana.
16 Natohwijara ijá ˈiama Vea kajino Na Nuni vuˈa maiuˈina
Nuni ehiji jihipunaˈe venaˈeju. Na Nuni tamana puni oja
vaji irechame ˈee Na puni vwiha vaji venahakame pu hena
vejiˈina rehuna ˈiamana.
17 ˈEnarena Hu kúˈo ikaˈina ˈwaramana. ˈEne Na nihoˈo
puni sisea ˈee varapa ˈejiˈini jihipuni sisea kúˈo pavwihaˈeju
ˈiamana.
18 ˈEnaˈomo sisea vwihana areve paˈareˈamajaho kúˈo
sisea huni swasa vehuna areri pana.

ˈUnama Maiuˈine ˈEe Majama Hihunijina

19 Ijihuni hahi vwehu núne Jesuni ˈaijara renajihunaˈe
nú pajuˈikaˈi ruha kaˈene Ariramaa Nimaa Nimaiji vaˈe
aruvara.
20 Ijihunaˈe ateha kaˈene tanuma namujaho Hura Huni
hahijino ˈunama maiuˈina majama hihuna núnijihunaˈe ja-
rauhana.
21 ˈEne nú iviˈa núni Niˈajihiˈina Natohwa Godoni ara
ˈajohu jihunaˈe
22 roe nú maariraˈe Godoni unaˈi vaˈa. ˈEne oja nimaa
nimaijino same ˈee Hu nimaa vetia parava. Ijihuni mai-
jaho núni vwiha siseijija Keriso oni ˈaijara venume núni
siseijija paˈarenuana. ˈEne núni hahijaho toa chiha paˈajino
somuhana.
23 ˈEnakúne roe núra iraka kaˈene nimaaroa ˈwavuji chi-
chopijanamiujaho areˈikaivo ija kisi ˈunanava. ˈEne Hura
iraka kaˈene nahama ˈwaramujaho Hu pauchauchahi ve-
nuna.
24 ˈEnakúne ˈunama kaˈene niˈajarahuni ˈunamijihi vwi-
hane ˈee oja ˈekarame ˈee mamaa vehunijihi vwihaha.
25 ˈEnavo ja Godoni vuˈa ˈwavuri sei ahuma hine vuˈa
ˈwaˈiro veˈavajaho ea ˈahopo vejujaˈinaˈe paucha'asaˈavara
kaivo ea ˈaho puˈúmo ahuma hine vuˈa ˈwame
niˈajaraˈavara. Ijaˈina vehuni jihuni maijaho vea kaˈene
Jesura kúˈo ˈunama iki mweˈi rohuna vea nituˈu namu.
26 Ijihunaˈe nú nimai jihunijaho nihena apeˈi kaivo mají
sisea vena apena vaˈujaho sisea puni swasa kúˈo pina ve-
huna paˈana.
27 ˈEnakaivo unenu pina kaˈiro ˈajohuna pana vo Godoni
ˈotuiji ˈajohu. ˈEne Huni nakijihi veni niˈimaˈuri renahuniji
ˈajohu.

28 Ei pini Mosisi oni tamaniji paˈararihaujaho ea noˈona
ho noˈopisu ijipo nahamaukame panumivura kaivo ˈanauˈe
kwamuna.
29 ˈEnaˈomo vwihaˈavara! Ea kaˈene Godoni Harihiji túa
vetie ˈee ˈaa kaˈene nimaa vetiuji chiha rukina ˈwame maa
paˈana ˈwavujaho ˈú ea ijaˈinijija Godoni ˈAvena kaˈene
maiji vwihaniˈiniji ira sisea ˈwaravujija eha sisea niˈimaˈura
paapeˈeja raka?
30 Ijihunaˈe nú Hu nihena kavu. Hura ikaˈina ˈwaramana.
Eha vetiujaho Nunaˈomo Nara pu eha vetihuna. Hu kúˈo
ikaˈina ˈwaramana. Natohwijara Huni ehijijija ˈotua veti-
huna ˈiamana.
31 Unenuˈu pina niˈimaˈura kaˈene juhunijaho ikena.
Godi kaˈene maiˈo hijiˈini jihuni ija tahi sisei jihuni sena
niˈimaˈura kaˈene namujija ja apehuna.
32 ˈEnakúne ja marako Kerisonaˈi hena kavajaho
parunamiˈavara. Ja vea kaˈene nimaa rojajaho sisea
niˈimaˈura apejara vo ja matauma ija kisi ˈunama hijara.
33 Naˈia ˈahoˈa ja ˈeka vaˈe eriri ˈurarahe ˈee ˈeka hijihaˈe
ˈee ˈaniara. Vea ˈahoˈa ea ˈahoˈa ˈeka ijaˈina ˈahiumakame ja
pu niˈajihara.
34 ˈEne ea kaˈene tipurai irechamia jihipuˈúmo ahuma
sisea apejara. ˈEne uneunecha kaˈene ja ˈajohajaho
ˈetujihara vo ja teamanaˈeme matauvara. Ijihuni maijaho
joni uneunecha mavarasaˈina kaˈene majama nahunijaho ijí
ˈajiha namujaho ja nihejara.
35 ˈEnakúne jara Natohwiji nimaa ronareˈe ija kisi
ˈunavakaho uneunecha ani aniˈinapo reˈavajaho parana
oˈuˈavara. ˈEnaˈomo joni nimairoi jihuni eha niˈimaˈura
navu.
36 ˈEnajihunaˈe ja masuani hine pasenaˈeje Godi oni ura
ijaho vejiˈi hiˈavara. ˈEˈirakúne Hura nahama ˈwaramajaho
ˈekaˈavara.
37 Ea kaˈene rohunaka ˈwavujara rohuni vea samatuˈu re-
nunaˈomo Hu paasinahuna.
38 Ea kaˈene ariramaijaho hu huni nimairoa ˈahiji hinu.
ˈEnavo ea irara Na túchahiujaho Na nihoˈo pateamanimu
ˈúmana.
39 ˈEnakaivo nú ea kaˈene Godi túchahae eha sisea apeˈiro
hijujihi pu vareˈina pana. ˈEnavo núni nimaaroijara nú
maranúhunijaho ˈajohaˈejuˈe namu.

11

Nimaaroijara Reje Harura Vene Asihuna

1 Nimaaroijaho irake? Raka kaˈene ˈajaha hijujara maiˈo
rehunijina. Nimairoa pinijaho raka kaˈene maiˈo rehuniji

nimaa ronareˈe ˈajaha hijujina. Nimairoa pinijaho nú núni niakaho pakavuˈu vo ijara rehuniji nimaa rojujina.

2 ˈEnaˈomo nitama ea ˈahoˈa nimaa rojumakame Godi pu nimaa vetiana.

3 Ijihunaˈe nú nimairoa vajijino hena kavujaho Godoni irijara akúpa mweˈakaho vejuma renana. ˈEnaˈomo une-unecha kaˈene nú kivujaho ijihuni vaja parena roara vo Godoni irijara rejaraˈomo ijí navu.

4 Nimairoa vajijino Eporura Godoni swasa kaˈene venahajara Keni oni swasa asimana. ˈEjumakame Godira Eporu oni swasiji ura renajihuni maijaho Godi najuharena Eporuho ariramaa ˈúma avanana. ˈEne Eporuho nikwavuma paranana vo hu majama huni nimaaroijaho hina ˈwarumuna.

5 Nimairoa vajijino Inakiho pakwaˈeme Godira apene akúpi ˈahi vaˈajihunaˈe ea hu papiunavara. ˈEnavo hu maiˈo akúpa ˈaha pavaiˈini hura Godi teamahuna kaˈene venajaho ea pu nikavura.

6 Ijihuni hahi nimairoa paˈa Godi veje teamahuna nihoˈo areri paˈana. ˈEnaˈomo ea irara Godoni roˈamajaho Godi ijí hinuji nimaa roˈamana. ˈEne ea irara Hu saˈamajaho Hu eha maa vajihiˈina roˈamana.

7 Nimairoa vajijino Noaho saa hiraˈeje kachihwaha niˈajihunaˈe sisima venana. Unenu pina kaˈene mweˈakaho maiˈo parejiˈina kaˈene rehunaka Godira ˈwaramajaho Noaho hena venana. Huni nimaaroa vajijino mweˈa keˈura namahiˈi vu Godinaˈijaho ariramaa rena paranana.

8 Nimairoa vajijino Eparahamiho Godira ˈumenajaho Huni ira hena venana. ˈEnarena huni ara areˈikaˈivo kwaa pina kaˈene Godira hu mahuna kaˈene nahama ˈwaramaji vaˈana. Hu vaˈajaho kwaa ichihicha vaˈu rojiˈi pakama paheji ˈi vaˈana.

9 Nimairoa vajijino Eparahamira vaˈe Godira nahama ˈwaramani kwai ˈeˈunajaho harai ari venarena apiora punaˈi rena hinana. ˈEne túna ˈi Aisikiho ˈee Jekapiho ijá harai ari hiˈeme aachia nikwinuˈina kaji ahuma ˈekahunijaho kúˈo nahama ˈwaramana.

10 Eparahamira ijaˈina venajihuni maijaho ara natohwa kaˈene Godira Huni iji mina vene kuteja same ˈee ara natohwa maa kaˈene vena ajimaji sama avanana.

11 Nimairoa vajijino Seraho paranamaa renana kaivo hu areri hariˈi nenana. Ijihuni maijaho Godira raka kaˈene nahama ˈwaramajaho Hu areri ijaˈina rehunijaho Seraho nimaa ronana.

12 Ijihunaˈe ea mapokakaho Eparahami oni vaji rena roara. Hu emamaaˈomo areri sesamaa paˈarehune saˈina

vo huni harihijijahija chinasa rehune 'ee ajara ka'ene areri patahuna ka'ene soha rori navuja'ina rehuna.

13 Ikija maho'o iraka ka'ene nahama 'waramajija pa'ekara kaivo nimairoa vajijino kwamasahara. 'Enakaivo pu nikamareja kamakura rene teamanama parana roara. Pu ika'ina 'wava Nú apiora 'ee mwe'akaho ea suja 'wavara.

14 Ijihuna'e ea ka'ene ija'ina 'waravujija puni kwaa pu majaa hina savu.

15 'Ene pu nimaa nimaa ara kwaa ka'ene pura ijí rene usema va'aji vwihaji'i hi'ipisa pu 'unama same kú'o 'unama ijí vaa'a.

16 'Enakaivo areri ija'ina. Pu ara kwaa mamaiji ura vejujaho akúpa 'ahi jihunijina. Ijihuni hahi Godiho puni Godi 'iahunijaho pajumu. Ijihuni maijaho Hu puni ara natohwa amairiaramahana.

17 Nimairoa vajijino Eparahamiho vea ka'ene Godira vena kamajaho hu Aisikiho areri swasa venana. Eparahamiho Godira nahama 'waramajihi henarena huni hariha nikwinu Aisiki swasa ve'iro amairiaramana.

18 Godi Eparahami nahama 'waramana Aisiki oni hariha ka'ene huni vaji oni amuja mapoka rehunijina 'wamana.

19 Eparahami vwihanajaho emaapo kwa'avajaho Godira areri venae kú'o 'urina hihuna ronana. 'Ene Eparahamiho nimaa huni hariha kwama 'urinane sa'ina apenana.

20 'Ene nimairoa vajijino Aisikiho huni harihija Jekapi'o Iso'o merajihana. 'Ene Godira iraka ka'ene túna'i vehunijaho nimaa ronana.

21 'Ene nimairoa vajijino Jekapiho vea ka'ene hu ema rena parane kwa'i venajaho hu Josapi oni harihija merajihana. 'Ene hu huni pijuhijino pijunavi'i Godi oja mahana.

22 'Ene nimairoa vajijino Josapiho vea ka'ene kwa'i venajaho Isureri oni harihipo nimaa roji'i 'waramajaho Godira veje Isureri ora Ijipiti raname usehuna. Hu nimaa rona parana jihuna'e hu pu 'waramajaho pu use'i ve'avajaho huni 'atijija 'eka pu pu'úmo usema vahuna.

23 'Ene nimairoa vajijino Mosisi oni emahwapo hu nahejari veijaho masapa no'opisu apúrinanavara. Pu kavajaho Godiho puni sesamaa ani'ina mihana'e kavara. 'Enarena pu kinijara iraka pununa'i vehunijaho pajuvara.

24 Nimairoa vajijino Mosisira emaina renajaho hu Pero oni 'apajijihuni hariha 'wahuna semana.

25 Ijihuni hahi hu Godoni ehijijihi pu'úmo ahuma ahija apehuna ura renana vo sisea ka'ene hu ma'uako teamama para'eje venareje kú'o pa'arehunijaho hu pataarohe pavenana.

26 Maijaho hu Keriso onijihuna'e sisei hihuna vo Ijipiti opuni kukua rukima'ura mamaijaho pave'eju ronana. Ijihuni maijaho Godira huni eha mamaa ka'ene vajahuniji kavi'i va'arena avanana.
27 'Ene nimairoa vajijino Mosisi Ijipiti opuni kwaa aremana. Hu kinijihuni sena pajuhamana. 'Enavo Mosisiho Keriso pakamana vo nimairoa vajijino Hu kavi'i va'ana.
28 Nimaaroa vajijino Mosisira Ijipiti vaji Isureri ora 'waravume pu Pasova vejara. 'Enareja pu 'aa 'ene vwichajiami tanihara. 'Ejakame kwamasahuri 'ona oji'inijara amura nahenaji asita'amarono avajara.
29 'Ene nimairoa vajijino Isureri ora soha iha ka'ene Avi'ina 'wavujaho mwemaa re'eme sua va'ara. 'Enakaivo Ijipiti ora 'u'o sua va'eme soha kajara imwasamiana.
30 Nimairoa vajijino Isureri opo Jeriko verijaho na'ia iropu no'o tauhu'eme vera kajaho tira'usahe arihana.
31 'Ene nimairoa vajijino Rehapiho maraku'a 'uasa venajaho ea ka'ene huni ara kwaa natohwa vajijino Godoni ira he'iro senavi'inijipo kwamasaha ja'ina hu pakwamana. Ijihuni maijaho hu Isureri opuni júhoji'ina ka'ene roajihi ni'ajiha jihuna'e pakwamana.
32 'Ene na vu'a 'aho'a iraka'e 'wara'ejo? Ijihuni maijaho Kitiani ho Paraki ho Samisoni ho Jepata ho Teviti ho Semueri ho 'ee poropeti 'aho'i jihipuni nimairoiji kwinu kwino 'warahuna areri pana.
33 Nimairoa vajijino eakipo kinia 'ahopuni ara 'e'unie ariramaijino 'ajoahara. 'Enare'e Godira raka ka'ene nahama 'waramajaho 'eke 'ee raioni puni ira pijuturihura.
34 'Ene pu vena harura ka'ene

Noinrena ajimaji utahe 'ee ea mai'o pu so'wi papijihume kwamasahe 'ee pu harura pa'ajija ta'arohe harura rukina remaravara. 'Ene pu ajira vajijaho harusima'ura rene 'arahara. Pu naka puni amia venaume pitapa juhahara.
35 'Enavo napara puni oja mihi'inijaho kú'o 'uname kwamasahari vajijino 'ekara. 'Enakaivo ea 'aho'a Godi nimaa roji'inijija pu Godi túchaha'avarono haha hiana ani ani'ina vetiara. 'Enakaivo pu Godi túchahahunijara senama jihuna'e kwamasahara. Ijihuni maijaho pu hia pina mamaa 'urina hihuniji nimaa rojara.
36 'Ene ea 'aho'a sisei matihe 'ee ajiaki hijihaume túpa puama vajame 'ee ea 'aho'a seni kamorame tipurai vaji ato'arumaara.
37 'Ene ea 'aho'a muni 'aniume tirahe 'ee 'aho'a 'eka so'wi rira mu'oi ataara. 'Ene ea 'aho'a vena kime 'ee so'wi pijihume kwamasahara. 'Ene ea 'aho'a ateha pa'arenaume

sipia 'ee kotia sisa ijí iruhe 'ee savara. 'Ene ea 'aho'a matuname 'ee uneunecha pa'amaa renae 'ee sise'i 'ahiara.
38 'Enajihuna'e pura niho'o mavarasa'ina ka'ene vejajaho pu areri mwe'akaho pahihune sa'ina.
39 Ijihuni hahi ea ikihi nú rona 'waravujija puni nimaaroijaho Godi teamamana. 'Enakaivo pu Godira nahama 'waramajaho 'aho'a mai'o pa'ekara.
40 Ijihuni maijaho Godira unenu pina mavarasa'ina núna'e ranavu'e namu. Ijihuni hahi nú pa'a pu areri ho'ina rehuna pana.

12

Godi Núni Omijine 'Ee Jesura Venuja'ina'e Nú Vehuna

1 Ijihuni hahi ea mapoka mapoka 'imiti epuna'i sama outúhe hina kúvi'i hiju. 'Enajihuna'e raka ka'ene Godoni ura ijí veju'e tanumuji ani irechaha. 'Ee sisea ka'ene veku veko núni vwiha vaji mumuji ani irechaha. Raka ka'ene apehuniji ape'iro mají hine ninukujahi'i na'avara.
2 Jesu ka'ene núni nimairoa anejijine 'ee aneja rena va'e uri usehunijina. 'Enajihuna'e núni nia Hu kavi'i vahuna. Hu korosi 'ahi ahija apeji'i jumana vo ijí Hu juma kajaho semana. Hu ija'ina venajihuni maijaho Hu túna'i teamahuniji apehuni jihuna'e avanana. 'Ena'omo Hu iviamaa akúpi 'ahi Godoni toronu ija mana'inija'i asuma hinu.
3 Vwihaha! Ea sisemaa ijipo Hu sise'i 'ahaume haha hiama paranana. 'Enakúne ahija ija'ina apena va'avajaho pasenave are'avara.
4 Ja sisea vaji hina ruaraha roi'i pivusaha kwa'asunavara vo mai'o pakwavara.
5 Ja Godoni harihiji jihuna'e Hura ja ni'ajiharena vu'a ka'ene 'waramajaho runamio? Hu ika'ina 'waramana
Nuni harihe! A Hu túchahakame Natohwijara eha ma'amajaho a Hu pamakame 'ee ara Hu túchahauji Hu ijí rona 'waramajaho pasena'amana.
6 Natohwijara oja mihi'inijipo Hu túchahaujaho eha mihuna. 'Ene ea irara Huni hariha nimaa renajara túchahaujaho Huni harihi jihuna'e eha mahuna 'iamana.
7 Godira ja ija'ina 'ahi'amajaho vwiha'avara. Ja Huni harihiji jihuna'e aahi'ena. 'Ú ja vi hejajaho hariahi vu'ataa pahenajaho omaha kora pa'warame 'ee pa'anaune?
8 'Enavo ja Godi túchaha va'eje Huni harihija 'ahiu ja'ina'e eha pamiha ka'avajaho ja oma pa'ana. 'Ene ja nimaa Huni harihija pana.
9 'Enavo mwe'a kehuni omijipo pu kú'eju'e nú areri parehuniji veju'e pu ruruvujaho puni hura vejura. 'Ena'omo

núni omijihipuni ira hene hura vejujaˈinaˈe akúpa huni Omijara eha múha kaˈavajaho teamanaˈeje Huni hura venareje majama hiˈavara.

10 Ijihuni hahi núni opijijija pu raka kaˈene kima hejuˈe maraju jihunaˈe pu juara maˈuako hijiˈi ˈanúe kora ˈwaravura. ˈEnakaivo Godira nú eha kaˈene múhujaho Hu nimaa ˈahi nú maranúhuni jihunaˈe venuna. Ijihuni hahi nú Huni ariramaijaho ahuma apehuna.

11 Vuˈataa pahejuˈe ˈaniujaho hianavu jihunaˈe tea pamanavura. ˈEnakaivo ea kaˈene ijaˈina ˈahiujija túnaˈi pu ea mamaa reˈeja.

ˈUnama Icháˈina Vehunijine ˈEe Jujuvuˈa

12 ˈEnakúne ija jona kaˈene harura paˈarenaujaho harura vene ˈunaha. ˈEne joni atoka kaˈene irimanamujaho harura vena ˈurine namina vaˈa.

13 ˈEne jara mumora kaˈene namina vahuni ˈunamijaho amairie arira renama. ˈEjakame ja ˈararihia vuˈujija pu irimae harura paˈarenaujija namina pivusaha arihura vo pu kúˈo harura rukina reja.

14 ˈEnakúne ea ˈaho puˈúmo oja sonaraviˈi hiˈavara. ˈEne ani ani pavene ˈee ˈunama ariramaiji vehunijara ituna'avara. Ea irahipo ariramaa paˈana reˈavajaho Natohwijaho pakahuna.

15 Ja ea ˈaho puˈúmo niˈajaraˈirakúne Godoni mavwihaniˈinijaho pu paasinaˈavara. Ea sename temukame ajinavakame ˈuraarahuni ira ea ˈwarahunijaho ˈajoaraˈavara. Ijaˈinijara rejuˈe ea mapoka siseraniura.

16 ˈEnakúne joni vaji ea ˈahoˈa ˈuasa pavene ˈee Godi pamatahareje Isora venajaˈina paveˈavara. Hu ˈiruma huni hahi poka huni harurijaho ˈuˈua hunaˈi ˈimenana.

17 ˈEnaˈomo túnaˈi hu omahoni merajihiˈiniji ura rena paranana vo paapenana. Hu huni sisea pavwihana arema jihunaˈe asinamarena nirama miˈimiˈimana.

18 Ja maiˈo Isureri opo Sainai huriˈa kaˈene vena niˈimaˈura rene ˈee temukame ˈee hwasisiapo ˈutihiˈi ˈeˈuˈeme Godira Huni varapa mihajaˈina ja maiˈo pavwevara.

19 ˈEne pu ijí heˈeme tauja ajira ˈumene ˈee vuˈa ˈwaraˈeme iruno'ijara ataa ˈejahaa parajumakame Godi tanuˈurahe vuˈa paˈwaraˈamarono ˈwaravara.

20 ˈEˈejume Godira ikaˈina ˈwaramajaho huriˈake hanuhi vweˈamajaho muni ˈanie kwamana ˈiˈejuˈe tea junavuˈe tihi tihi juhahiˈi hejara.

21 Mosisi raka kaˈene ijí renaji kamarena hu ˈuˈo tea juvumakame na ˈuˈo tea junime ˈee tatotima paraniu ˈiamana.

22 'Enakaivo ja Saiani Huri'i Godi ka'ene majama hiji'ini
jihuni ara kwai roara. Ara kwaa kajaho akúpa huni
Jerusaremijina'omo Godoni 'ona oji'ina mapoka mapoka
areri patahuna ijí hiju.
23 Godoni harihija amura ka'ene puni iha kahi akúpa 'ahi
veju'e navi'inijipo ahuvuri tinijino ja niroara. Godi ka'ene
'otua vetihuni anesuri jihuni roara. 'Ene ja Godoni ea ka'ene
kwamasaha jihipuni 'avena ka'ene ariramaijipo hijuri tiniji
roajivara.
24 Ja vu'a maiu'inijara 'warama ja'ina'e Jesu ka'ene
Godiho 'ee emaa ijihipuni rira mu'oi hinujihuni roara. 'Ene
ja 'aa ka'ene ijikumajara Eporu oni 'aa asima ira mamaa
'warama jihuni roara.
25 Godi ka'ene ja 'waramu jihuni ira hena ve'avara.
Isureri ora pu Mosisi oni ira hene pavejajaho eha sisea
apejara. Mosisi Hu mwe'a ke'ura vo nú akúpa huni Godiji
túchaha'avajaho ja vwihajujaho nú eha paapehuna.
26 Vea ka'ene Godira Sainai huri'i 'wara'eme Huni iruhoi-
jara mwe'a varimana. 'Ena'omo Hu kú'o nahama ika'ina
'waramana. Na'i pini Nara mwe'aru pausi'eju vo akúpa 'u'o
'unama usihuna 'úmana.
27 Ikehuni maijaho uneunecha ka'ene mwe'i navujaho
'unama usive pa'arehuna. 'Enakaivo majama nahuni une-
unecha ka'ene pavari'avajipo na'eja.
28 Nú ara ka'ene areri pavarihuniji apejara. 'Enajihuna'e
nú Godi temani 'wame 'ee Hu teamahuni ja'ina'e venareje
Hu oja mahe Huni hura vehuna.
29 'Enajihuna'e núni Godijaho niho'o venijihuni
uru'uruijina.

13

Ichá'ina Veje Godi Teamame 'Ee Kerisoho Ura Ani Ani'ina Parenuna

1 Vwehu jo pu'úmo oja ma'ara'avajaho majama nama
va'amana.
2 Apiopo ro'avajaho ni'ajihuna pasena'avara. Ija'ina veja-
jihuna'e ea 'aho'a Godoni 'ona oji'ina pakivi'i ni'ajihara.
3 'Enakaivo ea ka'ene tipurai hijujija parunamie 'ee ja
areri pu pu'úmo hiji'i vwihava ja'ina'e vwihani'avara. 'Ene
ea ka'ene ahija sisea apejujihija areri pu pu'úmo hiji'i
vwihava ja'ina'e vwihani'avara. Ijihuni maijaho ja 'u'o haha
rukina.
4 'Ene ja napasi nene 'ee parui nejajihuni hura vene
'ee ijaho paruarahareje napara paturame 'ee parua
patura'avara. 'Asúra kivasi 'uasa paveje 'ee napasina

paruina pura parui nene 'ee napasi nejajaho paruarahe patura'avara. Ea ija'ina veji'inijija Godira eha sisea mihuna.
5 Monia oja mihuri 'unami jihuni vaja pahi'avara. Raka ka'ene icharo jonuna'i navujaho teamana'avara. Ijihuni maijaho Godira ori'ini ika'ina 'waramana. Na a paranamae Na a patúchahahuna 'úmana.
6 Nú raka ka'ene hena kavaji ja 'waravu.

Natohwijaho nuni Ni'ajihi'ini jihuna'e na pajuvu. 'Ena'omo ea pu raka na veti'eja? 'iamana.

7 'Enavo Godoni vu'a 'waravi'inijipo 'waravaji vwiha'avara. 'Ene pura ichá'ina mamaa ka'ene hijuja'ina hine 'ee puni nimairoi ja'ina'e mati'avara.
8 Ijihuni maijaho Jesu Kerisoho niara iviasa 'ee nitua majama nikwisu'ina.
9 'Enakúne vu'a ani'ina 'ee vu'a ira'atiji 'eka 'warave nimaasa reje ja paki'eje usema va'ava. 'Enajihuna'e maijaho mavwihani'inijara veje núni oja harura rehuna. Ijí harura kajaho 'iruma ichá'inijihi ijurepuni varapi ja'ina pana. 'Ena'omo varapa kajija ea pina pani'ajahuna.
10 Núni swasa vejuri 'aiju ijaho mwe'a kehuni harai ara ni'ajihi'inijija pu areri paihuna.
11 Juapuni tamana 'unamijaho sosi ni'ajihi'ina mama'inijara hanuha puni 'aa apena va'e Ariramaa Nimaa Nimai jihuni ruhiji sisea huni swara 'eke va'e aruvura. 'Enakaivo hanuha maijija samaumaa jaura.
12 Ijihuna'e Jesuho Huni ehijijipo ariramaa re'avarono ara natohwa huni samai 'anaume haha hiame 'aa ari'eme kwamana.
13 Ijihuni hahi roe nú Huni va'e ara huni samai Hura juha ka'ene apena ja'ina'e nú 'u'o apeja.
14 Ike mwe'akaho núra majama hina vahuni ara pana. 'Enavo nú ara natohwa ka'ene mai'o rohuniji 'ajaha hiju.
15 'Enajihuna'e Jesuni vaji núni swara 'ee swasa na'iaka mapokakaho vene Godi ta'arohi'i hina apena vahuna. Núra Godi ta'arohe Huni iha 'unama ahasirivujaho Hu teimani 'wavuri 'inijara núni irititi usemujina.
16 'Enakúne ea 'aho'a ka'ene kukua pa'aji vajihuna pasena'avara. 'Ene mamaa vehunijaho parunami'avara. 'Unama ija'inijija Godi teamama paranuna.
17 Joni sosi 'ajohi'ini jihipuni ira hena vene 'ee puni hura ve'avara. Ijihuni maijaho pu joni 'avena 'ajohe 'ee pura raka ka'ene vejujija Godi 'waravi'i vejura. 'Enakúne ja puni ira heji'ina rejakame pu patemuka'eje puni kaukara hami veji'ina re'avara. Pu temuka'eje ve'avajaho hami pani'ajihuna.

18 'Enavo nú joni vaji hina roujaho nú unenu pina venareje
nú junuhuna pana. Nú raka ka'ene vejujaho ja kúvi'i
núni hura vehuniji vwihaji'i vejura. Ijihuna'e núni siporua
'onu'avara.
19 Na ja 'ejahiujaho ja iviamaa nuni siporua 'ojakame na
kú'o marako 'uname joni vu'uma.

Tanuhuni Siporua

20 'Ene veje Godi matauvi'ina ka'ene núni Natohwa Jesu
vejume 'urinajaho Hu sipia 'Ajohi'ina Natohwa ka'ene vu'a
maiu'ina majama nahuniji Huni 'aiji nimaa venajina.
21 'Ene Godira veje uneunecha mapoka ka'ene ja Huni ura
ijí vehunijaho vajihama. Hu joni vaji veje uneunecha raka
ka'ene Hu teamahunijaho Jesu Keriso oni harura vaji re-
nama. 'Ene Jesu ta'arohujaho majama nama apena va'ama.
Ameni.

Vu'a Túchamaijina

22 Vwehu nune Na ja 'ejahiare'e na asura ma'uako ve-
jukúne raka ka'ene 'waravukaho hami ve'avara.
23 Na ja hehuna ka'ene 'waravujaho núni vwea Tim-
otiho tipura ni'e'una roana. 'Ena'omo hu marako iki
ru'e'u'amajaho na aheme nú hu'úmo vu'e ja kihuna.
24 Joni sosi 'ajohi'ina 'ee ea 'aho'a nimaa roji'ina ka'ene ijí
hijujija na 'ajoravu'e 'ee ea ka'ene Itari hijujipo ja 'ajoravu.
25 Godoni maiji vwihani'inijaho ja pu'úmuna.

Jemisi

Vuʹa Anejijihina

1 Na Jemisi kaʹene Godiho ʹee Natohwa Jesu Keriso
oni pweijarana. Jua puni ituha iropu ropu noʹo kaʹene
ranaʹarame ani ani vaʹajihi punaʹe asura ikaho vene
ʹajoravu.

Nimairoa ʹEe Vwiha Mamaa Ijina

2 ʹEne vwehu nune hami vwihane nirisaʹavara. Vea kaʹene
ja venakia ani aniʹina piuniʹavari vajijaho temarasaʹavara.
3 ʹEne ja nihejura. Joni nimairoiji vene kivujara rejuʹe
kisina rene hina vaʹura.
4 ʹEnakúne veje kirasahe vaʹujaho roe emarene areri
rene paraʹamana. ʹEjakame ja nihoʹo emarene areri renae
paranareje unenua ʹahoʹa papivuhuna.
5 ʹEnakaivo ja ea irara vwiha mamaiji paʹanaʹe
renaʹamajaho makaʹeje hu Godi kaʹene iswasiniji
jarivakame Hu teamaʹeje maʹamana.
6 ʹEnakaivo veje hu jarima ʹwaraʹamajaho nimaa rojiʹi
jarime ʹwaraʹamana. Ijihuni maijaho ea irara panimaa
ronujaho hu areri asiasiʹi roe soha ninavuʹe amenu jaʹinaʹe
venuna.
7 Ea kaʹene ijaʹinijaho hu pakaʹeje unenuʹu pina Natohwi
jihunaʹi apeʹena rojiʹi hiʹama.
8 Ijihuni maijaho ea kaʹene vwiha noʹu noʹo vwihanujaho
huni ʹunamijija maiʹo parira kwinu soname namuna.

Kukua Paʹamaijine ʹEe Kukua Rukinijina

9 ʹEne vwea nuna kaʹene pivujiʹi hinujaho Godira hu
aromahuni jihunaʹe mariʹuviʹi hinama.
10 ʹEnakaivo veje ea kaʹene monia uneunecha
rukimaʹurijaho huni pinana veje masuani ajuaraʹamana.
Ijihuni maijaho areri sinarapo sonarene navuraʹomo ʹuhue
paʹareju jaʹinaʹe hu kwama vaʹeje paʹarehuna.
11 Ijihuni maijaho vea uhoijiʹi ajimujara sinara ʹaniuʹe
puni sona uasahe arihura. ʹÈne ijí sinara sona kajihuni
niura mamaijaho vejuʹe paʹareju jaʹinaʹe ea kaʹene nihoʹo
uneunecha rukinaʹe reʹi ʹahaukame sarama vaʹuna vajijino
ʹuʹo paʹarenuna.

Nimairoa Huni Venaka ʹEe Venakú Ijina

12 Ea kaʹene venakia hari majamano kirana vaʹamajaho
Godira merajahuna. Ijihunaʹe hu nimaaʹe kirane vaʹanaʹe

re'amajaho hu majama hihuni i'esa ka'ene natohwijara ea
ka'ene Hu oja mahuji nahama 'waramajaho apehuna.
13 Ea pina'e siseijara vena ka'amajaho hu paka'eje ijá
'iama Na Godira vena kimana 'iama. Ijihuni maijaho Godiho
areri sisea pa'eke ea vena kimuna. 'Ene Hu Huhusu sisea
pa'eke ea vena kimuna.
14 'Enakaivo ea kwinu kwino vena kivujaho vea ka'ene
hura sisea iraka ka'ene itumujara tairia vau'e sisea venuna.
15 'Ene vea ka'ene itunavujara roe emarena paranujaho
sisea nahenuna. 'Ene vea ka'ene siseijara roe anesina'e rena
paranujaho kwamasahuna renuna.
16 Vwehu nú*na* ka'ene na ja oja mihi'inakije paveje ea ja
pisivisa'avara.
17 'Ene uneunecha maho'o mamaa 'ee swara arira mamai-
jija ichutoi hanaji'ini jihipuni Omijihuna'i rene roura. Hu
pata'arohe ani ani'ina rene 'ee Hu areri nihapo ikehikehi
niha rena va'a va'uja'ina pana.
18 Hu Huni ura ijino nú Huni vu'a nimaa vajijino na-
henuana. 'Ejakame nú areri Hura uneunecha ka'ene vena
jihipuni amurijihi re'avarono avanana.

Hene 'Ee Vehunijina

19 'Ene vwehu nuna ka'ene na oja mihi'inakije ja ikaho
niheji'ina. Ja ea kwinu kwino mamako hami he'avara kaivo
marako pa'warame 'ee pa'ajinavi'ina'e re'avara.
20 Ijihuna'e emaa huni ajirijaho pavenau'e Godoni 'unama
ariramaa ija'ina paroe rejura.
21 'Enajihuna'e 'unama ka'ene chiha rukinijija 'ee sisea
'aho'a ka'ene joni vaji navujija maho'o irecha'i kaivo ma-
suani ajuarasahe hi'avara.
22 'Enakaivo ja ojono papisiva'arame vu'aru heji'inaru
pare'avara kaivo ira iraka ka'ene ja hejajija hene veji'ina'e
re'avara.
23 'Enajihuna'e ea irara Godoni iriji heji'ina'e re'i kaivo
paveji'ina'e re'amajaho hu areri ei pini huni niura mane'a
vaji kasaramu ja'ina'e venuna.
24 Ijihuna'e vea ka'ene hu ori kasarama hi'eju'e hu ea
ichá'inijaho ruvu'e pa'arenu ja'ina'e venuna.
25 'Enakaivo ea irara varapa arimaa ka'ene vejume
hanasina'e apejaji hami piuhahe ijihuni toi hiji'i
paruvi'ina'e 'ee hene teama'eju'e veji'ina'e renujaho
ea ijaho uneunecha ka'ene hura ve'amajaho niho'o
merajahuna.
26 'Ene ei pini vwihaje hu mamaa veji'ina ro'ika'i huni
mitara hami pa'ajohujaho hu ori pisivaramuna. 'Eju'e hura
mamaa ka'ene venujaho ira'ata'e renuna.

27 'Ejume 'unama arira mamaa 'ee sisea pa'amaa ka'ene
nú vejukame nuni Godi Omijara ura renujaho ikehina.
'Oja 'ee amuna ka'ene pivusahi'i hijujija 'ajohae 'ee mwe'a
kehuni siseijaho tatumihi'i va'akame parenuhuna.

2

Ronu Kwinu Parehuni Jujuvu'a

1 Vwehu nuna ja paki'eje núni Natohwa Jesu Keriso ka'ene
mavarasa'iniji nimaa roji'ina 'wa'ika'i ea kwinu kwino ura
rena'ina'e re'ava.
2 Ija'ini jihuna'e jara roe ahuvuri vajijino ei pini ija rinia
ka'ene korutia vejajaho ariname ateha maa same roe aruve
'ee ea pivuji'ina pina 'u'o ateha sisesai chiha rukini same roe
aruhuna.
3 'Ee ea ka'ene ateha mamaa same roaji kavi'i ijá 'wa'ama
A roe ike ruha mamaakino asuma hina. 'E'ikaivo vu ea
ka'ene pivuji'inijaho ijá 'wa'ama A karokaro va'e namina
ho roe nuni mumori namukino asuma hina 'wa'ama.
4 'Ú ja ivi'a ojono iana vetiarame 'ee vwiha sisea huni
'unamijino mina vetiaravume paranane?
5 Vwehu nuna ka'ene na ja oja mihi'inakije heha! 'Ú
Godiho ea ka'ene mwe'akino pivusahi'ina ka'ene Hu oja
mahe 'ee puni nimairoa marasaha parane 'ee aachi'a ka'ene
Godoni ari vahunaka nahama 'waramaji apehuna ija papiji-
hana raka?
6 'Enakaivo ja ea ka'ene pivuji'ini jihuni hura pavenahura.
'Ú ea ka'ene uneunecha rukinijija pu ja paruarahe 'ee
pairisamie 'eke 'otua va'ahure?
7 'Ene Iha mamaa kaji ja 'umejajaho pu ira sisea 'wavura
raka?
8 'Enavo varapa mavarasa'ina ka'ene Godoni ira vaji
namujaho ika'ina 'warumana. Ja ea ka'ene joni rori hijujija
oja mi'avara. Areri ja ojono joni haha oja mahuja'ina'e
mi'avara *'úmana*. Ja ija'ina'e ve'avajaho mamaa'e vene
avahuna.
9 'Enakaivo ja hine ronukwino reji'i hi'avajaho ja sisea'e
vene avaju. 'Eju'e varapijara 'waramujaho ja sisea veji'ina.
10 Ijihuna'e ea irara varapa 'aho'a 'ajo'i kaivo kwinu
enujaho hu varapa maho'o ejume paranana.
11 Ijihuni maijaho Hu ika'ina 'warumana. Ja ea 'ahopuni
napara patura'avara 'ee kú'o ika'ina'e 'warumana. Ja
ea pa'anae kwa'amana *'úmana*. 'Ena'omo ivi'a a ea
'ahopuni napara paturamana kaivo a ea 'anaume kwa-
mana'e re'amajaho a varapa 'eji'ina'e renana.
12 'Enakúne ja iraka ka'ene 'waravu ja'ina'e ve'avara. Iji-
huni maijaho hanasina apejuri varapijara ja piuhiha kihuna.

13 Ijihuni maijaho ea kaˈene ea pihunaˈa panumisaramujaho ˈotuijaho nihoˈo ea kajihunaˈa panumisarahuna. ˈEnajihunaˈe numisara ijara ˈotuijaho asimana.

Nimai Rone ˈEe Vejajina

14 ˈEnaˈomo vwehu nune ei pini hu nimaa rojiˈina ˈiˈikaˈi hura one ˈee venujara areri pareˈamajaho ijaho icháˈine? ˈEne nimairoa ijaˈinijaho hu areri niˈajaˈena raka?

15 Vwea núni pinina ho maˈini pini ateha ˈiruma paˈareje mahiˈeje

16 ja ei pini ika ˈwahuna Mataume vaha ˈee haha ohoa renaˈeje hiha ˈee túɑme areri renaˈeje hiha ˈiˈi kaivo puni hahijihuni ura ijihi unenuˈu ˈahoˈa paveˈamajaho maa irakijihunaˈe ˈwaraˈeja?

17 ˈEnajihunaˈe nimairoijara huhusu reˈikaˈi kara mamaa paveji'inaˈe reˈamajaho kwamuna.

18 ˈEnakaivo ei pini ikaˈina ˈwarahuna. A nimairoa rukina ˈee na kara mamaaru vejiˈina. ˈEnaˈomo a kara mamaa paˈana reˈamajaho icháˈinaˈe oni nimairoa najiˈena? ˈEje na nuni kara mamaa kaˈene vejujihuni toi nuni nimairoa najahuna.

19 ˈÚ a nimaa ronujaho Godiho nikwinune? ˈEjume ijaho a mamaa venu. ˈEnavo ˈavena sisesa ˈuˈo ijaho nimaa rone nihoˈo simamaruviˈi hiju.

20 ˈEne vwiha paˈakera. ˈÚ a ura na najaˈurono avano? Oni kara maa paˈana reˈamajaho oni nimairoa maa paˈana.

21 ˈÚ Eparahami kaˈene núni omijara kara kaˈene vene huni hariha Aisikiho apene swasa vene ˈaijua ˈahi ranamajara rejume hu arira'e renajaho nimaa pana raka?

22 A iviˈa huni nimairoa ˈee huni kara mamaijiˈi ahume kaukara venajaho nikamo? Ijihunaˈe huni kara mamaijara renajihunaˈe huni nimairoa roe areri renana.

23 Ikaˈinaˈe ˈwarumajara rejume Godoni irijaho roe nimaaˈe renana. Eparahamira Godi nimaa ronajihunaˈe Hu vejume arira'e renana. ˈEne hu Godoni napura ˈwamana.

24 A iviˈa nikamo? Ea huni kara mamaijara rejuˈe ariramaa ˈwavura. ˈEnakaivo nimaaroaru pana.

25 ˈEne Rehapi kaˈene ˈuasa vejiˈinijara kara kaˈene venarena ea kaˈene júhi roajihi aherame ˈeke ˈunama ani irechamiume vaˈajaho hu arira parenana raka?

26 Ijihunaˈe haha kaˈene ˈavena paˈajaho kwamujina. ˈEnaˈomo ˈuˈo areri nimairoa kaˈene kara mamaa paˈajaho kwaviˈina.

3

Mitarijina

1 Vwehu nune veje ja ea mapoka najahiˈina pareˈavara. Ja
nihena kavujaˈinaˈe nú ea kaˈene ijaˈinijija niˈimaˈuraˈe eha
sisea apehuna.
2 Ijihunaˈe nú ea mahoˈo ˈunama ani aniˈini tachinamie
arihura. ˈEnavo ea pina hura ira kaˈene ˈwaramujino
paasusamujaho hu ea arira. ˈEnaˈomo hu huni haha oriˈini
ˈajoarahuna arerina.
3 ˈEnaˈomo nú iviamaa hosia puni iri vaji ˈauria irechami-
akame vuˈataa hejura reˈavajaho nú puni hahiji ˈuˈo mahoˈo
ˈeke ura arini irechamihuna.
4 Heha! Sisima ijija ˈuˈo mamaˈina kaivo hwasisia
mamaˈinapo ˈaniˈejuˈe vaˈura. Ijaˈinaˈe sisima ˈajohiˈinijara
unenu pina maˈuˈui vejuˈe sisima ichá'ina hu ura
renujaˈinaˈe vaˈuna.
5 ˈEne ˈuˈo mitarijaho haha pwinanaˈa maˈuˈua kaivo
uneunecha mamaˈina kehi kehi ˈwaramuna. Heha! Nechiˈa
niˈimaˈura kaivo vena maˈuˈui ˈejanavuˈe rena vaˈuna.
6 ˈEne mitariji ˈuˈo vene ˈee sisea huni tinia. ˈEne mi-
tarijara haha pwinanaˈa mahoˈo ruarahuna. ˈEne mitari
jihuni harura sisea kajaho veni renuni kwaa ijino rena rouˈe
ˈwaramuna.
7 Ijihunaˈe hanuha ani aniˈina uka tapara ˈee une-
unecha kaˈene mweˈi tiroha ojiˈina sohanuha ijija emaapo
ˈuninamie ˈajohaura.
8 ˈEnakaivo ei pini huni mitara hami ˈajohe sonama
nahuna areri pana. Ijaho nihoˈo sisea kaˈene siheria paˈana
kaˈene maka punaˈi ˈaninamiu jaˈina ituˈona namu.
9 Ijí mitara nikwisu kajino nú núni Natohwa ˈee Oma
taˈarohura. ˈEne ijí mitara nikwisu kajino nú ea kaˈene Godi
vareˈinaˈe venajija siripavura.
10 ˈEne ira nikwisuˈina kajino merajihujaho ˈwarame ˈee
siripavujaho ˈwaravura. Vwehu nune ike uneunechakija
ˈunama ijaˈina paveˈavara.
11 ˈÚ toa újɑ mamaijaho toa siseijiˈi ahume rouna raka?
12 Vwehu nune matakapo tavoˈa rejura raka? ˈEne aja ˈahi
mataka ˈina irima navura raka? ˈEne soha areri toa maa
reˈena raka?

Vwiha Maa Ichutoi Rena Roujina

13 ˈÚ ea irara joni vajakaho vwiha hami vwihajiˈine ˈee
hena kama parajiˈine? Makaˈeje hu huni kara mamaijino
vene masuani vwiha mamaijino najahama.
14 ˈEnakaivo ja nihoˈo senama parane ˈee joni ojijihuni ura
ijiru vwihajiˈinaˈe reˈavajaho pakehi kehi veˈavara. Kehi

kehi vejujaho sisea niˈimaˈura kaˈene nimaijiˈi ninakar-
aviˈinijina.
15 Vwiha ijá kajaho ichutoi rena rohuna pana kaivo ijaho
mweˈa kehuna ˈee haha huni ˈunama ˈee ˈavena sisea punaˈi
rena roura.
16 Ijihunaˈe ichihichakaro oja sisesa vwihane ˈee ajiname
ˈee puni ura ijino pupusu vwihajujipo navujaho sisea ani
aniˈina kihune ˈee uneunecha ura arini panahuna.
17 ˈEnakaivo mamaa kaˈene ichutoi rena roujija ikehina.
Amurijaho ariramaaˈe matauviˈine masuani ajuaraviˈine
hami vwihajiˈine numisarai rarena parajiˈine kara mamaaˈe
ˈee karokaha pavejiˈina. ˈEnakúne paˈaroˈaroti namine
choichoi pamejiˈinaˈe reˈavara.
18 ˈEne matauma hihuna ˈwaraviˈinijipo matauma hihuna
ˈwaravuˈe roe ariramaaˈe rejura.

4

Mweˈakeˈi Napura Vejujina

1 Irakijara rejuˈe ˈuraˈarame ˈee joni vaja ˈajikaravo? ˈÚ
ijaho iraka kaˈene jara ura renaujipo joni haha pwina
vajakaho ajira veju raka?
2 Ja unenuˈu ˈahoˈa ituname ura renau kaivo ja paˈeku
jihunaˈe ja ea ˈaniuˈe kwamasahu. ˈEne ja ea ˈahopuni kukua
kime ˈekahuna ura renau kaivo paˈeku jihunaˈe ja ˈarahe
ˈee ˈuraura. Ja paˈeku jihuni maijaho ja pajarivu jihunaˈe
avajura.
3 Ja jarivu kaivo paˈeku jihuni maijaho joni oja vwiha ani
naˈejuˈe jarivu jihunaˈe paˈekura. Ja ˈekareje joni ura ijiru
veje paˈarehuni jihunaˈe paˈekura.
4 Godoni hura pavenahiˈinakije ˈÚ ja mweˈa ikeˈi napura
vejujara rejuˈe Godoni naka rejujaho ja pahene pakavo?
Ijihuni hahi ea irara mweˈakeˈi napura vehuna ura renujaho
hu ori vejuˈe hu Godoni naka renuna.
5 Ú ja vwihajujaho Godoni irijara ˈwaramujaho maa paˈa
majikari ˈwarumu raka? Hu ˈAvena kaˈene núni vaji Hura
vejue hinujaho ura rena paranu. Ijihuni maijaho Huni hura
vehuna ura renu.
6 ˈEnakaivo Hura maiji vwihaniˈinijaho niˈimaˈura
vajúhuna. Ijihunaˈe ijaˈinaˈe ˈwarumana.
Godiho kehi kehi vejiˈinijija ura parenu kaivo masuani
ajuarasahe hijujihija maiji vwihaniujaho vajihiˈina
ˈúmana.
7 Ijihunaˈe Godoni hari hiha. ˈEˈikaivo ˈavena siseijaho
roturahe vaˈama.

8 'Ene Godoni nini roa paraha! 'Ejakame Hu joni nini roa
paranama. Sisea veji'inakije joni ija sisea sove paranama.
'Ene vwiha no'o no'u'inikije joni oja veje ariramaa rejava.
9 'Ene temukama para'eje nirame joni sisea ijihuna'e veha.
'Ene veje jara ijasahujaho ta'arohe temuka'e renama. 'Ene
temarijaho ta'arohe temuka rena paranama.
10 'Ene Natohwi jihuni una'i ajuarasahe roakame Hura ja
ta'arorahama.

Namahujihuni Jujuvu'a

11 Vwehu nune ira kisina 'wame ninakaravi'ina pareha!
Ea irara huni vwea ira kisi niname 'ee namahujaho hu
varapiji niname 'ee namaha avanu. 'Enakaivo ja vara-
piji nama'avajaho ja varapa 'ararihai'ina pana kaivo ijí
namahi'ina.
12 Ea kwinu Huhusu Varapa vajihi'ina 'ee 'otua heji'ina.
'Ene Hura Huhusu areri ni'ajihu'e maranie 'ee ruarahu'e
pa'arejura. 'Enakaivo 'ú a ea irana'omo ea ka'ene oni rori
hinujaho namaho?

Ta'arosaravujihuni Jujuvu'a

13 Iviamai ja ea ka'ene ika 'wavujija roha. Iviasina ho niari
nú va'e ara kajino juara kwino hine kaukara vene monia
rukina reja 'wavura.
14 'Enakaivo a oni hiijara niari roe ichá'ina'e rehunijaho
mai'o pahena pakamu. Ja niareri 'imitiepo ajime sama
navura'omo tasioma va'uja'ina.
15 'Enajihuna'e ja ika'ina'e 'wahune sa'ina'e avajura. Na-
tohwijara ura re'amajaho nú hine ikaho vene 'ee karaho
vehuna 'wahune sa'ina.
16 'Enavo a oni vwiha ija'iniji'i jarika renujaho jarika
kajaho sisea.
17 Ijihuni hahi ea irara 'unama arira iraka ka'ene vehu-
nijaho nihene ka'i kaivo ijija pavenujaho hununa'ijaho hu
sisea venuna.

5

Kukua Rukinijihuni Jujuvu'a

1 'Enakúne ja ea ka'ene uneunecha rukima'urakije sisea
ka'ene joni haha 'ahi re'i venujihuna'e iviamaa roe nira-
marume 'ee úchia eha.
2 Joni kukua uneunechijija sakarasa raname 'ee joni ateha
tiriapo uhusa ranavara.
3 Joni korutia 'ee siriva tihejara. 'Ene ijí tiheja kajipo ja
rone 'warahuna. 'Ene ijipo veje ja areri veni renau ja'ina'e
renahuna. Ike vea túchamaa ikino ja joni uneunecha hine
tamua vejara.

4 Heha! Ea kaˈene oni juara meja jihipuni eha kaˈene a pavajiˈi ˈuninamie hinujihunaˈe pu ninamaˈe hine ˈumeju. ˈEne ea kaˈene juara savajipo hine emavajujaho ajime Natohwa Sapaoti kaˈene uneunecha mahoˈo ˈAjohiˈini jihuni ataa vaji arumu.

5 ˈEnakaivo ja ikino mweˈi hijujaho uneunecha mamaa ˈee mapoka ani renavumakame ijihuni toi hami hine ˈee joni hiijaho joni hahijara ura renajaˈinaˈe vejiˈi hijara. ˈEne ijihuni vei reje ˈanihuni jihunaˈe joni oja siseiji piravume emarejara.

6 Ja ea arimaa kaˈene ja patanuˈurihujaho namahe ˈee ˈanaume kwamana.

ˈUnama Icháˈina Masuani Hine ˈEe Siporua ˈOhunijina

7 ˈEnajihunaˈe vwehu nune masuani ajuarasahe hina vaˈeje Natohwijaho roˈamana. Ea kaˈene juara ˈojiˈinijara huni uja mavarasaˈina kaˈene mweˈa vaji irechavuˈe navujipo nehi pine sonaˈeje marasaˈavarono masuani ˈajiha hinujaho kaha.

8 Ja ˈuˈo masuani ajuarasahe joni oja veje harura renaˈamana. Ijihuni maijaho Natohwijara rohuna nituranu.

9 ˈEnakúne vwehu nune pasuˈarame ninakaraˈavara. ˈEjakame ja panamaˈavara. Heha! ˈOtua hejiˈinijaho vwicha jiamai naminu.

10 Vwehu nune areri poropetiepo Natohwi jihuni iha toi vejajaˈinaˈe siseisei hiˈavajaho masuani ajuarasahe pura vene najaha kajaˈinaˈe hiˈavara.

11 Heha! Ea kaˈene kirasahe vaˈujija nú punijihunaˈe teamanuhuna. Jopura kirane vaˈajaho ja nihejura. ˈEne túnɑˈi roe icháˈina kaˈene Natohwijara venajaho nikavara. Natohwijaho nihoˈo temuki rarejiˈine ˈee numisarai rarejiˈina.

12 ˈEnavo vwehu nune niˈimaˈurijaho akúpɑ ˈee mweˈa ho unenuˈu pina paˈurahiˈi ichutoa pikiˈavara. ˈEnakaivo iˈa ˈiˈi veˈavajaho iˈa ˈiame ˈee pana ˈiˈi veˈavajaho pana ˈiˈavara. ˈEˈirakúne ja ˈotua vaja panamiˈavara.

13 ˈÚ ja ea pina joni vaja ahijijiˈi vi hino? Hu makaˈeje siporua ˈoˈamana. ˈEne ea irara oja sonama paraˈeje hiˈamajaho makaˈeje javaa kaˈene Godi taˈarohujaho vejiˈi hinama.

14 ˈÚ joni vaja vi ea pina atami ˈunaˈejuˈe hino? Ijinakú makaˈeje sosi huni erutaˈe ˈwarave roa ˈee makiˈeje pu huni siporua ˈonaha ˈee Natohwi jihuni iha toi ˈwerua ˈonaha.

15 ˈEne siporua kaˈene nimaa rojiˈi ˈojujara reje ea kaˈene atami ˈunamujaho marahuna. ˈEne Natohwijara veje ˈurihuna. ˈEne hu sisea venanaˈe reˈamajaho huni sisea vwihane areve paˈarehuna.

16 Ijihuni hahi joni sisea 'wame nahati'ara'avara. 'Ene
ni'ajarame siporua 'ojakame ja marani'amana. Ea ka'ene
arimai jihuni siporuijaho harura rukima'ure 'ee maaru
reji'ina.
17 Iraijaho emaa 'ee huni kara ijaho núnijɑ'ina kaivo hu
siporua nimaa nimaijino neha papi'amarono 'ojume mwe'a
neha papi'eme juara no'opisune 'ee masapa iropune kwinu
pa'arejara.
18 'Ejume hu kú'o siporua 'ojume ichutoa neha roe pijume
mwe'a 'iruma marasahara.
19 'Ene vwehu nune ei pini joni vaja kajino 'unama nimaiji
are'ika'i va'amajaho ei pini va'e ahema apene ro'amana.
20 Maka'eje ea kajaho hena ka'amana. Ea irara ea ka'ene
sisea veji'iniji 'waravu'e huni 'unama sisei jihuniji are-
mujaho hu huni 'avena ka'ene kwahuni 'unamiji va'ajaho
ni'ajahana. 'Ene huni sisea mapokijaho vahamana.

1 Pita

Vuʹa Anejijihina

1 Na Pita Jesu Keriso oni apasoru ea kaʹene iji pijihara
kaʹene ani ani vaʹe Ponitasi Karesia Kapatosia Esia ʹee Pitinia
ijino apioraʹe rena hijujihi punaʹe veju.
2 Ehu nune ja nimaa rohunijaho Godi Amoho anejiji Hu
nihena kimarena ijihunaʹe ja iji pijihana. ʹEne Godoni
ʹAveni venae ja marasahareje Huni ʹaijara venae joni sisea
paʹarehuna. Godira ja maiji vwihanie matauhunijaho joni
vaji ituʹona parahuna.

Nimairoa Nimaa Nimai ʹEe Maranúajaho Ijaʹinaʹe Namuna

3 Veje núni Natohwa Jesu Keriso oni Godia ʹee Omiji
taʹaroha. Hura niʹimaʹura numirumana vajijino venume
Jesu Kerisora kwama ʹurinaji nimaa rojajihunaʹe nú kúʹo
nahenume majama hihunijaho apejara.
4 ʹEne aachiʹa kaʹene ʹekahunijija papaʹarehune sisea pane
ʹee pasakarahunijija kahi akúpa ʹahi jona ʹajohauʹe navu.
5 Godira Huni harurijino ʹajohaʹejuʹe joni nimairoa va-
jijino niʹajihajaho vea túchamaijino samaahirave kahunaʹe
amairiaramu.
6 ʹEnakúne ijihunaʹe ja niʹimaʹuraʹe teamanaha. Iviamai
ja muka tuʹuʹwi sisei hiju kaivo túnaʹijaho ja teamanama
parahuna.
7 ʹEne joni nimairoa ijara korutia asimanaʹomo korutia
kaʹene siserane ʹee paʹarehunijija veni vena kivujaʹinaʹe joni
nimairoa vena kive roe areri rena parahuna. Jesu Kerisora
roʹamani veijino ja taʹarorahe joni pinana veje ʹurine ʹee joni
iha ichutoi rehuna.
8 Ja Hu pakavu vo ja Hu oja mahu ʹee ja Hu iviama pakavu
vo ja Hu nimaa roju. Ijihunaʹe ja niʹimaʹura temarasahe ʹee
temara kaʹene nihoʹo ira areri paʹwarahunijino aromahuna.
9 Jara nimaa rojujihuni ehijaho joni ʹavena niʹajihe
maranihuna.
10 Poropetiepo ike niʹajúhunakaho hami same ʹee aposar-
aviʹi maiji vwihanúhuna kaʹene joni rohunijaho ʹwaravara.
11 Ea irana ho vea iraki ijaho rehuniji henakaʹi savari
vajijino Keriso oni ʹAvena kaʹene puni vaji hinajara raka
kaʹene túnaʹi Kerisora haha hiana kaʹene apene ʹee Huni
pinana kaʹene ʹurihunijaho najahana.
12 Pu najahume kavajija pu pupusu paniʹajaravara.
ʹEnakaivo ja niʹajihe ike uné raka kaʹene rejajija ea kaʹene
vuʹa maa maiuʹina ʹwaraviʹinijipo Godoni ʹAvena kaʹene

akúpi 'ahi ranavume roajihuni vaji uneunecha ka'ene 'ona oji'inapo he'irono ura renaujija 'waravara.

Kara Ariramaa Hihuna 'Umenajina

13 Ijihuna'e hami vwihaha 'ee ojono joni oja 'ajo'arame joni nimaa roijaho maiji vwihanú*ana* ka'ene Jesu Kerisora ro'amajino apena rohuni jihuni toi rana'avara.

14 Areri sesamaa ka'ene vu'ataa heji'inapo vejuja'ina'e re'avara kaivo ja paki'eje jara nitama hahapo itunavu'e pahena pakavi'i vejuja'ina pave'avara.

15 'Enakaivo Ea Arira Maa ka'ene ja iji pijihaji vare'ina'e re'avara. Joni kara vajijaho akume ariramaa'e re'avara.

16 Ijihuni maijaho Godoni ira vaji ika'ina'e vejara. Na ariramaakú*na* ja 'u'o ariramaa'e hi'avara.

17 Ja Hu Oma ka'ene ronu kwino pareji'ina 'ee eha ariramaa vajihuna 'wa'avajaho jara iraka ka'ene iki mwe'i hine ve'avajija Huni hura vena'avara.

18 Ja nihena kavuja'ina'e ja kú'o 'imenaume maraniajaho sahu jopuni tamaniji vene 'ee korutia siruva 'imenae maranihuna pana.

19 'Enakaivo ja Keriso oni 'aa ka'ene mavarasa'inijino 'imenae 'ekara. Hu areri sipia ka'ene niho'o chiha titana 'ee matana pa'aja'inijina.

20 Nitama mai'o mwe'a paveji'ini Hu iji pijahume hinana'omo vea tú*cha*m*a*ki*no* jonijihuna'e ranavume roana.

21 Ja Huni vajijino Godi nimaa rojara. Ijihuni maijaho Hura vejume Hu kwamajaho 'urinana 'ee Huni pinana vejume 'urinana. Ijihuna'e jara nimaa rojujaho Godoni vaji navu.

22 Ja nimai ijihuni ira hena vejume joni oja maa renajihuna'e nimaa nimaa vwehu jona oja mi'avara. 'Ene oja vamaa kami rene roe oja 'ekara'avara.

23 Godoni Ira mai'o hiji'ina ka'ene majama nama vahuni vaji kú'o nahenaara. Ijihuni maijaho ja 'ina ka'ene pa'arehunijaho pana kaivo papa'arehunijino ja kú'o nahenaara.

24 Ijihuna'e ea maho'o sinara sa'ina 'ee puni pinanijaho sinara puni sonapo jaraa navuja'ina. 'Ena'omo sinarapo sarasa'eju'e sonijija uha arihu ja'ina.

25 'Enakaivo Natohwi jihuni Irijaho majama nama va'una'omo ijaho Ira ka'ene ja najahajina.

2

Muna Mai'o Hiji'inijine 'Ee Ea Ariramaijihina

1 Ijihuna'e ea 'aho'a tú*a* paveti'avara 'ee ea papisivisa'avara 'ee masapa puna'i aroaroti panami'avara 'ee

ea ʼahopuni kukui jihunaʼe oja sisea pavwihaʼavara ʼee ea
ʼahoʼa paronaʼavara.
2 ʼEnakaivo musiapo musaru ura renau jaʼinaʼe ja Godoni
Iriji ura renaʼavara. ʼEnareje veje ijara ja niʼajihe maranie
emarene ʼuriʼavara.
3 Ijihuni maijaho Natohwi jihuni vweijaho ja nihejara.
4 Ja Huni roajaho Hu muna kaʼene maiʼu hijiʼina kaʼene
emaapo senavajina. ʼEnakaivo Godira Huni urijino Hu iji
pijaha jihunaʼe Godoni unaʼijaho mavarasaʼina.
5 Ja ʼuʼo areri muna kaʼene maiʼu hijiʼina kaʼene ʼeke
ʼAvena huni ara vejara kaʼene ariramaa rejuri pirisitijihina.
ʼEnaʼomo ʼavena huni swasa kaʼene Godi teamamu jaʼinaʼe
Jesu Keriso oni vaji swasa vejura.
6 ʼEnajihunaʼe Godoni Ira vaji ijaʼina ʼwaramana.
Heha! Na Muna mamaa mavarasaʼina rira muʼoi naminuji
iji pijaharejo Saiani ranavuta. ʼEnaʼomo ea irara
Hu nimaa nimaa roʼamajaho hu nihoʼo patemuhuna
ʼúmana.
7 Ja ea kaʼene nimaa rojiʼini jihipunaʼi ijaho Hu nihoʼo
mavarasaʼina kaivo ea kaʼene ara vejiʼinijipo ike munakaho
piʼonavara. ʼEjuʼukame ijí muna kajara tukeja kaʼene rira
muʼoijaho aneanesina rene namu.
8 ʼEne muna kaʼene amaarename ʼee muna kaʼene tanuri-
hujina. Ijihuni maijaho pu Ira pahene vejujihunaʼe pu eha
sisea apehunaʼe iji pijihara.
9 ʼEnakaivo ja iji pijihari eijina ʼee pirisitia kaʼene ea
nimaa nimaijina ʼee ea ariramaaʼomo ja Godoni ea rejara.
ʼEnaʼomo ja Huni mamaiji rone taʼarohuna ʼee Hura nu-
tuviʼina vajijino iji pijihe ʼeka rovaʼe Huni hanajiʼina maa
vajijino irechamiana.
10 Marakuʼijaho ja ea pana kaivo iviamaa ja Godoni ea.
Ja marakuʼijaho numiravujaho paapejara kaivo iviamaa
numiravujaho apejara.

Kerisora Ahia Apenajaʼinaʼe Apehuna

11 Ehu nuna kaʼene na ja oja mihiʼinakije na ʼejahia
ʼwaravu. Ja iviamaa ara pisuri jihunaʼe ja ike mweʼakaho
maʼuako hihuna. Ja ʼunama kaʼene hahapo itunavura
kaʼene joni oja vaji ajira vene ninakaramujaho areʼavara.
12 Joni kara ijija Jenitaru puni vajijaho mamaaʼe reʼamana.
Pu ja sisea namahe ʼwarahuna kaivo jara mamaa kaʼene
veʼavaji kimareje vea kaʼene Hura ʼaiha vei roʼamajaho Godi
taʼaroʼavara.
13 Natohwi jihuni hahijihunaʼe joni kamatia puni hari hiha
areri kinia ea ʼajohaʼini jaʼina.
14 Areri kavana ijija ea kaʼene sisea vejiʼinijihi eha mihe ʼee
ea kaʼene aririji vejujihi taʼarorahunaʼe Hura irechamiana.

15 Ja ˈunama ikaˈina vejujaho Godoni ura. ˈEnaˈomo ja
ˈunama ariramaiji veˈavajaho ea kaˈene puruva retiˈinijija
puni vuˈa paˈarehuna.
16 Ja iˈia paˈa ˈojukúne ja pakiˈeje ijara nuhiakame kúˈo
sisea veˈava kaivo ja iˈia paˈanakúne iviˈa Godoni pweapo
vejujaˈinaˈe veˈavara.
17 Ea mahoˈo puni hura veˈavara ˈee vwehu jona oja
miˈavara ˈee Godoni hura vene ˈee kinia huni hura veˈavara.
18 Pwee! Joni mamaˈini jihipuni hura vene ˈee puni hararu
hiˈavara. ˈEne ea kaˈene mamaaru vene ˈee ajuarasahe
hijujihi punaru paveha kaivo ea sisei ˈahiu jihipuni hari hine
ˈee puni hura ˈuˈo veˈavara.
19 Ijihuni maijaho ea irara Godona venahurojiˈi temuka ˈee
siseisei hinuni vaja ˈee siseˈi ˈahauri vajijino hura vene ˈee
puni hari hinujaho Godi ura renuna.
20 Ja sisea vejakame pu siseˈi ˈahiˈeje ja kirasahe masuani
hiˈava jihuni eha ijaho irake? ˈEnakaivo ja mamaiji veju-
jihunaˈe sisei hijiˈi masuani kirasahe vaˈavajaho ijara Godi
teamaˈena.
21 Ijihuni maijaho ja ijaˈina vehunaˈe ˈumenaana.
Kerisoho jonijihunaˈe sisei hinana. ˈEnarena Hura vena
kajaˈinaˈe ja ˈuˈo Huni maˈaji ˈahi ˈararihae vehunaˈe
najahana.
22 Hu sisea pina pavenana ˈee Huni ira vaja iraˈata pina
pahejara.
23 Pura ira sisea ˈwaravajaho Hu eha pavenana ˈee Hu
haha hiamani vajijaho Hu eha pavenana. ˈEnakaivo Godira
ˈotua ariramaa mihuniji Huhusu nimaa vetiana.
24 ˈEnakaivo Hura Huhusu núni sisea Huni haha ˈahi
apena vaˈe korosia ˈahi ajimana. ˈEjakame nú sisei jihuni
ˈunamijaho kwamasaˈikaˈi ariramaa hihuna. ˈEnajihunaˈe
Huni haha kaˈene puachamajara rejume ja maraniana.
25 Ja nihoˈo naˈia mapoka sipiepo ˈunama asisame
vaˈujaˈinaˈe vaˈara kaivo iviamaa ja kúˈo ˈuname Sipia
ˈAjohaˈina ˈee joni ˈavena ˈAjohaˈini jihuni roara.

3

Napasina ˈEe Paruˈina Godira Ura Renujaˈinaˈe Hihunijina

1 Napare ˈunama nikwinuˈina kajino paruhu jopuni hari
hiˈavara. ˈEjakame parua ˈahoˈa kaˈene ike Irake pahene
vejujija ira paˈwarahuna vo napahwa puni kara ijipo venae
pu nimaa rohuna.
2 ˈEnakaivo pu hine kiˈeje jara arira one ˈee epuni hura
vene ˈee kara jonijipo reje pu Ira ikaho hene vehuna.

3 'Enakúne ja paki'eje sarira ka'ene haha 'ahi húmata
muchame ataa 'aunua korutia name 'ee ateha ka'ene same
ohuniji natohwa'e vwiha'ava.
4 'Enakaivo veje joni oja vaji ea ka'ene apúrinanavu'e hin-
ujara kara mamaa pasiserasahuna ka'ene vivinui sonasahe
kara ka'ene Godi niho'o ura rena paranujino naja'avara.
5 Ijihuni maijaho 'unama nikwinu'inakino napara
akuavi'i arira'e Godoni vaji nimaa roji'i hijajija 'u'o sarira
'ene paruhwa puni hari hine 'ojara.
6 'Enajihuna'e Seraho Eparahami oni ira hene venu ji-
huna'e nuni natohwe 'wamuna. 'Ejume ja huni 'apahija'e
rejarakúne hura venaja'ina'e patea juna'eje raka ka'ene
arimaijiru ve'avara.
7 Ja 'u'o paruhwahe hami hena kakaravi'i hijuri
'unamijino napahu jopuni hura hami veji'i hiha. 'Ejakame
joni siporua 'unama patanu'amana. Ijihuni maijaho hu
napari jihuna'e ajuasina kaivo Godoni maiji vwihanúana
ka'ene majama hihunijaho ja no'o ahuma apehuna.

Maa Vejujihuna'e Ahia Sisea Apeju

8 Ike vu'ake tanuhunijaho ikena. 'Enakúne roe ja pu'úmo
vwiha kwino vwihane 'ee ea 'ahopuna'i temuka apene
'ee vwehu núna oja mai vwihanie 'ee ja ea ichá'inijaho
pavwiha'ika'i oja ajuarasaha.
9 'Ene roe ea 'ahopo nú sise'i 'ahú'avajaho sisea eha
pavene 'ee hu ira sisea 'waru'amajaho nú eha ira sisea
pa'warahuna kaivo ira mamaijino 'warava. Ijihuni maijaho
ja mamaa'e vehuni jihuna'e Hu ja iji pijihana. 'Ejakame ja
aacha mamaa apehuna.
10 Godoni irijaho ika'ina'e 'waramana. Hu ura hami
teama'eje hi'iro ve'amajaho huni iriji'o mitariji'o hami
'ajohakame sisea pa'wara'avara 'ee huni ira vaja papi-
sivi'amana.
11 'Ene hu sisea are'i kaivo ta'arohe mamaaru ve'amana.
'Ene matauma hihuni 'unamijaho same 'ee 'unama kajihuna
kaji veji'i hinama.
12 Ijihuni maijaho Natohwi jihuni niijaho ea ka'ene ariri
jihipuni haha 'ahi namu. 'Ene Huni ataijaho puni siporua
he'irono 'ajohu. 'Enakaivo Natohwijaho Huni niura apene
ea ka'ene sisea vejujija tanu'urihuna.
13 A mamaiji vehuna'e ura rena parana'amajaho ea irara
a sise'i 'aha'ena?
14 'Enakaivo a mamai jihuni hahi sisei hi'amajaho tea-
maname 'ee pajume 'ee oja pahwa'usaha'amana.
15 'Enakaivo na'ia mapoka Kerisoho Natohwa roji'i joni
oja vaja kajino amura'e rana'avara. 'Ene joni nimaaroiji
vahame 'warahunijaho amairiara'irakúne ea 'ahopo ijí

heˈirono aporaˈavajaho ja chochumano puni hura vejiˈi
ˈwaraˈavara.
16 ˈEnakaivo oni vwiha veje arираˈe reˈamana. ˈEˈirakúne
emaapo vuˈa iraˈatijino ˈwame ˈee a ninamaˈavajaho oni
kara mamaa kaˈene Keriso oni vaji namujara veje pu ju-
nahuna.
17 A sisea venajihunaˈe sisei hiˈamajaho mamaa pana.
ˈEnakaivo Godi ura renujaho a mamaa veˈama jihunaˈe sisei
hiˈamajaho mamaa.
18 Ijihuni maijaho Kerisoho niˈaha kwino sisei jihunaˈe
kwamana. Ariramaa kaˈene sisea paˈajara sisea rukini
jihipuni hahi kwamana. ˈEnarena aherume Godoni roana.
Hu hahijihuniji kwamana kaivo ˈAvena vajijino vejume
ˈurinana.
19 Hu vaˈe ˈavena kaˈene iviamaa tipurai hijujija vuˈa
ˈwaramana.
20 Ijija marakuˈijaho vuataa pahejiˈinaˈomo Noa oni vei-
jino Godiho makiviˈi vivinui ˈajiha hiˈejuˈe sisima venana.
ˈEne ea iropu noˈopisu toa ˈaha kajino aherame roana.
21 Ikara najuhajaho Jesu Kerisora kwama ˈurinaji mate-
sarame toi sama najuhu kaivo toi samahujara niˈajúhe veje
núni haha chiha paˈarehuna areri pana. Ijaho vwiha samaa
reˈamarono Godi jarima ˈwaravu.
22 Hu akúpa ˈahi ni vaˈanaˈomo iviamaa Godoni ija
manaˈinijaˈi hiˈejuˈe ˈona ojiˈina ˈee mamaˈina ˈee harura
Huni hararu hiju.

4

Hia Aniˈina Reju

1 Ijihunaˈe Kerisoho haha hiama jaˈina ja ˈuˈo ˈunama
ijaˈina vehunijaho amairiaraˈavara. Ijihuni maijaho ea irara
haha hiamujaho hu sisea venujaho aremuna.
2 ˈEne joni hia pwinana ijaho hahijihuni ˈunamijaho kúˈo
pahiˈavara ˈee emaapo itunavuri ˈunamiji ˈuˈo pahiˈavara
kaivo Godoni urijaˈinaˈe hiˈavara.
3 Ijihuni maijaho joni vea niˈimaˈura ja nisame Jenitarupo
ura renae ˈee hahijara ura renaujiru vejara. ˈEne ˈuasa vene
hahijara itunavaji vene ˈee toa sisea ine nanamie ˈee ˈunama
sisea vene temarasahe ˈee toa sisea ine ˈunama ani ani vene
ˈee godia iraˈata siseijihi oja mihura.
4 Ijihunaˈe ea kajija pu mahoˈo tatavujaho ja kúˈo puni
pwinanaˈa parejuˈe pu jonunaˈi sisea vwihane ira sisea
ˈwaravura.
5 ˈEnakaivo pura icháˈina kaˈene vejujaho Hu ˈwarave eha
mihuna. Ijihuni maijaho Hu ea kaˈene kwamasahiˈina ˈee
maiˈo hijujihi ˈotua vetiˈirono amairiaramu.

6 Ikehuni hahi ea ka'ene kwamasahajija Godoni vu'a
maiu'ina najahara. Godoni ura ijihuna'e pu haha ruk-
ina'omo pu eha apejara vo puni 'avena mai'o hiju.

Godoni Swara Hami 'Ajohi'ina

7 'Ene uneunecha maho'o ikihi puni ura ijaho ni roe turana
paranu. 'Enakúne jara siporua ka'ene 'ohuni jihuni hahi joni
oja vwiha hami piuhihe masuani ajuarasahe hi'avara.
8 'Enakúne maho'o oja vamaa kamino rena roe oja
'ekara'avara. Ijihuni maijaho oja 'ekaravujara sisea mapoka
vahamauna.
9 Ja ura muka pahwenami'avara kaivo ea 'aho pu'úmo
hami ni'ajarame 'ajoara'avara.
10 Ea kwinu kwino swara ani ani'ina ea 'aho'a ni'ajihuna'e
'ekajihuna'e Godoni maiji vwihanúajaho 'unama ani
ani'inijino naja'avara.
11 Ea irara vu'a 'wara'amajaho maka'eje hu Godira
'waramu ja'ina'e 'wara'amana 'ee ea irara ea 'aho'a
ni'aji'amajaho Godira harura ka'ene mahajino ni'aji'amana.
'Ejakame uneunecha mapoka vajakino Godiho Jesu Keriso
oni vaji ta'arohuna. Ijihuni maijaho pinana 'ee uneunecha
mapoka Huni harura hari aneja púsa pa'ana'e navu. Ameni.

Kerisora Ahia Sisea Apenaja'ina'e Ja 'U'o Apehunijina

12 Ehu nune na ja oja mihi'ina ja paki'eje tata'ava. Venaka
ka'ene joni roe vena puna'i renaue ja sisei hijujaho areri
unenu'u pini ani'ini renau ro'ava.
13 'Enakaivo temarasa'avara. Ijihuni maijaho Kerisora
siseisei hinajihuni pwinana'a rene avaju. 'Ena'omo Hura
ro'amajino ja Huni pinana vaji temarasaha parahuna.
14 'Enajihuna'e Jesuni ihijihuna'e sise'i 'ahie
'wara'avajaho ja teamana'avara. Ijihuni maijaho 'Avena
ka'ene pinana rukinijaho 'ee Godoni 'Avena ja pu'úmo hinu.
15 'Enakaivo ja paki'eje ea 'anie kwamasahe 'ee nesa apene
'ee sisea vene 'ee varapa ani ani'ina vene 'ee epuni ura ijí
ruara hi'ava jihuna'e eha sisea ape'ava.
16 'Ena'omo ea irara hu Keriso oni eijihuna'e sisei-
sei hi'amajaho hu paju'amana kaivo ijí Iha kajino Godi
ta'aro'amana.
17 'Enajihuna'e iviamaa aneja vene Godoni ehiji jihipuni
vaja piuhiha kihuni veijina. 'Ena'omo núni vaji mako aneja
ve'amajaho vi ea ka'ene Godoni ira pahene vejujija eha
ichá'ina'e apeja'e?
18 'Ejume ea ka'ene aririjija 'unama niho'o kisinijino mamaa
rejara'e re'amajaho vu ea ka'ene Godi pa'ajija 'ee ea
sisemaijija ichá'ina'e roe re'eja? 'úmana.

19 'Enajihuna'e ea ka'ene Godoni ura ija'ina'e sisei hijujija
puni ojijaho ariramaiji venareje Venina ka'ene pauchavi'ini
jihuni ija tahi irechavara.

5

Godoni Ehija Teamana'eje Ni'aji'avara

1 Na 'u'o erutai joni vaji eruta 'waravu. Kerisora sisei-
sei hinajaho na kavuta 'ee pinana ka'ene 'urihuni jihuni
pwinana'a apehuna 'waravu.
2 Godoni sipia ka'ene joni vaji hijujija uranie 'ajoha'avara.
Ea 'ahopo 'waravu jihuna'e 'ajoahuna pana kaivo ijaho
Godoni ura ijihuna'e ura rena'eje 'ajoha'avara. 'Enakaivo
monia ho uneunecha 'ekahuni jihuna'e 'ajoahuna pana
kaivo ura rena para'eje 'ajoha'avara.
3 'Ene jara sipia ka'ene 'ajoha'avarono irechamiajija
'ajoha'avara kaivo joni 'unama mamaijino vene najahi'i
'ajoha'avara.
4 'Enakúne vea ka'ene Sipia 'Ajoha'ina Natohwijara
ro'amajaho ja pinana mamaahuni i'esa ka'ene majama
nahuniji 'ekahuna.
5 Ja ea maiu'ine 'unama nikwinu'ina kajino ja ea
mama'ina puni hari hi'avara 'ee masuani ajuarasahe hiju-
jino ea kwinu kwino same hi'avara. Ijihuni maijaho Godiho
ea ka'ene kehi kehi vejujija ninamauna. 'Enakaivo ea ka'ene
masuani hijujija maiji vwihaniujaho vajihuna.
6 'Enajihuna'e masuani ajuarasahe Godoni ija ka'ene
harura rukima'uri jihuni hari va'akame Hura Huni vea 'ahi
ja 'eke taaroma'amana.
7 Joni temuka maho'o Hu vaja'avara. Ijihuni maijaho Hura
ja 'ajohauna.
8 Ojono 'ajoarame nia hami niri'i hi'avara. Joni naka
Setaniho raioni puna'i atavi'i ea pina kame mwatume
i'isú'irono niria parane onu.
9 'Enakaivo joni nimairoa vajijino kirasa'ika'i hu
tanu'ura'avara. Ja nihena kavuja'ina'e vwehu jona 'aho'a
mwe'akino 'unama nikwisu'ina kajino siseisei hiju.
10 Ja ma'uako siseisei hi'eje Godi ka'ene maho'o maiji vwi-
hanii'inijara Huni pinana ka'ene majamano navi'ina ka'ene
Keriso oni vaji 'umenaajara Hura Huhusu venae ariramaa
rene nimaa rena parane harura mihe ata kirasa'avara.
11 Harura ka'ene aneja pús*a* pa'ajaho Huna. Ameni.

Túchamaa 'Ajoramajina

12 Siveniasi núni vwea ka'ene uchaha pa'ajara ni'ajihe
asura ikaho venana. 'Enakaivo na asura ma'u'uakaho

ja niˈajihe ˈwarame veju. Ikaho Godoni maiji vwi-
haniˈina kaˈene nimaijinakúne kirasahe kisimaˈuraˈe rene
namiˈavara.
13 Joni maˈina kaˈene Papirani ja puˈúmo iji pijahajara
ˈajoravuˈe ˈee nuni hariha Makara ˈajoramu.
14 ˈEnakúne oja ˈekaravuri ˈunamijino ura mina vene
ˈajosaraˈavara. Ja ea kaˈene Keriso oni vaji hijujija
matauviˈinijaho ja puˈúmuna.

2 Pita

Godoni Ea Puni Kara Ijara Emarena Parahunijina

1 Na Saimani Pita ka'ene Jesu Keriso oni pwea 'ee apa-
sorui ea ka'ene puni nimairoa nikwisu'ina 'ee núni Godi
'ee ni'ajúhi'ina Jesu Keriso oni arira maijihuni vaji núra
apejaja'ina'e apejajihi puna'e veju.
2 Maiji vwihani'inijine 'ee Matauvi'inijaho joni vaji Godi
'ee Jesu ka'ene núni Natohwi jihuni henaka vajijino emarena
paranama.

Godira 'Umenae 'Ee Iji Pijihajina

3 'Ene Huni harura mamaa ka'ene núra hihuna 'ee arira
ohuna maho'o vajúhana. Núra Huni nimaa hena kavari va-
jijino Hura Huni pinana 'ee mamaa vajijino nú 'umenúana.
4 Ikehuni hahi Hu Huni uneunecha mavarasa'ina nahama
'waramana. 'Ejakame ja ijihuni vaji mamaa huni pwina
rene 'ee mwe'a ka'ene siseijara veju'e siseranujaho juhame
karaa usema va'u.
5 Ivi'a ijihuna'e joni nimaa roijaho harura veje mamaa
re'avara 'ee mamaa re'avari vajijino henaka 'u'o aperu
umana'avara.
6 'Ene joni henaka vajijino ojono 'ajoarame kirasahunijaho
aperu umana'avara. 'Ene vivinui hijuri vajijino Godoni
'unamaji vejujaho aperu umana'avara.
7 'Ene Godoni 'unamiji vejuri vajijino vwehu jona hami
'ahi'avara. 'Ene vwehu jona hami 'ahiuri vajijino oja
'ekara'avara.
8 Ijihuni maijaho kara ikipo jona'e rene 'ee emarena
para'avajaho ijipo veje jara núni Natohwa Jesu Keriso hena
kavuri 'unamijaho maa pa'ana parehune 'ee 'ina pa'ana
parehuna.
9 Ijihuna'e ea irara kara ikija pa'ajaho hu nia supavi'ina
'ee nia nutuvu'e kwaa jojora uneunecha pakimuna. 'Ene
huni sisea nitama'ora ka'ene nisovume paranajaho hu niru-
vume pa'arenana.
10 'Enajihuna'e vwehu núne ja ijihuna'e 'umenae iji pi-
jiha jihuna'e ura rena para'eje ja kara ikehi ve'avajaho ja
pa'amaaresuhuna.
11 Ijihuni maijaho 'unama ikehunikino ara majama
nahuna ka'ene núni Natohwa Ni'ajúhi'ina Jesu Keriso oni
vahuna maho'o ja mihuna.
12 Ijihuni hahi na na'ia mapoka ja hurahara 'warave ja
kara ikija vwihahuna. Ja nihenakame 'ee nimaa vajijino
kisina rene hiju vo na majama hine ja huri 'warahuna.

13 Na vwihajujaho maijaho na ikino hahijiˈi mweˈi hi-
jukino ja ˈejahiˈi ˈwarave ja vwihahuna.
14 Nara ikino mweˈi hahijiˈi hijujaho ni ranaˈi veju. Ijaho
núni Natohwa Jesu Kerisora vejume nununaˈa samaa re-
nana.
15 ˈEne na harura veˈiraˈomo vea kaˈene nara ura vaˈujaho
kara kaˈene nara ˈwaravujija ja areri vwihahuna.

Keriso Oni Hanajiˈina Nii Kavajina

16 Ijihuni maijaho vea kaˈene núni Natohwa Jesu Keriso
oni harura ˈee Hura rohuniji rone ˈwaravajaho nú ea kaˈene
hena kama parajiˈinijipo mamiha vuˈa ˈwaraˈiraˈomo ijí
ˈararihae ˈwarahuna pana kaivo nú núni nii Huni harura
kaˈene kavaji rona ˈwaravara.
17 Ijihunaˈe vea kaˈene Hu hura ˈee pinana Godi Amonaˈi
apenaji pinaˈinijara ikaˈina Hu rone ˈwaramana. Ikaho
Nuni Hariha kaˈene Na oja mahe ˈee teamanima paranujina
ˈwamana.
18 Nú pu puˈúmo akuavuri huriˈa ˈahi hiˈeme Irakaho kahi
akúpa ˈahi rena roajaho nú núni atai hejara.
19 Ijihunaˈe nú niheju. Poropeti epuni ira vaji
ˈwaramajaho roe nimaaˈe renana. ˈEnaˈomo ja puni iriji
hene veˈavajaho ja mamaaˈe vehuna. Puni vuˈa kajaho areri
nahehai nututi hanaˈejuˈe vea nitumu jaˈina. ˈEne areri
moroi joni oja vaji roe ajimu jaˈina.
20 ˈEnakaivo ikino maraku heˈavara. Ijaho poropeti
epuni vuˈa icháˈina kaˈene roujaho maiji ei pini huni vwihi
taˈarohe ˈwarahuna paˈana.
21 ˈEne poropetiepo vuˈa kaˈene ˈwaravajaho emai huni
ura ijino vehuna pana kaivo emaaˈe Godoni ˈAvenijara
venaume Godi rone ˈwaravara.

2

Najahiˈina Iraˈasina ˈUrimarahunijina

1 ˈEnakaivo poropetia iraˈata ˈuˈo ijí emapuni vaja ka-
jino ˈurijara. Ni areri ijaˈinaˈe najahiˈina iraˈata ˈuˈo joni
vajakino ˈurine vuˈa iraˈata kaˈene siserasahunijija hemi
najahakame Natohwa kaˈene puaˈe ˈimenajaho hekajahuna.
ˈEne mamako ˈunama sisea puni haha ˈahi roe rehuna.
2 ˈEje ea mapokakija ˈuasa vene ˈee puni ura ijí ˈararihae
vehuna ˈee puni hahijihunaˈe ˈunama nimaijaho apene
iraˈata ˈwahuna.
3 ˈEne pu pusumano vwihajujara reje ˈunama iraˈatijino
pisiviˈi joni kukua ˈekahuna. ˈEnakaivo puni eha kaˈene
nitama mihajaho maiˈo pama namu ˈee puaˈe siseranihuni-
jaho niˈurine areri rene namu.

4 Ijihuni maijaho vea kaˈene ˈona ojiˈinapo sisea vejajaho Godiho pamakimana kaivo Hu pu atoˈarumaume veni vaˈara ˈee maˈoa kaˈene nutuviˈina vaji irechamiuˈe ˈotua veˈirono hiju.

5 ˈEne nimarako Noa oni veijino mweˈa sahasi ea kaˈene hijajija pamakiˈikaˈi Noa kaˈene Godoni ira arira najahajine ˈee ea iropu noˈo ˈajohaˈikaˈi toa ranavume ea kaˈene Godi paheju jihipuni roana.

6 ˈEne ara mamaˈina kaˈene Satamiˈo Kamoraˈo pamakiˈikaˈi eha mihe venaume vaˈe úˈa rejajaho ea kaˈene túna̱ˈi Godi paˈana ˈwaviˈi hihunijipo kahuni jihunaˈe najahana.

7 ˈEne Hu Rati kaˈene arimaijaho Satami vaji ea kaˈene ˈuasa vejiˈi hijari vaja kajino sema paraˈejuˈe hiˈeme niˈajahana.

8 Hu ea ariri jihunaˈe hu pu puˈúmo hijiˈi raka kaˈene huni nii kime ˈee heˈejuˈe veku veku pu sisea kaˈene vejiˈi hijujara vejume huni oja kaˈene aririjaho nihoˈo turaˈi ˈahaana.

9 ˈEnakaivo Natohwijara ˈunama ichá'inijino ea kaˈene Godi hena kaviˈinijihi venakia vaji niˈajihuna arerina. ˈEne ea kaˈene arira paˈajija ˈotua veijino eha mihunaˈe irechamiuˈe hiju.

10 Hu ea kaˈene puni hahijara sisea kaˈene ura renauji vene ˈee ea mamaˈinijihi kima senavujija ijihuni eha namu. ˈEne pajuˈi kaivo puni ura ijí vene ˈee patea junaˈejuˈe ˈona ojiˈina puni mamaˈina ira sisea ˈwaravura.

11 ˈEnakaivo vu ˈona ojiˈina kaˈene mamaˈina ˈee harusinijaho pu ira sisea eha pavene Natohwi jihuni unaˈa panamahe ˈwaravura.

12 ˈEjume ea ike hanuha saˈina kaˈene vwiha paˈakipo maiji nahena irechamiuˈe ojuraˈomo ˈunirame ˈanihuna. ˈEne pu uneunecha mapoka pahena pakivura kaivo pu ira sisea majikari ˈwaravura. ˈEnaˈomo ijí hanuha kajihi ruaraˈavajino pu ˈuˈo ruarahe paˈarehuna.

13 Pura sisei hijujihuni maijaho sisea kaˈene pu veju jihipuni eha apeju. ˈEne pu nihoˈo veiriˈa samaumaa kajino sisea vehunijipo teamanama parajura. ˈEnakaivo pu nihoˈo joni vaja kajino areri matana ˈee titana rukinepo naˈi ijí ˈiruma ijura vaja kajino ira sisea ˈwaraviˈi pisivisavu.

14 ˈEne pu puni nia ˈeke ema ˈee paranaha sarame ˈee pu nii kime itunavujaho nihoˈo maiˈo paˈuhuname turanavura. ˈEne pu pisiviuˈe ea kaˈene pakirasahe hijujija oja ˈurinauˈe sisea vejura. ˈEne puni ojijaho nihoˈo pupusumaru vwihahunijara itunama parajura ˈee pu sesamaa siripaˈava jaˈina.

15 ˈEnajihunaˈe pu ˈunama aririjaho niareˈikaˈi Perami

ka'ene Piori oni harihijara 'unama sisea ka'ene venuji oja miha paranu ja'ina.

16 'Enakaivo Peramiho sisea ka'ene hu venajihuna'e huni tonikia ka'ene ira pa'ajara emaapuni iri 'urarahe poropetia kaji ajimajaho tanumana.

17 Ea ikija areri toa 'újа ka'ene pa'arene navuja'ina 'ee areri 'imitia'e asiasi'i 'anaa va'uja'ina. 'Ejume ea kajihi puna'e niho'o nutume na'ina'i vajama namuji 'ajaha hiju.

18 Pu niho'o uneunecha ka'ene parehunijija ira kehi kehi 'waravi'i pisimiu'e hahijara ura renaujino ivavisa vena ato'urume ea ka'ene ni'unama sisea arevajija kú'o 'ekaura.

19 'Ene puni ahija veje pa'arehuna nahame 'waravura kaivo pu opuina ijí 'unama sisea ka'ene pu veju kajihipuni pwea rejura. 'Ene uné rakijara emaa rosama paranujaho hu ijihuni pwea renuna.

20 'Enajihuna'e ea ka'ene núni Natohwa Ni'ajúhi'ina Jesu Keriso hena kamareja mwe'a kehuni sisea vajijino juhaha usevajipo kú'o va'e sisea kajino jasarame 'ee ijipo rosamie parajujaho puni hia ka'ene ni marako hijaja'ina pana kaivo niho'o sisemaa'e hijura.

21 'Ejume ea ijá kajija 'unama ka'ene aririjaho pahe'ipisa mamaa veja'a. 'Enakaivo pu varapa ka'ene akuavi'inijija 'waravu'e henare'e túchaha va'ujipo areria pareju.

22 Ijaho haa ka'ene 'warava ja'ina'e renu. 'Ui kú'o 'unama va'e hura hwenaji inuja'ina 'ee maha toa rúrahu'e pa'arejukavi'i kú'o 'uname hii vaji va'uja'ina.

3

Natohwijara Rohuna Nahama 'Waramajina

1 Ehu nuna ka'ene na ja oja mihi'inakije ikaho nuni asura amurijihuni roriji veju. 'Enare'e joni vwiha ijí venae kú'o vwiha'avarono veju.

2 'Ejakame ja nitama poropetia ka'ene akuavi'inijihipo vu'a ka'ene 'waravara 'ee Natohwa ka'ene ni'ajúhi'ini jihuni tamana ka'ene apasoruepo 'waravajija vwihahuni jihuna'e veju.

3 Ja marako ikaho hena ka'avara. Vea túchamaa ea 'ijahi'inijipo roe 'ijahi'i puni hahijipo ura renaujiru vehuna.

4 'Ene pu ija'ina 'ihuna Hura rohuna ka'ene nahama 'waramajaho ichí roo? 'iame 'ijahe 'warahuna. Ijihuni maijaho uneunecha ka'ene mai'o mwe'a aneja vejajino rene roe emahu núpo kwamasahajino unenu'u pina ani'ina pare'eju'e nija'ina'e navu 'iahuna.

5 Godoni ira ʼahi ichutoa rejara ʼee mweʼa ikaho toa vaji
roe ʼeʼunana ʼee toi tauhuhe namuna kaivo pu nihena kavu
vo pu pataʼarohu.
6 Ijihuni vaji mweʼakaho vea kajino sai hirame ruarahana.
7 ʼEnakaivo iviamaa ichutoa ʼee mweʼa ikaho Huni ira ʼahi
venae ʼajaha irechavuʼe navu ʼee ʼotua kaʼene vehuna ʼee ea
sisea kaʼene Godi pana ʼwavujihi ruarahunaʼe ʼajiha navu.
8 ʼEnakaivo ike vuʼa kwinu parunamiʼamana. Ehu nuna
na oja mihiʼine Natohwi jihuni ʼunamijaho juara mapoka
mapoka (1,000) paʼarejujaho areri vea kwinuna ʼee vea
kwino paʼarenujaho areri vea mapoka mapoka (1,000)
paʼareju jaʼina.
9 Natohwijaho iraka kaʼene Hura nahama ʼwaramajaho
marako pavenu rone ea ʼahoʼa ijaʼinaʼe vwihaju kaivo Hu
ja masuani ʼajiha avanu. Ijihuni maijaho nú eha sisea
apehunijaho Hu ura parenu vo ea mahoʼo ʼunama taʼarohe
rohunaʼe ura renu.

Mweʼa ʼEe Akúpa Maiuʼina

10 ʼEnakaivo Natohwi jihuni veijara roʼamajaho areri nesa
apejiʼinapo roujaʼinaʼe rohuna. ʼEʼeje akúpa ʼee ichutoi
uneunecha kaʼene navujija ira niʼimaʼuraʼe reʼeje uhoa rene
hirama arihe paʼarehuna ʼee mweʼa ikino uneunecha kaʼene
navujija mahoʼo re parahuna.
11 Ijihuni maijaho uneunecha ikija mahoʼo hirama arihe
paʼarehuni jihunaʼe iviʼa ja ea icháʼina rehunaʼe vwihajo?
Joni kara ariramaaʼe rene ʼee Godi ura renu jaʼinaʼe hiʼavara.
12 Ja Godira marako roʼamajina roju. ʼEnakaivo ijí vea
kajaho ichutoi kahija veni reje paʼarehuna ʼee uneunecha
kaʼene ichutoi navujija vena uhoi niʼimaʼuri renaʼe hirama
arihe paʼarehuna.
13 ʼEnakaivo Hura nahama ʼwarumajaho nú akúpa ʼee
mweʼa maiuʼina kaʼene ʼunama ariraru nahuniji kaʼirono
niriʼi ʼajaha hiju.
14 ʼEnajihunaʼe ehu nuna kaʼene na ja oja mihiʼine ja ura
ijihi kihuna ura renaukúne harura vene hijakame Hura roe
ja kiʼamajaho ja mataume hine ʼee sisea paʼana ʼee ea ja sisea
panamahiʼina kiʼamana.
15 ʼEnakaivo vwihaʼavara. Natohwijara masuani vivinui
ʼajúha vaʼujihuni maijaho emaa niʼajihe maraniʼamarono
avanu areri núni vwea Poru kaʼene nú oja mahiʼiniji vwiha
mamaa kaʼene vajahume joni asura vene ʼwaramajaho
vwihaʼavara.
16 ʼEne hu ʼuʼo huni asura vajijija ikija vene ʼwarumana.
ʼEnakaivo ijí hena kahuna ʼahoʼa kisina ʼee ea kaʼene
panajahume hejara ʼee pakirasahe namiʼi kaivo vuʼa ʼeke

arohiˈinijija pura Godoni ira ˈahoˈa ˈeke taˈarohe ani ani
puni ura ijino ruarahe ˈwaravujara rejuˈe pu eha sisea
apehuna.
17 Ehu nune ijihunaˈe ja nimarako hejajaˈinaˈe ojono
ˈajoˈaraˈavara. ˈEjakame ea kaˈene majikarino hijujipo
ˈunama siseijino ja pairisame vaˈe joni ruha mamaa kaˈene
jara kirasahe hijujaho paˈariˈavara.
18 ˈEnakaivo núni Natohwa ˈee Niˈajúhiˈina Jesu Keriso oni
maiji vwihaniˈina ˈee henaka vajijino emareˈavara. ˈEne
iviamaakino rene vaˈe majama aneja púsa paˈana ˈee pinana
maijaho Huna. Ameni.

1 Joni

Ira Kaˈene Majama Hihunijina

1 Nitama anejijaho ijí Ira kajaho ijí hinanaˈomo nú Hura
iraka kaˈene ˈwarumajaho hene ˈee nú núni nii kame ˈee
Hura raka kaˈene venajaho nú kame ˈee nú núni iji Hu
ˈunavaji rone veju. Ikaho Ira kaˈene majama hihunijina.
2 Majama hihunijaho nú haha pakavara kaivo nú
kahunaˈe rejume kavara. ˈEnajihunaˈe nú ikaho ja ˈwarame
ˈee najahu. ˈEnareˈe ja ˈwaravu. Ijaho majama Amo ahuma
hinanaˈomo Hu rouma nú kavara.
3 Iraka kame hejajaho nú ja ˈuˈo ˈwaravu. ˈEjakame ja nú
puˈúmo hami vehuna. ˈEjume nú nimaa Amoho ˈee Huni
Hariha Jesu Keriso puˈúmo hami veju.
4 Nú uneunecha ikihija vejujihunaˈe nú ja puˈúmo tea-
manuma parahuna.

Godiho Hanajiˈina

5 Ikaho Huni vuˈa kaˈene núra hejaji ja ˈwaravu Godiho
nihoˈo hanajiˈina kaivo Huni vajijaho nihoˈo panutuviˈina.
6 Nú Hu Huˈúmo hami vejura ˈiˈi kaivo nú nutuviˈini
ˈurahojujaho nú nimaa iraˈata vene ˈee nimaijaho pavejura.
7 ˈEnakaivo nú hanajiˈini hina ˈurahojujaho areri Hura
hanajiˈini hinujaˈinaˈe nú ea ˈaho puˈúmo hami hami veju.
ˈEne Jesu kaˈene Huni Harihi jihuni ˈaijara núni sisea mahoˈo
sovuˈe paˈarenu.
8 Nú nihoˈo sisea paˈana ˈwavujaho nú onuno pisivaravu.
ˈEjuˈe nimaijaho núni oja vaja panamu.
9 ˈEnakaivo nú núni sisea Hu nahama ˈwaraˈavajaho Hu
pauchaviˈine ˈee ariri jihunaˈe Hu núni sisea vwihana areme
ˈee núni sisea mahoˈo somuhe paˈarehuna.
10 Nú ijá ˈwavujaho nú sisea pavejura ˈwavujaho nú vejuˈe
iraˈasinaˈe rejukame Huni ira núni vaja panamu.

2

Kerisoho Núni Niˈajúhiˈina

1 Sesahu nune ikaho na jonaˈe vejujihuni maijaho ja sisea
paveˈavarono veju. ˈEnakaivo ea sisea venujaho Ea pina
núnijihunaˈe Amoni unaˈi jarima ˈwaramuna. Hu Jesu Keriso
kaˈene arira maijina.
2 Jesura núni sisei jihuni eha apenana. ˈEnakaivo núni
siseijiru pana vo ea mahoˈo mweˈakino hiju jihipuna ˈuˈo
apenana.

3 Nú Huni tamana hene vejujihunaˈe nú niheju nú Hu hena
kaviˈina.
4 Ea pini Na Hu nihejura ˈiˈi kaivo Huni tamana pavenu-
jaho hu iraˈata apenu. ˈEjuˈukamareˈe nimaijaho huni oja
vaja panamu.
5 ˈEnakaivo ea irara Huni ira hene venujaho huni vajijaho
nimaa nimaaˈe Godi oni oja mihujaho areri rena paranu.
Ijihunaˈe nú niheju nú Huni vaji hiju.
6 Ea irara Huni vaji hinu ˈiamujaho hu Hura ˈurahe
onajaˈinaˈe ohuna.

Oja Mweˈa Pamahunijina

7 Ehu nuna kaˈene na ja oja mihiˈinakije ike tamanakaho
maiuˈina na paveju kaivo tamana sahasa kaˈene nitama jara
apejajina. Tamana sahasijaho Ira kaˈene ja nihejajina.
8 ˈEnakaivo na tamana maiuˈina jonaˈe veju. Tamanakaho
Huni vaja nimaa rejuˈe ˈee joni vaja ˈuˈo nimaa renu. Ijihuni
maijaho nututijaho paˈarene vaˈejuˈe Ira nimaijaho iviˈa
hanamana.
9 Hu ea pini ijá ˈimujaho Na hanajiˈini hiju ˈiˈi kaivo
vweaha semujaho hu nutuviˈina vaji hina roe iviamaa
ˈeˈunu.
10 Ea irara huni vwea oja mahujaho hu hanajiˈini hinu.
Ijihunaˈe hu paveje vweaha amaaresume ˈohuna.
11 ˈEnakaivo ea irara vweaha kama semujaho hu nu-
tuviˈini hine ˈee nututi ˈurahe onu. ˈEjuˈe hu ichá ruvahuna
puruva renu. Ijihuni maijaho nututa kajara nia supatiana.
12 Sesamae ikaho na jonaˈe vejujihuni maijaho joni sisei-
jaho Huni Ihijihunaˈe Hu vwihana aremana.
13 Emahu núne ikaho na jonaˈe vejujihuni maijaho ja Hu
niheju. Hu nitamatama anejijaho ijí hinana. Kivase ikaho na
jonaˈe vejujihuni maijaho ja ˈavena siseuni ˈunama arevara.
Sesamae ikaho na jonaˈe vejuta. Ijihuni maijaho ja Amo
nihejura.
14 Emahu nune ikaho na jonaˈe vejujihuni maijaho ja Hu
nihejura. Hu nitamatama anejijaho ijí hinana. Kivase ikaho
na jonaˈe vejujihuni maijaho ja nihoˈo harura rukine ˈee
Godoni ira joni oja vaji namujihunaˈe ˈavena siseuni ˈunama
arevara.
15 Ja nihoˈo mweˈa kakaho oja pamahe ˈee uneunecha
kaˈene mweˈi navuji ˈuˈo oja pamiˈavara. ˈEnakaivo ea irara
mweˈakake oja mahujaho Amo oni oja mihiˈinijaho huni
vaja panamu.
16 ˈEnakaivo sisea kaˈene iki mweˈi navujija ikena. Haha
huni ituana ˈee nii kime ituanavura ˈee jarikaˈe rejujaho
Amoni rena rohuna pana. Ijija mweˈa ikehuna.

17 Mweʹakaho uneunecha mapoka ʹee huni ituaniji'i
paʹarena vaiʹi navu kaivo ea kaʹene Godira ura renujaʹinaʹe
vejujijahija majama hihuna.

Majama Hihunijaho Nahama ʹWaramajina

18 Sesahu nune ja niheja jaʹinaʹe vea túchamaa ijinaʹomo
Keriso oni nanaʹejiʹina rou. ʹEne iviamaa ʹuʹo Keriso oni
nanaʹejiʹina mapoka urimaravara. ʹEjuʹe nú ijí hena kavu-
jaho ijaho vea túchamaijina.
19 Pu nú irechamúʹi kaivo vaʹajihuni maijaho pu núni
pwina pana. Pu núni pwina reʹipisa pu nú puʹúmo hijaʹa.
Vea kaʹene pu nú irechamúa vaʹajara najuhujaho pu núni
pwina pana.
20 ʹEnakaivo Godira Huni ʹAvena joni oja vaji samaha
jihunaʹe ja ea mahoʹo nimaa hena kaviʹinaʹe rejara.
21 Ja pahejiʹina pana kaivo ja nimaa nimaa hejiʹina ijihu-
nihahi na jonaʹe veju. ʹEnakaivo ijí nimaa nimaijaho iraʹata
pana. Ijaho ja niheju.
22 Iraʹasina irane? Ea kaʹene Jesu Kerisoho pana ʹiamujina.
Ijaho Keriso oni nanaʹejiʹina. Ea kaʹene Amoʹo Hariaheʹo
pataararorahujina.
23 Ea irara Hariha pataarohujaho hu Omaha ʹuʹo
pataaroha avanu. ʹEnakaivo ea irara Hariha nimaa
ronujaho hu Omaha ʹuʹo nimaa ronu.
24 Vuʹa kaʹene nitama anejaʹe hejajaho ranave joni oja vaji
naʹamana. Ijí nitama ja hejajara joni oja vaji naʹavajaho ja
naʹia mapoka Amoho ʹee Huni Hariha puʹúmo hami hami
hinapena vahuna.
25 Ikaho Hura iraka kaʹene múʹirono nahama ʹwarumajina
majama hihuna.
26 Erapo jaaʹe pisiviu jihunaʹe ikaho na jonaʹe veju.
27 Huni ʹAvena joni oja vaji samahume ja apejara.
ʹEnajihunaʹe ijí ʹAvena kajara joni oja vaji hinajihunaʹe ei
pini ja najahuna areri pana. Hura samaha kajara uneunecha
mahoʹo najahuna. Ijí uneka kaʹene Hura najahujaho nimaa
nimaa kaivo iraʹata pana. Hura ja najaha kajaʹinaʹe Huni
vaji hiha.
28 Sesahu nune iviamaa Jesu puʹúmo hami hami hiʹavara.
ʹEʹirakúne vea kaʹene Hu kúʹo roʹamajaho nimaa nimaa nú
pajuʹi kaivo matauma Huni unaʹi namihuna.
29 Ja nimaa heju Hu arira maijihunaʹe ea irahipo nimaa
nimaa vejujaho pu ʹAvena vaji nahenaara.

3

Godoni Harihija Oja Maʹaraʹavara

1 Ike heha! Amora oja niˈimaˈura kaˈene nú múhe na-
juhaji kaha! Ijihunaˈe nú Godoni harihija ˈúmajihunaˈe
mweˈakaho nú pahene pakúmu. Ijihuni maijaho pu Hu
pahena pakavura.
2 Ehu nuna kaˈene na ja oja mihiˈinakije nú ivia-
maa Godoni harihijaˈomo nú icháˈinaˈe rehunijaho maiˈo
pakaviˈina. ˈEnakaivo nú niheju Hura roˈamajaho nú Hua
kaˈava jihunaˈe Huaˈina rehuna.
3 ˈEnajihunaˈe ea irara ike nimaaroakaho Huni vaji namu-
jihunaˈe hu oriˈini vejume arira maa renana. Areri Hu arira
maijaˈina renuna.
4 ˈEnakaivo ea irahipo sisea vejiˈi hijujaho pu ˈuˈo varapa
ˈene avaju. Ijihuni maijaho siseijaho varapa ˈejujina.
5 Ja nihejara. Hura roajaho sisea apena vaˈi roana kaivo
Huni vaja sisea paˈana.
6 Ea irahipo Huni vaji hijujija pu nihoˈo sisea pavejura.
ˈEnakaivo ea irahipo sisea vejujaho pu nihoˈo Hu pakame
ˈee pahejura.
7 Sesahu nune paveje ea ˈahoˈa ja pisiviˈavara. Ea irara
arira maiji venujaho hu arira. ˈEne Hu arimai jaˈinaˈe hu
ˈuˈo arira.
8 Ea irara sisea venujaho hu ˈavena sisei jihuni ea. Ijihuni
maijaho ˈavena siseijaho nitama anejijino sisea venana.
Godoni Harihijara roajihuni maijaho ˈavena sisei jihuni
kaukara tirakuˈi roana.
9 Ea irara Godoni vaji nahejajaho hu sisea pavenuna.
Ijihuni maijaho Huni ˈIna huni vaji hinujihunaˈe hu sisea
pavenuna. Ijihuni maijaho hu Godoni vaji nahejara.
10 Ikaho ˈunama icháˈina kaˈene ea irara Godoni harihe ˈee
ea irara ˈavena sisei jihuni harihiji hena kihunijina. Ea irara
sisea vejiˈi hine ˈee vweaha oja pamahujaho hu Godoni ea
pana.

Oja Maˈaraˈavara

11 Vuˈa kaˈene nitama aneja nú hejajaho ikena. Ja ea ˈaho
puˈúmo oja ˈekarahuna.
12 Nú Keni vareˈina pana. Hu ˈavena sisei jihuni ea
ijihunaˈe hu huni ˈuˈua ˈanaume kwamana. Hu ˈuˈuaha
rakijihunaˈe ˈanaume kwamane? Ijihuni maijaho hura raka
kaˈene venajaho sisei jihunaˈe pamaranana. ˈEnakaivo
ˈuˈuahi venajara marana jihunaˈe avanana.
13 Vwehu nune mweˈakara ja senaˈamajaho ja oja
pahwaˈusunahaˈavara.
14 Nú nihejujaho nú maraku ijaho nikwamasahara vaji
hijara vo nú iviamaa kúˈo ˈurina hiju. Ijihuni maijaho nú

vwehu núna oja mihujihunaʹe. ʹEnakaivo ea irara ea ʹahoʹa oja pamihujaho hu majaa kwamasahuri vaji hinu.
15 Ea irara ea ʹahoʹa semujaho hu areri ea kaji ʹanauʹe kwamu jaʹinaʹe renu. ʹEjuʹukamareʹe ja niheju ea irara ea ʹahoʹa ʹaniuʹe kwamasahujaho hu majama hihunijaho huni oja vaja panamu.
16 Ike ʹunama ikehunakino Hura nú oja múhajaho hena kavu. Ijihuni maijaho Hu Huni hia núnijihunaʹe múhana. ʹEnajihunaʹe nú ʹuʹo núni hia vwehu núnaʹe mihuna.
17 ʹEnakaivo ei pini uneunecha mapoka rukina reʹikaʹi hu vweaha pivunu kajaho nikaʹikaʹi patemuʹamajaho vu icháʹinaʹe Godoni oja mihujaho huni vaja naʹena?
18 Sesahu nune ma iraru oja mihu paʹwaha kaivo nimaa nimaiji vene ʹee oja miha.

Godoni Unaʹi Pajuʹikaʹi Matauma Namihunijina

19 Ijihunaʹe nú niheju nú nimaa nimai ijihuna. ʹEnajihunaʹe Huni unaʹi pajuʹikaʹi namihuna.
20 Nú sisea vejujihunaʹe núni oji vwihana heju. ʹEnakaivo Godira núni oja asitaha jihunaʹe nú raka kaʹene vejujaho Hu mahoʹo nihe paranu.
21 Vwehu nuna kaʹene na ja oja mihunakije núni ojijara nú panamuʹamajaho nú pajuʹikaʹi Godoni unaʹi matauma namihuna.
22 ʹEnakaivo nú Huni tamana vene uneunechaka Hura ura renuji hena vejujihunaʹe nú rakaʹe jarivujaho Hu nú vajúhuna.
23 Ikaho Huni tamana. Nú Huni Hariha Jesu Keriso oni iha nimaa rone ʹee ea ʹaho puʹúmo oja ʹekarahuna areri Hura ʹwaruma jaʹinaʹe vehuna.
24 Ea irara Jesuni tamana hene venujaho hu Huni vaji hinu. ʹEjuʹe Jesu huni vaji hinu. Ijaho nú niheju Hu núni vaji hinu. Ijihuni maijaho Huni ʹAvena kaʹene Hura nú múhajara rejuʹe nú niheju.

4

ʹAvena Nimaijine ʹEe ʹAvena Iraʹatijina

1 Ehu nuna kaʹene na ja oja mihiʹinakije ja ʹavena mapokakija panimaa vetiʹavara. ʹEnakaivo ʹavena kajija vene kive Godoni rena rou ho paʹajaho kiʹavara. Ijihuni maijaho poropetia iraʹasina mapoka mweʹakino ojura.
2 Ikaho ʹunama kaʹene Godoni ʹAveniji hena kahunijina. ʹAvena irara Jesu Kerisoho roe haha apenana ʹiamujaho Godi oni rena roana.

3 'Ene 'avena ka'ene Jesuho Godona parena roana 'iavujija
'avena ka'ene Keriso oni nana'eji'ina ka'ene rohuna'e jara
hejajaho ivi'a ni iki mwe'i roana.
4 Sesahu nune ja Godoni jihuna'e ja pu asitahara. Ijihuni
maijaho 'Avena ka'ene joni vaji hinujara 'avena ka'ene
mwe'a kehunijaho niho'o asima paranana.
5 Pu mwe'a kehuni jihuna'e pu mwe'a kehuneru 'wavura.
'Eju'ukamare'e mwe'a kehuni eijija puni iraru hejura.
Mwe'a kehuni siseijara pu renaura.
6 'Enakaivo nú Godoni jihuna'e ea irara Godi hena ka-
mujaho hu núni ira henuna kaivo ea ka'ene Godoni parene
roajaho hu núni ira pahenuna. Ijara reju'e nú 'Avena
nimaijaho kame 'ee 'avena ira'atijaho kahuna.

Godiho Oja Múhi'ina

7 Ehu nuna ka'ene na ja oja mihi'inakije veje ea 'aho
pu'úmo oja 'ekara'avara. Ijihuni maijaho oja 'ekaravujaho
Godoni rena roana. 'Enakaivo ea irara ea 'aho'a oja mihu-
jaho hu Godoni vaji nahejara 'ene Godi hena kamuna.
8 Ea irara ea 'aho'a oja pamihujaho hu niho'o Godi pahe-
nuna. Ijihuni maijaho Godiho oja 'ekaravujina.
9 Ikaho 'unama ka'ene Godira nú oja ka'ene múhaji na-
juhajaho Huni Hariha nikwisu ranavume mwe'i roajihuna'e
nú Huni vaji majama hihuna.
10 Ikaho oja 'ekaravujina. Nú Godi núni oja pamahara
kaivo Hura nú oja múhajihuna'e Hu Huni Hariha ranavume
roe núni sisea apejume pa'arenana.
11 Ehu nuna ka'ene na ja oja mihukije Godi Hu niho'o
natohwa oja múhajihuna'e nú 'u'o ea 'aho pu'úmo oja
'ekarahuna.
12 'Enakaivo na'i pini ei pini Godi niho'o kahuna pana
kaivo nú ea 'aho pu'úmo oja 'ekaravujaho Godi núni vaji
hinuna. 'Ene Huni oja 'ekaravujaho núni vaja areri renuna.
13 Nú niheju Hu Huni 'Avena nú múhajihuna'e nú Huni vaji
hiju'e Hu núni vaji hinu.
14 Amora Huni Hariha ranavume mwe'a kehuni
Ni'ajihi'ina'e re'i roajaho nú núni nii kavaji ea 'waravara.
15 Ea irara Jesuho Godoni Hariha 'iamujaho Godiho huni
vaji hinu 'ee hu Godoni vaji hinu.
16 Godira oja ka'ene múhajaho nú hene nimaa roju. Godiho
oja 'ekaravujina. 'Enajihuna'e ea irara oja 'ekaravuri vaji
hinujaho hu Godoni vaji hiju'e Godi huni vaji hinuna.
17 Nú ijí hejajihuna'e núra oja mihujaho marasahura.
Ijihuna'e nú vea ka'ene 'otua vehuni veijaho pajuhuna.
Ijihuni maijaho Hura hinuja'ina'e nú iki mwe'i hiju.

18 Juvujaho oja 'ekaravu jihuni vaja pana. 'Enakaivo
nimaa oja 'ekaravujara juvujaho veju'e pa'arenuna. Ijihuni
maijaho juvujara reje eha sisea apehuna. 'Ena'omo ea irara
jumujaho oja 'ekaravujaho huni vaja areri pana.
19 Núra Hu oja mahujihuni maijaho marako'a Hura núa
oja múhajihuna'e mahu.
20 Ei pini ijá 'imujaho na Godi oja mahu 'i'i kaivo vweaha
kame semujaho hu ira'ata apene avanu. Ei pini hu ea nii
huni kamujaho oja pamahu kaivo ichá'ina'e Godi ka'ene hu
pakamujaho oja ma'ena?
21 Ike tamana kaho nú Huni apejara. Ea irara Godi oja
mahujaho hu vweaha 'u'o oja ma'amana.

5

Núra Mwe'ake Asivajina

1 Ea irara Jesuho Keriso nimaa ronujaho hu Godoni vaji
nahejara. 'Ene ea irara Amo oja mahujaho hu Huni hariha
ka'ene Huni rena roaji 'u'o oja mahu.
2 Nú Godoni harihija oja mihujihuna'e nú nihena kavu nú
Godi oja mahe 'ee Huni tamana 'ararihae vejura.
3 Ikaho Godoni oja 'ekaravujina nú Huni tamanijaho hami
'ajohuna. Ijihuni maijaho Huni tamanijaho mai'o kisina
pana.
4 Ijihuni maijaho ea ka'ene Godoni vaji nahenaajipo
mwe'akaho asivara. Núni nimaa roijara vejume nú mwe'a
ikaho asivara.
5 Ea irara mwe'akaho asimune? Ea irara Jesuho Godoni
Harihiji nimaa ronujarana.

Ikaho Jara Hehunijihuna'e Vejara

6 Ikaho Ea ka'ene toa 'ee 'aa vaji roajina. Hu Jesu Kerisona
toaru pana kaivo toa 'ee 'aiji'i roajina.
7 'Avenijara Huni vu'a nimaa venana. Ijihuni maijaho
'Avenijaho nimaijina.
8 Ijihuni maijaho ike no'opisu ikipo Huni vu'akaho nimaa
vejara. 'Avenijine toijine 'ee 'aijina. 'Ee ike no'opisu ikipo
ahume avacharavara.
9 Nú emaapuni vu'iji nimaa ve'avajaho Godira kime
'waramujara maho'o asitaha paranu. Godoni kima
'warumujaho ikena. Ijaho Hu Hariahoni vu'a nimaa vene
'waramana.
10 'Ene ea irara Godoni Harihiji nimaa ronujaho hu ori'ini
hena kamuna. Ea irara Godi panimaa ronujaho hu Hua
veju'e ira'asina'e renu. Ijihuni maijaho raka ka'ene Godira
Huni Harihiji rone 'waramajaho panimaa ronu.

11 Iraka ka'ene 'warumajaho ikena. Godi majama hihuna
múhana 'ee ike majama hihunakaho Huni Harihi jihuni
vajina.
12 Ea irara Huni Harihiji apenujaho hu majama hihuna
kaivo ea irara Godoni Harihiji papenujaho hu majama
hihunijaho papenu.

Majama Hihuna

13 Ike raka ka'ene na vejukaho ja ea irahipo Godoni Harihi
jihuni ihiji nimaa rojujihi puna'e veju. 'Ejakame ja majama
hihuna ka'ene apejaji hena ka'avarono veju.
14 Ikaho nú Huni una'i nimaa rojujihuna'e uneunecha
raka'e Huni ura ija'ina'e jarime 'waravujaho Hu henuna.
15 Hu henuhuna'e nú hena kavu. Ijihuna'e núra une-
unecha iraka Hu jarivujija nú 'ekura.
16 Ea pini huni vwea ka'eje sisea ka'ene pakwahuniji
veje ka'amajaho hu ni'ajahe Godoni siporua 'oje hia huna
ma'amana. 'Ene 'u'o Hura ea ka'ene sisea ike pakwa-
masahuke pavejujija hia puna mihuna kaivo sisea pina
venareje kwamasahuna namu. Ijihuna'e na ija'ina pa'iavo
hunijihuna'e jarima 'waramama pa'iavu.
17 'Unama ka'ene ariramaa pa'ajija maho'o sisea. Sisea
pina vena'e pakwahuna namu.
18 Nú niheju. Ea ka'ene Godoni vaji nahejajaho sisea pave-
nuna. 'Enakaivo Jesu ka'ene Godoni Harihijara 'ajoahu'e
'avena siseijaho hu ija pa'unamuna.
19 Nú niheju. Nú Godona kaivo mwe'akaho maho'o 'avena
sisei jihuni harura hari namu.
20 Nú niheju. Godoni Harihijaho niroana. Hu nimaiji hena
kahuni henaka ijaho múhana. 'Eju'e nú Huni hariha Jesu
Keriso ka'ene nimai jihuni vaji hiju. Ijaho Godi nimaa ka'ene
majama hihunijina.
21 Sesahu nune godi ira'ata ka'ene iji vejujija oja
pami'avara.

2 Joni

Vuʹa Anejijihina

1 Na eruta napara kaʹene iji pijahajine ʹee sesahwaha
kaʹene nara nimaa vajijino oja mihujiru pana vo ea mahoʹo
nimaiji hena kaviʹinijihi punaʹe veju.
2 Nimaa kaʹene núni vaji name ʹee majama nama vahuni
jihuni hahi veju.
3 Maiji vwihanúana ʹee numirumana ʹee matauviʹina
kaʹene Godi Amo ʹee Jesu Keriso kaʹene Amo oni Harihi
jihuni nimaa ʹee oja mihujaho nú puʹúmuna.

Hura ʹWarama Jaʹinaʹe Oʹavara

4 Na sesahu jona ʹahoʹa kiʹeme nimai jihuni vaji
ʹurahojajaho na teamanimana. Areri núra vehuna kaʹene
Amounaʹi apeja jaʹina vejara.
5 ʹEnakaivo na iviamaa napara kera a ʹwaravu na tamana
pina maiuʹina paveju kaivo núra nimarako amura hejara
kaʹene ea ʹaho puʹúmo oja maʹarahuna kaʹene ʹwaramaji
veju.
6 Oja ʹekaravujaho Huni tamanijara ʹwarama jaʹinaʹe
ʹuraha ohuna. Ikaho tamana kaʹene jara nitama heja-
jinaʹomo ja ijihunijino ʹurahe ohuna.
7 Iraʹasina mapoka iki mweʹi ani rene vaʹu. ʹEnaʹomo pu
Jesu Kerisoho haha paapenana ʹwavura. Pu nihoʹo iraʹasine
ʹee Keriso oni nanaʹejiʹina.
8 Nú raka kaʹene ja najahume rejajaho hami ʹajohakame
papaʹareʹama jihunaʹe nú ja puʹúmo eha mamaa mahoʹo
areri apehuna.
9 Ea irara Kerisora najahuji paveʹi kaivo karokaha venu-
jaho Godi huni oja vaja pahinu. Ea irara Kerisora najahuji
venujaho Omaheʹo Hariaheʹo huni oja vaji hiju.
10 Ea ʹahopo ja najaʹiro roʹi kaivo ijí raka kaʹene na-
jahaji paapene roa kiʹavajaho paʹwarave joni sea roe ʹee
paʹajoʹavara.
11 Ea ijaʹiniji kame a ʹajoʹamajaho hura sisea venujaʹinaʹe
a areri sisea ijaʹina vehuna.

Vuʹa Túchamaijina

12 Na ura ja mapoka ʹwarahuna ura reniu kaivo na heha
ʹahi vehuna ura pareniu. ʹEnaʹomo na vuʹareje joni unaʹi
urania kakaraviʹi ʹwaravakame nú ja puʹúmo niho'o temari
ituʹona parahuna.

13 Joni ˈuˈua kaˈene Godi iji pijaha jihipuni ehipo ja ˈajoravu.

3 Joni

Nimaijihuni Vaji 'Uraho'avara

1 Na erutai Keasi ka'ene na oja mahujihuna'e veju.
2 Vwea nuna na oja mahi'ine na oni siporua 'ojura'omo
uneunecha mapoka ja pu'úmo marasahe 'ee a hami hihuna
areri oni oji vaji marana ja'ina'e rehuna.
3 Vwehu núpo roe ara 'unama ka'ene nimaiji 'urahe onuji
'warivume hejujaho na teamanimana.
4 'Eju'ukamare'e sesahu núpo 'unama mamaiji ojuji na
hejujaho na niho'o teamanima paraniu.

Keasi Aromahajina

5 Vwea nuna ka'ene oja mahi'iniji ara vwehu núpuna'i
vene 'ee apiora ka'ene vwea vwina vene ni'ajihujaho
mavarasa'ina venu.
6 Pu sosi vaji ara oja ka'ene mihuji rone 'waruvu ji-
huna'e a pu irechamie va'avajaho hami 'unama ka'ene Godi
teamahuni ja'ina'e ve'amana.
7 Pu Huni Ihijihuni hahi usema va'ajihuna'e pu Jenitaru
puna unenua 'aho'a pa'ekara.
8 Ijihuna'e nú 'u'o ea ija'inijija ni'ajihuna. 'Ejakame nú pu
pu'úmo ahume nimaijihuni kaukara veji'ina'e rehuna.

Tiatiripisi 'Ee Timitiriasi

9 Na sosi huni vu'a 'aho'a na heha 'ahi nivejuta. 'Enakaivo
Tiatiripisi hu niho'o ni'ima'ura re'iro vwiha'i kaivo núra
raka ka'ene 'waravajaho hu rarenana.
10 Ijihuni hahi nara roujaho hura uneunecha ka'ene sisei
venajaho 'eka ro najahuna. Hu núnuna'i ira sisea 'warume
'ee namuhuna. Hu vwehu núna ka'ene apiorijija paaherame
'ee ea 'aho'a tanu'urihu'e pu 'u'o ija'ina vejura. 'Ene ea
'ahopo apiora 'eka'ujaho hu pu tanu'urihu'e sosia paro'i
kaivo samai hijura.
11 Vwea nuna ka'ene na oja mahukera a paka'eje si-
sei jihuni 'unamijaho matesara'amana kaivo mamai jihuni
'unamijiru matesara'amana. Ea irara mamaaru venujaho
hu Godi ona 'ee ea irara sisearu venujaho hu Godi paka-
muna.
12 Ea mapoka Timitiriasi ta'arohe hina 'wavura. Nú Tim-
itiriasira raka ka'ene venuji nú kama hejuji 'u'o 'waravura.
'Eju'ukame ja niheju núra raka ka'ene 'waravujija nimaa
nimaa.

Vu'a Túchamaijina

13 Na niho'o mapoka mapoka 'wara'i 'ahiu kaivo na heha
'ahi ijí vehuna ura pareniu.
14 Na vu'e a kahuna ni samatu'u renu. 'Ene nú no'o
urania kakaravi'i ahuma 'wama hehuna. Matauvi'inijaho a
hu'úmuna 'ee napuhuana ka'ene iki hijujipo a 'ajoravu. 'Ene
napuhu nuna ihi 'urihi'i 'ajora'amana.

Juta

Vu'a Anejijihina

1 Juta ka'ene Jesu Keriso oni pwea 'ee Jemisi oni 'u'uiji'i
ea ka'ene Amo Godira oja mihe 'umenau'e Jesu Keriso ona'e
'ajoha'eju'e hijujihi puna'e veju.
2 'Ene veje numisaraa 'ee matauvi'ina 'ee oja mihujara joni
vaja emarena paranama.

Sisei Najahi'ina Puni Jujuvu'a

3 Napuhu nuna ka'ene na oja mihi'inakije na 'unama
ka'ene nú venume maranúana ka'ene nú apejaji asura
vene ja 'wara'irono amairiaravuta. 'Enakaivo na iviamaa
asurakaho vene ja jarirame 'waravujaho nimairoa ka'ene
Godira Huni ehija mihajaho ja ija kisi 'uname 'ajohuna'e
asurakaho veju.
4 Ijihuni maijaho ea 'aho'a iviamaa ja paki'eju'e nisareri
joni vaji vu'e ijá 'iavo Godira nú vwihanúe aremu jihuna'e
nú 'unama sisea veji'i hihuna 'iavu. Ea kajija nitama iji
pijihareja 'otua vetihuna'e 'waramana. Pu ea sisea'omo
Godoni maiji vwihanúajaho ta'arohe apene 'uname sisea
'uasa vene 'ee núni Natohwa ka'ene Jesu Kerisoho hemahu.
5 Ja niheji'ina kaivo na kú'o ja vwiha'avarono 'waravu.
Natohwijara ea Ijipiti ni'ajihume roe usevara vo ea ka'ene
panimaa rojajija Hu venaume pa'arejara.
6 'Ene 'ona oji'ina ka'ene puni tinia nimaa nimaijaho
arevajija Hu senia ka'ene majama nahunijino kamorame
irechamiu'e nututi Godoni 'otua ka'ene vea ni'iniji 'ajaha
hiju.
7 Ijaho niareri Satami ho Kamora 'ee ara mama'ina 'aho'a
ka'ene ijihipuni rori navujipo hine sisea ka'ene 'uasa vene
'ee 'unama sisea ka'ene emaapo pavejujaho vene napapo
napara ihanie oju'e parupo parua ihanie ojura'omo ea kajija
iviamaa vena ka'ene majama reji'i namuji hiju. Ijihuna'e nú
ijí kime vwihahuna.
8 Ijí 'unama nikwinu'ina kajino ea ikija 'u'o sisea
navaha puna'i rone 'ee puni haha ruarahe 'ee ea ka'ene
mama'inijija pataarorahe 'ee 'ona oji'ina puni mama'ini
jihipuna'i ira sisea 'waravu.
9 'Enakaivo Maikeru ka'ene 'ona oji'ina puni natohwijara
Setani'i Mosisi oni hahiji pakama vahacharavajaho ira sisea
pa'waramana kaivo hu ma ijá 'wamane Natohwijara a eha
mahuha 'wamana.

10 'Enakaivo ea ikija uneunecha ka'ene pu pahena pakivujija ronahe 'ee siripavura 'ee areri 'ua maha puna'i puni vwihaijino vene 'ee pura uneunecha ija'ina ka'ene vejujipo pu ruarahiura.

11 Pu eha sisea apehuna. Ijihuni maijaho pu Keni oni 'unamijino va'ara 'ee eha apehuni jihuna'e Peramura venaja'ina'e vejura 'ee Korara ninakarame rena pa'arena ja'ina'e vejura.

12 Ea ikijahija jara ahuma 'iruma ijuri vaji vu'ujija areri na'apo soha vaji navuja'ina pu vea ka'ene ja pu'úmo 'iruma'e ijujaho pu pajuvura 'ee pu pusumano 'ajo'arame areri 'imitia toa pa'ana'e 'asiasii 'anae va'uja'ine 'ee ichi nahenare'e 'ina pa'irima navuja'ina. Pu chinuma maho'o jaheju'e sarasaha paraju ja'ina.

13 Pura sisea ka'ene vejujihuni juhijaho areri sohi ajira amene sapa re'eju'e chiha ani rene siserasahe navuja'ina. Pu areri chinapo majikari jaheusahu ja'ina. 'Ena'omo nututa ka'ene na'i na'ii vajame navujaho puna'e aneja pús*a* pa'ana'e ranavu'e 'ajiha namu.

14 'Ene ike 'unama nikwinu'ina ka'ina'e Inakira Atamu oni amuhija iropu no'o pa'are'eme iraka ka'ene tú*na*'i rehuniji kime ijá 'iama Kaha! Natohwijaho Huni ehija ka'ene arira maijihi pu'úmo ea niho'o mapoka mapoka asisame roara.

15 Hu ea mapoka maho'o aherame roe 'otua vetihuna 'ee ea sisesa ka'ene puni vaji hine 'unama sisearu vejujija 'ee ira sisea ka'ene ea sisesa kajipo Hua niname 'warava jihuna'e avahuna.

16 Ea ikija sui'ine 'ee ea nama'irono puni sisea sarame 'ee sisea iraka'e pu ura renaujaho ma ijí vejura. Pu ira toa rukina'omo pu ea pisimi'i pununa'i uneunecha maa ijí 'eka'iro avajura.

Ojono 'Ajohi'i Godira Oja Múhuni Vajiji Hi'avara

17 'Enakaivo ja vwehu nune na ja oja mihi'ine ira ka'ene núni Natohwa Jesu Keriso oni apasorupo 'waravajaho vwiha'avara.

18 Pu ja ijá 'iavare Vea tú*cha*m*aa* re'eje ea matihi'ina mapoka'e puni hahijara sisea ka'ene itunavujiru veji'i hihuna 'iavara.

19 Ea ikihipuni vwihaijaho mwe'a ikehuni ura ijara itu'one navujihuna'e pura veji'i ea ahaame 'oi'oi hihuna. Ijihuni maijaho Godoni 'Avena puni vaja pa'ana.

20 'Enakaivo vwehu nuna ka'ene na ja oja mihi'inakije joni nimaaroijaho veje emare'amana. 'E'eje Godoni 'Avena vajijino siporua 'o'avara.

21 'Ene Godira oja múh*ana* vajijino hiji'i núni Natohwa Jesu
Kerisora numiruma va'e majama hihuniji 'e'uhuniji 'ajaha
hi'avara.
22 'Ene ea 'aho'a ka'ene puruva reti'eju'e hijujija nu-
mira'avara.
23 'Ene ea 'aho'a ka'ene veni va'ujija sirirami'avara 'ee ea
'aho'a juvi'i numira'avara kaivo ja paki'eje puni siseijara ja
aruma'ama.

Ta'arohuni Siporua

24 'Enajihuna'e Hura areri 'ajoha'eje pa'amaaresume 'ee
Hura veje ja Huni hanaji'ini jihuni una'i arira'e teamana'eje
namihuna.
25 Núni Godi nikwinu ka'ene nú*a* venume maranú*a*ji
ta'aroha. 'Ene Jesu Keriso ka'ene núni Natohwi jihuni vaji
ta'aroha. Hanaji'ina Harura Ni'ina 'Ajohai'ina Ajira Rukina
ijija Huna. Hu nitama rene majama ija'ina. Ameni.

Revaresiani

Jesu Keriso Raka Túna'i Rehunaka Vejume Samaa Renajina

1 Jesu Keriso oni hema ka'ene mai'o rehuniji naja'iro
Godira Keriso mahumakame Hura Huni 'ona oji'ina
ranavume hura apena roe Huni iraru hene veji'ina Joni
nahe 'waravakame Huni ehija ka'ene Huni iraru hena
veji'inijija naja'ena.
2 'Ene Godi'o Jesu Keriso'o vu'a raka ka'ene Joni
'waravume hu hene 'ee raka ka'ene hu huni nii kimajaho
ijá ike asura vajakino venana.
3 Iraka ka'ene mai'o rehuni vu'a ka'ene puka ikehuni vaji
vejajaho nitu'u renu. Ea irara vu'akake tahe ve'amajine 'ee
ea 'ahopo hena ve'avajaho Hura pu merajihuna.

Sosi Iropu No'o 'Ajoravajina

4 Na Jonira sosia iropu no'o Esia namiju jihipuna'e veju.
Godi ka'ene nitama anejijaho ijí hinane 'ee iviamaa ijí
hinuna'omo mai'o kú'o rohunijara maiji vwihanie oja soniji
ja samahu. Godoni oja sona 'ee maijaho Godoni 'Avena iropu
no'o Huni toronu una'i hiju jihipuni 'u'o rena roana.
5 Jesu Keriso ka'ene nú maiji vwihanúe oja soni samuha-
jara vu'akaho 'warumu. Eaka mapoka ka'ene kwa-
masahi'inijipo kú'o 'urihuni amurijaho Jesura 'urinana. Hu
mwe'a kakehuni ea mama'ini jihipuni 'Ajoahi'ina. Nú Jesu
ta'arohu jihuni maijaho Hu nú oja múhe Huni 'aiji núni sisea
somuhana.
6 Jesura nú 'ekue Huni ehiji jihipuni vaji Huni ari
irechamúana. 'Eju'ukame nú Godi ka'ene Jesuni Omijihuni
kaukara ni'ajahi'ina rejara. Hura aneja púsa pa'ana'e
nú 'ajohua apena vahuna kajihuna'e nú 'u'o Hu ija'ina
ta'arohuna. Ameni.
7 Ike kaha! Hura ro'amajaho Hu akúpa 'ahi 'imitiji'i
rohuna. 'E'eje ea mapoka Hu nii mai kahuna. 'Eje ea ka'ene
Hua'e 'anaa pijahajija 'u'o Hu kahuna. 'Ejakame araraka
mapokakaho eaka mapoka ka'ene hijujija pu puni niijikano
maho'o kamareje niho'o temukave niramaruhuna. Nara
raka ka'ene iviamaja ja 'waravukaho niho'o nimaa. Ameni.
8 Na Aneja 'ee Na Púsa. Godi ka'ene Harusinijara ijá
'warumana Hu nitama anejijaho ijí hinana'omo iviamaa ijí
hinuna'omo Hu majama ijí hina apena vahunijina 'úmana.

Patimosi Keriso Oni Visoni Kavajina

9 Vwehu nune na Jonira joni asurakaho mutumutu iha
Patimasi hiji'i veju. Godoni vu'a 'ee Jesura núni maa ka'ene

venaji rone na ea 'aho'a 'waravumakame senavume na tipurai ranamiara. Nú ja pu'úmo 'ajori Jesuni vaji ahija vaji aruvara. 'Ene Huni harura hari hine 'ee Hura ni'ajú'eje ata kairasahe 'unama ariri hiju.

10 Natohwi jihuni veijino na Godoni 'Aveni vaji hiji'i hi'eme ira ni'ima'ura viati'ini sa'ini nuni túna'akino ija'ina'e 'umenana.

11 Ika'ina 'warimana. Ara raka ka'ene hena kamajaho Esia vaji sosia iropu no'o namiju jihipuna'e puka vaji venareje ranave va'amana. Epasasi Simúna Púkamamu Taiataira Satasi Pirateripia 'ee Reatasia ranave va'amana.

12 'Ejume irara na 'warimu ronarejo 'urine arome niriujaho naheha ka'ene korutia vejajijahija iropu no'o kivuta.

13 Ijí naheha iropu no'o navari vaja kajino Ema Puni Harihiji vare'ina ijí naminana. Hu ateha jopatu'uma'ura apúsame 'ee korutia turea ka'ene vejajaho túrata 'aha iramana.

14 'Ene Huni húmata sapasijaho sajasa'imaa rene 'ee Huni nia titijaho niho'o vena puna'i renana.

15 'Ene Huni mumorijaho Parasi puna'i hananana. Areri veni vaji hanasahu ja'ina'e hananana. 'Ene Huni ira anukijaho areri toa mapoka'e ahuma roare'e 'ovuja'ina'e renana.

16 'Ene Huni ija ka'ene mana'inija'i china iropu no'o 'uninamiana. 'Ene Huni ira tita kajino so'wa ka'ene ropu ropu 'ena reji'inijaho ro 'e'unana. 'Ene Huni niuri jihuni harurijaho niho'o vea puna'i hananana.

17 Na Hu kavujaho na 'one Huni mumora aneji kwavute puna'i navuta. 'Ejume Hu Huni ija mana'iniji nuni haha 'ahi ranamihi'i ika'ina'e 'warimana. A niho'o paju'amana. Na anejijina 'ee ura kahene Na majama hina apena vai'inijina.

18 'Ene Na majama hiji'inijina. Na kwama 'urijuta'omo pakwahuna kaivo majama hihuna. 'Ene Nara 'unama ka'ene kwamasahuniji'o Hetisi jihuni vwicha kiijaho 'ajohura.

19 'Enakúne iviamaja raka ka'ene ara kimajija ijá puka vaji ve'amana. 'Ee raka ka'ene iviamaja navukija ijá ve'amana. 'Ee raka ka'ene ikehuni túna'i mai'o rehunijaho ijá ve'amana.

20 'Ene china ka'ene iropu no'o Nuni ija mana'ini 'ahi navume korutia naheha ka'ene iropu no'o kimajihuni hemijaho ikena. China iropu no'o ijija Godoni sosia iropu no'o ijihipuni 'ona oji'ina iropu no'ohe'ina. 'Ene naheha iropu no'o ijija sosi iropu no'ohe'ina.

2

Epasasi Opuni 'Ona

1 Ike vu'a kakaho Epasasi sosi 'ajohuni 'ona oji'ina ika'ina
venareje 'wara'amana. Ike vu'akaho Ea ka'ene china iropu
no'ohe'i Huni ija mana'ini 'uninamie 'ee Hu naheha korutia
veji'ini vaji 'urahonujara ika'ina 'waramana.
2 Jara raka ka'ene vejajijahija Na nihena kivu. Jara
Nuni kaukara'e harura vena ve'eju'e erapo jaa'e sise'i
'ahiu'ukamare'e ja matauvujaho Na nihena kivu. 'Ee ea
sisesa kivujaho senavura. Ea irahipo apasorua 'iavujija ja
pu vena kivura. 'Ene ja pu vena kivajaho pu apasorua pana
vo pu ira'ata kivara.
3 'Enakaivo ja Nuni ihijihuna'e sisea vaji hijara vo ja Na
parana'o'uniara kaivo ja harura vene hijara.
4 'Enakaivo joni vaja unenu'u pina kwinu senimu. Ijaho ja
nitama aneji Na oja mihaja'ina ja Na oja pamihu.
5 Ike vwiaha! Ja ichihachane rene arihaji vwihane joni
sisea túchahae 'unama ro'avara. 'Ene jara amura'e ve-
jaja'ina'e Na oja mi'avara. Vejuro'i Nara roe joni naheha
veje 'utahuna.
6 Joni mamaijaho ikena. Jara ea ka'ene Nikoretani 'wavu
jihipuni 'unama sisea senamu ja'ina'e Na 'u'o puni 'unama
sisea kivujaho senimu.
7 Ea irara ataa rukinijaho Godoni 'Avenijara sosijihi vu'a
'waramujihi he'avara. 'Ene ei pini sisea'e piunamareje
harura ni'ima'ura ijí vene asita'amajaho Na hu 'warave hu
icha'ina ka'ene majama hihunijaho ihuna. Ichakaho Godoni
ari Parataisi naminu. Na hu ika'ina 'wara'eju.

Simúna Opuni 'Ona

8 'Ene ike vu'a kakaho Simúna sosi 'ajohuni 'ona oji'ina
ika'ina venareje 'wara'amana. Eakaho Hu anejijina
'ee púsijina. Hu kwamarena kú'o 'urina hinujara ijá
'waramana.
9 Jara ichá'ina'e sisei hijajaho Na nihena kivu. 'Ene jara
uneunecha pa'amai ijihuna'e sisei hijujaho Na nihena kivu.
'Enakaivo ja uneunecha mapoka rukina. Ea ka'ene pu Jua
'i'i kaivo pu ja sise'i 'ahiujija pu nimaa Jua pana kaivo pu
Setani oni sinakoku.
10 'Enakúne jara sisea ka'ene piunihunijija niho'o pa-
juha'avara. Ike heha! Setaniho ja ea 'aho'a vena kime
tipura samahuna 'ee na'ia iropu ropu ja ruarahe sise'i
'ahihuna. 'Ene hu ja sise'i 'ahie 'ania kwamasa'i ve'avajaho
ja Na niho'o patúchahi'avara. 'Eje Nara ja majama hihuni
koraunu vajihuna.
11 Ea irara ataa rukinijaho Godoni 'Avenijara sosijihi vu'a
'waramuji he'avara. 'Ene ea irara sisea'e piunamareje

harura niʼimaʼura vene ijí asitaʼamajaho hu ʼuʼo kwamareje haha hianahuna paʼarehuna.

Púkamamu Opuni ʼOna

12 ʼEne ike vuʼa kakaho Púkamamu sosi ʼajohuni ʼona ojiʼina ikaʼina venareje ʼwaraʼamana. Ea kaʼene soʼwa ʼena ropu ropu rejiʼinijara ijá ʼwaramana.
13 Ja ichá hijujaho Na niheju. Ijaho Setani oni toronu namujina kaivo ja Na papataarorihara. Ja Nuni iha ija kisi ʼunaname hijiʼi Naaʼe nimaa rojujaho ja patúchahiara. Etipasi oni vea kajino hu Nuni vuaʼe Setanira hinuni tiniji ʼwaravumakame ʼanauma kwamana.
14 ʼEnakaivo Na uneunecha kwinu kwino jara vejujaho Na pateamanimu. Ja ea ʼahoʼa Perami oni vuʼa sisea nimaa vejara. ʼEe ja ea ʼahoʼa Peraki oni vuʼa sisea ʼararihauʼe Isureri oni harihija ijí amaaresume arihu. Ijara rejuʼe pu godi iraʼati jihuni ʼiruma swasa vena ine ʼee ʼuasa vejura.
15 Ijihunaʼe ja ea ʼahoʼa majamano Nikoretani opuni ʼunama sisea ʼararihau.
16 Ijihunaʼe ja ʼunama siseiji patúchahae ʼunama roʼavajaho Na ijí vuʼareje ja puʼúmo ʼarasaravuri soʼwa kaʼene Nuni ira titi namujino ʼanihuna.
17 Ea irara ataa rukinijaho Godoni ʼAvenijara sosijihi vuʼa kaʼene ʼwaramuji heʼavara. ʼEne ei pini siseaʼe pi-unamareje harura niʼimaʼura vene ijí asitaʼamajaho Nara puretia pakiviʼina kaʼene Godoni rena roujaho mahuna. ʼEne Nara muna sajasaʼina ʼahi huni iha maiuʼina vejiʼina mahuna. Iha kajihuni maijaho ea pahehuna kaivo anesuri-jara hehuna.

Tairataira Opuni ʼOna

18 ʼEne ike vuʼa kakaho Taiataira sosi ʼajohuni ʼona ojiʼina ikaʼina venareje ʼwaraʼamana. Ike vuʼa kakaho Godoni Hariha kaʼene nia tita vena punaʼi rejiʼinijina. Huni mumora muna maa kaʼene Parasia ʼwavuji vareʼina hanajiʼini jihuni vuʼa.
19 Na joni kaukara ʼee jara ea oja vajihe ʼee joni nimairoa ʼee jara Godoni kaukara vejura ʼee jara ʼojuta anasame harura vene vena apena vaʼujaho Na nihena kivu. Joni kaukara kaʼene iviamai vejajara mako vejajaho asimana.
20 ʼEnakaivo Na unenu kwinu jara vejuji Na kivujaho patea manimu. Ja napara Jesaperi kaʼene hu poropeti ʼiamuji tinia aremahuʼe hu Nuni ehija kaʼene Nuni iraru hena vejiʼina najahiʼi pisimie aherame ani ruvaʼuna. ʼEjume pu ʼuasa vene ʼee godi iraʼati jihuni ʼiruma swasa vena ijura.
21 Na hura ʼuasa venuji hu vwihane túchahaʼamarono Na hu vea nimahuta kaivo hu ura parenana.

22 Ike heha! Na hu atakipuni tini piˈonahuna. ˈEne
ea irahipo hu huˈúmo ˈuasa vejujaho Na pu ahija sisea
niˈimaˈura vajihuna. ˈEnakaivo pu huni sisea kame
túchahaˈavajaho Na pu ahija sisea pamihuna.
23 ˈEje Nara sesahwaha kwamasahunijine ˈanihuna.
ˈEjakame sosia mahoˈo hena kiˈavajaho Na Godi kaˈene
epuni vwiha ˈee oja tine kiviˈiniji kihuna. ˈEnareje jara
iraka kaˈene vejajaho Na eha ijaˈinaˈe areri vajihuna.
24 ˈEnakaivo ja ea ˈahoˈa kaˈene Taiataira hijujija Na ja
ikaˈina ˈwaravu. Vuˈa iraˈata hema nimaa nimaa ˈwavujaho
Setani oni rena roujaho ja pahejura vo Na nimaa ja ahija
ˈahoˈa pavajihuna.
25 ˈEnakaivo iraka kaˈene jara niapejajaho ija kisi ˈunama
hiˈeje Na ˈunama vuˈuta.
26 ˈEne ea kaˈene siseaˈe piunamareje harura niˈimaˈura ijí
vene asitahe ˈee Nuni ira hene vena vaˈu vaˈu uri ˈeˈumajaho
Na hu Jenitaru ˈajoahuni harura mahuna.
27 Hu pu hajaa ajani vejiˈini ˈajoahe ˈee Hu pu siˈura punaˈi
ˈanie mutuaˈe túa rehuna.
Ijaˈinaˈe Nuni Oma harura nikwisuˈina kaji Na mihana.
28 ˈEje Nara hu china kaˈene Moroa ˈwavuji mahuna.
29 Ea irara ataa rukinijaho Godoni ˈAvenijara sosijihi vuˈa
ˈwaramuji heˈavara.

3

Satasi Opuni ˈOna

1 Ike vuˈa kakaho ˈona ojiˈina kaˈene Satasi sosi ˈajohuniji
ikaˈina venareje ˈwaraˈamana. Ea kaˈene Godoni ˈAvena
iropu noˈoheˈi rukina ˈee china iropu noˈoheˈi rukinijara ika
ˈwaramana. Jara raka kaˈene vejajijahija Na nihena kivu.
ˈEnakaivo ja vwihajujaho ja iha rukina ˈee ja maiˈo hiju roju
kaivo nimaijaho ja nikwamasahara.
2 Iviamai ˈuriimaraha! Jara uneka kaˈene aneja mamaa
vejajaho nipaˈareˈi venukúne harura vene veje maraˈamana.
Ijihuni maijaho Nara kavujaho kaukara kaˈene jara vejujaho
Nuni Godijihuni unaˈa maiˈo papaˈarenu.
3 ˈEnajihunaˈe jara marako iraka kaˈene ˈeke ˈee joni
atai henareja ja ija kisi ˈuname ˈee joni sisea kame
taˈarohareje kúˈo Nuni roajiˈavara. Ijihuni maijaho ja
paˈurimaraˈavajaho Na nesi ja tatatihuna. Areri nesa rukini
roujaˈinaˈe Nara vea kaˈene roujaho ja pahena pakahuna.
4 ˈEnakaivo Satasi vaji ea ˈahoˈa nihoˈo puni ateha maiˈo
chiha parejara. Pu ateha sajasaˈina same Na Huˈúmo
ˈurahohuna. Ijihuni maijaho pu ea arire ˈee nihoˈo nimaa
nimaa.

5 'Ene ea ka'ene sisea'e piunamareje harura ni'ima'ura ijí vene asita'amajaho hu ateha sajasa'ina apúsahuna. 'Eje Na huni iha puka ka'ene majama hijuri vaji namujaho Na pata'aru'eju. 'Ene Na huni iha Nuni Oma 'ee Huni 'ona oji'ini jihipuni una'i nahama 'warahuna.
6 Ea irara ataa rukinijaho Godoni 'Avenijara sosijihi vu'a 'waramuji he'avara.

Pirateripia Opuni 'Ona

7 Ike vu'a kakaho Pirateripia sosi 'ajohuni 'ona oji'ina ika'ina venareje 'wara'amana. Ea ka'ene niho'o ariramaa'e ea ka'ene niho'o nimaa nimaaru 'waravi'ine 'ee Teviti oni kia 'ajohi'ina'omo Hura vwicha tirasa'amajaho ei pini kuhuna areri pana. 'Ene Hura vwicha ka'ene ku'amajaho ei pini areri tirasahuna pana. Ijara ika'ina 'waramana.
8 Na joni kaukara nihena kivu. Ike heha! Na joni una'i vwicha ka'ene tatiranavujaho ei pini kunahuna areri pana. Ijihuni maijaho joni harura ma'u'ua 'ee ja Nuni ira hami hejara 'ee Nuni iha patúchahaara.
9 Ike heha! Ea ka'ene Setani oni sinakoku vaji hijujijahija pu ika'ina 'waravu Nú Jua. 'Enakaivo pu ira'ata veju. Ike heha! Nara veje pu roe joni una'i nitupari same Nara ja oja mihujaho pu ijí hena kahuna.
10 'Enajihuna'e ja Nuni ira hena majama vejujija Nara vea vutua sisea vena kihuni vajijaho tanurihe ja paaruhuna. Mwe'akaho maho'o 'ee ea ka'ene ijí hijujaho vena kihuni vea nituranu.
11 Vea ka'ene Nara rohunijaho niho'o tu'u'wi namukúne raka ka'ene jara hena kamareja apejajaho ija kisi 'unavakame joni koraunu ea 'aho'a areri pa'etuji'avara.
12 'Ene ea ka'ene sisea'e piunamareje harura ni'ima'ura ijí vene asita'amajaho Nara veje hu Nuni Omijihuni Temiporu vaji tukeja anesina rena namihuna. 'Eje hu Temiporu kajaho paraname samai'i vahuna. 'Ee Nuni Godijihuni iha 'ee Nuni Godijihuni ara natohwa ka'ene Jerusaremi maiu'inijaho 'ee Nuni iha maiu'ina ka'ene akúpa 'ahi rene roujaho Na huni haha 'ahi vehuna.
13 Ea irara ataa rukinijaho Godoni 'Avenijara sosijihi vu'a 'waramuji he'avara.

Reatasia Opuni 'Ona

14 Ike vu'a kakaho Reatasia sosi 'ajohuni 'ona oji'ina ika'ina venareje 'wara'amana. Ea ka'ene nimaa túchamaijine 'ee paseme pauchavi'inijine 'ee Godoni vu'a hena kime nimaa 'waravi'inijine 'ee Hu Godira uneunecha mapoka ka'ene venajihuni Húmatijara ijá 'waramu.

15 Na joni kaukara nihena kivu. Ja niho'o paha pane 'ee niho'o ohoa pana. Nuni urijaho ja paha ho ohoa re'ipisa maraja'a.
16 Ja niho'o paha pane niho'o ohoa pana kaivo ja rira mu'oi hijujihuna'e Na ja nitupa puna'i hwena ato'urumahuna.
17 Ja ika'ina 'wavura. Nú niarerina. Nú kukua mapoka mapoka rukina 'wavura. Ijihuna'e nú unenu'u 'aho'a papivusahu. 'Enakaivo ja pahena pakavujaho ja niho'o pivusaha paraji'ine 'ee temukama paraji'ine 'ee uneunecha niho'o pa'ane 'ee nia supavi'ine 'ee vwiha ateha pa'ana.
18 Na ja ika'ina 'waravu. Roe Nuni korutia ka'ene niveni vaji amairiaji 'imeha. 'Ejakame ja uneunecha mapoka rukina re'avara. 'Ene ateha sajasa'ini savakame joni haha ka'ene samaumai navume ja junamajaho pa'arehuna. 'Ee joni nia 'úsia 'onareje hami niri'avara.
19 Ea ka'ene Na oja mihujaho Na pu 'unama arira najahe 'ee eha kaisina mihuna. 'Enakúne ja harura venareje joni sisea túchahae kú'o 'unama Nuni ro'avara.
20 Ike heha! Na vwicha jiami namine 'ana'anau. Ea irara Nuni ira hene vwicha tirasa'amajaho Na ijí vaji huni vu'e 'ee Na hu hu'úmo 'iruma ije hu Na hu'úmo ihuna.
21 'Ene ea ka'ene sisea'e piunamareje harura ni'ima'ura ijí vene asita'amajaho Na hu tinia aremahe hu Na hu'úmo ahume Nuni toronua 'ahi hihuna. Areri Nara ahija sisea kaji harura ni'ima'ura vene ijí asitahareno Na Nuni Omiji'i ahume Huni toronu 'ahi hijuja'ina'e hihuna.
22 Ea irara ataa rukinijaho Godoni 'Avenijara sosijihi vu'a 'waramuji he'avara.

4

Toronua 'Ee Akúpa 'Ahi Oja Mahunijina

1 Ijihuni túna'i na niri'i kamarene tatavuta. Na niri'i kavujaho akúpa 'ahi vwicha jaraa namana. 'E'ejume na ira amura hejujaho areri viati'ina puna'i 'umenani vajiji ika'ina 'warimana. Iki ajima roe Nara raka ka'ene ikehuni túna'i mai'o rehuniji najahuma 'wimana.
2 Ni'aha kwinu na 'Aveni vaji hiji'i kavume akúpa 'ahi toronu nami'eme ea pina ijihuni 'aha kajine asuma hinana.
3 Ea ka'ene ijihuni 'ahi asuma hinajaho areri jasipa (muna) satisi sa'ina. 'Ene toronu kajaho anuaki same tautihana. 'Ene ijaho emarori sa'ina renana.
4 Toronu kajaho toronu 'aho'a mapoka (24) ijano same tautihara. 'E'eme ijihuni 'aha kajine eruta mapoka (24) ijihuni 'ahi hijajaho ateha sajasa'ini same koraunua ka'ene korutia vejajija puni húmata 'ahi sama hijara.

5 Toronu vaja kaji rene vea piˈime akúpa ˈoˈi vajame
taratarai mahana. ˈEne naheha iropu noˈo toronu unaˈi rejiˈi
navara. Ijaho Godoni ˈAvena iropu noˈo kajihina.
6 Toronu kajihuni unaˈijaho soha saˈina kajaho nihoˈo
pavarime pavenana kaivo maneˈa saˈina renana. Toronu
rira muˈoa ˈee rora kajaho unenuˈa ˈahoˈa kaˈene maiˈo
hijiˈina noˈona noˈo hine tautihara. Pu unaˈa túnaˈa nia ani
rejiˈina.
7 Ijí uneka amurijaho raioni saˈina. ˈEjume pinijaho
purumakau saˈina. Pinijihuni niˈurijaho emaa saˈina.
Túchamaijaho púrúha saˈina.
8 ˈEne ijí uneka kaˈene noˈona noˈo maiˈo hijiˈinijija ˈoiˈoi
taha iropu kwinu rukina. Puni taha hura hara nia ani
rejiˈina. ˈEjuˈe veiriˈa naˈia pu ikaˈina ˈwaviˈi hiju.
Godi Natohwa harusimaˈura. Hu nihoˈo ariramaa! Hu
niho ˈo ariramaa! Hu nihoˈo ariramaa! Hu nitama
anejijaho ijí hinanaˈomo iviamaa ijí hinunaˈomo Hu
maiˈo rohuna.
9 Ea kaˈene aneja púsa paˈajara toronu ˈahi hiˈeme uneka
kaˈene maiˈo hijiˈinijipo Huni iha ahasirime taˈarohe temani
ˈwaviˈi hijara.
10 ˈEˈeje eruta (24) ijipo heˈavajaho Ea kaˈene toronu ˈahi
hinujihuni unaˈi ariha oja mahiˈi puni koraunua nitehe Huni
toronu unaˈi irechaviˈi Majama Hiji'inijaho ikaˈina ˈwaˈeja.
11 Oo núni Godi ˈee Natohwe A nihoˈo arerinaˈomo Oni
iha ahasirime taˈarorahe harura ˈekahuna. Ijihuni
maijaho Ara uneunecha mahoˈo vesihana. Ara oni ura
ijí vena irechamana.

5

Puka ˈEe Aja Iropu Noˈona

1 Ea kaˈene toronu ˈahi hinajara puka kaˈene asura vaja
vene ˈee hura vejiˈinijaho ija manaˈinijaˈi ˈunanavume
kavuta. Puka kajaho aja iropu noˈo tahuhara.
2 Na kaˈeme ˈona ojiˈina harusinijara ira ajira ikaˈina
ˈumenana. Ea irara areri pukakaho jarae aja turakuˈena?
3 Ei pini akúpa ˈahi hinuna ho mweˈi hinuna ho mweˈi hari
hinuni areri pukake rasame kahuna pana.
4 ˈEne na ijihunaˈe ajira niravuta. Ijihuni maijaho ea
kaˈene areri pukake jarae kahuna paˈana.
5 ˈEne eruta pini ijá ˈwarimana. Niramujaho areˈi kaivo
ike hena. Juta opuni Raioni kaˈene Teviti oni amujijara
sisea asitahanaˈomo Hu areri pukakaho jarae aja iropu noˈo
rasahuna.
6 Na niriˈi kavujaho toronu riri unenu ˈahoˈa maiˈo hijiˈina
noˈona noˈo ˈee eruta puni vaji Remua kaˈene ˈanaume

kwama jaˈinaˈe ijí naminana. Huni atana iropu noˈone ˈee nia iropu noˈona. Ijijahija Godoni ˈAvena iropu noˈo kaˈene irechamiume mweˈi mahoˈo vaˈajivajina.

7 Hura ro ˈeˈuna roe toronu ˈahi hina jihuni ija manaˈina vaji puka kaˈene namajaho apenana.

8 Hu puka kaji apenajaho unenu ˈahoˈa maiˈo hijiˈina noˈona noˈo ˈee eruta (24) ijija Huni unaˈi arihara. Pu ˈoiˈoi kita saˈina ˈee tevua korutia vejiˈini jijahija venuˈa amua mamaa ituˈona tuama ajiviˈina ˈekara. Ijijahija Godoni ehipuni siporua.

9 Pu javaa maiuˈina ikaˈina vejara.

A pukakaho areri apene huni aja rasahuna. Ijihuni maijaho A kwamajine A kachiˈina amuja ˈee kwaa ara mapoka Godonaˈe Oni ˈaiji ˈimena ˈekana.

10 Ara venaume pu ara kwaa kaˈene kiniepo ˈajohujihi rejara. ˈEne núni Godijihuni pirisitia rejara. ˈEnajihunaˈe pura eaka mapoka kaˈene mweˈakaki hijujija ˈajoahuna.

Remuiji Aromahajina

11 Na niriˈi hejujaho ˈona ojiˈina mapoki jihipuni ira toronu rori hejuta. ˈEne unenu ˈahoˈa kaˈene maiˈo hijiˈina ˈee eruta mapoka ijí hijara. ˈEˈeme ea kaˈene ijí hijaha ˈona namajaho nihoˈo ajarasa rena navaraˈomo nihoˈo areri patahuna renana.

12 Pu ira ajira ikaˈina ˈwavara

Remua kaˈene ˈanaajaho Hu arerinaˈomo Hu harura une-unecha mapoka vwiha mamaa ajisina hura ˈee hanajiˈina ijija Huna. Iha ahasirihuna ˈee merajihuna ˈekahuna ˈwavara.

13 Uneunecha kaˈene akúpi ˈahi hijura ˈee mweˈa ˈahi hijura ˈee mweˈa hari hijura ˈee soha ˈaha ˈee vaji hijujipo na heˈeme ijaˈina ˈwavara.

Merajihuna ˈee taˈarohuna ˈee iha ahasirihuna ˈee harura majamano toronu ˈahi hinujiˈo Remui jihipuna ˈwavara.

14 Unenu ˈahoˈa kaˈene maiˈo hijiˈina noˈona noˈo majamano nimaa nimaa ˈwaˈeme eruta ijija Huni unaˈi mweˈi arihe pu oja mihara.

6

Aja Iropu Noˈonaˈomo Aja Amuriji Rasaˈeme Keriso Iraˈasinijaho Roa Renana

1 Na kaˈeme vea kaˈene Remuijara aja iropu noˈo vajijino kwinu rasamana. Na heˈeme unenu ˈahoˈa kaˈene maiˈo hijiˈina noˈona noˈo puni vaji kwinu ira ajira akúpa punaˈi ikaˈina ˈwamana. Roa!

2 Kama! 'Ejume na niri'i kavujaho ea ka'ene hosi sa-
jasa'ina 'ahi hinajaho juaha rukina. Ea kajaho koraunua
mahumakame hu ara 'e'unie apena va'ana.

Aja Amuri Jihuni Roriji Rasa'eme Ajira Vehuna Renana

3 Vea ka'ene aja amuri jihuni roriji Hu rasamajaho na
he'eme unenu mai'o hiji'ina pinijara ijá 'wamana. Roa!
4 'E'eme ea ka'ene hosi avi'ina 'ahi hinajaho ro 'e'unana.
Ea kajaho harura 'ee so'wa jopatu'ura mahumakame hu
mwe'aki matauvi'ina ka'ene namuji 'etujihakame 'eka
mapokijija opuipo 'ana'arahuna.

Aja No'opisuji Rasa'eme Matuna Vea Renana

5 Vea ka'ene aja no'opisu ijí Hu rasamajaho na he'eme
unenu mai'o hiji'ina pinijara ijá 'wamana. Roa kama!
'E'eme ea ka'ene hosi aja 'ahi hinajaho ro 'e'unana. Ea
kajihuni ija 'ahi sikeria no'o navara.
6 'Ene unenu 'aho'a ka'ene mai'o hiji'ina no'ona no'o
kajihipuni vaji ira rena roe ika'ina 'wamana. Harava
kapusi kwinu monia mapoka mapoka (K40) 'imehuna. 'Ene
sikoni no'opisu monia mapoka mapoka 'imehuna. Varea 'ee
'wainia paniisa'avara 'wamana.

Aja No'ona No'oji Rasa'eme Kwamasahuna Renana

7 Vea ka'ene aja no'ona no'o ijí Hu rasamajaho na he'eme
unenu mai'o hiji'ina túchamaijara ijá 'wamana. Roa kama!
8 'E'eme ea ka'ene hosi haha pasa 'ahi hinajaho ro
'e'unana. Ea kajihuni ihijaho Kwamasahujina. 'E'eme Hetisi
túna'i 'ararihae roana. Ea kajija harura mihume mwe'a
pwinakine so'wi 'anie matuni 'anie atama 'anie mwe'akihi
puni hanuha sisesapo ruarahuna mihana.

Aja Iropuji Rasa'eme Godoni Eijihuna'e 'Anie Kwamasahuna Renana

9 Vea ka'ene aja iropu ijí Hu rasamajaho na kavume swasa
vejuri 'aiju hariji ea ka'ene Godoni ira rone 'warame 'ee
ihajinanava jihuna'e 'aniume kwamasaha jihipuni 'avena
kivuta.
10 Pu ira ajira ika'ina 'umejara. Natohwe! A nimaa nimaa
ariramaa! A vea vecha ea ka'ene vejume mwe'i núni 'aa
arihajija eha mihune?
11 'Enavo eakija ateha sajasa'ini vajihume savara.
'Ejumakavi'i ijá 'iama Ma'uko 'ajahi'i siheria ve'avara. Ea
ka'ene ja pu'úmo kaukara veji'ina 'ee joni vwehija 'aniume
kwamasaha ja'ina'e ja 'ania kwamasahakama'e iji'a Na eha
ve'eju 'iamana.

Aja Iropu Kwinuji Rasaˈeme Nihoˈo Tejuha Niˈimaˈura Renana

12 Vea kaˈene aja iropu kwinu ijí Hu rasamajaho na kavume mwevarivura niˈimaˈura variˈeme ike veakaho niˈimaˈura nutuma rena nihoˈo naˈinaˈi vajama namana. ˈEˈeme masapa ˈaa punaˈi rena naminana.

13 ˈEˈejume akúpi ˈahi china kahija jaheˈusahe areri turipapo hwasisiapo hwasiˈejuˈe arihu jaˈinaˈe jaheˈusunahe arihara.

14 ˈEne akúpa kahaho riri isoma vajaˈeme atehapo ronu ronu mwama vaˈujaˈinaˈe mwama vaˈana. ˈEˈejume huriˈa ˈee mutumutua tiraˈusahara.

15 Ijaˈina renani veijaho mweˈa kehuni kinia ea mamaˈina amia ˈajohuri natohwa ea uneunecha rukina ea harusina pwea ˈee ea matausahiˈina juhaha vaˈe huriˈa vaji muna ara ˈee miˈira vaji tanasahara.

16 ˈEjiˈi pu huriˈa ˈee muna ijí ˈwaramareja ijá ˈiava Toronu ˈahi hinujihuni unaijí ˈee Remuijihuni seniji ˈauma ˈee tahuˈoˈune roe nuhúha.

17 Ijihuni maijaho Puni senijihuni vea niˈinijara roanaˈomo ˈú irara areri Puni unaˈa namiuˈena?

7

Isureri Ora Mapoka Mapoka (144,000) Maraniana

1 Ijaˈina renani túnaˈiji na kavume ˈona ojiˈina noˈona noˈo mweˈa kehuni kúra noˈona noˈo ijí namijara. Pu mweˈa kehuni hwasisia noˈona noˈo ijí ˈuninamie namijara. ˈEjakame hwasisia ike mweˈa soha ˈee icha ˈaha paroˈamarono ˈuninamiara.

2 Na kaˈeme vea ajimuni tinijino ˈona ojiˈina pina ariha roana. Hu Godi kaˈene majama hijiˈini jihuni ˈahaaviˈina apena roana. Onaˈojiˈina noˈona noˈo kaˈene ike mweˈa ˈee soha ruaraˈavarono harura miha jihipuni roe ira ajira ikaˈina ˈwaramana.

3 Ja mweˈa soha ˈee icha paruaraˈavara. ˈEnavo areˈeje nú Godoni kaukara vejiˈini jihipuni varipata aacha irechaˈavara.

4 Isureri oni harihiji jihipuni amuhija icharo ˈoiˈoi ahaˈavajaho na nihejuta. Ea kaˈene ahaavajaho nihoˈo mapoka mapoka (144,000) tahuma hejuta.

5 Juta ona mapoka mapoka (12,000)
Rupeni ona mapoka mapoka (12,000)
Kati ona mapoka mapoka (12,000)
6 Aseri ona mapoka mapoka (12,000)
Napitarai ona mapoka mapoka (12,000)
Manasa ona mapoka mapoka (12,000)
7 Simiani ona mapoka mapoka (12,000)

Rivai ona mapoka mapoka (12,000)
Isaka ona mapoka mapoka (12,000)
8 Sepurani ona mapoka mapoka (12,000)
Josapi ona mapoka mapoka (12,000)
Penijimani ona mapoka mapoka (12,000) ahaavara.

Ea Mapoka Ka'ene Siserana Paranaji Rena Roajina

9 Ija'ina renani túna'i na kavujaho ea mapoka mapoka areri patahuna kivuta. Ea ka'ene ijí hijajaho kwaa ani ani'ine ara ani ani'ine ea ani ani'ine 'ee ira ani ani'inijija toronu 'ee Remui jihipuni una'i ateha sajasa'ina same haraja'a 'uninamie namijara.

10 'Eji'i pu ira ajira ijá 'wava Núni Ni'ajúhi'inijaho Godi ka'ene toronu 'ahi hinuji'o Remui jihipuna'i rena roana 'wavara.

11 Toronu eruta 'ee unenu 'aho'a mai'o hiji'ina no'ona no'o ijihipuni rora kaji 'ona oji'ina maho'o tautiha namijara. 'Ena'omo ijipo toronu kajihuni una'i mwe'i arihe Godi oja mahi'i ijá 'wava

12 Nimaa! Merajihi'ina ta'arohi'ina henaka nimaijina temaravi'ina iha ta'arohi'ina harura 'ee ajira ijaho majamano núni Godijihuna. Ameni! 'wavara.

13 'Ene eruta kwinu na aporima ijá 'wima Ea ka'ene ike ateha sajasa'ina savi'inakija irahije 'ee pu ichihi rena roare? 'wimana.

14 'Ejume na ijá 'wavo Nuni natohwe! Na pana vo a heji'ina 'wavuta. Hu ijá 'wima Ea ikijahija sisea ni'ima'ura vajijino roe usevara. Pu Remui jihuni 'aijino puni ateha sovume sajasa'ina rejara.

15 Ijihuni hahi pu Godoni toronu una'ina. 'Enajihuna'e pu vea rira na'ia Huni Temiporu kaukara vejura. 'Ejukame toronu 'ahi hinujara Huni harai ari pu raurihe raajihuna.

16 'Ejakame pu kú'o pamatunahuna. 'Ene toa kú'o pahuaname vea kú'o pa'anie 'ee vea kú'o paraturihuna.

17 Ijihuni maijaho Remuijara toronu huni rira mu'oa rene puni 'Ajoha'ina rehuna. 'Ene aherame majama hihuni toúji vahuna. 'Ejakame Godira puni niatoa maho'o ukunihuna.

8

Aja Iropu No'oji Rasa'eme Ona'oji'ina Tauja Iropu No'o 'Ekara

1 Vea ka'ene aja túchamaa iropu no'o ijí Hu rasamajaho ira no'a maho'o pa'arena na'eme vea oma kwinu paranana.

2 Na ki'eme 'ona oji'ina iropu no'o Godoni una'i namijajaho tauja iropu no'o vajihana.

3 'E'eme 'ona oji'ina pina roe swasa vejuri tini korutia
tevua 'unanama naminana. Uneka ka'ene jae amua mamaa
'uhunijaho niho'o mapoka mapoka vajahana. 'Ejakame
hura ijí 'eke Godoni ehiji jihipuni siporua ka'ene toronu huni
una'i koruti 'aiju ka'ene swasa vejuri 'ahi navuji ahuma
irecha'amarono vajahana.
4 'E'eme inisenisia huni u'a 'ee Godoni eijihipuni siporuji'i
ahuma 'ona oji'ina huni ija tahi ajima Godoni una'i va'ana.
5 'E'eme 'ona oji'ini tevua apene swasa vejuri 'ahi
vena 'eke vaji irechavume itu'o'unana. 'Ejumakavi'i hu
apene mwei pi'onavume ni'aha kwinu akúpi 'anú'eme vea
ni'ima'ura pi'ime ira ani ani re'eme mwevarivura ni'ima'uri
roana.

Tauja Hwasihara

6 'E'eme 'ona oji'ina iropu no'o tauja iropu no'o 'ekajija
hwasi'iro amairiaravara.
7 Tauja amurijara 'umenajino muna vena 'aiji'i ahuvajaho
mwei pi'onavara. 'Ejume mwea pwinana'a rena paranana.
'Ene icha 'ee ija pwinana'a rene paranana.
8 'E'eme 'ona oji'ina amurijihuni rorijara tauja hwasi'eme
unenu pina huri'a ni'ima'ura sa'ina veni reji'inijaho apene
sohi vaji pi'onavara. 'Ejumakame soha pwinana'a 'aa
renana.
9 'Ejumakame ijí soha vaji uneunecha ka'ene mai'o
hiji'inijija pwinana'a kwamasahume sisima pwinana'a sis-
erasahara.
10 Ona'oji'ina no'opisu ijara tauja hwasi'eme akúpi 'ahi
china niho'o ni'ima'ura tajahe'une naheha puna'i re'eme
toa 'ee toújɑ pwinana'a 'ahi 'onana.
11 China kajihuni ihijaho Umupavi'ina. 'Ena'omo toa
Umupavi'ina rejumakame ea mapoka toa kaji ine tirahara.
Ijihuni maijaho toa umupavi'ina.
12 Ona'oji'ini no'ona no'onijara tauja hwasi'eme vea mas-
apa 'ee china pwinana'a vejume nutumana. Ijihuni hahi vea
hamia parenana 'ee masapa hamia pahananana.
13 'E'eme na 'a'ama niri'i kavume akúpɑ 'aha kahino
púrúhɑ ni'ima'urijaho emoji'i ira ajira ika'ina 'umenana.
Joni eha sisea namu! Joni eha sisea namu! Joni eha
sisea namu! Ea mapoka ka'ene ja mwe'i hiju jihija eha
sisea apehuna. Ijihuni maijaho 'ona oji'ina no'opisu tauja
hwasi'avaji ja 'eka mapoka ka'ene mwe'akaki hijujija sisea
ni'ima'ura joni haha 'ahi re'ena 'umenana.

9

*Tauja Iropuji Hwasi'eme Ma'oa Teha Pa'ajihuni Kia Ma-
hana*

1 'E'eme 'ona oji'ina pina ka'ene iropu ijara tauja hwasi'eme china akúpi 'ahi rene mwei 'ojume kavuta. 'Enavo ma'oa ka'ene tiha pa'ajihuni kia mahana.

2 'Enarena hu ma'oa tiha pa'a kajihuni vwicha tirasa'eme eja jau'e venu'apo ajivu ja'ina'e ajime vea akúpa niho'o tanuma paranana.

3 'E'ejume venu'a vaja kaji púJúha rena roe mwe'i arihara. PúJúha kajija mwe'a kehuni suaka puni haruriji mihana.

4 Hu púJúha kajija mwe'a kehuni ija uneunecha ka'ene icha'a sa'ina 'ee icha paruarahuna. 'Enakaivo ea ka'ene Godoni aacha puni varipata 'aha panavi'inijiru ruara'avara 'iamana.

5 Hu pu ea 'anie kwamasahuna pamihana vo masapa iropu vajijaho vena'e hianama parahuna. Areri suakapo ea mwavahavu'e hianavu ja'ina'e hianahuna.

6 Ijihuni veijaho ea 'unama same kwa'iro vehuna vo pakwahuna. 'Ene pu kwamasahuna ura rena para'ena vo kwamasahujara pu asinami'ena.

7 PúJúha kajija hosiepo ajiri va'i 'ahiu'e amairiaravu ja'ina'e kivuta. Puni húmata 'ahi koraunu ijaho korutia sa'ine 'ee puni niura emaapuni niura sa'ina.

8 Puni húma sapasijaho jojora napapuni húma sapasa sa'ine 'ee puni upajijaho raioni puni upaja sa'ina.

9 Puni túrata vahava jihuni tarerijaho ajani huni tarera sa'ina. 'Ene puni taha noijaho areri hosiapo chariati irisame ajiri va'iro ninukujahu ja'ina'e renana.

10 Puni vinijaho suakapo ea mwavahivu'e hianavu ja'ina. 'Ena'omo harura puna vina vaja kajino namuja masapa iropu hina mwavahivakame hianama parahuna.

11 Puni kinijaho 'ona oji'ina ka'ene ma'oa tiha pa'aji 'ajohi'inijina. Huni ihijaho Hipuru puni iri Apatoni 'wavura. 'Ene vu Kuriki opuni irijaho Apariani 'wavura.

12 Eha sisea amurijaho nirejuma parananakúne ike heha. Ikihipuni túna'ijaho eha sisea no'ohe'i mai'o ro'eja.

Tauja Iropu Kwinuji Hwasi'eme Vea Ajimuja'i Amia Rena Roara

13 Ona'oji'ina iropu kwinujara tauja hwasi'eme Godoni una'i swasa vejuri 'aijua ka'ene korutia vejajihuni 'ahijino atana no'ona no'o vaji ira rena roume na hejuta.

14 Ira kajara 'ona oji'ina iropu kwinu tauja 'unanamaji ijá 'wama Ona'oji'ina sisea no'ona no'o toa ni'ima'ura ka'ene Uparetisi vaji i'ivananamiu'e hijuji rasananamia 'wamana.

15 'Ejume 'ona oji'ina sisea no'ona no'o kajija masapa juara vea oma ranamaji apejumakavi'i rasamie irechavume

vaˈajivara. ˈEnareja pu vaˈe ea mapoka kaˈene mweˈaki hijajija pwinanaˈa ˈaniume tiraa parajara.
16 Hosia ˈahi ˈarahuri amia ijija mapoka mapoka (200,000,000) ˈurahuma hejuta.
17 Visoni vaja kajino hosia ˈee ea ijihuni toi hijajija ikaˈina kivuta. ˈEne ijí amia kaˈene hosi ˈahi hija kajihipuni túra tarerijaho vena punaˈi rene akúpa hahasa rene ˈee vena mareka saˈina rejara. ˈEne hosiepuni húmatijaho raioni puni húmata saˈine ˈee puni ira ohoijaho vena venuˈa ˈee vena marekijiˈi rena ro usevara.
18 Ea pwinanaˈa ike unekake noˈopisukipo vena ˈee venuˈa ˈee vena mareka kaˈene puni iratiti rena roe usevajipo renaume tirahara.
19 ˈEne hosia kajihipuni harurijaho iratita ˈee vina vajina. Puni vinijaho tapara saˈina. ˈEne húmata rukinaˈomo ijipo venae pu hianahuna.
20 ˈEne ea ˈahoˈa unekakaho pu parenaume pakwamasahara. Pu raka kaˈene puni iji godi iraˈata kaˈene pakiviˈina paheji'ina ˈee paˈurahojiˈina kaˈene korutia siriva parasi muna ˈee ichi ˈeke vejaji pu ˈavena sisea oja mahajaho pavwihana aremamaa arevara.
21 ˈEne pu ea ˈaniume kwamasahe masia vene ˈuasa vene ˈee nesa apejajaho pavwihana aremamaa arevara.

10

Onaˈojiˈina ˈEe Puka Maˈuˈuijina

1 Na kaˈeme ˈona ojiˈina pina harusimaˈura akúpa ˈahi rene ariha rouma kavuta. Hu ˈimiti ateha punaˈi apúsarame ˈee huni húmata ˈahi anuaka namana. ˈEne huni niura vea saˈina ˈee huni mumorijaho vena uruˈurua saˈina.
2 ˈEˈeme puka maˈuˈua rasaviˈinijaho huni ija tahi namana. ˈEjumakaviˈi huni mumora manaˈinijaho sohi ˈahi pimuˈi vo anaˈinijaho mwea ˈahi pimuana.
3 ˈEjiˈi niohˈo ira ajira raioni punaˈi ˈumenana. Hu ˈumeˈeme akúpa iropu noˈo taratarai mahajaho ijihuni eha venana.
4 Akúpa iropu noˈo taratarai vajaviˈi ˈwaraˈeme na asura veˈi veˈeme ira akúpi ˈahi rene ikaˈina ˈwarimana. Vuˈa iropu noˈo kaˈene taratarai vajamuni vajiji ˈwaramujaho kuˈamana kaivo asura paveˈamana ˈwimana.
5 Onaˈojiˈina kaˈene na kaˈeme soha ˈahi pimu namine ˈee mweˈa ˈahi pimu naminujaho ija manaˈinijaho akúpa ˈahi ahasirimana.
6 Godi majama hijiˈina kaˈene akúpa vene uneunecha mapoka ijihuni toi navuji vene ˈee mweˈa vene uneunecha mapoka ijihuni toi navuji vene soha vene uneunecha

mapoka ka'ene ijihuni vaji navuji venajara na ki'eju'e
'waravura'omo raka ka'ene rehunijaho 'aha jora pare'eje
rehuna.
7 'Enakaivo Godoni 'ona oji'ina iropu no'o ka'ene
túchamaijara tauja hwasiro ve'eje Godoni hema pa'arehuna.
'Ejakame poropetia ka'ene Huni kaukara veji'inijihi
'warama ja'ina'e re'ena.
8 'Ene na marako ira ka'ene akúpi 'ahi hejujara kú'o
ika'ina 'warimana. Va'e 'ona oji'ina ka'ene soha 'ahi pimue
'ee mwe'a 'ahi pimujihuni ija tahi puka rasavi'ina ka'ene
namuji ape'amana 'wimana.
9 'Ejume na 'ona oji'ina kajihuni va'e puka ma'u'ua miha
'wavuta. Hu ijá 'wima Apene i'amana! A i'amajaho ira
vwename aneura riha sa'ina re'ena vo tea vaja umupa'ena
'wimana.
10 'Ejumakame na puka ma'u'ua kajaho 'ona oji'ina huni
ija 'ahi apena ijujaho ira vaja aneura riha sa'ina re'eme ijuta
vo nuni tea vaja niho'o umupimana.
11 'Ejumakame pu ijá 'wiva Ea mapoka kwaa kwaa ira ani
ani'ina 'ee kinia ijihipuni hahijihuna'e raka ka'ene mai'o
rehunijaho nahama 'wara'amana 'wimana.

11

Ea No'o Nii Kivajina

1 'Ene hu na mina vejuri pijuha mihe ijá 'wima Va'e Godoni
Temiporua 'ee swasa vejuri 'aijua mina vene 'ee ea ka'ene
ijino vaji Godi oja mahujaho ta'amana.
2 Temiporu huni ma'ahijaho pamina vehuna. Ijihuni
maijaho ijí ma'aha kajaho Jenitaru mihana. 'Ejume pu ara
natohwa akuavi'ina 'aha kajino masapa mapoka mapoka
(42) namina ohuna.
3 'Ejakame Nara Nuni vu'a 'waravi'ina no'ohe'i ateha
tatari savi'ina irechamiakame pura Nuni vu'a na'ia mapoka
mapoka (1,260) 'warahuna 'wimana.
4 'Eji'i ea kajija icha no'ohe'i ka'ene Arivi 'wavujine 'ee
naheha no'ohe'i ka'ene mwe'a kehuni Natohwi jihuni una'i
namijujina.
5 'Ene ea 'ahopo pu sise'i 'ahi'i ve'avajaho puni ira vaji
veni useme puni naka kajijahija swirasaha parahuna. Ei pini
'unama nikwisu'ina kajino sise'i 'ahi'i ve'amajaho hu 'anaa
kwahuna.
6 Vea ka'ene pu Godoni vu'a 'waravuri veijaho harura
ka'ene akúpa kuve neha papihunijaho pu nuna'i navu.
'Ene puni harura kajaho areri toa veje 'aa rehuna. 'Ee
mwe'akaho atama sisesa ani ani'ina areri veje rehuna.

7 Vea kaˈene pu puni vuˈa ˈwarava paˈareˈavajaho hanuhi-
jara maˈoa kaˈene tiha paˈanijino roˈeˈune pu puˈúmo ˈarahe
hura pu ˈanie kwamasahuna.
8 ˈEne puni hahijaho ijí ara niˈimaˈura kajihuni maˈaha riri
nahuna. Ara natohwa kaji hemahareˈe ˈwavujaho Satami ˈee
Ijipiti ˈwavujino puni Natohwa ˈuˈo ˈanaume kwamana.
9 Ea kaˈene ea aniˈina kachiˈina ira aniˈina ˈee kwaa
kwaa puni haha kaˈene kwamasahiˈinijija kiˈeje naˈia
noˈopisu paˈareje ˈee puni hahijaho tanuvaraˈomo
pakwaˈananamihuna.
10 Vea kaˈene poropeti noˈoheˈi kwamasaˈavajaho ea
kaˈene iki mweˈi hiju jihipuni hia ruarahia jihunaˈe pu
temarasahe mariˈume ˈee swara vajúsarahuna.
11 ˈEjume vea noˈopisu paˈareˈeme ura ohoa Godinaˈi rene
puni vaji roume pu ˈurine namijara. ˈEˈeme ea kaˈene pu
kivajija niho'o tea junamana.
12 ˈEjume pu heˈeme kahi akúpa ˈahi ira natohwijara ijá
ˈiama Iki ajima roaha! ˈiamana. ˈEjume pu kahi akúpa ˈahi
ˈimiti vaji vaˈume puni naka pu kivara.
13 ˈEjume ijí vea nikwisuˈina vaja kajino mwevarivura
niˈimaˈura roana. Ara natohwa pwinanaˈa tirausahume ˈee
ea mapoka mapoka (7,000) mwevarivura kajara ˈaniume
kwamasahara. ˈEˈeme ea kaˈene maiˈo hijajija tea junavume
akúpi jihuni Godiji taˈarohara.
14 Eha sisea noˈoheˈi paraju kaivo heha! Eha sisea noˈopisu
ijaho maiˈo marako rohuna.

Aja Iropu Noˈoji Rasaˈeme Kerisora Ea ˈAjoahuniji Kavuta

15 ˈEˈeme Godoni ˈona ojiˈina kaˈene iropu noˈo ijara tauja
hwasiˈeme ira mapoka kahi akúpa ˈahi ijá ˈwava Mweˈa
kehuni ˈajohiˈini jihuni tinijaho núni Natohwa ˈee Huni
Keriso'o rene mweˈakaho majama ˈajohuna ˈwavara.
16 ˈEjume eruta mapoka (24) kaˈene puni toronu ˈahi
Godoni unaˈi hijajihija mweˈi arihi Godi oja mahiˈi ijá ˈwava
17 Oo Godi niho'o harusimaˈure A nitama hine ˈee iviamaa
hinunaˈomo nú A teimani ˈwavu. Ijihuni maijaho A Oni
harura natohwijara rejuˈe A mweˈakaho aneja vene ˈajoahu.
18 Ea kaˈene ikino mweˈi hijujija Onunaˈi senavara kaivo
iviamaa vu Oni senijara roana. Vea kaˈene kwamasahiˈiniji
ˈotua vetihuna roume ˈee vea kaˈene Oni kaukara vejiˈina
poropetia Oni ehija ˈee ea maˈuˈumaa ˈee ea mamaˈina
kaˈene Oni hura vejiˈini jihipuni eha mamaa vajihuna ˈuˈo
roana. ˈEne ea kaˈene mweˈake vejuˈe siserana jihunaˈe pura
tirahuni vei roana ˈwavara.

19 'E'eme Godoni Temiporu ka'ene akúpi 'ahi namujaho jara'eme Huni nimaa veti'aravuri pukisijaho samaahiravume kahuna renana. 'Ene vea pi'ivume akúpa natohwa 'umene mwevarivura roe 'ee puura ni'ina hiramana.

12

Naparijaho Isurerina

1 'Ejume na akúpa 'ahi niri'eme unenu pina 'e'una samai roana. Uné kajaho napara'omo vei huni ateha vena iruhe masapa 'ahi namine 'ee huni húmata 'ahijaho koraunu china iropu ropu no'o ijihuni hahuna vene emavaji'i niramana.
2 'Ene hu hari'ina'omo hariha nahe'i 'ahaume hahuna vene emavaji'i niramana.

Anaka Avi'ina 'Ee Setanina

3 'Ejume na akúpa 'ahi kú'o niri'eme unenu pina 'e'una samai roana. Ike heha! Anaka avi'ina ni'ima'ura húmata iropu no'one atana iropu ropu navara. Ijí huni húmata 'oi'oi 'ahijaho koraunu iropu no'o ija'ina navara.
4 Huni vinijara china mapoka mapoka anikuvume roe mwe'i arihara. 'E'ejume anakijaho roe napara ka'ene hariha nahe'irono venajihuni una'i naminana. Ijihuni maijaho vea ka'ene napara kajara hariha nahe'amajaho hu hariha kajaho apene maho'o ija pa'arehuna'e 'ajaha naminana.

Hariha 'U'uijaho Kerisona

5 'E'eme napara kajaho parua nahenana'omo Hariha kajaho kwaa ara mapokakaho haruriji'i 'ajohuna. 'Ene huni Harihijaho Godi 'ee Huni toronu ijí va'ana.
6 'E'eme napara kajaho asehe nechi riri Godira huni tinia ka'ene amairiajino va'ana. Ijihuni maijaho hu na'ia mapoka mapoka (1,260) hami 'ajohe 'iruma mamaa iji'i hihuna.

Ona'oji'ina Maikeruna

7 'E'eme Maikeruho huni 'ona oji'ina ijá rejume anaka ni'inijaho huni 'ona oji'ina ijano akúpa 'ahi ajira vejara.
8 Anaka 'ee huni 'ona oji'ina pu harura areri pana'omo pu akúpa 'aha tinia pa'arenahana.
9 Ijí anaka ni'ina ka'ene pi'onavajaho hu tapara nitama orijine huni iha 'u'o 'avena sisea 'ee Setanina. Hu ea maho'o ka'ene iki mwe'i hijujaho pisimiu jihuna'e hu huni 'ona oji'inijihi pu'úmo ato'arumaume mwe'i roara.
10 'Ene na ira ni'ina akúpa 'ahi he'eme ika'ina 'waramana. Iviamai ni'ajúhe maranihuna 'ee harura 'ee núni Godi jihuni ara 'ee Keriso oni harura niroara. Ijihuni maijaho vwehu núna na'ia 'ee vea rira Godoni una'i namahi'inijaho nipi'onavume va'ana.

11 Pura hu asitaha ijihuni maijaho Remui jihuni 'aijine
puni nimaaroa ka'ene rona 'waravajina. 'Ene puni hiijaho
oja pamaha jihuna'e kwamasahunijaho pavwihajara.
12 'Enakúne ea ka'ene akúpa 'ahi hijujijahija ijihuni
hahi teamana'avara. 'Enavo mwea 'ee soha joni eha
sisea ni'ima'ura namu. Ijihuni maijaho Setani huni sena
ni'ima'ura apena joni vu'ana. Hu nihenujaho huni vea tu'u
namu 'wamana.
13 'Ejumakame vea ka'ene anakiji pi'onavume mwei
'onana'omo kamarena hu napara ka'ene Hariha nahena-
jaho sise'i 'ahaana.
14 'Ejumakame púrúha ni'ima'ura huni taha no'o napara
kajara jaime vahuna vajahana'omo jaima nechi'i huni tiniji
taparijaho paka'ene va'e 'iruma hami iji'i hi'eme juara
no'opisune masapa iropu kwisu ijá pa'arenana.
15 Tapara kajara vejume huni ira vaji toa natohwa ro
'e'une saa puna'i hiramana. Ijihuni maijaho huni uri-
jaho saa kajara hira'amajino napara kajaho apene vahuna
avanana.
16 'Ejume mweijara napara kajaho ni'ajahe huni ira
jara'eme toa ka'ene tapara kajihuni iratiti rena roajaho
i'isúmana.
17 'Ejume anakijaho naparijara niho'o ajima parajume
huni amuhija ka'ene Godoni varapa 'ajohe 'ee Jesuni vu'a
'unanavu jihipu'úmo ajira ve'iro va'ana.

13

Hanuha Soha Vaji Rena Roe Ajimana

1 Na soha rori ajara 'ahi namiji'i kavume hanuha soha
vaji rene ajima ro 'e'unana. Huni húmata iropu no'one
atana iropu ropune 'ee huni atana 'aha koraunu iropu ropu
navume 'ee huni húmata 'ahijaho iha siseapo navara.
2 'Enakaivo hanuha ka'ene nara kavujaho pusia
ni'ima'ura sa'ine huni mumorijaho pea sa'ine huni irijaho
raioni jihuni irija'ina. 'Ejume anakijara huni harura 'ee
huni toronua 'ee hura 'ajohujaho maho'o mahana.
3 'E'ejume na kavume huni húmata pina kwamajaranana.
'E'eme huni matana ka'ene rejume hu kwamajaranajaho
vejume maranana. Ea mapoka ka'ene iki mwe'i hijujija ijí
kame oja hwa'usa'ahume hanuha kaji 'ararihaara.
4 'Ene pu anakiji oja mahara. Ijihuni maijaho hu huni
harurijaho hanuha mahana. 'Ee pu hu oja mahe ijá 'wava
Ea irara hanuha ike vare'ine 'ee ea irara hu hu'úmo ajira
ve'ena? 'wavara.

5 'Ene hu masapa mapoka mapoka (42) vajijino hine ira
sisea 'warame 'ee Godi matahana. 'Eji'i hu areri ani ani
vehuni harura mahana.
6 'Ejumakame hu ira avwame Godi 'ee Huni iha matahe 'ee
Huni hari ara matahana. Ijaho ea ka'ene akúpi 'ahi hijujija
matiha avanana.
7 'Ene Godoni eijihi pu'úmo 'arahe asitahuni harura ma-
hana. 'Ee harura ka'ene kachi'ina ea ira ani ani'ina 'ee kwaa
ara 'ajoahunijaho mahana.
8 'Ejakame ea mapoka ka'ene mwe'a kaki hijujija 'ee
mwe'akaho mai'o pareji'inijino ea irahuni iha majama hi-
huni puka vaji panavajipo hanuhiji oja mahuna. Ijí majama
hihuni puka ijaho Remu ka'ene kwamaji Huna.
9 'Enakúne ea irara ataa rukina re'amajaho ataa apúsama
hena.
10 Ea irara tipurai vahuna re'amajaho hu tipurai vahuna.
Ea irá so'wi ea 'anaa kwa'amajaho hu 'u'o so'wi 'anaa
kwahuna. Ijihuni hahi Godoni ehija masuani hine puni
nimaaroa ija kisi 'unanahuna.

Hanuha Mwe'a Vaji Rena Roe Ajimana

11 'Enarena na ka'eme hanuha pina mwe'a vaji rena ro
ajimana. Huni atana no'ohe'ijija sipi 'u'ua sa'ina. 'Ene hu
anaka huni iri 'waramana.
12 Hu hanuha amuri jihuni haruriji apene huni una'i
mina piramana. Hura venaume mwe'a 'ee ea ka'ene
ijí hijujija hanuha amuriji oja mahara. Ijihuni maijaho
huni matana ka'ene rejume hu kwamajaranajaho vejume
marana jihuna'e pu oja mahara.
13 Hanuha ka'ene túna'i roajarahara uneunecha ea areri
pavehunijija venana. 'Ene hu vejume vena akúpi 'ahi rena
ariha emaapuni una'i roana.
14 Uneunecha ani ani'ina ka'ene hu venajaho hanuha
amuri jihuni una'i huna venahana. 'Ene hu mwe'a ike-
huni ehijijija maho'o pisimisamana. Hu mwe'a ke'ura
'waravume hanuha amura ka'ene so'wi pijahara'omo
'urinajihu vare'ina veha 'iamana.
15 Hanuha ka'ene hanuhijihu vare'ina oja rukina rene ira
'wara'amarono harura mahana. 'Ejakame ijí hanuha kajara
ira 'warave ea hu oja pama'avajaho 'anie kwamasahuna.
16 Hu venaume ea maho'o ea ma'u'ua ea mama'ina
kukua rukina pivusahi'ina matauma oji'ina 'ee pwea iji-
jahija ijá puni ija mana'ina 'ee puni varipata 'ahi huni aacha
irechahuna 'waramana.
17 Ea irara aacha ka'ene hanuhi jihuni iha ho iha kajihuni
asura paape'amajaho hu areri pa'imene 'ee kukua pa'eka
va'e 'imehuna.

18 Henaka nimaijaho ikena. Ea irara kama heji'ina re'amajaho hanuha kehuni asura kehuni maijaho sama piuna'amana. Emai huni asura ka'ene tahunijaho 666.

14

Remuijine 'Ee Huni Ea 144,000 Ijina

1 Ike heha! Na kavume Remuijaho Saiani huri'i naminana. 'E'ejume ea mapoka mapoka (144,000) ka'ene Hu hu'úmo namija jihipuni varira 'ahi Huni Iha 'ee Huni Omijihuni Iha navara.

2 'Ejume na ira kahi akúpa 'ahi rene roume hejuta. Ijí ira kajaho toa mapoka rouja'ine 'ee akúpi ajira 'umenu ja'ina. 'Ene ira kaji nahejujaho ea mapoka hurisia hwasihue hejuja'ina renana.

3 'Ene pu javaa maiu'ina toronu una'i 'ee unenu 'aho'a no'ona no'o ka'ene mai'o hiji'ini jihuni una'a 'ee eruta ijihipuni una'i vejara. 'Enakaivo ea 'ahopo javaa kaji hena vehuna areri pana kaivo ea mapoka mapoka (144,000) ka'ene iki mwe'i 'imene kú'o 'ekahajihipo pupuso javaijaho hena vejara.

4 Ea kajijahija ea 'ahopo napara pu'úmo ruasaravu ja'ina pu pavejara kaivo pu mota rena hijara. Ea ikehipo Remuijaho 'ararihae ojura. Ea kajijahija Godi kaivo Remui jihipuni 'ina amura ka'ene emaapuni riri 'imene 'ekahajina.

5 'Ene ira'ata puni ira vaja panavume ea pu areri panamahura.

'Ona Oji'ina No'opisu Godoni Vu'a Maiu'iniji'ina

6 'Ejume vukú'o na ka'eme 'ona oji'ina pina ichutoi jaivi'i Godoni majama hihuni vu'a maiu'ina apene ea ka'ene mwe'i hijuji kwakwa maho'one 'ee arara 'ee ira ani ani'ina 'ee amuja mapoka 'waramana.

7 'Ene hu ira ajira ika'ina 'waramana Godi juhame Hu ta'aroha! Ijihuni maijaho Huni 'otui namihuni vea apenana. 'Enakúne Godi ka'ene akúpa mwe'a soha 'ee toa 'úja venajaho oja ma'avara.

8 'Ene 'ona oji'ina amuri jihuni rorijara túna'i 'ararihai'i ika'ina 'waramana. Papirani ka'ene natohwijaho ni'onana. Ni'onana! 'Ene hu vejume kwaa ara mapoka huni 'unama ka'ene 'uasa vehuna ituanamujaho pu 'waini inare'e nanamiu ja'ina'e rejara.

9 'Ene 'ona oji'ina no'opisu ijara túna'i 'ararihii'i ira ajira ika'ina 'waramana. Ea irara hanuhijina ho hu vare'ina ka'ene iji vejaji oja mahe 'ee huni aacha huni varira 'ahina ho huni ija 'ahi ape'amajaho

10 hu Godoni senijaho 'waini puna'i ihuna. Ijí Huni ajira
kajaho haruriji'i rohuna. 'Ene 'ona oji'ina arira maijija 'ee
Remuiji'o puni una'i hu vena 'ee vena marekiji'i ruarahuna.
11 Ea ka'ene hanuhijina ho hu vare'ina ka'ene iji vejaji oja
mahe 'ee huni ihijihuni aacha ape'amajaho vena ka'ene pua
ruarahu jihuni u'ijaho majama ajivi'i nahuna. 'Eje pu na'ia
'ee veiri'a 'ojuta pahwehuna.
12 Ea ka'ene Godoni varapa hena vene 'ee Jesuni vaji
nimai rojujihija ata kisina namine sisea piunivuri veijaho
mataume hihuna.
13 'Ejume na ira kahi akúpa 'ahi he'eme ika'ina
'waramana. Asura vena! Ea ka'ene iviasi rene iki kahino
Natohwi jihuni vaji kwamasahujaho teamanama parahuna.
Godoni 'Avenijara ijá 'iamu I'a. Pu teamanahuna. Ijihuni
maijaho pura kaukara ka'ene vejajihuni ojuta hweju. 'Ene
pura raka ka'ene vejajihuni ehijaho pu túna'i 'ararihie
vahuna 'iamana.

Mwe'aki Ea Nianae Ahuhunijina

14 Ike heha! Na kavume 'imitia sajasa'ina 'ahijino Ea pina
Emaa Puni Harihiji vare'inijaho hinana. 'Ene Huni húmata
'ahijaho koraunu ka'ene korutia vejajaho navume Huni ija
vaji so'wa echima'uri namana.
15 'Ejume 'ona oji'ina pini Temiporu vaji rena ro 'e'unana.
Hu ea ka'ene 'imitia 'ahi hinaji ira ajira 'umena ijá 'wama
Oni so'wa apena va'e 'uhusame 'eka roa. Ijihuni maijaho
juara sahuni vea niroukúne 'ee mwe'a kehuni juara nituma
jihuna'e va'e sahuna 'umenana.
16 'Enarena ea ka'ene 'imiti 'ahi hinajara huni so'wa
apena mwe'a huri 'aha kwinu achihi'i mwe'akaho nimarana
jihuna'e nianaana.
17 'Ejume 'ona oji'ina pini Temiporu ka'ene akúpa 'ahi
namuji huni vaji rena ro 'e'unana. 'Enarena hu so'wa
echima'ura 'unanamana.
18 'Ene 'ona oji'ina pina mwe'ake veje veni rehuni harura
navi'inijara swasa vejuri 'aijua vaji rene ro 'e'unana. 'E'eme
hu 'ona oji'ina ka'ene so'wa echima'ura apenarena ira ajira
'umenaji ijá 'wama Oni so'wa apena va'e iki mwe'i aja 'ina
mapoka ahesiji'i 'uhue 'eka'amana. Ijihuni maijaho 'ina
kajija nipava jihuna'e 'uhue 'eka'amana 'wamana.
19 'E'eme 'ona oji'ina kajara huni so'wa apena mwe'a
huri 'aha kwinu achihume mwe'a kehuni aja 'ina ahesiji'i
'uhusahume 'ekana. Godoni sena namuni tinia ka'ene aja
'ina musavuri tinia sa'inijino irechavara.
20 Aja 'ina musavuri tini ijaho ara natohwa vaja panavo
samai tautiara. 'Ejumakame aja 'ina tinia kajino 'aa roe
usema rena saa puna'i hirama va'e nahúna ajima roe hosi

puni sanoa hari ˈeˈunana. ˈEne kwaa jora nahúna apena vaˈana.

15

ˈOna Ojiˈinapo Sisea Túchamaa Rehuniji ˈEka Roajivajina

1 ˈEˈeme na kaˈeme kahi akúpa ˈahi unenuˈu pina niˈimaˈura mavarasaˈini renana. ˈEˈejume na kivume ˈona ojiˈina iropu noˈo túchamaa huni siseiji iropu noˈo ˈuninamiara. Ijihuni maijaho ijaho Godoni senijara paˈare parahunijina.

2 ˈEˈejume na kavume soha maneˈa ˈee vena punaˈi renana. ˈEjumakaviˈi ea kaˈene hanuhiji pataarohe huaˈina kaˈene iji vejaji pataarohe ˈee huni ihijihuni asura kaˈene vejaji harura vena pataarohajija pu soha kaˈene maneˈa saˈina ˈahiji Godoni hurisia ˈuninamie namijara.

3 ˈEne pu Mosisi kaˈene Godoni kaukara vejiˈini jihuni javaa vejara. ˈEne Remui jihuni javaa ˈuˈo venareja ikaˈina vejara.

Raka kaˈene A venujaho niˈimaˈura ˈee mavarasaˈina. Oo Godi Natohwa A harusimaˈura ariramaa ˈee Oni ˈunama nimaa nimaa ˈee A kwaa kwaa kihipuni Kinia.

4 ˈEne ea irara Oni iha taˈarorahe ˈee A pajuhaˈena? A aˈasu nimaa arira maa. ˈEne kwaa kwaakija Oni unaˈi roe oja mahuna. Ara ariramaa kaˈene venujara roe samaahirahuna ˈwame vejara.

5 Uneunecha ikihipuni túnaˈijino na niriˈi kavume Hu Godi icháˈini jihuni vuˈa Temiporu kaˈene harai vejaraˈomo akúpa ˈahi namujaho jarausahana.

6 ˈEˈeme ˈona ojiˈina iropu noˈo puni ija vaji sisea iropu noˈo ˈuninamie Temiporu vaji rene roe usevara. ˈEne pu ateha nihoˈo sajasaˈini same ˈee túra hwana kaˈene korutia vejajino puni túra hwavara.

7 ˈEjume unenuˈu ˈahoˈa maiˈo hijiˈina noˈona noˈo puni vajijino pini ˈona ojiˈina iropu noˈo ijihija tevua korutia vejiˈina iropu noˈo vajihana. Ijí tevua kajaho Godi kaˈene majama hijiˈini jihuni seni ituˈoˈuma naviˈina.

8 ˈEjumakame Temiporu vajijaho Godoni hanajiˈina ˈee Huni harurijara uˈa punaˈi ituˈoˈuna paranana. Ea pina Temiporu vaja kajaho nihoˈo areri pavaˈeje sisea iropu noˈo kaˈene ˈona ojiˈina iropu noˈo ijipo ˈuninamiajaho paˈareˈeje ijiˈa túnaˈi ea va aruhuna areri reˈena.

16

Godi Semuni Tevua Iropu Kwinuna

1 'Ejume na he'eme ira natohwijara Temiporu vaji-
jino ika'ina 'waramana. Va'e mwe'a ikino tevua iropu
no'o ka'ene Godoni seni itu'o'una navujaho useku'avara
'iamana.
2 'E'eme 'ona oji'ina amurijaho va'e huni tevuijaho mwe'i
usekunana. 'Ene ea ka'ene hanuhi jihuni aacha rukina 'ee
hua'ina iji vejaji oja maha ijihipuni haha 'ahi ajúa amua
sakaha uvi'inapo renahara.
3 'E'eme 'ona oji'ina amuri jihuni rorijara va'e huni te-
vuijaho soha 'ahi usekujume ea kwavi'ini jihuni 'aa puna'i
renana. 'Ejume uneunecha ka'ene soha vaji hijujija maho'o
kwamasahara.
4 'E'eme 'ona oji'ina no'opisu ijara va'e huni tevuijaho toa
mama'ina mapoka 'ee toa úja vajijino usekuvume 'aa rejara.
5 'Ejume na he'eme toa puni 'ona oji'inijara ika'ina
'waramana
A ariramaa'e A nitama hine iviamaa hinu. A nimaa vene eha
sisea ikaho mihajihuna'e A nimaa ariramaa.
6 Ijihuni maijaho pura Oni ea 'ee poropetia 'aniume kwa-
masahe puni 'aa ariha jihuni ehijaho vu 'aa ka'ene Ara
usekunujaho pu ihuna. Ijaho puni ehiji'i arerina.
7 Na hejume swasa vejuri 'aiju vajijino ira pini ika'ina'e
'waramana I'a A Nimaa Godi Natohwe Harusima'ure Nimaa
Nimaa 'ee Ara raka ka'ene venujaho nimairuna 'iamana.
8 'E'eme 'ona oji'ina no'ona no'o ijara va'e huni tevuijaho
vea 'ahi usekunana. 'Ejume vea ohoa ni'ima'ura rene ea
renahana.
9 'Ejumakame veuhoijara ni'ima'ura ea renahume pu Godi
ka'ene Huni harura hari sisea rejajihuni ihijaho ira sisea
ni'ina 'waravara. 'Ene pu puni sisea pavwihane areme 'ee
Godiho pata'arohara.
10 'E'eme 'ona oji'ina iropu ijara va'e huni tevuijaho
hanuhi jihuni toronu 'ahi usekumana. 'Ejume hura kwaa
ara ka'ene 'ajohujaho nututi apena paranana. 'Ene ea
ka'ene ijino hejajaho tea junama parajume pu niho'o puni
mitara mwatunanamie hijara.
11 'Enareja pu puni sisea pavwihane are'i kaivo pu Godi
ka'ene akúpi 'ahi hinujaho ira sisea 'warava jihuni maijaho
pura haha hianame 'ee ajúa ka'ene renaha jihuna'e avajara.
12 'E'eme 'ona oji'ina iropu kwisu ijara va'e huni tevui-
jaho Uparetisi toa natohwijino usekujume toa ni'aha kwino
pa'arenana. Ijihuni maijaho 'unama vejakame kinia ka'ene
vea ajimuja'i hijujaho areri rohuna.

Hamaketani

13 'Ejume na ka'eme anaka 'ee hanuha 'ee poropeti ira'ati jihipuni ira vajijino 'avena sisesamaa no'opisu kuata sa'inapo roe usevara.
14 'Ejakame pu 'avena sisea ka'ene uneunecha areri emaa pavehuniji vejura. Pu mwe'a sisa mapoka kihipuni kinia va'e 'eka ahumahareje Godi Ni'ima'uri jihuni vea natohwa ka'ene ajira vehuniji 'ajahuna.
15 Ike heha! Na nesa apeji'inapo vu'uja'ina'e ea pahena paki'eje Na vuhuna. 'Ena'omo ea irara nia niri'i hine 'ee huni ateha amairiaravi'i hi'amajaho hu merajahuna. 'E'ama jihuna'e hu patatame 'ee ateha pa'ajipo junavu ja'ina pave'ena.
16 'Ejume pu nianaume rira kwinu Hipuru puni iri Hamaketani 'wavuji ahuvara.

Godoni Senijihuni Tevua Iropu No'ona

17 'E'eme 'ona oji'ina ka'ene túchamai iropu no'o ijara va'e huni tevuijaho ichutoi useku'eme Temiporu vaji toronu 'ahi ira ajira rena roe ika'ina 'waramana Niparanu! 'wamana.
18 'E'eme vea pi'i'eme akúpa taija taijamana. 'Ene mwe'a niho'o ni'ima'ura varimajaho mwe'akara aneja renaji ea mai'o ija'ina pakavi'inijara varimana. Mwevarivura kajaho niho'o ni'ima'ura 'ee niho'o harusima'ura.
19 Ara natohwa ka'ene ni'ima'urijaho riri marame no'opisu renana. 'E'eme mwe'a kehuni ara natohwa mapokijija tira'usahara. 'Enakaivo Papirania ka'ene ara natohwijaho Godira Huni seniji kapusi vaji 'waini epuna'i vena vajihunijaho parumana.
20 'E'eme mutumutua arira rene 'ee huri'a mutuusahe amara renana.
21 'E'eme muna mama'ina mapoka ahija kwinu kwinu (40 kiro) ka'ene pahamaijija kahi akúpa 'ahi rena ariha ninamaana. Ijí muna paha kajipo ninamau'e hianama parana jihuna'e pu Godi ira sisea 'waravara.

17

Papirani Ruarahunijina

1 'Ene Godoni 'ona oji'ina ka'ene iropu no'o tevua iropu no'o 'ekajihipuni vaji 'ona oji'ina kwinu ika'ina 'warimana Iki roa! 'Ejakame napara ka'ene ni'ima'ura 'uasa veji'ina ka'ene toa mapoka 'ahi hinu jihuni eha siseiji najahuma.
2 Mwe'a ikehuni kiniepo va'e hu hu'úmo 'uasa vejura. 'Ene mwe'a ikehuni ehija huni 'uasa vejuri 'wainiji inare'e nanamiura 'wimana.
3 'Enarena 'ona oji'ina kajara na 'Aveni vaji aherima apenie nechi'i va'ana. 'Eji'i na kavujaho napara pina hanuha

amapuˈura ˈahi asuma hinana. Hanuha kajaho húmata iropu noˈone ˈee atana iropu ropuna. ˈEne iha sisesa eru ani rena namana.
4 Napara kajaho ateha aviˈina ˈee amapuˈuri apúsamana. ˈEne huni haha sarira eˈajaramajaho korutia muna mavarasaˈimaa ˈee perua ijí sarira ˈenana. Huni ija tahi korutia kapusijaho hura ˈuasa venujihuni sisemai ˈee sakahijaraituˈoˈuna namana.
5 ˈEne huni varipata ˈahi hema iha ikaˈina vejara Papirani nihoˈo niˈimaˈura. Hu ˈuasa venuni ohe ˈee mweˈa kehuni sisee maiji venuni oha ˈwame vejara.
6 ˈEnarena napara kajaho na kaˈeme Godoni ehija ˈee Jesuni vuˈa ˈwaraviˈini jihipuni ˈaa ine nanamana. ˈEjumakame na ijí kamarejo nihoˈo niˈimaˈura vwihajuta.
7 ˈEˈeme Godoni ˈona ojiˈini ijá ˈwima A irakijihunaˈe vwihano? Na iviamaa naparijaho ˈee hanuha kaˈene húmata iropu noˈone ˈee atana iropu ropu ijihipuni hema vuˈijihuni maa ˈwarahuna.
8 Hanuha kaˈene kamajaho hu marako hinana kaivo iviamaa pahihunaˈomo túnaˈi maˈoa kaˈene tiha paˈaji ro ajimareje vaˈe eha sisea apehuna. ˈEje mweˈa kehuni ehija kaˈene mweˈakaho maiˈo pavejiˈini puni iha majama hihuni puka vaja pavejiˈinijija hanuha kajara kwama ˈurinaji kamareje nihoˈo oja hwaˈusahuna.
9 Ikaho vwiha kaˈene vwiha maa vwihajiˈini jihuni vuˈa. Húmata iropu noˈoheˈijaho huriˈa kaˈene napara kajara asuma hinajihina.
10 Huriˈa kajija kinia iropu noˈona. Kinia iropu nirejume paranana. ˈEne kinia kwinu iviamaina. ˈEnavo kinia pinijaho maiˈo parejiˈina. ˈEnaˈomo hu reˈamajaho ˈaha josuˈa parena hiˈena.
11 Hanuha kaˈene marako hinana kaivo iviamaa pahinujaho hu iropu noˈopisujina. Hu kinia iropu noˈo ijihipu vareˈinaˈomo ˈuˈo vaˈe eha sisea apehuna.

Remuijara Asitahajina

12 ˈEnakaivo atana iropu ropu a kimajihuni maijaho kinia iropu ropuna. ˈEnakaivo pu maiˈo ea paˈajoahara vo pu hanuhi jihuni harura kaˈene pu puˈúmo vea oma kwinu kinia rehuniji mihana.
13 Kinia kipo vwiha kwinu vwihanareje puni harura ˈee ea ˈajoˈahuni harura ijá hanuhiji mahuna.
14 Pu Remuijihi puˈúmo ajira vehuna vo Remuijara pu asitahuna. Ijihuni maijaho Hu natohwe puni Natohwa ˈee kini epuni Kinia. Ea kaˈene Hu huˈúmo rejajija iji pijihajine ˈumenajine ˈee Hununaˈi hami vejiˈinijina.

15 'Ene hu ijá 'warimana A toa ka'ene ki'eme napara 'uasa
veji'inijara ijihipuni 'ahi asuma hinajaho ea mapokijihine ea
ani ani'inijihine kwaa ani ani'ine 'ee ira ani ani'inijihina.
16 'Ene atana iropu ropu 'ee hanuha ijí a kimajaho pura
napara ka'ene 'uasa veji'inijaho sena'ena. 'Ejakame pura
veje hu temume 'ee ateha jahekunahe maisu nami'eje huni
haha puama ine veni aporuve re parahuna.
17 Godira puni ura ijí kivi'i mihumakame pu vwiha
nikwinu vwihaji'i Huni ura ijí vejara. 'Ena'omo pu ea
ka'ene 'ajoahunijaho hanuhiji vajahara. 'Ejakame Godoni
iri 'waramajara nimaa re'amarono avajara.
18 'Enakaivo napara ka'ene a kamajaho ara natohwa
ni'ima'urijina. 'Ena'omo ara natohwa kajara mwe'a kehuni
kinijija 'ajoahuna.

18

Papiranira Tira'usahajina

1 Ija'ina rejuma pa'are'eme na kavume Godoni 'ona oji'ina
pina akúpa 'ahi rene roana. Hu harura ni'ima'ure 'ee huni
hanaji'inijara mwe'akaho hanana paranana.
2 Hu ira ni'ima'ura 'umene ika'ina 'waramana. Papirani
ka'ene natohwijaho ni'onana! Ni'onana! 'Enajihuna'e hu
tinia ka'ene 'avena sisesa 'ee 'avena sisea ka'ene chiha
rukini jihipuni tipura tinia rene uka chiha rukina 'ee
senavi'ini jihipuni tinia renana.
3 Kwaa ara mapokakija huni 'unama ka'ene 'uasa vehuna
ituanamujaho pu 'waini inare'e nanamiu ja'ina'e rejara.
'Ejumakame mwe'a kehuni kinijija hu hu'úmo 'uasa ve-
jara. 'Eju'e mwe'a kehuni 'imeji'inijija hura 'uasa venuni
'unamiji kukua mapoka rukina rejara 'wamana.
4 'Enarejo na ira pina akúpa 'ahi he'eme ika'ina
'waramana.
Ehu nune! Napara kajaho pataaro'ika'i roe useha! 'Enareje
hura sisea ka'ene venajaho pave'avara. 'E'irakúne hu
hu'úmo eha sisea paape'avara.
5 Ijihuni maijaho huni sisea hura hara rena ajima va'e
akúpiji'i areri rena namu. 'Ena'omo Godi huni sisemaijaho
niho'o paru'ena.
6 Hura raka venaja'ina'e eha ija'ina mahuna. 'Ene hura raka
ka'ene venajaho ija'ina hura hara vajahuna. Hu kapusia
vaji ea ruarahe vajihu'e ijuja'ina'e hu 'u'o ija'ina hura hara
ruaraha vajaha ihuna.
7 Hura ichá'ina mamaa hine 'ee kukua rukima'ura re-
naja'ina'e ta'arohe sisemaa ka'ene haha hiame niho'o
temuka ni'ima'ura apene pivuhuna. Ijihuni maijaho hu

ikaˈina huni oja vaji ronuna. Na kwinia saˈina. Na amuna
panaˈomo na areri temuka papiunaˈeju ronuna.
8 Ijihuni hahi naˈia kwinuˈwi vajijino eha sisea roˈena. Ahija
niˈimaˈura apene temume nirame matuna vea reje ˈee hu
veni aporuve rehuna. Ijihuni maijaho Godi Natohwijara eha
kaˈene hu mahunijaho nihoˈo harusimaˈura.

Papiranira Temumajina

9 ˈEˈeje mweˈa ikehuni kinia kaˈene pu puˈúmo ˈuasa
vene ˈee pu puˈúmo kukua rukimaˈura rejiˈinijija hura veni
reˈeje huni ˈua kaˈene tuama ajiˈamaji kamareje nihoˈo hura
temukave niramarume úchia ˈehuna.
10 Vena kaˈene hu renajihuni haruri raturiume kwaa
jori namijiˈi ijá ˈwava Papirani kaˈene ara niˈimaˈure ˈee
harusimaˈura eha sisea apeno! Eha sisea apeno! Ijihuni
maijaho oni eha sisea vea oma kwinu vajaki roana.
11 ˈEˈeje mweˈa kakehuni ˈimejiˈinijija huˈamu vene
temukave niramaruhuna. Ijihuni maa ea pina puni kukua
kúˈo paˈimehuni jihunaˈe niramaruˈeja.
12 Puni kukua kaˈene ˈimehunijija ikena. Korutia siru-
vae muna mavarasaˈine perue ateha mavarasaˈina kaˈene
monia niˈimaˈura ˈimejiˈinijine ˈee ateha amapuˈura kaˈene
kiniepo savujine ˈee ateha sasaka ˈee ateha ˈaa saˈinijine ˈee
icha ani aniˈina kaˈene amua rukinijine ˈee aivori kaˈene
uneunecha aniˈina iji vejujine ˈee icha ajania Parasie ma-
porua kaˈene tevua ani ani iji vejura.
13 ˈEne sinimoni sipaisi inisenisi pepiumu senisia
kaˈene kiniepo ˈojujine ˈwainia orivihuni ˈwerua harava
mavarasaˈinijine ˈwitia purumakaua sipia hosi puni kukua
charotia pwea rehuna ˈimena ijine ˈee ea ˈahoˈa ˈania
kwamasaˈavarono moni vajihujina.
14 Ichaˈina kaˈene ja ura renaajaho niparanana. ˈEne
uneunecha mavarasaˈimaa kaˈene mapoka onunaˈi navuˈe
teamanavujaho paˈarenana. ˈEnaˈomo ea pina nihoˈo kúˈo
kukua ijaˈina papiunihuna.
15 ˈEnajihunaˈe ea kaˈene hununaˈi kukua ˈimenareˈe
kukua rukina rejujija hura veni reˈama jihunaˈe tea junave
kwaa jori namijiˈi temukave niramaruhuna.
16 ˈEjiˈi ijá ˈwahuna Ara niˈimaˈurijara moni niˈimaˈura
huni atehiji apúsame kini puni ateha amapuˈura ˈee aviˈina
apúsame ˈee korutia ˈee muna mavarasaˈina ˈee perui un-
echa vene huni haha hoˈo samanaˈomo eha sisea apeno! Eha
sisea apeno!
17 Ijihuni maijaho vea oma kwinu vajijino uneunecha
mavarasaˈinijija niˈaha kwinu maa paˈana renana. Sisima
puni ea mamaˈina puni pasinitia puni pwea ˈee ea kaˈene

sohi ˈahi kaukara vejiˈinijija hura veni renaji kamareje kwaa jori namijiˈi kavara.

18 Ea kajipo hura veni renani uiji kaviˈi ijá ˈumeˈeja Ara ˈahoˈa niˈimaˈura huaˈinijaho ichihine? ˈumehuna.

19 ˈEjiˈi úchia puni húmata ˈaha ˈojiˈi emaavarame niramaruviˈi ijá ˈwava Ara niˈimaˈurijara rejuˈe sisima kaˈene soha ˈahi kaukara vejujija kukua rukina rejaraˈomo vea oma kwinu vajakino maa paˈana renanaˈomo eha sisemaa apeno! Eha sisemaa apeno! ˈwavara.

20 Ea kaˈene akúpi ˈahi hijura ˈee Godoni ehija ˈee apasoru ˈee poropetia ijá temarasaha. Ijihuni maijaho Godi joni jihuni hahi hu eha sisea mahana.

21 ˈEˈeme Godoni ˈona ojiˈina harusinijara nihoˈo muna niˈimaˈura apenapi soha vaji ˈonaviˈi ijá ˈwaramana. Papirani kaˈene ara natohwa nihoˈo niˈimaˈurijaho huni vaji ˈuraa ˈee chicharaa kaˈene namujaho veje paˈarejakame kúˈo ara natohwa kajaho pakahuna.

22 Oni vaji kita same javaa vene hurisia hwasihe tauja kaˈene hwasihujaho kúˈo pahehuna. ˈEne oni vaji ea kaˈene ichi ˈeke unenuˈu ˈahoˈa vejujija kúˈo papiunihuna. ˈEne oni vaji kaukara mamaˈina vejuˈe ira hejujaˈina kúˈo pahehuna.

23 ˈEne oni vaji naheha kaˈene hanamujaho kúˈo pahanahuna. ˈEne oni vaji paruinene napasi neju jihipuni ira kúˈo pahehuna. ˈEne oni vaji ea kaˈene kukua ˈimejiˈinijija mweˈa kehuni ea mamaˈina rejara. Ijihuni maijaho kwakwa mapokakaho oni masiiji pisimisamuna.

24 Huni vaji poropetia ˈee Godoni ea ˈee eaka mapoka kaˈene mweˈa kaki tiraha jihipuni ˈaa piunivara.

19

ˈAha Noˈona Noˈo Hareruia ˈWavajina

1 Ijaˈina renani túnaˈijaho na ea mapoka puni ira nuaka saˈina akúpa ˈahi heˈeme ikaˈina ˈwaramana. Hareruia maranúiˈina hanajiˈine ˈee harura ijá núni Godijihuna.

2 Hu iraka kaˈene venajaho nimaaˈe ˈee arira. Napara kajara ˈuasa venuni ˈunamiji mweˈake vejuˈe siseranajaho eha sisea mahana. ˈEne Huni pwehija ˈaniume kwamasaha jihunaˈe Godira hu eha sisea mahana ˈwamana.

3 Kúˈo pinijaho pu ijá ˈwavara Hareruia napara kajihuni ˈuˈa nihoˈo majama tuviˈi namu ˈwavara.

4 ˈEˈeme eruta mapoka (24) ˈee unenu ˈahoˈa kaˈene maiˈo hijiˈinijija noˈona noˈo ijá ariha naviˈi Godi kaˈene toronu ˈahi hinuji oja mahiˈi ijá ˈwava Hareruia Ameni! ˈwavara.

5 'Enavo na he'eme ira toronu 'ahi rene ika'ina 'waramana
Ja Huni pwea Huni ea mama'ina 'ee Huni ea ma'u'umaa
ka'ene Hu juhavi'inijija núni Godiji ta'aroha 'wamana.
6 'Ene na he'eme ea mapoka puni ira auaka toa mapoka
puni irasa rene 'ee akúpi 'aniu'e tararimahu jara'eme
ika'ina 'waramana. Hareruia! Núni Godi Natohwa ka'ene
nija'ina ni'ima'ura rene hiji'inijina.

Remuijara Napasi Nehunijina

7 'Enakúne roe temarasahe 'ee mari'uha 'ee Huni iha
ahasiriha! Ijihuni maijaho Remuijara napasi nehuni vea
nirou. 'Ene 'asúra ka'ene parui nehuniji 'u'o amairiarama
hinu 'wamana.
8 Hu ateha mavarasa'imaa ka'ene sajasa'ina 'ee chiha
pa'ajino apúsamana. Ateha maa mavarasa'ini jihuni mai-
jaho Godoni eapo ariramaa ka'ene rejaja'ina.
9 'E'eme Godoni 'ona oji'inijara ijá 'wima Vu'akaho
ve'amana. Ea ka'ene Remui jihuni napasi nejari 'iruma
ihuna'e ona 'waravajija teamana'avara 'wimana. 'Ene
hu kú'o ika'ina 'warimana Ikija Godoni ira ka'ene nimaa
nimaijina 'wimana.
10 'Ejume na huni una'i one oja ma'i ve'eme hu ika'ina
'warimana. A paka'eje ija'ina'e ve'ama. Na 'u'o pwea areri a
'ee oni vwehija ka'ene Jesu rona 'waravi'inijihipu vare'ina.
'Enakúne Godiru oja ma'amana. Poropesi jihuni maijaho
Jesuni vu'a ka'ene samaumai najahujina 'wimana.

Kerisora Rohunijina

11 'Ene na ka'eme akúpa 'aha vwicha jara'eme hosi sa-
jasa'ina ijí naminana. Ea ka'ene ijihuni toi asuma hinajaho
huni iha Pauchavi'ina 'ee Nimaa Nimaijina. Ijihuni maijaho
Hu 'otua arira vene 'ee ajira veji'ina.
12 Huni nia vajijaho vena harurasa renana. Huni húmata
'ahijaho koraunua mapoka mapoka samana. Huni haha
'aha iha namana vo ea ijihuni maijaho pahejara kaivo
Huhusu ijihuni maa henana.
13 'Ene hu ateha jopatu'ura 'aa vaji apúsamarena iruhana.
Huni iha Godoni Ira 'wavara.
14 'E'eme amia ka'ene kahi akúpi 'ahi hijajija ateha niho'o
mavarasa'ina ka'ene sajasa'ina 'ee chiha pa'ajino same
hosia sajasa'ina 'ahi Huni túna'i roara.
15 Huni ira titi so'wa echima'ura roe 'e'unana.
'E'ira'omo so'wa kajine kwakwa kehi 'anihuna. Hura pu
'ajoha'amajaho pijuha ajani vejare puna'i rene 'ajoahuna.
'Ene Hu Godi ni'ima'uri jihuni sena vajiji 'waini puna'i
tautihuna.

16 'Ene huni ateha jopatu'ura 'aha 'ee Huni vuana 'ahijino
iha ika'ina venana. Kini puni Kinijine 'ee natohwe puni
Natohwajina 'wame venana.
17 'E'eme na kavume Godoni 'ona oji'ina pina vea 'ahi
namiji'i ira ajira uka maho'o ka'ene ichutoi jaijasahe ojajaho
ika'ina 'waramana. Godi joni 'iruma ni'ima'ura amairiar-
avu'e namukúne nianae ro ahuha.
18 'Enareja ja kini puni haha ine ajira vejuri ea mama'ina
puni haha ine harusima'uri jihipuni haha ine hosi puni haha
ine hosi 'ahi asuma hija jihipuni haha ine emaapuni haha
ine ea mahijura 'ee pwea ea mama'ina 'ee ea ma'u'umai
puni haha ihuna.

Hanuhijine 'Ee Poropeti Ira'asiniji'i Sise'i 'Ahiajina

19 Na hanuha 'ee mwe'a ikehuni kinia 'ee puni ami ijihi
pu'úmo nianaa roe Ea ka'ene hosi 'ahi hinujine 'ee Huni
amia ijihi pu'úmo ajira ve'iro roe ahuvara.
20 Hanuhijine 'ee poropetia ira'asina ka'ene ea areri pave-
huni uneunecha hanuhi jihuni una'i venaji ija kamoravara.
'Ene ea ka'ene hura pisimiume hanuhi jihuni aacha apene
'ee ea hanuhijihu vare'ina ka'ene iji vejaji oja mahajihuna'e
pu no'o mai'o hi'eme veni vaji ato'arumaume vena ka'ene
marekiji'i reji'i namuji reju.
21 'E'eme ea ka'ene huni iratiti so'wa roa 'e'u'eme hosi 'ahi
hinujara ea 'aho'ijaho so'wa kaji 'aniana'omo puni hahijaho
ukapo tú*asavara*.

20

Setani Kamome Juara Mapoka (1,000) Ranavajina

1 'Ene Godoni 'ona oji'ina pina na ka'eme ma'oa ka'ene
tiha pa'ajihuni kia apene 'ee ija ropuna'a senia niho'o
ni'ima'ura apene akúpi 'ahi rena roana.
2 Anakijaho hu tapara nitama orijine huni iha 'u'o
'avena sisea 'ee Setanina. 'Ena'omo 'ona oji'ina kajara
aharu 'oname kamomarena juara mapoka mapoka (1,000)
ranavuma hinana.
3 'Enarena ma'oa ka'ene tiha pa'ajihuni vaji pi'ona'ika'i
vwicha kuturahe tanuma paranana. 'Ejakame hu kú'o
kwaa kwaki ea papisimi'amarono avanana. 'E'eje ijí juara
mapoka mapoka (1,000) pa'are'eje iji'a vwicha tirasame 'ee
senia rasamahakame 'aha ma'uako 'urahohuna.
4 Na toronu mapoka kivuta. Ea ka'ene ijihuni toi hi-
jajija 'otua vehuni harura mihana. 'Ene ea ka'ene Jesu
rona 'warame 'ee Godoni ira ka'ene 'warava jihuna'e uroa
'uhuahe 'ee ea ka'ene hanuhiji oja pamahe 'ee hua'ina
ka'ene vejaji oja pamahe 'ee huni aacha puni varipata 'aha

'ee ija 'aha pairechamiha jihipuni 'avena kivuta. 'Ena'omo ea kajija kú'o haha apene 'urimarame Keriso pu'úmo juara mapoka mapoka (1,000) ea 'ajoaha hijara.

5 Ijija amura 'urijajina. 'Enavo ea 'aho'a ka'ene kwamasahajija pa'urijara'omo juara mapoka mapoka (1,000) para'eme iji'a 'urijara.

6 Ea ka'ene amura 'urijajija pu ariramaa'omo merajihana. Pu kú'o kwahuni harurijaho paasitahana. 'Enakaivo pu Godi'o Jesu puni pirisiti jihuna'e Jesu pu'úmo juara mapoka mapoka (1,000) ea 'ajoaha hihuna.

Setaniho Rasananamareja Eha Sise'i 'Ahae Pi'onavara

7 Juara mapoka mapoka (1,000) pa'are'eje iji'a Setaniho tipura hinajaho rasame ranahuna.

8 'Enareje hu ro 'e'ume kwakwa ka'ene mwe'a kehuni kúra no'ona no'o ijí va'e ea pisimisahuna. 'Ene hu Koki 'ee Mekoki ajira ve'avarono aherave nianae roe rira kwinu ahuhuna. Ea kajipo roareje na'avajaho soha rora huni ajarasa renana'eja.

9 'Ejakame pu mwe'a kehuni amara ni'ima'uriji roe Godoni ehipo hine 'ee ara natohwa ka'ene Hu oja mahuji júhoturihe 'ani'iro ve'eje veni akúpa 'ahi rena ariha roe renae paranana.

10 'Avena sisea ka'ene pu pisimiajaho pi'onavume vena marekiji'i reji'i namuji hanuhijine 'ee poropeti ira'asiniji'o rejaji 'onamana. 'Ejakame veiri'a na'ia majama hianama apena vahuna.

Túchamaa 'Otua Ka'ene Godoni Toronu Una'i Vehunijina

11 'E'eme toronu sajasa'ina ka'ene ni'ima'urijaho kavuta. Ea ka'ene ijihuni toi asuma hinajihuni una'i mwe'a 'ee akúpa juhaha pu vahuna tinia pa'arenana.

12 'Ena'omo ea kwamasahi'ina kivuta. Ea mama'ina ea ma'u'umaa ijá toronu una'i nami'eme puka jarasamana. 'Enarena puka pina apena jaraajaho majama hihuni puka. 'Ena'omo ea ka'ene kwamasahajija pura raka ka'ene vejajija puka 'ahi kivi'i 'otua vetiana.

13 'Ene ea ka'ene soha vaji kwamasahe 'ee kwamare'e veni rejujija ni'aha kwinu 'urimara'eme pura raka ka'ene vejaji kivi'i 'otua vetiana.

14 'Enavo kwamasahujine 'ee tinia ka'ene kwamasahi'inapo hijajaho ijá apene vena ni'ima'ura ka'ene nahúna namajihuni vaji ato'arumana. Ijí vena ni'ima'ura ka'ene nahúna namu kajaho kú'o kwahunijina.

15 'Ena'omo majama hihuni puka vajijino ea irahuni iha pana'amajaho vena ni'ima'ura nahúna na'amajino pi'onahuna.

21

Akúpa Maiu'ina 'Ee Mwe'a Maiu'inijina

1 'Enakaivo na akúpa 'ee mwe'a maiu'ina kavuta. Ijihuni
maijaho akúpa mwe'a sahasijaho sohiji'i pa'are ranamana.
2 'E'eme ara natohwa nimaa nimaa ka'ene Jerusaremi
maiu'inijaho kahi akúpi 'ahi Godoni rene ariha roana. Areri
'asúra parua 'aja'irore'e amairiu ja'ini ariha roana.
3 'E'ejume na hejume toronu 'ahi ira ajira ika'ina
'waramana. Ike heha! Godoni harai arijaho emaapuni
roana. 'Ena'omo Hu pu pu'úmo ahuma hije pu Huni ehija
reje Godiho ori'ini pu pu'úmo hihuna.
4 'Ejakame Hura puni nia toa maho'o ukunihuna. 'Ene
kú'o pakwamasahuna. 'Ene kú'o temuka apehuna pane
niramaruhuna pane hianahuna pa'ana. Ijihuni maijaho
uneunecha marako orijija nipa'arenana.
5 'Enavo Ea ka'ene toronu 'ahi hinajara ika'ina 'warimana.
Heha! Na uneunecha maiu'ina maho'o vejuta 'wimana 'Ene
Hu kú'o ika'ina 'warimana. Vu'a ka'ene Nara 'waravukaho
nimaa nimaakúne heha 'ahi ve'amana 'wimana.
6 'Ene Hu ika'ina 'warimana Niparanana. Na aneja kahene
púsa kamena. 'Enavo ea irara toa hua'amajaho toúja ka'ene
majama hihunijaho pa'ime'eje mamahuna.
7 Ea irara sisea'e piunamareje asita'amajaho uneunechak-
ija 'ekahuna. 'Ejakame Na huni Godi reje hu Nuni hariha
rehuna.
8 'Enakaivo ea ka'ene juvi'ina panimaa roji'ina sisea
mama'ina veji'ina ea 'aniu kwamasahi'ina 'uasa veji'ina ea
masihavi'ina icha muni godi ira'ata veji'inijija 'ee ira'asina
ea ija'ini jihipuni tinijaho vena ni'ima'ura marekiji'i reji'i
nahúna namuji rehuna. Ijaho kú'o kwamasahunijina.

Jerusaremi Maiu'inijina

9 'E'eme Godoni 'ona oji'ina ka'ene iropu no'o tevua iropu
no'o 'ekari vajijaho Godoni sena iropu no'o ijija itu'o'una
navajihipuni vaji 'ona oji'ina kwinu ika'ina 'warimana. Iki
roa kame na Remuijara 'asúra ka'ene 'wahuniji najahuma
'wimana.
10 Hu na 'Aveni vaji aherime apenie huri'a niho'o
ni'ima'ura 'ahi va'ana. 'Enarena ara natohwa mamaa
ka'ene Jerusaremiho akúpa 'ahi Godoni rene ariha roana.
11 Ara natohwa kajaho Godoni hanaji'ini ja'ina. 'Ene
hura hanamajaho areri muna ka'ene jasipa moni mapoka
'imejura'omo ijipo hanama paraju ja'ina.
12 Ara natohwa kajihuni verijaho niho'o jojora ichutomaa.
'Ene vwicha iropu ropu no'one 'ee vwicha kajija 'ona oji'ina

iropu ropu no'o namijara. Vwicha 'aha kaji iha ka'ene vejajaho Isureri oni harihi puni kachi'ina iha vejara.
13 Vera kajaho vwicha iropu ropu no'una. 'Ena'omo no'opisu kara'ine no'opisu kaha'ine no'opisu kama'ine 'ee no'opisu karo'ina.
14 Vera kajihuni kutejijaho muna iropu ropu no'ona. Ijihuni toijaho Remui jihuni apasoru iropu ropu no'o puni iha vejara.
15 Godoni 'ona oji'ina ka'ene na 'warimajara mina vehuni pijuaha ka'ene korutia vejajino apene ara natohwa kajaho mina vene 'ee vwicha 'ee vera mina venana.
16 Ara natohwa kajihuni nupiijaho areareria. Ara natohwa kaji pijuahi mina venajaho kiromita mapoka mapoka (2,400). Hahuna 'ee huhuna nupiijaho nikwisu'ina.
17 'Ejumakame Godoni 'ona oji'ina kajara iji vera ka'ene mina vejajaho emaapuni miniji venana. Vera kajara poma joranajaho mita mapoka (72) renana.
18 Vera kaji vejajaho jasipai vejara. Ara natohwa kajaho korutiru venana'omo mane'a puna'i hanana paranana.
19 Ara natohwa kajihuni vera kutejijaho muna ani ani'ina mavarasa'ini savara. Muna amurijaho jasipa muna pinijaho sapaia muna pinijaho charasitoni muna pinijaho emaroria.
20 Muna pinijaho saratoniki muna pinijaho saratiasi muna pinijaho kurisoraiti muna pinijaho perairu muna pinijaho topasi muna pinijaho kurisoparasi muna pinijaho jesiniti muna pinijaho ametisitina.
21 Vwicha iropu ropu no'ujaho perua 'oi'oi iropu ropu no'o kaji venana. Vwicha kwinu kwino perua eru venana. Ara natohwa kajihuni 'unamijaho korutiru venana'omo mane'a epuna'i hanana paranana.
22 'Enakaivo Na niriujaho ara natohwa vaja kajaho Temiporu pana. Ijihuni maijaho Godi Ni'ina 'ee Remuijaho ara natohwa kajihuni Temiporu.
23 Ara natohwa kajaho vea 'ee masapa ijipo hanahuna pana. Ijihuni maijaho Godoni hanaji'inijara veje hanahuna. Ara natohwa kajihuni nahehijaho Remuijina.
24 'Ene kwakwa ke'ura ara natohwa kajihuni hanaji'inijara hanani'eje ohuna. 'Eje mwe'a kehuni kinijija puni pinana 'eka roe ara natohwa kaji vajahuna.
25 Ara natohwa kajaho na'imujaho pa'ajihuni hahi veiri'a rena navakame vwicha pakuhuna.
26 'Ejakame pu kwaa ara mapoka kehipuni pinana 'ee mamaijaho 'eka roe ara natohwa kaji vajahuna.
27 'Enavo uneunecha chiha rukina ea sisesa ea ira'asina ijija ara natohwa kajihuni vwichijaho pava'e aruhuna. 'Enakaivo ea irahuni iha Remui jihuni puka ka'ene majama

hihuniji naˈamajara pupusu ijí ara natohwa vaja kajaho vaˈa aruhuna.

22

Toa ˈEe Icha Kaˈene Majama Hihunijina

1 ˈEnarena ˈona ojiˈinijara toa kaˈene majama hihuni toijaho najihana. Toa kajaho chiha nihoˈo paˈa maaˈomo Godiˈo ˈee Remuijiˈo puni toronu ˈahi rena roana.

2 Ara natohwa kajihuni ˈunama rira muˈoa kaji toa kajaho roana. ˈEˈeme toa kajihuni rori majama hihuni ichijaho ronu ronu namijara. ˈEnaˈomo ˈina ani aniˈina iropu ropu noˈo masapa kwinu kwino vaji irivura. ˈEne icha kajihipuni aˈijaho kwaaka mapokakihi vejuˈe maraniuna.

3 ˈEnaˈomo unenu pina sisea siripavujaho panahuna. ˈEˈeje Godiho ˈee Remuijiˈo toronueru naˈeje Huni pwehipo kaukara Huna venahuna.

4 ˈEjakame pu Huni niura kame ˈee puni varipata ˈaha Huni ihijaho nahuna.

5 ˈEnavo ara natohwa kajaho panaˈihuna. ˈEne nahehapo hanahuna pane ˈee vea hanahuna pana. Ijihuni maijaho Godi Natohwi jihuni hanajiˈinijara hanahuna. ˈEˈeje Pu majama ˈajoaha apena vahuna.

6 ˈEˈejume Godoni ˈona ojiˈina kajara ijá ˈwarimana Ike irakaho majama nimaa ˈwimana. Poropeti puni ˈaveni jihipuni Godi Natohwijara Huni ˈona ojiˈina ranavuˈe raka kaˈene iviamaa maiˈo reˈi venuji Huni pwehija najahana.

7 Ike heha! Na marako roˈeju. ˈEnaˈomo ea irara puka kehuni vaji poropeti epuni iri ˈwaravaji hena veˈamajaho Na hu merajahuna.

8 Na Jonira puka vajaki vuˈa ˈee uneunecha raka kaˈene ˈwaramajija hena kivuta. ˈEne na vea kaˈene ijí hena kavuti veijaho na ˈona ojiˈina kaˈene na najihajihuni mumora rori one oja maˈi vejuta.

9 ˈEjumakame hu ikaˈina ˈwarimana Ijaˈina pavena! Na ˈuˈo pwea areri a ˈee oni vwehija kaˈene poropetia ˈee ea kaˈene puka kehuni vaji vuˈiji hena vejajihipu vareˈina. ˈEnakúne Godiru oja maˈamana ˈwimana.

Vuˈa Túchamaijina

10 ˈEne hu kúˈo ikaˈina ˈwarimana. Uneunecha maiˈo rehuna kaˈene ike puka vajakino navujaho vea nituˈu renukúne paapene kuve naˈamana.

11 ˈEje ea irara areri parehuniji venujaho makaˈeje veˈamana. Ea irara huni oja chiha renajaho makaˈeje ijaˈina naˈamana. Ea irara ariramaa renajaho makaˈeje ariramaa

rena apena va'amana. Ea irara nimaa ariramaa renajaho maka'eje nimaa ariramaa rena apena va'amana.
12 Ike heha! Na marako ro'eju. 'Enavo Na emaapo raka ka'ene vejaji kivi'i eha ka'ene vajihunijaho areri ijá 'eka rohuna.
13 Na Aupa 'ee Omeka. Na aneja kamene 'ee pús*a* kahena. Na amure 'ee tú*chamaijina*.
14 Ea irahipo puni ateha jojoriji so'avajija pu merajihuna. 'Ena'omo pu areri ara natohwa kajihuni vwichijaho arume majama hihuni ichi jihuni vahuna.
15 'Enakaivo ara natohwa kajihuni samaijaho 'ua 'ee ea masia rukina 'uasa veji'ina ea 'aniu'e kwamasahi'ina godi ira'ata icha muni veji'iniji oja mihura 'ee ea ka'ene ira'ata vehuniji oja mihi'inijija samai hina apena vahuna.
16 Na Jesura Nuni 'ona oji'ina ranavu'e hura vu'akaho ara sosi 'wara'amarono 'waramu. Na Teviti oni anejijina 'ee huni amuje 'ee Na sú'usú'u huni moroa ka'ene hanama paranujina.
17 'E'ejume Godoni 'Avenijaho 'ee Napasi nehuniji'o ika'ina 'waravara Roa! Ea irara he'amajaho hu ika'ina 'wara'amana Roa! 'Ene ea irara toa hua'amajaho hu ika'ina 'wara'amana Roa! 'Ena'omo ea irara majama hihuni toiji ape'iro ve'amajaho pa'imehuna vo maape'ena.

Túchamaahuni Jujuvu'a

18 Na ja ea maho'o 'waravujaho ea irara puka kehuni vaji poropeti epuni iri 'waravaji huni vwiha ijí huri ihe'amajaho Godira huri ihenareje ea kajaho sena sisea ka'ene puka vaji vene 'waravakino mahuna.
19 'Ena'omo ea irara poropeti epuni iri 'waravara ka'ene puka kehuni vaji namuji aperu va'amajaho puka kehuni vaji vejaja'ina'e Godira huni pwina ka'ene majama hihuni icha vaji navu'e 'ee pwina ka'ene ara natohwa mamaiji namuji 'u'o apetujahuna.
20 Ea ka'ene ike uneunechake 'waramujara ika'ina 'waramu. I'a! Na marako rohuna! Nimaa! Jesu Natohwiji roa!
21 Jesu Natohwi jihuni maiji vwihani'inijaho ja pu'úmun*a*. Ameni.